

موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

فهرست مطالب

۱	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	۱-۱- مقدمه
۴	۲-۱- اهمیت موضوع
۸	۳-۱- هدف پژوهش
۹	۴-۱- سوالات تحقیق
۹	۵-۱- شکل‌گیری اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۱۱	۶-۱- تجزیه و تحلیل مقدماتی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۱۴	۷-۱- اتحادیه‌های منطقه‌ای
۱۵	۸-۱- عوامل موثر بر موفقیت موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای
۱۷	۹-۱- مروری بر ادبیات تجربی تحقیق
۲۱	۱۰-۱- موافقت‌نامه‌های تجاری و تحریم
۲۵	۱۱-۱- خلاصه و جمع‌بندی
۲۵	فصل دوم: تجزیه تحلیل تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۶	۱-۲- مقدمه
۲۶	۲-۲- روند تجارت جهانی کالا
۳۰	۳-۲- تجارت خارجی اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۳۱	۴-۲- صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۳۲	۵-۲- صادرات ایران به روسیه
۳۴	۱-۵-۲- قیمت واحد صادرات به روسیه
۳۵	۲-۵-۲- صادرات به روسیه بر حسب نوع تکنولوژی
۳۷	۳-۵-۲- صادرات به روسیه بر حسب نوع مصرف
۳۷	۴-۵-۲- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به روسیه
۳۸	۵-۵-۲- تعداد اقلام صادراتی ایران به روسیه
۳۹	۶-۲- صادرات ایران به ارمنستان
۴۱	۱-۶-۲- قیمت واحد صادرات به ارمنستان
۴۱	۲-۶-۲- صادرات به ارمنستان بر حسب نوع تکنولوژی
۴۲	۳-۶-۲- صادرات به ارمنستان بر حسب نوع مصرف
۴۳	۴-۶-۲- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به ارمنستان
۴۴	۵-۶-۲- تعداد اقلام صادراتی ایران به ارمنستان
۴۴	۷-۲- صادرات ایران به بلاروس
۴۶	۱-۷-۲- قیمت واحد صادرات به بلاروس

- ۴۷-۲-۷-۲ صادرات به بلاروس بر حسب نوع تکنولوژی ۴۷
- ۴۸-۲-۷-۳ صادرات به بلاروس بر حسب نوع مصرف ۴۸
- ۴۹-۲-۷-۴ صادرات اقلام عمده گروه کالایی به بلاروس ۴۹
- ۴۹-۲-۷-۵ تعداد اقلام صادراتی ایران به بلاروس ۴۹
- ۵۰-۲-۸-۸ صادرات ایران به قزاقستان ۵۰
- ۵۲-۲-۸-۱-۱ قیمت واحد صادرات به قزاقستان ۵۲
- ۵۳-۲-۸-۲ صادرات به قزاقستان بر حسب نوع تکنولوژی ۵۳
- ۵۳-۲-۸-۳ صادرات به قزاقستان بر حسب نوع مصرف ۵۳
- ۵۴-۲-۸-۴ صادرات اقلام عمده گروه کالایی به قزاقستان ۵۴
- ۵۵-۲-۸-۵ تعداد اقلام صادراتی ایران به قزاقستان ۵۵
- ۵۶-۲-۹-۹ صادرات ایران به قرقیزستان ۵۶
- ۵۷-۲-۹-۱-۱ قیمت واحد صادرات به قرقیزستان ۵۷
- ۵۸-۲-۹-۲ صادرات به قرقیزستان بر حسب نوع تکنولوژی ۵۸
- ۵۹-۲-۹-۳ صادرات به قرقیزستان بر حسب نوع مصرف ۵۹
- ۶۰-۲-۹-۴ صادرات اقلام عمده گروه کالایی به قرقیزستان ۶۰
- ۶۱-۲-۹-۵ تعداد اقلام صادراتی ایران به قرقیزستان ۶۱
- ۶۱-۲-۱۰-۱۰ واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۶۱
- ۶۲-۲-۱۱-۱۱ واردات ایران از روسیه ۶۲
- ۶۴-۲-۱۱-۱-۱ قیمت واحد وارداتی از روسیه ۶۴
- ۶۵-۲-۱۱-۲ واردات از روسیه بر حسب نوع تکنولوژی ۶۵
- ۶۶-۲-۱۱-۳ واردات از روسیه بر حسب نوع مصرف ۶۶
- ۶۷-۲-۱۱-۴ واردات اقلام عمده گروه کالایی از روسیه ۶۷
- ۶۸-۲-۱۱-۵ تعداد اقلام وارداتی ایران از روسیه ۶۸
- ۶۸-۲-۱۲-۱۲ واردات ایران از ارمنستان ۶۸
- ۷۰-۲-۱۲-۱-۱ قیمت واحد وارداتی از ارمنستان ۷۰
- ۷۱-۲-۱۲-۲ واردات از ارمنستان بر حسب نوع تکنولوژی ۷۱
- ۷۲-۲-۱۲-۳ واردات از ارمنستان بر حسب نوع مصرف ۷۲
- ۷۳-۲-۱۲-۴ واردات اقلام عمده گروه کالایی از ارمنستان ۷۳
- ۷۴-۲-۱۲-۵ تعداد اقلام وارداتی ایران از ارمنستان ۷۴
- ۷۴-۲-۱۳-۱۳ واردات ایران از بلاروس ۷۴
- ۷۶-۲-۱۳-۱-۱ قیمت واحد وارداتی از بلاروس ۷۶
- ۷۷-۲-۱۳-۲ واردات از بلاروس بر حسب نوع تکنولوژی ۷۷

- ۲-۱۳-۳- واردات از بلاروس بر حسب نوع مصرف ۷۸
- ۲-۱۳-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از بلاروس ۷۹
- ۲-۱۳-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از بلاروس ۸۰
- ۲-۱۴-۱- واردات ایران از قزاقستان ۸۰
- ۲-۱۴-۱-۱- قیمت واحد وارداتی از قزاقستان ۸۲
- ۲-۱۴-۲- واردات از قزاقستان بر حسب نوع تکنولوژی ۸۳
- ۲-۱۴-۳- واردات از قزاقستان بر حسب نوع مصرف ۸۴
- ۲-۱۴-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از قزاقستان ۸۵
- ۲-۱۴-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از قزاقستان ۸۶
- ۲-۱۵-۱- واردات ایران از قرقیزستان ۸۶
- ۲-۱۵-۱-۱- قیمت واحد وارداتی از قرقیزستان ۸۸
- ۲-۱۵-۲- واردات از قرقیزستان بر حسب نوع تکنولوژی ۸۹
- ۲-۱۵-۳- واردات از قرقیزستان بر حسب نوع مصرف ۹۰
- ۲-۱۵-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از قرقیزستان ۹۱
- ۲-۱۵-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از قرقیزستان ۹۱
- ۲-۱۶- خلاصه و جمع‌بندی ۹۲
- فصل سوم: تجزیه و تحلیل وضعیت اقتصادی، تجاری و سیاسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۹۴
- ۳-۱- مقدمه ۹۵
- ۳-۲- وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۹۵
- ۳-۳- بررسی وضعیت اقتصادی کشورها ۹۵
- ۳-۳-۱- ارمنستان ۹۵
- ۳-۳-۲- بلاروس ۹۹
- ۳-۳-۳- روسیه ۱۰۲
- ۳-۳-۴- قزاقستان ۱۰۵
- ۳-۳-۵- قرقیزستان ۱۰۸
- ۳-۳-۶- رتبه‌بندی کشورها بر اساس شاخص‌های اقتصادی ۱۱۱
- ۳-۳-۷- رتبه‌بندی کشورها بر اساس شاخص‌های آزادی اقتصادی ۱۱۳
- ۳-۳-۸- محیط سیاسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۱۱۶
- ۳-۳-۸-۱- ساختار سیاسی و فرهنگی ارمنستان ۱۱۶
- ۳-۳-۸-۲- ساختار سیاسی و فرهنگی بلاروس ۱۱۷
- ۳-۳-۸-۳- ساختار سیاسی و فرهنگی روسیه ۱۱۸

۱۱۹.....	۳-۳-۸-۴- ساختار سیاسی و فرهنگی قزاقستان
۱۲۰.....	۳-۳-۸-۵- ساختار سیاسی و فرهنگی قرقیزستان
۱۲۱.....	۳-۳-۹- رتبه‌بندی بر اساس شاخص‌های محیط سیاسی و حکمرانی
۱۲۳.....	۳-۳-۱۰- وضعیت شاخص‌های کسب و کار در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۱۲۵.....	۳-۴-۴- شناخت بازار کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۱۲۵.....	۳-۴-۴- صادرات کل اتحادیه
۱۴۱.....	۳-۴-۵- واردات کل اتحادیه
۱۵۸.....	۳-۴-۶- تراز تجاری اتحادیه
۱۵۹.....	۳-۵- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۱۶۰.....	۳-۶- خلاصه و جمع‌بندی
فصل چهارم: تجزیه و تحلیل تجارت کالاهای ارائه شده در موافقتنامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا	
۱۶۴.....	
۱۶۵.....	۴-۱- مقدمه
۱۶۷.....	۴-۲- موافقتنامه تجارت ترجیحی
۱۷۷.....	۴-۳- استراتژی مذاکراتی کاهش تعرفه‌ها
۱۷۸.....	۴-۳-۱- عوامل موثر در طراحی استراتژی مذاکره
۱۸۰.....	۴-۳-۲- انواع استراتژی‌های مذاکراتی کاهش تعرفه
۱۸۴.....	۴-۴- سیاست تجاری جمهوری اسلامی ایران
۱۸۴.....	۴-۴-۱- چارچوب سیاست تعرفه‌ای ایران
۱۹۰.....	۴-۵- ایران و موافقتنامه‌های تجاری دوجانبه
۱۹۱.....	۴-۶- عضویت ایران در موافقتنامه‌های دوجانبه و منطقه‌ای
۱۹۱.....	۴-۶-۱- سازمان همکاری‌های اقتصادی (اگو)
۱۹۲.....	۴-۶-۲- گروه هشت کشور مسلمان در حال توسعه
۱۹۳.....	۴-۶-۳- سازمان کنفرانس اسلامی
۱۹۳.....	۴-۶-۴- موافقتنامه نظام جهانی ترجیحات تجاری
۱۹۹.....	۴-۷- موافقتنامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۰۳.....	۴-۸- صادرات ترجیحی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۰۳.....	۴-۸-۱- صادرات به ارمنستان
۲۰۴.....	۴-۸-۲- صادرات به بلاروس
۲۰۵.....	۴-۸-۳- صادرات به روسیه
۲۰۷.....	۴-۸-۴- صادرات به قرقیزستان
۲۰۸.....	۴-۸-۵- صادرات به قزاقستان

- ۹-۴- واردات ترجیحی ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۲۰۹
- ۱-۹-۴- واردات از ارمنستان ۲۱۰
- ۲-۹-۴- واردات از بلاروس ۲۱۱
- ۳-۹-۴- واردات از روسیه ۲۱۲
- ۴-۹-۴- واردات از قرقیزستان ۲۱۳
- ۵-۹-۴- واردات از قزاقستان ۲۱۵
- ۱۰-۴- تراز تجارت ترجیحی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۲۱۶
- ۱۱-۴- سیاست‌های تجاری ۲۱۸
- ۱-۱۱-۴- عوارض گمرکی اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۲۱۹
- ۲-۱۱-۴- ساختار تعرفه در اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۲۲۱
- ۱۲-۴- موافقت‌نامه‌های فعال کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران ۲۳۲
- ۱۳-۴- موانع تجاری در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۲۳۵
- ۱-۱۳-۴- مالیات بر ارزش افزوده ۲۳۶
- ۲-۱۳-۴- مالیات مضاعف ۲۳۶
- ۳-۱۳-۳- استانداردها ۲۳۷
- ۴-۱۳-۴- حمل و نقل کالا به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۲۳۹
- ۱-۴-۴- موافقت‌نامه تجارت ترجیحی و صنایع داخلی ۲۴۴
- ۱۵-۴- خلاصه و جمع‌بندی ۲۴۶
- فصل پنجم: ارزیابی و تجزیه و تحلیل اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روش اقتصادسنجی مدل‌های جاذبه) ۲۵۲
- ۱-۵- مقدمه ۲۵۳
- ۲-۵- مروری بر ادبیات ۲۵۴
- ۱-۲-۵- انحراف تجارت ۲۵۵
- ۲-۲-۵- ایجاد تجارت ۲۵۷
- ۳-۵-۳- شرایط موفقیت همگرایی منطقه‌ای ۲۵۸
- ۳-۵- روش تحقیق ۲۶۷
- ۱-۳-۵- الگوی تحقیق ۲۷۰
- ۲-۳-۵- شرح داده‌ها ۲۷۵
- ۴-۵- نتایج تجربی ۲۷۵
- ۱-۴-۵- جامعه آماری ۲۷۵
- ۲-۴-۵- آزمون ساکن بوده متغیرها ۲۷۶
- ۳-۴-۵- تخمین مدل صادرات ۲۷۷
- ۴-۴-۵- تخمین مدل واردات ۲۷۹

۲۸۲	۵-۵- خلاصه و جمع‌بندی.....
۲۸۵	فصل ششم: ارزیابی و تجزیه و تحلیل اکمال تجاری بین ایران و هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۸۶	۱-۶- مقدمه.....
۲۸۶	۲-۶- تعیین پتانسیل تجاری.....
۲۸۸	۱-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات ارمنستان.....
۲۹۱	۲-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات بلاروس.....
۲۹۵	۳-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات روسیه.....
۲۹۸	۴-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات قرقیزستان.....
۳۰۱	۵-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات قزاقستان.....
۳۰۴	۶-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات اوراسیا.....
۳۰۷	۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران.....
۳۱۰	۱-۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان.....
۳۱۱	۲-۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس.....
۳۱۲	۳-۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه.....
۳۱۲	۴-۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان.....
۳۱۳	۵-۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان.....
۳۲۰	۴-۶- مزیت نسبی آشکار شده.....
۳۲۱	۵-۶- شاخص‌های تشابه تجارت.....
۳۲۱	۱-۵-۶- معیار آلن.....
۳۲۲	۲-۵-۶- شاخص درایسدل.....
۳۲۳	۳-۵-۶- شاخص تشابه و مکملی فینگر – کرینین.....
۳۲۳	۴-۵-۶- شاخص تشابه صادرات واردت.....
۳۲۵	۵-۵-۶- معیار مزیت رقابتی آشکار شده.....
۳۲۵	۶-۶- ماندگاری صادرات ایران به اوراسیا.....
۳۲۷	۱-۶-۶- محاسبه و شاخص.....
۳۲۹	۷-۶- خلاصه و جمع‌بندی.....
۳۳۱	۸-۶- بحث و نتیجه‌گیری.....
۳۳۱	۱-۸-۶- پیش‌بینی صادرات ایران به ارمنستان.....
۳۳۳	۲-۸-۶- پیش‌بینی صادرات ایران به روسیه.....
۳۳۵	۳-۸-۶- پیش‌بینی صادرات ایران به بلاروس.....
۳۳۷	۴-۸-۶- پیش‌بینی صادرات ایران به قرقیزستان.....
۳۳۹	۵-۸-۶- پیش‌بینی صادرات ایران به قزاقستان.....

- فصل هفتم: استخراج فهرست پیشنهادی کالاهای مشمول تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۳۴۲
- ۱-۷- مقدمه ۳۴۳
- ۲-۷- اثرات ایستای ایجاد موافقت‌نامه‌ها ۳۴۳
- ۳-۷- ترجیحات گرفته شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۳۴۸
- ۴-۷- ترجیحات اعطا شده ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۳۴۹
- ۵-۷- اثرات برقراری موافقت‌نامه بر صادرات ایران به ارمنستان ۳۴۹
- ۱-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران ۳۴۹
- ۲-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران ۳۶۳
- ۳-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران ۳۷۵
- ۴-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران ۳۸۹
- ۵-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران ۴۰۱
- ۶-۷- تعیین لیست کالاهای درخواستی ایران برای دریافت تعرفه ترجیحی ۴۱۵
- ۱-۶-۷- گام اول (تعیین لیست اولیه) ۴۱۶
- ۲-۶-۷- گام دوم (تعیین لیست‌های چهارگانه) ۴۱۸
- ۱-۲-۶-۷- تعیین لیست اول ۴۱۹
- ۲-۲-۶-۷- تعیین لیست دوم ۴۲۰
- ۳-۲-۶-۷- تعیین لیست سوم ۴۲۱
- ۴-۲-۶-۷- تعیین لیست چهارم ۴۲۲
- ۷-۷- مقایسه ترجیحات دریافت شده با اقلام ارائه شده این مطالعه ۴۴۵
- ۸-۷- خلاصه و نتیجه‌گیری ۴۵۲
- فصل هشتم: جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و توصیه‌های سیاستی ۴۵۸
- ۱-۸- مقدمه ۴۵۹
- ۲-۸- مروری بر خطوط کلی تحقیق ۴۶۱
- ۳-۸- یافته‌های تحقیق ۴۶۳
- ۴-۸- بحث و جمع‌بندی ۵۱۷
- ۵-۸- پیش‌بینی آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۵۲۱
- ۱-۵-۸- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و ارمنستان ۵۲۱
- ۲-۵-۸- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و بلاروس ۵۲۳
- ۳-۵-۸- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و روسیه ۵۲۵
- ۴-۵-۸- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قرقیزستان ۵۲۶

- ۵-۵-۸- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقتنامه تجارت ترجیحی بین ایران و قزاقستان..... ۵۲۸
- ۸-۴-۲- توصیه‌ها و پیشنهادات ۵۳۰
- منابع ۵۳۷
- الف: منابع فارسی ۵۳۷
- ب: منابع لاتین ۵۳۹
- ضمیمه فصل چهارم ۵۴۶
- الف: ترجیحات داده شده ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۵۴۶
- ب: ترجیحات داده شده اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ایران ۵۵۵
- ضمیمه فصل ششم ۵۷۰

فهرست نمودارها

- نمودار (۱-۲): کاهش سرعت تجارت جهانی (سهم تجارت جهانی از تولید ناخالص جهان) ۲۹
- نمودار (۲-۲): مقایسه نرخ رشد سالانه صادرات به جهان و صادرات به روسیه در دوره ۱۳۸۳-۹۷ ۳۳
- نمودار (۳-۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و روسیه در ۱۳۸۳-۹۷ ۳۴
- نمودار (۴-۲): تعداد اقلام صادرات ایران به روسیه در ۱۳۸۳-۹۷ ۳۹
- نمودار (۵-۲): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به ارمنستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷ ۴۰
- نمودار (۶-۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و ارمنستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۴۱
- نمودار (۷-۲): تعداد اقلام صادرات ایران به ارمنستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۴۴
- نمودار (۸-۲): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به بلاروس در دوره ۱۳۸۳-۹۷ ۴۶
- نمودار (۹-۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به هان و بلاروس در ۱۳۸۳-۹۷ ۴۷
- نمودار (۱۰-۲): تعداد اقلام صادرات ایران به بلاروس در ۱۳۸۳-۹۷ ۵۰
- نمودار (۱۱-۲): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به قزاقستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷ ۵۱
- نمودار (۱۲-۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و قزاقستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۵۲
- نمودار (۱۳-۲): تعداد اقلام صادرات ایران به قزاقستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۵۵
- نمودار (۱۴-۲): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به قرقیزستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷ ۵۷
- نمودار (۱۵-۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و قرقیزستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۵۸
- نمودار (۱۶-۲): تعداد اقلام صادرات ایران به قرقیزستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۶۱
- نمودار (۱۷-۲): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از روسیه در دوره ۱۳۸۳-۹۷ ۶۴
- نمودار (۱۸-۲): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و روسیه در ۱۳۸۳-۹۷ ۶۵
- نمودار (۱۹-۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از روسیه در ۱۳۸۳-۹۷ ۶۸
- نمودار (۲۰-۲): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از ارمنستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷ ۷۰
- نمودار (۲۱-۲): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و ارمنستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۷۱
- نمودار (۲۲-۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از ارمنستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۷۴
- نمودار (۲۳-۲): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از بلاروس در دوره ۱۳۸۳-۹۷ ۷۶
- نمودار (۲۴-۲): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران جهان و بلاروس در ۱۳۸۳-۹۷ ۷۷
- نمودار (۲۵-۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از بلاروس در ۱۳۸۳-۹۷ ۸۰
- نمودار (۲۶-۲): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از قزاقستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷ ۸۲
- نمودار (۲۷-۲): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قزاقستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۸۳
- نمودار (۲۸-۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از قزاقستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۸۶
- نمودار (۲۹-۲): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از قرقیزستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷ ۸۸
- نمودار (۳۰-۲): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قرقیزستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۸۹
- نمودار (۳۱-۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از قرقیزستان در ۱۳۸۳-۹۷ ۹۲

- نمودار (۱-۶): ماندگاری صادرات ایران به کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا..... ۳۲۸
- نمودار (۲-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به ارمنستان..... ۳۳۲
- نمودار (۳-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به روسیه..... ۳۳۴
- نمودار (۴-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به بلاروس..... ۳۳۶
- نمودار (۵-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به قرقیزستان..... ۳۳۸
- نمودار (۶-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به قزاقستان..... ۳۴۰
- نمودار (۷-۱): الگوریتم انتخاب کالاهای صادراتی ایران برای دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا. ۴۲۴

فهرست جداول

۳۰	جدول (۱-۲): تجارت اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴
۳۲	جدول (۲-۲): صادرات ایران به اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳
۳۲	جدول (۳-۲): صادرات ایران به روسیه در ۹۷-۱۳۸۳
۳۶	جدول (۴-۲): صادرات ایران به روسیه بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳
۳۷	جدول (۵-۲): صادرات ایران به روسیه بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۳۸	جدول (۶-۲): صادرات عمده ایران به روسیه بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷
۳۹	جدول (۸-۲): صادرات ایران به ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳
۴۱	جدول (۹-۲): صادرات ایران به ارمنستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳
۴۲	جدول (۱۰-۲): صادرات ایران به ارمنستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۴۳	جدول (۱۱-۲): صادرات عمده ایران به ارمنستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷
۴۵	جدول (۱۲-۲): صادرات ایران به بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳
۴۷	جدول (۱۳-۲): صادرات ایران به بلاروس بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳
۴۸	جدول (۱۴-۲): صادرات ایران به بلاروس بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۴۹	جدول (۱۵-۲): صادرات عمده ایران به بلاروس بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷
۵۱	جدول (۱۶-۲): صادرات ایران به قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳
۵۳	جدول (۱۷-۲): صادرات ایران به قزاقستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳
۵۴	جدول (۱۸-۲): صادرات ایران به قزاقستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۵۴	جدول (۱۹-۲): صادرات عمده ایران به قزاقستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷
۵۶	جدول (۲۰-۲): صادرات ایران به قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳
۵۸	جدول (۲۱-۲): صادرات ایران به قرقیزستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳
۵۹	جدول (۲۲-۲): صادرات ایران به قرقیزستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۶۰	جدول (۲۳-۲): صادرات عمده ایران به قرقیزستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷
۶۲	جدول (۲۴-۲): واردات ایران از اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳
۶۳	جدول (۲۵-۲): واردات ایران از روسیه در ۹۷-۱۳۸۳
۶۵	جدول (۲۶-۲): واردات ایران از روسیه بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳
۶۶	جدول (۲۷-۲): واردات ایران از روسیه بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۶۷	جدول (۲۸-۲): واردات عمده ایران از روسیه بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷
۶۹	جدول (۲۹-۲): واردات ایران از ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳
۷۲	جدول (۳۰-۲): واردات ایران از ارمنستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳
۷۲	جدول (۳۱-۲): واردات ایران از ارمنستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۷۳	جدول (۳۲-۲): واردات عمده ایران از ارمنستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷
۷۵	جدول (۳۳-۲): واردات ایران از بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳
۷۷	جدول (۳۴-۲): واردات ایران از بلاروس بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳
۷۸	جدول (۳۵-۲): واردات ایران از بلاروس بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۷۹	جدول (۳۶-۲): واردات عمده ایران از بلاروس بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷
۸۱	جدول (۳۷-۲): واردات ایران از قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

- جدول (۲-۳۸): واردات ایران از قزاقستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۳
- جدول (۲-۳۹): واردات ایران از قزاقستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۸۴
- جدول (۲-۴۰): واردات عمده ایران از قزاقستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۸۵
- جدول (۲-۴۱): واردات ایران از قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۷
- جدول (۲-۴۲): واردات ایران از قرقیزستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳ ۸۹
- جدول (۲-۴۳): واردات ایران از قرقیزستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ۹۰
- جدول (۲-۴۴): واردات عمده ایران از قرقیزستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷ ۹۱
- جدول (۳-۱): شاخص های اقتصاد کلان ارمنستان در ۱۸-۲۰۱۰ ۹۸
- جدول (۳-۲): شاخص های اقتصاد کلان بلاروس در ۱۸-۲۰۱۰ ۱۰۱
- جدول (۳-۳): شاخص های اقتصاد کلان روسیه در ۱۸-۲۰۱۰ ۱۰۴
- جدول (۳-۴): شاخص های اقتصاد کلان قزاقستان در ۱۸-۲۰۱۰ ۱۰۷
- جدول (۳-۵): شاخص های اقتصاد کلان قرقیزستان در ۱۸-۲۰۱۰ ۱۱۰
- جدول (۳-۶): رتبه بندی شاخص های مرتبط با تجارت در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۰ ۱۱۲
- جدول (۳-۷): رتبه کشورها در شاخص های آزادی اقتصادی ۱۱۵
- جدول (۳-۸): شاخص های محیط سیاسی و حکمرانی کشورها ۱۲۲
- جدول (۳-۹): رتبه کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در کسب و کار در ۲۰۱۹ ۱۲۴
- جدول (۳-۱۰): صادرات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴ ۱۲۶
- جدول (۳-۱۱): شرکای عمده صادراتی ارمنستان ۱۲۷
- جدول (۳-۱۲): شرکای عمده صادراتی بلاروس ۱۲۸
- جدول (۳-۱۳): شرکای عمده صادراتی روسیه ۱۲۹
- جدول (۳-۱۴): شرکای عمده صادراتی قرقیزستان ۱۳۰
- جدول (۳-۱۵): شرکای عمده صادراتی قزاقستان ۱۳۱
- جدول (۳-۱۶): کالاهای عمده صادراتی ارمنستان ۱۳۲
- جدول (۳-۱۷): کالاهای عمده صادراتی بلاروس ۱۳۳
- جدول (۳-۱۸): کالاهای عمده صادراتی روسیه ۱۳۴
- جدول (۳-۱۹): کالاهای عمده صادراتی قرقیزستان ۱۳۵
- جدول (۳-۲۰): کالاهای عمده صادراتی قزاقستان ۱۳۶
- جدول (۳-۲۱): کدهای کالائی عمده صادراتی ارمنستان ۱۳۷
- جدول (۳-۲۲): کدهای کالائی عمده صادراتی بلاروس ۱۳۸
- جدول (۳-۲۳): کدهای کالائی عمده صادراتی روسیه ۱۳۹
- جدول (۳-۲۴): کدهای کالائی عمده صادراتی قرقیزستان ۱۴۰
- جدول (۳-۲۵): کدهای کالائی عمده صادراتی قزاقستان ۱۴۱
- جدول (۳-۲۶): واردات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴ ۱۴۳
- جدول (۳-۲۷): شرکای عمده وارداتی ارمنستان ۱۴۴
- جدول (۳-۲۸): شرکای عمده وارداتی بلاروس ۱۴۵
- جدول (۳-۲۹): شرکای عمده وارداتی روسیه ۱۴۶
- جدول (۳-۳۰): شرکای عمده وارداتی قرقیزستان ۱۴۷
- جدول (۳-۳۱): شرکای عمده وارداتی قزاقستان ۱۴۸

۱۴۹.....	جدول (۳۲-۳): کالاهای عمده وارداتی ارمنستان
۱۵۰.....	جدول (۳۳-۳): کالاهای عمده وارداتی بلاروس
۱۵۱.....	جدول (۳۴-۳): کالاهای عمده وارداتی روسیه
۱۵۲.....	جدول (۳۵-۳): کالاهای عمده وارداتی قرقیزستان
۱۵۳.....	جدول (۳۶-۳): کالاهای عمده وارداتی قزاقستان
۱۵۴.....	جدول (۳۷-۳): کدهای کالائی عمده وارداتی ارمنستان
۱۵۵.....	جدول (۳۸-۳): کدهای کالائی عمده وارداتی بلاروس
۱۵۶.....	جدول (۳۹-۳): کدهای کالائی عمده وارداتی روسیه
۱۵۷.....	جدول (۴۰-۳): کدهای کالائی عمده وارداتی قرقیزستان
۱۵۸.....	جدول (۴۱-۳): کدهای کالائی عمده وارداتی قزاقستان
۱۵۹.....	جدول (۴۲-۳): تراز تجاری کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴
۱۶۰.....	جدول (۴۳-۳): جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۳
۱۸۳.....	جدول (۱-۴): کاهش تعرفه‌های گمرکی در چارچوب مذاکرات ادواری گات
۱۸۳.....	جدول (۲-۴): روش‌ها و فرمول‌های مذاکره
۱۸۵.....	جدول (۳-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی در ۱۳۹۵
۱۸۶.....	جدول (۴-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت در ۱۳۹۵
۱۸۶.....	جدول (۵-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی در ۱۳۹۵
۱۸۷.....	جدول (۶-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی در ۱۳۹۸
۱۸۸.....	جدول (۷-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت در ۱۳۹۸
۱۸۹.....	جدول (۸-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی در ۱۳۹۸
۱۹۵.....	جدول (۹-۴): موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی ایران با سایر کشورها
۱۹۷.....	جدول (۱۰-۴): تجارت ترجیحی و کل تجارت ایران در ۹۷-۱۳۸۴
۲۰۰.....	جدول (۱۱-۴): خلاصه ترجیحات تعرفه‌ای ایران و اوراسیا
۲۰۲.....	جدول (۱۲-۴): خلاصه ترجیحات تعرفه‌ای ایران و اوراسیا در بخش‌های کشاورزی و صنعت
۲۰۳.....	جدول (۱۳-۴): صادرات ترجیحی ایران به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۲۰۴.....	جدول (۱۴-۴): صادرات ترجیحی ایران به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۲۰۶.....	جدول (۱۵-۴): صادرات ترجیحی ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۲۰۷.....	جدول (۱۶-۴): صادرات ترجیحی ایران به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۲۰۸.....	جدول (۱۷-۴): صادرات ترجیحی ایران به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۲۱۰.....	جدول (۱۸-۴): واردات ترجیحی ایران از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۲۱۱.....	جدول (۱۹-۴): واردات ترجیحی ایران از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۲۱۲.....	جدول (۲۰-۴): واردات ترجیحی ایران از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۲۱۴.....	جدول (۲۱-۴): واردات ترجیحی ایران از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۲۱۵.....	جدول (۲۲-۴): واردات ترجیحی ایران از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳
۲۱۷.....	جدول (۲۳-۴): تراز تجارت ترجیحی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳
۲۲۰.....	جدول (۲۴-۴): خلاصه وضعیت تعرفه‌ای اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۲۲۳.....	جدول (۲۵-۴): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی ارمنستان

- جدول (۲۶-۴): طبقات تعرفه‌های محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی بلاروس ۲۲۳
- جدول (۲۷-۴): طبقات تعرفه‌های محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی روسیه ۲۲۴
- جدول (۲۸-۴): طبقات تعرفه‌های محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی قرقیزستان ۲۲۴
- جدول (۲۹-۴): طبقات تعرفه‌های محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی قزاقستان ۲۲۵
- جدول (۳۰-۴): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات ارمنستان ۲۲۶
- جدول (۳۱-۴): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات بلاروس ۲۲۷
- جدول (۳۲-۴): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات روسیه ۲۲۸
- جدول (۳۳-۴): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات قرقیزستان ۲۲۹
- جدول (۳۴-۴): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات قزاقستان ۲۳۰
- جدول (۳۵-۴): لیست موافقت‌نامه‌های فعال صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران ۲۳۲
- جدول (۳۶-۴): لیست موافقت‌نامه‌های فعال وارداتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران ۲۳۴
- جدول (۱-۵): موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی ایران با سایر کشورها (بر حسب سال انعقاد قرارداد) ۲۶۱
- جدول (۲-۵): خلاصه آمارهای اصلی تحقیق ۲۷۶
- جدول (۳-۵): نتایج احتمال آزمون ریشه واحد ۲۷۷
- جدول (۴-۵): نتایج برآورد الگوی صادرات طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۷ به روش (GMM) ۲۷۸
- جدول (۵-۵): نتایج برآورد الگوی واردات طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۷ به روش (GMM) ۲۸۰
- جدول (۱-۶): معرفی کدهای دو رقمی HS ۲۸۷
- جدول (۲-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات ارمنستان در سطح کدهای دو رقمی در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۲۸۸
- جدول (۳-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات بلاروس در سطح کدهای دو رقمی در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۲۹۱
- جدول (۴-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات روسیه در سطح کدهای دو رقمی در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۲۹۵
- جدول (۵-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات قرقیزستان در سطح کدهای دو رقمی در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۲۹۸
- جدول (۶-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات قزاقستان در سطح کدهای دو رقمی در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۳۰۱
- جدول (۷-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سطح کدهای دو رقمی در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۳۰۴
- جدول (۸-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۳۱۵
- جدول (۹-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۳۱۶
- جدول (۱۰-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۳۱۷
- جدول (۱۱-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۳۱۸
- جدول (۱۲-۶): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان در ۲۰۱۸-۲۰۱۷ ۳۱۹
- جدول (۱۴-۶): نتایج شاخص‌های تشابه و اکمال تجاری بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۳۲۴
- جدول (۱-۷): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو اول) ۳۵۰
- جدول (۲-۷): تغییرات صادرات ایران به ارمنستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول) ۳۵۱
- جدول (۳-۷): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار ارمنستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول) ۳۵۴
- جدول (۴-۷): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو دوم) ۳۵۶
- جدول (۵-۷): تغییرات صادرات ایران به ارمنستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم) ۳۵۸
- جدول (۶-۷): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار ارمنستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم) ۳۶۱
- جدول (۷-۷): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو اول) ۳۶۴
- جدول (۸-۷): تغییرات صادرات ایران به بلاروس در کدهای دو رقمی (سناریو اول) ۳۶۵

- جدول (۷-۹): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار بلاروس در کدهای دو رقمی (سناریو اول)..... ۳۶۷
- جدول (۷-۱۰): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۳۶۹
- جدول (۷-۱۱): تغییرات صادرات ایران به بلاروس در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۳۷۱
- جدول (۷-۱۲): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار بلاروس در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۳۷۳
- جدول (۷-۱۳): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو اول)..... ۳۷۶
- جدول (۷-۱۴): تغییرات صادرات ایران به روسیه در کدهای دو رقمی (سناریو اول)..... ۳۷۷
- جدول (۷-۱۵): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار روسیه در کدهای دو رقمی (سناریو اول)..... ۳۸۰
- جدول (۷-۱۶): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۳۸۳
- جدول (۷-۱۷): تغییرات صادرات ایران به روسیه در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۳۸۴
- جدول (۷-۱۸): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار روسیه در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۳۸۷
- جدول (۷-۱۹): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو اول)..... ۳۹۰
- جدول (۷-۲۰): تغییرات صادرات ایران به قرقیزستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول)..... ۳۹۱
- جدول (۷-۲۱): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قرقیزستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول)..... ۳۹۳
- جدول (۷-۲۲): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۳۹۶
- جدول (۷-۲۳): تغییرات صادرات ایران به قرقیزستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۳۹۷
- جدول (۷-۲۴): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قرقیزستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۳۹۹
- جدول (۷-۲۵): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو اول)..... ۴۰۲
- جدول (۷-۲۶): تغییرات صادرات ایران به قزاقستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول)..... ۴۰۳
- جدول (۷-۲۷): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قزاقستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول)..... ۴۰۶
- جدول (۷-۲۸): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۴۰۹
- جدول (۷-۲۹): تغییرات صادرات ایران به قزاقستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۴۱۰
- جدول (۷-۳۰): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قزاقستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)..... ۴۱۳
- جدول (۷-۳۱): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست اول)..... ۴۲۸
- جدول (۷-۳۲): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست دوم)..... ۴۳۲
- ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق..... ۴۳۶
- جدول (۷-۳۳): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست سوم)..... ۴۳۶
- ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق..... ۴۴۰
- جدول (۷-۳۴): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست چهارم)..... ۴۴۰
- جدول (۷-۳۵): مقایسه ترجیحات گرفته از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با نتایج این مطالعه..... ۴۴۵
- جدول (۸-۱): خلاصه صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا..... ۴۶۴
- جدول (۸-۲): خلاصه واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا..... ۴۶۴
- جدول (۸-۳): خلاصه متغیرهای کلان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا..... ۴۶۵
- جدول (۸-۴): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی..... ۴۸۹
- جدول (۸-۵): مقایسه ترجیحات گرفته از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با نتایج این مطالعه..... ۵۱۱

- جدول (۶-۸): پیش‌بینی آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - ارمنستان ۵۲۲
- جدول (۷-۸): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - بلاروس ۵۲۳
- جدول (۸-۸): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - روسیه ۵۲۵
- جدول (۹-۸): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - قرقیزستان ۵۲۷
- جدول (۱۰-۸): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - قزاقستان ۵۲۹
- جدول (۳۷-۴): لیست ترجیحات داده شده توسط ایران ۵۴۶
- جدول (۳۸-۴): ترجیحات داده شده اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ایران ۵۵۵
- جدول پ (۱۳-۶): اقلام دارای مزیت صادراتی ایران در دوره ۲۰۱۵-۱۸ ۵۷۰
- جدول پ (۱۵-۶): مزیت رقابتی آشکار شده ایران در ۲۰۱۸ ۵۸۲

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

اثر بخشی موافقت‌نامه‌های تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا^۱ بر تجارت کشور یکی از سوالات مهم و اساسی برنامه‌ریزان بخش تجارت خارجی کشور است. از سوی دیگر، با افزایش تعداد موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، سهم تجارت به شکل بلوک‌های تجاری و در قالب موافقت‌نامه‌ها در جهان روند رو به رشدی را در پیش گرفته است. در سال‌های اخیر اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری با کشورهای مختلف در ایران صورت پذیرفته که موافقت‌نامه تجارت ترجیحی^۲ با اتحادیه اقتصادی اوراسیا یکی از آن‌ها است. اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان است که قرار است ایران در سه سال اول اجرای موافقت‌نامه، با این اتحادیه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی داشته باشد و بعد از آن جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با تبدیل موافقت‌نامه تجارت ترجیحی به موافقت‌نامه تجارت آزاد^۳ موافقت و یا مخالفت نماید.

هر یک از موافقت‌نامه‌های تجاری دارای ساختاری متفاوت هستند که می‌توان آن‌ها در دو گروه عمده دسته‌بندی نمود؛ گروه اول موافقت‌نامه‌هایی هستند که به صورت سنتی بین شرکای طبیعی تجاری که از لحاظ جغرافیایی همسایه هستند منعقد می‌گردد (کشورها، نخستین تجربه خود در انعقاد موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای را با یک یا چند کشور همجوار خود بدست می‌آورند) و گروه دوم موافقت‌نامه‌هایی هستند که بین کشورهای غیر همجوار تشکیل می‌شوند. از آنجایی که ایران به دنبال عضویت در سازمان جهانی تجارت است ضروری است زمینه‌های لازم برای دستیابی به این هدف را تحقق بخشیده و با کاهش موانع تجاری (بالاخص تعرفه) و ایجاد بسترهای مناسب برای توسعه روابط تجاری با کشورهای هدف و تشکیل بلوک تجاری، مراحل توسعه یافتگی را هرچه سریعتر طی نماید که در این میان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا که از کشورهای مهم همسایه ایران هستند و دارای جمعیت (بازار) قابل توجهی هستند که برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دارای اولویت هستند. لذا مطالعه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند تمرین مناسب برای ایران بوده ما را در زمینه عضویت در سازمان جهانی تجارت و دستیابی به اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ کمک نماید. با توجه به این شرایط، حضور فعال در مجامع و سازمان‌های اقتصادی، تجاری منطقه‌ای و جهانی امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر

^۱. Eurasian Economic Union (EUEA)

^۲. Preferential Trade Agreement (PTA)

^۳. Free Trade Agreement (FTA)

است. به‌علاوه، به منظور عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت، کاهش تعرفه‌ها باید مطابق زمان‌بندی و با سرعت بیشتری صورت پذیرد که عضویت ایران در این گونه موافقت‌نامه‌ها با توجه به شرایط کشورهای مورد مطالعه و نیز شرایط ایران که یکی از اقتصادهای پر قدرت در منطقه خاورمیانه به طور قطع موجب ارتقای تجارت منطقه‌ای و جهانی شده و اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند بازار مناسبی در جذب صادرات ایران باشد.

در چند دهه گذشته، اقتصاد جهانی شاهد آزادسازی‌های قابل توجهی در روابط تجاری بوده‌است و در این راستا موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای با انواع و اشکال مختلف افزایش یافته‌اند سهم بسزایی در روند آزادسازی‌های جهانی داشته‌اند. در این میان ترتیبات تجاری منطقه‌ای بخصوص در میان کشورهایی که تاکنون در هیچ ترتیب تجاری منطقه‌ای عضو نبوده‌اند به شدت رو به افزایش است، این ترتیبات با ایجاد امکاناتی هم‌چون ترتیبات تجاری ترجیحی، آزادسازی و تسهیل ترانزیت، حذف روادید و.. وضعیت خود را بهبود بخشیده‌اند. استفاده از این ابزارها ممکن است با یک یا چند هدف از جمله دنبال کردن منافع اقتصادی، انگیزه‌های سیاسی و اجتماعی، نگرانی از انزوا در محیط بین‌المللی، حمایت از صنایع نوپا و تثبیت اصلاحات اقتصادی انجام گیرد.

در طی دهه‌های اخیر، سهم ایران از تجارت جهانی کاهش یافته^۱ و سیاست‌گذاران همواره در پی دستیابی به راهکارهایی بوده‌اند تا این سهم را افزایش دهند که برای دستیابی به سهم بیشتر در تجارت جهانی، ضروری است ساختار تجارت کشور تحولات بسیاری را پذیرا شود و باید امکانی فراهم گردد گسترش حجم تجارت، دسترسی به بازارهای صادراتی تسهیل گردد که در این میان برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی می‌تواند باعث افزایش حجم تجارت دو جانبه و گسترش صادرات جمهوری اسلامی ایران گردد. بدین منظور هدف این از این مطالعه ارزیابی و بررسی ابعاد و آثار موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا با استفاده از الگوها و روش‌های خاص خود است که این مطالعه به قرار زیر ادامه خواهد یافت:

فصل اول شامل کلیات است، فصل دوم به تجزیه تحلیل تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به تفکیک (کل کالاها، مصرفی، سرمایه‌ای، واسطه‌ای، با تکنولوژی بالا، پایین، متوسط و بدون تکنولوژی) می‌پردازد. در فصل سوم وضعیت اقتصادی، تجاری، سیاسی و عضویت در موافقت‌نامه‌های منطقه‌ای جهانی هریک از کشورهای عضو

^۱ سهم ایران از تجارت جهانی کالا بر اساس آمار و اطلاعات سازمان جهانی تجارت، از ۰/۵۳ درصد در ۲۰۱۱ به ۰/۳۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و به‌طور متوسط در طی دوره ۱۸-۲۰۱۱ سهم ایران از تجارت جهانی کالا برابر ۰/۳۵ درصد است.

اتحادیه اقتصادی اوراسیا مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد، هم‌چنین موانع و مشکلات غیرتعرفه‌ای تجارت با روسیه نیز مورد بررسی قرار خواهد گرفت. فصل چهارم به تجزیه و تحلیل صادرات کالاهای ارائه شده در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌پردازد. در فصل پنجم به ارزیابی و تجزیه و تحلیل اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (با استفاده از روش اقتصادسنجی مدل‌های جاذبه) پرداخته می‌شود. در فصل ششم شاخص‌های اکمال تجاری بین ایران و هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ارائه می‌شود. فصل هفتم به استخراج فهرست پیشنهادی کالاهای مشمول تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا با استفاده از شاخص‌هایی از قبیل مزیت نسبی، مزیت نسبی صادراتی، مزیت نسبی آشکار شده، مزیت وارداتی اختصاص دارد که در ادامه به انطباق فهرست پیشنهادی مدل با فهرست عملیاتی شده بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و استخراج مغایرت‌ها نیز پرداخته می‌شود و فصل هشتم شامل جمع بندی، نتیجه‌گیری و ملاحظات است.

۱-۲- اهمیت موضوع

ترتیبات تجاری منطقه‌ای در میان کشورهای جهان در دهه‌های اخیر بطور قابل ملاحظه‌ای رو به افزایش گذاشته و در حال حاضر به ندرت می‌توان کشوری را یافت که از این ترتیبات بی‌بهره باشد. طولانی شدن آخرین دور مذاکرات موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت، کشورها را تشویق به ایجاد همکاری‌های منطقه‌ای به‌عنوان جایگزینی برای جهانی شدن نمود، زیرا آزادسازی به شیوه منطقه‌گرایی کم هزینه‌تر و قابل دسترس‌تر از جهانی شدن است. از طرف دیگر می‌توان منطقه‌گرایی را به‌عنوان میدان آزمایش اولیه‌ای برای ورود کشورهای در حال توسعه درون‌گرا به صحنه رقابت‌های بین‌الملل دانست. احتمالاً یکی از دلایل عمده گسترش روز افزون موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای^۱ آثار و نتایج مثبت آزادسازی تجاری بر رشد تجارت دانست. برای کشورهایی که آمادگی لازم را در اجرای آزادسازی تجاری نداشته‌اند حضور در موافقت‌نامه‌های تجاری دو یا چند جانبه به‌عنوان بهینه دوم همواره مد نظر سیاست‌گذاران قرار داشته و این انتخابی است که سازمان جهانی تجارت^۲ نیز آن را تحت شرایط خاصی تایید می‌نماید.^۳

^۱ Regional Trade Agreements (RTAs)

^۲ World Trade Organization (WTO)

^۳ WTO در ماده XXIV چنین آورده است: از آن‌جا که هدف موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای تسهیل تجارت جهانی است، چنین موافقت‌نامه‌هایی باید هدفشان کاهش موانع تعرفه‌ای و غیر تعرفه‌ای بین اعضاء باشد، نه آن‌که موانع تجاری بین اعضا با کشورهای غیر عضو را افزایش دهند.

چنانچه تجربه‌های منطقه‌گرایی نشان می‌دهد منطقه‌گرایی در میان کشورهای توسعه یافته با موفقیت، در میان گروه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه با موفقیت نسبی و در میان گروه کشورهای در حال توسعه غالباً با عدم موفقیت همراه بوده است. بدون شک یکی از مهم‌ترین آثار تحول ساختاری پدیده جهانی شدن اقتصاد، ایجاد وابستگی جهانی و پیدایش یک دهکده اقتصاد جهانی است که با توجه به روند رو به گسترش این پدیده نوین و لزوم حضور گسترده‌تر کشورها در صحنه‌های بین‌المللی، همکاری‌های منطقه‌ای نقش کشورها را در عرصه رقابت‌پذیری بین‌المللی به‌طور موثری نمایان می‌سازد. عوامل و انگیزه‌های متعددی برای منطقه‌گرایی قابل ذکر است که می‌توان به امکان دسترسی آسان‌تر به فرصت‌های موجود در بازار جهانی اشاره نمود، این پدیده می‌تواند موثرترین راه برای گشودن تدریجی اقتصادهای ملی و ادغام آن‌ها در اقتصاد جهانی باشد. منطقه‌گرایی عمده‌ترین نوع یکپارچگی در سطح جهان است و تشکیل اتحادیه اقتصادی در عمل کامل‌ترین نوع یکپارچگی است که در آن اعضاء به کاهش موانع بر سر راه تجارت اقدام می‌نمایند. یکی از ترتیبات تجاری منطقه‌ای، موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی است که شرکت کنندگان در چنین ترتیباتی به کاهش موانع تجاری، شامل تعرفه‌ها و موانع غیر تعرفه‌ای در ارتباط با همه و یا بخشی از تجارت یکدیگر اقدام می‌نمایند.

اهمیت یکپارچگی بخصوص در کشورهای در حال توسعه که تا آزادسازی تجارت خود راه طولانی در پیش دارند، روز به روز در نقاط مختلف جهان افزایش می‌یابد. کشورها با ایجاد زیر ساخت‌های مناسب می‌توانند از منافع یکپارچگی اقتصادی که همان صرفه‌های ناشی از مقیاس، افزایش تجارت چه در داخل طرح یکپارچگی و چه با دنیای خارج و ... است بهره‌مند شوند که پیروی از الگوی همکاری منطقه‌ای مزایای احتمالی زیر را به همراه خواهد داشت؛

گسترش بازارها و کسب سود از طریق شیوه‌های صحیح اقتصادی

استفاده از منابع مکمل کشورها

افزایش میزان رقابت

ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری در پروژه‌های مختلف اقتصادی

استفاده بهینه از منابع اقتصادی دیگر کشورها

ایجاد همبستگی، اعتماد و همکاری بین کشورها

وابستگی کمتر به قدرت‌های مداخله‌گر، افزایش قدرت چانه زنی، ثبات و امنیت بیشتر در

رفتار با سایر کشورها

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی یکی از شکل‌های همگرایی است و طبق شرایط و ضوابط مطرح شده در مفاد موافقت‌نامه، کشورهای عضو به کاهش موانع تعرفه‌ای بین خود خواهند پرداخت و این در حالی است که هیچ‌کدام از این کشورها تغییری در سیاست تجاری خود با سایر کشورها ایجاد نمی‌کنند کاهش موانع تعرفه‌ای می‌تواند برای تمام کالاهای مبادلاتی باشد و یا تنها برای فهرستی از کالاها باشد که از طرف هر کشور ارایه می‌شود. ممکن است کاهش تعرفه‌ها فقط از جانب یک کشور صورت می‌گیرد و تنها یک کشور موانع تعرفه‌ای خود را کاهش داده یا حذف کند و این در حالی است که کشور مقابل در موانع تجاری خود تغییری ایجاد نمی‌کند.^۱

مطابق نظریات اقتصادی، تجارت آزاد بین کشورها به تخصیص مجدد و بهینه عوامل تولید و افزایش رفاه اقتصادی خواهد انجامید. تا قبل از واینر^۲ (۱۹۵۰) اعتقاد بر این بود که تجارت ترجیحی تخصیص مجدد منابع و افزایش رفاه را به دنبال دارد. ولی واینر (۱۹۵۰) نشان داد تجارت ترجیحی همیشه باعث افزایش رفاه نمی‌شود و همکاری‌های تجاری و اقتصادی بین دو یا چند کشور سبب بروز تغییراتی در الگوی تولید، الگوی مصرف (ناشی از تغییر قیمت واردات)، جریان‌های تجاری، رابطه مبادله، تراز پرداخت‌ها و نرخ رشد اقتصادی خواهد شد. اثرات رفاهی ناشی از تشکیل همکاری تجاری به برآیند دو اثر ایجاد تجارت^۳ و انحراف تجارت^۴ بستگی خواهد داشت. اگر اثر ایجاد تجارت بزرگ‌تر از اثر انحراف تجارت باشد، افزایش رفاه حتمی است ولی اگر اثر ایجاد تجارت کوچک‌تر از اثر انحراف تجارت باشد، رفاه کاهش خواهد یافت.

یک موافقت‌نامه تغییراتی در الگو و نرخ تعرفه بین کشورهای عضو و بین کشورهای عضو با غیر اعضا را در بر خواهد داشت زیرا باعث کاهش سطح موانع تجاری بین کشورهای عضو می‌شود که گامی به سوی تجارت آزاد است ولی به علت محدودیت‌هایی که کشورهای عضو بر واردات سایر کشورها ایجاد می‌کنند حرکت به طرف تجارت آزاد محدود خواهد گردید. از سوی دیگر، نظریه شرکائی تجاری طبیعی بر مبنای حجم بالای تجارت بین دو یا چند کشور نزدیک هم تعریف می‌شود. امروزه اقتصاددانان معتقدند ترتیبات تجارت منطقه‌ای به علت کوتاه بودن فاصله

^۱ - بر اساس مصوبه «شرط توانمندسازی» (۱۹۷۹) Enabling clause کشورهای در حال توسعه عضو سازمان جهانی تجارت، عضویت کشورهای در حال توسعه در ترتیبات تجارت ترجیحی به منظور گسترش تجارت جنوب- جنوب مجاز است. در حالی که کشورهای توسعه یافته مکلف شده‌اند ترتیبات منطقه‌ای خود را با ضوابط ماده ۲۴ موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت منطبق سازند.

^۲ Viner (۱۹۵۰)

^۳ Trade Creation Effect

^۴ Trade Diversion Effect

جغرافیایی طبیعی هستند و اثر ایجاد تجارت بیشتری نسبت به اثر انحراف تجارت دارند. کروگمن^۱ (۱۹۹۱) ادعا می‌کند اگرچه تجارت بر مبنای مزیت نسبی استوار است ولی تحت تاثیر مسائلی مانند فاصله جغرافیایی نیز قرار می‌گیرد. فاصله اقتصادی کمتر باعث کاهش هزینه‌های حمل و نقل گردیده و باعث انحراف تجارت کمتری می‌گردد. تجارت گسترده بین مناطق توسعه یافته نظیر اروپا و آمریکای شمالی تایید کننده این نظریه است. باگواتی^۲ (۱۹۹۶) نیز معتقد است همگرایی‌های منطقه‌ای اگر به صورت ایستا مورد تحلیل قرار گیرند ممکن است منحرف کننده تجارت به حساب آیند ولی اثرات پویای این تشکلهای تعیین کننده آن است که یک بلوک تجاری بازدارنده یا سازنده تجارت است و مسئله انحراف یا ایجاد تجارت یک موافقت‌نامه به سادگی قابل اندازه‌گیری نیست. هم‌چنین کشورها از برقراری یک موافقت‌نامه ممکن است اهدافی فراتر از بحث ایجاد یا انحراف تجارت را مد نظر داشته باشد. انگیزه بسیاری از کشورها برای شرکت در طرح‌های منطقه‌ای نوعی سیاست تجاری است که ممکن است در راستای کاهش یا حذف موانع و محدودیت‌های تجاری و افزایش دسترسی به بازارهای گسترده، مقدمه‌ای برای ورود به عرصه‌های گسترده‌تر باشد.

امروزه در شرایطی که ۱۶۴ کشور به عضویت سازمان تجارت جهانی در آمده‌اند و بیش از ۹۷ درصد تجارت دنیا در قالب این سازمان در جریان است، برای کشور ما که در ابتدای راه عضویت در این سازمان قرار دارد و به نظر می‌رسد راهی طولانی و پیچیده برای عضویت در این سازمان در پیش داشته باشد توسعه روابط تجاری با سایر کشورها در قالب موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد^۳ می‌تواند تمرینی نه چندان پر خطر برای صنایع، بنگاه‌ها و تولیدکنندگان داخلی در جهت افزایش رقابت‌پذیری هم در بازار داخلی و هم با رقبا و تولیدکنندگان بین‌المللی باشد. موافقت‌نامه تعرفه‌های ترجیحی و موافقت‌نامه تجارت آزاد می‌تواند با کاهش یا حذف موانع تعرفه‌ای (کاهش پایدار تعرفه‌های گمرکی) و نیز کاهش موانع غیرتعرفه‌ای (کاهش مجوزهای لازم برای صادرات و واردات)، می‌تواند هزینه‌های فعالان اقتصادی برای دسترسی به بازار کشورها را کاهش دهد.

با توجه به دغدغه‌های موجود در خصوص اقدامات انجام شده در مورد این‌گونه موافقت‌نامه‌ها (چه تجارت ترجیحی و چه تجارت آزاد) ضرورت دارد تا ضمن بررسی عملکرد و ارزیابی نتایج

^۱. Krugman

^۲. Bhagwati

^۳ Free Trade Agreement (FTA)

اقدامات صورت پذیرفته، عوامل موفقیت و عدم موفقیت این گونه موافقت‌نامه‌ها شناسایی شده و راه کارهای موثری برای دستیابی به نتایج مثبت در این خصوص ارائه گردد. با عنایت به مطالب فوق به نظر می‌رسد بخصوص در شرایط فعلی با توجه به شرایط پس از برجام و استقبال کشورهای مختلف جهت توسعه روابط و سیاست محوری دولت در جهت تعامل سازنده با کشورهای جهان، به منظور استفاده از فرصت لغو تحریم‌ها، انعقاد قراردادهای تجارت ترجیحی و تجارت آزاد، باید به عنوان یک سیاست استراتژیک تجاری در دستور کار قرار گیرد تا ضمن آماده‌سازی شرایط برای تولید کنندگان داخلی و تسهیل دسترسی آنان به بازار سایر کشورها، زمینه افزایش رقابت‌پذیری آنان در بازارهای جهانی را فراهم نمایند و احتمالاً با کم کردن تعرفه اقلامی از کالاها برای برخی کشورها، میزان رقابت‌پذیری این کالاها در عمل هم سنجیده شوند و بنگاه‌ها و تولید کنندگان داخلی بدانند که فضای انحصاری و حمایت‌های تعرفه‌ای و ... دائمی نخواهد بود و باید با ارتقاء سطح تکنولوژی، بالا بردن کیفیت و کاهش قیمت تمام شده محصول و شناخت نیازهای مشتری و بازار، خود را برای رقابت با تولیدکنندگان بین‌المللی در بازارهای خارجی مهیا کنند.

سرانجام پس از مذاکرات طولانی و با هدف ارتقای سطح مناسبات تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، قرارداد تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا امضا و از آبان ۱۳۹۸ اجرایی گردیده است. این موافقت‌نامه شامل دریافت ترجیح در ۵۰۲ قلم کد HS برای ایران است هم‌چنین این موافقت‌نامه دارای ۹ فصل مختلف است. این تحقیق در همین راستا قصد دارد به ارزیابی و بررسی ابعاد و آثار موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران اتحادیه اقتصادی اوراسیا، بپردازد.

۱-۳- هدف پژوهش

با توجه به حساسیت موضوع برقراری تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا از آبان ۱۳۹۸ و اهمیت این گونه موافقت‌نامه‌ها در موقعیت کنونی تجارت بین‌الملل، هدف این تحقیق تجزیه و تحلیل و ارزیابی موافقت‌نامه تجاری ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا با هدف توسعه روابط تجاری و گسترش همکاری‌های اقتصادی، افزایش منافع طرفین با در نظر داشتن آثار مثبت آن در اقتصاد و بازرگانی، بهره‌مندی از فرصت‌های موجود تجاری و تسهیل برای ورود به سازمان جهانی تجارت است که می‌توان این هدف را به صورت زیر نیز ارائه نمود:

۱- ارزیابی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا با استفاده

شاخص‌های ایجاد تجارت، انحراف تجارت و اثرات مصرفی

- ۲- ارزیابی و تجزیه و تحلیل اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا در راستای توسعه و تقویت همکاری‌های دو جانبه
- ۳- احصاء لیست کالاهایی که ایران باید از کشورهای مورد نظر ترجیح دریافت می‌کند
- ۴- مقایسه لیست احصاء شده در این تحقیق با لیستی که ایران ترجیح دریافت نموده‌است

۴-۱- سوالات تحقیق

برای ارزیابی برقراری تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا این تحقیق با سوالات زیر مواجه است:

- ۱- آیا برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا موجب افزایش صادرات ایران به این اتحادیه می‌شود؟
- ۲- اثرات رفاهی (ایجاد تجارت، انحراف تجارت و اثرات مصرفی) برای ایران ناشی از برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا چقدر است؟
- ۳- لیست کالاهای پیشنهادی ایران برای اخذ ترجیح از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا کدام باید باشد؟
- ۴- برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی تا به چه میزان موجب افزایش مبادلات بین ایران و کشورهای فی‌مابین خواهد شد؟

۵-۱- شکل‌گیری اتحادیه اقتصادی اوراسیا

اتحادیه اقتصادی اوراسیا فعالیت خود را رسماً از ابتدائی ژانویه ۲۰۱۵ آغاز کرد. ریشه اصلی تکوین این اتحادیه را بایستی در پیشنهاد نورسلطان نظربایف، رئیس جمهور قزاقستان در ۱۹۹۴ در خصوص تکوین بلوک تجری منطقه‌ای جستجو نمود. پس از طرح این پیشنهاد در سال ۲۰۰۰، بلاروس، قزاقستان، روسیه، قرقیزستان و تاجیکستان جامعه اقتصادی اوراسیا^۱ را با هدف ایجاد بازار مشترک برای کشورهای عضو بوجود آوردند که از یکستان نیز در سال ۲۰۰۶ به آن پیوست. در سال ۲۰۰۷ روسیه، قزاقستان و بلاروس در خصوص ایجاد یک اتحادیه گمرکی^۲ بین خود به توافق رسیدند. در سال ۲۰۰۹، ابتداء توافقاتی بین مسکو، آستانه و مینسک در خصوص ایجاد تعرفه گمرکی مشترک (ایجاد کدهای مشترک HS به جای کدهای HS داخلی) صورت پذیرفت و در

^۱. Eurasian Economic Community

^۲. Customs Union

نهایت، توافقات مذکور به امضای روسای جمهور سه کشور رسید و بدین ترتیب، اتحادیه گمرکی در سال ۲۰۱۰ بین این سه کشور شروع به فعالیت کرد.

اهداف و اولویت‌های این اتحادیه گمرکی شامل حذف تعرفه‌های گمرکی داخلی کشورهای عضو، ایجاد تعرفه خارجی مشترک و یک بازار واحد گسترده بین روسیه، قزاقستان و بلاروس اعلام گردید.^۱ ایده تاسیس فضای واحد اقتصادی موجب گردید روسای جمهور روسیه، بلاروس و قزاقستان موافقت‌نامه ایجاد اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در سال ۲۰۱۴ امضاء کنند که از اول ژانویه ۲۰۱۵ اجرایی گردید. هدف این اتحادیه، ایجاد فضای واحد اقتصادی، توسعه بازار مشترک و دستیابی به حرکت آزاد کالا، سرمایه، خدمات و نیروی کار در بازار واحد کشورهای عضو، کاهش قیمت کالاها با کاهش هزینه‌های حمل و نقل مواد خام، ترویج رقابت سالم در بازار مشترک، سیاست‌های مشترک در کشاورزی، انرژی، فناوری و حمل و نقل اعلام گردید.^۲ ارمنستان در دوم ژانویه ۲۰۱۵ و قرقیزستان نیز در ششم اوت ۲۰۱۵ به عضویت کامل این اتحادیه درآمدند که در حال حاضر کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان عضو اتحادیه گمرکی اوراسیا هستند. تاجیکستان، گرجستان، ازبکستان، مولداوی، اوکراین، پاکستان، چین، ویتنام و ترکیه از گزینه‌های احتمالی عضویت در اتحادیه اوراسیا هستند. در خصوص ارکان اتحادیه اقتصادی اوراسیا باید گفت که شورای عالی اقتصادی اوراسیا^۳ مهم‌ترین رکن اتحادیه است که از سران کشورهای عضو تشکیل شده است. دومین رکن اتحادیه، شورای بین دولتی اوراسیا^۴ است که اعضای آن، نخست وزیران کشورهای عضو هستند. کمیسیون اقتصادی اوراسیا^۵، رکن اجرایی اتحادیه است. مقر این کمیسیون به عنوان سازمان نظارتی بر اتحادیه گمرکی، در مسکو قرار دارد که متشکل از ۱۰ نفر است که از هر کشور عضو دو نفر در آن حضور دارند. تیگران سرکیسیان، نخست وزیر اسبق ارمنستان رئیس آن است. از دیگر اعضای کاندید این کمیسیون می‌توان به ورونیکا نیکیشینا، وزیر تجارت اتحادیه اوراسیا اشاره نمود. در کمیسیون اقتصادی اوراسیا بیش از هزار نفر از متخصصان مربوطه مشغول به فعالیت هستند.

تصمیمات کمیسیون اقتصادی اوراسیا در صورتی که توسط دو سوم آراء در هیات ۱۰ نفره تصویب شود، برای تمامی کشورها الزام‌آور خواهد بود. با این حال، هریک از اعضاء از طریق

^۱. International Financial Consulting Group (۲۰۱۰)

^۲. International Crisis Group (۲۰۱۶)

^۳. Supreme Eurasian Economic Council

^۴. Eurasian Intergovernmental Council

^۵. Eurasian Economic Commission (EEC)

کمیسیون شورای اقتصادی اوراسیا که شامل معاونان نخست وزیران کشورهای عضو است دارای حق وتو هستند. در صورتی که بین اعضاء در خصوص موضوعی اختلاف وجود داشته باشد، موضوع اختلاف به نخست وزیران کشورهای عضو که دو بار در سال در قالب شورای بین دولتی اوراسیا^۱ با یکدیگر ملاقات می کنند ارسال می گردد. همچنین موضوعات مهم و بحث برانگیز به شورای عالی اقتصادی اوراسیا که سالانه در سطح سران برگزار می گردد ارسال می شود. همچنین یک نهاد قضایی تحت عنوان دادگاه اتحادیه اقتصادی اوراسیا وجود دارد که به حل اختلاف و تفسیر مسائل حقوقی اتحادیه می پردازد.

۱-۶- تجزیه و تحلیل مقدماتی موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی

اوراسیا

معاهده مربوط به تأسیس اتحادیه اقتصادی اوراسیا از سال ۲۰۱۵ لازم الاجرا شده است، منطقه ای که این اتحادیه را پوشش می دهد حدود ۱۸۴ میلیون نفر جمعیت دارد. موضوع الحاق ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا از سال ۱۳۹۴ مطرح شد تا این که موافقت نامه ای تجاری بین ایران و اتحادیه اوراسیا به امضا رسید و از ۵ آبانماه ۱۳۹۸ اجرای شده است. عنوان موافقت نامه ایران و اتحادیه اوراسیا، ترجیحات تعرفه ای است که بتدریج به سمت تجارت آزاد حرکت خواهد کرد و قرارداد موقت و سه ساله است، از سال آینده باید مذاکرات برای ورود کامل و تجارت آزاد ایران با اتحادیه اقتصادی شروع شود و بعد از سه سال تکلیف روشن شود که ایران عضویتش را ادامه می دهد و به مرحله تجارت آزاد می رسد یا از توافق خارج می شود. به گفته کارشناسان موقت به این معنا است که ساختار اقتصادی ایران با اتحادیه تطبیق پیدا کند. امضای موافقت نامه با اتحادیه اوراسیا به تعبیری به این معنی است که ایران برای اولین بار به یک سازمان تجاری منطقه ای وارد شده است. اهمیت توافق نامه ایران با اتحادیه اوراسیا از آن جهت است که موفقیت پیمان تجاری با اوراسیا زمینه ساز ورود ایران به پیمان های منطقه ای و بین المللی تجاری دیگری است.

در سال ۲۰۱۸ میزان واردات اتحادیه اوراسیا ۳۱۸ میلیارد دلار بود که از این میزان واردات سهم واردات از ایران ۹۱۵ میلیون دلار است (۰/۳ درصد کل واردات اتحادیه اوراسیا سهم ایران است). از واردات ۲۳۸ میلیارد دلاری اوراسیا مربوط به واردات روسیه است و از طرفی ۵۳۳ میلیون دلار از کل صادرات ایران به اوراسیا صادرات به روسیه است (سهم ایران در بازار روسیه ۰/۲ درصد

^۱. Eurasian Intergovernmental Council

است). بیشترین تجارت ایران با کشورهای عضو این اتحادیه مربوط به تجارت با ارمنستان است که سهم ایران در تجارت این کشور ۶ درصد معادل ۲۷۰ میلیون دلار صادرات در سال است. سهم صادرات کشاورزی از ۹۱۵ میلیون دلار صادرات غیرنفتی ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا حدود ۴۶۰ میلیون دلار است که ذیل موافقت‌نامه تعهدات تعرفه‌ای قرار می‌گیرد. به عبارتی ایران برای ۵۰۲ قلم کالای صادراتی به اوراسیا تعهد تعرفه‌ای از این کشورها اخذ کرده است که در مجموع ۵۰ درصد کل صادرات را شامل می‌شود.

در مقابل ۵۰۲ قلم کالایی که ایران برای صادرات به اوراسیا تخفیف تعرفه‌ای اخذ کرده است ایران نیز به ۳۶۰ قلم کالای وارداتی از اتحادیه اوراسیا تعهد ترجیح تعرفه‌ای داده است. این ۳۶۰ قلم کالا شامل ۲۶۲ کالای صنعتی و ۹۸ قلم کالای کشاورزی است. ایران ۳۳ درصد تعرفه واردات کالا از اوراسیا را کاهش داده و ۳۸ کد تعرفه را تغییر نداده است. بیشترین واردات ما از اوراسیا گوشت گاو و گوسفند، جو، ذرت، روغن و کنجاله است. تعرفه واردات گوشت گاو از اوراسیا به ایران از ۲۶ به ۱۰ درصد کاهش یافته است. تعرفه واردات گوشت گوسفند تغییر نکرده و همان ۵ درصد است. از ۹۱ میلیون دلار صادرات گوشت گوسفند اتحادیه اقتصادی اوراسیا، ۸۷ میلیون دلار از این صادرات را ایران جذب کرده است. جو نیز از کالاهایی است که تعرفه واردات آن بدون تغییر مانده است. ایران ۴۶۰ میلیون دلار، در ۲۰۱۸ واردات جو با تعرفه ۵ درصد از اوراسیا وارد کرده است. سبزیجات، میوه، صنایع غذایی، ماهی، میگو و گل بیشترین حجم از کالاهایی است که قرار است ایران به اتحادیه اوراسیا صادر کند. تعرفه صادرات میگو صفر خواهد بود. گل و شاخه‌های سربریده از مهم‌ترین کالاهای وارداتی اوراسیا است که ۳۵۰ میلیون دلار ارزش دارد. هم‌چنین تعرفه واردات گل از ایران ۳۳ درصد کاهش یافته است.

موافقت‌نامه موقت مذکور برای گذار به یک موافقت‌نامه تجارت آزاد است که به موجب آن طرفین حداکثر طی یک سال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن آن، مذاکرات برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد باید آغاز گردد. مذاکرات مزبور باید ظرف سه سال از زمان لازم‌الاجرا شدن موافقت‌نامه، به ایجاد منطقه تجارت آزاد منجر شود و در غیر این صورت طرفین باید در خصوص تداوم موافقت‌نامه تصمیم‌گیری نمایند؛ لذا ارزیابی مفاد این موافقت‌نامه به منظور بررسی پتانسیل‌ها و کاستی‌های تبدیل آن به موافقت‌نامه تجارت آزاد، از نخستین سال اجرای آن ضروری است. بررسی تطبیقی اجمالی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا با سه موافقت‌نامه تجارت آزاد دیگری که تاکنون توسط اتحادیه اقتصادی اوراسیا انعقاد یافته است، حاکی از کفایت کلی متن

کنونی موافقت‌نامه برای تبدیل به موافقت‌نامه تجارت آزاد است. موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد منعقد شده توسط اتحادیه اوراسیا سطوح متفاوتی از تفصیل و آزادسازی دارند که در یک طرف آن موافقت‌نامه جامع همکاری سنگاپور و در طرف دیگر آن موافقت‌نامه کالایی و غیرتفصیلی صربستان قرار می‌گیرد و موافقت‌نامه ویتنام که وضعیتی میانه دارد از بیشترین مشابهت با مفاد موافقت‌نامه ایران برخوردار است. بعلاوه، دو موافقت‌نامه‌ای که علاوه بر تجارت کالایی، تجارت خدمات را هم شامل می‌شوند تنها به توافق با یکی از کشورهای ۵ گانه عضو اتحادیه دست یافته‌اند.

تفصیل بی‌سابقه تعهدات در قالب مفاد جدید مندرج در موافقت‌نامه که عمدتاً برگرفته از مقررات سازمان جهانی تجارت است، ضرورت ویژه‌ای را برای توسعه ظرفیت‌های اجرایی کشور به منظور اجرای کامل تعهدات و برخورداری از حقوق مترتب بر موافقت‌نامه ایجاد کرده است. از جمله این مفاد جدید می‌توان به مقررات قواعد مبدا اشاره کرد که در این موافقت‌نامه شکل تازه‌ای یافته است و بعلاوه ظرفیت‌های نهادی کشورمان در این خصوص که اهمیت اساسی در اعطا و دریافت ترجیحات دارد از ضعف مفرطی رنج می‌برد. دیگر مقوله‌ای که ضعف ظرفیت‌های نهادی کشور که در موافقت‌نامه آشکار است مفاد مربوط به اقدامات دفاع تجاری است که با تفصیل زیادی در موافقت‌نامه به آن پرداخته شده ولی متأسفانه مقتضیات اجرای آنها در کشور در مراحل ابتدایی قرار دارد.

ارزش‌گذاری گمرکی و تبادلات الکترونیکی داده‌ها از جمله موارد دیگری در موافقت‌نامه است که اجرای کامل تعهدات آن، نیاز به توسعه ظرفیت‌های نهادی، اصلاح رویه‌های جاری و تمهید اقدامات و پیش‌نیازهای متعددی را می‌طلبد. با عنایت به فرصت محدود باقیمانده بر آغاز مذاکرات تبدیل این موافقت‌نامه به یک موافقت‌نامه تجارت آزاد، مقتضی است بررسی جامعی در خصوص ارزیابی نحوه اجرای موافقت‌نامه، بررسی و پیش‌بینی نتایج و دستاوردهای آن، شناسایی چالش‌های پیش‌روی دستگاه‌های مجری موافقت‌نامه و ارائه راه‌کارهای آن، پیش‌بینی اثرات و پیامدهای گسترش دامنه موافقت‌نامه، تعیین رویکردها و اتخاذ مواضع مذاکره‌ای مناسب به‌ویژه در تعیین کالاهای مشمول و معاف از تعهدات و چگونگی زمانبندی آزادسازی‌های آتی، صورت پذیرد.

از منظر اقتصاد سیاسی موافقت‌نامه مذکور را می‌توان سیاسی‌ترین موافقت‌نامه تجاری ایران نامید به طوری که تمایل و ضرورت سیاسی در پیشبرد آن نقش کلیدی داشته است. ایران به طور فزاینده‌ای به سوی روسیه و چین گرایش می‌یابد و گسترش روابط تجاری یکی از ابزارهای مهم تسهیل روند گرایش به شرق است. بنابراین به‌عنوان بخشی از سیاست نگاه به شرق قابل مفهوم

بندی است و در آینده نیز نظام سیاسی کشور از تثبیت و دائمی شدن آن حمایت خواهد کرد. هم‌چنین موافقت‌نامه مورد نظر از دیدگاه فراهم آوردن زیرساخت‌های نرم همگرایی منطقه‌ای به‌ویژه زیرساخت‌های نرم کریدور شمال-جنوب نیز اهمیت فراوان دارد. مهم‌ترین مزیت ژئواکونومیک ایران در اوراسیا مبدل شدن به دروازه تعامل دو اقتصاد بزرگ هند و روسیه است. از این رو هند در پی ایجاد ترتیبات تجاری با اتحادیه اوراسیا برآمده است و این تحول می‌تواند کلیت این موافقت‌نامه و اهمیت آن برای ایران را باز تعریف نماید.

۷-۱- اتحادیه‌های منطقه‌ای

اتحادیه‌های منطقه‌ای یکی از وجه مشخصه‌های مهم نظام اقتصاد جهانی است که هم اهداف اقتصادی را دنبال می‌کنند و هم اهداف سیاسی - امنیتی را، از منظر اقتصادی، در مورد این اتحادیه‌ها که مبتنی بر اعمال مزیت‌های تجاری و تعرفه‌ای برای اعضا است، این نقد معمولاً مطرح می‌شود که مانع از پیشبرد پروژه جهانی شدن می‌شوند چرا که فسفه وجودی آن‌ها ارائه امتیازهای تجاری و ترفعه‌ای تبعض‌آمیز به هم است که با اصل بر برخورد‌های غیر تبعیض‌آمیز تجاری و تعرفه‌ای در تضاد است. اما، واقعیت امر، این است که کشورها، به‌خصوص مواردی که توانایی رهبری اقتصادی را دارند، با هدف افزایش قدرت چانه زنی خود، دست به ایجاد چنین اتحادیه‌هایی می‌زنند. اتحادیه اروپا، پیمان تجاری نفتا، آسه‌آن، شانگ‌های، اکو، اتحادیه همکاری‌های منطقه‌ای جنوب آسیا (سارک)، شورای همکاری خلیج فارس و منطقه تجارت آزاد آفریقا نمونه‌ای از اتحادیه‌های منطقه‌ای هستند.

یکی از شروط موفقیت برای کشورهای اولین تجربه‌های اتحاد منطقه‌ای را می‌خواهند داشته باشند، قرار گرفتن در حوزه جغرافیایی مشترک است. دومین شرط، وجود تفاوت‌های اقتصادی و فناوری است به‌نحوی که اعضا بتوانند مکمل یکدیگر باشند و دامنه تقاضا برای محصولات یکدیگر را از قلمرو کشور خود به قلمرو منطقه گسترش دهند. در عین حال، توانایی ایجاد آثار هم‌افزا در حوزه‌های مختلف اقتصادی و فناوری را برای هم داشته باشند. سومین شرط، توانایی سازماندهی و مدیریتی اتحادیه است و چهارمین شرط، وجود حداقلی از اشتراک‌های فرهنگی و سیاسی یا نبود تنش میان اعضاست.

مقایسه تطبیقی اتحادیه‌های منطقه‌ای مختلف جهان نشان می‌دهد که اتحادیه اروپا، به‌همین دلایل، قوی‌ترین مورد است که مجموعه کشورهای عضو را تقریباً تبدیل به کشور بزرگتری به نام اروپا کرده است. با نهادهایی چون بانک مرکزی، پارلمان و پول واحد، هر چند خروج انگلستان در

روزهای اخیر، استحکام اتحادیه را تحت تاثیر منفی قرار داده است، با وجود این، با توجه به منافع کشورهای آلمان و فرانسه در حفظ آن، و ساختارسازی‌های صورت گرفته، به کار خود ادامه خواهد داد.

اکو (سازمان همکاری اقتصادی) نوعی اتحادیه منطقه‌ای با سابقه در خاورمیانه (طبق تعریف جدید) است. ایران، ترکیه و پاکستان بنیان‌گذاران آن در سال ۱۳۴۳ بودند. بعد از فروپاشی شوروی در سال ۱۳۷۰، کشورهای افغانستان، جمهوری آذربایجان، قزاقستان، ترکمنستان، قرقیزستان، ازبکستان و تاجیکستان نیز به آن پیوستند. اما، عملکرد این سازمان از نظر تقویت روابط اقتصادی میان اعضا و ایجاد فرصت‌های سرمایه‌گذاری و همکاری‌های علمی و فناورانه ضعیف بوده است. اکو، با توجه به قدرت ایران، ترکیه و پاکستان توانایی این را داشت که به اتحادیه مهم منطقه‌ای تبدیل و تعداد اعضایش را به مرور افزایش و حتی کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس را نیز در بر بگیرد که اولویت ترکیه برای عضویت در اتحادیه اروپا از سویی، و تنش‌های میان سایر کشورها با یکدیگر از سوی دیگر اجازه چنین امری را تاکنون نداده است.

شورای همکاری خلیج فارس با هدف تقویت مناسبات اقتصادی و سیاسی و امنیتی میان عربستان، امارات، عمان، قطر، کوین و بحرین در سال ۱۳۶۰ تاسیس شد و با توجه به قدرت اقتصادی عربستان و امارات، توانایی نقش آفرینی در میان خود و در منطقه را کم و بیش دارد.

۱-۸- عوامل موثر بر موفقیت موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای

نظریه شرکای تجاری طبیعی، بر مبنای حجم بالای تجارت بین دو یا چند کشور نزدیک به هم تعریف می‌شود. اقتصاددانانی مانند وناکات و مارک لوتز (۱۹۸۹) و سامرز (۱۹۹۱) معتقدند که ترتیبات تجارت منطقه‌ای به علت کوتاه بودن فاصله جغرافیایی، طبیعی هستند و اثر ایجاد تجارت بیشتری نسبت به اثر انحراف تجارت دارند. حتی کروگمن (۱۹۹۱) نیز بیان می‌دارد که اگرچه تجارت بر مبنای مزیت نسبی استوار است، ولی تحت تاثیر مسائلی مانند فاصله جغرافیایی نیز قرار می‌گیرد. فاصله جغرافیایی کمتر باعث کاهش هزینه‌های حمل و نقل گردیده و باعث انحراف تجارت کمتری می‌گردد. وجود تجارت وسیع بین مناطق توسعه یافته نظیر اروپا و آمریکای شمالی موید این نظریه است.

باگواتی و پانگاریا^۱ (۱۹۹۶) معتقدند همگرایی‌های منطقه‌ای اگر به صورت ایستا مورد تحلیل قرار گیرند، ممکن است منحرف‌کننده تجارت به حساب آیند ولی اثرات پویای این تشکلهاست که

^۱. Bhagwati and Panagaria (۱۹۹۶)

تعیین می‌کند یک بلوک تجاری بازدارنده یا سازنده تجارت است. مسئله انحراف یا ایجاد تجارت یک طرح همگرایی به سادگی قابل اندازه‌گیری نیست. هم‌چنین کشورها از ایجاد یک طرح همگرایی ممکن است اهدافی فراتر از بحث ایجاد یا انحراف تجارت را مد نظر داشته باشد. انگیزه بسیاری از کشورها برای شرکت در طرح‌های منطقه‌ای، نوعی سیاست تجاری در راستای کاهش یا حذف موانع و محدودیت‌های تجاری و دسترسی به بازارهای گسترده است که آن‌ها را برای ورود به عرصه‌های گسترده‌تر آماده می‌سازد.

به نظر می‌رسد ترکیب اعضای یک طرح همگرایی زمینه‌ساز موفقیت یا عدم موفقیت آن طرح است. پیمان‌هایی که بین کشورهای در حال توسعه برقرار می‌شود بیشتر به ضرر اعضای فقیرتر و کمتر توسعه یافته تمام می‌شود. زیرا چنین ترتیباتی فاقد اثر «ایجاد تجارت» بوده و عموماً موجب بروز «انحراف تجارت» می‌گردند. لذا در این ترتیبات، کشور در حال توسعه‌ای که از سطح توسعه صنعتی بالاتری نسبت به سایر اعضا برخوردار است از مزایای همگرایی بهره‌مند می‌شود. از آنجایی که بخش‌های صنعتی عمدتاً در این دسته از کشورها از حمایت بالایی برخوردارند، کشورهای عضو که از سطح صنعتی بالاتری برخوردارند با کاهش تعرفه‌ها و دیگر موانع تجاری در چارچوب این ترتیبات، کشورهای کمتر توسعه یافته عضو را به بازار صادراتی محصولات صنعتی خود تبدیل خواهند کرد. بدین ترتیب چنین ترتیبات تجاری منطقه‌ای نابرابر بوده و غالباً موجب انتقال درآمد از کشورهای فقیر به کشورهای پیشرفته‌تر عضو می‌گردند. به عبارت دیگر کشورهای فقیرتر در ترتیبات تجاری جنوب- جنوب هزینه صنعتی شدن کشورهای توسعه یافته‌تر عضو را می‌پردازند. توزیع نابرابر منافع ناشی از آزادسازی تجاری منطقه‌ای موجب بروز تنش بین اعضا و در حالاتی به از هم پاشیدگی این ترتیبات منجر می‌گردد. اما همگرایی اقتصادی کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه یافته منافع بیشتری را برای آن‌ها در برخواهد داشت. این موضوع غالباً از طریق انتقال تکنولوژی، سرمایه‌گذاری و ایجاد شبکه‌های تولید به کشورهای در حال توسعه اتفاق می‌افتد که خود باعث ارتقا رفاه و سطح درآمد کشورهای در حال توسعه و نزدیک شدن و همگرایی سطح درآمد بین این دو دسته از کشورها خواهد گردید. هم‌چنین همگرایی بین کشورهای در حال توسعه و کشورهای توسعه یافته امکان بیشتری را برای بهره‌گیری آن‌ها از مزیت‌های نسبی خود به دلیل تفاوت در بهره‌مندی از منابع بین این دو دسته از کشورها در مقایسه با کشورهای در حال توسعه با کشورهای در حال توسعه دیگری که عمدتاً از مزیت‌های

نسبی مشابه‌ای برخوردارند، فراهم می‌کند. این موضوع زمینه برخورداری از ویژگی مکمل بودن اقتصادهای این دو گروه از کشورها را فراهم می‌سازد.^۱

هر چند همگرایی اقتصادی کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه یافته ممکن است منافع بسیاری را برای آن‌ها در برداشته باشد و منافع ناشی از سرمایه‌گذاری، ایجاد شبکه‌های تولید و انتقال فناوری هزینه‌های انحراف تجارت در ایجاد ترتیبات تجاری منطقه‌ای با این دسته از کشورها را جبران نمایند ولی منافع ناشی از ایجاد تجارت در چارچوب همگرایی اقتصادی اصولاً بین کشورهای دارای سطح توسعه صنعتی یکسان و ساختار اقتصادی مشابه، تحقق می‌یابد. هرچه بخش‌های اقتصادی کشورهای عضو ترتیبات تجاری منطقه‌ای بیشتر با یکدیگر در رقابت باشند فرصت‌های بیشتری برای تخصصی شدن تولید و ایجاد تجارت فراهم می‌گردد. این مساله هم‌چنین موجب ارتقا بهره‌وری و در نهایت افزایش سطح رفاه مصرف‌کنندگان این کشورها می‌گردد. آزادسازی تجاری بین کشورهای دارای ساختار اقتصادی مشابه موجب می‌شود تا تولیدکنندگان داخلی ناگزیر به افزایش کارایی به منظور مواجهه و رقابت با دیگر تولیدکنندگان منطقه‌ای شده و یا با ادغام و یا تعطیلی مواجه شوند. افزایش سطح رقابت ناشی از آزادسازی تجاری منطقه‌ای هم‌چنین موجب تشویق استفاده از فناوری‌های جدید می‌گردد که این عوامل همگی به نوبه خود موجب کاهش هزینه تولید و در نتیجه افزایش سطح رفاه مصرف‌کنندگان می‌گردند.

از دیگر عواملی که می‌تواند معیاری برای ارزیابی شانس موفقیت یک ترتیب تجاری منطقه‌ای به شمار آید حجم تجارت قبلی اعضای آن ترتیبات است. هرچه سطح تجارت و روابط اقتصادی کشورهای عضو یک ترتیب تجاری قبل از تاسیس بیشتر باشد، احتمال ایجاد تجارت در نتیجه همگرایی بین آن‌ها نیز بیشتر خواهد بود، زیرا این کشورها قبل از برخورداری از دسترسی ترجیحی از سطح بالای مبادلات تجاری بهره‌مند بوده و شرکای تجاری طبیعی محسوب می‌شوند و از مزایای نزدیکی و پیوستگی جغرافیایی برای رقابت در بازارهای یکدیگر برخوردار هستند. ایجاد همگرایی بین این دسته از کشورها آثار انحراف تجارت کمتری در بر خواهد داشت.^۲

۹-۱- مروری بر ادبیات تجربی تحقیق

در چند دهه گذشته، اقتصاد جهانی شاهد آزادسازی‌های تجاری زیادی در مبادلات تجاری در راستای فرآیند جهانی سازی بوده است. این حرکت از ابتدا با شکل‌گیری موافقت‌نامه عمومی تعرفه

۱. Hoekman and Schiff (۲۰۰۲)

۲. Bhagwati and Panagaria (۱۹۹۶)

و تجارت (GATT) آغاز شده و هم اکنون به وسیله سازمان تجارت جهانی دنبال می‌شود. با توجه به طولانی بودن فرآیند جهانی‌سازی، منطقه‌گرایی راه حلی است برای توسعه تجارت کشورها، زیرا این روش نه تنها از منظر هزینه بلکه از حیث قابلیت دسترسی به بازارها، کارایی بیشتری در توسعه تجارت دارد به خصوص برای کشورهای در حال توسعه که آمادگی ورود یکباره به تجارت آزاد را ندارند. با توجه به این که مطالعات انجام شده در زمینه موضوع تحقیق حاضر در داخل کشور بسیار کم بوده و مطالعات اندک نیز از مدل‌های اقتصادسنجی سنتی برای بررسی موضوع استفاده نموده‌اند.

در خصوص پژوهش‌های تجربی به کارگیرنده شاخص‌ها و روش‌هایی که اساساً امکان تجارت بالقوه را نشان می‌دهند، می‌توان به مطالعات تجربی متعددی اشاره کرد. اساس این مطالعات، استفاده از شاخص‌های ساده ریاضی متکی بر طبقه‌بندی کالایی بر حسب ارزش صادرات و واردات دو کشور است، بالاسا^۱ (۱۹۶۶) شاخصی را برای اندازه‌گیری پتانسیل تجاری معرفی کرد که بعدها لوید و گرولبل^۲ (۱۹۷۵) شاخص دیگری را که تعدیل شده شاخص بالاسا بود ارائه نمودند. برخی از مطالعات نیز با فنون اقتصادسنجی نظیر مدل جاذبه، به برآورد میزان تجارت بالقوه پرداخته‌اند. مدل‌های جاذبه برای مطالعه طرح‌های یکپارچگی اقتصادی توسط تین‌برگرن^۳ (۱۹۶۲) و لینمان^۴ (۱۹۶۶) از فیزیک وارد اقتصاد شدند و به دفعات در این حوزه مورد استفاده قرار گرفتند. مطالعات ارائه شده در موضوع تجارت بین‌الملل با بکارگیری مدل سنتی جاذبه نتایج خوبی را در خصوص تجارت بین‌الملل ارائه داده‌اند. با توجه به این مدل که از علم فیزیک وارد سایر علوم شده و ریشه فیزیکی دارد جریان تجارت بستگی به اندازه اقتصاد در دو کشور مبدا و مقصد و فاصله جغرافیایی آن‌ها دارد. اندرسون^۵ (۱۹۷۹)، برگسترند^۶ (۱۹۸۵) و دیردورف^۷ (۱۹۹۸) مبانی نظری این مدل‌ها را توسعه دادند.

پروجان^۸ (۲۰۰۰)، در مقاله‌ای با عنوان جریان تجارت و اثرات فضایی جریان‌های تجاری میان اتحادیه اروپا و برخی از شرکای بالقوه آن را پیش‌بینی کرده است. وی مدل جاذبه را با استفاده از یافته‌های اقتصادسنجی فضایی بازنگری کرده و نشان داد، زمانی که اثرات فضایی را در مدل در

^۱. Balasa

^۲. Loyde and Gruble

^۳. Tinbergen

^۴. Linnemann

^۵. Anderson

^۶. Bergstrand

^۷. Deardorff

^۸. Porojan

نظر گرفته می شود، تغییرات اساسی در مقدار و معنی داری ضرایب تخمین زده شده ایجاد می گردد.

طهیر^۱ (۲۰۰۴)، در مطالعه خود چشم انداز یکپارچگی اقتصادی در میان کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (اکو)، بسترهای سیاسی تجارت بین کشورهای عضو اکو را بررسی نموده و بیان کرد توسعه تجارت درون منطقه ای مهم ترین توجیه اقتصادی برای بلوک های اقتصادی منطقه ای است. در این مطالعه، چشم انداز یکپارچگی اقتصادی در میان کشورهای اکو را مورد بررسی قرار داده و نشان می دهد پیشرفت بسیار آهسته است.

کپاپتسولگو و همکاران^۲ (۲۰۱۰)، در مطالعه تبیین مدل جاذبه برای مدل سازی جریان تجارت بین الملل و اثرات موافقت نامه های تجارت آزاد، به کاربرد وسیع مدل جاذبه در مطالعات تجارت بین الملل در ۴۰ سال اخیر به دلیل قدرت توضیحی و تجربی قابل توجه این مدل و این که از زمان معرفی مدل جاذبه در سال ۱۹۶۰ برای ارزیابی پیامدهای سیاست های تجاری مورد استفاده اشاره نمودند. این مطالعه با بررسی بیش از ۷۵ مقاله در دهه گذشته سیاست های تجاری و پیامدهای آن و یا بهبود کارایی آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده اند.

اچاکزای^۳ (۲۰۱۰)، در مطالعه ای آزادسازی یک جانبه در مقابل یکپارچگی منطقه ای: مطالعه موردی کشورهای عضو اکو، مدل جاذبه تجارت را بسط داد. وی با استفاده از مجموعه داده های بین المللی به بررسی تجارت دو جانبه برای ۱۳۷ کشور در سال ۲۰۰۵ پرداخته است. این مطالعه با برآورد مدل جاذبه این سوال را مطرح کرد که آیا میزان تجارت درون گروهی سازمان همکاری اقتصادی (اکو) به میزان کافی است؟ و این که آیا میزان تجارت در این سازمان بر اساس آزادسازی یک جانبه یا یکپارچگی منطقه ای به شمار می آید. وی ادعا می کند تجارت درون گروهی خیلی کمتر از میزان پیش بینی شده بوسیله معادله جاذبه است، هم چنین نشان داد سطح کنونی تجارت بیشتر بر اساس توافقات منطقه ای است تا آزادسازی یک جانبه.

متالینی^۴ (۲۰۱۳)، در مطالعه مدل های جاذبه فضایی برای تجارت بین المللی: تجزیه و تحلیل پانل در میان کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) با استفاده از مدل جاذبه در دوره ۲۰۰۹-۱۹۸۸ در بین ۳۲ کشور عضو سازمان همکاری اقتصادی و توسعه

^۱. Tahir

^۲. Kepaptsoglou, et al

^۳. Achakzai

^۴. Metulini

نتیجه‌گیری می‌کند رفتار تجارت بین‌الملل با در نظر گرفتن پتانسیل اثرات سرریز فضایی با توجه به وابستگی کشور سوم و اثرات پدیده مهاجرت قابل توجیه است.

هو و همکاران^۱ (۲۰۱۳)، در مطالعه اثرات سرریز رشد اقتصادی از طریق تجارت، روش داده‌های پانل پویای فضایی، با استفاده از مدل‌های اقتصادسنجی فضایی در ساختار داده‌های تابلویی و تصریح ماتریس‌های وزنی ثابت و پویا، اثرات سرریز رشد اقتصادی از طریق تجارت و مجاورت را در بین ۲۶ کشور عضو سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه (OECD) در دوره ۲۰۰۵-۱۹۷۰ را مورد ارزیابی قرار دادند و نتیجه‌گیر نمودند اثرات سرریز از طریق تجارت و مجاورت مثبت و معنی‌دار برآورد شد و نرخ همگرایی رشد اقتصادی بعد از لحاظ وابستگی ارتقاء یافت.

حائریان اردکانی (۱۳۸۷)، در ارزیابی گسترش اتحادیه تجاری اکو، رابطه تجاری بین ۱۰ کشور عضو اکو و کشورهای چین و روسیه که از لحاظ فیزیکی در حوزه جغرافیایی اکو قرار دارند و از اقتصادهای پویا و توانمندی برخوردارند مورد ارزیابی قرار داده و اثر پیوستن این دو کشور به اکو را بررسی کردند. در این مطالعه از مدل جاذبه برای بررسی جریان بین کشورهای مورد نظر استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد با عضویت یافتن روسیه در اکو، حجم تجارت بین کشورهای گروه جدید نسبت به حالت فعلی، و حالت عضویت چین در این گروه، بیشتر شده است. علمدارلو و همکاران (۱۳۹۱)، در مطالعه‌ای عوامل مؤثر بر صادرات محصولات کشاورزی در کشورهای حوزه اکو را با استفاده از روش اقتصادسنجی فضایی مورد آزمون قرار دادند. برای این منظور از صادرات کشورهای عضو اکو در قالب داده‌های تابلویی در فاصله سال‌های ۱۹۹۲ تا ۲۰۰۸ استفاده نموده و تابع صادرات کشاورزی را با استفاده از روش ایستا (اثرات ثابت و تصادفی) و روش پویا گشتاورهای تعمیم یافته در داده‌های تابلویی و در دو حالت اقتصادسنجی معمولی و فضایی برآورد نموده‌اند، نتایج نشان دهنده وجود همبستگی فضایی بین کشورها بوده و متغیرهای تولید ناخالص ملی، نرخ ارز و مجاورت اثر مثبت و جمعیت اثر منفی بر صادرات کالاهای کشاورزی داشته است.

سوری (۱۳۹۳)، در مطالعه‌ای به تحلیل عوامل مؤثر بر همگرایی اقتصادی ایران با گروه‌های منطقه‌ای ECO، OIC، D۸، EU، ASEAN و GCC با استفاده از داده‌های تلفیقی دوره ۲۰۰۹-۱۹۹۵ مبتنی بر رویکرد پانل پویا استفاده می‌کند و نتیجه‌گیری می‌کند رابطه مثبت بین تجارت

^۱. Yu Ho, et al

متقابل و هم‌گرایی درآمدها وجود دارد، اندازه اقتصادی، درآمد سرانه و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی آثار مستقیم و مسافت اثر معکوس بر جریان تجاری ایران با بلوک‌های منطقه‌ای مورد بررسی داشته است.

محمودی (۱۳۹۳)، در مطالعه تأثیرات همگرایی اقتصادی کشورهای عضو اکو در یک مدل تعادل عمومی استاندارد (مدل GTAP)، با کاربرد مدل تعادل عمومی استاندارد و کاربرد نوع چند ناحیه‌ای و چند کالایی مدل تحلیل‌های تجارت جهانی آثار حذف موانع تجاری (همگرایی اقتصادی) بین اعضای اکو را شبیه‌سازی کرد. براساس نتایج، اصلاحات سیاست‌های تجاری اعضای اکو موجب ترقی اقتصاد کشورهای عضو یعنی افزایش صادرات و واردات، تولید، کاهش قیمت‌های واردات، تقاضای بیشتر برای مواهب، افزایش مصرف شهروندان و افزایش مطلوبیت و رفاه می‌شود. شهبازی و همکاران (۱۳۹۴)، در مطالعه‌ای همگرایی اقتصادی تحت اثرات سرریز فضایی در بین ده عضو سازمان همکاری اقتصادی (اکو) را در دوره زمانی ۲۰۱۰-۱۹۹۰ مورد بررسی قرار داده و نتیجه‌گیری می‌کنند اثرات سرریز فضایی مثبت در بین کشورهای عضو اکو وجود دارد. زراءنژاد و منصور (۱۳۹۴)، در مطالعه خود به بررسی آثار همسایگی بر نوسانات تجارت جهانی با استفاده از اقتصادسنجی ترکیبی فضایی و ماتریس موزون تجارت دو جانبه پرداختند و نتیجه‌گیری می‌کنند با افزایش ناگهانی نرخ رشد اقتصادی، قیمت‌ها و حجم تولید ناخالص داخلی و با کاهش ناگهانی درآمد سرانه، نرخ ارز اسمی، سهم واردات کالاهای خام و واسطه‌ای از کل واردات، سهم صادرات کالاهای کشاورزی و غذایی از کل صادرات و تمرکز جغرافیایی کشورهای همسایه، تجارت کشورهای خودی به طور ناگهانی کاهش می‌یابد.

۱-۱۰- موافقت‌نامه‌های تجاری و تحریم

تحریم اقتصادی، یک مجازات اقتصادی به کار برده شده توسط یک کشور یا گروهی از کشورها بر روی یک کشور دیگر، یا گروهی از کشورهای دیگر است. تحریم اقتصادی، به خاطر دلایل متفاوتی صورت می‌پذیرد. تحریم اقتصادی می‌تواند شامل ممنوعیت تجاری، افزایش تعرفه‌ها، موانع تجاری، سهمیه واردات یا صادرات و یا سایر تنبیه‌ها باشد. تحریم اقتصادی توسط گروهی از کشورها ممکن است به یکی از دلایل زیر مرتبط باشد؛

۱- مربوط به رفتار و عمل دولت‌ها در مقابل کشوری است که تحریم بر علیه آن انجام گرفته است.

۲- مربوط به انتظارات آینده دولت‌های اجراکننده تحریم است.

۳- مربوط به تصورات بین‌المللی است که به ساختار کلی بین‌الملل و یا بخشی از ساختار بین‌المللی مرتبط است.^۱

طریق دیگر برای نگرستن به تحریم، مشاهده تعداد دولت‌های درگیر در تحریم است. اغلب اوقات، ابداع و ابتکار تحریم، فقط به یک کشور محدود می‌شود؛ در این حالت، تحریم فقط توسط یک کشور در مقابل کشور دیگر صورت می‌گیرد. در حالت دیگر، تحریم‌ها توسط بیش از یک کشور صورت می‌پذیرد؛ در این صورت، ممکن است که دیگر کشورها، از کشور ترویج‌کننده تحریم پیروی نمایند؛ به علاوه، انتخاب یک تنبیه اقتصادی می‌تواند از طریق چارچوب یک سازمان بین‌المللی اختیار شود؛ نظیر اعمال تحریم توسط شورای امنیت.

با توجه به موضوع تحریم، می‌توان سه نوع تحریم را از هم تمیز داد: بایکوت^۲، توقیف^۳ و تحریم مالی^۴. بایکوت، محرومیت واردات یک یا چندین کالا از کشور هدف است، این عمل، به این خاطر انجام می‌گیرد تا تقاضا برای کالاهای مهم کشور هدف کاهش یابد. این کار، به کاهش درآمد ارزی کشور هدف و در نتیجه کاهش توانایی کشور هدف، جهت خرید کالاها منجر می‌گردد؛ هم‌چنین این کار کمک می‌نماید تا به یک یا چند صنعت خاص و یا بخشی از کشور مورد تحریم، آسیب وارد گردد. این سیاست، معمولاً به دلیل ناکارایی، دارای نقدهایی است؛ زیرا کشورهای هدف، قادرند تا بازارهای بدیل و یا مشتریانی را که با حيله از کنترل فرار کرده‌اند، دست یابند.

از طرف دیگر، توقیف، صادرات کالاهای مهم به کشور هدف را ممنوع می‌گرداند. این روش، ابزار رایج مورد استفاده برای تنبیه کشور مورد تحریم است. این محرومیت روی صادرات، ممکن است جزئی و یا کامل باشد. این کار، معمولاً از طریق ساز و کاری از گواهی صادرات و اقدامات حمایتی صورت می‌پذیرد. در نهایت، تحریم مالی، وام‌دهی به/ یا سرمایه‌گذاری در کشور هدف را تعلیق یا محدود می‌نماید. هم‌چنین کشورهای تحریم‌کننده می‌توانند محدودیت‌های مضاعف را روی پرداخت‌های بین‌المللی، به جهت اعمال فشار بیشتر بر کشور هدف، انجام دهند و به‌علاوه، دارایی‌های خارجی کشور هدف را مسدود نمایند.

بایکوت و توقیف (تحریم‌های تجاری) کشور هدف را از برخی منافع ناشی از تجارت محروم می‌کنند و در نتیجه، منجر به رفاه کمتر آن کشور می‌گردند. مقدار هزینه‌ای را که کشور هدف متحمل می‌گردد، بستگی بسیار زیاد به درجه ادغام آن کشور با کشور اعمال‌کننده تحریم دارد.

^۱. Barber (۱۹۷۹)

^۲. Boycott

^۳. Embargo

^۴. Financial Sanction.

گسترش اقتصاد جهانی، مبادله و داد و ستد بین کشورها را اجتناب ناپذیر ساخته است؛ به طوری که هیچ کشوری در حال حاضر توانایی انزوا و قطع مبادلات تجاری با سایر کشورها را ندارد. در این بین، قطع روابط تجاری و تحریم کشورها یکی از ابزارهای قدرت‌های جهانی برای تنبیه کشورهای مخالف با سیاست‌های این کشورهاست. پدیده تحریم دارای ابعاد مختلفی است که می‌تواند در حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، تکنولوژیکی و اقتصادی قابل بررسی باشد. با یک نگاه تک قلمروی، اگر تحریم را در قالب اقتصادی ارزیابی کنیم، جلوه بارز تحریم اقتصادی، ایجاد موانع در داد و ستد با جهان خارج است؛ یعنی بایکوت و توقیف. بدین ترتیب آنچه در ظاهر امر رخ می‌دهد، ایجاد مانع در راه صادرات و واردات خواهد بود.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، قدرت‌های جهانی به منظور مقابله با ایران همواره از حربه تحریم اقتصادی استفاده کرده‌اند که در مقاطع مختلف، از شدت و ضعف برخوردار بوده است. در پی وقوع بحران هسته‌ای بین ایران و قدرت‌های جهانی، حربه تحریم اقتصادی بیش از هر زمان دیگری مورد توجه قدرت‌های مذکور قرار گرفته است؛ به طوری که شورای امنیت سازمان ملل در ۲۳ دسامبر ۲۰۰۶ و ۲۴ مارس ۲۰۰۷، به ترتیب تحت مصوبات ۱۷۳۷ و ۱۷۴۷، تحریم‌هایی را علیه ایران تصویب کرد. تحریم‌ها بعد از انقلاب اسلامی تا قبل از تصویب قطعنامه ۱۷۳۷ شورای امنیت سازمان ملل، جنبه جهانی نداشته است، اما اعمال تحریم‌ها در غالب قطعنامه‌های شورای امنیت، به صورت جهانی علیه کشور هدف اجرا می‌گردند.

همان‌طور که بیان گردید، تحریم تجاری، برای داد و ستد با کشورهای خارجی ایجاد مانع می‌کنند. این قسمت از مطالعه بر جنبه وارداتی تحریم و ایجاد مانع در صادرات کالاها و خدمات تمرکز دارد که در قالب موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی نیز قابل بیان است. واردات کالاها و خدمات شامل دو گروه نهایی و واسطه‌ای و سرمایه‌ای است. کالاها و خدمات نهایی به‌طور مستقیم به مصرف تقاضاکنندگان اقتصاد می‌رسد و کالاها و خدمات واسطه‌ای و سرمایه‌ای نیز با وارد شدن در چرخه تولیدی کشور به عنوان نهاده تولیدی مورد استفاده بخش‌های تولیدی قرار می‌گیرد. از این جهت، تحریم واردات دارای دو اثر مهم است: اول این که با کاهش مصرف کالاها و خدمات نهایی، به‌طور مستقیم موجب کاهش رفاه مصرف‌کنندگان می‌گردد و دوم این که موجب اختلال در زنجیره تولیدی کشور شده، بر سطح تولید داخلی اثرات منفی می‌گذارد و از این طریق نیز رفاه جامعه را کاهش می‌دهد.

در سال‌های گذشته، بحث‌های مختلفی در خصوص اثرگذاری تحریم‌های اقتصادی بر روابط تجاری کشور مطرح بوده است، عده‌ای متعقدند تحریم‌های اقتصادی یک فرصت برای اقتصاد کشور محسوب می‌شود و در مقابل عده‌انی نیز ادعا می‌کنند تحریم‌های اقتصادی بر تجارت و اقتصاد کشور اثر منفی داشته و تداوم آن می‌تواند جریان اقتصادی کشور را با اختلال روبه‌رو نماید. تحریم‌ها از نظر موضوع ابزاری به دو دسته تحریم‌های اقتصادی و غیراقتصادی طبقه‌بندی می‌شوند؛ تحریم‌های غیراقتصادی نظیر صادر نکردن ویزا برای مقامات دولت تحریم شونده در یک سازمان بین‌المللی و مخالفت با پیشنهاد کشور تحریم شونده برای میزبانی وقایع بین‌المللی به وسیله ابزارهایی جز تحمیل هزینه‌های اقتصادی قابل دستیابی هستند، تحریم‌های اقتصادی اما از جنبه‌های تجاری و مالی برخوردارند. در تحریم‌های تجاری، ممنوعیت‌ها و محدودیت‌هایی در زمینه صادرات و واردات اعمال می‌شود، اما در تحریم‌های مالی، تحریم‌کننده از انجام معاملات مالی، نقل و انتقالات پول و سرمایه‌گذاری خودداری می‌کند و با استفاده از نفوذ خود در موسسه‌های بین‌المللی از هرگونه همکاری فنی، سرمایه‌گذاری رسمی و انعقاد قراردادهای وام جلوگیری می‌کند.

معمولاً اثر تحریم‌های تجاری، بیشتر بر طبقه متوسط جامعه و اقشار کم‌درآمد تحمیل می‌شود، در حالی که هدف تحریم‌های مالی بیشتر دولت و مقامات است. در یک تعریف عمومی تحریم اقتصادی عبارت است از توقف عمدی یا تهدید به توقف روابط معمول تجاری یا مالی یک دولت. منزوی کردن اقتصادی وسیع‌تر از تحریم است و با هدف منزوی کردن کامل به وسیله محدودیت بازرگانی کشور معین می‌شود، هم‌چنین محاصره اقتصادی نیز هزینه‌های خود را از طریق اثرگذاری بر متغیرهای اقتصادی مختلف اعمال می‌کند، که تحریم شدید محسوب می‌شود. در نهایت می‌توان گفت موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا در شرایط تحریم می‌تواند به کم اثر شدن تحریم‌ها بر اقتصاد ایران موثر واقع گردد. از سوی دیگر، می‌توان با توجه به آن‌که روسیه یکی از بازیگران اصلی این موافقت‌نامه است ایران احتمالاً به پشتوانه روابط سیاسی و اقتصادی خود با روسیه کمتر نگران اثرات تحریم بر این موافقت‌نامه است و دیگری آن‌که تجارت ایران با اعضای اوراسیا می‌تواند با استفاده از پول‌های ملی کشورهای عضو این اتحادیه (به‌غیر از دلار) انجام شود که امکان اثربخشی تحریم‌های امریکا را بر این موافقت‌نامه کمتر خواهد نمود، با تشدید تحریم‌های ظالمانه آمریکا علیه کشورمان، یکی از گزینه‌هایی که

می‌تواند برای توسعه تجارت خارجی، گسترش روابط مطرح گردد ایجاد بسترهای برقراری پیمان پولی و تهاتر کالا با کشورهای طرف تجاری از جمله کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است.

۱۱-۱- خلاصه و جمع‌بندی

این فصل از در قالب کلیات تحقیق به ارائه اهمیت موضوع، هدف پژوهش، سوالات تحقیق، چگونگی شکل‌گیری اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تجزیه و تحلیل مقدماتی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، اتحادیه‌های منطقه‌ای، عوامل موثر بر موفقیت موافقت‌نامه‌های تجاری، مروری بر ادبیات تجربی و موافقت‌نامه‌های تجاری و تحریم پرداخته است. این تحقیق در فصل دوم با موضوع تجزیه و تحلیل تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ادامه خواهد یافت.

فصل دوم: تجزیه تحلیل تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

۲-۱- مقدمه

نقش تجارت بین‌الملل در رشد و شکوفایی اقتصاد هر کشوری غیرقابل انکار است، زیرا هر کشوری می‌تواند از طریق تجارت بین‌الملل، از منابع طبیعی و انسانی خود به صورت بهینه استفاده کرده و به انباشت ثروت و سرمایه دست یابد. از طرفی زمانی که کشوری کارآیی یا کیفیت تولید را در صنایع صادراتی خود افزایش دهد، سایر کشورها به‌طور غیرمستقیم از طریق واردات کالاها و خدمات آن کشور در این ارتقاء سهمیم خواهند شد. از سوی دیگر پیشرفت‌های تکنیکی در یک کشور معمولاً از طریق مبادلات تجهیزات سرمایه‌ای و دانش فنی در بازارهای جهانی به سایر کشورها انتقال می‌یابد و هرگونه بهبودی در ساختار اقتصادی و ترکیب نوع کالاهای صادراتی از نظر کاربری، سرمایه‌بری، انرژی و حتی منابع معدنی و مواد خام به عوامل زیادی بستگی دارد که از جمله می‌توان به سیاست‌های اقتصادی، برنامه‌ریزی، سرمایه‌گذاری و تصمیم‌گیری‌های کلان اقتصادی اشاره کرد. اگر کشوری از نظر صادرات روند رو به رشدی را در پیش گیرد خواهد توانست یک بازار داخلی قدرتمند، کارآ و مولد ایجاد نماید که در آن هم منابع قابلیت تحرک لازم را داشته باشند و هم اقتصاد رشد مناسبی را تجربه نماید. از طرف دیگر واضح است که ظرفیت بخش‌های داخلی اقتصاد در ایجاد فرصت‌های شغلی محدود است و یکی از راه‌هایی که می‌تواند در ایجاد فرصت‌های شغلی موثر باشد توسعه صادرات است. یعنی آن‌که، چنانچه صادرات غیرنفتی به‌عنوان محور حرکت اقتصاد قرار گیرد این بخش‌ها می‌توانند ضمن ایجاد نوآوری تکنولوژیکی در عرصه تولید فضای رقابتی را در اقتصاد و در بین فعالیت‌های مختلف شکل داده و پیوندی میان اقتصاد داخل و اقتصاد بین‌الملل را بوجود آورند.

تجزیه و تحلیل تجارت خارجی ایران در هر سطحی از مطالعه، اقدامی است که می‌تواند در جهت اطلاع‌رسانی به دست‌اندرکاران و تصمیم‌گیران حوزه‌های تجارت خارجی (صادرات و واردات)، آگاهی‌های لازم را ارائه نماید. این فصل از مطالعه، به تجزیه و تحلیل تجارت ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، ارمنستان و قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ با استفاده از شاخص‌های گوناگون از قبیل آمار کلی تجارت خارجی کشور، گروه‌بندی تجارت بر پایه نوع مصرف کالا و نوع تکنولوژی مورد کنکاش و تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت.

۲-۲- روند تجارت جهانی کالا

صادرات و واردات یکی از مباحث مهم اقتصادی است که ثروت کشورها را به نحو غیرقابل تصویری افزایش داده‌است. نقش بخش خارجی در رشد و شکوفایی اقتصاد غیرقابل انکار بوده زیرا هر

کشوری با شرکت در مبادلات بین‌المللی، قادر به استفاده از کلیه منابع خود به کارآمدترین شکل ممکن و بهره‌برداری کامل از مقیاس‌های اقتصادی بوده که در نتیجه باعث افزایش درآمد حقیقی هر کشور می‌گردد که یکی از راه‌های افزایش حصول ارز و در نتیجه توسعه اقتصادی صادرات کالاها و خدمات است. توسعه صادرات علاوه بر تأثیری که بر دریافت درآمدهای ارزی دارد، دارای آثار مثبت دیگری نیز خواهد بود، بدین ترتیب که صنایع کشور می‌توانند میزان تولید خود را افزایش دهند و از مزایای بازدهی بیشتر و قیمت تمام شده کمتر بهره‌مند گردند. بازارهای بزرگ‌تر تخصیص منابع را به پروژه‌ها و زمینه‌هایی که قبلاً به علت محدود بودن بازار داخلی مساعد نبودند، امکان‌پذیر می‌سازد، از طرفی زمانی که کشوری کرائی یا کیفیت تولید را در صنایع صادراتی خود افزایش می‌دهد، سایر کشورها به طور غیرمستقیم از طریق واردات کالا و خدمات آن صنعت در این ارتقاء سهیم می‌شوند و با افزایش رقابت داخلی و ایجاد محیطی مناسب برای ابداعات بر رشد و شکوفایی اقتصادی تأثیر می‌گذارد.

امروزه بیش از هر زمان دیگری، صادرات غیرنفتی کشورها به‌ویژه در حوزه مواد واسطه‌ای امری دشوار شده و تا به آن اندازه که این اقلام سهم بیشتری در صادرات غیرنفتی داشته و به مقصد کشورهای دیگر صادر شوند، هم‌چنین هر روزه شاخص‌های تنوع‌پذیری و ماندگاری در بازار به تدریج بیشتر کاهش خواهد یافت که دلیل این مدعا، کاهش سرعت تجارت جهانی است. رشد تجارت جهانی طی سال‌های اخیر کاهش یافته، چه به صورت نسبی در مقایسه با درآمد جهانی و چه در مقایسه با نرخ‌های رشد سنوات گذشته تجارت جهانی کاهش یافته است. تجارت جهانی، بعد از بازیابی اقتصاد جهانی از رکود بزرگ و تاریخی سال ۲۰۱۰، نرخ‌های رشد کمتر از ۳ درصد را طی سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ (در مقایسه با متوسط نرخ‌های رشد ۷/۱ درصدی طی سال‌های ۱۹۸۷ تا ۲۰۰۷) تجربه کرده است. کاهش نرخ رشد تجارت هم توجه‌های زیادی را از جانب نظریه‌پردازان جلب نموده^۱ که مورد بررسی‌های دقیق و تحلیل‌های کمی نیز قرار گرفته است.^۲ از ابتدای سال ۲۰۱۵ میلادی این کاهش رشد به‌ویژه در چین و کشورهای همسایه آسیایی این کشور تشدید شده است. نقش بارز چین و آسیا در کاهش تجارت جهانی سال ۲۰۱۵ در مقایسه با شوک پیشین تجارت جهانی در سال ۲۰۰۹ به واسطه بحران مالی جهانی، روشن‌تر درک شده و واضح‌تر دیده می‌شود. نظریه‌پردازان تجارت بین‌الملل بیش از همه، کاهش واردات چین را یکی از

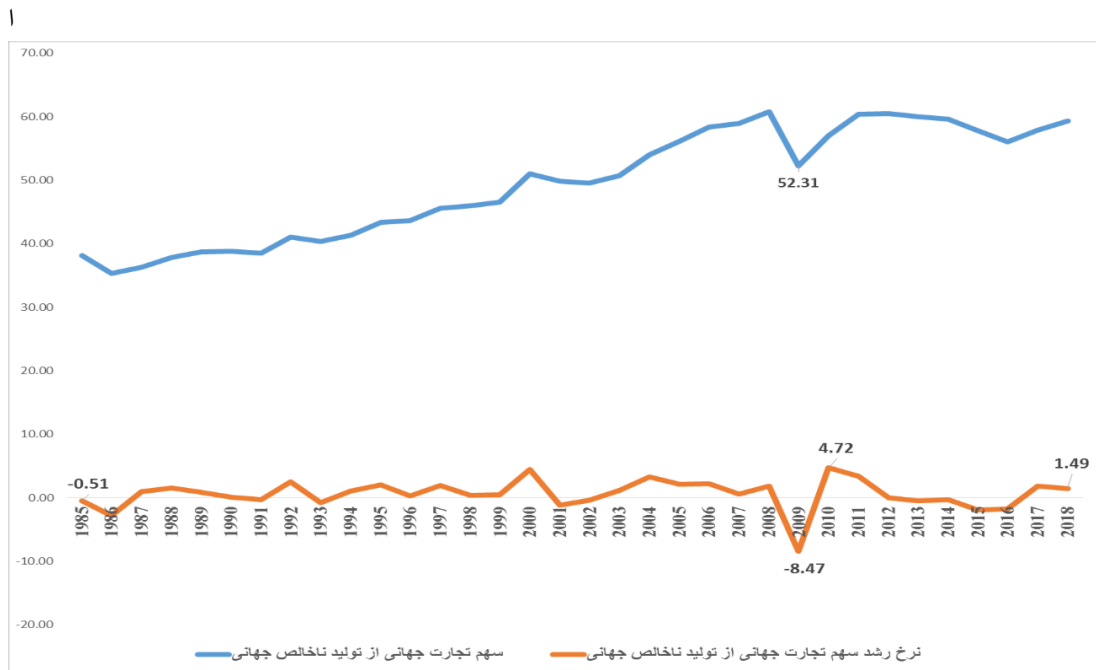
^۱. Krugman, (۲۰۱۳), Growing World Trade: Causes and Consequences

^۲. Constantinescu, Mattoo and Ruta, (۲۰۱۵), The Global Trade Slowdown: Cyclical or Structural?, IMF

نشانه‌های کاهش رشد اقتصادی این کشور و افول نقش چین در تجارت بین‌المللی در آینده نزدیک ارزیابی می‌کنند. اما این که کاهش سطح رشد تجارت جهانی به کندی رشد اقتصاد جهانی باز می‌گردد یا در نتیجه تغییر ساختار رابطه بین تجارت و تولید ناخالص داخلی در سطح جهانی است. نگاهی دقیق‌تر به تحولات دهه ۲۰۰۰ میلادی نشان می‌دهد که کاهش کشش تجارت بلندمدت (که در سال‌های دهه ۱۹۹۰ در سطح بالایی بود)، به دلایلی پیش از بحران مالی جهانی باز می‌گردد که البته در شرایط بعد از بحران به شکل جدی‌تری مورد توجه قرار گرفته است.^۱ این نتیجه نشان می‌دهد تغییر در رابطه درآمد - تجارت نمی‌تواند کاملاً به مساله بحران مالی نسبت داده شود و کاهش تجارت جهانی صرفاً کاهش درآمد جهانی نبوده، بلکه رابطه تجارت - درآمد در سطح جهانی دچار دگرگونی‌های اساسی شده است. یک نشانه دیگر این تغییر نیز، عدم مشاهده نرخ‌های رشد بالای تجارت جهانی در دهه ۱۹۹۰ به‌رغم نرخ‌های رشد قابل توجه اقتصاد جهانی است. عوامل موثر در کاهش کشش تجارت نسبت به رشد اقتصاد بین‌الملل را می‌توان در دامنه وسیعی دسته‌بندی کرد که از افزایش حمایت‌گرایی تا تغییر ساختار تجارت و تقاضای کل قابل دسته‌بندی است.

شواهد نشان می‌دهد که یکی مهم‌ترین این عوامل، تغییر در ساختار «تقسیم کار عمودی» در سطح بین‌الملل به نفع مواد واسطه‌ای داخلی، به‌ویژه در دو کشور چین و آمریکا است. به‌عنوان مثال، صادرکنندگان چینی در حال حاضر نسبت به گذشته بیشتر از نهاده‌های داخلی استفاده می‌کنند تا نهاده‌های وارداتی. آمارها نشان می‌دهد که سهم واردات چین در صادرات این کشور (سهم ارزش افزوده کالاهای وارداتی در صادرات) از ۶۰ درصد در اواسط دهه ۱۹۹۰ در حال حاضر به کمتر از ۳۵ درصد رسیده است. در واقع با تقسیم کار بین‌المللی در دهه ۱۹۹۰ و تشکیل زنجیره‌های عرضه جهانی، رشد اقتصاد جهانی با ضریب فزاینده بالا، رشد تجارت بین‌الملل را خود به همراه می‌آورد، اما در نتیجه توسعه تقسیم کارهای عمودی در کشورهای اصلی موتور رشد اقتصاد بین‌الملل، این مهم تا حدود زیادی اثرگذاری خود را از دست داده است.

^۱. همان

نمودار (۱-۲): کاهش سرعت تجارت جهانی (سهام تجارت جهانی از تولید ناخالص جهان)

ماخذ: سازمان جهانی تجارت (۲۰۲۰)

بعد از بحران مالی جهانی در ۲۰۰۸، نرخ رشد سهم تجارت جهانی کالا از تولید ناخالص جهانی تا حدود زیادی بهبود یافت، اما پس از آن، این نرخ هم‌چنان تا ۲۰۱۶ پایین باقی مانده است. از ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۸ اندکی بهبود یافته و در ۲۰۱۸ به ۱/۴۹ درصد افزایش یافته است که تقریباً در سطح نرخ‌های ۱۹۸۶ تا ۱۹۹۲ بوده است، این تغییرات در نرخ رشد تجارت بین‌الملل، در حال حاضر تحت عنوان «کاهش سرعت تجارت جهانی» نام‌گذاری شده است.^۱

از سوی دیگر، با انباشت سیاست‌های محدودکننده تجارت، سهمی از تجارت جهان که هدف این سیاست‌ها قرار گرفته‌اند روندی افزایشی داشته است که در این رابطه می‌توان به تنش‌زدایی در روابط تجاری اقتصادهای گروه ۲۰^۲ در تقویت سرمایه‌گذاری، رشد و ایجاد اشتغال اشاره نمود. به‌طور تاریخی سطح بالای اقدامات محدودکننده تجاری اثرات واضحی بر رشد اقتصادی، ایجاد شغل و برابری قدرت خرید در سراسر جهان دارد. محدودیت‌های تجاری جدید در کنار افزایش تنش‌های تجاری تنها به نااطمینانی‌ها را افزوده است. براساس آمار و ارقام، بین بازه اواسط ماه مه تا اواسط ماه اکتبر ۲۰۱۹، اقتصادهای عضو گروه ۲۰، بیست و هشت سیاست محدودکننده تجارت

^۱. Constantinescu, Mattoo (۲۰۱۵)

^۲. G-۲۰

را به اجرا گذاشتند^۱، سیاست‌هایی که عمدتاً در قالب افزایش تعرفه‌ها، ممنوعیت‌های واردات و فرآیندهای گمرکی سخت‌گیرانه برای واردات بوده‌اند. این در حالی است که بسیاری از اقدامات محدود کننده اجرا شده از سال ۲۰۰۹، هنوز نیز به قوت باقی هستند، امری که باعث شده انباشت سیاست‌های محدودکننده تجارت در ۲۰۱۸ رشد قابل توجه داشته باشد و در نتیجه بر ۸/۸ درصد از حجم واردات اقتصادهای گروه ۲۰ معادل ۱/۳ هزار میلیارد دلار اثر بگذارد. بر این اساس حجم تجارت مورد هدف اقدامات محدود کننده واردات در بازه ژانویه تا اکتبر ۲۰۱۹ بالغ بر ۱/۶ هزار میلیارد دلار تخمین زده می‌شود، رقمی که افزایش قابل توجه را نشان می‌دهد.

البته در کنار سیاست‌های محدودکننده تجارت، اقتصادهای گروه ۲۰ در مجموع ۳۶ اقدام تسهیل کننده تجارت را نیز در دوره مورد بررسی اجرایی کردند، اقداماتی که عمدتاً به شکل حذف یا کاهش تعرفه‌های واردات یا عوارض صادرات بوده است. بر این اساس حجم تجارت مشمول اقدامات تسهیل کننده این دوره بالغ بر ۹۲/۶ میلیارد دلار تخمین زده می‌شود، حجمی که البته به‌طور قابل توجهی کمتر از رکورد ۳۹۷/۲ میلیارد دلاری پیشین است. به‌علاوه کاهش تعرفه‌های مربوط به اجرایی شدن «توافق فناوری اطلاعات سازمان تجارت جهانی» نیز حدود ۶۷۱ میلیارد دلار از حجم تجارت کالایی این کشورها را در دوره مورد بررسی شامل می‌شود. در این دوره، میانگین ماهانه اقدامات اصلاحی تجارت به اجرا گذاشته شده توسط اقتصادهای گروه ۲۰ بالاترین مقدار را از سال ۲۰۱۲ نشان می‌دهد، بر این اساس اجرایی شدن تحقیقات ضد دامپینگ متداول‌ترین این اقدامات بوده‌اند، که حدود چهار پنجم از آنها را شامل می‌شوند. در عین حال، میانگین ماهانه پایان یافتن اقدامات اصلاحی تجارت نیز پایین‌ترین مقدار را از سال ۲۰۱۲ نشان می‌دهد.

۲-۳- تجارت خارجی اتحادیه اقتصادی اوراسیا

تجارت خارجی این اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، ارمنستان و قرقیزستان در سال‌های اخیر نوسانات زیادی داشته است. صادرات و واردات کالایی این اتحادیه در سال ۲۰۱۸ به ترتیب حدود ۵۴۸ و ۳۱۹ میلیارد دلار بوده‌است.

جدول (۱-۲): تجارت اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴

سال	صادرات		واردات		تجارت	
	میلیارد دلار	نرخ رشد (%)	میلیارد دلار	نرخ رشد (%)	میلیارد دلار	نرخ رشد (%)

^۱ - کشورهای آرژانتین، استرالیا، برزیل، کانادا، چین، اتحادیه اروپا، فرانسه، آلمان، هند، اندونزی، ایتالیا، ژاپن، کره جنوبی، مکزیک، روسیه، عربستان سعودی، آفریقای جنوبی، ترکیه، انگلیس و آمریکا عضو گروه ۲۰ هستند.

	۹۹۵		۳۷۸		۶۱۷	۲۰۱۴
-۳۲/۶۳	۶۷۰	-۳۳/۶۷	۲۵۱	-۳۱/۹۹	۴۱۹	۲۰۱۵
-۱۱/۸۲	۵۹۱	-۳/۵۳	۲۴۲	-۱۶/۷۹	۳۴۹	۲۰۱۶
۲۵/۳۲	۷۴۱	۲۳/۹۸	۳۰۰	۲۶/۲۵	۴۴۱	۲۰۱۷
۱۶/۹۴	۸۶۶	۶/۱۱	۳۱۹	۲۴/۳۲	۵۴۸	۲۰۱۸
-۰/۵۵	۷۷۳	-۱/۷۸	۲۹۸	۰/۴۵	۴۷۵	متوسط دوره

ماخذ: www.trademap.org

میزان صادرات از ۶۱۷ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۵۴۸ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است که در این دوره به متوسط، سالیانه حدود ۲/۹۲ درصد کاهش یافته است. واردات اتحادیه نیز از ۳۷۸ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۹ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته که با نرخ رشد متوسط سالیانه‌ای برابر با ۴/۲۱ درصد کاهش یافته است. تجارت اتحادیه از ۹۹۵ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۸۶۶ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته که در این دوره به متوسط، سالیانه حدود ۳/۴۰ درصد کاهش یافته است.

۲-۴- صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت از مطالعه به تجزیه و تحلیل صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ پرداخته می‌شود. روابط اقتصادی، سیاسی و تجاری با این اتحادیه یکی از مهم‌ترین موضوعات در حوزه سیاست خارجی و تجارت جمهوری اسلامی ایران است. جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو این اتحادیه به لحاظ قرارگرفتن در این منطقه‌خاص از موقعیت ویژه ژئوپلیتیکی برخوردار هستند. ضمن این‌که مشترکات مذهبی، فرهنگی و اقتصادی زمینه مساعدی را برای بهبود روابط بین ایران و کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، ارمنستان و قرقیزستان فراهم آورده است. از این‌رو لازم است جهت برقراری روابط میان ایران و کشورهای مذکور روند تجارت و کالاهایی مبادله شده مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۳۶۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶۰۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۷/۴۶ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به اوراسیا در سال ۱۳۸۳ برابر ۳۶۰ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۸۰۵ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به اوراسیا از کل صادرات ایران به جهان از ۵/۳۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۳۷ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است که نشان می‌دهد

افزایش صادرات ایران به اوراسیا با افزایش صادرات ایران به جهان همراه نبوده است، (سهم صادرات ایران به اوراسیا از کل صادرات ایران از ۵/۳۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۳۷ درصد کاهش یافته است، علیرغم افزایش صادرات ایران به جهان، صادرات به اوراسیا متناسب با افزایش صادرات ایران به جهان افزایش نیافته است و این موضوعی است که مذاکره کننده ایرانی باید مدنظر قرار می داد).

جدول (۲-۲): صادرات ایران به اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳

نرخ رشد صادرات به		سهم اوراسیا درصد	صادرات به		سال
اوراسیا	جهان		اوراسیا	جهان	
۱۴/۸۸	۳۲/۰۱	۵/۳۰	۶۸۰۳	۳۶۰	۱۳۸۳
۵۳/۴۵	۲۰/۸۳	۴/۱۷	۱۰۴۴۰	۴۳۵	۱۳۸۴
۲۳/۱۲	۲۸/۴۵	۴/۳۵	۱۲۸۵۳	۵۵۹	۱۳۸۵
۱۸/۹۶	۹/۰۰	۳/۹۹	۱۵۲۹۱	۶۱۰	۱۳۸۶
۱۹/۷۵	۳/۰۵	۳/۴۳	۱۸۳۱۲	۶۲۸	۱۳۸۷
۱۹/۵۳	-۱۳/۵۱	۲/۴۸	۲۱۸۸۷	۵۴۳	۱۳۸۸
۲۱/۳۰	۲/۷۴	۲/۱۰	۲۶۵۴۹	۵۵۸	۱۳۸۹
۲۷/۳۳	۸/۷۵	۱/۸۰	۳۳۰۰۵	۶۰۷	۱۳۹۰
-۶/۰۷	۳۲/۵۹	۲/۵۴	۳۱۷۵۳	۸۰۵	۱۳۹۱
-۱/۶۲	-۱۴/۹۹	۲/۱۹	۳۱۲۳۹	۶۸۴	۱۳۹۲
۱۶/۹۶	-۳/۶۴	۱/۸۰	۳۶۵۳۹	۶۵۹	۱۳۹۳
-۱۰/۷۴	-۳۳/۴۹	۱/۳۴	۳۲۶۱۶	۴۳۹	۱۳۹۴
۳۴/۷۵	۳۷/۰۰	۱/۳۷	۴۳۹۴۹	۶۰۱	۱۳۹۵
۶/۵۵	۱۵/۹۲	۱/۴۹	۴۶۸۲۷	۶۹۶	۱۳۹۶
-۵/۳۹	-۱۲/۷۹	۱/۳۷	۴۴۳۰۱	۶۰۷	۱۳۹۷
۱۵/۵۶	۷/۴۶	۲/۶۵	۲۷۵۴۴	۵۸۶	متوسط دوره

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

۲-۵- صادرات ایران به روسیه

صادرات ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می دهد که میزان صادرات از ۱۴۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۸۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۱۱/۳۲ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به روسیه در سال ۱۳۸۳ برابر ۱۴۴ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۴۹۹ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به روسیه از صادرات ایران به جهان از ۲/۱۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۶۳ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

جدول (۲-۳): صادرات ایران به روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

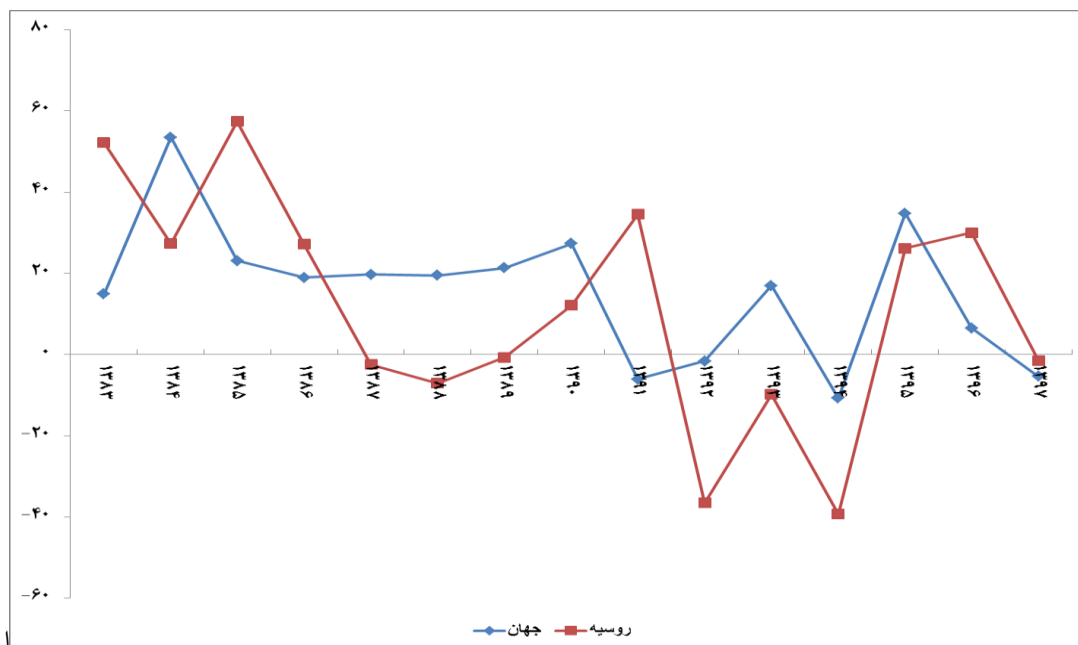
سال	صادرات به	سهم روسیه	نرخ رشد صادرات به	ارزش واحد صادراتی به
-----	-----------	-----------	-------------------	----------------------

جهان	روسیه	جهان	روسیه	درصد	جهان	روسیه	
۰/۳۸	۱/۰۴	۱۴/۸۸	۵۲/۲۱	۲/۱۲	۶۸۰۳	۱۴۴	۱۳۸۳
۰/۴۲	۰/۸۸	۵۳/۴۵	۲۷/۳۵	۱/۷۶	۱۰۴۴۰	۱۸۳	۱۳۸۴
۰/۴۶	۱/۰۴	۲۳/۱۲	۵۷/۳۹	۲/۲۵	۱۲۸۵۳	۲۸۹	۱۳۸۵
۰/۴۸	۱/۵۵	۱۸/۹۶	۲۷/۱۶	۲/۴۰	۱۵۲۹۱	۳۶۷	۱۳۸۶
۰/۵۵	۱/۷۸	۱۹/۷۵	-۲/۴۲	۱/۹۶	۱۸۳۱۲	۳۵۸	۱۳۸۷
۰/۴۶	۱/۶۸	۱۹/۵۳	-۷/۰۸	۱/۵۲	۲۱۸۸۷	۳۳۳	۱۳۸۸
۰/۴۴	۱/۳۶	۲۱/۳۰	-۰/۷۱	۱/۲۵	۲۶۵۴۹	۳۳۱	۱۳۸۹
۰/۵۱	۱/۰۹	۲۷/۳۳	۱۲/۱۴	۱/۱۰	۳۳۸۰۵	۳۷۱	۱۳۹۰
۰/۴۶	۰/۵۴	-۶/۰۷	۳۴/۵۵	۱/۵۷	۳۱۷۵۳	۴۹۹	۱۳۹۱
۰/۳۹	۰/۳۴	-۱/۶۲	-۳۶/۵۱	۱/۰۱	۳۱۲۳۹	۳۱۷	۱۳۹۲
۰/۴۵	۰/۳۶	۱۶/۹۶	-۹/۷۹	۰/۷۸	۳۶۵۳۹	۲۸۶	۱۳۹۳
۰/۴۳	۰/۴۰	-۱۰/۷۴	-۳۹/۲۶	۰/۵۳	۳۲۶۱۶	۱۷۴	۱۳۹۴
۰/۳۴	۰/۶۰	۳۴/۷۵	۲۶/۱۹	۰/۵۰	۴۳۹۴۹	۲۱۹	۱۳۹۵
۰/۳۵	۰/۵۴	۶/۵۵	۲۹/۹۷	۰/۶۱	۴۶۸۲۷	۲۸۵	۱۳۹۶
۰/۳۸	۰/۵۶	-۵/۳۹	-۱/۴۳	۰/۶۳	۴۴۳۰۱	۲۸۱	۱۳۹۷
۰/۴۳	۰/۹۲	۱۵/۵۶	۱۱/۳۲	۱/۳۳	۲۷۵۴۴	۲۹۶	متوسط دوره

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالیانه صادرات ایران به جهان و صادرات به روسیه در نمودار (۲-۲) نمایش

داده شده است:

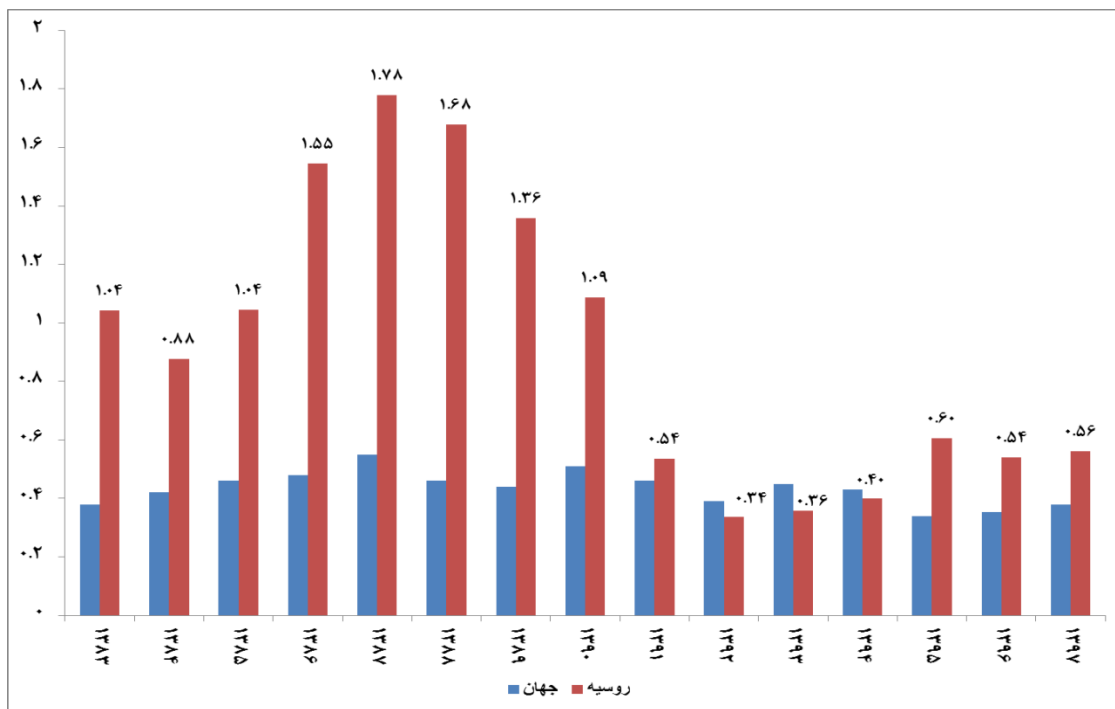
نمودار (۲-۲): مقایسه نرخ رشد سالیانه صادرات به جهان و صادرات به روسیه در دوره ۱۳۸۳-۹۷

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد صادرات ایران به جهان و صادرات به روسیه هم‌جهتی وجود دارد به‌ویژه از سال ۱۳۹۳ به بعد این هم‌جهتی مشهودتر است و آن هم احتمالاً به دلیل بروز مشکلات ناشی از تحریم‌ها بوده‌است.

۲-۵-۱- قیمت واحد صادرات به روسیه

مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و روسیه نشان می‌دهد در فقط در دوره ۹۴-۱۳۹۲ ارزش واحد صادرات به روسیه از ارزش واحد صادرات به جهان کمتر است و در سایر دوره‌ها همواره ارزش واحد صادرات به روسیه بیشتر بوده است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای صادراتی باشد (نمودار (۲-۳)).

نمودار (۲-۳): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ولی مسئله مهم آن است از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷ همواره از قیمت واحد صادراتی به روسیه علیرغم ثبات نسبی قیمت واحد صادراتی به جهان کاسته شده‌است یعنی آن که قیمت واحد صادراتی به روسیه از ۱/۷۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۷ به ۰/۵۶ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ کاهش یافته است. در بیشتر سال‌های مورد بررسی، صادرات ایران به روسیه دارای ارزش واحد بالاتری بوده است، گران‌ترین صادرات به روسیه در سال ۱۳۸۷ اتفاق افتاده است.

۲-۵-۲- صادرات به روسیه بر حسب نوع تکنولوژی

راه‌های زیادی برای طبقه‌بندی محصولات بر اساس تکنولوژی وجود دارد که متداول‌ترین آن‌ها متمایز کردن محصولات بر حسب تکنولوژی است که به‌طور خلاصه به توضیح هر کدام می‌پردازیم (لال^۱ (۲۰۰۰)).

محصولات منبع‌گرا^۲

محصولات این فرآیند ساده و کاربر هستند ولی ممکن است بخش‌هایی از آن سرمایه‌بر نیز باشد و یا این‌که نیاز به تکنولوژی‌ها و مهارت‌های پیشرفته‌تری داشته باشند و مزیت در این گونه صنایع و محصولات ریشه در منابع طبیعی دارد.

محصولات با تکنولوژی پایین^۳

این محصولات با تکنولوژی با ثبات تولید می‌شوند و معمولاً ابتدا در تجهیزات سرمایه‌ای شکل می‌گیرند. بسیاری از محصولات این گروه تفاوتی با هم نداشته و بر اساس رقابت قیمتی در بازار به فروش می‌رسند. با توجه به نقش داشتن نیروی انسانی در آن، هزینه تولید این محصولات نیز عامل مهمی برای رقابت به‌شمار می‌رود. مقیاس اقتصادی و موانع ورود با این صنعت برای محصولات معمولاً پایین است.

محصولات تکنولوژی متوسط^۴

در این محصولات مهارت و تکنولوژی‌های بکار رفته در کالاهای سرمایه‌ای و محصولات واسطه‌ای آن‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. این محصولات نیاز به سطح بالای تحقیق و توسعه و مهارت‌های پیشرفته بلندمدت دارند.

محصولات تکنولوژی پیشرفته^۵

محصولات این گروه نیازمند تکنولوژی‌های پیشرفته، هزینه‌های تحقیق و توسعه بالا بوده و تاکید زیادی بر طراحی آن‌ها می‌شود. علاوه بر این، نیاز متوسط به زیر ساخت‌های کافی تکنولوژیکی، نیروی انسانی متخصص و مراکز تحقیقاتی پیشرفته مورد نیاز است.

^۱. Lall

^۲. Resource Based

^۳. -low-Technology Products

^۴. Medium-Technology Products

^۵. High-Technology Products

صادرات ایران به روسیه در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه، تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۴) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۴): صادرات ایران به روسیه بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی		منبع‌گرا		متوسط		پیشرفته		پایین		
ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	
۸۳/۲۵	۱۱۹/۹۵	۵/۹۵	۸/۵۸	۲/۶۵	۳/۸۲	۰/۵۹	۰/۸۵	۷/۵۵	۱۰/۸۸	۱۳۸۳
۶۴/۳۷	۱۱۸/۱۱	۱۹/۴۶	۳۵/۷۰	۷/۸۱	۱۴/۳۴	۰/۲۵	۰/۴۵	۸/۱۱	۱۴/۸۹	۱۳۸۴
۶۰/۴۳	۱۷۴/۵۰	۱۳/۶۸	۳۹/۵۰	۲۱/۰۵	۶۰/۷۸	۰/۰۸	۰/۲۴	۴/۷۶	۱۳/۷۵	۱۳۸۵
۵۸/۴۷	۲۱۴/۷۱	۸/۸۳	۳۲/۴۴	۲۹/۷۲	۱۰۹/۱۲	۰/۰۴	۰/۱۴	۲/۹۴	۱۰/۷۹	۱۳۸۶
۶۱/۵۵	۲۲۰/۵۲	۸/۶۵	۳۰/۹۹	۲۴/۹۴	۸۹/۳۵	۰/۲۸	۱/۰۱	۴/۵۸	۱۶/۴۲	۱۳۸۷
۷۸/۲۹	۲۶۰/۶۶	۸/۰۲	۲۶/۶۹	۸/۹۲	۲۹/۷۰	۰/۳۴	۱/۱۳	۴/۴۳	۱۴/۷۶	۱۳۸۸
۸۴/۰۳	۲۷۷/۷۸	۸/۰۲	۲۶/۵۱	۴/۱۰	۱۳/۵۵	۰/۰۶	۰/۱۹	۳/۷۹	۱۲/۵۴	۱۳۸۹
۸۱/۰۲	۳۰۰/۳۸	۸/۰۶	۲۹/۹۰	۵/۹۵	۲۲/۰۶	۰/۰۳	۰/۱۲	۴/۹۳	۱۸/۲۸	۱۳۹۰
۶۶/۲۸	۳۳۰/۶۰	۲۲/۲۴	۱۱۰/۹۱	۴/۰۴	۲۰/۱۸	۲/۵۳	۱۲/۶۳	۴/۹۱	۲۴/۴۸	۱۳۹۱
۵۱/۶۴	۱۶۳/۵۲	۳۰/۹۳	۹۷/۹۴	۶/۳۶	۲۰/۱۵	۴/۸۴	۱۵/۳۴	۶/۲۲	۱۹/۷۱	۱۳۹۲
۵۴/۴۵	۱۵۵/۵۵	۲۱/۷۹	۶۲/۲۴	۱۰/۰۰	۲۸/۵۶	۱۰/۰۱	۲۸/۶۱	۳/۷۵	۱۰/۷۲	۱۳۹۳
۵۹/۱۵	۱۰۲/۶۳	۱۶/۵۴	۲۸/۷۰	۱۹/۳۸	۳۳/۶۲	۰/۳۲	۰/۵۵	۴/۶۲	۸/۰۲	۱۳۹۴
۶۹/۳۷	۱۵۱/۸۹	۹/۰۶	۱۹/۸۴	۸/۰۶	۱۷/۶۵	۸/۶۷	۱۸/۹۹	۴/۸۴	۱۰/۵۹	۱۳۹۵
۶۷/۹۴	۱۹۳/۳۳	۱۳/۰۱	۳۷/۰۳	۷/۹۶	۲۲/۶۵	۶/۷۳	۱۹/۱۶	۴/۳۶	۱۲/۴۰	۱۳۹۶
۷۰/۷۵	۱۹۸/۴۷	۱۱/۵۷	۳۲/۴۴	۱۰/۳۳	۲۸/۹۸	۲/۴۶	۶/۹۱	۴/۸۹	۱۳/۷۰	۱۳۹۷
۶۷/۴۰	۱۹۸/۸۴	۱۳/۷۲	۴۱/۲۹	۱۱/۴۲	۳۴/۳۰	۲/۴۸	۷/۰۹	۴/۹۸	۱۳/۸۲	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره مورد بررسی، به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی به روسیه کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۶۷/۴۰ درصد است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با ۲/۴۸ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پیشرفته است، البته در طی دوره مورد بررسی به میزان صادرات کالاهای با تکنولوژی پیشرفته افزوده شده و از ۰/۸۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶/۹۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۵-۳- صادرات به روسیه بر حسب نوع مصرف

صادرات ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه؛ کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۵) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۵): صادرات ایران به روسیه بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۱۰۰/۲۵	۶۹/۵۸	۶/۳۶	۴/۴۱	۳۵/۲۹	۲۴/۴۹	۲/۱۸	۱/۵۲
۱۳۸۴	۱۲۰/۷۷	۶۵/۸۳	۱۳/۶۸	۷/۴۶	۴۶/۷۲	۲۵/۴۷	۲/۳۰	۱/۲۵
۱۳۸۵	۱۷۵/۸۲	۶۰/۸۹	۱۴/۹۱	۵/۱۶	۹۲/۰۶	۳۱/۸۸	۵/۹۸	۲/۰۷
۱۳۸۶	۲۰۳/۶۰	۵۵/۴۵	۲۲/۱۷	۶/۰۴	۱۳۰/۳۲	۳۵/۴۹	۱۱/۱۰	۳/۰۲
۱۳۸۷	۲۰۹/۸۲	۵۸/۵۶	۲۲/۶۲	۶/۳۱	۱۱۸/۳۲	۳۳/۰۲	۷/۵۴	۲/۱۱
۱۳۸۸	۲۴۴/۰۰	۷۳/۲۹	۷/۱۷	۲/۱۵	۶۲/۲۷	۱۸/۷۰	۱۹/۴۹	۵/۸۶
۱۳۸۹	۲۶۷/۳۸	۸۰/۸۸	۴/۰۸	۱/۲۳	۴۶/۶۲	۱۴/۱۰	۱۲/۵۰	۳/۷۸
۱۳۹۰	۲۹۰/۰۷	۷۸/۲۴	۱۹/۹۴	۵/۳۸	۴۷/۱۰	۱۲/۷۱	۱۳/۶۰	۳/۶۷
۱۳۹۱	۳۱۷/۷۰	۶۳/۶۹	۹۹/۲۳	۱۹/۸۹	۷۵/۰۶	۱۵/۰۵	۶/۸۱	۱/۳۷
۱۳۹۲	۱۵۵/۲۸	۴۹/۰۳	۸۳/۲۰	۲۶/۲۷	۶۹/۵۵	۲۱/۹۶	۸/۶۴	۲/۷۳
۱۳۹۳	۱۳۸/۲۳	۴۸/۳۹	۶۸/۴۷	۲۳/۹۷	۷۱/۷۸	۲۵/۱۳	۷/۱۹	۲/۵۲
۱۳۹۴	۹۶/۵۷	۵۵/۶۶	۳۳/۴۶	۱۹/۲۸	۲۶/۳۵	۱۵/۱۹	۱۷/۱۳	۹/۸۷
۱۳۹۵	۱۳۶/۸۷	۶۲/۵۱	۲۷/۵۸	۱۲/۶۰	۴۷/۷۵	۲۱/۸۱	۶/۷۶	۳/۰۹
۱۳۹۶	۱۶۶/۸۷	۵۸/۶۴	۵۰/۹۵	۱۷/۹۰	۶۰/۲۵	۲۱/۱۷	۶/۵۱	۲/۲۹
۱۳۹۷	۱۹۳/۲۵	۶۸/۸۹	۳۴/۲۷	۱۲/۲۲	۴۵/۲۴	۱۶/۱۳	۷/۷۵	۲/۷۶
متوسط	۱۸۷/۷۷	۶۳/۳۰	۳۳/۸۷	۱۱/۳۵	۶۴/۹۸	۲۲/۱۵	۹/۰۳	۳/۱۹

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط، بیشترین سهم کالاهای صادراتی ایران به روسیه، کالاهای اولیه بوده‌است که از ۱۰۰/۲۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۹۳/۲۵ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با متوسط سهمی برابر با ۳/۱۹ درصد مربوط به کالاهای سرمایه‌ای است، در این دوره میزان صادرات کالاهای سرمایه‌ای از ۲/۱۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷/۷۵ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است.

۲-۵-۴- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به روسیه

اقلام عمده صادراتی ایران به روسیه بر حسب کدهای دو رقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آن‌ها در صادرات ایران به روسیه در جدول (۲-۶) ارائه شده است.

جدول (۲-۶): صادرات عمده ایران به روسیه بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

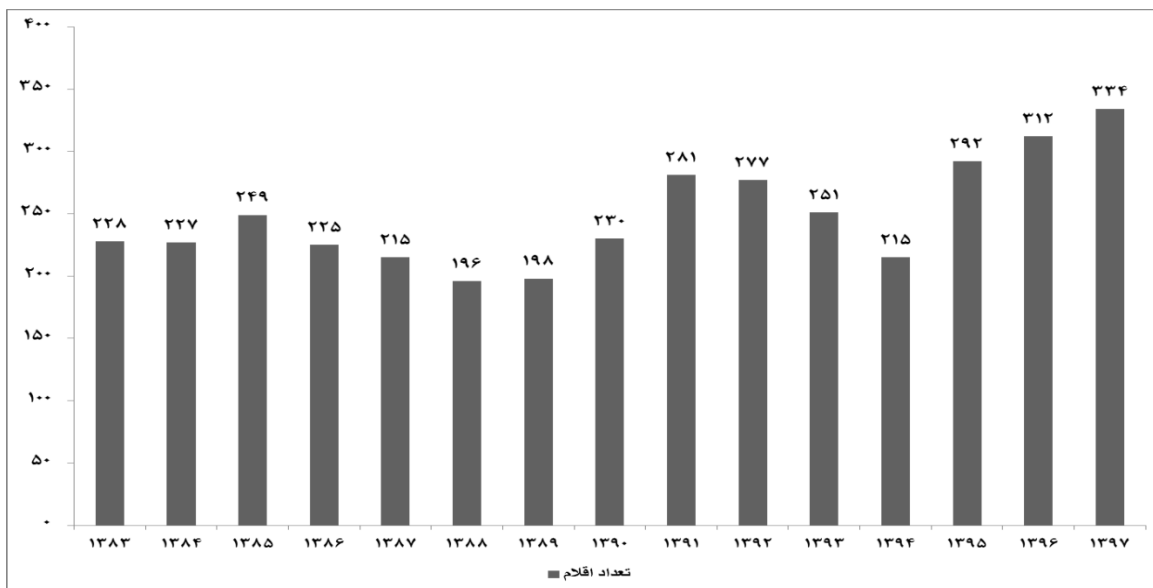
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۱۹/۸۸	۴۲/۷۴
۲	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۶۷/۷۳	۲۴/۱۴
۳	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۵/۵۸	۵/۵۶
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده	۱۴/۰۹	۵/۰۲
۵	۳۰	محصولات دارویی	۶/۸۷	۲/۴۵
۶	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۶/۱۵	۲/۱۹
۷	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۵/۸۱	۲/۰۷
۸	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۴/۶۸	۱/۶۷
۹	۷۰	شیشه و مصوعات شیشه‌ای	۴/۳۸	۱/۵۶
۱۰	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۳/۸۱	۱/۳۶
مجموع			۲۴۸/۹۷	۸۸/۷۶

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۶) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ میوه، میوه‌های خوراکی و سبزیجات از صادرات اصلی به روسیه هستند، سهم ۱۰ گروه کالائی اول در صادرات ایران به روسیه حدود ۸۹ درصد است.

۲-۵-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به روسیه

تعداد اقلام صادراتی ایران به روسیه بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۴) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام صادراتی به روسیه از ۲۲۸ در ۱۳۸۳ به ۳۳۴ در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

نمودار (۲-۴): تعداد اقلام صادرات ایران به روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۶- صادرات ایران به ارمنستان

صادرات ایران به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۱۴۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۵۹ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۶/۳۷ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به ارمنستان در سال ۱۳۹۴ برابر ۱۰۲ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۹۶ برابر با ۲۰۳ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به ارمنستان از صادرات ایران به جهان از ۲/۱۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۳۶ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

جدول (۲-۸): صادرات ایران به ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳

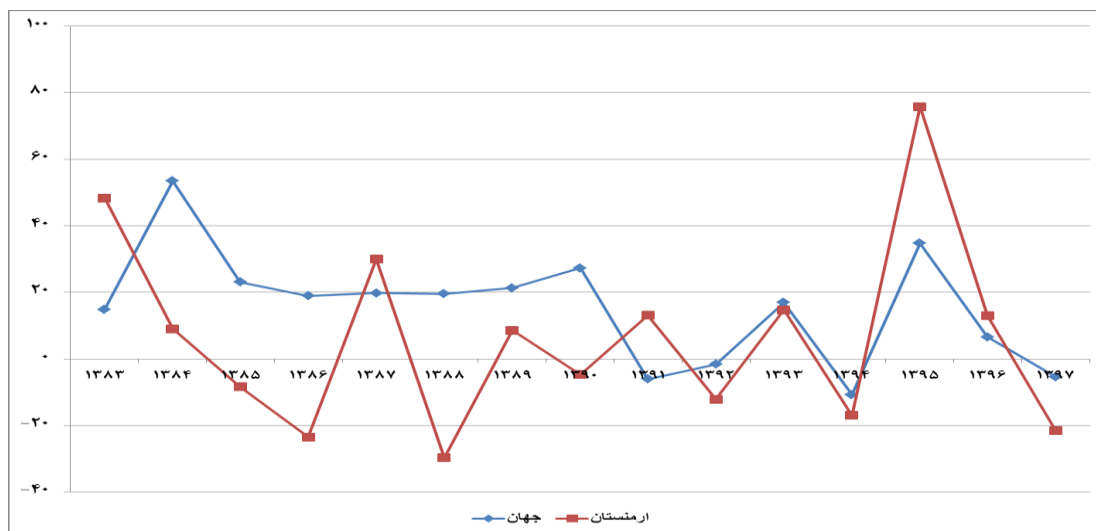
سال	صادرات به		نرخ رشد صادرات به		سهم ارمنستان درصد	ارزش واحد صادراتی به	
	ارمنستان	جهان	ارمنستان	جهان		ارمنستان	جهان
۱۳۸۳	۱۴۹	۶۸۰۳	۴۸/۲۹	۱۴/۸۸	۰/۸۴	۰/۳۸	

۰/۴۲	۰/۶۸	۵۳/۴۵	۹/۰۱	۱/۵۶	۱۰۴۴۰	۱۶۳	۱۳۸۴
۰/۴۶	۰/۶۷	۲۳/۱۲	-۸/۳۹	۱/۱۶	۱۲۸۵۳	۱۴۹	۱۳۸۵
۰/۴۸	۰/۵۸	۱۸/۹۶	-۲۳/۴۸	۰/۷۵	۱۵۲۹۱	۱۱۴	۱۳۸۶
۰/۵۵	۰/۷۱	۱۹/۷۵	۲۹/۹۹	۰/۸۱	۱۸۳۱۲	۱۴۸	۱۳۸۷
۰/۴۶	۰/۵۲	۱۹/۵۳	-۲۹/۷۳	۰/۴۸	۲۱۸۸۷	۱۰۴	۱۳۸۸
۰/۴۴	۰/۵۶	۲۱/۳۰	۸/۶۰	۰/۴۳	۲۶۵۴۹	۱۱۳	۱۳۸۹
۰/۵۱	۰/۶۳	۲۷/۳۳	-۴/۷۲	۰/۳۲	۳۳۸۰۵	۱۰۸	۱۳۹۰
۰/۴۶	۰/۶۴	-۶/۰۷	۱۳/۱۴	۰/۳۸	۳۱۷۵۳	۱۲۲	۱۳۹۱
۰/۳۹	۰/۵۷	-۱/۶۲	-۱۲/۱۳	۰/۳۴	۳۱۲۳۹	۱۰۷	۱۳۹۲
۰/۴۵	۰/۶۱	۱۶/۹۶	۱۴/۷۰	۰/۳۴	۳۶۵۳۹	۱۲۳	۱۳۹۳
۰/۴۳	۰/۵۳	-۱۰/۷۴	-۱۶/۹۹	۰/۳۱	۳۲۶۱۶	۱۰۲	۱۳۹۴
۰/۳۴	۰/۳۰	۳۴/۷۵	۷۵/۸۱	۰/۴۱	۴۳۹۴۹	۱۷۹	۱۳۹۵
۰/۳۵	۰/۲۶	۶/۵۵	۱۳/۰۲	۰/۴۳	۴۶۸۲۷	۲۰۳	۱۳۹۶
۰/۳۸	۰/۲۸	-۵/۳۹	-۲۱/۵۱	۰/۳۶	۴۴۳۰۱	۱۵۹	۱۳۹۷
۰/۴۳	۰/۵۶	۱۵/۵۶	۶/۳۷	۰/۶۸	۲۷۵۴۴	۱۳۶	متوسط دوره

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالیانه صادرات ایران به جهان و صادرات به ارمنستان در نمودار (۲-۵)

نمایش داده شده است:

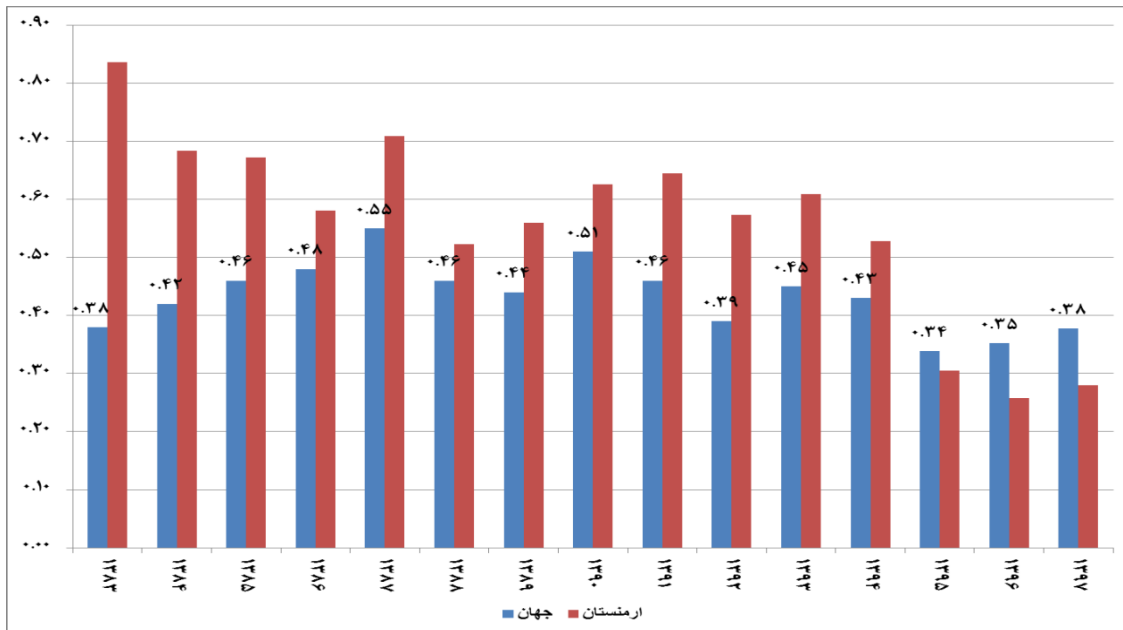
نمودار (۲-۵): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در دوره ۹۷-۱۳۹۱ بین رشد صادرات ایران به جهان و صادرات به ارمنستان هم‌جهتی وجود دارد و آن هم احتمالاً به دلیل بروز مشکلات ناشی از تحریم‌ها بوده است.

۲-۶-۱- قیمت واحد صادرات به ارمنستان

مقایسه ارزش واحد صادراتی ایران به ارمنستان و جهان نشان می‌دهد در بیشتر سال‌های مورد بررسی، صادرات ایران به ارمنستان دارای ارزش واحد بالاتری بوده است، گران‌ترین صادرات به ارمنستان در سال ۱۳۸۳ اتفاق افتاده است (نمودار (۲-۶)).

نمودار (۲-۶): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و ارمنستان در ۱۳۸۳-۹۷

ماخذ: همان

ولی مسئله مهم آن است از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۷ همواره از قیمت واحد صادراتی به ارمنستان علی‌رغم ثبات نسبی قیمت واحد صادراتی به جهان کاسته شده است یعنی آن که قیمت واحد صادراتی به ارمنستان از ۰/۵۵ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۷ به ۰/۳۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۶-۲- صادرات به ارمنستان بر حسب نوع تکنولوژی

صادرات ایران به ارمنستان در طی دوره ۱۳۸۳-۹۷ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۹) ارائه شده است.

جدول (۲-۹): صادرات ایران به ارمنستان بر حسب تکنولوژی در ۱۳۸۳-۹۷

پایین	پیشرفته	متوسط	منبع‌گرا	بدون تکنولوژی
-------	---------	-------	----------	---------------

سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش
8/83	13/17	32/05	47/78	27/12	40/45	1/57	2/35	30/43	45/37	1383	
6/07	9/87	41/38	67/26	26/43	42/97	0/24	0/39	25/88	42/07	1384	
13/16	19/60	36/58	54/47	22/96	34/19	0/20	0/30	27/09	40/34	1385	
11/92	13/58	33/33	37/98	24/59	28/01	0/22	0/25	29/95	34/12	1386	
11/32	16/77	45/40	67/24	20/82	30/84	0/94	1/39	21/51	31/86	1387	
17/68	18/40	35/69	37/15	27/17	28/28	1/56	1/62	17/90	18/63	1388	
17/08	19/31	43/20	48/83	25/19	28/47	0/18	0/20	14/35	16/22	1389	
12/71	13/69	37/80	40/71	29/08	31/32	0/09	0/09	20/32	21/88	1390	
17/29	21/07	37/40	45/57	25/96	31/63	0/10	0/12	19/26	23/46	1391	
15/65	16/75	35/40	37/91	27/82	29/79	0/10	0/10	21/03	22/52	1392	
14/26	17/51	41/11	50/48	27/24	33/46	0/18	0/23	17/21	21/13	1393	
17/28	17/62	44/49	45/36	25/71	26/21	1/13	1/15	11/39	11/61	1394	
60/29	108/05	15/60	27/96	14/90	26/70	0/03	0/05	9/19	16/48	1395	
56/11	113/65	13/13	26/60	17/06	34/55	0/17	0/34	13/54	27/43	1396	
24/43	38/85	23/18	36/85	26/85	42/70	1/16	1/85	24/37	38/74	1397	
20/27	30/53	34/38	44/81	24/59	32/64	0/52	0/70	20/23	27/46	متوسط	

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی به ارمنستان کالاهای منبع‌گرا است که متوسط سهم آن برابر ۳۴/۳۸ درصد است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با ۰/۵۲ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پیشرفته است، البته در طی دوره مورد بررسی از میزان صادرات کالاهای با تکنولوژی پیشرفته کاسته شده و از ۱/۵۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱/۱۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۶-۳- صادرات به ارمنستان بر حسب نوع مصرف

صادرات ایران به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۱۰) ارائه شده است.

جدول (۲-۱۰): صادرات ایران به ارمنستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	4/67	3/13	45/02	30/19	87/37	58/59	12/07	8/09
۱۳۸۴	5/27	3/24	52/83	32/50	94/51	58/14	9/94	6/12
۱۳۸۵	17/01	11/42	62/00	41/64	63/06	42/35	6/84	4/60
۱۳۸۶	11/43	10/03	44/70	39/23	51/28	45/01	6/53	5/73
۱۳۸۷	17/33	11/70	51/10	34/51	70/63	47/69	9/04	6/10
۱۳۸۸	11/14	10/71	47/80	45/93	38/30	36/80	6/83	6/56

3/45	3/90	34/35	38/82	49/02	55/41	13/18	14/90	۱۳۸۹
2/88	3/10	32/74	35/26	52/93	57/00	11/46	12/34	۱۳۹۰
3/22	3/92	27/83	33/91	53/93	65/71	15/02	18/31	۱۳۹۱
2/69	2/88	25/78	27/60	57/85	61/94	13/68	14/64	۱۳۹۲
2/88	3/54	28/83	35/40	56/41	69/27	11/88	14/59	۱۳۹۳
2/73	2/78	31/70	32/32	50/11	51/08	15/47	15/77	۱۳۹۴
0/74	1/32	62/61	112/21	29/66	53/16	7/00	12/54	۱۳۹۵
1/14	2/30	52/05	105/43	33/24	67/34	13/57	27/49	۱۳۹۶
4/71	7/48	19/22	30/56	58/40	92/85	17/67	28/09	۱۳۹۷
4/11	5/50	40/25	57/11	44/37	58/48	11/28	15/03	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی ایران به ارمنستان، کالاهای واسطه‌ای بوده‌است که از ۴۵/۰۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۹۲/۸۵ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با متوسط سهمی برابر با ۴/۱۱ درصد مربوط به کالاهای سرمایه‌ای است، در این دوره میزان صادرات کالاهای سرمایه‌ای از ۱۲/۰۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷/۴۸ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته‌است.

۲-۶-۴- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به ارمنستان

اقلام عمده صادراتی ایران به ارمنستان بر حسب کدهای دو رقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آن‌ها در صادرات ایران به ارمنستان است ارائه می‌شود (جدول (۲-۱۱)).

جدول (۲-۱۱): صادرات عمده ایران به ارمنستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

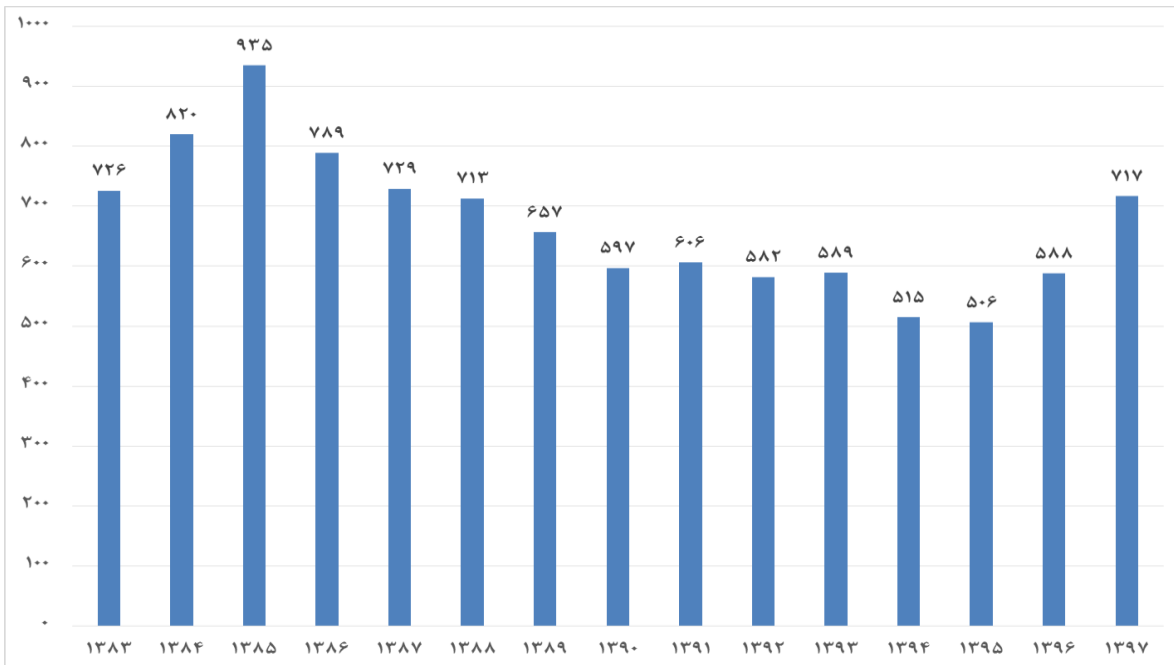
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	27	سوخته‌های معدنی، روغنهای معدنی	25/09	15/78
۲	72	چدن، آهن و فولاد	23/91	15/04
۳	39	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	23/44	14/74
۴	08	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	11/68	7/35
۵	73	سرب و مصنوعات از سرب	11/50	7/23
۶	28	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	8/96	5/63
۷	25	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	7/94	4/99
۸	69	محصولات سرامیکی	7/46	4/69
۹	84	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	6/68	4/20
۱۰	70	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	4/69	2/95
		مجموع	131/36	82/86

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۱۱) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ سوخت‌های معدنی، چدن و مواد پلاستیکی از صادرات اصلی ایران به ارمنستان هستند، سهم ۱۰ گروه کالائی اول در صادرات ایران به ارمنستان حدود ۸۳ درصد است.

۲-۶-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به ارمنستان

تعداد اقلام صادراتی ایران به ارمنستان بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۷) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام صادراتی به ارمنستان از ۷۲۶ در ۱۳۸۳ به ۷۱۷ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۷): تعداد اقلام صادرات ایران به ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۷- صادرات ایران به بلاروس

صادرات ایران به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۱/۵۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۷۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۲۵/۰۵ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به بلاروس در سال ۱۳۸۴ برابر ۱/۰۴ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۸۷ برابر با ۷/۰۶ میلیون دلار است.

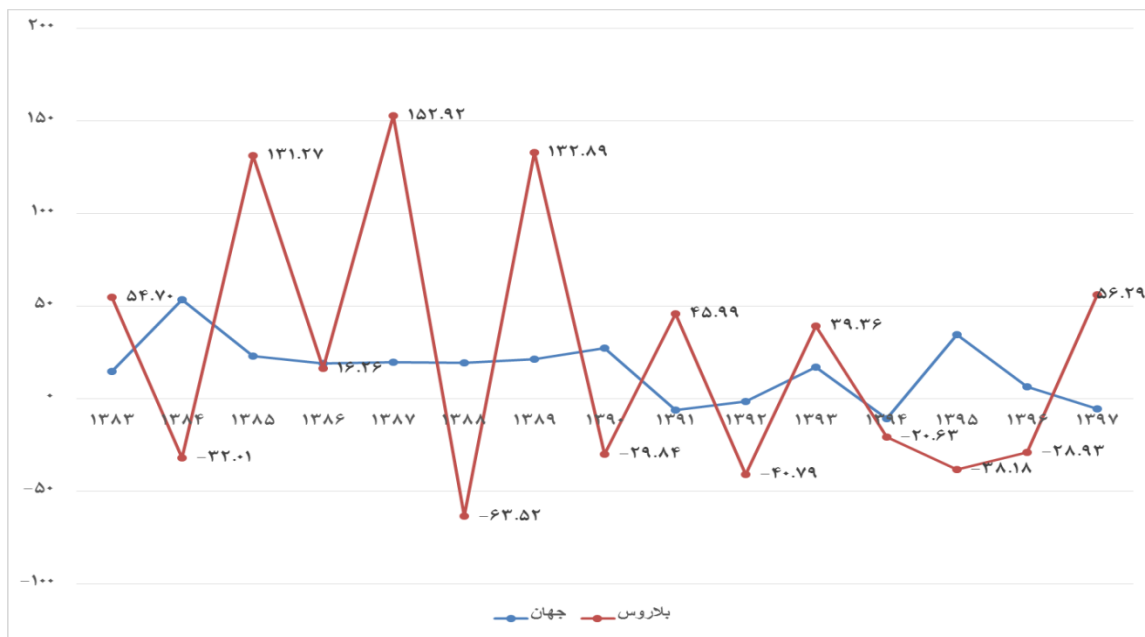
دلار بوده است. سهم صادرات ایران به بلاروس از صادرات ایران به جهان از ۰/۰۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۰۱ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

جدول (۲-۱۲): صادرات ایران به بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

سال	صادرات به		سهم بلاروس درصد	نرخ رشد صادرات به		ارزش واحد صادراتی به	
	بلاروس	جهان		بلاروس	جهان	بلاروس	جهان
۱۳۸۳	1/53	6803	0/02	54/70	14/88	1/12	0/38
۱۳۸۴	1/04	10440	0/01	-32/01	53/45	1/41	0/42
۱۳۸۵	2/40	12853	0/02	131/27	23/12	1/92	0/46
۱۳۸۶	2/79	15291	0/02	16/26	18/96	2/04	0/48
۱۳۸۷	7/06	18312	0/04	152/92	19/75	4/14	0/55
۱۳۸۸	2/57	21887	0/01	-63/52	19/53	3/65	0/46
۱۳۸۹	5/99	26549	0/02	132/89	21/30	4/29	0/44
۱۳۹۰	4/21	33805	0/01	-29/84	27/33	5/08	0/51
۱۳۹۱	6/14	31753	0/02	45/99	-6/07	4/85	0/46
۱۳۹۲	3/64	31239	0/01	-40/79	-1/62	3/23	0/39
۱۳۹۳	5/07	36539	0/01	39/36	16/96	3/03	0/45
۱۳۹۴	4/02	32616	0/01	-20/63	-10/74	1/49	0/43
۱۳۹۵	2/49	43949	0/01	-38/18	34/75	1/65	0/34
۱۳۹۶	1/77	46827	0/00	-28/93	6/55	1/52	0/35
۱۳۹۷	2/76	44301	0/01	56/29	-5/39	1/37	0/38
متوسط دوره	3/56	27544	0/02	25/05	15/56	2/72	0/43

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالیانه صادرات ایران به جهان و صادرات به بلاروس در نمودار (۲-۸) نمایش داده شده است:

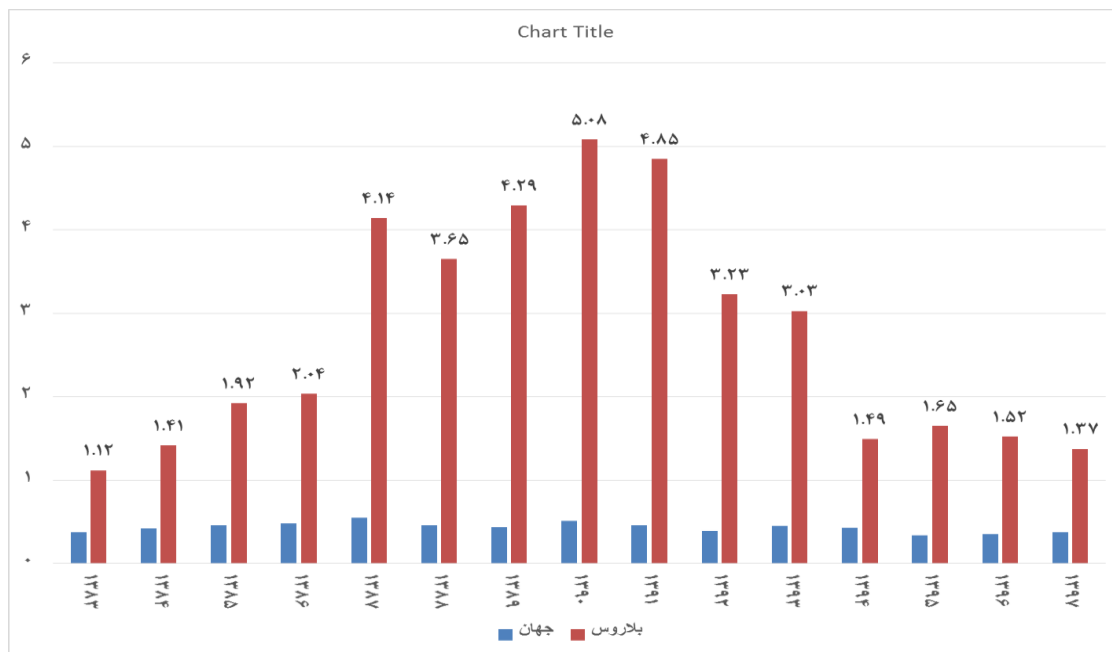
نمودار (۲-۸): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در دوره ۹۷-۱۳۹۱ بین رشد صادرات ایران به جهان و صادرات به بلاروس هم‌جهتی کمی وجود دارد و آن هم احتمالاً به دلیل بعد مسافت با این کشور باشد.

۲-۷-۱- قیمت واحد صادرات به بلاروس

مقایسه ارزش واحد صادراتی ایران به بلاروس و جهان نشان می‌دهد در تمام سال‌های مورد بررسی، صادرات ایران به بلاروس دارای ارزش واحد بالاتری بوده است، گران‌ترین صادرات به بلاروس در سال ۱۳۹۰ اتفاق افتاده است (نمودار (۲-۹)).

نمودار (۲-۹): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به هان و بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ولی مسئله مهم آن است از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۷ همواره از قیمت واحد صادراتی به بلاروس علی‌رغم ثبات نسبی قیمت واحد صادراتی به جهان کاسته شده‌است یعنی آن که قیمت واحد صادراتی به بلاروس از ۵/۰۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۰ به ۱/۳۷ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۷-۲- صادرات به بلاروس بر حسب نوع تکنولوژی

صادرات ایران به بلاروس در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج دسته، تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۱۳) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۱۳): صادرات ایران به بلاروس بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی	منبع‌گرا		متوسط		پیشرفته		پایین			
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم		
59/45	0/91	10/08	0/15	11/23	0/17	4/70	0/07	14/54	0/22	۱۳۸۳
51/36	0/53	7/01	0/07	7/84	0/08	17/80	0/18	15/99	0/17	۱۳۸۴
47/55	1/14	1/38	0/03	34/87	0/84	6/84	0/16	9/36	0/22	۱۳۸۵
79/18	2/21	0/34	0/01	17/70	0/49	2/40	0/07	0/37	0/01	۱۳۸۶
40/22	2/84	3/11	0/22	39/90	2/82	10/83	0/76	5/94	0/42	۱۳۸۷
59/01	1/52	1/16	0/03	4/29	0/11	35/09	0/90	0/44	0/01	۱۳۸۸
32/02	1/92	7/06	0/42	34/35	2/06	21/04	1/26	5/52	0/33	۱۳۸۹

22/48	0/95	2/92	0/12	37/38	1/57	35/98	1/51	1/24	0/05	۱۳۹۰
31/28	1/92	0/72	0/04	15/45	0/95	36/86	2/26	15/69	0/96	۱۳۹۱
23/63	0/86	3/55	0/13	24/59	0/89	30/52	1/11	17/72	0/64	۱۳۹۲
23/74	1/20	1/85	0/09	30/63	1/55	34/08	1/73	9/69	0/49	۱۳۹۳
21/06	0/85	3/27	0/13	36/01	1/45	37/41	1/50	2/25	0/09	۱۳۹۴
31/77	0/79	1/84	0/05	29/71	0/74	25/93	0/64	10/74	0/27	۱۳۹۵
57/37	1/01	2/83	0/05	4/16	0/07	28/27	0/50	7/38	0/13	۱۳۹۶
46/81	1/29	3/83	0/11	4/62	0/13	14/60	0/40	30/14	0/83	۱۳۹۷
41/80	1/33	3/40	0/11	22/18	0/93	22/82	0/87	9/80	0/32	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی به بلاروس کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۴۱/۸۰ درصد است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با ۳/۴۰ درصد مربوط به کالاهای با منبع‌گرا است، البته در طی دوره مورد بررسی از میزان صادرات کالاهای با تکنولوژی پیشرفته افزایش یافته است و از ۰/۰۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۴۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۷-۳- صادرات به بلاروس بر حسب نوع مصرف

صادرات ایران به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۱۴) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۱۴): صادرات ایران به بلاروس بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	0/88	57/91	0/00	0/00	0/52	34/21	0/12	7/88
۱۳۸۴	0/50	47/75	0/01	0/00	0/47	45/07	0/07	7/16
۱۳۸۵	1/13	47/12	0/03	1/35	0/40	16/68	0/84	34/84
۱۳۸۶	2/21	79/18	0/00	0/00	0/05	1/88	0/53	18/94
۱۳۸۷	2/83	40/18	0/00	0/00	0/84	11/91	3/38	47/91
۱۳۸۸	1/52	58/94	0/00	0/02	0/16	6/28	0/89	34/77
۱۳۸۹	1/12	18/72	1/37	22/90	1/23	20/51	2/27	37/87
۱۳۹۰	0/92	21/80	0/00	0/03	1/19	28/20	2/10	49/96
۱۳۹۱	1/80	29/23	0/08	1/38	2/19	35/70	2/07	33/69
۱۳۹۲	0/85	23/48	0/41	11/26	1/06	29/21	1/31	36/04
۱۳۹۳	1/19	23/50	0/41	8/12	1/17	23/19	2/29	45/20
۱۳۹۴	0/84	20/99	1/28	31/72	0/48	12/02	1/42	35/27
۱۳۹۵	0/79	31/62	0/59	23/78	0/46	18/46	0/65	26/13
۱۳۹۶	1/01	57/31	0/07	4/24	0/35	20/05	0/33	18/40

13/01	0/36	38/07	1/05	3/90	0/11	45/02	1/24	۱۳۹۷
29/80	1/24	22/76	0/78	7/25	0/29	40/18	1/26	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی ایران به بلاروس، کالاهای اولیه بوده‌است که از ۰/۸۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱/۲۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با متوسط سهمی برابر با ۷/۲۵ درصد مربوط به کالاهای واسطه‌ای است، در همین دوره میزان صادرات کالاهای سرمایه‌ای از ۰/۰۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۳۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته‌است.

۲-۷-۴- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به بلاروس

اقلام عمده صادراتی ایران به بلاروس بر حسب کدهای دو رقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آن‌ها در صادرات ایران به بلاروس است ارائه می‌شود (جدول (۲-۱۵)).

جدول (۲-۱۵): صادرات عمده ایران به بلاروس بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

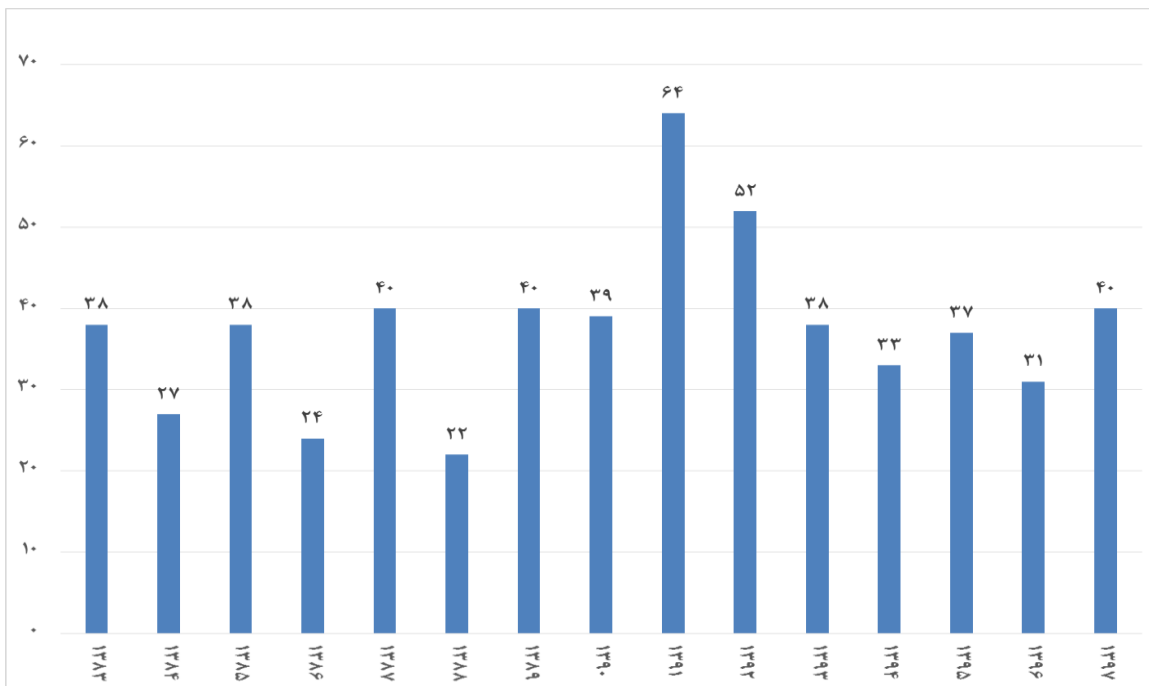
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	08	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	1/01	36/47
۲	57	فرش و سایر کف‌پوشها از مواد نساجی	0/61	22/16
۳	90	آلات و دستگاههای اپتیک، عکاسی	0/31	11/06
۴	07	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	0/23	8/43
۵	70	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	0/11	4/14
۶	64	کفش، کتر و اشیاء همانند، اجزاء	0/11	3/84
۷	30	محصولات دارویی	0/10	3/55
۸	39	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	0/07	2/66
۹	17	قند و شکر و شیرینی	0/06	2/26
۱۰	84	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	0/05	1/95
		مجموع	2/67	96/52

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۱۵) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ میوه‌های خوراکی، فرش و دستگاه‌های اپتیکی از صادرات اصلی ایران به بلاروس هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در صادرات ایران به بلاروس حدود ۹۷ درصد است.

۲-۷-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به بلاروس

تعداد اقلام صادراتی ایران به بلاروس بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۱۰) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام صادراتی به بلاروس از ۳۸ در ۱۳۸۳ به ۴۰ در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

نمودار (۲-۱۰): تعداد اقلام صادرات ایران به بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۸- صادرات ایران به قزاقستان

صادرات ایران به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۳۷/۸۱ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۱/۴۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۱۰/۸۳ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به قزاقستان در سال ۱۳۸۳ برابر ۳۷/۸۱ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۹۲ برابر با ۲۱۵/۱۲ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به قزاقستان از صادرات ایران به جهان از ۰/۵۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۳۰ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

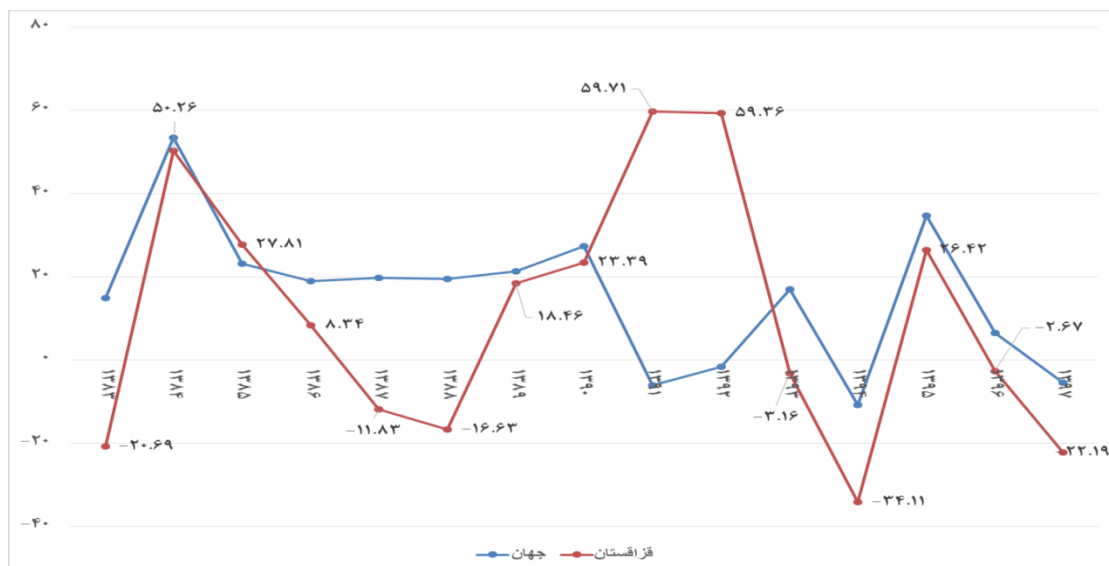
جدول (۲-۱۶): صادرات ایران به قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

سال	صادرات به		سهم قزاقستان		نرخ رشد صادرات به		ارزش واحد صادراتی به
	قزاقستان	جهان	درصد	قزاقستان	جهان	قزاقستان	جهان
۱۳۸۳	37/81	6803	0/56	-20/69	14/88	1/12	0/38
۱۳۸۴	56/81	10440	0/54	50/26	53/45	1/19	0/42
۱۳۸۵	72/61	12853	0/56	27/81	23/12	0/99	0/46
۱۳۸۶	78/67	15291	0/51	8/34	18/96	0/89	0/48
۱۳۸۷	69/36	18312	0/38	-11/83	19/75	0/93	0/55
۱۳۸۸	57/83	21887	0/26	-16/63	19/53	1/07	0/46
۱۳۸۹	68/50	26549	0/26	18/46	21/30	1/21	0/44
۱۳۹۰	84/52	33805	0/25	23/39	27/33	0/78	0/51
۱۳۹۱	134/99	31753	0/43	59/71	-6/07	0/55	0/46
۱۳۹۲	215/12	31239	0/69	59/36	-1/62	0/47	0/39
۱۳۹۳	208/31	36539	0/57	-3/16	16/96	0/58	0/45
۱۳۹۴	137/26	32616	0/42	-34/11	-10/74	0/55	0/43
۱۳۹۵	173/52	43949	0/39	26/42	34/75	0/74	0/34
۱۳۹۶	168/88	46827	0/36	-2/67	6/55	0/51	0/35
۱۳۹۷	131/40	44301	0/30	-22/19	-5/39	0/28	0/38
متوسط دوره	113/04	27544	0/43	10/83	15/56	0/79	0/43

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالیانه صادرات ایران به جهان و صادرات به قزاقستان در نمودار (۲-۱۱)

نمایش داده شده است:

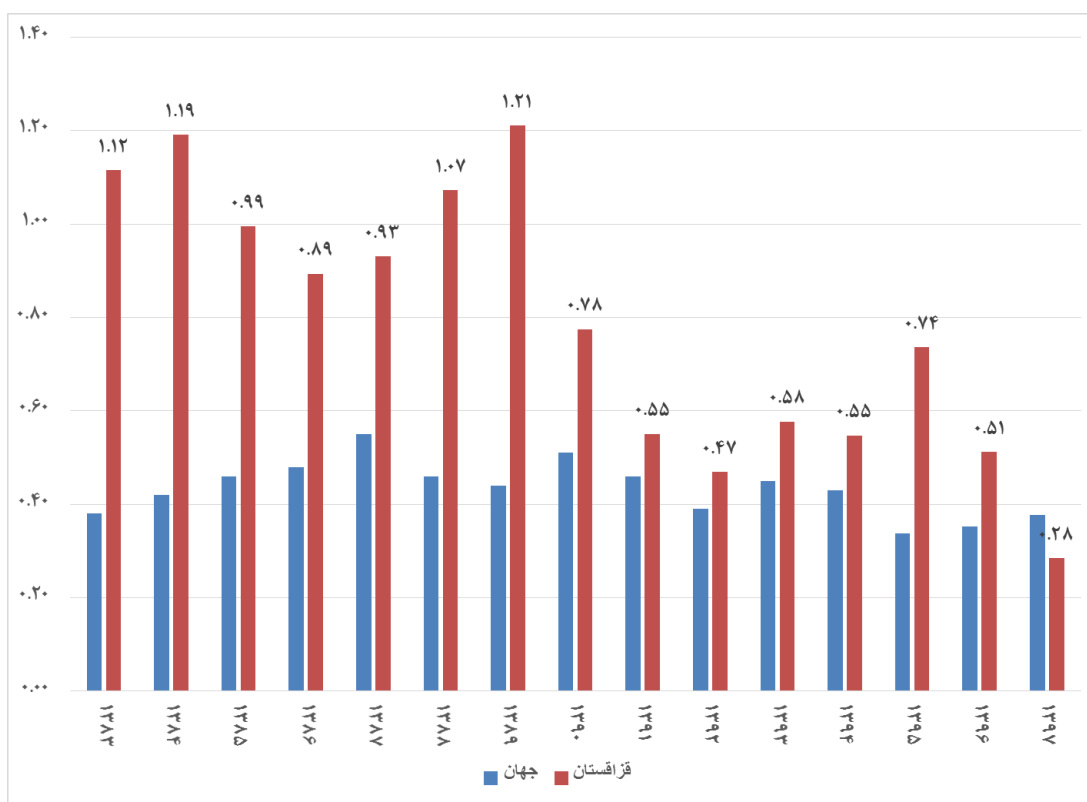
نمودار (۲-۱۱): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در دوره ۹۷-۱۳۹۲ بین رشد صادرات ایران به جهان و صادرات به قزاقستان هم‌جهتی کمی وجود دارد و آن هم احتمالاً به دلیل وجود تحریم‌ها بوده‌است.

۲-۸-۱- قیمت واحد صادرات به قزاقستان

مقایسه ارزش واحد صادراتی ایران به قزاقستان و جهان نشان می‌دهد در تمام سال‌های مورد بررسی، صادرات ایران به قزاقستان دارای ارزش واحد بالاتری بوده است، گران‌ترین صادرات به قزاقستان در سال ۱۳۸۹ اتفاق افتاده است (نمودار (۲-۱۲)).

نمودار (۲-۱۲): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ولی مسئله مهم آن است از سال ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۷ همواره از قیمت واحد صادراتی به قزاقستان علی‌رغم ثبات نسبی قیمت واحد صادراتی به جهان کاسته شده‌است یعنی آن که قیمت واحد صادراتی به قزاقستان از ۱/۲۱ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۹ به ۰/۲۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۸-۲- صادرات به قزاقستان بر حسب نوع تکنولوژی

صادرات ایران به قزاقستان در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۱۷) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۱۷): صادرات ایران به قزاقستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی	منبع‌گرا		متوسط		پیشرفته		پایین			
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم		
10/59	4/00	21/84	8/26	22/02	8/33	0/80	0/30	44/74	16/92	۱۳۸۳
18/50	10/51	24/24	13/77	18/45	10/48	1/14	0/65	37/68	21/40	۱۳۸۴
20/00	14/52	18/55	13/47	27/58	20/03	1/44	1/04	32/43	23/55	۱۳۸۵
23/30	18/33	18/27	14/37	26/12	20/54	0/94	0/74	31/37	24/68	۱۳۸۶
31/84	22/08	23/48	16/28	21/57	14/96	0/66	0/46	22/46	15/58	۱۳۸۷
29/75	17/20	20/43	11/82	28/54	16/50	0/67	0/39	20/61	11/92	۱۳۸۸
22/70	15/55	18/65	12/77	31/20	21/37	0/43	0/30	27/02	18/51	۱۳۸۹
23/92	20/21	16/45	13/90	30/55	25/82	0/06	0/05	29/03	24/54	۱۳۹۰
37/89	51/14	17/67	23/85	21/51	29/04	0/27	0/37	22/66	30/58	۱۳۹۱
58/55	125/95	17/61	37/89	11/88	25/55	0/01	0/02	11/95	25/70	۱۳۹۲
56/31	117/30	12/44	25/91	18/08	37/67	0/06	0/12	13/11	27/32	۱۳۹۳
58/29	80/01	13/06	17/92	19/31	26/51	0/08	0/12	9/25	12/70	۱۳۹۴
71/21	123/57	7/84	13/61	11/63	20/17	0/01	0/01	9/31	16/16	۱۳۹۵
59/74	100/89	11/24	18/98	14/97	25/28	0/17	0/29	13/88	23/44	۱۳۹۶
48/63	63/90	17/32	22/76	17/44	22/92	0/86	1/13	15/75	20/70	۱۳۹۷
38/08	52/34	17/27	17/70	21/39	21/68	0/51	0/40	22/75	20/91	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی به قزاقستان کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۰/۸۳۸ درصد است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با ۰/۵۱ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پیشرفته است، البته در طی دوره مورد بررسی میزان صادرات کالاهای با تکنولوژی پیشرفته افزایش یافته است و از ۰/۳۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱/۳۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۸-۳- صادرات به قزاقستان بر حسب نوع مصرف

صادرات ایران به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۱۸) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۱۸): صادرات ایران به قزاقستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	3/26	8/63	6/46	17/08	25/76	68/13	2/33	6/16
۱۳۸۴	8/68	15/28	7/26	12/79	37/63	66/24	3/23	5/69
۱۳۸۵	12/69	17/47	8/68	11/96	44/57	61/39	6/67	9/18
۱۳۸۶	16/64	21/15	7/45	9/46	46/17	58/69	8/41	10/69
۱۳۸۷	19/72	28/43	8/64	12/46	37/82	54/52	3/18	4/59
۱۳۸۸	14/59	25/23	6/69	11/57	34/37	59/44	2/18	3/77
۱۳۸۹	14/02	20/47	10/01	14/61	41/70	60/88	2/77	4/04
۱۳۹۰	20/04	23/71	14/57	17/24	46/29	54/77	3/62	4/29
۱۳۹۱	50/89	37/70	30/50	22/59	51/12	37/87	2/48	1/84
۱۳۹۲	125/43	58/31	36/94	17/17	47/08	21/89	5/67	2/63
۱۳۹۳	115/61	55/50	41/59	19/96	46/98	22/55	4/14	1/99
۱۳۹۴	79/01	57/56	20/55	14/97	32/52	23/69	5/18	3/77
۱۳۹۵	120/76	69/59	17/54	10/11	32/71	18/85	2/52	1/45
۱۳۹۶	100/64	59/59	26/38	15/62	37/46	22/18	4/40	2/61
۱۳۹۷	63/94	48/66	26/92	20/49	36/58	27/84	3/95	3/01
متوسط	51/06	36/49	18/01	15/21	39/92	43/93	4/05	4/38

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی ایران به قزاقستان، کالاهای اولیه بوده‌است که از ۳۰/۲۶ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶۳/۹۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با متوسط سهمی برابر با ۴/۳۸ درصد مربوط به کالاهای سرمایه‌ای است، در همین دوره میزان صادرات کالاهای واسطه‌ای از ۶/۴۶ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۶/۹۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است.

۲-۸-۴- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به قزاقستان

اقلام عمده صادراتی ایران به قزاقستان بر حسب کدهای دو رقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آن‌ها در صادرات ایران به قزاقستان است ارائه می‌شود (جدول (۲-۱۹)).

جدول (۲-۱۹): صادرات عمده ایران به قزاقستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	08	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	58/71	44/68
۲	39	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده	13/75	10/46
۳	25	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	12/29	9/36
۴	32	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها	6/12	4/66
۵	70	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	5/97	4/54
۶	68	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	4/54	3/45

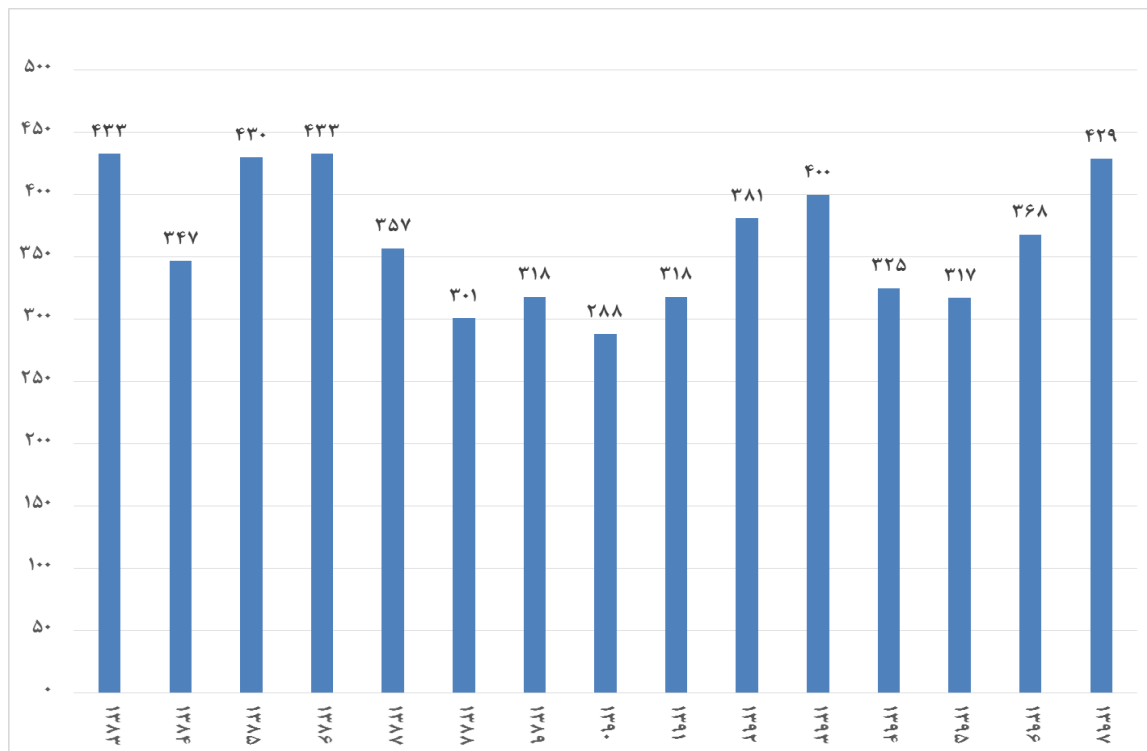
2/61	3/43	صابونها، مواد آلی تانسیواکتیف	34	۷
2/44	3/20	فرش و سایر کفپوشها از مواد نساجی	57	۸
2/34	3/07	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	84	۹
2/16	2/84	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	07	۱۰
86/69	113/92	مجموع		

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۱۹) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ میوه‌های خوراکی، مواد پلاستیکی و سنگ و گچ از صادرات اصلی ایران به قزاقستان هستند، سهم ۱۰ گروه کالائی اول در صادرات ایران به قزاقستان حدود ۸۷ درصد است.

۲-۸-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به قزاقستان

تعداد اقلام صادراتی ایران به قزاقستان بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۱۳) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام صادراتی به قزاقستان از ۴۳۳ در ۱۳۸۳ به ۴۲۹ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۱۳): تعداد اقلام صادرات ایران به قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۹-۲- صادرات ایران به قرقیزستان

صادرات ایران به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان صادرات از ۲۷/۸۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۳۳/۷۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۳/۱۱ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به قرقیزستان در سال ۱۳۹۴ برابر ۲۱/۸۳ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۸۶ برابر با ۴۷/۱۱ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به قرقیزستان از صادرات ایران به جهان از ۰/۴۱ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۰۸ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

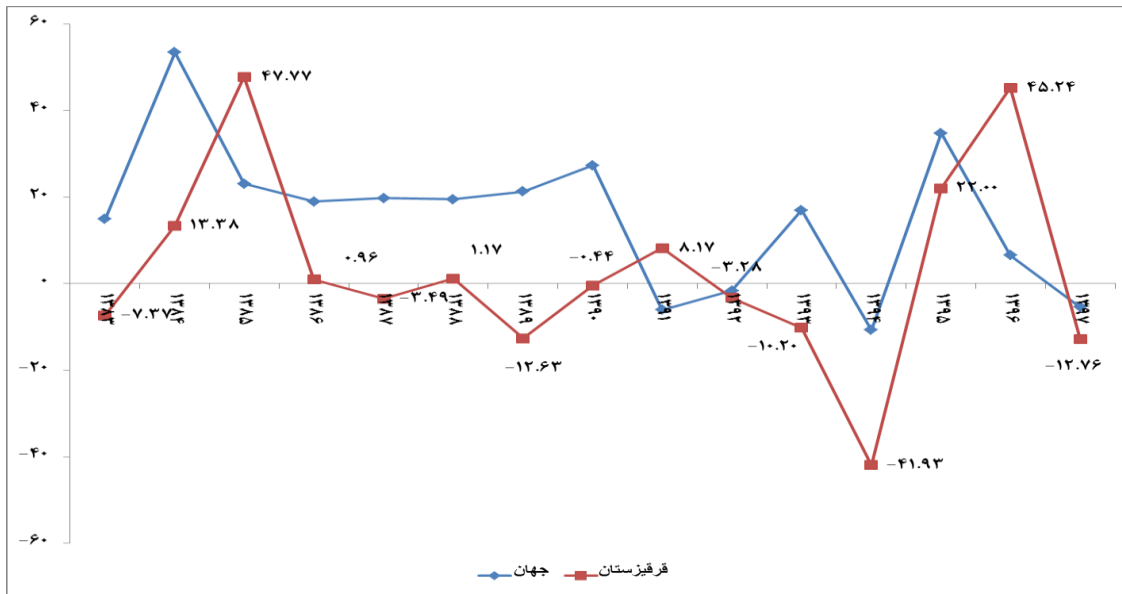
جدول (۲-۲۰): صادرات ایران به قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

سال	صادرات به		نرخ رشد صادرات به		سهم قرقیزستان درصد	ارزش واحد صادراتی به	
	قرقیزستان	جهان	قرقیزستان	جهان		قرقیزستان	جهان
۱۳۸۳	۲۷/۸۵	۶۸۰۳	۰/۴۱	-۷/۳۷	۱/۵۱	۰/۳۸	
۱۳۸۴	۳۱/۵۸	۱۰۴۴۰	۰/۳۰	۱۳/۳۸	۱/۸۹	۰/۴۲	
۱۳۸۵	۴۶/۶۶	۱۲۸۵۳	۰/۳۶	۴۷/۷۷	۱/۸۱	۰/۴۶	
۱۳۸۶	۴۷/۱۱	۱۵۲۹۱	۰/۳۱	۰/۹۶	۱/۷۴	۰/۴۸	
۱۳۸۷	۴۵/۴۷	۱۸۳۱۲	۰/۲۵	-۳/۴۹	۲/۰۱	۰/۵۵	
۱۳۸۸	۴۵/۹۹	۲۱۸۸۷	۰/۲۱	۱/۱۷	۲/۰۲	۰/۴۶	
۱۳۸۹	۴۰/۱۹	۲۶۵۴۹	۰/۱۵	-۱۲/۶۳	۱/۷۳	۰/۴۴	
۱۳۹۰	۴۰/۰۱	۳۳۸۰۵	۰/۱۲	-۰/۴۴	۲/۱۲	۰/۵۱	
۱۳۹۱	۴۳/۲۸	۳۱۷۵۳	۰/۱۴	۸/۱۷	۲/۴۳	۰/۴۶	
۱۳۹۲	۴۱/۸۶	۳۱۲۳۹	۰/۱۳	-۳/۲۸	۲/۰۲	۰/۳۹	
۱۳۹۳	۳۷/۵۹	۳۶۵۳۹	۰/۱۰	-۱۰/۲۰	۱/۹۱	۰/۴۵	
۱۳۹۴	۲۱/۸۳	۳۲۶۱۶	۰/۰۷	-۴۱/۹۳	۲/۴۷	۰/۴۳	
۱۳۹۵	۲۶/۶۳	۴۳۹۴۹	۰/۰۶	۲۲/۰۰	۱/۹۵	۰/۳۴	
۱۳۹۶	۳۸/۶۷	۴۶۸۲۷	۰/۰۸	۴۵/۲۴	۲/۰۴	۰/۳۵	
۱۳۹۷	۳۳/۷۴	۴۴۳۰۱	۰/۰۸	-۱۲/۷۶	۱/۷۱	۰/۳۸	
متوسط دوره	۳۷/۹۰	۲۷۵۴۴	۰/۱۸	۳/۱۱	۱/۹۶	۰/۴۳	

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالیانه صادرات ایران به جهان و صادرات به قرقیزستان در نمودار (۲-۱۴)

نمایش داده شده است:

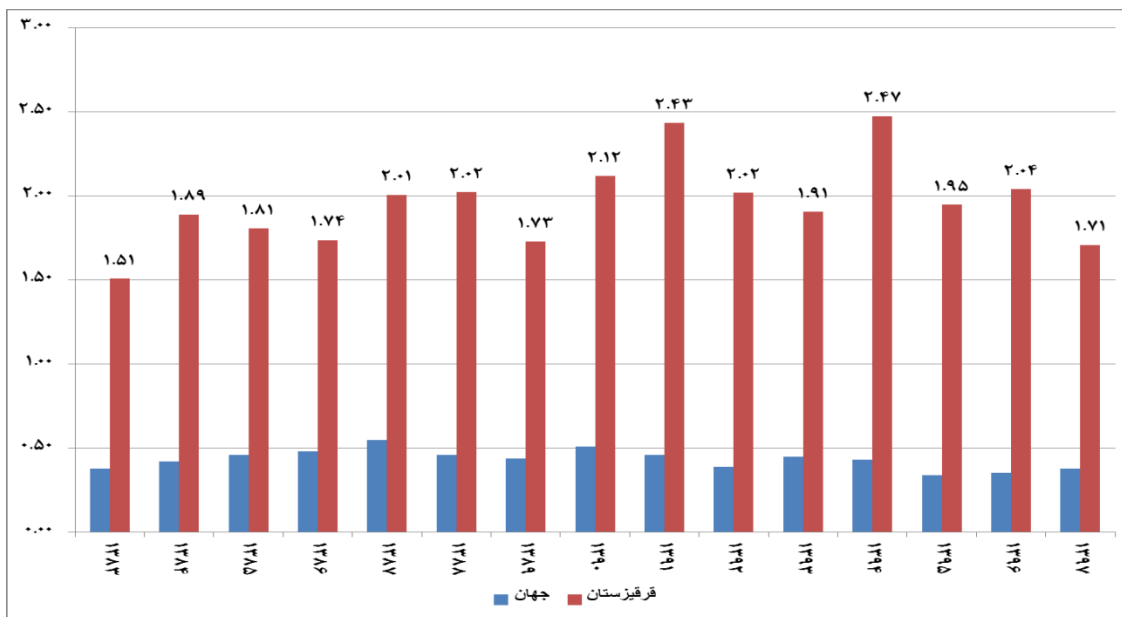
نمودار (۲-۱۴): مقایسه نرخ رشد صادرات به جهان و صادرات به قرقیزستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در دوره ۱۳۹۳-۹۷ بین رشد صادرات ایران به جهان و صادرات به قرقیزستان هم‌جهتی کمی وجود دارد و آن هم احتمالاً به دلیل وجود تحریم‌ها بوده‌است.

۲-۹-۱- قیمت واحد صادرات به قرقیزستان

مقایسه ارزش واحد صادراتی ایران به قرقیزستان و جهان نشان می‌دهد در تمام سال‌های مورد بررسی، صادرات ایران به قرقیزستان دارای ارزش واحد بالاتری بوده است، گران‌ترین صادرات به قرقیزستان در سال ۱۳۸۹ اتفاق افتاده است (نمودار (۲-۱۵)).

نمودار (۲-۱۵): مقایسه قیمت واحد صادراتی ایران به جهان و قرقیزستان در ۱۳۸۳-۹۷

ماخذ: همان

ولی مسئله مهم آن است از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۷ همواره از قیمت واحد صادراتی به قرقیزستان علیرغم ثبات نسبی قیمت واحد صادراتی به جهان بیشتر بوده است. قیمت واحد صادراتی به قرقیزستان از ۱/۵۱ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۹ به ۱/۷۱ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۹-۲- صادرات به قرقیزستان بر حسب نوع تکنولوژی

صادرات ایران به قرقیزستان در طی دوره ۱۳۸۳-۹۷ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۲۱) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۲۱): صادرات ایران به قرقیزستان بر حسب تکنولوژی در ۱۳۸۳-۹۷

پایین	پیشرفته	متوسط	منبع‌گرا	بدون تکنولوژی
-------	---------	-------	----------	---------------

سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش
۴/۳۲	۱/۲۰	۱۹/۰۴	۵/۳۰	۱۸/۹۲	۵/۲۷	۰/۰۲	۰/۰۱	۵۷/۷۰	۱۶/۰۷	۱۳۸۳	
۷/۰۳	۲/۲۲	۱۴/۴۹	۴/۵۸	۱۴/۱۸	۴/۴۸	۰/۰۰	۰/۰۰	۶۴/۲۹	۲۰/۳۰	۱۳۸۴	
۱۴/۶۳	۶/۸۳	۱۴/۲۶	۶/۶۵	۱۷/۲۸	۸/۰۶	۰/۱۲	۰/۰۵	۵۳/۷۲	۲۵/۰۶	۱۳۸۵	
۱۴/۳۹	۶/۷۸	۱۳/۴۲	۶/۳۲	۲۱/۸۲	۱۰/۲۸	۰/۰۳	۰/۰۲	۵۰/۳۴	۲۳/۷۲	۱۳۸۶	
۱۰/۴۶	۴/۷۵	۲۱/۱۶	۹/۶۲	۱۵/۷۹	۷/۱۸	۰/۱۵	۰/۰۷	۵۲/۴۴	۲۳/۸۴	۱۳۸۷	
۱۷/۴۴	۸/۰۲	۲۳/۹۰	۱۰/۹۹	۲۴/۰۶	۱۱/۰۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۳۴/۵۹	۱۵/۹۱	۱۳۸۸	
۱۹/۶۶	۷/۹۰	۲۷/۱۱	۱۰/۹۰	۲۳/۳۰	۹/۳۶	۰/۰۱	۰/۰۰	۲۹/۹۲	۱۲/۰۲	۱۳۸۹	
۱۷/۳۴	۶/۹۴	۲۱/۷۸	۸/۷۱	۲۵/۹۲	۱۰/۳۷	۰/۱۷	۰/۰۷	۳۴/۷۹	۱۳/۹۲	۱۳۹۰	
۱۹/۹۸	۸/۶۵	۱۴/۴۸	۶/۲۷	۲۹/۵۴	۱۲/۷۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۳۵/۹۹	۱۵/۵۸	۱۳۹۱	
۲۴/۵۵	۱۰/۲۸	۱۲/۲۰	۵/۱۰	۳۰/۹۲	۱۲/۹۴	۰/۰۰	۰/۰۰	۳۲/۳۴	۱۳/۵۴	۱۳۹۲	
۲۵/۳۰	۹/۵۱	۱۶/۹۵	۶/۳۷	۲۵/۳۱	۹/۵۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۳۲/۴۴	۱۲/۱۹	۱۳۹۳	
۲۲/۳۹	۴/۸۹	۱۰/۷۳	۲/۳۴	۴۷/۶۰	۱۰/۳۹	۰/۰۳	۰/۰۱	۱۹/۲۵	۴/۲۰	۱۳۹۴	
۳۷/۸۷	۱۰/۰۸	۱۰/۵۰	۲/۸۰	۲۷/۸۷	۷/۴۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۲۳/۷۶	۶/۳۳	۱۳۹۵	
۳۳/۴۶	۱۲/۹۴	۹/۲۶	۳/۵۸	۲۵/۵۸	۹/۸۹	۰/۰۴	۰/۰۱	۳۱/۶۶	۱۲/۲۵	۱۳۹۶	
۲۹/۴۶	۹/۹۴	۱۲/۶۰	۴/۲۵	۳۰/۷۴	۱۰/۳۷	۰/۰۱	۰/۰۰	۲۷/۱۸	۹/۱۷	۱۳۹۷	
۱۹/۸۹	۷/۴۰	۱۶/۱۳	۶/۲۵	۲۵/۲۶	۹/۲۹	۰/۰۴	۰/۰۲	۳۸/۶۹	۱۴/۹۴	متوسط	

مآخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی به قرقیزستان کالاهای با تکنولوژی پایین است که متوسط سهم آن برابر ۳۸/۶۹ درصد است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با ۰/۰۴ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پیشرفته است، در طی دوره مورد بررسی میزان صادرات کالاهای با تکنولوژی متوسط افزایش یافته است و از ۵/۲۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۰/۳۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۹-۳- صادرات به قرقیزستان بر حسب نوع مصرف

صادرات ایران به قرقیزستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۲) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۲): صادرات ایران به قرقیزستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۱۳۸۳-۹۷

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۰/۶۴	۲/۲۹	۶/۷۲	۲۴/۱۴	۱۹/۸۲	۷۱/۱۶	۰/۶۷	۲/۴۱
۱۳۸۴	۱/۱۵	۳/۶۴	۳/۷۰	۱۱/۷۲	۲۵/۷۳	۸۱/۴۷	۱/۰۰	۳/۱۶
۱۳۸۵	۵/۵۷	۱۱/۹۳	۴/۶۸	۱۰/۰۳	۳۵/۵۱	۷۶/۱۰	۰/۹۰	۱/۹۴

۱/۸۸	۰/۸۹	۷۸/۶۲	۳۷/۰۴	۹/۶۳	۴/۵۴	۹/۸۶	۴/۶۵	۱۳۸۶
۲/۴۸	۱/۱۳	۷۷/۳۹	۳۵/۱۹	۱۲/۸۰	۵/۸۲	۷/۳۳	۳/۳۳	۱۳۸۷
۱/۸۲	۰/۸۴	۷۵/۹۶	۳۴/۹۴	۸/۳۹	۳/۸۶	۱۳/۸۲	۶/۳۶	۱۳۸۸
۱/۵۹	۰/۶۴	۷۳/۲۴	۲۹/۴۳	۱۴/۳۱	۵/۷۵	۱۰/۸۶	۴/۳۷	۱۳۸۹
۰/۳۸	۰/۱۵	۶۸/۴۷	۲۷/۴۰	۱۵/۷۴	۶/۳۰	۱۵/۴۱	۶/۱۶	۱۳۹۰
۱/۸۱	۰/۷۸	۶۳/۹۲	۲۷/۶۷	۱۴/۵۸	۶/۳۱	۱۹/۶۹	۸/۵۲	۱۳۹۱
۱/۳۷	۰/۵۸	۶۱/۲۱	۲۵/۶۲	۱۳/۳۷	۵/۶۰	۲۴/۰۴	۱۰/۰۶	۱۳۹۲
۱/۷۱	۰/۶۴	۶۱/۶۵	۲۳/۱۸	۱۳/۰۷	۴/۹۱	۲۳/۵۶	۸/۸۶	۱۳۹۳
۰/۸۴	۰/۱۸	۳۹/۵۰	۸/۶۲	۳۷/۹۱	۸/۲۷	۲۱/۷۵	۴/۷۵	۱۳۹۴
۰/۳۳	۰/۰۹	۵۵/۷۴	۱۴/۸۴	۱۵/۸۰	۴/۲۱	۲۸/۱۳	۷/۴۹	۱۳۹۵
۱/۱۸	۰/۴۶	۴۷/۲۱	۱۸/۲۶	۲۴/۵۸	۹/۵۱	۲۷/۰۳	۱۰/۴۶	۱۳۹۶
۴/۰۱	۱/۳۵	۵۳/۸۹	۱۸/۱۸	۱۴/۰۶	۴/۷۴	۲۸/۰۴	۹/۴۶	۱۳۹۷
۱/۷۹	۰/۶۹	۶۵/۷۰	۲۵/۴۳	۱۶/۰۱	۵/۶۶	۱۶/۴۹	۶/۱۲	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای صادراتی ایران به قرقیزستان، کالاهای مصرفی بوده‌است که از ۱۹/۸۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۸/۱۸ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است و کمترین سهم کالاهای صادراتی با متوسط سهمی برابر با ۱/۷۹ درصد مربوط به کالاهای سرمایه‌ای است، در همین دوره میزان صادرات کالاهای اولیه از ۰/۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۹/۴۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است.

۲-۹-۴- صادرات اقلام عمده گروه کالایی به قرقیزستان

اقلام عمده صادراتی ایران به قرقیزستان بر حسب کدهای دو رقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آن‌ها در صادرات ایران به قرقیزستان است ارائه می‌شود (جدول (۲-۲۳)).

جدول (۲-۲۳): صادرات عمده ایران به قرقیزستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۸/۳۴	۲۴/۷۲
۲	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده	۵/۸۷	۱۷/۴۰
۳	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۴/۹۶	۱۴/۶۹
۴	۵۷	فرش و سایر کف‌پوشها از مواد نساجی	۲/۰۶	۶/۱۰
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱/۶۶	۴/۹۲
۶	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۱/۵۴	۴/۵۵
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشباف یاف	۱/۳۹	۴/۱۳
۸	۱۵	چربیها و روغنهای حیوانی و نباتی	۱/۳۵	۴/۰۰

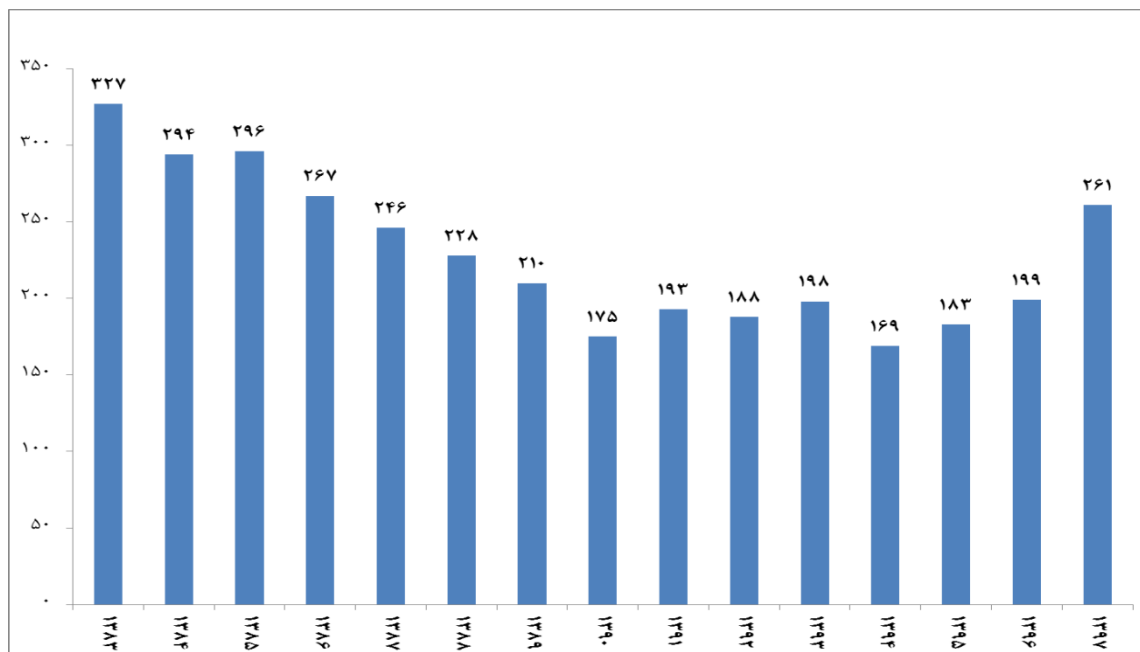
۳/۵۶	۱/۲۰	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۸۴	۹
۲/۲۳	۰/۷۵	فرآورده‌های خوراکی گوناگون	۲۱	۱۰
۸۶/۳۱	۲۹/۱۲	مجموع		

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۲۳) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ میوه‌های خوراکی، مواد پلاستیکی و عصاره دباغی از صادرات اصلی ایران به قرقیزستان هستند، سهم ۱۰ گروه کالائی اول در صادرات ایران به قرقیزستان حدود ۸۶ درصد است.

۲-۹-۵- تعداد اقلام صادراتی ایران به قرقیزستان

تعداد اقلام صادراتی ایران به قرقیزستان بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۱۶) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام صادراتی به قرقیزستان از ۳۲۷ در ۱۳۸۳ به ۲۶۱ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۱۶): تعداد اقلام صادرات ایران به قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۰-۱- واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت از مطالعه به تجزیه و تحلیل واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ پرداخته می‌شود. واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره

۱۳۸۳-۹۷ نشان می‌دهد که میزان واردات ایران از ۱۹۹۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۸۳۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۴۶/۶۵ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات از اوراسیا در سال ۱۳۸۹ برابر ۲۷۳ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۳۶۱۵ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از اوراسیا از واردات ایران از جهان از ۵/۶۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۶/۶۴ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است که نشان می‌دهد افزایش واردات ایران از اوراسیا با افزایش واردات از جهان همراه بوده است.

جدول (۲-۲۴): واردات ایران از اوراسیا در ۱۳۸۳-۹۷

سال	واردات از		سهم اوراسیا درصد	نرخ رشد واردات از (درصد)	
	اوراسیا	جهان		اوراسیا	جهان
۱۳۸۳	۱۹۹۹	۳۵۲۲۶	۵/۶۸	-۱۹/۱۵	۳۳/۱۶
۱۳۸۴	۲۳۷۷	۳۹۱۳۲	۶/۰۷	۱۸/۹۰	۱۱/۰۹
۱۳۸۵	۱۷۴۲	۴۱۵۴۴	۴/۱۹	-۲۶/۷۲	۶/۱۶
۱۳۸۶	۲۱۵۷	۴۸۳۸۶	۴/۴۶	۲۳/۸۴	۱۶/۴۷
۱۳۸۷	۲۷۸۴	۵۵۸۳۰	۴/۹۹	۲۹/۰۵	۱۵/۳۸
۱۳۸۸	۲۰۹۸	۵۴۸۹۰	۳/۸۲	-۲۴/۶۳	-۱/۶۸
۱۳۸۹	۲۷۳	۵۵۷۳۰	۰/۴۹	-۸۶/۹۸	۱/۵۳
۱۳۹۰	۱۷۷۹	۵۷۴۸۸	۳/۱۰	۵۵/۱۵۰	۳/۱۵
۱۳۹۱	۳۶۱۵	۴۸۱۱۸	۷/۵۱	۱۰۳/۱۹	-۱۶/۳۰
۱۳۹۲	۱۸۷۹	۴۸۱۳۹	۳/۹۰	-۴۸/۰۴	۰/۰۴
۱۳۹۳	۱۵۳۳	۴۴۹۸۸	۳/۴۱	-۱۸/۳۹	-۶/۵۵
۱۳۹۴	۱۱۶۱	۳۳۷۷۰	۳/۴۴	-۲۴/۳۰	-۲۴/۹۴
۱۳۹۵	۳۳۵۲	۴۳۶۸۴	۷/۶۷	۱۸۸/۸۷	۲۹/۳۶
۱۳۹۶	۱۵۰۹	۵۴۳۰۲	۲/۷۸	-۵۵/۰۰	۲۴/۳۱
۱۳۹۷	۲۸۳۰	۴۲۶۱۲	۶/۶۴	۸۷/۶۰	-۲۱/۵۳
متوسط دوره	۲۰۷۲	۴۶۹۲۳	۴/۵۴	۴۶/۶۵	۴/۶۴

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

۲-۱۱- واردات ایران از روسیه

واردات ایران از روسیه در دوره ۱۳۸۳-۹۷ نشان می‌دهد که میزان واردات از ۸۵۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۴۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۵۷/۹۳ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات ایران از روسیه در سال

۱۳۸۹ برابر ۹۸ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۹۵ برابر با ۱۵۴۴ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از روسیه از واردات ایران از جهان از ۲/۴۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۳/۱۵ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

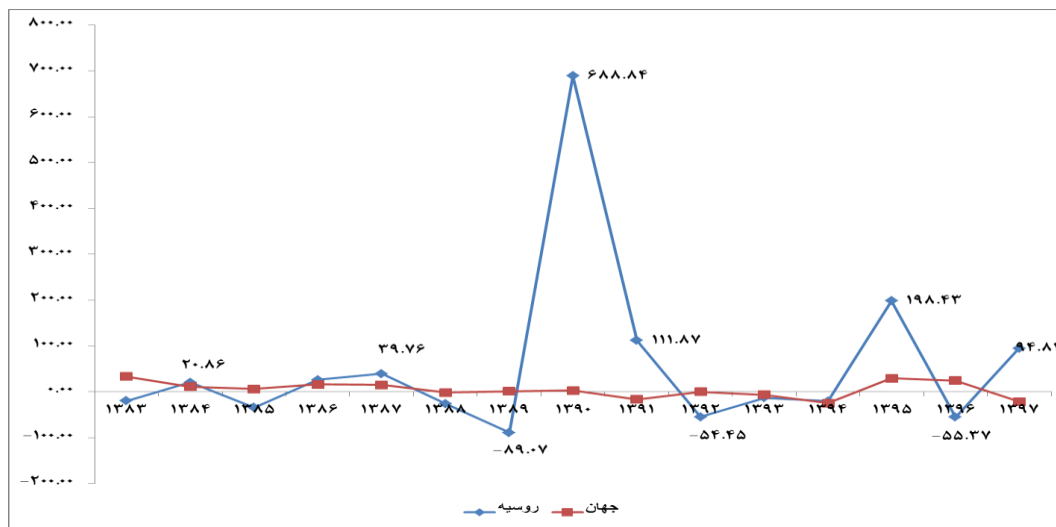
جدول (۲-۲۵): واردات ایران از روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

سال	واردات از		سهم روسیه (درصد)	نرخ رشد واردات از		ارزش واحد وارداتی	
	روسیه	جهان		روسیه	جهان	روسیه	جهان
۱۳۸۳	۸۵۷	۳۵۲۲۶	۲/۴۳	-۱۹/۹۵	۳۳/۱۶	۰/۳۷	۱/۰۶
۱۳۸۴	۱۰۳۶	۳۹۱۳۲	۲/۶۵	۲۰/۸۶	۱۱/۰۹	۰/۴۳	۱/۲۷
۱۳۸۵	۶۸۵	۴۱۵۴۴	۱/۶۵	-۳۳/۸۹	۶/۱۶	۰/۶۳	۱/۳۲
۱۳۸۶	۸۶۳	۴۸۳۸۶	۱/۷۸	۲۶/۰۸	۱۶/۴۷	۰/۶۵	۱/۶۲
۱۳۸۷	۱۲۰۶	۵۵۸۳۰	۲/۱۶	۳۹/۷۶	۱۵/۳۸	۰/۷۴	۱/۵۰
۱۳۸۸	۸۹۷	۵۴۸۹۰	۱/۶۳	-۲۵/۶۳	-۱/۶۸	۰/۵۶	۱/۴۷
۱۳۸۹	۹۸	۵۵۷۳۰	۰/۱۸	-۸۹/۰۷	۱/۵۳	۰/۶۴	۱/۳۵
۱۳۹۰	۷۷۴	۵۷۴۸۸	۱/۳۵	۶۸۸/۸۴	۳/۱۵	۰/۶۱	۱/۷۰
۱۳۹۱	۱۶۳۹	۴۸۱۱۸	۳/۴۱	۱۱۱/۸۷	-۱۶/۳۰	۰/۵۴	۱/۳۷
۱۳۹۲	۷۴۷	۴۸۱۳۹	۱/۵۵	-۵۴/۴۵	۰/۰۴	۰/۵۲	۱/۳۳
۱۳۹۳	۶۴۷	۴۴۹۸۸	۱/۴۴	-۱۳/۲۸	-۶/۵۵	۰/۴۹	۱/۰۹
۱۳۹۴	۵۱۷	۳۳۷۷۰	۱/۵۳	-۲۰/۰۹	-۲۴/۹۴	۰/۳۹	۱/۱۵
۱۳۹۵	۱۵۴۴	۴۳۶۸۴	۳/۵۳	۱۹۸/۴۳	۲۹/۳۶	۰/۷۴	۱/۳۱
۱۳۹۶	۶۸۹	۵۴۳۰۲	۱/۲۷	-۵۵/۳۷	۲۴/۳۱	۰/۵۱	۱/۴۰
۱۳۹۷	۱۳۴۳	۴۲۶۱۲	۳/۱۵	۹۴/۸۴	-۲۱/۵۳	۰/۶۲	۱/۳۳
متوسط دوره	۹۰۳	۴۶۹۲۳	۱/۹۸	۵۷/۹۳	۴/۶۴	۰/۵۶	۱/۳۵

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالیانه واردات ایران از جهان و واردات از روسیه در نمودار (۲-۱۷) نمایش

داده شده است:

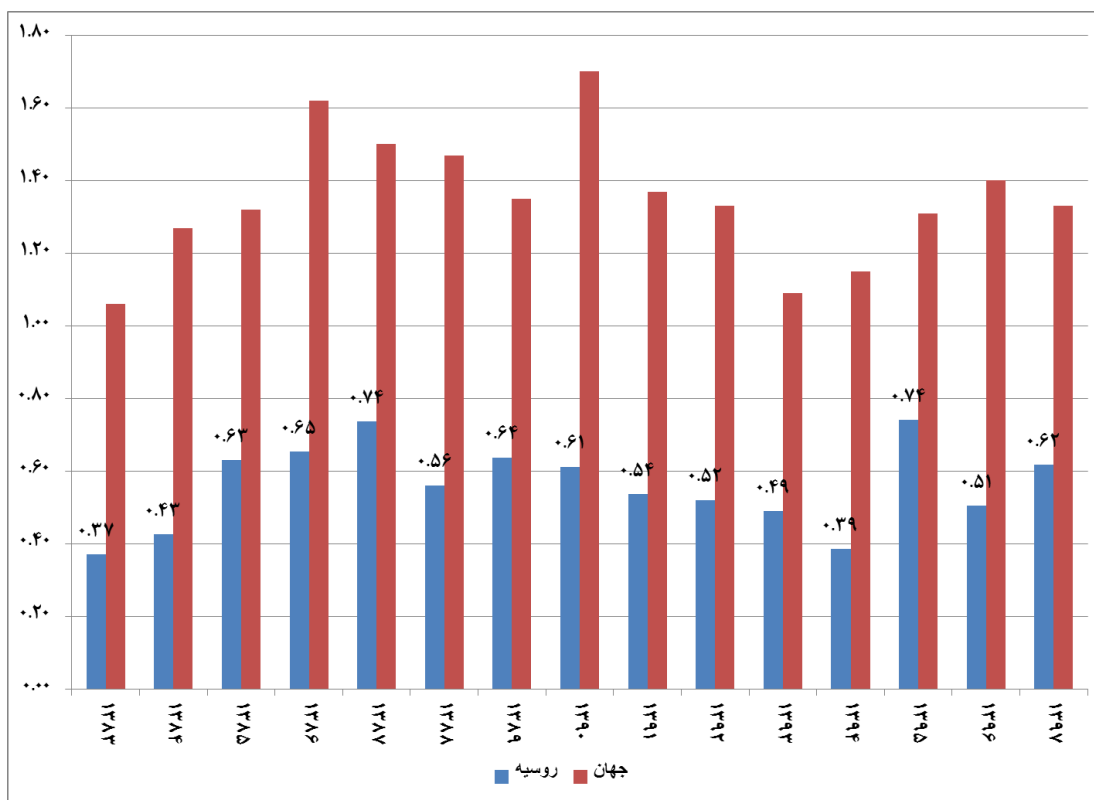
نمودار (۲-۱۷): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد واردات ایران از جهان و واردات از روسیه تقریباً هم‌جهتی وجود ندارد.

۲-۱۱-۱- قیمت واحد وارداتی از روسیه

در این قسمت قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و روسیه با هم مقایسه می‌گردد. نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ارزش واحد واردات از روسیه از ارزش واحد واردات از جهان کمتر است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای وارداتی از روسیه باشد (نمودار (۲-۱۸)).

نمودار (۲-۱۸): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

قیمت واحد وارداتی از روسیه از ۰/۳۷ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۳ به ۰/۶۲ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۱۱-۲- واردات از روسیه بر حسب نوع تکنولوژی

واردات ایران از روسیه در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۲۶) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۲۶): واردات ایران از روسیه بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی	منبع‌گرا		متوسط		پیشرفته		پایین			
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم		
۷/۸۵	۶۷	۲۷/۷۷	۲۳۸	۳۲/۰۹	۲۷۵	۵/۸۳	۵۰	۲۶/۴۷	۲۲۷	۱۳۸۳
۷/۸۵	۸۱	۲۴/۲۴	۲۵۱	۲۵/۳۹	۲۶۳	۲۱/۳۴	۲۲۱	۲۱/۱۸	۲۱۹	۱۳۸۴
۴/۰۰	۲۷	۲۳/۸۷	۱۶۳	۲۳/۴۲	۱۶۰	۲۲/۶۳	۱۵۵	۲۶/۰۸	۱۷۹	۱۳۸۵
۸/۹۵	۷۷	۲۴/۱۵	۲۰۸	۳۹/۱۲	۳۳۸	۹/۸۸	۸۵	۱۷/۹۰	۱۵۵	۱۳۸۶
۹/۹۲	۱۲۰	۳۳/۳۱	۴۰۲	۲۹/۳۱	۳۵۴	۱۵/۵۵	۱۸۸	۱۱/۹۱	۱۴۴	۱۳۸۷
۱۶/۲۰	۱۴۵	۲۱/۵۵	۱۹۳	۳۴/۲۳	۳۰۷	۱۱/۰۰	۹۹	۱۷/۰۲	۱۵۳	۱۳۸۸
۱۱/۴۴	۱۱	۱۷/۴۵	۱۷	۲۵/۷۶	۲۵	۲/۸۶	۳	۴۲/۵۰	۴۲	۱۳۸۹

۱۵/۸۰	۱۲۲	۲۵/۱۳	۱۹۴	۳۲/۷۴	۲۵۳	۴/۳۳	۳۴	۲۲/۰۱	۱۷۰	۱۳۹۰
۳۸/۵۸	۶۳۲	۱۷/۰۵	۲۸۰	۳۱/۲۵	۵۱۲	۳/۷۲	۶۱	۹/۳۹	۱۵۴	۱۳۹۱
۴۲/۳۳	۳۱۶	۲۶/۰۸	۱۹۵	۱۷/۹۴	۱۳۴	۱۰/۳۱	۷۷	۳/۳۳	۲۵	۱۳۹۲
۴۲/۳۵	۲۷۴	۳۴/۴۹	۲۲۳	۱۳/۰۵	۸۴	۸/۲۸	۵۴	۱/۸۴	۱۲	۱۳۹۳
۵۱/۱۴	۲۶۵	۲۹/۲۴	۱۵۱	۱۱/۲۵	۵۸	۴/۷۱	۲۴	۳/۶۶	۱۹	۱۳۹۴
۱۸/۴۴	۲۸۵	۱۰/۳۹	۱۶۰	۱۰/۲۲	۱۵۸	۵۹/۲۴	۹۱۵	۱/۷۱	۲۶	۱۳۹۵
۵۴/۰۴	۳۷۲	۲۴/۱۵	۱۶۶	۷/۸۹	۵۴	۱۱/۵۶	۸۰	۲/۳۵	۱۶	۱۳۹۶
۳۹/۶۰	۵۳۲	۲۱/۲۰	۲۸۵	۴/۶۵	۶۲	۳۴/۰۲	۴۵۷	۰/۵۳	۷	۱۳۹۷
۲۴/۵۷	۲۲۲	۲۴/۰۰	۲۰۹	۲۲/۵۵	۲۰۳	۱۵/۰۲	۱۶۷	۱۳/۸۶	۱۰۳	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی از روسیه کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۲۴/۵۷ درصد است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با ۱۳/۸۶ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پایین است، البته در طی دوره مورد بررسی از میزان واردات کالاهای با تکنولوژی متوسط کاسته شده و از ۲۷۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ رسیده است.

۲-۱۱-۳- واردات از روسیه بر حسب نوع مصرف

واردات ایران از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۲۷) ارائه شده است.

جدول (۲-۲۷): واردات ایران از روسیه بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۴۲	۴/۹۳	۷۲۲	۸۴/۲۰	۲۷	۳/۱۷	۶۶	۷/۷۰
۱۳۸۴	۶۲	۵/۹۴	۶۷۵	۶۵/۲۰	۴۷	۴/۵۲	۲۵۲	۲۴/۳۴
۱۳۸۵	۲۱	۳/۰۷	۴۵۱	۶۵/۸۴	۶	۰/۹۱	۲۰۷	۳۰/۱۸
۱۳۸۶	۳۴	۳/۹۶	۶۹۴	۸۰/۳۹	۳۹	۴/۴۷	۹۶	۱۱/۱۷
۱۳۸۷	۱۰۶	۸/۷۷	۸۶۸	۷۱/۹۱	۴۴	۳/۶۳	۱۸۹	۱۵/۶۹
۱۳۸۸	۹۷	۱۰/۸۱	۶۶۵	۷۴/۱۲	۵	۰/۵۲	۱۳۱	۱۴/۵۶
۱۳۸۹	۶	۶/۲۹	۷۸	۷۹/۹۲	۲	۲/۴۷	۱۱	۱۱/۳۱
۱۳۹۰	۱۱۷	۱۵/۱۱	۵۹۸	۷۷/۳۰	۶	۰/۸۰	۵۳	۶/۷۹
۱۳۹۱	۶۱۲	۳۷/۳۱	۹۲۴	۵۶/۳۸	۹	۰/۵۶	۹۴	۵/۷۵
۱۳۹۲	۳۰۲	۴۰/۳۹	۳۳۲	۴۴/۴۵	۲۳	۳/۱۱	۹۰	۱۲/۰۵
۱۳۹۳	۲۶۷	۴۱/۲۳	۲۹۶	۴۵/۷۹	۱۳	۲/۰۲	۷۱	۱۰/۹۶
۱۳۹۴	۲۶۱	۵۰/۳۹	۱۹۹	۳۸/۴۵	۱۶	۳/۱۲	۴۲	۸/۰۴
۱۳۹۵	۲۷۸	۱۷/۹۹	۲۹۱	۱۸/۸۴	۱۹	۱/۲۴	۹۵۶	۶۱/۹۳
۱۳۹۶	۲۸۰	۴۰/۶۶	۲۹۰	۴۲/۰۳	۱۷	۲/۴۷	۱۰۲	۱۴/۸۴

۳۷/۰۱	۴۹۷	۱/۱۴	۱۵	۲۳/۵۳	۳۱۶	۳۸/۳۲	۵۱۴	۱۳۹۷
۱۸/۱۶	۱۹۰	۲/۲۸	۱۹	۵۷/۸۹	۴۹۳	۲۱/۶۸	۲۰۰	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی ایران از روسیه، کالاهای واسطه‌ای بوده‌است که از ۷۲۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۳۱۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با متوسط سهمی برابر با ۲/۲۸ درصد مربوط به کالاهای مصرفی است، در این دوره میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای از ۶۶ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۴۹۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است.

۲-۱۱-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از روسیه

اقلام عمده وارداتی ایران از روسیه بر حسب کدهای دو رقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آن‌ها در واردات ایران از روسیه است ارائه می‌شود (جدول (۲-۲۸)).

جدول (۲-۲۸): واردات عمده ایران از روسیه بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

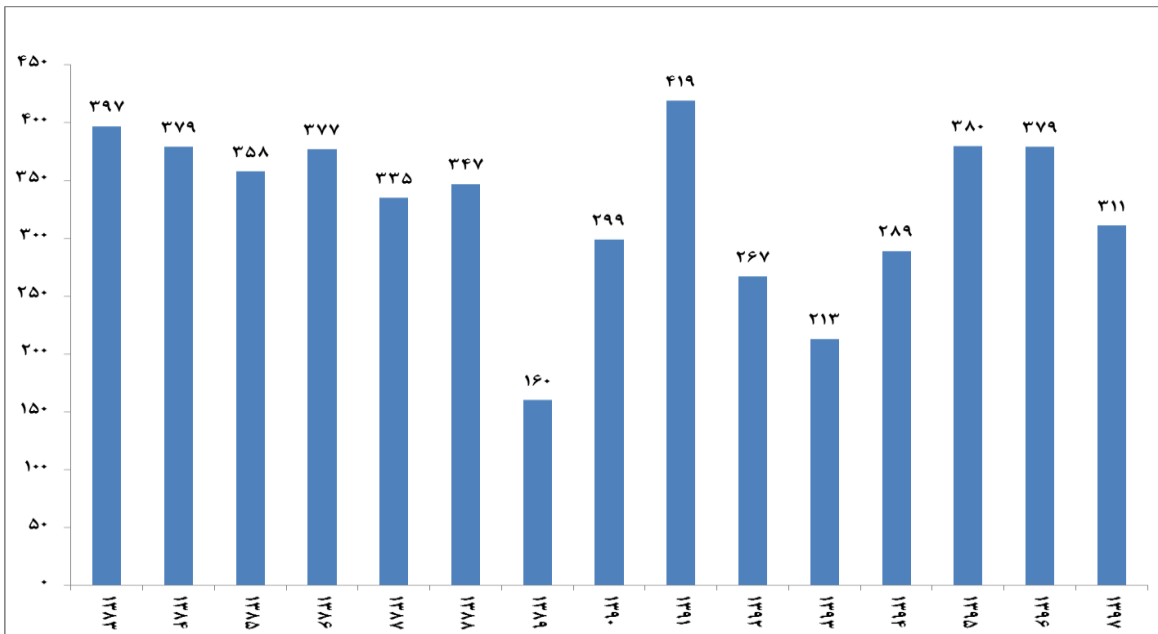
ردیف	کد ش.ب	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۰۳/۰۵	۳۰/۰۲
۲	۱۰	غلات	۳۴۵/۲۶	۲۵/۷۲
۳	۱۵	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و نباتی	۲۲۱/۲۵	۱۶/۴۸
۴	۴۴	چوب و اشیاء چوبی، زغال چوب	۸۷/۸۱	۶/۵۴
۵	۰۲	گوشت و احشاء خوراکی	۶۸/۶۷	۵/۱۱
۶	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۵۷/۱۹	۴/۲۶
۷	۸۶	لکوموتیوهای راه‌آهن یا تراموای	۳۰/۷۴	۲/۲۹
۸	۴۸	کاغذ و مقوا، اشیاء ساخته شده از خمیر	۲۸/۶۷	۲/۱۴
۹	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۵/۴۴	۱/۱۵
۱۰	۱۲	دانه و میوه‌های روغن‌دار - دانه	۱۵/۳۵	۱/۱۴
مجموع			۱۲۷۳/۴۳	۹۴/۸۴

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۲۸) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ رآکتورهای هسته‌ای، غلات و روغن‌ها از واردات اصلی از روسیه هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در واردات از روسیه حدود ۹۵ درصد است.

۲-۱۱-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از روسیه

تعداد اقلام وارداتی ایران از روسیه بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲)-۱۹ نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام وارداتی از روسیه از ۲۲۸ در ۱۳۸۳ به ۳۳۴ در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

نمودار (۲)-۱۹: تعداد اقلام وارداتی ایران از روسیه در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۲- واردات ایران از ارمنستان

واردات ایران از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان واردات از ۳۴/۸۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۲/۲۸ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۵/۵۲ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات ایران از ارمنستان در سال ۱۳۸۹ برابر ۰/۲۹ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۸۳ برابر با ۳۴/۸۴ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از ارمنستان از واردات ایران از جهان از ۰/۱۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۰۵ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

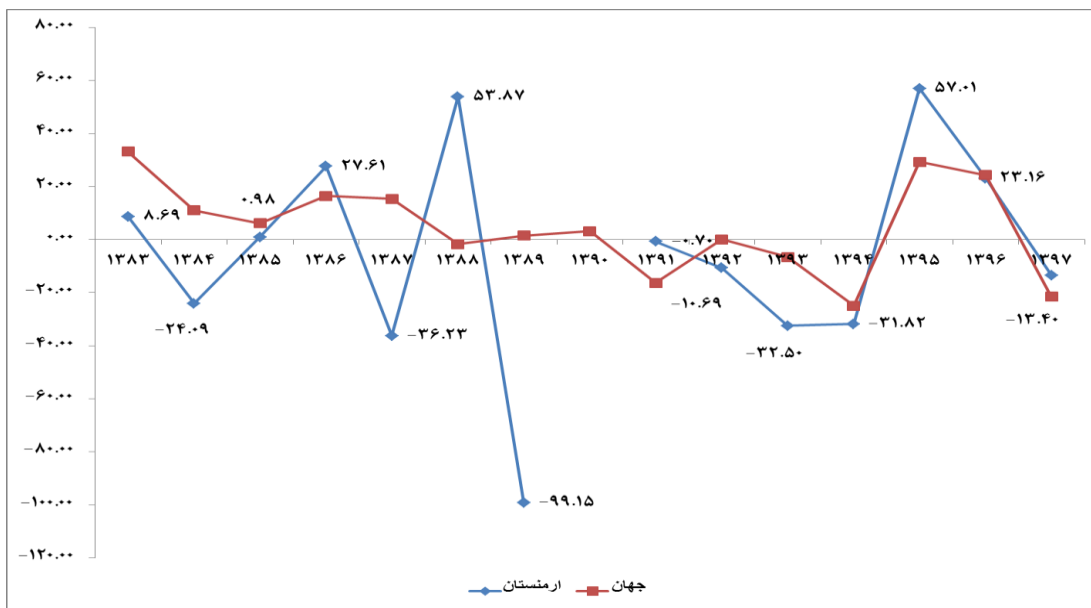
جدول (۲-۲۹): واردات ایران از ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳

سال	واردات از		سهم ارمنستان (درصد)	نرخ رشد واردات از		ارزش واحد وارداتی	
	ارمنستان	جهان		ارمنستان	جهان	ارمنستان	جهان
۱۳۸۳	۳۴/۸۴	۳۵۲۲۶	۰/۱۰	۸/۶۹	۳۳/۱۶	۰/۴۱	۱/۰۶
۱۳۸۴	۲۶/۴۵	۳۹۱۳۲	۰/۰۷	-۲۴/۰۹	۱۱/۰۹	۰/۱۹	۱/۲۷
۱۳۸۵	۲۶/۷۱	۴۱۵۴۴	۰/۰۶	۰/۹۸	۶/۱۶	۰/۱۹	۱/۳۲
۱۳۸۶	۳۴/۰۹	۴۸۳۸۶	۰/۰۷	۲۷/۶۱	۱۶/۴۷	۰/۲۸	۱/۶۲
۱۳۸۷	۲۱/۷۴	۵۵۸۳۰	۰/۰۴	-۳۶/۲۳	۱۵/۳۸	۰/۴۲	۱/۵۰
۱۳۸۸	۳۳/۴۵	۵۴۸۹۰	۰/۰۶	۵۳/۸۷	-۱/۶۸	۱/۰۳	۱/۴۷
۱۳۸۹	۰/۲۹	۵۵۷۳۰	۰/۰۰	-۹۹/۱۵	۱/۵۳	۱/۷۳	۱/۳۵
۱۳۹۰	۳۲/۵۹	۵۷۴۸۸	۰/۰۶		۳/۱۵	۱/۷۰	۱/۷۰
۱۳۹۱	۳۲/۳۷	۴۸۱۱۸	۰/۰۷	-۰/۷۰	-۱۶/۳۰	۲/۳۲	۱/۳۷
۱۳۹۲	۲۸/۹۱	۴۸۱۳۹	۰/۰۶	-۱۰/۶۹	۰/۰۴	۲/۱۷	۱/۳۳
۱۳۹۳	۱۹/۵۱	۴۴۹۸۸	۰/۰۴	-۳۲/۵۰	-۶/۵۵	۲/۰۵	۱/۰۹
۱۳۹۴	۱۳/۳۱	۳۳۷۷۰	۰/۰۴	-۳۱/۸۲	-۲۴/۹۴	۱/۳۷	۱/۱۵
۱۳۹۵	۲۰/۸۹	۴۳۶۸۴	۰/۰۵	۵۷/۰۱	۲۹/۳۶	۱/۵۷	۱/۳۱
۱۳۹۶	۲۵/۷۳	۵۴۳۰۲	۰/۰۵	۲۳/۱۶	۲۴/۳۱	۱/۷۶	۱/۴۰
۱۳۹۷	۲۲/۲۸	۴۲۶۱۲	۰/۰۵	-۱۳/۴۰	-۲۱/۵۳	۴/۴۸	۱/۳۳
متوسط دوره	۲۴/۸۸	۴۶۹۲۳	۰/۰۵	-۵/۵۲	۴/۶۴	۱/۴۵	۱/۳۵

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالیانه واردات ایران از جهان و واردت از ارمنستان در نمودار (۲-۲۰)

نمایش داده شده است:

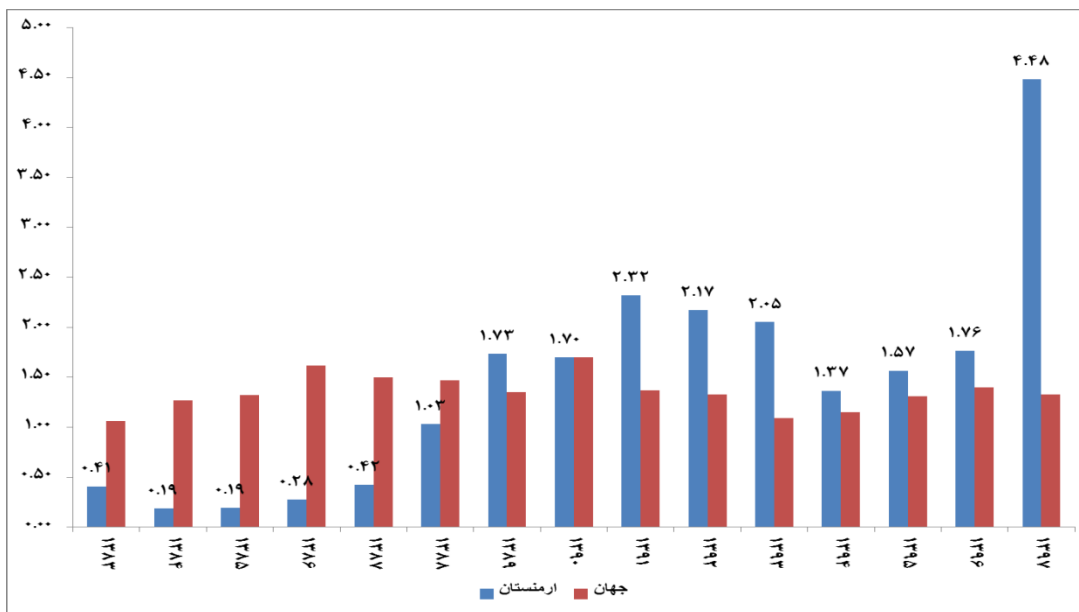
نمودار (۲-۲۰): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از ارمنستان در دوره ۱۳۸۳-۹۷

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد واردات ایران از جهان و واردات از ارمنستان تقریباً هم‌جهتی وجود دارد.

۲-۱۲-۱- قیمت واحد وارداتی از ارمنستان

در این قسمت قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و ارمنستان با هم مقایسه می‌گردد. نتایج نشان می‌دهد در دوره ۱۳۸۹-۹۷ ارزش واحد واردات از ارمنستان از ارزش واحد واردات از جهان بیشتر است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای وارداتی از ارمنستان باشد (نمودار (۲-۲۱)).

نمودار (۲-۲۱): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و ارمنستان در ۱۳۸۳-۹۷

ماخذ: همان

قیمت واحد وارداتی از ارمنستان از ۰/۴۱ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۳ به ۴/۴۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۱۲-۲- واردات از ارمنستان بر حسب نوع تکنولوژی

واردات ایران از ارمنستان در طی دوره ۱۳۸۳-۹۷ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۰) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۳۰): واردات ایران از ارمنستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی	منبع گرا		متوسط		پیشرفته		پایین			
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم		
۳/۷۴	۱/۳۰	۴۷/۳۱	۱۶/۴۸	۴۱/۳۰	۱۴/۳۹	۶/۷۲	۲/۳۴	۰/۹۳	۰/۳۲	۱۳۸۳
۳/۴۸	۰/۹۲	۴۷/۶۸	۱۲/۶۱	۴۳/۲۴	۱۱/۴۴	۴/۰۸	۱/۰۸	۱/۵۳	۰/۴۰	۱۳۸۴
۱۱/۹۱	۳/۱۸	۴۸/۸۳	۱۳/۰۴	۲۱/۴۵	۵/۷۳	۳/۸۱	۱/۰۲	۱۴/۰۰	۳/۷۴	۱۳۸۵
۳۲/۱۵	۱۰/۹۶	۴۵/۹۰	۱۵/۶۵	۱۱/۳۴	۳/۸۷	۱۰/۳۵	۳/۵۳	۰/۲۵	۰/۰۹	۱۳۸۶
۲۵/۲۴	۵/۴۹	۴۶/۵۷	۱۰/۱۲	۱۴/۷۶	۳/۲۱	۱۳/۲۵	۲/۸۸	۰/۱۸	۰/۰۴	۱۳۸۷
۶۸/۶۰	۲۲/۹۵	۱۵/۷۲	۵/۲۶	۱۰/۱۲	۳/۳۸	۵/۴۴	۱/۸۲	۰/۱۲	۰/۰۴	۱۳۸۸
۲۵/۶۰	۰/۰۷	۱۱/۶۷	۰/۰۳	۴۹/۲۱	۰/۱۴	۱/۰۲	۰/۰۰	۱۲/۵۰	۰/۰۴	۱۳۸۹
۵۷/۳۶	۱۸/۷۰	۱۴/۰۹	۴/۵۹	۱۰/۶۴	۳/۴۷	۱۱/۱۹	۳/۶۵	۶/۷۲	۲/۱۹	۱۳۹۰
۴۲/۸۸	۱۳/۸۸	۹/۴۶	۳/۰۶	۳۱/۷۰	۱۰/۲۶	۱۰/۱۷	۳/۲۹	۵/۷۹	۱/۸۸	۱۳۹۱
۶۲/۲۳	۱۷/۹۹	۸/۳۱	۲/۴۰	۱۵/۰۳	۴/۳۵	۷/۷۳	۲/۲۴	۶/۷۰	۱/۹۴	۱۳۹۲
۱۷/۳۱	۳/۳۸	۷/۲۰	۱/۴۰	۴۹/۶۶	۹/۶۹	۲۲/۲۵	۴/۳۴	۳/۵۸	۰/۷۰	۱۳۹۳
۴۳/۴۶	۵/۷۸	۱۰/۵۱	۱/۴۰	۲۲/۳۲	۲/۹۷	۱۷/۸۱	۲/۳۷	۵/۹۰	۰/۷۹	۱۳۹۴
۵۹/۴۳	۱۲/۴۲	۷/۸۹	۱/۶۵	۱۰/۳۴	۲/۱۶	۱۶/۹۵	۳/۵۴	۵/۳۹	۱/۱۳	۱۳۹۵
۶۷/۳۹	۱۷/۳۴	۵/۴۱	۱/۳۹	۱۱/۰۶	۲/۸۵	۷/۴۹	۱/۹۳	۸/۶۴	۲/۲۲	۱۳۹۶
۷۲/۳۱	۱۶/۱۱	۲/۶۰	۰/۵۸	۹/۲۷	۲/۰۷	۱۵/۸۲	۳/۵۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۳۹۷
۳۹/۵۴	۱۰/۰۳	۲۱/۹۴	۵/۹۸	۲۳/۴۳	۵/۳۳	۱۰/۲۷	۲/۵۰	۴/۸۲	۱/۰۳	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی از ارمنستان کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۳۹/۵۴ درصد است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با ۴/۸۲ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پایین است، البته در طی دوره مورد بررسی از میزان واردات کالاهای با تکنولوژی متوسط کاسته شده و از ۱۴/۳۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۰۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ رسیده است.

۲-۱۲-۳- واردات از ارمنستان بر حسب نوع مصرف

واردات ایران از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۱) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۳۱): واردات ایران از ارمنستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۱۵/۲۴	۴۳/۷۳	۵/۵۸	۱۶/۰۲	۰/۷۷	۲/۲۱	۱۳/۲۵	۳۸/۰۴

۳۸/۵۸	۱۰/۲۰	۴/۷۷	۱/۲۶	۲۹/۰۴	۷/۶۸	۲۷/۶۱	۷/۳۰	۱۳۸۴
۱۵/۴۴	۴/۱۲	۱۱/۳۷	۳/۰۴	۴۱/۱۷	۱۱/۰۰	۳۲/۰۳	۸/۵۵	۱۳۸۵
۱۶/۶۷	۵/۶۸	۳۰/۱۳	۱۰/۲۷	۱۳/۴۳	۴/۵۸	۳۹/۷۷	۱۳/۵۶	۱۳۸۶
۱۹/۶۶	۴/۲۷	۱۹/۱۴	۴/۱۶	۲۰/۱۵	۴/۳۸	۴۱/۰۵	۸/۹۲	۱۳۸۷
۱۰/۷۲	۳/۵۹	۳/۹۸	۱/۳۳	۶/۲۱	۲/۰۸	۷۹/۰۹	۲۶/۴۵	۱۳۸۸
۷/۹۹	۰/۰۲	۳۸/۱۰	-۰/۱۱	۴۹/۲۲	-۰/۱۴	۴/۶۹	-۰/۰۱	۱۳۸۹
۱۷/۴۰	۵/۶۷	-۰/۴۸	-۰/۱۶	۷/۷۸	۲/۵۴	۷۴/۳۴	۲۴/۲۳	۱۳۹۰
۳۳/۸۷	۱۰/۹۶	-۰/۱۹	-۰/۰۶	۱۲/۷۳	۴/۱۲	۵۳/۲۱	۱۷/۲۲	۱۳۹۱
۱۳/۱۲	۳/۷۹	۲/۸۶	-۰/۸۳	۱۱/۴۲	۳/۳۰	۷۲/۶۰	۲۰/۹۹	۱۳۹۲
۴۷/۳۵	۹/۲۴	۱/۷۳	-۰/۳۴	۱۸/۰۷	۳/۵۳	۳۲/۸۵	۶/۴۱	۱۳۹۳
۲۳/۵۶	۳/۱۳	۳/۳۰	-۰/۴۴	۲۰/۸۲	۲/۷۷	۵۲/۳۳	۶/۹۶	۱۳۹۴
۱۱/۴۰	۲/۳۸	۷/۳۸	۱/۵۴	۱۴/۷۰	۳/۰۷	۶۶/۵۲	۱۳/۹۰	۱۳۹۵
۱۰/۷۴	۲/۷۶	۴/۴۶	۱/۱۵	۱۶/۳۳	۴/۲۰	۶۸/۴۸	۱۷/۶۲	۱۳۹۶
۱۳/۲۳	۲/۹۵	۱۲/۴۰	۲/۷۶	۷/۵۴	۱/۶۸	۶۶/۸۴	۱۴/۸۹	۱۳۹۷
۲۱/۱۸	۵/۴۷	۹/۵۰	۱/۸۸	۱۸/۹۸	۴/۰۴	۵۰/۳۴	۱۳/۴۸	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی ایران از ارمنستان، کالاهای اولیه بوده‌است که از ۱۵/۲۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۴/۸۹ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با متوسط سهمی برابر با ۹/۵۰ درصد مربوط به کالاهای مصرفی است، در این دوره میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای از ۱۳/۲۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۹۵ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته‌است.

۲-۱۲-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از ارمنستان

اقلام عمده وارداتی ایران از ارمنستان بر حسب کدهای دو رقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آن‌ها در واردات ایران از ارمنستان است ارائه می‌شود (جدول (۲-۳۲)).

جدول (۲-۳۲): واردات عمده ایران از ارمنستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۰۲	گوشت و احشاء خوراکی	۱۴/۴۸	۶۵/۰۰
۲	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی	۲/۰۰	۸/۹۷
۳	۳۰	محصولات داروئی	۱/۸۶	۸/۳۶
۴	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۰/۷۸	۳/۵۰
۵	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۰/۷۷	۳/۴۶
۶	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۰/۷۶	۳/۴۰

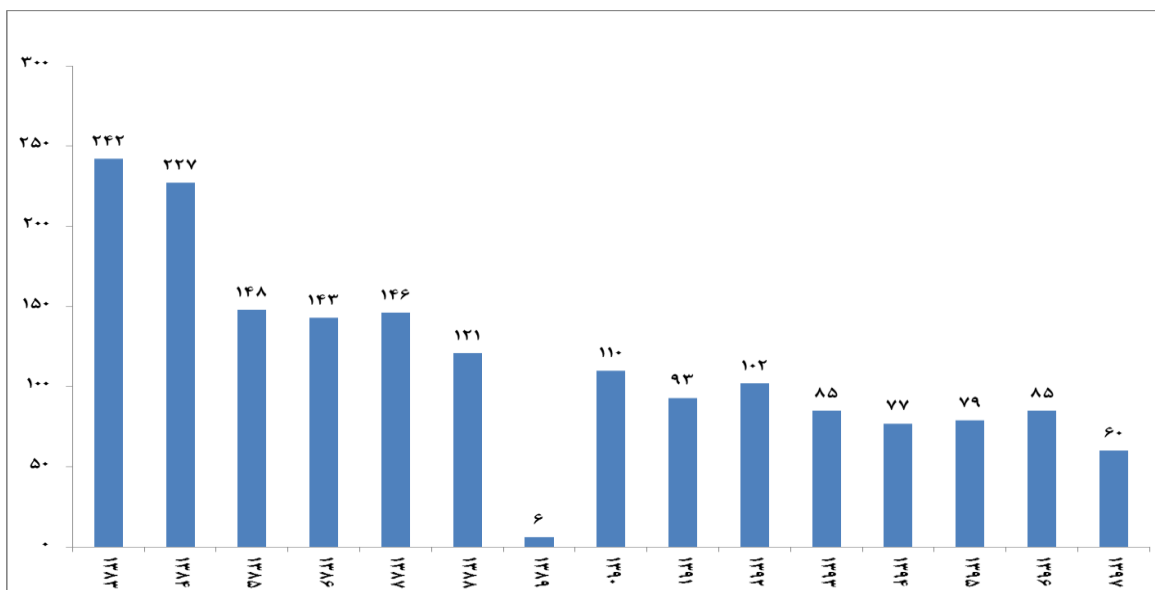
۳/۳۲	۰/۷۴	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۰۷	۷
۱/۳۴	۰/۳۰	چوب و اشیاء چوبی، زغال چوب	۴۴	۸
۰/۹۵	۰/۲۱	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۸۵	۹
۰/۵۷	۰/۱۳	آخال و تفاله صنایع خوراک‌سازی	۲۳	۱۰
۹۸/۸۸	۲۲/۰۳	مجموع		

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۳۲) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ گوشت، دستگاه‌های اپتیکی و محصولات دارویی از واردات اصلی از ارمنستان هستند، سهم ۱۰ گروه کالائی اول در واردات از ارمنستان حدود ۹۹ درصد است.

۲-۱۲-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از ارمنستان

تعداد اقلام وارداتی ایران از ارمنستان بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۲۲) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام وارداتی از ارمنستان از ۲۲۸ در ۱۳۸۳ به ۳۳۴ در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

نمودار (۲-۲۲): تعداد اقلام وارداتی ایران از ارمنستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۳- واردات ایران از بلاروس

واردات ایران از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان واردات از ۸۷۲/۲۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۶۶/۶۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط

نرخ رشدی برابر با ۴۶/۸۸ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات ایران از بلاروس در سال ۱۳۸۹ برابر ۱۳۰/۴۶ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۱۷۴۵/۳۵ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از بلاروس از واردات ایران از جهان از ۲/۴۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۳/۲۱ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

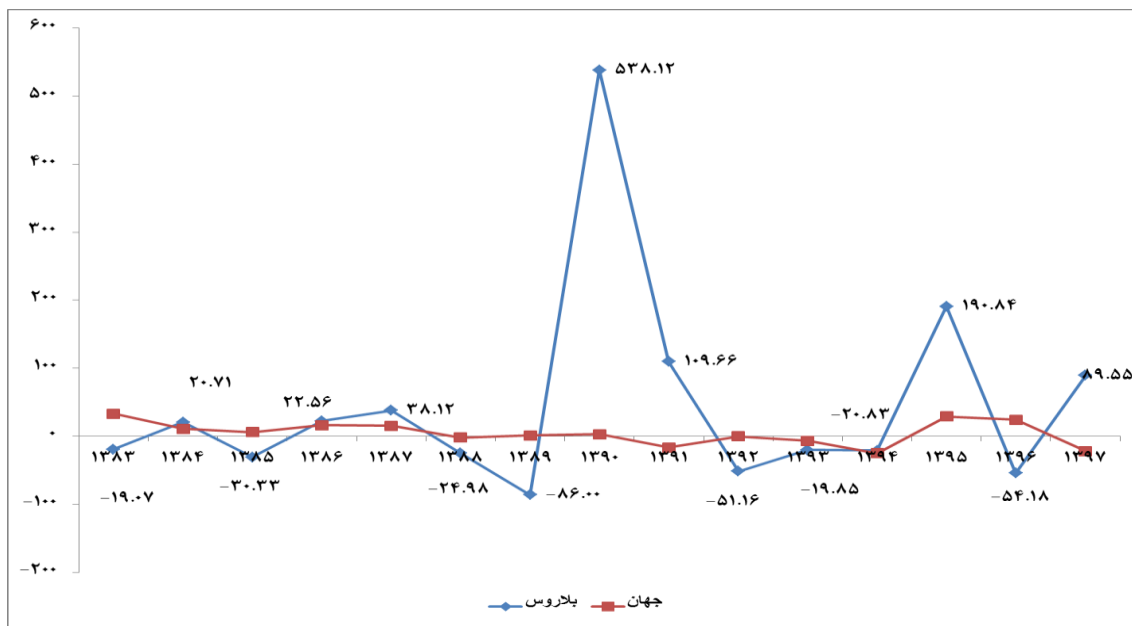
جدول (۲-۳۳): واردات ایران از بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

سال	واردات از		سهم بلاروس (درصد)	نرخ رشد واردات از		ارزش واحد وارداتی	
	بلاروس	جهان		بلاروس	جهان	بلاروس	جهان
۱۳۸۳	۸۷۲/۲۷	۳۵۲۲۶	۲/۴۸	-۱۹/۰۷	۳۳/۱۶	۰/۳۸	۱/۰۶
۱۳۸۴	۱۰۵۲/۹۵	۳۹۱۳۲	۲/۶۹	۲۰/۷۱	۱۱/۰۹	۰/۴۳	۱/۲۷
۱۳۸۵	۷۳۳/۶۱	۴۱۵۴۴	۱/۷۷	-۳۰/۳۳	۶/۱۶	۰/۶۴	۱/۳۲
۱۳۸۶	۸۹۹/۱۳	۴۸۳۸۶	۱/۸۶	۲۲/۵۶	۱۶/۴۷	۰/۶۷	۱/۶۲
۱۳۸۷	۱۲۴۱/۸۵	۵۵۸۳۰	۲/۲۲	۳۸/۱۲	۱۵/۳۸	۰/۷۵	۱/۵۰
۱۳۸۸	۹۳۱/۶۲	۵۴۸۹۰	۱/۷۰	-۲۴/۹۸	-۱/۶۸	۰/۵۸	۱/۴۷
۱۳۸۹	۱۳۰/۴۶	۵۵۷۳۰	۰/۲۳	-۸۶/۰۰	۱/۵۳	۰/۷۷	۱/۳۵
۱۳۹۰	۸۳۲/۴۸	۵۷۴۸۸	۱/۴۵	۵۳۸/۱۲	۳/۱۵	۰/۶۵	۱/۷۰
۱۳۹۱	۱۷۴۵/۳۵	۴۸۱۱۸	۳/۶۳	۱۰۹/۶۶	-۱۶/۳۰	۰/۵۶	۱/۳۷
۱۳۹۲	۸۵۲/۴۹	۴۸۱۳۹	۱/۷۷	-۵۱/۱۶	۰/۰۴	۰/۵۶	۱/۳۳
۱۳۹۳	۶۸۳/۳۰	۴۴۹۸۸	۱/۵۲	-۱۹/۸۵	-۶/۵۵	۰/۵۰	۱/۰۹
۱۳۹۴	۵۴۰/۹۵	۳۳۷۷۰	۱/۶۰	-۲۰/۸۳	-۲۴/۹۴	۰/۴۰	۱/۱۵
۱۳۹۵	۱۵۷۳/۲۸	۴۳۶۸۴	۳/۶۰	۱۹۰/۸۴	۲۹/۳۶	۰/۷۵	۱/۳۱
۱۳۹۶	۷۲۰/۹۵	۵۴۳۰۲	۱/۳۳	-۵۴/۱۸	۲۴/۳۱	۰/۵۲	۱/۴۰
۱۳۹۷	۱۳۶۶/۶۰	۴۲۶۱۲	۳/۲۱	۸۹/۵۵	-۲۱/۵۳	۰/۶۳	۱/۳۳
متوسط دوره	۹۴۵/۱۵	۴۶۹۲۳	۲/۰۷	۴۶/۸۸	۴/۶۴	۰/۵۹	۱/۳۵

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالیانه واردات ایران از جهان و واردات از بلاروس در نمودار (۲-۲۳) نمایش

داده شده است:

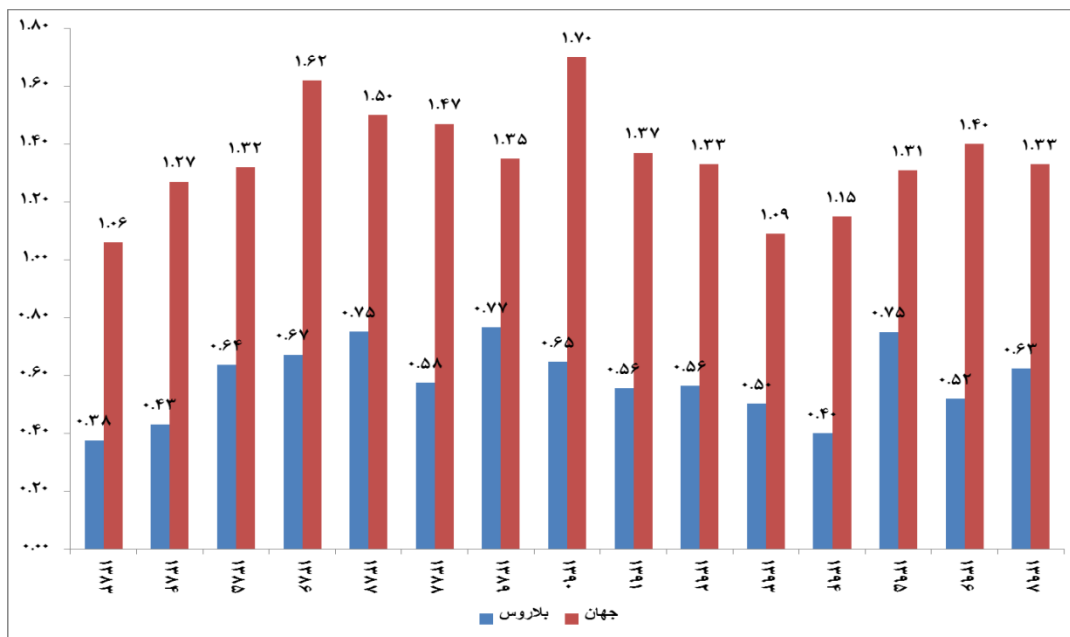
نمودار (۲-۲۳): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد واردات ایران از جهان و واردات از بلاروس تقریباً هم‌جهتی وجود دارد.

۲-۱۳-۱- قیمت واحد وارداتی از بلاروس

در این قسمت قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و بلاروس با هم مقایسه می‌گردد. نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ارزش واحد واردات از بلاروس از ارزش واحد واردات از جهان کمتر است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای وارداتی از بلاروس باشد (نمودار (۲-۲۴)).

نمودار (۲-۲۴): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران جهان و بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

قیمت واحد وارداتی از بلاروس از ۰/۳۸ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۳ به ۰/۶۳ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۱۳-۲- واردات از بلاروس بر حسب نوع تکنولوژی

واردات ایران از بلاروس در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۴) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۳۴): واردات ایران از بلاروس بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی		منبع‌گرا		متوسط		پیشرفته		پایین	
ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم

۷/۹۲	۶۹/۰۶	۲۷/۲۸	۲۳۷/۹۸	۳۳/۰۶	۲۸۸/۴۱	۵/۷۴	۵۰/۰۳	۲۶/۰۰	۲۲۶/۷۹	۱۳۸۳
۷/۸۸	۸۲/۹۶	۲۳/۸۴	۲۵۱/۰۱	۲۶/۳۴	۲۷۷/۳۱	۲۰/۹۹	۲۲۱/۰۰	۲۰/۹۶	۲۲۰/۶۷	۱۳۸۴
۳/۷۷	۲۷/۶۸	۲۶/۳۸	۱۹۳/۵۴	۲۴/۳۸	۱۷۸/۸۷	۲۱/۱۲	۱۵۴/۹۳	۲۴/۳۴	۱۷۸/۵۹	۱۳۸۵
۸/۶۷	۷۷/۹۲	۲۳/۲۱	۲۰۸/۶۷	۴۱/۳۸	۳۷۲/۰۲	۹/۵۶	۸۶/۰۰	۱۷/۱۹	۱۵۴/۵۳	۱۳۸۶
۹/۶۷	۱۲۰/۰۵	۳۲/۳۷	۴۰۱/۹۷	۳۱/۰۴	۳۸۵/۴۹	۱۵/۳۵	۱۹۰/۶۷	۱۱/۵۷	۱۴۳/۶۸	۱۳۸۷
۱۵/۶۵	۱۴۵/۸۴	۲۰/۸۱	۱۹۳/۸۵	۳۵/۹۴	۳۳۴/۸۲	۱۰/۹۱	۱۰۱/۶۵	۱۶/۶۹	۱۵۵/۴۵	۱۳۸۸
۸/۶۴	۱۱/۲۸	۱۳/۱۲	۱۷/۱۱	۴۱/۳۹	۵۳/۹۹	۴/۴۳	۵/۷۸	۳۲/۴۲	۴۲/۳۰	۱۳۸۹
۱۴/۸۹	۱۲۳/۹۵	۲۴/۰۸	۲۰۰/۴۶	۳۶/۰۳	۲۹۹/۹۷	۴/۴۴	۳۷/۰۰	۲۰/۵۵	۱۷۱/۰۹	۱۳۹۰
۳۶/۲۶	۶۳۲/۸۹	۱۷/۵۹	۳۰۷/۰۹	۳۲/۹۷	۵۷۵/۳۸	۳/۶۹	۶۴/۳۲	۹/۴۹	۱۶۵/۶۷	۱۳۹۱
۳۷/۱۰	۳۱۶/۲۶	۲۵/۶۸	۲۱۸/۹۳	۲۵/۰۱	۲۱۳/۲۱	۹/۲۳	۷۸/۷۲	۲/۹۸	۲۵/۳۸	۱۳۹۲
۴۰/۳۲	۲۷۵/۴۸	۳۲/۸۰	۲۲۴/۱۲	۱۶/۴۶	۱۱۲/۴۸	۸/۶۲	۵۸/۸۷	۱/۸۱	۱۲/۳۵	۱۳۹۳
۴۹/۰۵	۲۶۵/۳۶	۲۷/۹۸	۱۵۱/۳۶	۱۳/۹۸	۷۵/۶۵	۵/۴۶	۲۹/۵۴	۳/۵۲	۱۹/۰۴	۱۳۹۴
۱۸/۱۳	۲۸۵/۲۰	۱۰/۲۴	۱۶۱/۰۳	۱۱/۳۷	۱۷۸/۹۱	۵۸/۴۴	۹۱۹/۳۵	۱/۸۳	۲۸/۷۹	۱۳۹۵
۵۱/۸۰	۳۷۳/۴۷	۲۳/۵۳	۱۶۹/۶۱	۱۰/۹۳	۷۸/۸۳	۱۱/۳۶	۸۱/۸۷	۲/۳۸	۱۷/۱۸	۱۳۹۶
۳۸/۹۷	۵۳۲/۶۲	۲۰/۸۸	۲۸۵/۲۸	۶/۱۵	۸۳/۹۸	۳۳/۴۸	۴۵۷/۵۴	۰/۵۲	۷/۱۷	۱۳۹۷
۲۳/۲۵	۲۲۲/۶۷	۲۳/۳۲	۲۱۴/۸۰	۲۵/۷۶	۲۳۳/۹۵	۱۴/۸۵	۱۶۹/۱۵	۱۲/۸۲	۱۰۴/۵۸	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی از بلاروس کالاهای منبع‌گرا است که متوسط سهم آن برابر ۲۳/۳۲ درصد است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با ۱۲/۸۲ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پایین است، البته در طی دوره مورد بررسی به میزان واردات کالاهای با تکنولوژی پیشرفته افزوده شده و از ۵۰/۰۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۴۵۷/۵۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ رسیده است.

۲-۱۳-۳- واردات از بلاروس بر حسب نوع مصرف

واردات ایران از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۵) ارائه شده است.

جدول (۲-۳۵): واردات ایران از بلاروس بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۴۳/۹۷	۵/۰۴	۷۳۳/۶۵	۸۴/۱۱	۲۷/۲۲	۳/۱۲	۶۷/۴۲	۷/۷۳
۱۳۸۴	۶۳/۱۶	۶/۰۰	۶۸۴/۸۳	۶۵/۰۴	۴۶/۸۱	۴/۴۵	۲۵۸/۱۴	۲۴/۵۲
۱۳۸۵	۲۱/۰۳	۲/۸۷	۴۶۴/۸۳	۶۳/۳۶	۳۶/۴۷	۴/۹۷	۲۱۱/۲۷	۲۸/۸۰
۱۳۸۶	۳۴/۲۴	۳/۸۱	۷۲۵/۸۴	۸۰/۷۳	۳۹/۱۷	۴/۳۶	۹۹/۸۸	۱۱/۱۱

۱۵/۷۱	۱۹۵/۰۸	۳/۵۹	۴۴/۶۱	۷۲/۱۸	۸۹۶/۳۷	۸/۵۲	۱۰۵/۷۹	۱۳۸۷
۱۴/۶۳	۱۳۶/۳۴	۰/۵۶	۵/۲۵	۷۴/۴۰	۶۹۳/۰۸	۱۰/۴۱	۹۶/۹۵	۱۳۸۸
۱۲/۳۲	۱۶/۰۷	۱/۹۰	۲/۴۸	۸۱/۰۵	۱۰۵/۷۴	۴/۷۳	۶/۱۷	۱۳۸۹
۷/۹۵	۶۶/۱۵	۰/۹۲	۷/۶۷	۷۶/۸۸	۶۳۹/۹۸	۱۴/۲۶	۱۱۸/۶۸	۱۳۹۰
۶/۹۳	۱۲۰/۹۹	۰/۶۲	۱۰/۸۶	۵۷/۴۰	۱۰۰/۱۸۹	۳۵/۰۴	۶۱۱/۶۱	۱۳۹۱
۱۶/۵۳	۱۴۰/۸۹	۲/۷۸	۲۳/۶۹	۴۵/۳۲	۳۸۶/۳۱	۳۵/۳۸	۳۰/۱۶۰	۱۳۹۲
۱۱/۳۹	۷۷/۸۴	۲/۴۰	۱۶/۴۰	۴۶/۹۵	۳۲۰/۸۰	۳۹/۲۶	۲۶۸/۲۵	۱۳۹۳
۹/۵۱	۵۱/۴۵	۳/۲۶	۱۷/۶۴	۳۸/۸۹	۲۱۰/۳۹	۴۸/۳۴	۲۶۱/۴۸	۱۳۹۴
۶۱/۳۰	۹۶۴/۳۷	۱/۸۰	۲۸/۲۶	۱۹/۲۲	۳۰۲/۳۶	۱۷/۶۹	۲۷۸/۳۰	۱۳۹۵
۱۴/۵۰	۱۰۴/۵۳	۳/۱۰	۲۲/۳۵	۴۳/۴۰	۳۱۲/۹۲	۳۹/۰۰	۲۸۱/۱۵	۱۳۹۶
۳۶/۴۷	۴۹۸/۴۲	۱/۲۰	۱۶/۴۰	۲۴/۶۲	۳۳۶/۴۲	۳۷/۷۱	۵۱۵/۳۶	۱۳۹۷
۱۸/۶۳	۲۰۰/۵۹	۲/۶۰	۲۳/۰۲	۵۸/۲۴	۵۲۱/۰۳	۲۰/۵۴	۲۰۰/۵۲	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی ایران از بلاروس، کالاهای واسطه‌ای بوده‌است که از ۷۳۳/۶۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۳۳۶/۴۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با متوسط سهمی برابر با ۲/۶۰ درصد مربوط به کالاهای مصرفی است، در این دوره میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای از ۶۷/۴۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۴۹۸/۴۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است.

۲-۱۳-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از بلاروس

اقلام عمده وارداتی ایران از بلاروس بر حسب کدهای دو رقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آن‌ها در واردات ایران از بلاروس است ارائه می‌شود (جدول (۲-۳۶)).

جدول (۲-۳۶): واردات عمده ایران از بلاروس بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱/۰۱	۳۶/۴۷
۲	۵۷	فرش و سایر کفپوش‌ها از مواد نساجی	۰/۶۱	۲۲/۱۶
۳	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی	۰/۳۱	۱۱/۰۶
۴	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۰/۲۳	۸/۴۳
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۰/۱۱	۴/۱۴
۶	۶۴	کفش، کتر و اشیاء همانند، اجزاء	۰/۱۱	۳/۸۴
۷	۳۰	محصولات دارویی	۰/۱۰	۳/۵۵
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۰/۰۷	۲/۶۶
۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۰/۰۶	۲/۲۶

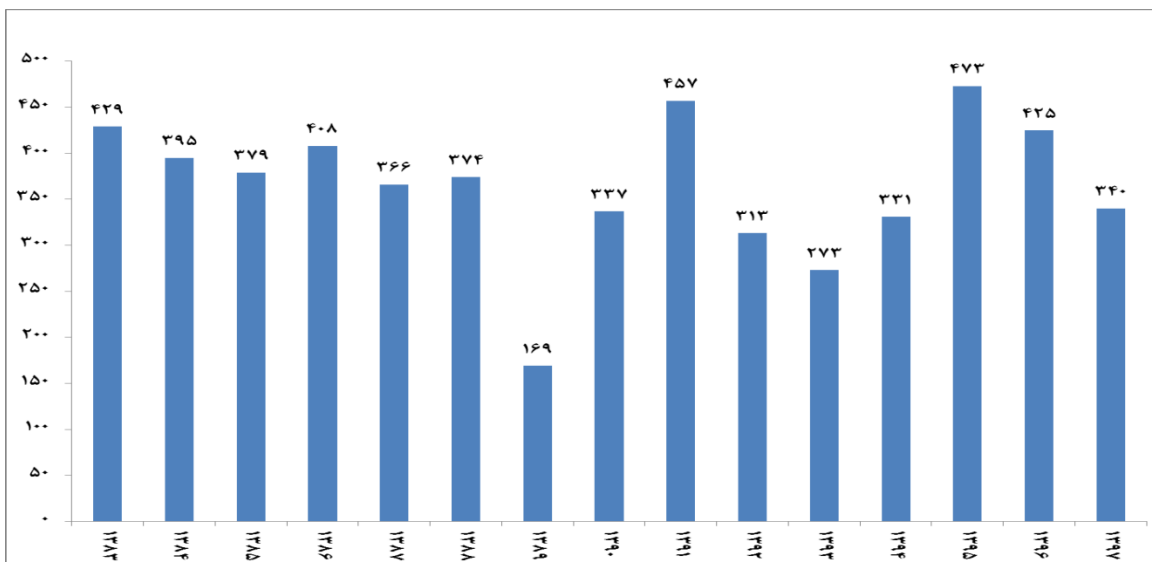
۱/۹۵	۰/۰۵	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۸۴	۱۰
۹۶/۵۲	۲/۶۷	مجموع		

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۳۶) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ میوه‌های خوراکی، فرش و دستگاه‌های ایتیکی از واردات اصلی از بلاروس هستند، سهم ۱۰ گروه کالائی اول در واردات از بلاروس حدود ۹۷ درصد است.

۲-۱۳-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از بلاروس

تعداد اقلام وارداتی ایران از بلاروس بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۲۵) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام وارداتی از بلاروس از ۴۲۹ در ۱۳۸۳ به ۳۴۰ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۲۵): تعداد اقلام وارداتی ایران از بلاروس در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۴-۱- واردات ایران از قزاقستان

واردات ایران از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان واردات از ۲۳۰/۴۶ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۸۷/۰۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۱۸/۰۳ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات ایران از قزاقستان در سال ۱۳۸۹ برابر ۳۶/۳۰ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۸۷ برابر با

۲۹۵/۴۲ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از قزاقستان از واردات ایران از جهان از ۰/۳۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۲۰ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

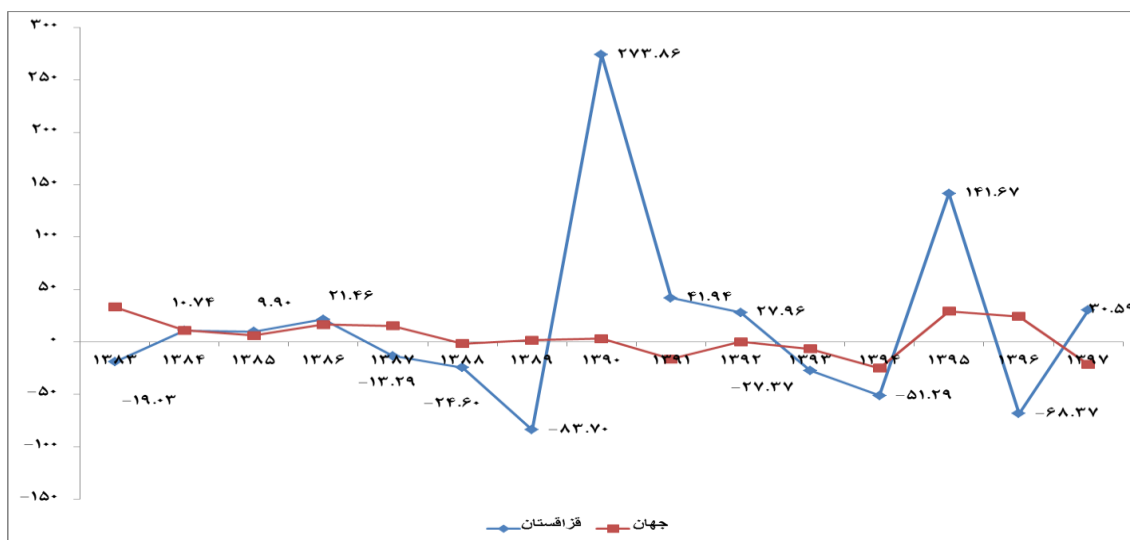
جدول (۲-۳۷): واردات ایران از قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

سال	واردات از		سهم قزاقستان (درصد)	نرخ رشد واردات از		ارزش واحد وارداتی	
	قزاقستان	جهان		قزاقستان	جهان	قزاقستان	جهان
۱۳۸۳	۲۳۰/۴۶	۳۵۲۲۶	۰/۶۵	-۱۹/۰۳	۳۳/۱۶	۰/۴۶	۱/۰۶
۱۳۸۴	۲۵۵/۲۲	۳۹۱۳۲	۰/۶۵	۱۰/۷۴	۱۱/۰۹	۰/۳۹	۱/۲۷
۱۳۸۵	۲۸۰/۴۸	۴۱۵۴۴	۰/۶۸	۹/۹۰	۶/۱۶	۰/۳۶	۱/۳۲
۱۳۸۶	۳۴۰/۶۸	۴۸۳۸۶	۰/۷۰	۲۱/۴۶	۱۶/۴۷	۰/۴۳	۱/۶۲
۱۳۸۷	۲۹۵/۴۲	۵۵۸۳۰	۰/۵۳	-۱۳/۲۹	۱۵/۳۸	۰/۴۰	۱/۵۰
۱۳۸۸	۲۲۲/۷۵	۵۴۸۹۰	۰/۴۱	-۲۴/۶۰	-۱/۶۸	۰/۲۵	۱/۴۷
۱۳۸۹	۳۶/۳۰	۵۵۷۳۰	۰/۰۷	-۸۳/۷۰	۱/۵۳	۰/۲۷	۱/۳۵
۱۳۹۰	۱۳۵/۷۲	۵۷۴۸۸	۰/۲۴	۲۷۳/۸۶	۳/۱۵	۰/۴۱	۱/۷۰
۱۳۹۱	۱۹۲/۶۴	۴۸۱۱۸	۰/۴۰	۴۱/۹۴	-۱۶/۳۰	۰/۳۷	۱/۳۷
۱۳۹۲	۲۴۶/۵۰	۴۸۱۳۹	۰/۵۱	۲۷/۹۶	۰/۰۴	۰/۳۶	۱/۳۳
۱۳۹۳	۱۷۹/۰۳	۴۴۹۸۸	۰/۴۰	-۲۷/۳۷	-۶/۵۵	۰/۳۴	۱/۰۹
۱۳۹۴	۸۷/۲۱	۳۳۷۷۰	۰/۲۶	-۵۱/۲۹	-۲۴/۹۴	۰/۳۷	۱/۱۵
۱۳۹۵	۲۱۰/۷۶	۴۳۶۸۴	۰/۴۸	۱۴۱/۶۷	۲۹/۳۶	۰/۲۶	۱/۳۱
۱۳۹۶	۶۶/۶۷	۵۴۳۰۲	۰/۱۲	-۶۸/۳۷	۲۴/۳۱	۰/۳۰	۱/۴۰
۱۳۹۷	۸۷/۰۷	۴۲۶۱۲	۰/۲۰	۳۰/۵۹	-۲۱/۵۳	۰/۲۹	۱/۳۳
متوسط دوره	۱۹۱/۱۳	۴۶۹۲۳	۰/۴۲	۱۸/۰۳	۴/۶۴	۰/۳۵	۱/۳۵

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالیانه واردات ایران از جهان و واردت از قزاقستان در نمودار (۲-۲۶) نمایش

داده شده است:

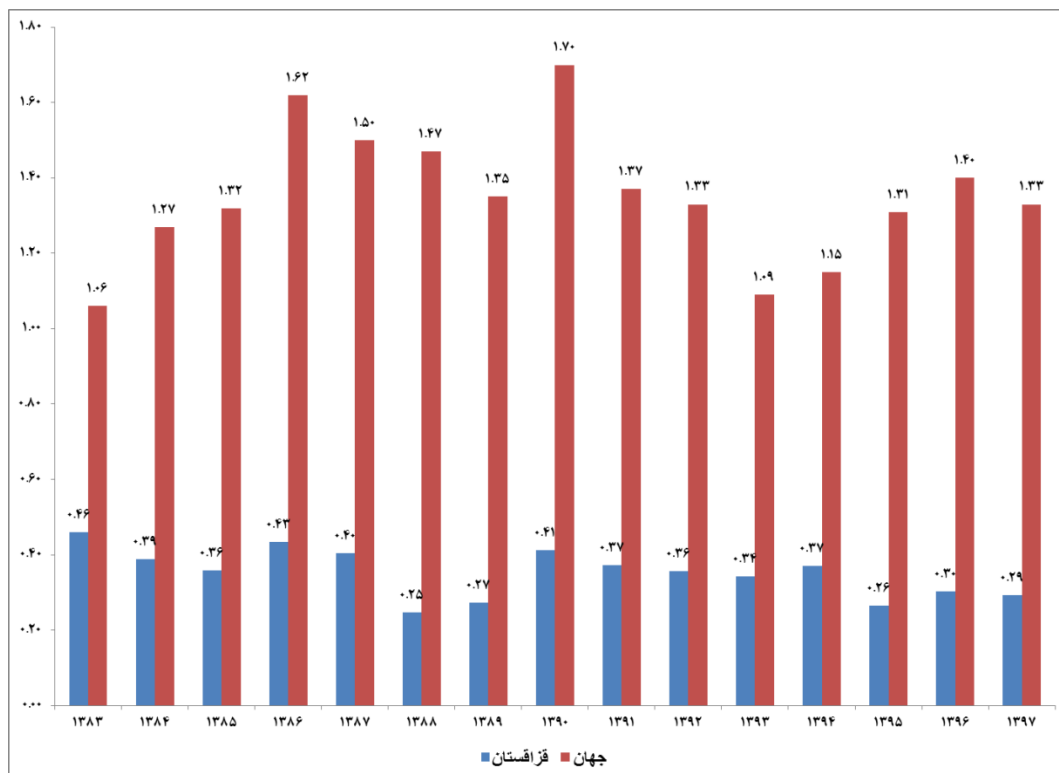
نمودار (۲-۲۶): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد واردات ایران از جهان و واردات از قزاقستان تقریباً هم‌جهتی وجود ندارد.

۲-۱۴-۱- قیمت واحد وارداتی از قزاقستان

در این قسمت قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قزاقستان با هم مقایسه می‌گردد. نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ارزش واحد واردات از قزاقستان از ارزش واحد واردات از جهان کمتر است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای وارداتی از قزاقستان باشد (نمودار (۲-۲۷)).

نمودار (۲-۲۷): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

قیمت واحد وارداتی از قزاقستان از ۰/۶۴ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۳ به ۰/۲۹ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

۲-۱۴-۲- واردات از قزاقستان بر حسب نوع تکنولوژی

واردات ایران از قزاقستان در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج دسته، تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۸) ارائه شده‌است.

جدول (۲-۳۸): واردات ایران از قزاقستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

بدون تکنولوژی	منبع‌گرا		متوسط		پیشرفته		پایین			
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم		
۶/۷۸	۱۵/۶۳	۳/۹۸	۹/۱۸	۴۳/۹۴	۱۰/۱/۲۵	۰/۲۰	۰/۴۶	۴۵/۱۰	۱۰۳/۹۴	۱۳۸۳
۱۱/۰۵	۲۸/۲۱	۴/۰۴	۱۰/۳۲	۲۹/۸۹	۷۶/۲۹	۰/۰۳	۰/۰۷	۵۴/۹۸	۱۴۰/۳۳	۱۳۸۴
۱۵/۴۹	۴۳/۴۵	۶/۷۱	۱۸/۸۱	۳۲/۷۵	۹۱/۸۴	۰/۰۱	۰/۰۱	۴۵/۰۵	۱۲۶/۳۶	۱۳۸۵
۱۷/۵۹	۵۹/۹۱	۴/۷۶	۱۶/۲۲	۴۸/۱۷	۱۶۴/۱۲	۰/۱۹	۰/۶۳	۲۹/۲۹	۹۹/۸۰	۱۳۸۶
۴۴/۱۶	۱۳۰/۴۶	۸/۷۲	۲۵/۷۶	۳۰/۳۳	۸۹/۶۱	۰/۱۷	۰/۵۰	۱۶/۶۲	۴۹/۰۹	۱۳۸۷
۷۳/۸۹	۱۶۴/۶۰	۵/۰۴	۱۱/۲۳	۱۰/۴۸	۲۳/۳۵	۰/۱۶	۰/۳۷	۱۰/۴۲	۲۳/۲۰	۱۳۸۸

۶۵/۵۶	۲۳/۸۰	۱/۵۸	-۰/۵۷	۱۳/۷۱	۴/۹۸	-۰/۵۷	-۰/۲۱	۱۸/۵۸	۶/۷۴	۱۳۸۹
۵۶/۳۲	۷۶/۴۴	۱/۸۷	۲/۵۴	۲۲/۰۹	۲۹/۹۹	-۰/۱۵	-۰/۲۰	۱۹/۵۷	۲۶/۵۶	۱۳۹۰
۷۵/۰۴	۱۴۴/۵۵	-۰/۳۳	-۰/۶۴	۲۱/۶۶	۴۱/۷۲	-۰/۴۳	-۰/۸۳	۲/۵۴	۴/۸۹	۱۳۹۱
۹۴/۷۹	۲۳۳/۶۶	-۰/۴۴	۱/۰۹	۳/۲۶	۸/۰۴	-۰/۲۳	-۰/۵۸	۱/۲۷	۳/۱۴	۱۳۹۲
۷۷/۸۷	۱۳۹/۴۰	۱/۷۵	۳/۱۴	۱۷/۸۹	۳۲/۰۳	۱/۶۰	۲/۸۶	-۰/۸۹	۱/۵۹	۱۳۹۳
۳۴/۴۷	۳۰/۰۶	-۰/۰۶	-۰/۰۵	۳۸/۷۹	۳۳/۸۳	۱/۱۷	۱/۰۲	۲۵/۵۱	۲۲/۲۵	۱۳۹۴
۵۴/۲۹	۱۱۴/۴۱	-۰/۰۹	-۰/۱۸	۲۲/۳۵	۴۷/۰۹	-۰/۰۶	-۰/۱۲	۲۳/۲۳	۴۸/۹۵	۱۳۹۵
۸۶/۰۹	۵۷/۴۰	-۰/۳۸	-۰/۲۶	۳/۱۷	۲/۱۱	-۰/۳۶	-۰/۲۴	۹/۹۹	۶/۶۶	۱۳۹۶
۹۲/۷۰	۸۰/۷۱	-۰/۹۶	-۰/۸۴	۳/۰۲	۲/۶۳	-۰/۲۸	-۰/۲۴	۳/۰۴	۲/۶۴	۱۳۹۷
۵۳/۷۴	۸۹/۵۱	۲/۷۲	۶/۷۲	۲۲/۷۷	۴۹/۹۳	-۰/۳۷	-۰/۵۶	۲۰/۴۰	۴۴/۴۱	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی از قزاقستان کالاهای بدون تکنولوژی است که متوسط سهم آن برابر ۵۳/۷۴ درصد است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با ۰/۳۷ درصد مربوط به کالاهای با پیشرفته است، البته در طی دوره مورد بررسی از میزان واردات کالاهای با تکنولوژی متوسط کاسته شده و از ۱۰۱/۲۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۶۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ رسیده است.

۲-۱۴-۳- واردات از قزاقستان بر حسب نوع مصرف

واردات ایران از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۳۹) ارائه شده است.

جدول (۲-۳۹): واردات ایران از قزاقستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۱۲/۷۰	۵/۵۱	۲۱۲/۹۰	۹۲/۳۸	۰/۰۳	۰/۰۱	۴/۸۳	۲/۱۰
۱۳۸۴	۲۶/۸۸	۱۰/۵۳	۲۲۳/۱۹	۸۷/۴۵	۰/۰۷	۰/۰۳	۵/۰۸	۱/۹۹
۱۳۸۵	۴۷/۶۵	۱۶/۹۹	۲۲۹/۵۳	۸۱/۸۴	۰/۲۰	۰/۰۷	۳/۱۰	۱/۱۱
۱۳۸۶	۵۹/۰۹	۱۷/۳۵	۲۷۹/۷۶	۸۲/۱۲	۰/۰۲	۰/۰۱	۱/۸۱	۰/۵۳
۱۳۸۷	۱۳۱/۷۸	۴۴/۶۱	۱۶۲/۵۳	۵۵/۰۲	۰/۰۶	۰/۰۲	۱/۰۶	۰/۳۶
۱۳۸۸	۱۶۲/۰۶	۷۲/۷۵	۵۶/۸۰	۲۵/۵۰	۰/۰۸	۰/۰۴	۳/۸۲	۱/۷۱
۱۳۸۹	۲۰/۷۳	۵۷/۰۹	۱۵/۰۱	۴۱/۳۵	۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۵۵	۱/۵۱
۱۳۹۰	۶۵/۶۹	۴۸/۴۰	۶۹/۲۹	۵۱/۰۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۷۵	۰/۵۵
۱۳۹۱	۱۲۲/۳۹	۶۳/۵۴	۷۰/۰۷	۳۶/۳۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۱۷	۰/۰۹
۱۳۹۲	۲۳۴/۵۶	۹۵/۱۶	۱۱/۵۸	۴/۷۰	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۳۵	۰/۱۴
۱۳۹۳	۱۴۳/۲۵	۸۰/۰۲	۳۵/۲۱	۱۹/۶۷	۰/۰۶	۰/۰۳	۰/۵۱	۰/۲۸
۱۳۹۴	۲۹/۹۰	۳۴/۲۸	۵۵/۶۴	۶۳/۸۰	۰/۳۳	۰/۳۷	۱/۳۵	۱/۵۴

۰/۲۴	۰/۵۰	۰/۳۳	۰/۷۰	۵۰/۹۲	۱۰۷/۳۲	۴۸/۵۱	۱۰۲/۲۳	۱۳۹۵
۰/۵۷	۰/۳۸	۰/۱۷	۰/۱۲	۱۸/۱۶	۱۲/۱۱	۸۱/۰۹	۵۴/۰۶	۱۳۹۶
۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۸/۸۰	۷/۶۶	۹۱/۲۰	۷۹/۴۰	۱۳۹۷
۰/۸۵	۱/۶۲	۰/۰۸	۰/۱۱	۴۷/۹۴	۱۰۳/۲۴	۵۱/۱۳	۸۶/۱۶	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی ایران از قزاقستان، کالاهای اولیه بوده‌است که از ۱۲/۷۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷۹/۴۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با متوسط سهمی برابر با ۰/۸۰ درصد مربوط به کالاهای مصرفی است، در این دوره میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای از ۴/۸۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۰۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته‌است.

۲-۱۴-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از قزاقستان

اقلام عمده وارداتی ایران از قزاقستان بر حسب کدهای دو رقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۱۰ گروه کالایی و سهم آن‌ها در واردات ایران از قزاقستان است ارائه می‌شود (جدول (۲-۴۰)).

جدول (۲-۴۰): واردات عمده ایران از قزاقستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

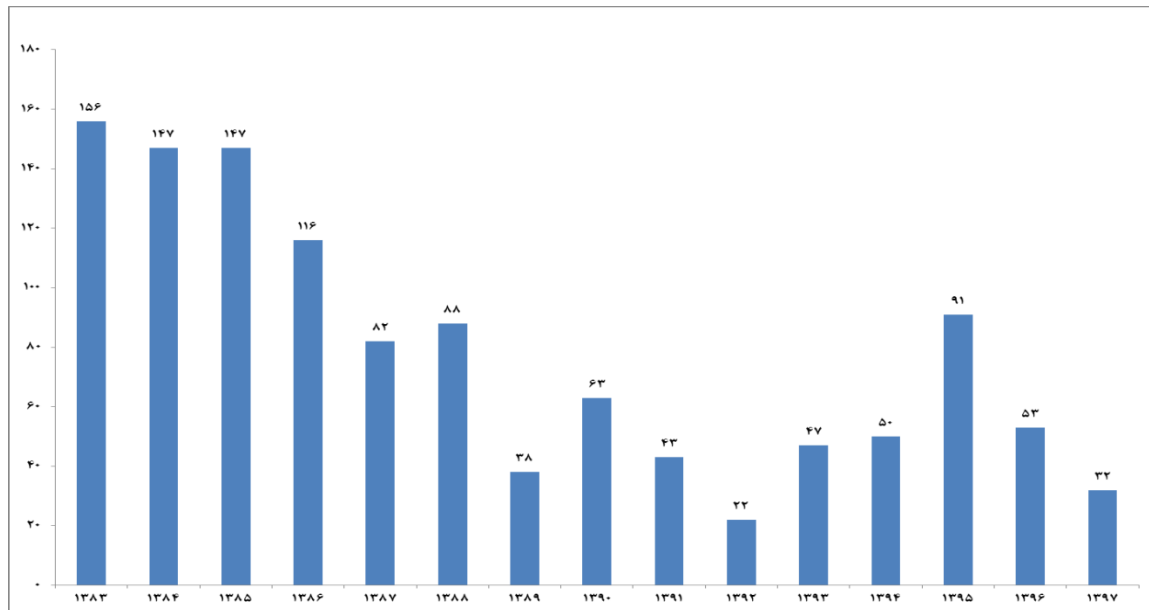
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۱۰	غلات	۵۶/۸۳	۶۵/۲۷
۲	۰۲	گوشت و احشاء خوراکی	۱۲/۳۲	۱۴/۱۵
۳	۱۲	دانه و میوه‌های روغندار - دانه	۷/۷۳	۸/۸۷
۴	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۵/۱۶	۵/۹۲
۵	۲۳	آخال و تفاله صنایع خوراکسازی	۲/۹۶	۳/۴۰
۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۰/۷۶	۰/۸۸
۷	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۰/۶۵	۰/۷۵
۸	۹۰	قهوه، چای، مانه و ادویه	۰/۲۴	۰/۲۸
۹	۰۱	حیوانات زنده	۰/۲۲	۰/۲۶
۱۰	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۰/۱۴	۰/۱۶
		مجموع	۸۷/۰۲	۹۹/۹۴

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۴۰) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ غلات، گوشت و میوه‌ها از واردات اصلی از قزاقستان هستند، سهم ۱۰ گروه کالایی اول در واردات از قزاقستان ۹۹ درصد است.

۲-۱۴-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از قزاقستان

تعداد اقلام وارداتی ایران از قزاقستان بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۲۸) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام وارداتی از قزاقستان از ۱۵۶ در ۱۳۸۳ به ۳۲ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۲۸): تعداد اقلام وارداتی ایران از قزاقستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۵- واردات ایران از قرقیزستان

واردات ایران از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد که میزان واردات از ۴/۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۱/۳۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۴/۶۴ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات ایران از قرقیزستان در سال ۱۳۹۴ برابر ۱/۷۰ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۸۶ برابر با ۱۹/۸۴ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از قرقیزستان از واردات ایران از جهان از ۰/۰۱ درصد در ۱۳۸۳ به ۰/۰۳ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

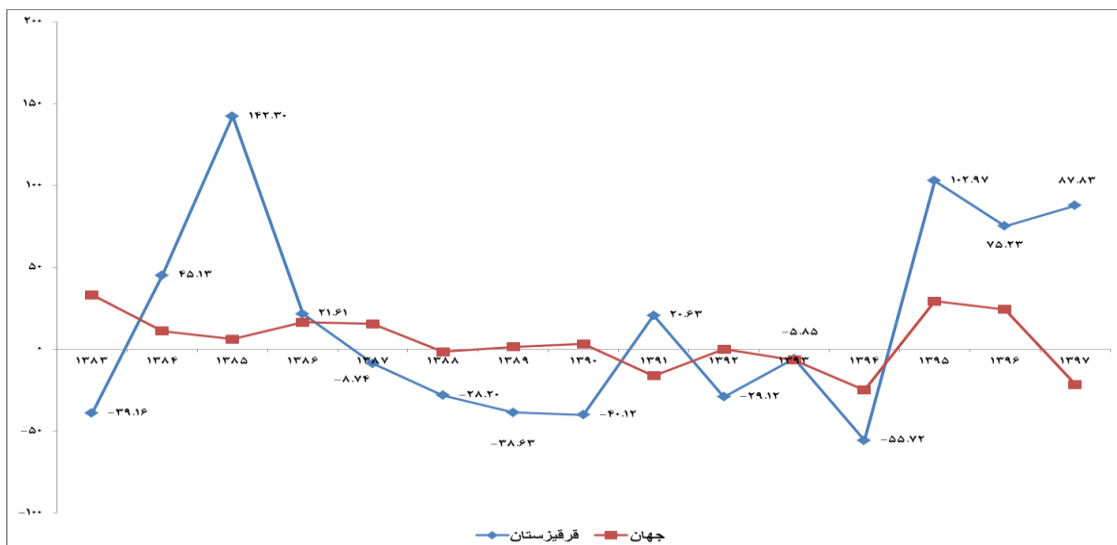
جدول (۲-۴۱): واردات ایران از قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

سال	واردات از		سهم قرقیزستان (درصد)	نرخ رشد واردات از		ارزش واحد وارداتی	
	قرقیزستان	جهان		قرقیزستان	جهان	قرقیزستان	جهان
۱۳۸۳	۴/۶۴	۳۵۲۲۶	۰/۰۱	-۳۹/۱۶	۳۳/۱۶	۰/۷۷	۱/۰۶
۱۳۸۴	۶/۷۳	۳۹۱۳۲	۰/۰۲	۴۵/۱۳	۱۱/۰۹	۰/۲۹	۱/۲۷
۱۳۸۵	۱۶/۳۲	۴۱۵۴۴	۰/۰۴	۱۴۲/۳۰	۶/۱۶	۰/۲۵	۱/۳۲
۱۳۸۶	۱۹/۸۴	۴۸۳۸۶	۰/۰۴	۲۱/۶۱	۱۶/۴۷	۰/۲۶	۱/۶۲
۱۳۸۷	۱۸/۱۱	۵۵۸۳۰	۰/۰۳	-۸/۷۴	۱۵/۳۸	۰/۲۷	۱/۵۰
۱۳۸۸	۱۳/۰۰	۵۴۸۹۰	۰/۰۲	-۲۸/۲۰	-۱/۶۸	۰/۴۰	۱/۴۷
۱۳۸۹	۷/۹۸	۵۵۷۳۰	۰/۰۱	-۳۸/۶۳	۱/۵۳	۳/۷۲	۱/۳۵
۱۳۹۰	۴/۷۸	۵۷۴۸۸	۰/۰۱	-۴۰/۱۲	۳/۱۵	۱/۰۸	۱/۷۰
۱۳۹۱	۵/۷۶	۴۸۱۱۸	۰/۰۱	۲۰/۶۳	-۱۶/۳۰	۱/۳۲	۱/۳۷
۱۳۹۲	۴/۰۸	۴۸۱۳۹	۰/۰۱	-۲۹/۱۲	۰/۰۴	۰/۷۰	۱/۳۳
۱۳۹۳	۳/۸۵	۴۴۹۸۸	۰/۰۱	-۵/۸۵	-۶/۵۵	۰/۷۴	۱/۰۹
۱۳۹۴	۱/۷۰	۳۳۷۷۰	۰/۰۱	-۵۵/۷۲	-۲۴/۹۴	۱/۳۱	۱/۱۵
۱۳۹۵	۳/۴۶	۴۳۶۸۴	۰/۰۱	۱۰۲/۹۷	۲۹/۳۶	۲/۰۹	۱/۳۱
۱۳۹۶	۶/۰۶	۵۴۳۰۲	۰/۰۱	۷۵/۲۳	۲۴/۳۱	۱/۳۱	۱/۴۰
۱۳۹۷	۱۱/۳۷	۴۲۶۱۲	۰/۰۳	۸۷/۸۳	-۲۱/۵۳	۱/۹۱	۱/۳۳
متوسط دوره	۸/۵۱	۴۶۹۲۳	۰/۰۲	۱۶/۶۸	۴/۶۴	۱/۰۹	۱/۳۵

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

مقایسه نرخ رشد سالیانه واردات ایران از جهان و واردت از قرقیزستان در نمودار (۲-۲۹)

نمایش داده شده است:

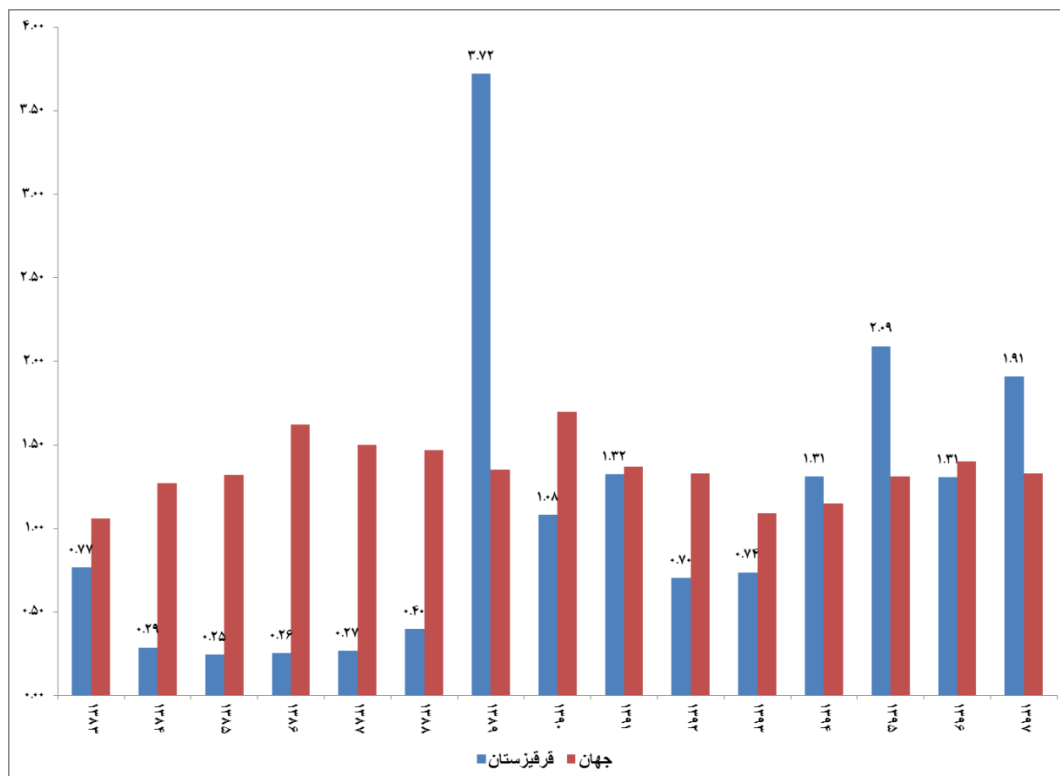
نمودار (۲-۲۹): مقایسه نرخ رشد واردات از جهان و واردات از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

ملاحظه می‌گردد که در این دوره بین رشد واردات ایران از جهان و واردات از قرقیزستان تقریباً هم‌جهتی وجود ندارد.

۲-۱۵-۱- قیمت واحد وارداتی از قرقیزستان

در این قسمت قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قرقیزستان با هم مقایسه می‌گردد. نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ ارزش واحد واردات از قرقیزستان از ارزش واحد واردات از جهان کمتر است که دلیل آن می‌تواند مربوط به نوع کالای وارداتی از قرقیزستان باشد (نمودار (۲-۳۰)).

نمودار (۲-۳۰): مقایسه قیمت واحد وارداتی ایران از جهان و قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

قیمت واحد وارداتی از قرقیزستان از ۰/۷۷ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۸۳ به ۱/۹۱ دلار بر کیلوگرم در ۱۳۹۷ افزایش یافته است.

۲-۱۵-۲- واردات از قرقیزستان بر حسب نوع تکنولوژی

واردات ایران از قرقیزستان در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب سطح تکنولوژی در پنج گروه؛ تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی تقسیم شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۴۲) ارائه شده است.

جدول (۲-۴۲): واردات ایران از قرقیزستان بر حسب تکنولوژی در ۹۷-۱۳۸۳

	بدون تکنولوژی		منبع‌گرا		متوسط		پیشرفته		پایین		
	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	
	۷/۳۹	۰/۳۴	۶/۵۸	۰/۳۱	۵۸/۵۶	۲/۷۲	۲۴/۱۱	۱/۱۲	۳/۳۶	۰/۱۶	۱۳۸۳
	۲/۲۲	۰/۱۵	۵۳/۱۵	۳/۵۸	۲۲/۷۱	۱/۵۳	۱۵/۹۰	۱/۰۷	۶/۰۲	۰/۴۱	۱۳۸۴
	۲/۶۸	۰/۴۴	۷۱/۱۰	۱۱/۶۰	۲۰/۲۰	۳/۳۰	۴/۳۹	۰/۷۲	۱/۶۳	۰/۲۷	۱۳۸۵
	۲/۱۱	۰/۴۲	۵۳/۸۰	۱۰/۶۷	۱۳/۹۲	۲/۷۶	۲۷/۸۷	۵/۵۳	۲/۳۰	۰/۴۶	۱۳۸۶
	۸/۹۰	۱/۶۱	۵۵/۰۷	۹/۹۷	۱۸/۱۱	۳/۲۸	۱۴/۷۳	۲/۶۷	۳/۱۸	۰/۵۸	۱۳۸۷
	۳۵/۷۵	۴/۶۵	۳۳/۰۷	۴/۳۰	۲۲/۰۰	۲/۸۶	۸/۷۰	۱/۱۳	۰/۴۹	۰/۰۶	۱۳۸۸

۸۷/۸۴	۷/۰۱	۱/۸۶	۰/۱۵	۸/۲۸	۰/۶۶	۱/۳۷	۰/۱۱	۰/۶۵	۰/۰۵	۱۳۸۹
۱۹/۷۵	۰/۹۴	۴/۹۱	۰/۲۳	۶۹/۲۲	۳/۳۱	۵/۵۰	۰/۲۶	۰/۶۲	۰/۰۳	۱۳۹۰
۰/۵۵	۰/۰۳	۱۲/۵۷	۰/۷۲	۷۳/۷۷	۴/۲۵	۱۱/۸۴	۰/۶۸	۱/۲۷	۰/۰۷	۱۳۹۱
۰/۷۵	۰/۰۳	۲۶/۲۱	۱/۰۷	۶۲/۹۸	۲/۵۷	۷/۸۲	۰/۳۲	۲/۲۴	۰/۰۹	۱۳۹۲
۳/۸۳	۰/۱۵	۳۲/۴۰	۱/۲۵	۴۰/۶۲	۱/۵۶	۲۲/۹۸	۰/۸۸	۰/۱۷	۰/۰۱	۱۳۹۳
۹/۹۵	۰/۱۷	۱/۵۷	۰/۰۳	۵۳/۵۷	۰/۹۱	۳۱/۹۳	۰/۵۴	۲/۹۸	۰/۰۵	۱۳۹۴
۵۵/۵۴	۱/۹۲	۹/۳۵	۰/۳۲	۳۵/۱۱	۱/۲۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۳۹۵
۹۹/۳۶	۶/۰۲	۰/۱۵	۰/۰۱	۰/۴۹	۰/۰۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۳۹۶
۹۹/۸۴	۱۱/۳۶	۰/۰۹	۰/۰۱	۰/۰۸	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۳۹۷
۲۹/۱۰	۲/۳۵	۲۴/۱۳	۲/۹۵	۳۳/۳۱	۲/۰۶	۱۱/۸۱	۱/۰۰	۱/۶۶	۰/۱۵	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

ملاحظه می‌گردد که در دوره مورد بررسی به طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی از قرقیزستان کالاهای با تکنولوژی متوسط است که متوسط سهم آن برابر ۳۳/۳۱ درصد است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با ۱/۶۶ درصد مربوط به کالاهای با تکنولوژی پایین است، در طی دوره مورد بررسی به میزان واردات کالاهای بدون تکنولوژی افزوده شده و از ۰/۳۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۱/۳۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ رسیده است.

۲-۱۵-۳- واردات از قرقیزستان بر حسب نوع مصرف

واردات ایران از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بر حسب نوع مصرف، در چهار گروه کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای دسته‌بندی شده‌اند که نتایج در جدول (۲-۴۳) ارائه شده است.

جدول (۲-۴۳): واردات ایران از قرقیزستان بر حسب نوع مصرف در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	اولیه		واسطه‌ای		مصرفی		سرمایه‌ای	
	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱۳۸۳	۰/۴۶	۹/۸۹	۰/۴۳	۹/۱۷	۱/۱۲	۲۴/۰۷	۲/۶۴	۵۶/۸۷
۱۳۸۴	۳/۷۱	۵۵/۰۵	۰/۴۶	۶/۸۱	۱/۰۹	۱۶/۱۴	۱/۴۸	۲۲/۰۰
۱۳۸۵	۱۰/۸۴	۶۶/۴۵	۱/۹۹	۱۲/۲۱	۰/۶۶	۴/۰۷	۲/۸۲	۱۷/۲۷
۱۳۸۶	۱۶/۰۵	۸۰/۸۸	۱/۱۴	۵/۷۵	۰/۰۹	۰/۴۷	۲/۵۶	۱۲/۹۰
۱۳۸۷	۱۲/۵۴	۶۹/۲۶	۳/۱۱	۱۷/۱۶	۰/۰۴	۰/۲۵	۲/۴۱	۱۳/۳۴
۱۳۸۸	۸/۳۶	۶۴/۳۳	۲/۰۱	۱۵/۴۵	۰/۱۳	۱/۰۱	۲/۵۰	۱۹/۲۲
۱۳۸۹	۷/۲۸	۹۱/۳۱	۰/۰۳	۰/۴۱	۰/۰۴	۰/۴۵	۰/۶۲	۷/۸۳
۱۳۹۰	۱/۲۹	۲۶/۹۵	۰/۲۷	۵/۶۵	۰/۰۱	۰/۲۲	۳/۲۱	۶۷/۱۸
۱۳۹۱	۱/۳۹	۲۴/۲۰	۰/۵۴	۹/۳۳	۰/۰۳	۰/۵۳	۳/۸۰	۶۵/۹۳
۱۳۹۲	۱/۲۹	۳۱/۵۲	۲/۵۷	۶۳/۰۳	۰/۰۶	۱/۵۴	۰/۱۶	۳/۹۱
۱۳۹۳	۲/۰۵	۵۳/۲۶	۱/۵۸	۴۱/۱۷	۰/۱۱	۲/۹۶	۰/۱۰	۲/۶۰
۱۳۹۴	۰/۲۴	۱۴/۱۴	۰/۲۵	۱۴/۴۱	۰/۳۳	۱۹/۳۷	۰/۸۹	۵۲/۰۸

۳۵/۱۱	۱/۲۱	۱/۷۴	۰/۰۶	۳۳/۵۳	۱/۱۶	۲۹/۶۳	۱/۰۲	۱۳۹۵
۰/۴۹	۰/۰۳	۰/۱۱	۰/۰۱	۷۹/۱۰	۴/۷۹	۲۰/۳۱	۱/۲۳	۱۳۹۶
۰/۰۸	۰/۰۱	۵/۲۱	۰/۲۷	۴۰/۳۴	۴/۵۹	۵۹/۵۲	۶/۷۷	۱۳۹۷
۲۵/۱۲	۱/۶۳	۲۴/۰۷	۱/۱۲	۲۳/۵۷	۱/۶۶	۴۶/۴۵	۴/۹۷	متوسط

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

نتایج نشان می‌دهد در دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط بیشترین سهم کالاهای وارداتی ایران از قرقیزستان، کالاهای اولیه بوده‌است که از ۰/۴۶ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶/۷۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است و کمترین سهم کالاهای وارداتی با متوسط سهمی برابر با ۲۳/۵۷ درصد مربوط به کالاهای ناسطه‌ای است، در این دوره میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای از ۲/۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۰۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته‌است.

۲-۱۵-۴- واردات اقلام عمده گروه کالایی از قرقیزستان

اقلام عمده وارداتی ایران از قرقیزستان بر حسب کدهای دو رقمی HS در سال ۱۳۹۷ که شامل ۷ گروه کالایی و سهم آن‌ها در واردات ایران از قرقیزستان است ارائه می‌شود (جدول (۲-۴۴)).

جدول (۲-۴۴): واردات عمده ایران از قرقیزستان بر حسب گروه کالایی در سال ۱۳۹۷

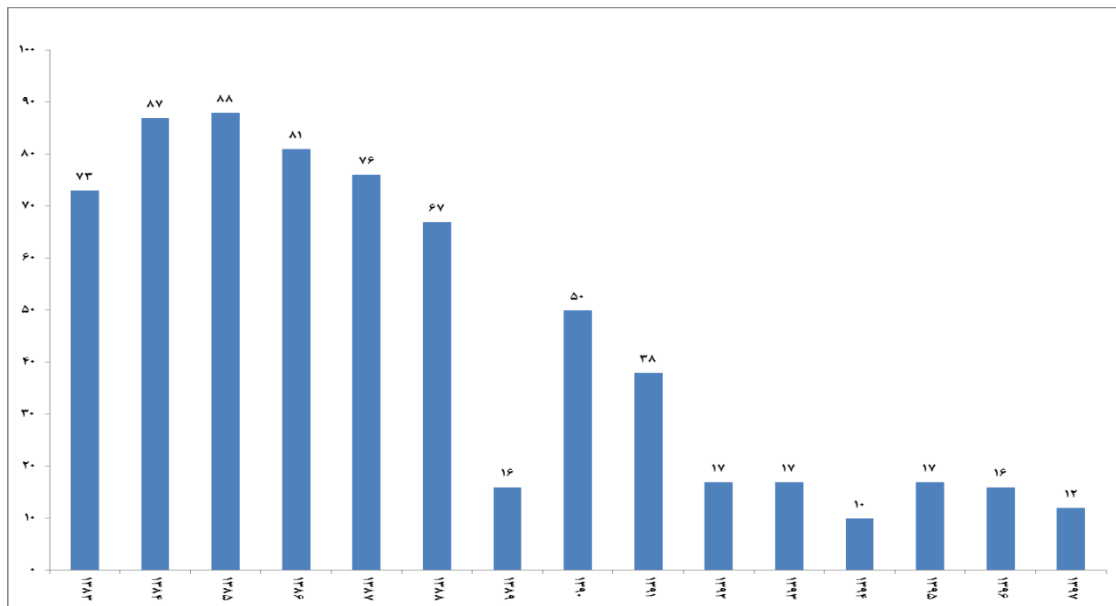
ردیف	کد HS	شرح	میلیون دلار	سهم
۱	۰۲	گوشت و احشاء خوراکی	۶.۳۹	۵۶.۱۴
۲	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۴.۶۴	۴۰.۷۶
۳	۵۲	پنبه	۰.۲۲	۱.۹۲
۴	۱۰	غلات	۰.۱۲	۱.۰۲
۵	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۰.۰۱	۰.۰۸
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۰.۰۱	۰.۰۶
۷	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۰.۰۰	۰.۰۳
		مجموع	۱۱.۳۷	۱۰۰.۰۰

ماخذ: آمار و اطلاعات بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۲-۴۴) می‌توان گفت در سال ۱۳۹۷ گوشت، سبزیجات و پنبه از واردات اصلی از قرقیزستان هستند، سهم ۷ گروه کالایی اول در واردات از قرقیزستان ۱۰۰ درصد است.

۲-۱۵-۵- تعداد اقلام وارداتی ایران از قرقیزستان

تعداد اقلام وارداتی ایران از قرقیزستان بر حسب کدهای شش رقمی HS در ۹۷-۱۳۸۳ در نمودار (۲-۳۱) نمایش داده شده است. ملاحظه می‌گردد تعداد اقلام وارداتی از قرقیزستان از ۱۵۶ در ۱۳۸۳ به ۳۲ در ۱۳۹۷ کاهش یافته است.

نمودار (۲-۳۱): تعداد اقلام وارداتی ایران از قرقیزستان در ۹۷-۱۳۸۳

ماخذ: همان

۲-۱۶- خلاصه و جمع‌بندی

در این فصل به تجزیه و تحلیل تجارت (واردات و واردات) ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، ارمنستان، بلاروس، قرقیزستان و قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ پرداخته شد. صادرات به تفکیک کل صادرات، قیمت واحد صادراتی، صادرات بر حسب نوع تکنولوژی (تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی)، صادرات کالا بر حسب نوع مصرف (کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای)، صادرات اقلام عمده گروه کالایی، تعداد اقلام صادراتی بر حسب کدهای شش رقمی HS و مقایسه نرخ رشد صادرات از هر کدام از کشورها با نرخ رشد صادرات به جهان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. واردات به تفکیک کل واردات، قیمت واحد وارداتی، واردات بر حسب نوع تکنولوژی (تکنولوژی پایین، تکنولوژی پیشرفته، تکنولوژی متوسط، کالاهای منبع‌گرا و کالاهای بدون تکنولوژی)، واردات کالا بر حسب نوع مصرف (کالاهای اولیه، کالاهای واسطه‌ای، کالاهای مصرفی و کالاهای سرمایه‌ای)، واردات اقلام عمده گروه کالایی، تعداد اقلام وارداتی بر حسب کدهای شش رقمی HS کالاها و مقایسه نرخ رشد واردات از هر کدام کشورها با نرخ رشد واردات از جهان پرداخته شده است.

صادرات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۲۰۱۴-۱۸ با نرخى برابر با ۳/۴۰ درصد کاهش یافته است. صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ افزایش بوده و نرخ رشد سالیانه‌ای برابر ۷/۴۶ درصد را تجربه نموده است، صادرات ایران در این دوره دارای نوساناتی بوده است. صادرات ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ بیشتر از سایر کشورهای عضو اتحادیه بوده است. بیشترین صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا کالاهای بدون تکنولوژی و یا دارای تکنولوژی پایین بوده است که منجر شده قیمت واحد این‌گونه کالا پایین باشد و برای کشور ایران درآمد کمتری را بدست دهد.

واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ دارای روند افزایشی بوده است و در این دوره حدود ۴۷ درصد رشد را تجربه نموده است. عمده واردات ایران از کشورهای عضو این اتحادیه کالاهای بدون تکنولوژی و یا کالاهای اولیه بوده است تعداد اقلام وارداتی و صادراتی ایران حتی در سطح کدهای شش رقمی HS چندان مورد توجه نیست.

در نهایت می‌توان گفت تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دارای تغییراتی است، به‌طور متوسط بیشترین تجارت ایران به روسیه است و کمترین تجارت ایران نیز مربوط به قرقیزستان است.

فصل سوم: تجزیه و تحلیل وضعیت اقتصادی، تجاری و سیاسی کشورهای عضو اتحادیه
اقتصادی اوراسیا

۳-۱- مقدمه

کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دارای ویژگی‌های مشترک در زمینه‌های سیاسی اداری، نظام اقتصادی و بافت اجتماعی فرهنگی هستند. ساختار این کشورها، میراث نظام واحدی از اتحاد جماهیر شوروی سابق است که با وجود آزادسازی اقتصادی و تجاری، وجوه مشترک نظام اداری سابق این کشورها بر قراردادهای و اتحادیه‌های اقتصادی و تجاری منطقه‌ای سایه افکنده است. زبان و فرهنگ مصرف مشترک این کشورها یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های بازار این کشورها است که از یک سو آمریکا، اروپا، ژاپن و کره جنوبی و از سوی دیگر ترکیه، چین و هند به اهمیت آن واقف هستند و به صورت گام به گام، بازارهای مهم این کشورها را یکی پس از دیگری تسخیر می‌کنند و سهم خود را از اقتصاد و تجارت بهبود می‌بخشند. ایران علی‌رغم دستاوردهای مهم در بخش صادرات کالا، خدمات فنی و مهندسی، انرژی، حمل و نقل و ترانزیت به این کشورها داشته است، متأسفانه این دستاوردها با مزیت‌ها و پتانسیل‌های بالقوه و بالفعل ایران متناسب نبوده است. بهبود و گسترش روابط همه جانبه به ویژه اقتصادی و تجاری با این کشورها نیازمند شناخت وضعیت این کشورها در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و ... است.

هدف از این فصل بررسی وضعیت اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و چشم‌انداز اقتصادی این کشورها در سال‌های آتی است.

۳-۲- وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۲۰۱۰-۱۸ مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت. در خصوص وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا بعضاً مطالعاتی صورت گرفته است که اکثر این مطالعات قدیمی بوده و تحولات اخیر این کشورها بویژه در حوزه اقتصادی را در بر نمی‌گیرند که در ادامه قصد داریم این مباحث را با آخرین آمار و اطلاعات در دسترس مورد تجزیه و تحلیل قرار دهیم.

۳-۳- بررسی وضعیت اقتصادی کشورها

۳-۳-۱- ارمنستان

جمهوری ارمنستان در قفقاز جنوبی در میان دریای سیاه و دریای خزر واقع شده است. این کشور از

نظر وسعت کوچک‌ترین جمهوری اتحاد جماهیر شوروی سابق محسوب می‌شد که همسایگان آن در غرب؛ ترکیه، در شمال؛ گرجستان، در شرق؛ جمهوری آذربایجان و در جنوب؛ ایران و ناحیه خودگردان نخجوان هستند. این کشور کوهستانی است و در شمال فلات ایران، در غرب فلات ارمنستان و جنوب سلسله جبال قفقاز واقع شده است. ارتفاع ارمنستان از سطح دریا ۵۹۰۰ پا (۱۸۰۰ متر) است و تنها کمتر از ۱۰٪ سرزمین ارمنستان ارتفاع کمتر ۳۳۰۰ پا دارند. نکته مهم در مورد ارمنستان عدم دسترسی این کشور به آب‌های آزاد است، مهم‌ترین دریاچه ارمنستان دریاچه سوان، در شرق این کشور واقع شده است و نقش بسیار مهمی در اکوسیستم منطقه ایفا می‌کند که یکی از مرتفع‌ترین دریاچه‌های آب شیرین جهان است. پایتخت ارمنستان شهر ایروان است که بیش از یک سوم کل جمعیت کشور را تشکیل می‌دهد. از دیگر شهرهای مهم ارمنستان می‌توان به شهر گیومری (لنیناکان)، آبویان، آخوریان، آنادزور (کیروواکان)، آماسیا، مارالیک، آپاران، تساخاکاهوویت، آرتاشات، آشتاراک و اجمیادزین اشاره کرد.

بعد از استقلال در سال ۱۹۹۱ سیاست‌گذاران ارمنستان گذر از اقتصاد دولتی به اقتصاد بازار را در دستور کار خود قرار دادند به طوری که این کشور طی سال‌های ۲۰۰۰-۱۹۹۵ با انجام اصلاحات اقتصادی بویژه آزادسازی تجارت و قیمت‌ها، رشد اقتصادی ۵/۴ درصد را تجربه کرد. در این دوره بیشتر بنگاه‌های کوچک و متوسط به بخش خصوصی واگذار شد و مداخلات دولت در اقتصاد کاهش یافت که بر همین اساس این کشور موفق شد وضعیت اقتصادی خود را با ثبات نماید و نرخ تورم را کنترل نماید. از سال ۲۰۰۰ به بعد این کشور اصلاحات اقتصادی را ادامه داد و با تقویت واسطه‌گری مالی، ارائه خدمات عمومی به مردم را بهبود بخشید.

جدول (۳-۱) برخی شاخص‌های کلان اقتصادی ارمنستان را در دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ از ۹۲۶۰ میلیون دلار در ۲۰۱۰ به ۱۳۰۰۸ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این دوره برابر با ۱۱۰۶۲ میلیون دلار است. نرخ رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی از ۲/۲۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۵/۲۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته و که متوسط آن در همین دوره برابر با ۴/۱۲ درصد است. تولید ناخالص داخلی سرانه نیز از ۳۲۱۸ دلار در ۲۰۱۰ به ۴۴۰۷ دلار در ۲۰۱۸ رسیده است و متوسط آن در این دوره ۳۷۹۶ دلار است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه از ۲/۵۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۴/۹۵ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته و متوسط آن در دوره مورد بررسی برابر با ۳/۸۷ درصد بوده است که البته در این دوره نوساناتی نیز داشته است.

سهام بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی از ۱۷/۹۱ درصد در ۲۰۱۳ به ۱۴/۹۹ در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط سهام آن در همین دوره برابر ۱۷/۱۷ درصد است. سهام بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی از ۲۷/۸۳ درصد در ۲۰۱۲ به ۲۴/۹۸ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط آن در همین دوره برابر ۲۵/۹۸ درصد است. سهام صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی از ۹/۴۲ درصد در ۲۰۱۲ به ۱۱/۳۱ درصد در ۲۰۱۸ رسیده و سهام متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر ۱۰/۰۳ درصد بوده است. سهام درآمد نفت در تولید ناخالص داخلی ارمنستان در این برابر صفر بوده است.

سهام واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۴۵/۳۲ درصد در ۲۰۱۰ به ۵۲/۸۹ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۴۷/۰۴ درصد است. سهام صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۲۰/۸۳ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۷/۵۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۲۹/۶۴ درصد است. سهام تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از ۵۱/۷۷ درصد در ۲۰۱۰ به ۵۹/۳۲ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۵۲/۳۸ درصد است.

نرخ تورم از ۸/۱۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۲/۵۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۳/۶۶ درصد است.

جمعیت از ۲۸۷۷ هزار نفر در ۲۰۱۰ به ۲۹۵۲ هزار نفر ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۲۹۱۲ هزار نفر است. نرخ رشد جمعیت از ۰/۳۷- درصد در ۲۰۱۰ به ۰/۲۴ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۰/۲۴ درصد بوده است.

جدول (۳-۱): شاخص های اقتصاد کلان ارمنستان در ۲۰۱۰-۱۸

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	واحد	متغیر
۱۱۰۶۲	۱۳۰۰۸	۱۲۳۶۵	۱۱۵۰۲	۱۱۴۷۹	۱۱۱۲۳	۱۰۷۳۷	۱۰۳۹۴	۹۶۹۶	۹۲۶۰	میلیون دلار	تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰)
۴/۱۲	۵/۲۰	۷/۵۰	۰/۲۰	۳/۲۰	۳/۶۰	۳/۳۰	۷/۲۰	۴/۷۰	۲/۲۰	درصد	نرخ رشد تولید ناخالص داخلی
۳۷۹۶	۴۴۰۷	۴۱۹۹	۳۹۱۷	۳۹۲۴	۳۸۱۹	۳۷۰۵	۳۶۰۴	۳۳۷۱	۳۲۱۸	دلار	تولید ناخالص داخلی سرانه
۳/۸۷	۴/۹۵	۷/۱۸	-۰/۱۶	۲/۷۴	۳/۰۷	۲/۸۲	۶/۹۱	۴/۷۳	۲/۵۸	درصد	نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه
۱۷/۱۷	۱۴/۹۹	۱۶/۳۹	۱۷/۲۲	۱۸/۰۷	۱۸/۴۳	۱۷/۹۱	//	//	//	درصد	سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی
۲۵/۹۸	۲۴/۹۸	۲۵/۸۱	۲۵/۵۸	۲۵/۷۱	۲۵/۲۷	۲۶/۷۱	۲۷/۸۳	//	//	درصد	سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی
۱۰/۰۳	۱۱/۳۱	۱۰/۶۳	۱۰/۲۸	۹/۲۱	۹/۶۷	۹/۶۸	۹/۴۲	//	//	درصد	سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی
۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	درصد	سهم درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی
۴۷/۰۴	۵۲/۸۹	۴۹/۵۰	۴۲/۷۷	۴۱/۸۷	۴۷/۰۵	۴۸/۲۰	۴۸/۴۰	۴۷/۳۵	۴۵/۳۲	درصد	سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی
۲۹/۶۴	۳۷/۵۱	۳۷/۳۳	۳۳/۱۵	۲۹/۷۳	۲۸/۵۷	۲۸/۳۶	۲۷/۵۷	۲۳/۷۶	۲۰/۸۳	درصد	سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی
۵۲/۳۸	۵۹/۳۲	۵۵/۸۱	۴۸/۰۳	۴۴/۷۶	۵۰/۹۹	۵۳/۵۶	۵۳/۱۲	۵۴/۰۲	۵۱/۷۷	درصد	سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی
۳/۶۶	۲/۵۲	۰/۹۷	-۱/۴۰	۳/۷۳	۲/۹۸	۵/۷۹	۲/۵۶	۷/۶۵	۸/۱۸	درصد	نرخ تورم
۲۹۱۲	۲۹۵۲	۲۹۴۵	۲۹۳۶	۲۹۲۶	۲۹۱۲	۲۸۹۸	۲۸۸۴	۲۸۷۷	۲۸۷۷	هزار نفر	جمعیت
۰/۲۴	۰/۲۴	۰/۲۹	۰/۳۶	۰/۴۵	۰/۵۱	۰/۴۶	۰/۲۷	-۰/۰۳	-۰/۳۷	درصد	نرخ رشد جمعیت
					۲۸۴۷۰					کیلومتر مربع	مساحت

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۲- بلاروس

جمهوری بلاروس یکی از کشورهای اروپای شرقی است که پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۰ تشکیل شد و تا پیش از آن جزء شوروی سابق بود. بلاروس از شمال و شرق با روسیه، از جنوب با اوکراین، از غرب با لهستان و از شمال با لتونی و لیتوانی همسایه است و پایتخت آن شهر مینسک است. بلاروس کشوری است که به دریا راه ندارد و تقریباً پست (کم ارتفاع) و شامل نواحی گسترده‌ای از سرزمین‌های باتلاقی (تالابی) است. آب و هوای بلاروس از زمستان‌های بسیار سرد تا تابستان‌های خنک و بارانی در نوسان است. منابع طبیعی بلاروس شامل؛ ذخایر زغال سنگ، اندکی نفت خام، گاز طبیعی، گرانیت، دولومیت، سنگ آهک، خاک رسوبی، گل سفید، ماسه، شن و خاک رس است.

اکثریت جمعیت بلاروس، بلاروس‌های بومی هستند که ۸۲ درصد کل جمعیت این کشور را شامل می‌شوند. زبان‌های رایج در بلاروس زبان روسی و بلاروسی است که هر دو از زبان‌های رسمی بلاروس هستند.

بلاروس کشوری صنعتی است و وابستگی بالائی به انرژی و مواد خام دارد که روسیه به عنوان یک شریک تجاری عمده با این کشور ارتباط دارد. رشد سریع قیمت انرژی مشکلات زیادی برای ثبات اقتصاد کلان این کشور پدید آورده به طوری که این کشور به دنبال کاهش وابستگی خود به انرژی است. بلاروس پل ارتباطی بین اروپا و روسیه است که موقعیت استراتژیکی برای خود ایجاد کرده است، اقتصاد بلاروس هنوز ویژگی‌های اقتصاد بسته و دولتی را دارد. دولت کنترل عوامل تولید، اتخاذ تصمیمات اقتصادی برای بنگاه‌ها، وضع مالیات‌های سنگین برای بنگاه‌ها، کمک به شرکت‌های سنتی تولید کالا و خدمات برای ایجاد اشتغال در قالب صندوق‌های حمایتی را در دستور کار خود دارد.

جدول (۲-۳) برخی شاخص‌های کلان اقتصادی بلاروس را در دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ از ۵۸۶۶۵ میلیون دلار در ۲۰۱۰ به ۶۳۹۷۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این دوره برابر با ۶۲۲۳۹ میلیون دلار است. نرخ رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی از ۷/۸۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۳/۵۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و که متوسط آن در همین دوره برابر با ۱/۸۷ درصد است. تولید ناخالص داخلی سرانه نیز از ۶۱۸۱ دلار در ۲۰۱۰ به ۶۷۴۴ دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این ۶۵۶۴ دلار است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه از ۷/۹۸ درصد

در ۲۰۱۰ به ۳/۱۹ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط آن در این برابر با ۱/۹۰ درصد بوده است که در این دوره نوساناتی داشته است.

سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی از ۸/۱۳ درصد در ۲۰۱۰ به ۷/۵۷ در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط سهم آن در همین دوره برابر ۷/۵۳ درصد است. سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی از ۳۶/۹۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۱/۳۹ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط آن در همین دوره برابر ۳۴/۱۵ درصد است. سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی از ۲۱/۹۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۲۱/۴۷ درصد در ۲۰۱۸ رسیده و سهم متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر ۲۲/۲۴ درصد بوده است. سهم درآمد نفت سهم بخش نفت از تولید ناخالص داخلی از ۰/۸۷ درصد در ۲۰۱۰ به ۰/۵۲ در ۲۰۱۷ کاهش یافته و متوسط سهم آن در همین دوره برابر ۰/۷۷ درصد است.

سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۶۲/۹۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۶۹/۱۴ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۶۵/۵۹ درصد است. سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۵۰/۱۱ درصد در ۲۰۱۰ به ۷۰/۲۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۶۴/۲۴ درصد است. سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از ۱۰۲/۵۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۲۰/۸۶ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۱۱۴/۷۸ درصد است.

نرخ تورم از ۱۱۳/۰۷ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۳۹/۳۴ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۱۲۹/۸۳ درصد است.

جمعیت از ۹۴۹۱ هزار نفر در ۲۰۱۰ به ۹۴۸۵ هزار نفر ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۹۴۸۳ هزار نفر است. نرخ رشد جمعیت از ۰/۱۷- درصد در ۲۰۱۰ به ۰/۱۴- درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۰/۰۳- درصد بوده است.

جدول (۲-۳): شاخص های اقتصاد کلان بلاروس در ۲۰۱۰-۱۸

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	واحد	متغیر
۶۲۲۳۹	۶۳۹۷۴	۶۲۰۸۱	۶۰۵۴۸	۶۲۱۱۷	۶۴۵۹۰	۶۳۴۹۴	۶۲۸۶۴	۶۱۸۲۱	۵۸۶۶۵	میلیون دلار	تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰)
۱/۸۷	۳/۰۵	۲/۵۳	-۲/۵۳	-۳/۸۳	۱/۷۳	۱/۰۰	۱/۶۹	۵/۳۸	۷/۸۰	درصد	نرخ رشد تولید ناخالص داخلی
۶۵۶۴	۶۷۴۴	۶۵۳۶	۶۳۷۲	۶۵۴۶	۶۸۱۷	۶۷۰۸	۶۶۴۲	۶۵۲۶	۶۱۸۱	دلار	تولید ناخالص داخلی سرانه
۱/۹۰	۳/۱۹	۲/۵۷	-۲/۶۵	-۳/۹۸	۱/۶۳	۰/۹۹	۱/۷۸	۵/۵۷	۷/۹۸	درصد	نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه
۷/۵۳	۷/۵۷	۶/۹۰	۶/۲۸	۷/۳۰	۶/۸۱	۸/۱۳	۸/۰۰	۸/۶۷	۸/۱۳	درصد	سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی
۳۴/۱۵	۳۱/۴۹	۳۱/۵۵	۳۰/۹۶	۳۲/۶۹	۳۵/۳۸	۳۵/۹۰	۳۶/۲۸	۳۶/۰۹	۳۶/۹۸	درصد	سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی
۲۲/۲۴	۲۱/۴۷	۲۱/۶۳	۲۰/۱۵	۲۰/۶۴	۲۱/۰۹	۲۲/۰۰	۲۴/۷۸	۲۶/۴۲	۲۱/۹۶	درصد	سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی
۰/۷۷	//	۰/۵۲	۰/۳۸	۰/۴۲	۰/۷۴	۰/۸۷	۱/۱۳	۱/۲۵	۰/۸۷	درصد	سهم درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی
۶۵/۵۹	۶۹/۱۴	۶۶/۵۸	۶۲/۷۰	۵۷/۹۰	۵۵/۷۱	۶۱/۴۸	۷۴/۳۱	۷۹/۵۱	۶۲/۹۶	درصد	سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی
۶۴/۲۴	۷۰/۲۰	۶۶/۷۹	۶۲/۵۱	۵۸/۰۱	۵۴/۹۴	۵۸/۳۳	۷۸/۷۸	۷۸/۴۷	۵۰/۱۱	درصد	سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی
۱۱۴/۷۸	۱۲۰/۸۶	۱۱۵/۹۹	۱۰۷/۱۸	۱۰۰/۸۸	۹۷/۳۷	۱۰۶/۲۲	۱۴۰/۷۷	۱۴۱/۱۶	۱۰۲/۵۶	درصد	سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی
۱۲۹/۸۳	۱۳۹/۳۴	۱۳۳/۳۷	۱۲۵/۲۱	۱۱۵/۹۱	۱۱۰/۶۵	۱۱۹/۸۲	۱۵۳/۰۹	۱۵۷/۹۷	۱۱۳/۰۷	درصد	نرخ تورم
۹۴۸۳	۹۴۸۵	۹۴۹۸	۹۵۰۲	۹۴۹۰	۹۴۷۵	۹۴۶۶	۹۴۶۴	۹۴۷۳	۹۴۹۱	هزار نفر	جمعیت
-۰/۰۳	-۰/۱۴	-۰/۰۳	۰/۱۳	۰/۱۶	۰/۰۹	۰/۰۲	-۰/۰۹	-۰/۱۸	-۰/۱۷	درصد	نرخ رشد جمعیت
										کیلومتر مربع	مساحت
										۲۰۲۹۰۰	

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۳- روسیه

روسیه بزرگ‌ترین کشور جهان است که حدود ۱۱/۵ درصد خشکی‌های زمین را شامل می‌شود. این کشور به دو بخش اروپایی و آسیایی تقسیم شده که سلسله کوه‌های اورال آن‌ها را از یکدیگر جدا کرده است. روسیه از شمال به اقیانوس منجمد شمالی، دریای سفید، خلیج پچوا، دریای کارا، دریای بارنتس، دریای لاپتف، دریای سیبری شرقی، دریای چوکچی و فنلاند و نروژ، از غرب با دریای بالتیک و خلیج فنلاند، استونی، لتونی، لهستان، بلاروس و اوکراین، مرز مشترک دارد. از جنوب با دریای سیاه، گرجستان، آذربایجان، دریای خزر با قزاقستان همسایه است. از شرق نیز با چین، مغولستان، کره شمالی، دریای ژاپن و اقیانوس آرام هم مرز است.

آب و هوای روسیه به علت وسعت زیاد، در نقاط مختلف متفاوت بوده و در زمستان و تابستان دارای اختلاف دمای بسیار زیادی است. در بخشی از نواحی سیبری، دمای متوسط در زمستان، ۵۰ درجه سانتیگراد زیر صفر است. مناطق مرکزی روسیه، دارای ویژگی‌های آب و هوایی اروپای شرقی و مرکزی است. در مجموع روسیه از سه نوع آب و هوای سرد و خشک در مناطق شمالی، معتدل و نیمه مرطوب در نواحی جنوب غربی و معتدل و خشک در نواحی جنوب شرقی برخوردار است.

روسیه دارای بزرگ‌ترین ذخایر گازی، دومین ذخایر ذغال سنگ و هشتمین ذخایر نفتی در جهان است، حدود ۴۶ درصد از تولید برق در این کشور از بخش گاز تامین می‌شود. شرکت‌های سرمایه‌گذاری خارجی و داخلی بیش از ۲۸ میلیارد دلار در بازار انرژی روسیه سرمایه‌گذاری نموده‌اند که توسعه بخش انرژی این کشور منجر به تقاضای فزاینده برای تکنولوژی‌های جدید است.

جدول (۳-۳) برخی شاخص‌های کلان اقتصادی روسیه را در دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ از ۱۵۲۴۹۱۷ میلیون دلار در ۲۰۱۰ به ۱۷۲۲۱۹۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته‌است و متوسط آن در این دوره برابر با ۱۶۴۹۹۹۱ میلیون دلار است. نرخ رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی از ۴/۵۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۲/۲۵ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و که متوسط آن در همین دوره برابر با ۱/۸۸ درصد است. تولید ناخالص داخلی سرانه نیز از ۱۰۶۷۵ دلار در ۲۰۱۰ به ۱۱۷۲۹ دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این ۱۱۳۷۵ دلار است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه از ۴/۴۵ درصد در ۲۰۱۰ به ۲/۲۶ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط آن در این برابر با ۱/۵۷ درصد بوده‌است که در این دوره نوساناتی داشته است.

سه‌م بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی از ۴/۰۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۳/۵۵ در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط سه‌می آن در همین دوره برابر ۳/۵۳ درصد است. سه‌م بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی از ۳۰/۰۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۲/۰۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط آن در همین دوره برابر ۲۹/۶۳ درصد است. سه‌م صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی از ۱۲/۸۲ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۲/۳۱ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و سه‌م متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر ۱۲/۰۰ درصد بوده است. سه‌م درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی از ۹/۹۴ درصد در ۲۰۱۰ به ۶/۴۳ در ۲۰۱۷ کاهش یافته و متوسط سه‌می آن در همین دوره برابر ۸/۴۳ درصد است.

سه‌م واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۲۱/۱۴ درصد در ۲۰۱۰ به ۲۰/۷۷ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۲۰/۵۶ درصد است. سه‌م صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۲۹/۲۲ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۰/۷۴ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۲۷/۵۸ درصد است. سه‌م تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از ۴۲/۵۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۴۱/۸۱ درصد در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۳۹/۴۴ درصد است.

نرخ تورم از ۵۰/۳۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۵۱/۵۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۴۸/۱۴ درصد است.

جمعیت از ۱۴۲۸۴۹ هزار نفر در ۲۰۱۰ به ۱۴۴۴۷۸ هزار نفر در ۲۰۱۸ رسیده که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۱۴۳۷۵۰ هزار نفر است. نرخ رشد جمعیت از ۰/۰۴ درصد در ۲۰۱۰ به ۰/۰۱- درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۰/۱۳- درصد بوده است.

جدول (۳-۳): شاخص های اقتصاد کلان روسیه در ۱۸-۲۰۱۰

متغیر	واحد	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰)	میلیون دلار	۱۵۲۴۹۱۷	۱۵۹۰۴۸۹	۱۶۴۹۳۳۸	۱۶۷۹۰۲۶	۱۶۹۰۷۸۰	۱۶۵۱۷۶۱	۱۶۵۷۲۰۰	۱۶۸۴۲۱۶	۱۷۲۲۱۹۲	۱۶۴۹۹۹۱
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی	درصد	۴/۵۰	۴/۳۰	۳/۷۰	۱/۸۰	۰/۷۰	-۲/۳۱	۰/۳۳	۱/۶۳	۲/۲۵	۱/۸۸
تولید ناخالص داخلی سرانه	دلار	۱۰۶۷۵	۱۱۱۲۵	۱۱۵۱۸	۱۱۷۰۰	۱۱۵۷۳	۱۱۲۸۲	۱۱۲۹۸	۱۱۴۷۰	۱۱۷۲۹	۱۱۳۷۵
نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه	درصد	۴/۴۵	۴/۲۲	۳/۵۳	۱/۵۸	-۱/۰۸	-۲/۵۲	۰/۱۵	۱/۵۲	۲/۲۶	۱/۵۷
سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی	درصد	۴/۰۸	۳/۳۴	۳/۳۹	۳/۲۰	۳/۱۶	۳/۳۶	۳/۸۷	۳/۸۵	۳/۵۵	۳/۵۳
سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۳۰/۰۰	۲۹/۲۶	۲۹/۲۶	۲۸/۲۱	۲۸/۰۷	۲۹/۸۹	۲۹/۴۶	۳۰/۴۷	۳۲/۰۷	۲۹/۶۳
سهم صنایع کارخانه ای از تولید ناخالص داخلی	درصد	۱۲/۸۲	۱۱/۵۸	۱۱/۸۰	۱۱/۳۲	۱۱/۴۸	۱۲/۴۸	۱۲/۰۱	۱۲/۲۲	۱۲/۳۱	۱۲/۰۰
سهم درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی	درصد	۹/۹۴	۱۱/۳۷	۱۰/۳۳	۹/۰۸	۹/۱۹	۵/۹۳	۵/۱۶	۶/۴۳	//	۸/۴۳
سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۲۱/۱۴	۱۹/۹۲	۲۰/۲۳	۲۰/۴۰	۲۰/۶۸	۲۰/۶۴	۲۰/۵۷	۲۰/۷۱	۲۰/۷۷	۲۰/۵۶
سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی	درصد	۲۹/۲۲	۲۷/۹۸	۲۶/۸۸	۲۵/۷۹	۲۷/۱۰	۲۸/۷۱	۲۵/۷۴	۲۶/۰۵	۳۰/۷۴	۲۷/۵۸
سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی	درصد	۴۲/۵۸	۴۱/۲۳	۳۹/۱۲	۳۷/۵۷	۳۹/۰۶	۳۹/۱۹	۳۶/۸۹	۳۷/۴۸	۴۱/۸۱	۳۹/۴۴
نرخ تورم	درصد	۵۰/۳۶	۴۷/۹۰	۴۷/۱۱	۴۶/۱۹	۴۷/۷۸	۴۹/۳۵	۴۶/۳۰	۴۶/۷۶	۵۱/۵۱	۴۸/۱۴
جمعیت	هزار نفر	۱۴۲۸۴۹	۱۴۲۹۶۱	۱۴۳۲۰۲	۱۴۳۵۰۷	۱۴۳۸۲۰	۱۴۴۰۹۷	۱۴۴۳۴۲	۱۴۴۴۹۷	۱۴۴۴۷۸	۱۴۳۷۵۰
نرخ رشد جمعیت	درصد	۰/۰۴	۰/۰۸	۰/۱۷	۰/۲۱	۰/۲۲	۰/۱۹	۰/۱۷	۰/۱۱	-۰/۰۱	۰/۱۳
مساحت	کیلومترمربع	۱۶۳۷۶۸۷۰									

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۴- قزاقستان

جمهوری قزاقستان مساحتی برابر با ۲۷۱۷ هزار کیلومتر مربع دارد که از این لحاظ وسیع‌ترین جمهوری آسیای مرکزی و دومین جمهوری بزرگ شوروی سابق پس از روسیه است. این کشور از شمال با روسیه از جنوب با ازبکستان و ترکمنستان و قرقیزستان و از شرق با چین مرز مشترک دارد و دریای خزر در غرب و دریاچه آرال در مرز این کشور با ازبکستان قرار گرفته است.

بندر آکتانو با توجه به موقعیت استقرار صنایع نفت، پتروشیمی، شیلات و نیروگاه اتمی از مهم‌ترین مراکز صنعتی قزاقستان به شمار می‌رود که ذخائر غنی نفت و اورانیم بر اهمیت این بندر افزوده است و از بندرگاه این شهر جهت حمل نفت خام و مواد معدنی استفاده می‌شود، کشتی‌ها و تانکرها تا ظرفیت پنج هزار تن قادر به پهلو گرفتن در این بندر هستند. از دیگر بنادر مهم این کشور می‌توان به؛ بندر گوریف، بندر یارعلی‌یف، بندر آق‌سو اشاره نمود. بعد از استقلال در سال ۱۹۹۱، قزاقستان اصلاحاتی را برای گذر اقتصاد از دولتی به اقتصاد بازار شروع نمود. از جمله می‌توان به آزادسازی قیمت‌ها و خصوصی‌سازی بنگاه‌های کوچک و متوسط، ایجاد محیطی مناسب برای فعالیت کسب و کارها، انجام اصلاحات در بخش بانکداری و خصوصی‌سازی بخشی از صنعت برق اشاره نمود. همچنین این کشور به دلیل مزیت‌های فراوان در صنایع نفت و مواد معدنی با اصلاحاتی در قوانین جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، سعی نمود آن را به سمت صنایع فوق‌هدایت نماید. تاسیس صندوق ملی برای پس‌انداز بخشی از درآمدهای نفت و گاز از دیگر اقدامات این دولت به شمار می‌رود.

جدول (۳-۴) برخی شاخص‌های کلان اقتصادی قزاقستان را در دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ از ۱۴۸۰۴۷ میلیون دلار در ۲۰۱۰ به ۲۰۴۰۶۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این دوره برابر با ۱۷۸۷۸۲ میلیون دلار است. نرخ رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی از ۷/۳۰ درصد در ۲۰۱۰ به ۴/۱۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته و که متوسط آن در همین دوره برابر با ۴/۴۷ درصد است. تولید ناخالص داخلی سرانه نیز از ۹۰۷۰ دلار در ۲۰۱۰ به ۱۱۱۶۶ دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است و متوسط آن در این ۱۰۳۱۶ دلار است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه از ۵/۷۹ درصد در ۲۰۱۰ به ۲/۷۴ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط آن در این برابر با ۳/۰۰ درصد بوده است که در این دوره نوساناتی داشته است.

سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی از ۶/۱۵ درصد در ۲۰۱۳ به ۴/۳۶ در ۲۰۱۸

کاهش یافته و متوسط سهم آن در این دوره برابر $4/71$ درصد است. سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی از $40/60$ درصد در 2012 به $34/07$ درصد در 2018 کاهش یافته که متوسط سهم آن در این دوره برابر $34/47$ درصد است. سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی از $11/32$ درصد در 2012 به $11/63$ درصد در 2018 رسیده و سهم متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر $10/99$ درصد بوده است. سهم درآمد نفت در تولید ناخالص داخلی از $16/60$ درصد در 2010 به $10/19$ در 2017 کاهش یافته و متوسط سهم آن در این دوره برابر $13/16$ درصد است..

سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از $29/89$ درصد در 2010 به $26/26$ درصد در 2017 رسیده که متوسط سالیانه آن در این دوره برابر با $27/23$ درصد است. سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از $44/24$ درصد در 2010 به $36/34$ درصد در 2017 رسیده که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با $38/44$ درصد است. سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از $61/52$ درصد در 2010 به $54/82$ درصد در 2018 رسیده که متوسط سالیانه آن در این دوره برابر با $54/31$ درصد است.

نرخ تورم از $74/14$ درصد در 2010 به $60/62$ درصد در 2017 کاهش یافته که متوسط سالیانه آن در این دوره برابر با $65/67$ درصد است.

جمعیت از 16322 هزار نفر در 2010 به 18276 هزار نفر 2018 افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با 17294 هزار نفر است. نرخ رشد جمعیت از $1/41$ درصد در 2010 به $1/31$ درصد در 2018 کاهش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با $1/41$ درصد بوده است.

جدول (۳-۴): شاخص های اقتصاد کلان قزاقستان در ۲۰۱۰-۱۸

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	واحد	متغیر
۱۷۸۷۸۲	۲۰۴۰۶۷	۱۹۶۰۳۰	۱۸۸۳۰۹	۱۸۶۲۶۰	۱۸۴۰۵۲	۱۷۶۶۳۳	۱۶۶۶۳۵	۱۵۹۰۰۳	۱۴۸۰۴۷	میلیون دلار	تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰)
۴/۴۷	۴/۱۰	۴/۱۰	۱/۱۰	۱/۲۰	۴/۲۰	۶/۰۰	۴/۸۰	۷/۴۰	۷/۳۰	درصد	نرخ رشد تولید ناخالص داخلی
۱۰۳۱۶	۱۱۱۶۶	۱۰۸۶۸	۱۰۵۸۳	۱۰۶۱۷	۱۰۶۴۶	۱۰۳۶۸	۹۹۲۳	۹۶۰۳	۹۰۷۰	دلار	تولید ناخالص داخلی سرانه
۳/۰۰	۲/۷۴	۲/۶۹	-۰/۳۳	-۰/۲۷	۲/۶۸	۴/۴۹	۳/۳۳	۵/۸۷	۵/۷۹	درصد	نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه
۴/۷۱	۴/۳۶	۴/۵۶	۴/۷۱	۴/۳۳	۴/۵۰	۴/۲۹	۴/۹۹	۴/۵۱	۶/۱۵	درصد	سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی
۳۴/۴۷	۳۴/۰۷	۳۲/۲۲	۳۱/۹۸	۳۰/۸۵	۳۳/۲۱	۳۳/۷۰	۳۶/۳۰	۳۷/۲۷	۴۰/۶۰	درصد	سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی
۱۰/۹۹	۱۱/۶۳	۱۱/۲۰	۱۱/۳۳	۱۰/۲۸	۱۰/۳۲	۱۰/۶۳	۱۱/۰۸	۱۱/۰۹	۱۱/۳۲	درصد	سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی
۱۳/۱۶	//	۱۰/۱۹	۷/۱۵	۶/۷۵	۱۳/۶۳	۱۴/۲۹	۱۷/۲۶	۱۹/۴۲	۱۶/۶۰	درصد	سهم درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی
۲۷/۲۳	//	۲۶/۲۶	۲۸/۴۷	۲۴/۵۳	۲۵/۶۳	۲۶/۷۹	۲۹/۶۱	۲۶/۶۵	۲۹/۸۹	درصد	سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی
۳۸/۴۴	//	۳۴/۳۶	۳۱/۸۴	۲۸/۵۲	۳۹/۳۴	۳۸/۶۲	۴۴/۱۱	۴۶/۴۶	۴۴/۲۴	درصد	سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی
۵۴/۳۱	۵۴/۸۲	۴۷/۹۵	۴۵/۲۵	۴۱/۵۰	۵۴/۵۴	۵۶/۴۲	۶۳/۸۵	۶۲/۹۴	۶۱/۵۲	درصد	سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی
۶۵/۶۷	//	۶۰/۶۲	۶۰/۳۱	۵۳/۰۵	۶۴/۹۷	۶۵/۴۱	۷۳/۷۲	۷۳/۱۲	۷۴/۱۴	درصد	نرخ تورم
۱۷۲۹۴	۱۸۲۷۶	۱۸۰۳۸	۱۷۷۹۴	۱۷۵۴۳	۱۷۲۸۸	۱۷۰۳۶	۱۶۷۹۲	۱۶۵۵۷	۱۶۳۲۲	هزار نفر	جمعیت
۱/۴۱	۱/۳۱	۱/۳۶	۱/۴۲	۱/۴۶	۱/۴۷	۱/۴۴	۱/۴۱	۱/۴۳	۱/۴۱	درصد	نرخ رشد جمعیت
										کیلومتر مربع	مساحت
					۲۶۹۹۷۰۰						

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۵- قرقیزستان

جمهوری قرقیزستان در شمال شرقی آسیای مرکزی در ناحیه تیان‌شان و جنوب خاوری ارتفاعات پامیر-الای قرار دارد. این کشور از شمال با قزاقستان، از جنوب با ازبکستان، از شرق با چین و از جنوب با تاجیکستان مرز مشترک دارد. آب و هوای قرقیزستان معتدل کوهستانی است که دارای بهار و تابستان معتدل و زمستان‌های سرد و سخت است. میانگین دما بین ۱۸ درجه زیر صفر تا ۴۰ درجه بالای صفر است. میزان بارندگی در سال بستگی به ارتفاع مناطق از ۱۰۰ تا ۱۰۰۰ میلیمتر در نوسان است که میزان بارندگی در ناحیه فرغانه بیشتر از سایر مناطق است.

این کشور از نظر اقتصادی وابستگی زیادی به جمهوری‌های اتحاد جماهیر شوروی سابق بخصوص در زمینه بازارهای صادراتی، واردات نفت، گاز و کالاهای مصرفی دارد. پس از استقلال در سال ۱۹۹۱ اقدامات وسیعی به منظور تغییر و تعدیل ساختار سیاست‌گذاری، نهادی و اقتصادی کشور صورت گرفت، به طوری که زمینه ایجاد اقتصاد بازار را فراهم نماید.

بعد از استقلال این کشور در سال ۱۹۹۱، این کشور با قطع یارانه‌های دریافتی از دولت مرکزی، با کاهش دارایی‌ها، کاهش مصرف بخش خصوصی و افزایش در مخارج دولت مواجه گشت که در نتیجه تولید ناخالص داخلی در سال ۱۹۹۵ نصف تولید ناخالص داخلی در سال ۱۹۹۰ گردید که باعث رشد منفی اقتصادی در سال ۱۹۹۵ گردید، از سوی دیگر، در این سال‌ها تمامی شاخص‌های اقتصادی کاهش یافت، تورم و بیکاری افزایش یافت و درآمد حقیقی مردم کاهش یافت که منجر به افزایش فقر در این کشور گردید.

جدول (۳-۵) برخی شاخص‌های کلان اقتصادی قرقیزستان را در دوره ۲۰۱۰ الی ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ از ۴۷۹۴ میلیون دلار در ۲۰۱۰ به ۶۶۶۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته‌است و متوسط آن در این دوره برابر با ۵۷۹۲ میلیون دلار است. نرخ رشد سالیانه تولید ناخالص داخلی از ۰/۴۷- درصد در ۲۰۱۰ به ۳/۵۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته و که متوسط آن در همین دوره برابر با ۴/۰۶ درصد است. تولید ناخالص داخلی سرانه نیز از ۸۸۰ دلار در ۲۰۱۰ به ۱۰۸۷ دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته‌است و متوسط آن در این دوره برابر با ۹۹۰ دلار است. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه از ۱/۶۵- درصد در ۲۰۱۰ به ۱/۵۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته و متوسط آن در این برابر با ۲/۲۳ درصد بوده‌است که در این دوره نوساناتی داشته‌است.

سه‌م بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی از ۱۸/۷۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۲/۵۱ در ۲۰۱۸ کاهش یافته و متوسط سه‌م آن در این دوره برابر ۱۵/۳۵ درصد است. سه‌م بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی از ۲۶/۲۷ درصد در ۲۰۱۰ به ۲۷/۴۶ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط آن در این دوره برابر ۲۵/۶۸ درصد است. سه‌م صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی از ۱۶/۸۶ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۵/۱۶ درصد در ۲۰۱۸ رسیده و سه‌م متوسط سالیانه آن در دوره مورد نظر برابر ۱۵/۱۴ درصد بوده است. سه‌م درآمد نفت در تولید ناخالص داخلی از تولید ناخالص داخلی از ۰/۳۴ درصد در ۲۰۱۰ به ۰/۱۰ در ۲۰۱۷ کاهش یافته و متوسط سه‌م آن در این دوره برابر ۰/۲۶ درصد است.

سه‌م واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۸۱/۶۸ درصد در ۲۰۱۰ به ۶۸/۳۹ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سالیانه آن در دوره مورد بررسی برابر با ۷۹/۸۴ درصد است. سه‌م صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی از ۵۱/۵۵ درصد در ۲۰۱۰ به ۳۲/۷۳ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سالیانه آن در این دوره برابر با ۴۰/۹۱ درصد است. سه‌م تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی از ۱۰۳/۸۳ درصد در ۲۰۱۰ به ۸۲/۴۴ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که سه‌م متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۹۵/۰۶ درصد است.

نرخ تورم از ۱۳۳/۲۳ درصد در ۲۰۱۰ به ۱۰۱/۱۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که متوسط سالیانه آن در این دوره برابر با ۱۲۰/۷۵ درصد است.

جمعیت از ۵۴۴۸ هزار نفر در ۲۰۱۰ به ۶۳۱۳ هزار نفر در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در همین دوره برابر با ۵۸۵۳ هزار نفر است. نرخ رشد جمعیت از ۱/۱۹ درصد در ۲۰۱۰ به ۱/۸۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که متوسط سالیانه آن در دوره مورد بررسی برابر با ۱/۷۸ درصد بوده است.

جدول (۳-۵): شاخص های اقتصاد کلان قرقیزستان در ۱۸-۲۰۱۰

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	واحد	متغیر
۵۷۹۲	۶۶۶۷	۶۶۳۴	۶۳۳۷	۶۰۷۵	۵۸۴۷	۵۶۲۲	۵۰۷۰	۵۰۸۰	۴۷۹۴	میلیون دلار	تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰)
۴/۰۶	۳/۵۰	۴/۷۰	۴/۳۰	۳/۹۰	۴/۰۰	۱۰/۹۰	-۰/۲۰	۵/۹۶	-۰/۴۷	درصد	نرخ رشد تولید ناخالص داخلی
۹۹۰	۱۰۸۷	۱۰۷۰	۱۰۴۲	۱۰۲۰	۱۰۰۲	۹۸۳	۹۰۴	۹۲۱	۸۸۰	دلار	تولید ناخالص داخلی سرانه
۲/۲۳	۱/۵۷	۲/۶۹	۲/۲۰	۱/۷۸	۱/۹۳	۸/۷۲	-۱/۸۵	۴/۶۷	-۱/۶۵	درصد	نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سرانه
۱۵/۳۵	۱۲/۵۱	۱۲/۸۳	۱۴/۰۶	۱۴/۷۲	۱۴/۶۴	۱۶/۶۵	۱۶/۵۷	۱۷/۴۵	۱۸/۷۶	درصد	سهم بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی
۲۵/۶۸	۲۷/۴۶	۲۷/۳۱	۲۶/۵۵	۲۵/۰۸	۲۳/۸۹	۲۴/۸۴	۲۲/۲۶	۲۷/۴۵	۲۶/۲۷	درصد	سهم بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی
۱۵/۱۴	۱۵/۱۶	۱۴/۹۹	۱۵/۴۳	۱۴/۰۵	۱۳/۶۸	۱۵/۷۷	۱۲/۰۷	۱۸/۲۷	۱۶/۸۶	درصد	سهم صنایع کارخانه‌ای از تولید ناخالص داخلی
۰/۲۶	//	۰/۱۰	۰/۰۸	۰/۱۲	۰/۲۹	۰/۳۲	۰/۳۹	۰/۴۱	۰/۳۴	درصد	سهم درآمد نفت از تولید ناخالص داخلی
۷۹/۸۴	۶۸/۳۹	۶۶/۳۶	۷۰/۰۰	۷۵/۷۷	۸۷/۶۸	۹۱/۷۸	۹۵/۲۷	۸۱/۶۴	۸۱/۶۸	درصد	سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی
۴۰/۹۱	۳۲/۷۳	۳۴/۲۵	۳۵/۸۳	۳۵/۱۹	۳۷/۴۵	۴۲/۲۵	۴۴/۴۰	۵۴/۵۴	۵۱/۵۵	درصد	سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی
۹۵/۰۶	۸۲/۴۴	۸۱/۲۵	۸۱/۸۰	۸۲/۵۲	۱۰۲/۱۵	۱۱۰/۸۱	۱۱۰/۰۴	۱۰۰/۶۸	۱۰۳/۸۵	درصد	سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی
۱۲۰/۷۵	۱۰۱/۱۲	۱۰۰/۶۲	۱۰۵/۸۲	۱۱۰/۹۶	۱۲۵/۱۳	۱۳۴/۰۳	۱۳۹/۶۸	۱۳۶/۱۸	۱۳۳/۲۳	درصد	نرخ تورم
۵۸۵۳	۶۳۱۶	۶۱۹۸	۶۰۸۰	۵۹۵۷	۵۸۳۶	۵۷۲۰	۵۶۰۷	۵۵۱۵	۵۴۴۸	هزار نفر	جمعیت
۱/۷۸	۱/۸۸	۱/۹۳	۲/۰۴	۲/۰۶	۲/۰۱	۱/۹۸	۱/۶۷	۱/۲۲	۱/۱۹	درصد	نرخ رشد جمعیت
										کیلومتر مربع	مساحت
					۱۹۱۸۰۰						

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۶- رتبه‌بندی کشورها بر اساس شاخص‌های اقتصادی

رتبه‌بندی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر اساس متوسط مقدار هر متغیر در دوره ۱۸-۲۰۱۰ در تولید ناخالص داخلی (ثابت ۲۰۱۰، رشد و سرانه)، سهم تولید ناخالص داخلی از (واردات کالا و خدمات، صادرات کالا و خدمات و تجارت کالا) و تورم در جدول (۳-۶) ارائه شده‌است. بر اساس متوسط دوره ۱۸-۲۰۱۰، شاخص تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰، روسیه بیشترین درآمد و قرقیزستان کم‌ترین درآمد را داشته‌اند. در نرخ رشد درآمد قزاقستان بالاترین و بلاروس پایین‌ترین رتبه را داشته‌اند. در درآمد سرانه بالاتر رتبه مربوط به روسیه و پایین‌ترین رتبه مربوط به قرقیزستان است. در سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بهترین رتبه مربوط به قرقیزستان و بدترین رتبه مربوط به روسیه است، در سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بالاترین رتبه متعلق است به بلاروس و پایین‌ترین رتبه نیز متعلق است به روسیه، در سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی بهترین رتبه متعلق است به بلاروس و بدترین رتبه نیز به روسیه تعلق دارد و در شاخص تورم بهترین وضعیت مربوط به ارمنستان و بدترین وضعیت متعلق به بلاروس است.

جدول (۳-۶): رتبه‌بندی شاخص‌های مرتبط با تجارت در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۸-۲۰۱۰

رتبه	تولید ناخالص داخلی (متوسط دوره)			سهم از تولید ناخالص داخلی (متوسط دوره)			تورم (دوره)
	ثابت ۲۰۱۰	نرخ رشد	سرايه	واردات (کالا و خدمات)	صادرات (کالا و خدمات)	تجارت (کالا)	
۱	روسیه	قزاقستان	روسیه	قرقیزستان	بلاروس	بلاروس	ارمنستان
۲	قزاقستان	ارمنستان	قزاقستان	بلاروس	قرقیزستان	قرقیزستان	روسیه
۳	بلاروس	قرقیزستان	بلاروس	ارمنستان	قزاقستان	قزاقستان	قزاقستان
۴	ارمنستان	روسیه	ارمنستان	قزاقستان	ارمنستان	ارمنستان	قرقیزستان
۵	قرقیزستان	بلاروس	قرقیزستان	روسیه	روسیه	روسیه	بلاروس

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹) و محاسبات تحقیق

۳-۳-۷- رتبه‌بندی کشورها بر اساس شاخص‌های آزادی اقتصادی

رتبه‌بندی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر اساس شاخص آزادی اقتصادی به بررسی میزان آزادی فعالیت‌های اقتصادی هر کشور بر اساس اصول اقتصاد بازار آزاد می‌پردازد. بر اساس تعریف ارائه شده از سوی بنیاد هریتیج، آزادی اقتصادی حق اساسی هر انسانی برای در دست داشتن اختیار کار و اموالش است. در جامعه‌ای که اقتصادش آزاد است افراد آزادند هر گونه که می‌خواهند برای کار، تولید، مصرف و سرمایه‌گذاری اقدام کنند. تضمین حقوق مالکیت افراد جامعه و حداقل بودن میزان دخالت دولت در اقتصاد، از شاخصه‌های اصلی وجود آزادی اقتصادی در هر کشوری است. جدول (۳-۷) شاخص‌های آزادی اقتصادی را برای کشور مورد این تحقیق در سال ۲۰۱۹ نشان می‌دهد.

حقوق مالکیت^۱؛ این شاخص توانایی بخش خصوصی نسبت به نگهداری و جابجایی دارایی‌ها، تضمین مالکیت شخصی توسط قوانین شفاف و اجرای کامل این قوانین توسط دولت را نشان می‌دهد.

کارایی سیستم قضایی^۲؛ این شاخص کارایی سیستم قضایی برای حفاظت از حقوق همه شهروندان در برابر اقدامات غیر قانونی دیگران، از جمله دولت‌ها و احزاب قدرتمند را نشان می‌دهد به گونه‌ای که اطمینان حاصل شود قوانین به‌طور کامل مورد احترام بوده و اقدامات قانونی مناسب علیه نقض آن انجام می‌شود.

سلامت دولت^۳؛ این شاخص میزان عدم وجود فساد سیستماتیک در نهادهای دولتی از قبیل رشوه، اخاذی، احضار، حمایت، اختلاس و ... است.

بدهی مالیاتی^۴؛ این شاخص نشان دهنده نرخ‌های مالیات نهایی در درآمد شخصی و شرکت‌ها و میزان کلی مالیات (از جمله مالیات مستقیم و غیرمستقیم اعمال شده توسط تمام سطوح دولت) به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی است.

مخارج دولت^۵؛ این شاخص سطح مخارج دولت را نسبت به تولید ناخالص داخلی اندازه می‌گیرد و کوچک‌تر بودن آن به معنای آزادی بیشتر است.

^۱. Property Rights

^۲. Judicial Effectiveness

^۳. Government Integrity

^۴. Tax Burden

^۵. Government Spending

سلامت مالی^۱؛ تجزیه و تحلیل می‌کند که چگونه یک کشور به اندازه کافی بدهی و کسری بودجه رو به رشد خود را مدیریت می‌کند.

آزادی کسب و کار^۲؛ توانایی آغاز، ادامه و خاتمه کسب و کار توسط بخش خصوصی را با توجه به میزان محدودیت ایجاد شده از جانب قوانین و مقررات دولتی، نشان می‌دهد.

آزادی کار^۳؛ این شاخص جوانب مختلف چارچوب قانونی بازار کار کشور مانند حداقل دستمزد، استخدام و ساعت کار و شرایط شغلی را مورد توجه قرار می‌دهد.

آزادی پولی^۴؛ معیاری از ثبات قیمت و کنترل‌های قیمتی توسط دولت است.

آزادی تجاری^۵؛ شاخصی ترکیبی از عدم وجود موانع تعرفه‌ای واردات و صادرات کالاها و خدمات است.

آزادی سرمایه‌گذاری^۶؛ این شاخص سیاست‌های دولت‌ها در رابطه با ورود جریان سرمایه به کشور را مورد توجه قرار می‌دهد.

آزادی مالی^۷؛ معیاری از امنیت و آزادی از کنترل‌های دولتی در امور بانکی و بانکداری است. با توجه به مطالب ارائه شده در جدول (۳-۷) می‌توان گفت در شاخص آزادی تجاری ارمنستان از سایر کشورها وضعیت بهتری دارد.

^۱. Fiscal Health

^۲. Business Freedom

^۳. Labor Freedom

^۴. Monetary Freedom

^۵. Trade Freedom

^۶. Investment Freedom

^۷. Financial Freedom

جدول (۳-۷): رتبه کشورها در شاخص های آزادی اقتصادی

ردیف	کشور	شاخص کل	حقوق مالکیت	کارایی سیستم قضایی	سلامت دولت	بدهی مالیاتی	مخارج دولت	سلامت مالی	آزادی کسب و کار	آزادی کار	آزادی پولی	آزادی تجاری	آزادی سرمایه گذاری	آزادی مالی
۱	ارمنستان	۶۷.۷	۵۷.۲	۴۶.۳	۳۸.۶	۸۴.۷	۷۹	۵۳	۷۸.۳	۷۱.۴	۷۷.۸	۸۰.۸	۷۵	۷۰
۲	قزاقستان	۶۵.۴	۵۹.۳	۵۶.۱	۴۰.۳	۹۳.۴	۸۳.۷	۴۱	۷۳.۹	۸۶.۲	۷۰.۹	۸۰	۵۰	۵۰
۳	قرقیزستان	۶۲.۳	۴۹.۹	۲۷.۹	۲۷.۲	۹۴.۱	۵۴.۲	۷۸.۴	۷۳.۴	۷۹.۸	۷۴.۴	۷۸.۶	۶۰	۵۰
۴	روسیه	۵۸.۹	۵۲.۴	۴۵.۱	۳۶.۶	۸۹.۴	۶۲.۳	۸۶.۶	۷۸.۴	۵۲.۵	۶۵.۱	۷۷.۸	۳۰	۳۰
۵	ایران	۵۱.۱	۳۳.۵	۴۱.۳	۳۵	۸۰.۹	۸۹.۸	۸۹.۵	۶۲.۲	۵۰.۷	۶۰.۱	۵۴.۶	۵	۱۰
۶	بلاروس	۵۷.۹	۵۵.۲	۳۷.۷	۵۱.۷	۸۹.۴	۴۱.۳	۸۵.۴	۷۵	۷۵.۳	۶۷	۷۶.۴	۳۰	۱۰

ماخذ: (۲۰۱۹), INDEX OF ECONOMIC FREEDOM, <http://www.heritage.org>

۳-۳-۸- محیط سیاسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

از منظر جغرافیایی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در منطقه‌ای متشنج به لحاظ وقوع بحران‌های سیاسی و امنیتی قرار دارند. برخی از این تحولات سیاسی که مطلقاً بر شرایط اقتصادی حاکم بر این کشورها در حال حاضر و نیز آینده اثرگذار خواهد بود. تحولات سیاسی بویژه در سال‌های اخیر در مناطق مختلف این کشورها با تاکید بر آزادسازی فضای سیاسی همگرا با غرب دنبال شده است. تحولات سیاسی نارنجی، مخملی و غیره در قرقیزستان و همچنین تحولات در قزاقستان ثبات سیاسی این کشورها را در سال‌های اخیر دچار خدشه نموده است.^۱

با این وجود اکثر کشورهای عضو این اتحادیه، الگوهای آزادسازی غربی را دنبال می‌کنند و به شدت از نفوذ امریکا و غرب نگران هستند. این کشورها بعد از دو دهه آزادسازی سیاسی در مورد این که در کدام حوزه سیاسی و امنیتی (روسیه و امریکا) قرار گیرند به نتیجه نهایی نرسیده‌اند هر چند بیشتر تمایل دارند که در حوزه سیاسی و امنیتی روسیه باشند. بنابراین می‌توان گفت این کشورها هنوز دوران گذار تحولات سیاسی خود را طی می‌کنند و به مدت زمان بیشتری برای ثبات سیاسی نیاز دارند.^۲ بررسی محیط سیاسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در قالب اطلاعات کمی کار ساده و آسانی نیست. بر این اساس سعی می‌شود از مطالعاتی که سازمان‌های بین‌المللی در این زمینه انجام داده‌اند بهره گرفته شود و این امکان فراهم باشد که بتوان کشورها را بر اساس آنها رتبه‌بندی نمود. یکی از نهادهای بین‌المللی که اقدام به اندازه‌گیری ثبات سیاسی کشورها می‌کند، بانک جهانی است که فضای سیاسی کشورها را در قالب شاخص‌های حکمرانی خوب دسته‌بندی نموده و برای تمام کشورها این مطالعات را انجام می‌دهد.

۳-۳-۸-۱- ساختار سیاسی و فرهنگی ارمنستان

کشور ارمنستان شامل ۱۱ استان است و یکی از کشورهای قفقاز جنوبی محسوب می‌شود. رژیم سیاسی در ارمنستان به صورت جمهوری دموکراتیک است و در این کشور سه قوه مستقل مجریه، مقننه و قضاییه وجود دارد. نهاد اصلی قانونگذاری در ارمنستان مجلس ملی است. این کشور شامل ۱۳۱ کرسی است که ۹۰ نماینده آن حزبی بوده و ۴۱ نماینده در وضعیت انفرادی هستند. به‌طور کلی وظایف موجود به سه بخش قانون‌گذاری، نظارت، سازماندهی عملکرد و فعالیت‌های مجلس تقسیم می‌شود. ریاست جمهوری این کشور هر ۵ سال یکبار با رأی‌گیری انتخاب می‌شود. وضعیت

۱. ایران پناه (۱۳۸۵)، ص ۳.

۲. ایران پناه (۱۳۸۵)، ص ۳.

سیاسی کشور ارمنستان در دوره خاصی از زمان از جمهوری به پارلمانی تغییر یافته است، در این کشور فضای همه پرسی به طور دقیق و روتین مشخص شده است. مردم کشور ارمنستان به طور کلی دارای فرهنگی بسیار مشابه مردم ایران هستند. وضعیت اقتصادی کشور ارمنستان به صورتی است که می‌تواند فضای بسیار ایده‌آلی ایجاد نماید. در این کشور جشن‌های مذهبی زیادی وجود دارد، در این کشور افراد در محیط‌های کاری بسیار جدی هستند. پیشرفت در کشور ارمنستان دسته‌بندی‌های مختلفی دارد، یعنی این کشور بیشترین تأکید خود را به فضای رشد اقتصادی اختصاص داده است البته در زمینه تحصیل نیز توانسته به رتبه خوبی دست یابد. ارمنستان یک کشور قدرتمند در زمینه کسب و کار نیز محسوب می‌شود.

دولت ارمنستان سیاست‌های خود را به طور دقیق سوق به پیش می‌برد، این کشور در مسیر مواد سوختنی نیز رشد بالایی داشته است به طوری که مواد سوختنی صادراتی از ارمنستان در کل جهان شهرت زیادی دارد و مشخص است که محصول بسیار با کیفیت عرضه می‌شود. حمل و نقل از دیگر بخش‌های ارمنستان است، هزینه‌های این بخش نیز کنترل شده بوده و توانسته پیشرفت خوبی را شامل شود.

۳-۸-۲- ساختار سیاسی و فرهنگی بلاروس

در سال ۱۹۹۴ نظام سیاسی بلاروس به جمهوری تغییر کرده است. رئیس جمهور در این کشور توسط مردم و بر اساس یک دوره ۵ ساله تعیین می‌شود که می‌تواند بالاترین مقامات قضایی را عزل و نصب نماید. هیأت دولت در بلاروس متشکل از ۲۵ وزیر است که توسط رئیس جمهور تعیین می‌شوند. امور برنامه ریزی و بودجه بر عهده کمیته‌های دولتی است. شهر مینسک پایتخت بلاروس است و یکی از شهرهای بسیار مهم در این کشور محسوب می‌شود که دارای جمعیت تقریباً ۲ میلیون نفری است (۲۰۱۷). این شهر دارای قدمت زیادی است و بسیار دیدنی طراحی شده است.

در بلاروس مردم هر آنچه در ذهن خود دارند به زبان می‌آورند و این موضوع یکی از فرهنگ‌های بسیار مهم مردم بلاروس محسوب می‌شود. اصلی‌ترین زیر گروه در بلاروس خانواده است، رتبه اقتصادی کشور بلاروس در سال‌های اخیر بهتر از قبل شده است. کشور بلاروس در زمینه ادوات کشاورزی رشد خوبی داشته است به طوری که از جدیدترین ابزارهای کشاورزی در این زمینه استفاده شده است. رشد کشور بلاروس در زمینه بهداشت و درمان در کل دنیا مشخص است، این کشور توانسته بیش از ۷۹ درصد از مردم کشور را تحت پوشش بیمه‌ای قرار دهد و

ساختارهای بیمه‌ای مورد نظر در کشور بلاروس دسته‌بندی‌های مربوط به خود را دارد به طوری که افراد بر حسب بودجه‌ای که دارند می‌توانند از شرایط بیمه‌ای برخوردار شوند. بلاروس در زمینه حمل و یا استعمال دارو قرار خاصی دارد به طوری که در این کشور اگر دیده شود که فردی مواد مخدر و یا روان گردان حمل می‌کند قطعاً جرم‌های بسیار سنگینی پیش روی فرد قرار می‌گیرد که باید حبس‌های طولانی و پرداخت جریمه‌های سنگین را نیز شامل شود. بلاروس یکی از کشورهایی است که برای افرادی که از نظر کاری پتانسیل خوبی دارند، شرایط درآمدزایی ایده‌آلی فراهم می‌سازد.

۳-۳-۸-۳- ساختار سیاسی و فرهنگی روسیه

تا پیش از قرن ۱۸، کشور روسیه چندان در سطح دنیا مطرح بود، تا این که با تعبیر و اندیشه مردی بزرگ به نام تزار پتر بزرگ، این کشور به یکی از قدرتمندترین امپراتوری‌های جهان تبدیل شد؛ نام این حکومت اتحاد جماهیر شوروی بود. با قدرت گرفتن زیاد این حکومت و نگرانی دولت‌های غربی، بابت تضعیف جایگاه آن‌ها در جهان، اتحادی میان کشورهای غربی به وجود آمد تا این کشور را از کار بیندازند و با طرح یک جنگ سرد بسیار هوشمندانه، این حکومت متلاشی و تبدیل به فدراسیون روسیه کنونی شد. از آن پس، کشور روسیه با فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، منابع اقتصادی خود در زمینه نفت و گاز را مورد توجه قرار داد، به گونه‌ای که هم اکنون این کشور جز هشت اقتصاد برتر دنیا محسوب می‌شود. نوع حکومت روسیه، آزادی خواهی است. پایتخت کشور روسیه، شهر مسکو است. مسکو بزرگ‌ترین شهر اروپا و پر جمعیت‌ترین شهر روسیه با جمعیتی معادل ۱۴ میلیون نفر است. همچنین این شهر یکی از شهرهای لوکس در قاره اروپا و یکی از گران‌ترین‌ها به شمار می‌رود. از نظر جمعیت، مسکو در رتبه یازدهمین شهر پرجمعیت جهان قرار دارد. شهر مسکو در زمینه سیاسی و اقتصادی از مهم‌ترین شهرهای قاره اروپا به حساب می‌آید.

مردمان کشور روسیه، خوی آب و هوای سرد این کشور را به خود گرفته‌اند و اغلب، انسان‌هایی سرد و خشک هستند که به ندرت لبخند بر روی لب‌های آنان می‌نشیند. از جمله مواد غذایی که مردم کشور روسیه بسیار به آن علاقمند هستند و در اغلب مواد غذایی این مواد اولیه یافت می‌شود شامل: پیاز، خیار، گوجه فرنگی، هویج، سیب زمینی، لبنیات و ماهی است. اما نوشیدنی‌های مشهور روسیه بیش‌تر از آب میوه‌های تمشک، شاه توت و همچنین آب میوه‌هایی که نشاسته به آن‌ها اضافه شده است، تشکیل شده است. خانواده‌های روسی به اعضای خانواده خود

وابستگی زیادی دارند و اکثر آن‌ها دارای یک یا دو فرزند هستند. از شیوه معماری‌ها و بناهای تاریخی به جا مانده از تاریخ شگفت‌انگیز روسیه می‌توان به فرهنگ این کشور پی برد. روسیه کشوری است با میراث عظیم فرهنگی که در موزه‌ها نمایان است. مردم این کشور به شدت به فرهنگ غنی خود افتخار می‌کنند، در روسیه حدود ۱۶۰ گروه گوناگون قومی و فرهنگی زندگی می‌کنند. روسیه معروف به فرهنگ قومیت‌های گوناگونی چون اسلاو، چچن، تاتار و باشقیر است. تلفیق نژاد روس با قومیت‌های مختلف، باعث به وجود آمدن هنر و فرهنگی ویژه شده است و از این جهت هنرهایی چون نقاشی، رقص، مینیاتور و به ویژه ادبیات در این کشور بسیار غنی است. تا جایی که ادبیات روسیه در سه قرن اخیر جایگاه برتری نسبت به ادبیات کل اروپا داشته است. در کارنامه هنری و فرهنگی روسیه، نام نویسندگان بزرگی چون تولستوی و داستایوفسکی و آنتوان چخوف ثبت است.

روس‌ها مردمانی فرهنگ دوست هستند و برای شخصیت‌های بزرگ فرهنگی، ارزش زیادی قائل می‌شوند. روسیه با فرهنگ کهن و ریشه دار خود در سراسر اروپا الهام‌بخش نژاد اسلاو است. ایران و روسیه، شباهت‌های فرهنگی بسیاری با هم دارند؛ هر دو کشور، مدعی پیشینه امپراتوری و فرهنگ چند قومیتی غنی و استواری هستند و در واقع از نظر فرهنگی خود را اصیل و محترم می‌شمارند. تکیه بر تاریخ و فرهنگ ایرانی در میان ایرانیان به طرز اغراق آمیزی رواج دارد تا جایی که شاعر می‌گوید: هنر نزد ایرانیان است و بس. نظیر چنین ادعاهایی در روسیه هم دیده می‌شود. در بحث دین و مذهب هم ایرانی‌ها و روس‌ها دچار دو دستگی در ارزش‌ها و اعتقادات شده‌اند؛ برخی از ایرانی‌ها مسلمانان خالصی هستند که مذهب شیعه همچون فرهنگ باستانی جزء لاینفکی از زندگی آن‌هاست و از آن سو دسته‌ای از افراد جامعه به مذهب اعتقادی ندارند. در روسیه نیز چنین است.

۳-۳-۸-۴- ساختار سیاسی و فرهنگی قزاقستان

نظام سیاسی در کشور قزاقستان جمهوری است. رئیس‌جمهور در این کشور ریاست نیروی نظامی را برعهده دارد و به طور کلی حق وتوی مصوبات پارلمان را نیز در نظر گرفته است. نخست وزیر مسئولیت تشکیل کابینه بوده و همین‌طور رئیس دولت کشور قزاقستان محسوب می‌شود. در کشور قزاقستان به‌طور کلی ساختار سیاسی دقیقی دیده می‌شود و این اصل مشخص ساخته است که سیاست در این کشور دسته‌بندی‌های مشخصی دارد. در کشور قزاقستان دو پارلمان وجود دارد که یک مجلسی بوده که از نظر اختیارات رده پایینی دارد و دیگری سنا نام دارد که اختیارات بالاتری

دارد. در مجلس دارای ۷۷ کرسی نمایندگی است و سنا ۳۹ کرسی دارد. قزاق‌ها از دو نژاد مغول و ترک تشکیل شده‌اند. آستانا پایتخت قزاقستان است و جمعیت زیادی را شکل داده است. این شهر سردسیر است و به‌طور کلی در فصل زمستان گزینه خوبی برای زندگی محسوب نمی‌شود. این شهر دیدنی‌های وسیعی دارد و مشخص است برای گردشگری می‌تواند بسیار ارزشمند باشد.

در قزاقستان آداب و رسوم زیادی دیده می‌شود و این موضوع به‌دلیل وجود تنوع قومیتی در این کشور است. کوچ‌نشینان زیادی در قزاقستان وارد شده‌اند و به این ترتیب شاهد فضای فرهنگی وسیعی در این کشور هستیم. وضعیت تحصیلی در کشور قزاقستان از امکانات خوبی برخوردار نبود اما امروزه این روال بهبود یافته است و مشخص است که تحصیل در این کشور جنبه درستی دارد. تحصیل در کشور قزاقستان بر اساس رویکردهای مشخصی دنبال می‌شود.

۳-۸-۵- ساختار سیاسی و فرهنگی قرقیزستان

تا سال ۲۰۱۰ حکومت در کشور قرقیزستان در قالب جمهوری بوده است و رئیس حکومت در این کشور، رئیس جمهور محسوب می‌گشت، وی قدرت بالایی داشته و حق انحلال و توی تصمیمات قانون‌گذاری را نیز داشته است. سپس حکومت کشور قرقیزستان از جمهوری به پارلمانی تغییر کرده است و این کشور به‌عنوان اولین نظام دارای دموکراسی پارلمانی لقب گرفت. نخست‌وزیر، رئیس دولت محسوب می‌شود و همین‌طور اعضای کابینه از سوی ایشان معرفی می‌شوند. مجلس ملی در این کشور شامل ۹۰ کرسی است و نمایندگان این مجلس با رأی مردم برای دوره ۵ ساله انتخاب می‌شوند. قانون اساسی در قرقیزستان در سال ۱۹۹۳ تصویب شده است؛ این قانون ۸ بخش و ۹۷ ماده دارد. قوه مقننه از دو مجلس قانون‌گذاری و مجلس مردمی تشکیل شده است. قوه قضاییه عالی‌ترین نهاد قضایی قرقیزستان محسوب می‌شود و در قانون اساسی کشور قرقیزستان اشاره‌ای به مستقل بودن قوه قضاییه نشده است.

شهر بیشکک پایتخت و بزرگ‌ترین شهر در قرقیزستان محسوب می‌شود و در دامنه کوه‌های تیان‌شان واقع شده است و جاذبه‌های طبیعی بسیاری دارد. این شهر دارای جاذبه‌های تفریحی و گردشگری بسیار مناسبی است.

شرکت‌های ایرانی در قرقیزستان سهم زیادی در بخش‌های اقتصادی دارند و این موضوع خود سبب جذب سرمایه‌گذاران خارجی به این کشور شده است. تاریخ این کشور به سال ۲۰۱۰ پیش از میلاد باز می‌گردد. قرقیزیان از اقوام ترک زاده شده‌اند، در ابتدا قرقیزها در بخش‌های شمال شرقی این کشور زندگی کرده و پس از دوره‌ای به سمت جنوب مهاجرت کرده‌اند و در اطراف رودخانه

ینی‌سئی در بخش جنوب سیبری سکونت گزیدند. این کشور در طول تاریخ به تصرف امپراطوری‌ها درآمد و یک سری تنش‌ها و شورش‌ها نیز شکل گرفت. در دوران تسلط شوروی قرقیزستان از نظر اقتصادی و اجتماعی توسعه یافته است. این کشور در طول دهه ۱۹۹۰ و اوایل ۲۰۰۰ دچار بی‌ثباتی سیاسی شده است و به طور کلی انتخابات دموکراتیک و آزاد در آن برگزار می‌شود. زندگی در قرقیزستان به طور کلی بر اساس قوانین بهداشتی نیز پیش می‌رود به طوری که فرد بدون داشتن بهداشت فردی حق ندارد وارد مکان‌های عمومی شود.

۳-۳-۹- رتبه‌بندی بر اساس شاخص‌های محیط سیاسی و حکمرانی

بانک جهانی به صورت مستمر در مورد فضای سیاسی کشورها گزارشی تحت عنوان شاخص‌های حکمرانی منتشر می‌کند^۱. در این گزارش کشورها بر اساس شاخص‌های حکمرانی^۲ رتبه‌بندی می‌شوند. در حکمرانی خوب شیوه اعمال اقتدار به گونه‌ای است که مدیران یا کارگزاران حافظ منافع مالکان یا کارفرمایان هستند. تعامل خوب و روان بین ارکان‌های مورد نظر، زمینه را برای تحقق حکمرانی خوب در ابعاد مختلف فراهم می‌آورد. حکمرانی خوب صرفاً انجام وظایف نیست بلکه چگونگی و شیوه انجام وظایف را نیز شامل می‌شود. هدف‌ها و روش‌ها، هر دو اهمیت یکسانی برای حکمرانی خوب دارند و لذا هر کشوری می‌تواند شرایط حکمرانی خوب را با فرهنگ‌ها، ارزش‌ها و هنجارهای خود ترکیب نماید و آن را بومی نماید. حکمرانی خوب نباید همراه خود، فرهنگ و ارزش‌های خاص را تحمیل نموده یا ارزش‌های نادرست را دامن بزند. معیارهای مورد استفاده جهت رتبه‌بندی حکمرانی کشورها شامل موارد زیر است:

۱- فرآیند انتخاب، عزل و نظارت بر حکومت؛ شامل شاخص‌های حق اظهار نظر و پاسخگویی^۳

و ثبات سیاسی و عدم خشونت^۴ است.

۲- ظرفیت دولت برای تدوین و اجرای سیاست‌ها؛ شامل اثر بخشی^۵ و کیفیت مقررات^۶

است.

۳- اقدام مردم و حکومت بر نهادهای حاکم بر تعاملات اقتصادی و اجتماعی؛ شامل

حاکمیت قانون^۷ و مبارزه با فساد^۱ است.

^۱. www.govindicators.org

^۲. Governance

^۳. Voice and Accountability (VA)

^۴. Political Stability and Absence of Violence (PS)

^۵. Government Effectiveness (GE)

^۶. Regulatory Quality (RQ)

^۷. Rule of Law (RL)

اندازه‌گیری شاخص‌های حکمرانی خوب بطور مستقیم امکان‌پذیر نیست، لذا لازم است ملاک‌های هر کدام از شاخص‌ها معرفی و سپس از طریق اندازه‌گیری آن‌ها و اهمیت هر یک در شاخص‌های فوق در حکمرانی خوب، شاخص‌ها مورد ارزیابی قرار گیرد. بدین ترتیب عمده‌ترین ملاک‌های هر یک از شاخص‌ها عبارتند از:

حق اظهارنظر و پاسخگویی؛ (تغییر منظم حکومت‌ها، نظام حقوقی شفاف و عادلانه، توزیع برابر فرصت‌ها، میزان نظامی‌های بودن کشور، میزان اطلاعات صاحبان کسب و کار و تغییر در قوانین و رویه‌ها)

ثبات سیاسی و عدم خشونت؛ (آشوب‌های شهری، کودتا، ترورها و اعدام‌های سیاسی، تنش‌های قومی، قطبی‌شدن طیف‌های سیاسی و نزاع‌های اجتماعی و اعتصاب‌ها) اثربخشی دولت؛ (سیاست‌گذاری به نفع کسب و کار، کارایی نهادهای دولتی، کیفیت کارکنان دولت، توانایی دولت در اجرای برنامه‌های خود، استقلال استخدام و خدمات کشوری از فشارهای سیاسی و کیفیت خدمات عمومی)

کیفیت مقررات تنظیمی؛ (مداخله دولت در اقتصاد، کنترل قیمت‌ها و دستمزدها، موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای، مداخله دولت در نظام‌های مالی، مقررات دست و پاگیر صادرات و واردات و محدودیت دولتی برای تأسیس بنگاه‌های جدید)

حاکمیت قانون؛ (هزینه‌های جرم و جنایت و ربودن خارجی‌ها، فساد در نظام بانکی و گسترده‌گی بازار سیاه، اعتماد مردم به مسئولان در حفظ دارایی‌ها، توانایی اقامه دعوا بر علیه حکومت، اعتماد به نظام قضایی، استقلال نظام قضایی از سایر قوا، سرقت از کسب و کار و کارایی نیروهای ایمنی برای ایجاد امنیت)

مبارزه با فساد؛ (فساد در میان مقامات رسمی، فساد در میان مدیران ارشد، ذهنیت نسبت به فساد، فساد در خدمات عمومی، فراوانی فساد در مقامات عمومی و پرداخت رشوه). جدول (۳-۸) رتبه‌بندی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در این خصوص نشان می‌دهد.

جدول (۳-۸): شاخص‌های محیط سیاسی و حکمرانی کشورها

ردیف	کشور	VA	PS	GE	RQ	RL	CC
۱	ارمنستان	۰/۵۰	۰/۶۸	۰/۲۵	۰/۵۹	۰/۵۰	۰/۳۳
۲	بلاروس	۰/۳۳	۰/۷۳	۰/۳۸	۰/۵۹	۰/۵۸	۰/۳۳
۳	قزاقستان	۰/۵۴	۰/۷۲	۰/۵۰	۰/۶۴	۰/۵۸	۰/۲۵

۱. Control of Corruption (CC)

۰/۲۵	۰/۵۰	۰/۶۴	۰/۲۵	۰/۵۸	۰/۵۰	روسیه	۴
۰/۲۵	۰/۶۷	۰/۶۴	۰/۵۰	۰/۶۷	۰/۶۳	ایران	۵
۴۹/۰۴	۱۹/۲۳	۲۵/۹۶	۵۹/۶۲	۵۸/۱۰	۱۱/۸۲	بلاروس	

ماخذ: آمار و اطلاعات بانک جهانی (۲۰۱۹)،

بر اساس اطلاعات جدول فوق، به لحاظ ثبات سیاسی بهترین کشور بلاروس و بدترین کشور روسیه است و در شاخص حاکمیت قانون، قزاقستان و بلاروس رتبه یک و روسیه بدترین وضعیت را دارد.

۳-۱۰- وضعیت شاخص های کسب و کار در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

شاخص های کسب و کار اثرات قابل توجهی بر متغیرهای عملکردی اقتصاد کلان در هر کشوری دارد. فضای کسب و کار را می توان از حوزه های استراتژیک توسعه صنعتی هر کشوری تلقی کرد که عمدتاً ناشی از کلیه عوامل بیرونی بوده و عواملی چون بهره وری و اشتغال نیروی کار، سرمایه گذاری، آزادی های اقتصادی تولیدکنندگان و ظرفیت های تولیدی را تحت تاثیر قرار می دهد. گزارش فضای کسب و کار در سال ۲۰۱۹ به کنکاش در خصوص چارچوب بهبود فضای کسب و کار و شناسایی چالش های موجود جهت ارتقاء وضعیت فضای کسب و کار می پردازد.

در گزارش منتشره شاخص های کمی مربوط به مقررات کسب و کار و حمایت از حقوق مالکیت در میان ۱۹۰ کشور جهان مورد مقایسه قرار می گیرد. در این گزارش مقرراتی که ۱۰ مرحله از عمر یک کسب و کار (از زمان شکل گیری تا انحلال) را متاثر می سازد به شرح زیر مورد ارزیابی و مقایسه قرار می گیرد:

شروع کسب و کار (فرآیند ثبت شرکت)، اخذ مجوزها (تمامی فرآیند لازم الرعایه از اخذ مجوز تا تاسیس و راه اندازی یک کارگاه را شامل می شود)، استخدام و اخراج نیروی کار، ثبت مالکیت (فرآیند لازم جهت ثبت دارایی در دفتر اسناد رسمی است)، اخذ اعتبار، حمایت از سرمایه گذاران (سهامداران)، پرداخت مالیات، تجارت فرامرزی، انحلال یک فعالیت و الزام آور بودن قراردادها. بانک جهانی با استناد به ۱۰ شاخص فوق، رتبه سهولت کسب و کار را محاسبه و به صورت مقایسه ای برای تمامی ۱۹۰ کشور گزارش می کند. در تازه ترین گزارش بانک جهانی که کشورها را به لحاظ میزان آزادی فضای کسب و کار در جهان درجه بندی کرده است که بر اساس این گزارش (جدول (۳-۹))، قزاقستان رتبه ۲۵، روسیه رتبه ۲۸، ارمنستان رتبه ۴۷، قرقیزستان رتبه ۸۰ و ایران رتبه ۱۲۷ را دارد.

جدول (۳-۹): رتبه کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در کسب و کار در ۲۰۱۹

شاخص	قزاقستان	روسیه	ارمنستان	بلاروس	قرقیزستان	ایران
انجام آسان کسب و کار	۲۵	۲۸	۴۷	۴۹	۸۰	۱۲۷
شروع کسب و کار	۲۵	۲۸	۴۷	۴۹	۸۰	۱۲۷
مجوزهای کسب و کار	۲۲	۴۰	۱۰	۳۰	۴۲	۱۷۸
اشتغال نیروی کار	۳۷	۲۶	۶۲	۴۸	۹۰	۷۳
ثبت دارایی	۶۷	۷	۳۰	۲۰	۱۴۳	۱۱۳
بدست آوردن اعتبارات	۲۴	۱۲	۱۳	۱۴	۷	۷۰
حمایت از سرمایه گذاران	۲۵	۲۵	۴۸	۱۰۴	۱۵	۱۰۴
پرداخت مالیات‌ها	۷	۷۲	۱۲۰	۷۹	۱۲۸	۱۲۸
تجارت با سایر کسب و کارها	۶۴	۵۸	۵۲	۹۹	۱۱۷	۱۴۴
اجرای قراردادها	۱۰۵	۹۹	۴۳	۲۴	۸۹	۱۲۳
پایان کسب و کار	۴	۲۱	۳۰	۴۰	۱۳۴	۹۰

Source: Worldbank, (۲۰۲۰), DoingBusiness.org

۴-۳- شناخت بازار کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت ابتداء وضعیت تجارت خارجی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد و در ادامه روند صادرات، واردات و شرکای عمده هر کشور، عضویت هر کدام از کشورها در موافقت‌نامه‌های تجاری و میزان سرمایه‌گذاری خارجی در این کشورها مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۴-۴-۳- صادرات کل اتحادیه

جدول (۳-۱۰) صادرات کل کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد مجموع صادرات اتحادیه از ۶۱۶۷۴۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۵۴۷۸۳۶ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته‌است. نرخ رشد سالانه در دوره ۲۰۱۴-۱۸ برابر با ۲/۹۲- درصد بوده‌است که از دلایل کاهش صادرات در این کشورها می‌توان وضعیت تقریباً رکودی حاکم بر جهان در این دوره اشاره نمود.

در میان این کشورها، سهم عمده صادرات به روسیه تعلق دارد. در ۲۰۱۸ از مجموع ۵۴۷۸۳۶ میلیون دلار صادرات منطقه، ۴۴۹۳۴۷ میلیون دلار آن به روسیه اختصاص داشته‌است. میزان صادرات این کشور در ۲۰۱۴ برابر ۴۹۷۸۳۴ میلیون دلار بوده‌است به‌طور متوسط در دوره ۱۸-۲۰۱۴ سهم روسیه از صادرات منطقه برابر با ۸۱/۲۰ درصد است.

قزاقستان دومین کشور است که در دوره ۲۰۱۴-۱۸ بالاترین عملکرد صادراتی اتحادیه را داشته‌است. صادرات این کشور از ۷۹۴۵۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۶۰۹۵۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته‌است، به‌طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم قزاقستان از صادرات منطقه برابر با ۱۱/۳۹ درصد است.

کشورهای روسیه و قزاقستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ مجموع ۹۲/۵۹ درصد و کشورهای ارمنستان، بلاروس و قرقیزستان ۷/۴۱ درصد صادرات این اتحادیه را در این دوره در اختیار داشته‌اند.

جدول (۳-۱۰): صادرات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۴-۱۸

کشور	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	جمع دوره	نرخ رشد دوره	سهم از کل دوره
ارمنستان	۱۴۹۰	۱۴۸۳	۱۸۰۸	۲۱۴۵	۲۳۸۲	۹۳۰۷	۱۲/۴۴	۰/۳۹
روسیه	۴۹۷۸۳۴	۳۴۳۹۰۸	۲۸۵۴۹۱	۳۵۹۱۵۲	۴۴۹۳۴۷	۱۹۳۵۷۳۱	-۲/۵۳	۸۱/۵۵
بلاروس	۳۶۰۸۱	۲۶۶۶۰	۲۳۵۳۷	۲۹۲۴۰	۳۳۴۶۱	۱۴۸۹۷۹	-۱/۸۷	۶/۳۸
قزاقستان	۷۹۴۵۹	۴۵۹۵۴	۳۶۷۷۵	۴۸۳۴۲	۶۰۹۵۶	۲۷۱۴۸۷	-۶/۴۱	۱۱/۴۴
قرقیزستان	۱۸۸۴	۱۴۴۱	۱۴۲۳	۱۷۹۱	۱۶۹۰	۸۲۲۹	-۲/۶۷	۰/۳۵
جمع اتحادیه	۶۱۶۷۴۷	۴۱۹۴۴۷	۳۴۹۰۳۵	۴۴۰۶۷۰	۵۴۷۸۳۶	۲۳۷۳۷۳۴	-۲/۹۲	۱۰۰/۰۰

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۱) شرکای عمده صادراتی (۱۰ وارد کننده اول) از ارمنستان را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای روسیه، سوئیس، بلغارستان و عراق از مقاصد عمده صادراتی ارمنستان هستند و ایران نیز با سهم ۳/۹۵ درصدی از صادرات ارمنستان در رتبه هشتم قرار دارد. میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۱۰۵۰ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۹۵۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی ارمنستان از ۷۰/۴۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۹۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده تمرکز ارمنستان در مقاصد صادراتی است.

جدول (۳-۱۱): شرکای عمده صادراتی ارمنستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۱۴۹۰	۱۴۸۳	۱۸۰۸	۲۱۴۵	۲۳۸۲	۱۰۰/۰۰
۱	روسیه	۳۰۵	۲۲۶	۳۷۳	۵۴۱	۶۴۱	۲۶/۹۲
۲	سوئیس	۱۴	۴۱	۹۵	۲۴۶	۳۳۶	۱۴/۱۲
۳	بلغارستان	۸۶	۷۹	۱۶۳	۲۸۲	۲۱۵	۹/۰۴
۴	عراق	۸۱	۱۳۱	۱۴۱	۱۱۷	۱۵۱	۶/۳۲
۵	آلمان	۱۵۸	۱۴۵	۱۳۵	۱۲۷	۱۳۶	۵/۷۱
۶	هلند	۷۴	۴۷	۵۶	۸۸	۱۳۲	۵/۵۶
۷	چین	۱۷۱	۱۶۵	۱۰۰	۱۱۹	۱۰۷	۴/۵۰
۸	ایران	۸۴	۷۸	۷۰	۸۴	۹۴	۳/۹۵
۹	امارات	۱۲	۱۱	۶۹	۹۲	۷۳	۳/۰۸
۱۰	گرجستان	۶۶	۱۱۴	۱۴۱	۱۴۵	۶۶	۲/۷۶
	جمع ۱۰ کشور اول	۱۰۵۰	۱۰۳۷	۱۳۴۲	۱۸۴۱	۱۹۵۲	۸۱/۹۷
	جمع سایر کشورها	۴۴۰	۴۴۶	۴۶۶	۳۰۴	۴۳۰	۱۸/۰۳
	سهم ۱۰ کشور اول	۷۰/۴۶	۶۹/۹۳	۷۴/۲۳	۸۵/۸۳	۸۱/۹۷	
	سهم سایر کشورها	۲۹/۵۴	۳۰/۰۷	۲۵/۷۷	۱۴/۱۷	۱۸/۰۳	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۲) شرکای عمده صادراتی (۱۰ وارد کننده اول) از بلاروس را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای روسیه، اوکراین، انگلستان و آلمان از مقاصد عمده صادراتی بلاروس هستند. میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۲۹۳۶۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۷۲۱۱ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی

بلاروس از ۸۱/۴۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۳۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز بلاروس در مقاصد صادراتی است.

جدول (۳-۱۲): شرکای عمده صادراتی بلاروس

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۳۶۰۸۱	۲۶۶۶۰	۲۳۵۳۷	۲۹۲۴۰	۳۳۴۶۱	۱۰۰/۰۰
۱	روسیه	۱۵۰۷۲	۱۰۳۰۱	۱۰۹۰۲	۱۲۸۳۶	۱۲۸۶۹	۳۸/۴۶
۲	اوکراین	۴۰۵۷	۲۵۱۲	۲۸۳۳	۳۳۵۵	۴۰۶۰	۱۲/۱۳
۳	انگلستان	۲۹۲۴	۲۹۲۹	۱۰۷۷	۲۳۸۲	۳۰۷۹	۹/۲۰
۴	آلمان	۱۶۴۱	۱۰۷۴	۹۳۶	۱۱۰۳	۱۴۴۳	۴/۳۱
۵	هلند	۱۷۰۹	۱۱۴۹	۹۲۷	۱۱۰۲	۱۴۲۵	۴/۲۶
۶	لهستان	۸۴۳	۷۵۱	۸۱۴	۱۰۸۲	۱۳۴۳	۴/۰۱
۷	لیتونی	۱۰۳۸	۹۶۴	۷۶۴	۸۴۷	۱۱۵۴	۳/۴۵
۸	قزاقستان	۸۷۵	۵۲۳	۳۶۳	۵۸۸	۷۸۰	۲/۳۳
۹	برزیل	۷۱۰	۵۲۱	۴۴۱	۴۴۰	۵۸۵	۱/۷۵
۱۰	لتونی	۵۰۱	۵۹۸	۲۶۹	۳۴۹	۴۷۲	۱/۴۱
	جمع ۱۰ کشور اول	۲۹۳۶۹	۲۱۳۲۲	۱۹۳۲۶	۲۴۰۸۴	۲۷۲۱۱	۸۱/۳۲
	جمع سایر کشورها	۶۷۱۲	۵۳۳۸	۴۲۱۲	۵۱۵۶	۶۲۵۰	۱۸/۶۸
	سهم ۱۰ کشور اول	۸۱/۴۰	۷۹/۹۸	۸۲/۱۱	۸۲/۳۷	۸۱/۳۲	
	سهم سایر کشورها	۱۸/۶۰	۲۰/۰۲	۱۷/۸۹	۱۷/۶۳	۱۸/۶۸	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۳) شرکای عمده صادراتی (۱۰ وارد کننده اول) از روسیه را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای چین، آلمان، هلند و بلاروس از مقاصد عمده صادراتی روسیه هستند. میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۲۴۶۵۹۲ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۵۳۰۰۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی روسیه از ۴۹/۵۳ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۶/۳۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز روسیه در مقاصد صادراتی است.

جدول (۳-۱۳): شرکای عمده صادراتی روسیه

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۴۹۷۸۳۴	۳۴۳۹۰۸	۲۸۵۴۹۱	۳۵۹۱۵۲	۴۴۹۳۴۷	۱۰۰/۰۰
۱	چین	۳۷۴۱۵	۲۸۳۳۵	۲۸۰۲۱	۳۷۵۲۵	۵۶۰۴۱	۱۲/۴۷
۲	هلند	۶۶۶۸۳	۴۰۱۹۸	۲۹۲۵۵	۳۴۶۳۰	۴۳۴۷۱	۹/۶۷
۳	آلمان	۲۴۹۵۰	۱۵۹۰۶	۲۱۲۵۸	۱۵۴۹۱	۳۴۰۹۶	۷/۵۹
۴	بلاروس	۱۶۵۴۰	۱۲۴۲۸	۱۴۰۵۱	۱۵۵۳۷	۲۱۸۲۰	۴/۸۶
۵	ترکیه	۱۴۷۵۵	۱۱۷۰۳	۱۳۶۹۸	۱۲۹۳۰	۲۱۳۴۵	۴/۷۵
۶	کره جنوبی	۱۸۰۸۲	۱۳۱۹۶	۱۰۰۲۷	۱۲۱۰۱	۱۷۸۳۲	۳/۹۷
۷	لهستان	۱۵۷۶۰	۹۵۱۳	۹۰۹۹	۱۰۵۷۰	۱۶۵۴۰	۳/۶۸
۸	ایتالیا	۲۸۹۹۱	۱۶۲۰۴	۱۱۹۳۱	۹۸۰۵	۱۶۴۰۶	۳/۶۵
۹	قزاقستان	۱۳۸۶۲	۱۰۳۰۲	۹۴۲۷	۱۱۹۲۴	۱۲۹۲۳	۲/۸۸
۱۰	امریکا	۹۵۵۳	۸۳۹۳	۹۴۲۶	۹۸۸۵	۱۲۵۳۴	۲/۷۹
	جمع ۱۰ کشور اول	۲۴۶۵۹۲	۱۶۶۱۸۰	۱۵۶۱۹۳	۱۷۰۳۹۸	۲۵۳۰۰۹	۵۶/۳۱
	جمع سایر کشورها	۲۵۱۲۴۱	۱۷۷۷۲۸	۱۲۹۲۹۸	۱۸۸۷۵۴	۱۹۶۳۳۹	۴۳/۶۹
	سهم ۱۰ کشور اول	۴۹/۵۳	۴۸/۳۲	۵۴/۷۱	۴۷/۴۴	۵۶/۳۱	
	سهم سایر کشورها	۵۰/۴۷	۵۱/۶۸	۴۵/۲۹	۵۲/۵۶	۴۳/۶۹	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۴) شرکای عمده صادراتی (۱۰ وارد کننده اول) از قرقیزستان را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای انگلستان، روسیه، قزاقستان و ازبکستان از مقاصد عمده صادراتی قرقیزستان هستند. میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۱۰۲۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۶۰۸ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی قرقیزستان از ۵۴/۴۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۹۵/۱۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش شدید تمرکز قرقیزستان در مقاصد صادراتی است.

جدول (۳-۱۴): شرکای عمده صادراتی قرقیزستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۱۸۸۴	۱۴۴۱	۱۴۲۳	۱۷۹۱	۱۶۹۰	۱۰۰/۰۰
۱	انگلستان	۳	۲	۳۲	۱۹۱	۶۷۰	۳۹/۶۴
۲	روسیه	۱۲۲	۱۵۷	۱۴۵	۲۶۲	۲۷۲	۱۶/۱۱
۳	قزاقستان	۵۰۹	۲۲۸	۱۵۱	۲۹۷	۲۲۰	۱۳/۰۴
۴	اریکستان	۱۶۴	۹۵	۱۲۵	۱۴۶	۱۵۹	۹/۳۸
۵	ترکیه	۸۶	۸۴	۹۰	۱۳۱	۱۰۴	۶/۱۵
۶	چین	۳۳	۳۶	۸۰	۹۷	۶۱	۳/۶۲
۷	تاجیکستان	۷۵	۲۴	۲۲	۲۴	۴۷	۲/۷۸
۸	لیتوانی	۵	۴	۸	۱۵	۴۶	۲/۷۳
۹	بلژیک	۲۳	۲۲	۱۱	۲۱	۱۴	۰/۸۳
۱۰	ایران	۷	۴	۸	۱۳	۱۴	۰/۸۲
	جمع ۱۰ کشور اول	۱۰۲۶	۶۵۶	۶۷۲	۱۱۹۹	۱۶۰۸	۹۵/۱۱
	جمع سایر کشورها	۸۵۸	۷۸۶	۷۵۱	۵۹۲	۸۳	۴/۸۹
	سهم ۱۰ کشور اول	۵۴/۴۶	۴۵/۴۸	۴۷/۱۹	۶۶/۹۶	۹۵/۱۱	
	سهم سایر کشورها	۴۵/۵۴	۵۴/۵۲	۵۲/۸۱	۳۳/۰۴	۴/۸۹	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۵) شرکای عمده صادراتی (۱۰ وارد کننده اول) از قزاقستان را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای ایتالیا، چین، هلند و روسیه از مقاصد عمده صادراتی قرقیزستان هستند. میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۵۵۲۵۴ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۴۰۶۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی قرقیزستان از ۶۹/۵۴ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۲/۲۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز قزاقستان در مقاصد صادراتی است.

جدول (۳-۱۵): شرکای عمده صادراتی قزاقستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۷۹۴۵۹	۴۵۹۵۴	۳۶۷۷۵	۴۸۳۴۲	۶۰۹۵۶	۱۰۰/۰۰
۱	ایتالیا	۱۶۰۵۲	۸۱۳۶	۷۴۷۵	۸۶۶۹	۱۱۷۳۵	۱۹/۲۵
۲	چین	۹۷۹۹	۵۴۸۰	۴۲۱۵	۵۷۷۸	۶۲۷۳	۱۰/۲۹
۳	هلند	۸۷۲۴	۴۹۸۱	۳۲۵۶	۴۷۴۸	۶۱۹۰	۱۰/۱۵
۴	روسیه	۶۳۸۹	۴۵۴۸	۳۵۰۹	۴۵۱۵	۵۱۶۲	۸/۴۷
۵	فرانسه	۴۶۹۰	۲۶۸۱	۱۷۹۸	۲۸۶۱	۳۸۳۹	۶/۳۰
۶	کره جنوبی	۸۷۳	۷۷۰	۲۲۴	۱۱۲۸	۲۹۷۶	۴/۸۸
۷	سوئیس	۴۵۳۹	۲۶۵۹	۲۶۸۸	۳۱۰۱	۲۸۸۱	۴/۷۳
۸	اسپانیا	۲۳۶۳	۱۲۱۹	۹۹۲	۱۴۴۴	۱۸۶۲	۳/۰۶
۹	ازبکستان	۱۰۸۴	۹۴۲	۹۲۳	۱۲۵۰	۱۶۴۳	۲/۷۰
۱۰	ژاپن	۷۴۱	۸۵۹	۵۵۹	۸۸۶	۱۵۰۳	۲/۴۷
	جمع ۱۰ کشور اول	۵۵۲۵۴	۳۲۲۷۵	۲۵۶۳۷	۳۴۳۸۱	۴۴۰۶۵	۷۲/۲۹
	جمع سایر کشورها	۲۴۲۰۵	۱۳۶۷۹	۱۱۱۳۸	۱۳۹۶۱	۱۶۸۹۱	۲۷/۷۱
	سهم ۱۰ کشور اول	۶۹/۵۴	۷۰/۲۳	۶۹/۷۱	۷۱/۱۲	۷۲/۲۹	
	سهم سایر کشورها	۳۰/۴۶	۲۹/۷۷	۳۰/۲۹	۲۸/۸۸	۲۷/۷۱	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۶) کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالائی اول) ارمنستان را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالائی "سنگ فلز، جوش و خاکستر"، "مروارید طبیعی یا پرورده"، "توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو" و "نوشابه‌ها، آبگونه‌های الکلی و سرکه" از کالاهای عمده صادراتی ارمنستان هستند. میزان صادرات ۱۰ گروه کالائی اول از ۱۲۴۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۹۴۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول صادراتی ارمنستان از ۸۳/۳۸ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۵۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز ارمنستان در گروه کالائی صادراتی است.

جدول (۳-۱۶): کالاهای عمده صادراتی ارمنستان

ردیف	کد	شرح گروه کالائی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۱۴۹۰	۱۴۸۳	۱۸۰۸	۲۱۴۵	۲۳۸۲	۱۰۰/۰۰
۱	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۲۹۱	۳۶۶	۴۱۳	۵۹۹	۵۵۷	۲۳/۳۷
۲	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۲۲۸	۲۰۵	۳۴۳	۲۵۶	۳۰۷	۱۲/۹۰
۳	۲۴	توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو	۱۱۶	۱۷۱	۲۱۲	۲۳۷	۲۶۸	۱۱/۲۳
۴	۲۲	نوشابه‌ها، آبگونه‌های الکلی و سرکه	۱۸۹	۱۱۰	۱۷۶	۲۴۲	۲۳۰	۹/۶۴
۵	۶۲	لباس و متفرعات لباس غیرکشپاف و غیر	۴۷	۶۱	۷۵	۹۴	۱۵۸	۶/۶۱
۶	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۱۰	۵۶	۶۶	۸۵	۱۲۶	۵/۳۱
۷	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۹۳	۸۶	۸۳	۱۰۲	۹۶	۴/۰۳
۸	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی	۹۰	۹۲	۶۱	۷۲	۸۱	۳/۴۱
۹	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۷۵	۷۲	۶۶	۷۷	۶۸	۲/۸۶
۱۰	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشپاف یاف	۲	۷	۱۶	۲۹	۵۳	۲/۲۴
		جمع ۱۰ گروه کالائی اول	۱۲۴۳	۱۲۲۷	۱۵۱۱	۱۷۹۲	۱۹۴۵	۸۱/۵۹
		جمع سایر گروه‌های کالائی	۲۴۸	۲۵۵	۲۹۷	۳۵۳	۴۳۹	۱۸/۴۱
		سهم ۱۰ گروه کالائی اول	۸۳/۳۸	۸۲/۷۸	۸۳/۵۷	۸۳/۵۶	۸۱/۵۹	
		سهم سایر گروه‌های کالائی	۱۶/۶۲	۱۷/۲۲	۱۶/۴۳	۱۶/۴۴	۱۸/۴۱	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۷) کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالائی اول) بلاروس را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالائی "سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی"، "کودها"، "وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط" و "شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل" از کالاهای عمده صادراتی بلاروس هستند. میزان صادرات ۱۰ گروه کالائی اول از ۲۶۰۹۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۳۶۰۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول صادراتی بلاروس از ۷۲/۳۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۹/۹۹ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده کاهش تمرکز بلاروس در گروه کالائی صادراتی است.

جدول (۳-۱۷): کالاهای عمده صادراتی بلاروس

ردیف	کد	شرح گروه کالائی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۳۶۰۸۱	۲۶۶۶۰	۲۳۵۳۷	۲۹۲۴۰	۳۳۷۲۶	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۱۲۰۸۴	۷۷۶۸	۴۸۴۹	۶۸۹۱	۸۴۷۷	۲۵/۱۴
۲	۳۱	کودها	۳۰۵۴	۳۱۸۳	۲۴۱۴	۲۶۴۲	۳۲۲۵	۹/۵۶
۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۴۷۸	۱۵۶۷	۱۸۴۱	۲۲۹۹	۲۶۴۷	۷/۸۵
۴	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۲۳۶۷	۱۷۸۵	۱۸۵۹	۲۱۸۱	۲۰۴۷	۶/۰۷
۵	۴۴	چوب و اشیاء چوبی، زغال چوب	۷۹۱	۶۹۵	۸۴۴	۱۱۲۴	۱۴۰۴	۴/۱۶
۶	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۶۶۳	۱۰۸۲	۱۳۰۵	۱۴۹۶	۱۳۹۹	۴/۱۵
۷	۹۹	تجهیزات خدماتی	۵۹۷	۶۵۶	۶۳۶	۷۹۱	۱۱۸۹	۳/۵۳
۸	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۰۴۴	۷۸۴	۶۲۱	۸۴۱	۱۰۹۰	۳/۲۳
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک	۱۱۱۵	۸۷۷	۹۱۳	۱۰۶۶	۱۰۸۵	۳/۲۲
۱۰	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۹۰۰	۶۶۵	۷۵۷	۹۴۲	۱۰۴۳	۳/۰۹
		جمع ۱۰ گروه کالائی اول	۲۶۰۹۱	۱۹۰۶۲	۱۶۰۳۹	۲۰۲۷۳	۲۳۶۰۵	۶۹/۹۹
		جمع سایر گروه‌های کالائی	۹۹۹۰	۷۵۹۹	۷۴۹۸	۸۹۶۶	۱۰۱۲۱	۳۰/۰۱
		سهم ۱۰ گروه کالائی اول	۷۲/۳۱	۷۱/۵۰	۶۸/۱۴	۶۹/۳۳	۶۹/۹۹	
		سهم سایر گروه‌های کالائی	۲۷/۶۹	۲۸/۵۰	۳۱/۸۶	۳۰/۶۷	۳۰/۰۱	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۱۸) کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالائی اول) روسیه را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالائی "سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی"، "تجهیزات خدماتی"، "چدن، آهن و فولاد" و "غلات" از کالاهای عمده صادراتی روسیه هستند. میزان صادرات ۱۰ گروه کالائی اول از ۴۳۴۴۹۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۸۳۵۸۳ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول صادراتی روسیه از ۸۷/۲۸ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۵/۳۶ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده کاهش تمرکز روسیه در گروه کالائی صادراتی است.

جدول (۳-۱۸): کالاهای عمده صادراتی روسیه

ردیف	کد	شرح گروه کالائی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۴۹۷۸۳۴	۳۴۳۹۰۸	۲۸۵۴۹۱	۳۵۹۱۵۲	۴۴۹۳۴۷	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۳۴۶۱۱۹	۲۱۶۱۰۱	۱۳۴۷۰۳	۲۱۱۹۹۳	۲۳۷۵۹۲	۵۲/۸۷
۲	۹۹	تجهیزات خدماتی	۱۱۶۴۷	۱۰۷۹۷	۴۵۲۳۹	۱۴۱۴۶	۶۳۷۴۶	۱۴/۱۹
۳	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۲۰۵۵۶	۱۵۲۲۰	۱۴۱۲۲	۱۸۷۶۲	۲۳۳۵۸	۵/۲۰
۴	۱۰	غلات	۷۰۸۷	۵۶۵۳	۵۶۰۶	۷۵۲۷	۱۰۴۵۸	۲/۳۳
۵	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۱۱۸۴۵	۷۸۷۵	۸۹۰۶	۱۱۰۴۸	۱۰۰۹۸	۲/۲۵
۶	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۹۲۵۷	۸۶۷۷	۶۸۰۱	۸۵۴۱	۹۱۷۱	۲/۰۴
۷	۴۴	چوب و اشیاء چوبی، زغال چوب	۷۷۶۴	۶۳۱۴	۶۵۲۴	۷۹۰۲	۹۰۰۹	۲/۰۰
۸	۳۱	کودها	۸۹۸۸	۸۸۵۳	۶۶۳۷	۷۲۱۷	۸۲۲۶	۱/۸۳
۹	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۶۳۲۵	۷۰۶۰	۵۹۸۰	۶۶۷۳	۶۵۵۶	۱/۴۶
۱۰	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۴۹۰۵	۴۴۶۰	۳۳۱۳	۴۷۰۹	۵۳۷۲	۱/۲۰
		جمع ۱۰ گروه کالائی اول	۴۳۴۴۹۳	۲۹۱۰۱۰	۲۳۷۸۳۱	۲۹۸۵۱۹	۳۸۳۵۸۴	۸۵/۳۶
		جمع سایر گروه‌های کالائی	۶۳۳۴۰	۵۲۸۹۸	۴۷۶۶۰	۶۰۶۳۳	۶۵۷۶۳	۱۴/۶۴
		سهم ۱۰ گروه کالائی اول	۸۷/۲۸	۸۴/۶۲	۸۳/۳۱	۸۳/۱۲	۸۵/۳۶	
		سهم سایر گروه‌های کالائی	۱۲/۷۲	۱۵/۳۸	۱۶/۶۹	۱۶/۸۸	۱۴/۶۴	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیقی

جدول (۳-۱۹) کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالائی اول) قرقیزستان را در دوره ۱۸-۲۰۱۴ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالائی " مروارید طبیعی یا پرورده"، " لباس و متفرعات لباس، از کشفاف"، " سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی" و " سنگ فلز، جوش و خاکستر" از کالاهای عمده صادراتی قرقیزستان هستند. میزان صادرات ۱۰ گروه کالائی اول از ۱۱۷۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۲۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول صادراتی قرقیزستان از ۶۲/۴۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۷/۴۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در گروه کالائی صادراتی است.

جدول (۳-۱۹): کالاهای عمده صادراتی قزاقستان

ردیف	کد	شرح گروه کالائی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۱۸۸۴	۱۴۴۱	۱۴۲۳	۱۷۹۱	۱۸۳۵	۱۰۰/۰۰
۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۷۲۵	۶۶۹	۷۰۷	۷۱۰	۶۸۲	۳۷/۱۸
۲	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کتشفاف	۲۷	۱۰	۳۴	۱۱۸	۱۴۰	۷/۶۵
۳	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی	۱۲۹	۷۵	۴۹	۸۷	۱۳۹	۷/۵۹
۴	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۴۱	۲۰	۶۸	۱۴۴	۱۲۵	۶/۷۹
۵	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۹	۹	۱۱	۱۶	۱۱۱	۶/۰۶
۶	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غدههای زیر	۸۷	۵۶	۶۲	۷۸	۶۳	۳/۴۴
۷	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۷۵	۶۳	۵۵	۶۱	۴۹	۲/۶۵
۸	۵۲	پنبه	۲۵	۱۶	۲۰	۲۶	۳۸	۲/۰۵
۹	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۹	۴۰	۳۱	۵۱	۳۷	۲/۰۴
۱۰	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۲۰	۹	۱۶	۲۵	۳۶	۱/۹۴
		جمع ۱۰ گروه کالائی اول	۱۱۷۷	۹۶۷	۱۰۵۳	۱۳۱۶	۱۴۲۰	۷۷/۴۰
		جمع سایر گروه‌های کالائی	۷۰۷	۴۷۴	۳۷۰	۴۷۵	۴۱۵	۲۲/۶۰
		سهم ۱۰ گروه کالائی اول	۶۲/۴۷	۶۷/۱۰	۷۴/۰۳	۷۳/۴۸	۷۷/۴۰	
		سهم سایر گروه‌های کالائی	۳۷/۵۳	۳۲/۹۰	۲۵/۹۷	۲۶/۵۲	۲۲/۶۰	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۰) کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالائی اول) قزاقستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالائی "سوختهای معدنی، روغنهای معدنی"، "چدن، آهن و فولاد"، "مس و مصنوعات از مس" و "محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات" از کالاهای عمده صادراتی قزاقستان هستند. میزان صادرات ۱۰ گروه کالائی اول از ۸۴۷۸۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۵۷۲۴۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول صادراتی قزاقستان از ۹۴/۱۲ درصد در ۲۰۱۴ به ۹۳/۹۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز قزاقستان در گروه کالائی صادراتی است.

جدول (۳-۲۰): کالاهای عمده صادراتی قزاقستان

ردیف	کد	شرح گروه کالائی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۷۹۴۵۹	۴۵۹۵۴	۳۶۷۷۵	۴۸۵۰۳	۶۰۹۵۶	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوخت های معدنی، روغن های معدنی	۶۰۷۰۱	۳۱۱۲۰	۲۲۳۳۵	۳۰۷۱۵	۴۲۷۳۸	۷۰/۱۱
۲	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۳۳۸۳	۲۵۰۱	۲۷۵۱	۴۱۹۴	۴۱۶۰	۶/۸۳
۳	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۸۳۰	۲۰۰۹	۱۹۱۹	۲۵۴۴	۲۵۴۹	۴/۱۸
۴	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۸۳۹	۳۱۰۶	۲۴۱۳	۲۱۶۷	۲۱۳۵	۳/۵۰
۵	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۲۶۰۳	۱۰۸۴	۱۱۹۴	۲۱۱۹	۲۰۸۷	۳/۴۲
۶	۱۰	غلات	۱۱۳۵	۸۳۳	۸۱۷	۸۲۸	۱۲۹۶	۲/۱۳
۷	۲۵	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۵۸۷	۵۴۹	۳۶۰	۳۶۶	۶۵۰	۱/۰۷
۸	۷۶	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم	۳۸۱	۴۲۰	۳۸۲	۵۳۸	۶۳۵	۱/۰۴
۹	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۷۵۵	۷۴۸	۶۴۹	۵۹۵	۵۲۳	۰/۸۶
۱۰	۱۱	محصولات صنعت آردسازی، مالت، نشاسته	۵۷۵	۵۰۰	۵۱۸	۴۸۸	۴۶۶	۰/۷۶
		جمع ۱۰ گروه کالائی اول	۷۴۷۸۹	۴۲۸۶۸	۳۳۳۳۸	۴۴۵۵۳	۵۷۲۴۰	۹۳/۹۰
		جمع سایر گروه های کالائی	۴۶۷۰	۳۰۸۶	۳۴۳۷	۳۹۵۰	۳۷۱۶	۶/۱۰
		سهم ۱۰ گروه کالائی اول	۹۴/۱۲	۹۳/۲۸	۹۰/۶۵	۹۱/۸۶	۹۳/۹۰	
		سهم سایر گروه های کالائی	۵/۸۸	۶/۷۲	۹/۳۵	۸/۱۴	۶/۱۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۱) اقلام مهم صادراتی (۱۰ قلم اول) ارمنستان را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می دهد. میزان صادرات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی از ۱۰۷۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۶۱۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول صادراتی ارمنستان از ۷۱/۸۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۷/۷۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده کاهش تمرکز ارمنستان در صادرات اقلام کالائی است.

جدول (۳-۲۱): کدهای کالائی عمده صادراتی ارمنستان

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۱۴۹۰	۱۴۸۳	۱۸۰۸	۲۱۴۵	۲۳۸۳	۱۰۰/۰۰
۱	۲۶۰۳۰۰	۲۳۶	۳۱۷	۳۷۰	۵۷۱	۵۲۵	۲۲/۰۵
۲	۲۴۰۲۲۰	۱۱۶	۱۷۰	۲۱۱	۲۳۷	۲۶۶	۱۱/۱۵
۳	۲۲۰۸۲۰	۱۵۸	۸۵	۱۴۳	۲۰۰	۱۹۳	۸/۰۹
۴	۷۱۰۸۱۳	۸۲	۹۸	۱۴۱	۱۴۴	۱۷۱	۷/۱۷
۵	۷۲۰۲۷۰	۱۱۰	۵۶	۶۶	۸۴	۱۲۶	۵/۲۸
۶	۷۶۰۷۱۱	۸۸	۸۳	۷۷	۹۶	۹۳	۳/۸۹
۷	۲۷۱۶۰۰	۸۱	۷۷	۵۷	۷۱	۸۰	۳/۳۶
۸	۷۱۰۲۳۹	۱۰۷	۶۷	۹۷	۵۷	۶۶	۲/۷۵
۹	۷۴۰۲۰۰	۷۲	۶۶	۶۳	۷۱	۵۹	۲/۴۶
۱۰	۷۱۱۳۱۹	۲۱	۱۸	۱۷	۲۴	۳۶	۱/۵۰
	جمع ۱۰ کد اول	۱۰۷۱	۱۰۳۶	۱۲۴۲	۱۵۵۷	۱۶۱۴	۶۷/۷۰
	جمع سایر کدها	۴۱۹	۴۴۷	۵۶۶	۵۸۸	۷۷۰	۳۲/۳۰
	سهم ۱۰ کد اول	۷۱/۸۷	۶۹/۸۵	۶۸/۶۸	۷۲/۶۰	۶۷/۷۰	
	سهم سایر کدها	۲۸/۱۳	۳۰/۱۵	۳۱/۳۲	۲۷/۴۰	۳۲/۳۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۲) اقلام مهم صادراتی (۱۰ قلم اول) بلاروس را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان صادرات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی از ۱۵۶۶۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۱۸۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول صادراتی بلاروس از ۴۳/۴۳ درصد در ۲۰۱۴ به ۴۲/۰۷ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز بلاروس در صادرات اقلام کالائی است.

جدول (۳-۲۲): کدهای کالائی عمده صادراتی بلاروس

سهم ۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	HS شش رقمی	ردیف
۱۰۰/۰۰	۳۳۷۲۶	۲۹۲۴۰	۲۳۵۳۷	۲۶۶۶۰	۳۶۰۸۱	کل	
۱۳/۴۹	۴۵۴۹	۳۸۱۶	۲۸۷۹	۵۲۵۶	۷۷۲۵	۲۷۱۰۱۹	۱
۸/۰۶	۲۷۲۰	۲۲۶۱	۲۰۲۰	۲۶۷۴	۲۶۶۹	۳۱۰۴۲۰	۲
۵/۷۵	۱۹۳۹	۱۴۹۰	۱۱۶۳	۱۵۳۰	۲۱۲۸	۲۷۱۰۱۲	۳
۴/۵۱	۱۵۲۰	۱۱۸۰	۹۷۰	۱۰۳۶	۱۰۶۹	۹۹۹۹۹۹	۴
۲/۷۸	۹۳۹	۶۶۶	۳۶۳	۲۱۹	۱۲	۸۷۰۴۱۰	۵
۲/۴۰	۸۱۰	۶۰۷	۴۷۲	۵۷۹	۱۱۲۴	۲۷۰۹۰۰	۶
۱/۹۵	۶۵۸	۶۵۴	۵۸۰	۵۲۱	۶۵۶	۰۴۰۶۹۰	۷
۱/۰۷	۳۶۱	۳۶۸	۰	۰	۰	۸۷۰۱۹۳	۸
۱/۰۵	۳۵۳	۳۹۶	۳۰۰	۲۲۳	۲۸۵	۰۴۰۵۱۰	۹
۱/۰۱	۳۴۰	۱۹۱	۰	۰	۰	۴۴۰۷۱۱	۱۰
۴۲/۰۷	۱۴۱۸۹	۱۱۶۲۷	۸۷۴۸	۱۲۰۳۹	۱۵۶۶۹	جمع ۱۰ کد اول	
۵۷/۹۳	۱۹۵۳۷	۱۷۶۱۳	۱۴۷۹۰	۱۴۶۲۱	۲۰۴۱۲	جمع سایر کدها	
	۴۲/۰۷	۳۹/۷۶	۳۷/۱۶	۴۵/۱۶	۴۳/۴۳	سهم ۱۰ کد اول	
	۵۷/۹۳	۶۰/۲۴	۶۲/۸۴	۵۴/۸۴	۵۶/۵۷	سهم سایر کدها	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۳) اقلام مهم صادراتی (۱۰ قلم اول) روسیه را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان صادرات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی از ۳۱۲۹۱۴ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۲۰۳۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول صادراتی روسیه از ۶۲/۸۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۹/۴۴ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز روسیه در صادرات اقلام کالائی است.

جدول (۳-۲۳): کدهای کالائی عمده صادراتی روسیه

سهم ۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	HS شش رقمی	ردیف
۱۰۰/۰۰	۴۴۹۳۴۷	۳۵۹۱۵۲	۲۸۵۴۹۱	۳۴۳۹۰۸	۴۹۷۸۳۴	کل	
۲۸/۷۲	۱۲۹۰۴۹	۹۳۳۰۶	۷۳۶۷۶	۸۹۵۷۶	۱۵۳۸۸۸	۲۷۰۹۰۰	۱
۱۴/۱۹	۶۳۷۴۶	۱۴۱۴۷	۴۵۲۳۹	۱۰۷۹۷	۱۱۶۴۷	۹۹۹۹۹۹	۲
۱۳/۶۵	۶۱۳۵۸	۴۵۳۳۵	۳۵۱۹۳	۵۴۵۶۴	۹۳۵۹۵	۲۷۱۰۱۹	۳
۳/۷۳	۱۶۷۵۱	۱۲۹۰۹	۱۰۷۵۹	۱۲۸۳۹	۲۲۲۱۲	۲۷۱۰۱۲	۴
۳/۲۵	۱۴۶۰۷	۱۱۸۹۹	۸۰۵۴	۸۱۵۵	۱۰۴۰۸	۲۷۰۱۱۲	۵
۱/۸۵	۸۳۲۲	۵۷۳۰	۴۱۷۱	۳۹۱۶	۵۳۸۷	۱۰۰۱۹۹	۶
۱/۱۸	۵۲۸۶	۳۱۷۴	۲۹۰۰	۴۵۴۶	۵۲۴۴	۲۷۱۱۱۱	۷
۱/۰۰	۴۵۰۹	۳۶۱۹	۲۵۳۴	۲۴۸۵	۴۱۵۷	۷۲۰۷۱۲	۸
۰/۹۷	۴۳۶۱	۴۱۸۴	۴۲۶۶	۳۳۳۵	۴۴۷۹	۷۱۰۲۳۱	۹
۰/۹۰	۴۰۴۲	۳۴۱۹	۲۳۵۷	۳۰۶۰	۱۸۹۶	۷۴۰۳۱۱	۱۰
۶۹/۴۴	۳۱۲۰۳۰	۱۹۷۷۲۲	۱۸۹۱۵۰	۱۹۳۲۷۴	۳۱۲۹۱۴	جمع ۱۰ کد اول	
۳۰/۵۶	۱۳۷۳۱۷	۱۶۱۴۳۰	۹۶۳۴۱	۱۵۰۶۳۴	۱۸۴۹۲۰	جمع سایر کدها	
	۶۹/۴۴	۵۵/۰۵	۶۶/۲۵	۵۶/۲۰	۶۲/۸۶	سهم ۱۰ کد اول	
	۳۰/۵۶	۴۴/۹۵	۳۳/۷۵	۴۳/۸۰	۳۷/۱۴	سهم سایر کدها	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۴) اقلام مهم صادراتی (۱۰ قلم اول) قرقیزستان را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان صادرات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی از ۹۹۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۲۳۱ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول صادراتی قرقیزستان از ۵۲/۷۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۷/۰۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در صادرات اقلام کالائی است.

جدول (۳-۲۴): کدهای کالائی عمده صادراتی قرقیزستان

سهم ۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	HS شش رقمی	ردیف
۱۰۰/۰۰	۱۸۳۵	۱۷۹۱	۱۴۲۳	۱۴۴۱	۱۸۸۴	کل	
۳۶/۱۹	۶۶۴	۷۰۰	۷۰۲	۶۶۵	۷۱۷	۷۱۰۸۱۲	۱
۶/۷۸	۱۲۴	۱۴۴	۶۸	۱۹	۴۱	۲۶۱۶۹۰	۲
۵/۸۶	۱۰۸	۱۶	۱۱	۸	۹	۷۴۰۴۰۰	۳
۵/۰۸	۹۳	۴۹	۲	۰	۰	۶۱۰۶۱۰	۴
۳/۷۵	۶۹	۴۴	۳۶	۵۴	۹۸	۲۷۱۰۱۹	۵
۲/۴۵	۴۵	۴۵	۵۴	۴۴	۶۲	۰۷۱۳۳۳	۶
۲/۰۵	۳۸	۲۵	۱۹	۱۶	۲۴	۵۲۰۱۰۰	۷
۱/۶۶	۳۱	۲۱	۲	۱۷	۱۴	۸۷۰۸۹۱	۸
۱/۶۵	۳۰	۷۸	۴۳	۳۷	۴	۸۸۰۲۴۰	۹
۱/۶۰	۲۹	۲۷	۱۵	۱۱	۲۵	۷۰۰۵۲۹	۱۰
۶۷/۰۸	۱۲۳۱	۱۱۵۰	۹۵۱	۸۷۰	۹۹۳	جمع ۱۰ کد اول	
۳۲/۹۲	۶۰۴	۶۴۱	۴۷۲	۵۷۱	۸۹۱	جمع سایر کدها	
	۶۷/۰۸	۶۴/۲۰	۶۶/۸۳	۶۰/۳۷	۵۲/۷۰	سهم ۱۰ کد اول	
	۳۲/۹۲	۳۵/۸۰	۳۳/۱۷	۳۹/۶۳	۴۷/۳۰	سهم سایر کدها	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۵) اقلام مهم صادراتی (۱۰ قلم اول) قزاقستان را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان صادرات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی از ۶۵۸۴۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۹۵۵۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول صادراتی قزاقستان از ۸۲/۸۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۳۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز قزاقستان در صادرات اقلام کالائی است.

جدول (۳-۲۵): کدهای کالائی عمده صادراتی قزاقستان

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۷۹۴۵۹	۴۵۹۵۴	۳۶۷۷۵	۴۸۵۰۳	۶۰۹۵۶	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷۰۹۰۰	۵۳۶۲۷	۲۶۷۷۳	۱۹۳۷۸	۲۶۵۸۴	۳۷۷۹۶	۶۲/۰۱
۲	۷۴۰۳۱۱	۱۳۳۱	۱۵۶۲	۱۵۰۹	۲۰۰۴	۲۲۴۹	۳/۶۹
۳	۲۷۱۱۲۱	۱۸۸۴	۱۷۴۶	۱۲۸۴	۱۵۷۸	۲۱۷۱	۳/۵۶
۴	۷۲۰۲۴۱	۱۱۹۴	۱۱۲۹	۱۱۳۰	۱۸۳۵	۱۷۶۷	۲/۹۰
۵	۲۸۴۴۱۰	۲۰۰۷	۲۲۴۸	۱۷۳۹	۱۳۳۴	۱۲۸۷	۲/۱۱
۶	۲۷۱۰۱۹	۲۹۴۷	۱۳۸۱	۸۰۲	۱۱۶۲	۱۲۱۷	۲/۰۰
۷	۲۶۰۳۰۰	۸۲۵	۳۱۱	۴۴۵	۱۰۹۳	۱۱۸۵	۱/۹۴
۸	۱۰۰۱۹۹	۸۵۱	۵۸۸	۵۵۸	۵۲۰	۸۱۵	۱/۳۴
۹	۷۶۰۱۱۰	۳۳۵	۳۶۵	۳۳۴	۴۶۱	۵۶۰	۰/۹۲
۱۰	۲۷۱۱۱۲	۸۴۳	۳۷۳	۲۶۷	۴۳۴	۵۱۰	۰/۸۴
	جمع ۱۰ کد اول	۶۵۸۴۳	۳۶۴۷۵	۲۷۴۴۵	۳۷۰۰۶	۴۹۵۵۷	۸۱/۳۰
	جمع سایر کدها	۱۳۶۱۶	۹۴۸۰	۹۳۳۰	۱۱۴۹۷	۱۱۳۹۹	۱۸/۷۰
	سهم ۱۰ کد اول	۸۲/۸۶	۷۹/۳۷	۷۴/۶۳	۷۶/۳۰	۸۱/۳۰	
	سهم سایر کدها	۱۷/۱۴	۲۰/۶۳	۲۵/۳۷	۲۳/۷۰	۱۸/۷۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

۳-۴-۵- واردات کل اتحادیه

جدول (۳-۲۶) واردات کل کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد مجموع واردات اتحادیه از ۳۷۸۳۴۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۸۵۱۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته‌است. نرخ رشد سالانه در دوره ۲۰۱۴-۱۸ برابر با ۴/۲۱- درصد بوده‌است که از دلایل کاهش واردات در این کشورها می‌توان وضعیت تقریباً رکودی حاکم بر جهان در این دوره اشاره نمود. در بین کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، سهم عمده واردات به روسیه تعلق دارد. در ۲۰۱۸ از مجموع ۳۱۸۵۱۲ میلیون دلار واردات اتحادیه، ۲۳۸۱۵۱ میلیون دلار آن به روسیه اختصاص داشته است که میزان واردات این کشور در ۲۰۱۴ برابر ۲۸۶۶۴۹ میلیون دلار بوده‌است، به‌طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم روسیه از واردات اتحادیه برابر با ۷۵/۰۳ درصد است.

بلاروس دومین کشور است که در دوره ۲۰۱۴-۱۸ بالاترین عملکرد وارداتی اتحادیه را داشته است. واردات این کشور از ۴۰۵۰۲ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۸۲۰۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته‌است، به‌طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم قزاقستان از صادرات منطقه برابر با ۱۱/۴۷ درصد است.

کشورهای روسیه و بلاروس در دوره ۱۸-۲۰۱۴ مجموع ۸۶/۵۰ درصد و کشورهای ارمنستان، قزاقستان و قرقیزستان ۱۳/۵۰ درصد واردات اتحادیه را در همین دوره در اختیار داشته‌اند.

جدول (۳-۲۶): واردات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴

کشور	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	جمع دوره	نرخ رشد دوره	سهم از کل دوره
ارمنستان	۴۱۶۰	۳۲۵۷	۳۲۱۸	۳۸۹۳	۴۷۹۶	۱۹۳۲۴	۳/۶۲	۱/۳۰
روسیه	۲۸۶۶۴۹	۱۸۲۷۸۲	۱۸۲۲۶۲	۲۲۸۲۱۳	۲۳۸۱۵۱	۱۱۱۸۰۵۷	-۴/۵۳	۷۵/۰۳
بلاروس	۴۰۵۰۲	۳۰۲۹۱	۲۷۶۱۰	۳۴۲۳۵	۳۸۲۰۲	۱۷۰۸۴۱	-۱/۴۵	۱۱/۴۷
قزاقستان	۴۱۲۹۵	۳۰۵۶۷	۲۵۱۷۵	۲۹۳۴۶	۳۲۵۳۴	۱۵۸۹۱۷	-۵/۷۹	۱۰/۶۶
قرقیزستان	۵۷۳۵	۴۰۶۸	۳۸۴۴	۴۴۸۱	۴۸۳۰	۲۲۹۵۸	-۴/۲۰	۱/۵۴
جمع اتحادیه	۳۷۸۳۴۱	۲۵۰۹۶۶	۲۴۲۱۰۹	۳۰۰۱۶۸	۳۱۸۵۱۲	۱۴۹۰۰۹۶	-۴/۲۱	۱۰۰/۰۰

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۷) شرکای عمده وارداتی (۱۰ صادرکننده اول) به ارمنستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای روسیه، چین، ایران و ترکیه از مبادی عمده وارداتی ارمنستان هستند. میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۲۸۱۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۳۸۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی ارمنستان از ۶۷/۶۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۰/۵۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز ارمنستان در مبادی وارداتی است.

جدول (۳-۲۷): شرکای عمده وارداتی ارمنستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۴۱۶۰	۳۲۵۷	۳۲۱۸	۳۸۹۳	۴۷۹۶	۱۰۰/۰۰
۱	روسیه	۱۰۶۹	۹۹۱	۹۹۱	۱۱۶۶	۱۲۵۷	۲۶/۲۲
۲	چین	۴۱۴	۳۱۵	۳۶۳	۴۶۶	۶۶۱	۱۳/۷۸
۳	ایران	۲۰۶	۱۹۸	۱۶۵	۱۷۴	۲۶۹	۵/۶۱
۴	ترکیه	۲۳۱	۱۳۷	۱۶۹	۲۲۲	۲۵۱	۵/۲۳
۵	آلمان	۱۷۶	۱۸۲	۱۶۰	۱۶۴	۲۳۷	۴/۹۴
۶	ایتالیا	۱۷۹	۱۴۸	۱۲۷	۱۲۴	۱۸۲	۳/۷۹
۷	اوکراین	۲۰۲	۱۲۵	۹۹	۱۱۵	۱۵۴	۳/۲۰
۸	امریکا	۱۱۳	۱۰۵	۷۹	۱۱۴	۱۳۶	۲/۸۳
۹	سوئیس	۱۴۶	۵۲	۳۸	۹۳	۱۲۹	۲/۶۹
۱۰	فرانسه	۷۹	۶۵	۵۳	۷۲	۱۱۰	۲/۲۹
	جمع ۱۰ کشور اول	۲۸۱۵	۲۳۱۸	۲۲۴۴	۲۷۱۰	۳۳۸۵	۷۰/۵۸
	جمع سایر کشورها	۱۳۴۵	۹۳۹	۹۷۵	۱۱۸۳	۱۴۱۱	۲۹/۴۲
	سهم ۱۰ کشور اول	۶۷/۶۷	۷۱/۱۷	۶۹/۷۲	۶۹/۶۱	۷۰/۵۸	
	سهم سایر کشورها	۳۲/۳۳	۲۸/۸۳	۳۰/۲۸	۳۰/۳۹	۲۹/۴۲	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۸) شرکای عمده وارداتی (۱۰ صادرکننده اول) به بلاروس را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای روسیه، چین، آلمان و اوکراین از مبادی عمده وارداتی بلاروس هستند. میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۳۴۲۶۸ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۲۴۸۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی بلاروس از ۸۴/۶۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۵/۰۳ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز بلاروس در مبادی وارداتی است.

جدول (۳-۲۸): شرکای عمده وارداتی بلاروس

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۴۰۵۰۲	۳۰۲۹۱	۲۷۶۱۰	۳۴۲۳۵	۳۸۲۰۲	۱۰۰/۰۰
۱	روسیه	۲۱۸۶۹	۱۶۸۹۴	۱۴۹۷۳	۱۹۳۶۲	۲۲۳۹۵	۵۸/۶۲
۲	چین	۹۴۸	۲۳۲۱	۲۱۱۷	۲۶۹۸	۳۰۰۲	۷/۸۶
۳	آلمان	۲۴۱۱	۱۳۸۴	۱۳۱۹	۱۷۰۸	۱۸۰۹	۴/۷۴
۴	اوکراین	۱۷۷۹	۹۴۹	۹۷۷	۱۲۱۴	۱۳۹۰	۳/۶۴
۵	لهستان	۲۴۳۲	۱۰۸۴	۱۱۸۱	۱۳۳۵	۱۱۹۲	۳/۱۲
۶	ترکیه	۳۳۹	۴۸۷	۷۳۲	۸۰۵	۷۹۶	۲/۰۸
۷	ایتالیا	۶۷۰	۶۳۸	۵۷۹	۶۹۶	۷۸۶	۲/۰۶
۸	امریکا	۷۸	۳۹۴	۳۸۲	۳۷۵	۴۳۸	۱/۱۵
۹	لیتوانی	۳۲۹۰	۲۷۸	۲۶۴	۳۱۶	۳۵۴	۰/۹۳
۱۰	هلند	۴۵۳	۲۱۱	۲۰۹	۳۰۰	۳۲۱	۰/۸۴
	جمع ۱۰ کشور اول	۳۴۲۶۸	۲۴۶۴۱	۲۲۷۳۴	۲۸۸۱۰	۳۲۴۸۴	۸۵/۰۳
	جمع سایر کشورها	۶۲۳۵	۵۶۵۱	۴۸۷۶	۵۴۲۵	۵۷۱۸	۱۴/۹۷
	سهم ۱۰ کشور اول	۸۴/۶۱	۸۱/۳۵	۸۲/۳۴	۸۴/۱۵	۸۵/۰۳	
	سهم سایر کشورها	۱۵/۳۹	۱۸/۶۵	۱۷/۶۶	۱۵/۸۵	۱۴/۹۷	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۲۹) شرکای عمده وارداتی (۱۰ صادرکننده اول) به روسیه را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای چین، آلمان، امریکا و بلاروس از مبادی عمده وارداتی روسیه هستند. میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۱۷۵۷۲۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۹۳۲۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی روسیه از ۶۱/۳۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۲/۷۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز روسیه در مبادی وارداتی است.

جدول (۳-۲۹): شرکای عمده وارداتی روسیه

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۲۸۶۶۴۹	۱۸۲۷۸۲	۱۸۲۲۶۲	۲۲۸۲۱۳	۲۳۸۱۵۱	۱۰۰/۰۰
۱	چین	۵۰۸۵۳	۳۵۱۹۹	۳۸۰۸۷	۴۸۳۷۳	۵۲۲۱۸	۲۱/۹۳
۲	آلمان	۳۲۹۴۷	۱۸۹۹۲	۱۹۴۵۱	۲۲۷۴۰	۲۵۵۱۰	۱۰/۷۱
۳	امریکا	۱۸۵۹۴	۱۱۴۹۰	۱۱۰۶۶	۱۲۵۹۰	۱۲۶۸۲	۵/۳۳
۴	بلاروس	۱۲۳۱۶	۷۹۸۹	۹۴۰۶	۱۰۶۹۲	۱۲۱۷۹	۵/۱۱
۵	ایتالیا	۱۲۶۸۳	۷۹۳۴	۷۸۴۵	۹۸۵۰	۱۰۵۹۰	۴/۴۵
۶	فرانسه	۱۰۵۵۲	۵۵۶۳	۸۴۹۲	۹۱۲۵	۹۵۶۲	۴/۰۱
۷	ژاپن	۱۰۹۱۷	۶۸۱۹	۶۶۸۰	۷۷۶۴	۸۸۱۹	۳/۷۰
۸	کره جنوبی	۸۹۷۲	۴۵۳۲	۵۱۱۳	۶۹۲۰	۷۰۰۹	۲/۹۴
۹	اوکراین	۱۰۷۱۴	۵۶۴۳	۳۹۵۱	۴۹۳۶	۵۴۶۱	۲/۲۹
۱۰	قزاقستان	۷۱۷۲	۴۲۷۵	۳۶۱۲	۴۶۰۰	۵۲۹۶	۲/۲۲
	جمع ۱۰ کشور اول	۱۷۵۷۲۳	۱۰۸۴۳۵	۱۱۳۷۰۳	۱۳۷۵۹۰	۱۴۹۳۲۷	۶۲/۷۰
	جمع سایر کشورها	۱۱۰۹۳۶	۷۴۳۴۷	۶۸۵۵۹	۹۰۶۲۳	۸۸۸۲۴	۳۷/۳۰
	سهم ۱۰ کشور اول	۶۱/۳۰	۵۹/۳۲	۶۲/۳۸	۶۰/۲۹	۶۲/۷۰	
	سهم سایر کشورها	۳۸/۷۰	۴۰/۶۸	۳۷/۶۲	۳۹/۷۱	۳۷/۳۰	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۰) شرکای عمده وارداتی (۱۰ صادرکننده اول) به قرقیزستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای چین، روسیه، قزاقستان و ترکیه از مبادی عمده وارداتی قرقیزستان هستند. میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۴۷۹۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۳۹۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی قرقیزستان از ۸۳/۵۴ درصد در ۲۰۱۴ به ۹۱/۰۵ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در مبادی وارداتی است.

جدول (۳-۳۰): شرکای عمده وارداتی قرقیزستان

ردیف	مقصد صادراتی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	جهان	۵۷۳۵	۴۰۶۸	۳۸۴۴	۴۴۸۱	۴۸۳۰	۱۰۰/۰۰
۱	چین	۱۰۹۸	۱۰۲۹	۱۴۶۵	۱۵۰۰	۱۹۴۲	۴۰/۲۲
۲	روسیه	۱۷۸۰	۱۲۷۲	۸۰۰	۱۱۸۱	۱۱۹۸	۲۴/۸۱
۳	قزاقستان	۷۷۷	۶۷۷	۶۳۶	۵۸۶	۴۷۰	۹/۷۴
۴	ترکیه	۳۰۸	۱۶۴	۱۹۱	۲۲۵	۲۹۰	۶/۰۱
۵	ازبکستان	۱۰۲	۵۹	۷۰	۱۶۴	۱۷۸	۳/۶۸
۶	امریکا	۱۰۹	۱۲۲	۱۵۴	۱۵۵	۱۲۸	۲/۶۶
۷	آلمان	۱۱۵	۹۳	۶۲	۶۸	۷۴	۱/۵۴
۸	ژاپن	۱۸۵	۶۱	۱۹	۳۴	۴۸	۱/۰۰
۹	لیتوانی	۲۹۸	۱۴	۸	۲۸	۳۶	۰/۷۴
۱۰	هند	۱۹	۲۳	۲۳	۲۹	۳۱	۰/۶۵
	جمع ۱۰ کشور اول	۴۷۹۱	۳۵۱۵	۳۴۲۷	۳۹۶۹	۴۳۹۷	۹۱/۰۵
	جمع سایر کشورها	۹۴۴	۵۵۳	۴۱۸	۵۱۲	۴۳۲	۸/۹۵
	سهم ۱۰ کشور اول	۸۳/۵۴	۸۶/۴۱	۸۹/۱۳	۸۸/۵۶	۹۱/۰۵	
	سهم سایر کشورها	۱۶/۴۶	۱۳/۵۹	۱۰/۸۷	۱۱/۴۴	۸/۹۵	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۱) شرکای عمده وارداتی (۱۰ صادرکننده اول) به قزاقستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد کشورهای روسیه، چین، آلمان و ایتالیا از مبادی عمده وارداتی قزاقستان هستند. میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۳۱۴۷۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۵۸۹۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی قزاقستان از ۷۶/۲۲ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۹/۶۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز قزاقستان در مبادی وارداتی است.

جدول (۳-۳۱): شرکای عمده وارداتی قزاقستان

سهم ۲۰۱۸	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	مقصد صادراتی	ردیف
۱۰۰/۰۰	۳۲۵۳۴	۲۹۳۴۶	۲۵۱۷۵	۳۰۵۶۷	۴۱۲۹۵	جهان	
۳۸/۰۹	۱۲۳۹۲	۱۱۴۷۳	۹۱۳۰	۱۰۵۲۹	۱۳۸۰۸	روسیه	۱
۱۶/۵۵	۵۳۸۴	۴۶۹۲	۳۶۶۶	۵۰۸۸	۷۳۵۷	چین	۲
۵/۰۵	۱۶۴۲	۱۴۸۴	۱۴۴۴	۱۹۸۶	۲۳۱۵	آلمان	۳
۴/۶۰	۱۴۹۸	۹۴۶	۸۳۵	۱۱۷۶	۱۰۳۹	ایتالیا	۴
۴/۰۱	۱۳۰۳	۱۲۵۳	۱۲۷۷	۱۴۸۴	۱۹۹۳	امریکا	۵
۲/۸۴	۹۲۳	۵۶۷	۴۵۳	۶۰۷	۱۰۶۷	کره جنوبی	۶
۲/۶۰	۸۴۵	۷۳۵	۵۸۸	۷۲۶	۱۰۱۸	ارمنستان	۷
۲/۰۳	۶۶۱	۵۳۵	۶۶۱	۶۷۱	۱۰۸۶	فرانسه	۸
۲/۰۱	۶۵۵	۷۳۰	۶۱۸	۷۴۲	۱۰۱۹	ایتالیا	۹
۱/۸۲	۵۹۳	۵۰۹	۳۳۳	۴۸۸	۷۷۴	بلاروس	۱۰
۷۹/۶۰	۲۵۸۹۷	۲۲۹۲۶	۱۹۰۰۴	۲۳۴۹۷	۳۱۴۷۵	جمع ۱۰ کشور اول	
۲۰/۴۰	۶۶۳۷	۶۴۲۰	۶۱۷۱	۷۰۷۰	۹۸۲۰	جمع سایر کشورها	
	۷۹/۶۰	۷۸/۱۲	۷۵/۴۹	۷۶/۸۷	۷۶/۲۲	سهم ۱۰ کشور اول	
	۲۰/۴۰	۲۱/۸۸	۲۴/۵۱	۲۳/۱۳	۲۳/۷۸	سهم سایر کشورها	

 مأخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۲) کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالائی اول) ارمنستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالائی "سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی"، "راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم"، "ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء" و "مروارید طبیعی یا پرورده" از کالاهای عمده وارداتی ارمنستان هستند. میزان واردات ۱۰ گروه کالائی اول از ۲۳۱۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۷۳۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول وارداتی ارمنستان از ۵۵/۷۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۶/۳۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز ارمنستان در گروه کالائی وارداتی است.

جدول (۳-۳۲): کالاهای عمده وارداتی ارمنستان

ردیف	کد	شرح گروه کالائی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۴۱۶۰	۳۲۵۷	۳۲۱۸	۳۸۹۳	۴۸۵۰	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۸۱۴	۶۷۴	۵۶۷	۶۲۷	۶۷۸	۱۳/۹۸
۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۷۸	۲۶۳	۲۵۴	۳۶۹	۵۶۶	۱۱/۶۶
۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۲۰۰	۱۴۴	۲۲۳	۲۵۶	۳۶۶	۷/۵۶
۴	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۳۰۳	۱۱۹	۱۵۹	۱۹۹	۲۸۸	۵/۹۴
۵	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۱۵	۱۵۵	۱۰۵	۱۴۷	۱۸۸	۳/۸۸
۶	۳۰	محصولات دارویی	۱۲۰	۱۱۲	۱۱۱	۱۸۵	۱۵۹	۳/۲۷
۷	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک	۱۲۹	۹۷	۹۰	۱۰۹	۱۴۲	۲/۹۴
۸	۲۴	توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو	۸۲	۸۶	۹۵	۷۴	۱۳۰	۲/۶۹
۹	۹۴	مبل، مبل‌های طبی، جراحی	۷۳	۴۲	۴۱	۷۸	۱۰۹	۲/۲۴
۱۰	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۰۴	۶۶	۵۸	۸۱	۱۰۷	۲/۲۲
		جمع ۱۰ گروه کالائی اول	۲۳۱۷	۱۷۵۷	۱۷۰۲	۲۱۲۴	۲۷۳۴	۵۶/۳۷
		جمع سایر گروه‌های کالائی	۱۸۴۲	۱۵۰۰	۱۵۱۶	۱۷۷۰	۲۱۱۶	۴۳/۶۳
		سهم ۱۰ گروه کالائی اول	۵۵/۷۱	۵۳/۹۴	۵۲/۸۹	۵۴/۵۴	۵۶/۳۷	
		سهم سایر گروه‌های کالائی	۴۴/۲۹	۴۶/۰۶	۴۷/۱۱	۴۵/۴۶	۴۳/۶۳	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۳) کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالائی اول) بلاروس را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالائی "سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی"، "راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم"، "ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء" و "وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط" از کالاهای عمده وارداتی بلاروس هستند. میزان واردات ۱۰ گروه کالائی اول از ۲۷۶۴۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۶۱۱۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول وارداتی بلاروس از ۶۸/۲۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۷/۹۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز بلاروس در گروه کالائی وارداتی است.

جدول (۳-۳۳): کالاهای عمده وارداتی بلاروس

ردیف	کد	شرح گروه کالائی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۴۰۵۰۲	۳۰۲۹۱	۲۷۶۱۰	۳۴۲۳۵	۳۸۴۰۹	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی	۱۱۸۴۹	۹۲۱۱	۷۳۷۳	۹۶۷۰	۱۱۰۸۶	۲۸/۸۶
۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۶۱۹	۳۲۰۳	۲۶۱۸	۳۲۹۴	۳۶۷۹	۹/۵۸
۳	۸۵	ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۲۰۸۱	۱۷۱۵	۱۷۶۸	۲۱۷۹	۲۵۵۰	۶/۶۴
۴	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۵۶۰	۱۵۱۱	۱۳۴۱	۱۵۷۶	۲۲۱۵	۵/۷۷
۵	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۶۵۴	۱۰۶۷	۱۰۶۰	۱۵۵۹	۱۸۰۴	۴/۷۰
۶	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک	۱۸۳۴	۱۳۰۵	۱۳۳۹	۱۵۵۱	۱۶۹۱	۴/۴۰
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۰۷۸	۷۵۹	۷۰۸	۹۳۴	۱۰۱۹	۲/۶۵
۸	۳۰	محصولات دارویی	۸۱۸	۶۱۱	۵۹۹	۷۱۴	۷۳۱	۱/۹۰
۹	۹۹	تجهیزات خدماتی	۴۶۵	۴۲۹	۵۹۲	۴۷۲	۶۷۲	۱/۷۵
۱۰	۹۰	آلات و دستگاههای اپتیک، عکاسی	۶۸۶	۵۰۵	۴۵۳	۶۰۹	۶۶۹	۱/۷۴
		جمع ۱۰ گروه کالائی اول	۲۷۶۴۶	۲۰۳۱۶	۱۷۸۵۰	۲۲۵۵۹	۲۶۱۱۴	۶۷/۹۹
		جمع سایر گروههای کالائی	۱۲۸۵۷	۹۹۷۵	۹۷۶۰	۱۱۶۷۵	۱۲۲۹۵	۳۲/۰۱
		سهم ۱۰ گروه کالائی اول	۶۸/۲۶	۶۷/۰۷	۶۴/۶۵	۶۵/۹۰	۶۷/۹۹	
		سهم سایر گروههای کالائی	۳۱/۷۴	۳۲/۹۳	۳۵/۳۵	۳۴/۱۰	۳۲/۰۱	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۴) کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالائی اول) روسیه را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالائی "راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم"، "ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء"، "وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط" و "محصولات دارویی" از کالاهای عمده وارداتی روسیه هستند. میزان واردات ۱۰ گروه کالائی اول از ۱۶۷۸۳۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۷۴۵۳ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول وارداتی روسیه از ۵۸/۵۵ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۱/۹۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز روسیه در گروه کالائی وارداتی است.

جدول (۳-۳): کالاهای عمده وارداتی روسیه

ردیف	کد	شرح گروه کالائی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۲۸۶۶۴۹	۱۸۲۷۸۲	۱۸۲۲۶۲	۲۲۸۲۱۳	۲۳۸۱۵۱	۱۰۰/۰۰
۱	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۲۱۰۵	۳۴۱۴۸	۳۵۳۶۱	۴۵۲۸۸	۴۳۶۰۱	۱۸/۳۱
۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۳۳۷۴۰	۲۱۱۱۰	۲۱۵۰۴	۲۶۷۳۱	۲۹۹۱۲	۱۲/۵۶
۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۱۴۲۶	۱۵۳۷۸	۱۵۶۳۷	۲۱۴۹۹	۲۳۶۲۳	۹/۹۲
۴	۳۰	محصولات دارویی	۱۲۸۰۴	۸۶۹۱	۸۹۰۸	۱۰۸۳۵	۱۰۵۸۲	۴/۴۴
۵	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک	۱۱۰۳۰	۷۶۲۹	۷۵۴۲	۸۷۶۶	۹۷۶۳	۴/۱۰
۶	۹۹	تجهیزات خدماتی	۷۱۹	۸۳۹	۶۵۸۱	۱۶۵۶	۷۰۵۴	۲/۹۶
۷	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی	۷۹۲۵	۵۱۰۶	۵۱۶۳	۶۱۹۳	۶۷۴۷	۲/۸۳
۸	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۶۹۰۵	۴۰۷۸	۴۱۴۹	۵۳۰۵	۵۸۰۶	۲/۴۴
۹	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۵۷۰۲	۳۳۰۱	۳۰۳۳	۴۸۲۶	۵۲۸۷	۲/۲۲
۱۰	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۵۴۸۰	۳۹۴۴	۳۸۳۱	۴۶۷۸	۵۰۷۷	۲/۱۳
		جمع ۱۰ گروه کالائی اول	۱۶۷۸۳۷	۱۰۴۲۲۵	۱۱۱۷۰۹	۱۳۵۷۷۶	۱۴۷۴۵۳	۶۱/۹۲
		جمع سایر گروه‌های کالائی	۱۱۸۸۱۲	۷۸۵۵۷	۷۰۵۵۳	۹۲۴۳۶	۹۰۶۹۸	۳۸/۰۸
		سهم ۱۰ گروه کالائی اول	۵۸/۵۵	۵۷/۰۲	۶۱/۲۹	۵۹/۵۰	۶۱/۹۲	
		سهم سایر گروه‌های کالائی	۴۱/۴۵	۴۲/۹۸	۳۸/۷۱	۴۰/۵۰	۳۸/۰۸	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۵) کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالائی اول) قرقیزستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالائی "سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی" "راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم"، "کفش، گتر و اشیاء همانند، اجزاء" و "ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء" از کالاهای عمده وارداتی قرقیزستان هستند. میزان واردات ۱۰ گروه کالائی اول از ۳۳۸۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۷۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول وارداتی قرقیزستان از ۵۹/۰۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۹/۹۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز قرقیزستان در گروه کالائی وارداتی است.

جدول (۳-۳۵): کالاهای عمده وارداتی قرقیزستان

ردیف	کد	شرح گروه کالائی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۵۷۳۵	۴۰۶۸	۳۸۴۴	۴۴۸۱	۵۲۹۲	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی	۱۱۶۶	۷۷۸	۴۰۲	۶۳۶	۹۰۱	۱۷/۰۳
۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۷۸	۳۵۹	۳۹۵	۳۶۴	۴۷۵	۸/۹۸
۳	۶۴	کفش، گتر و اشیاء همانند، اجزاء	۵۰	۸۷	۲۵۸	۳۰۱	۳۷۳	۷/۰۴
۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۲۱۶	۱۷۲	۲۰۸	۲۵۴	۳۰۷	۵/۸۱
۵	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفاف	۹۸	۶۷	۱۵۱	۱۵۷	۲۳۶	۴/۴۷
۶	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۲۲۷	۲۹۶	۱۳۴	۱۴۵	۱۹۱	۳/۶۰
۷	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۶۱	۸۲	۱۵۵	۱۹۲	۱۷۸	۳/۳۷
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک	۱۷۳	۱۲۲	۱۳۴	۱۳۳	۱۷۵	۳/۳۰
۹	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۸۱۹	۲۰۶	۱۲۲	۱۴۸	۱۷۱	۳/۲۳
۱۰	۳۰	محصولات دارویی	۱۹۹	۱۴۸	۱۱۷	۱۶۹	۱۶۳	۳/۰۸
		جمع ۱۰ گروه کالائی اول	۳۳۸۷	۲۳۱۷	۲۰۷۷	۲۵۰۰	۳۱۷۰	۵۹/۹۱
		جمع سایر گروه‌های کالائی	۲۳۴۸	۱۷۵۱	۱۷۶۸	۱۹۸۱	۲۱۲۲	۴۰/۰۹
		سهم ۱۰ گروه کالائی اول	۵۹/۰۶	۵۶/۹۷	۵۴/۰۲	۵۵/۷۹	۵۹/۹۱	
		سهم سایر گروه‌های کالائی	۴۰/۹۴	۴۳/۰۳	۴۵/۹۸	۴۴/۲۱	۴۰/۰۹	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۶) کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالائی اول) قزاقستان را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد گروه‌های کالائی "راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم"، "ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء"، "سرب و مصنوعات از سرب" و "وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط" از کالاهای عمده وارداتی قزاقستان هستند. میزان واردات ۱۰ گروه کالائی اول از

۲۵۶۸۲ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۰۱۸۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول وارداتی قزاقستان از ۶۲/۱۹ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۲/۰۵ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز قزاقستان در گروه کالائی وارداتی است.

جدول (۳-۳۶): کالاهای عمده وارداتی قزاقستان

ردیف	کد	شرح گروه کالائی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
		کل	۴۱۲۹۵	۳۰۵۶۷	۲۵۱۷۵	۲۹۵۹۹	۳۲۵۳۴	۱۰۰/۰۰
۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۶۸۵۳	۵۶۰۱	۴۳۹۸	۴۷۴۳	۵۱۹۳	۱۵/۹۶
۲	۸۵	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۳۹۷۶	۳۰۶۹	۲۴۲۹	۳۰۵۰	۳۸۴۵	۱۱/۸۲
۳	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۵۲۴	۲۵۸۵	۱۹۵۹	۱۷۲۲	۲۱۸۸	۶/۷۲
۴	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۴۴۰۲	۲۰۲۲	۱۱۰۹	۱۷۷۳	۲۰۳۸	۶/۲۶
۵	۲۷	سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی	۲۳۱۹	۱۶۸۲	۱۵۱۷	۱۸۴۵	۱۷۴۴	۵/۳۶
۶	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک	۱۴۸۵	۱۰۹۳	۹۸۱	۱۱۲۶	۱۲۴۱	۳/۸۲
۷	۳۰	محصولات دارویی	۱۴۲۰	۱۲۲۳	۹۶۱	۱۰۸۵	۱۱۷۸	۳/۶۲
۸	۷۲	چدن، آهن و فولاد	۱۰۴۹	۸۷۵	۶۵۷	۱۰۳۳	۱۱۲۵	۳/۴۶
۹	۹۰	آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی	۱۱۲۰	۷۹۴	۷۴۹	۹۰۹	۸۸۰	۲/۷۱
۱۰	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۵۳۳	۵۲۵	۶۹۵	۷۸۹	۷۵۵	۲/۳۲
		جمع ۱۰ گروه کالائی اول	۲۵۶۸۲	۱۹۴۶۸	۱۵۴۵۳	۱۸۰۷۳	۲۰۱۸۹	۶۲/۰۵
		جمع سایر گروه‌های کالائی	۱۵۶۱۳	۱۱۰۹۹	۹۷۲۲	۱۱۵۲۶	۱۲۳۴۵	۳۷/۹۵
		سهم ۱۰ گروه کالائی اول	۶۲/۱۹	۶۳/۶۹	۶۱/۳۸	۶۱/۰۶	۶۲/۰۵	
		سهم سایر گروه‌های کالائی	۳۷/۸۱	۳۶/۳۱	۳۸/۶۲	۳۸/۹۴	۳۷/۹۵	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۷) اقلام مهم وارداتی (۱۰ قلم اول) ارمنستان را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان واردات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی از ۱۲۰۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۲۵۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول وارداتی ارمنستان از ۲۸/۸۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۲۸/۷۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز ارمنستان در واردات اقلام کالائی است.

جدول (۳-۳۷): کدهای کالائی عمده وارداتی ارمنستان

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۴۱۶۰	۳۲۵۷	۳۲۱۸	۳۸۹۳	۴۸۵۰	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷۱۱۲۱	۴۶۴	۴۲۹	۳۴۶	۳۵۶	۳۶۸	۷/۵۹
۲	۲۷۱۰۱۹	۱۹۸	۱۲۵	۱۱۴	۱۴۸	۱۶۸	۳/۴۷
۳	۷۱۰۲۳۹	۸۹	۵۳	۶۹	۸۹	۱۲۰	۲/۴۷
۴	۳۰۰۴۹۰	۸۴	۷۹	۷۴	۱۴۷	۱۱۴	۲/۳۶
۵	۲۷۱۰۱۲	۱۲۳	۹۳	۸۴	۹۵	۱۱۰	۲/۲۷
۶	۷۱۰۸۱۲	۸۷	۲۱	۱۸	۵۴	۸۴	۱/۷۳
۷	۸۵۱۷۱۲	۲۶	۲۱	۴۳	۵۸	۸۴	۱/۷۲
۸	۲۴۰۱۲۰	۳۷	۴۱	۵۶	۳۴	۷۸	۱/۶۰
۹	۸۷۰۳۲۳	۲۷	۴۶	۲۴	۲۸	۶۲	۱/۲۸
۱۰	۱۰۰۱۹۹	۶۶	۶۹	۵۹	۵۸	۶۲	۱/۲۸
	جمع ۱۰ کد اول	۱۲۰۱	۹۷۷	۸۸۸	۱۰۶۷	۱۲۵۰	۲۵/۷۸
	جمع سایر کدها	۲۹۵۹	۲۲۸۰	۲۳۳۰	۲۸۲۶	۳۶۰۰	۷۴/۲۲
	سهم ۱۰ کد اول	۲۸/۸۷	۳۰/۰۱	۲۷/۵۹	۲۷/۴۱	۲۵/۷۸	
	سهم سایر کدها	۷۱/۱۳	۶۹/۹۹	۷۲/۴۱	۷۲/۵۹	۷۴/۲۲	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۸) اقلام مهم وارداتی (۱۰ قلم اول) بلاروس را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان واردات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی از ۱۴۷۴۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۳۷۱۶ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول وارداتی بلاروس از ۳۶/۴۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۳۵/۷۱ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز بلاروس در واردات اقلام کالائی است.

جدول (۳-۳۸): کدهای کالائی عمده وارداتی بلاروس

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۴۰۵۰۲	۳۰۲۹۱	۲۷۶۱۰	۳۴۲۳۵	۳۸۴۰۹	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷۰۹۰۰	۷۶۲۹	۵۶۶۸	۳۹۷۱	۵۳۳۸	۶۸۲۳	۱۷/۷۶
۲	۲۷۱۱۲۱	۳۴۱۱	۲۷۱۵	۲۵۴۷	۲۷۷۹	۲۶۹۱	۷/۰۱
۳	۹۹۹۹۹۹	۱۹۳۴	۱۲۸۴	۹۹۵	۷۷۴	۱۱۷۰	۳/۰۵
۴	۲۷۱۰۱۹	۱۳۲	۳۱۱	۴۴۷	۹۴۰	۷۹۰	۲/۰۶
۵	۸۷۰۳۲۳	۲۸۰	۲۰۴	۲۶۰	۳۶۹	۵۱۵	۱/۳۴
۶	۲۷۱۰۱۲	۱۴۸	۲۰۱	۱۲۱	۲۰۷	۳۹۷	۱/۰۳
۷	۷۲۰۴۴۹	۳۴۵	۲۶۵	۲۱۴	۳۲۷	۳۹۲	۱/۰۲
۸	۸۵۱۷۱۲	۱۹۶	۱۵۳	۱۷۵	۲۶۲	۳۴۳	۰/۸۹
۹	۳۰۰۴۹۰	۴۲۲	۲۸۷	۲۸۵	۳۲۴	۳۱۱	۰/۸۱
۱۰	۸۴۰۸۲۰	۲۴۶	۱۲۳	۱۳۶	۲۳۱	۲۸۵	۰/۷۴
	جمع ۱۰ کد اول	۱۴۷۴۳	۱۱۲۱۱	۹۱۵۱	۱۱۵۵۱	۱۳۷۱۶	۳۵/۷۱
	جمع سایر کدها	۲۵۷۶۰	۱۹۰۸۰	۱۸۴۵۹	۲۲۶۸۴	۲۴۶۹۳	۶۴/۲۹
	سهم ۱۰ کد اول	۳۶/۴۰	۳۷/۰۱	۳۳/۱۴	۳۳/۷۴	۳۵/۷۱	
	سهم سایر کدها	۶۳/۶۰	۶۲/۹۹	۶۶/۸۶	۶۶/۲۶	۶۴/۲۹	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۳۹) اقلام مهم وارداتی (۱۰ قلم اول) روسیه را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان واردات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی از ۳۱۷۹۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۳۴۱۸ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول وارداتی روسیه از ۱۱/۰۹ درصد در ۲۰۱۴ به ۱۴/۰۳ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز روسیه در واردات اقلام کالائی است.

جدول (۳-۳۹): کدهای کالائی عمده وارداتی روسیه

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۲۸۶۶۴۹	۱۸۲۷۸۲	۱۸۲۲۶۲	۲۲۸۲۱۳	۲۳۸۱۵۱	۱۰۰/۰۰
۱	۹۹۹۹۹۹	۷۱۹	۸۳۹	۶۵۸۱	۱۶۶۳	۷۰۵۴	۲/۹۶
۲	۸۵۱۷۱۲	۴۷۳۳	۳۲۹۱	۴۰۶۹	۵۳۱۳	۶۲۹۲	۲/۶۴
۳	۳۰۰۴۹۰	۷۳۸۵	۴۹۳۳	۵۱۶۱	۶۲۸۷	۵۹۵۴	۲/۵۰
۴	۸۷۰۳۲۳	۶۶۶۱	۲۷۸۳	۲۲۳۰	۲۴۱۷	۲۷۰۹	۱/۱۴
۵	۸۴۷۱۳۰	۲۶۶۵	۱۶۱۸	۱۶۳۴	۱۸۵۸	۲۲۰۸	۰/۹۳
۶	۲۸۱۸۲۰	۱۴۲۴	۱۴۳۴	۱۲۶۷	۱۴۶۸	۲۱۴۶	۰/۹۰
۷	۸۷۰۳۳۳	۱۹۲۲	۱۴۷۷	۱۷۵۲	۱۷۹۷	۱۸۴۷	۰/۷۸
۸	۸۷۰۸۲۹	۲۱۴۲	۱۱۲۳	۱۰۷۸	۱۵۷۶	۱۸۲۰	۰/۷۶
۹	۸۷۰۷۱۰	۲۶۳۳	۱۰۱۰	۱۰۴۰	۱۳۲۸	۱۷۹۰	۰/۷۵
۱۰	۸۵۱۷۶۲	۱۵۱۱	۱۲۳۹	۱۱۳۶	۱۴۳۸	۱۵۹۷	۰/۶۷
	جمع ۱۰ کد اول	۳۱۷۹۵	۱۹۷۴۷	۲۵۹۴۷	۲۵۱۴۴	۳۳۴۱۸	۱۴/۰۳
	جمع سایر کدها	۲۵۴۸۵۴	۱۶۳۰۳۵	۱۵۶۳۱۵	۲۰۳۰۶۹	۲۰۴۷۳۳	۸۵/۹۷
	سهم ۱۰ کد اول	۱۱/۰۹	۱۰/۸۰	۱۴/۲۴	۱۱/۰۲	۱۴/۰۳	
	سهم سایر کدها	۸۸/۹۱	۸۹/۲۰	۸۵/۷۶	۸۸/۹۸	۸۵/۹۷	

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۴۰) اقلام مهم وارداتی (۱۰ قلم اول) قرقیزستان را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان واردات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی از ۹۱۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۵۷۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول وارداتی قرقیزستان از ۱۶/۰۳ درصد در ۲۰۱۴ به ۲۹/۷۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در واردات اقلام کالائی است.

جدول (۳-۴۰): کدهای کالائی عمده وارداتی قرقیزستان

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۵۷۳۵	۴۰۶۸	۳۸۴۴	۴۴۸۱	۵۲۹۲	۱۰۰/۰۰
۱	۲۷۱۰۱۹	۵۶۶	۳۶۲	۱۹۹	۳۲۹	۴۸۹	۹/۲۵
۲	۲۷۱۰۱۲	۰	۲۸۱	۱۳۰	۲۲۷	۳۰۷	۵/۸۰
۳	۶۴۰۲۹۹	۲۸	۳۲	۱۳۶	۱۵۴	۲۰۲	۳/۸۲
۴	۳۰۰۴۹۰	۱۵۸	۱۱۶	۹۰	۱۳۰	۱۲۹	۲/۴۳
۵	۸۵۱۷۱۲	۳۲	۲۶	۲۹	۶۰	۱۰۸	۲/۰۵
۶	۸۳۰۲۴۲	۲	۴	۴	۷	۸۲	۱/۵۶
۷	۲۴۰۲۲۰	۷۸	۴۷	۳۵	۷۳	۷۸	۱/۴۸
۸	۵۵۱۵۹۹	۵	۲۴	۶۲	۴۸	۶۹	۱/۳۱
۹	۶۴۰۶۹۰	۰	۲	۲	۲۱	۶۰	۱/۱۴
۱۰	۲۷۱۱۲۱	۵۱	۴۰	۴۰	۴۲	۴۶	۰/۸۷
	جمع ۱۰ کد اول	۹۱۹	۹۳۵	۷۲۶	۱۰۹۲	۱۵۷۲	۲۹/۷۰
	جمع سایر کدها	۴۸۱۵	۳۱۳۳	۳۱۱۸	۳۳۸۹	۳۷۲۰	۷۰/۳۰
	سهم ۱۰ کد اول	۱۶/۰۳	۲۲/۹۹	۱۸/۹۰	۲۴/۳۸	۲۹/۷۰	
	سهم سایر کدها	۸۳/۹۷	۷۷/۰۱	۸۱/۱۰	۷۵/۶۲	۷۰/۳۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۴۱) اقلام مهم وارداتی (۱۰ قلم اول) قزاقستان را بر حسب کدهای HS شش رقمی در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. میزان واردات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی از ۵۶۸۰ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۶۵۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول وارداتی قزاقستان از ۱۳/۷۵ درصد در ۲۰۱۴ به ۱۴/۳۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز قزاقستان در واردات اقلام کالائی است.

جدول (۳-۴۱): کدهای کالائی عمده وارداتی قزاقستان

ردیف	HS شش رقمی	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	سهم ۲۰۱۸
	کل	۴۱۲۹۵	۳۰۵۶۷	۲۵۱۷۵	۲۹۵۹۹	۳۲۵۳۴	۱۰۰/۰۰
۱	۸۵۱۷۱۲	۵۹۳	۴۲۲	۳۸۹	۵۵۸	۶۴۲	۱/۹۷
۲	۳۰۰۴۹۰	۸۵۵	۶۷۵	۵۰۴	۵۴۹	۶۲۰	۱/۹۰
۳	۲۷۱۰۱۹	۶۳۰	۳۲۶	۳۶۱	۵۳۴	۵۷۲	۱/۷۶
۴	۸۴۸۱۸۰	۴۷۰	۳۵۷	۳۹۴	۳۳۱	۴۸۹	۱/۵۰
۵	۷۳۰۸۹۰	۳۰۶	۳۹۸	۲۱۷	۲۳۱	۴۳۲	۱/۳۳
۶	۸۷۰۳۲۳	۱۶۳۷	۶۹۶	۲۶۲	۳۵۰	۴۰۵	۱/۲۵
۷	۸۸۰۲۴۰	۴۶۹	۲۴۷	۹۲	۵۷	۴۰۲	۱/۲۳
۸	۸۵۰۳۰۰	۲۱	۹۹	۱۳	۱۶	۳۹۶	۱/۲۲
۹	۲۷۱۱۲۱	۳۷۰	۴۳۹	۴۷۲	۳۵۶	۳۸۸	۱/۱۹
۱۰	۷۳۲۶۹۰	۳۲۷	۲۶۲	۲۵۶	۲۳۴	۳۰۶	۰/۹۴
	جمع ۱۰ کد اول	۵۶۸۰	۳۹۲۰	۲۹۶۱	۳۲۱۶	۴۶۵۲	۱۴/۳۰
	جمع سایر کدها	۳۵۶۱۵	۲۶۶۴۷	۲۲۲۱۴	۲۶۳۸۳	۲۷۸۸۲	۸۵/۷۰
	سهم ۱۰ کد اول	۱۳/۷۵	۱۲/۸۲	۱۱/۷۶	۱۰/۸۷	۱۴/۳۰	
	سهم سایر کدها	۸۶/۲۵	۸۷/۱۸	۸۸/۲۴	۸۹/۱۳	۸۵/۷۰	

ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

۳-۴-۶- تراز تجاری اتحادیه

جدول (۳-۴۲) تراز تجاری کل کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در دوره ۲۰۱۴-۱۸ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد مجموع تراز تجاری کشورهای عضو اتحادیه از ۲۳۸۴۰۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۲۹۳۲۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته‌است. در میان این کشورها، روسیه و قزاقستان در تمام دوره تراز مثبت دارند و کشورهای ارمنستان، بلاروس و قرقیزستان در تمام دوره تراز منفی دارند.

جدول (۳-۴۲): تراز تجاری کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۱۸-۲۰۱۴

کشور	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	جمع دوره
ارمنستان	-۲۶۶۹	-۱۷۷۴	-۱۴۱۱	-۱۷۴۸	-۲۴۱۴	-۱۰۰۱۷
روسیه	۲۱۱۱۸۵	۱۶۱۱۲۶	۱۰۳۲۲۹	۱۳۰۹۳۹	۲۱۱۱۹۶	۸۱۷۶۷۵
بلاروس	-۴۴۲۲	-۳۶۳۱	-۴۰۷۳	-۴۹۹۵	-۴۷۴۱	-۲۱۸۶۲
قزاقستان	۳۸۱۶۳	۱۵۳۸۷	۱۱۶۰۱	۱۸۹۹۶	۲۸۴۲۳	۱۱۲۵۷۰
قرقیزستان	-۳۸۵۱	-۲۶۲۷	-۲۴۲۱	-۲۶۹۱	-۳۱۳۹	-۱۴۷۲۹
جمع اتحادیه	۲۳۸۴۰۶	۱۶۸۴۸۱	۱۰۶۹۲۵	۱۴۰۵۰۱	۲۲۹۳۲۴	۸۸۳۶۳۷

 ماخذ: www.trademap.org و محاسبات تحقیق

۳-۵- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در شرایط فعلی جهان، بسیاری از کشورها به دلیل کافی نبودن منابع داخلی برای سرمایه‌گذاری، تمایل زیادی به جذب سرمایه‌های خارجی دارند. سرمایه‌گذاری خارجی معمولاً در دو قالب، سرمایه‌گذاری سهام‌داران خارجی^۱ (FPI) و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۲ (FDI) صورت می‌گیرد. خرید اوراق قرضه و سهام شرکت‌ها در معاملات بورس و سپرده‌ها در بانک‌های خارجی از انواع (FPI) است که در این حالت سرمایه‌گذار خارجی در اداره واحد تولیدی نقش مستقیم نداشته و مسئولیت مالی نیز متوجه وی نیست اما سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، نوعی سرمایه‌گذاری است که به منظور کسب منفعت دائمی و همیشگی در موسسه‌ای مستقر در کشوری غیر از کشور سرمایه‌گذار صورت می‌گیرد و نتیجه آن کسب حق رأی موثر در مدیریت شرکت است. طبق بررسی‌های انجام شده علت اصلی ورود حجم بالایی از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به کشورها می‌تواند به شرح زیر باشد:

الف- عوامل سیاست‌گذاری اقتصادی

ب - عوامل ساختار اقتصادی

ج - عوامل تشویقی و حمایتی

د - عوامل جغرافیایی و سیاسی

تجربه نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به هر علت و شکلی که صورت پذیرد، اثرات قابل ملاحظه‌ای بر روی متغیرهای کلان اقتصادی از جمله کاهش نرخ بهره، کاهش نرخ ارز،

^۱. Foreign Portfolio Investment (FPI)

^۲. Foreign Direct Investment (FDI)

افزایش رشد اقتصادی، افزایش درآمد مالیاتی دولت، کاهش بدهی دولت، بهبود توزیع درآمد، انتقال تکنولوژی، افزایش اشتغال، توسعه صادرات، کاهش واردات و تاثیر مثبت در تراز پرداختها دارد. با توجه به امکان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای مختلف، مطلوبیت یک یا چند متغیر به تنهایی برای تشویق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کافی نخواهد بود، بلکه ارزیابی تمام متغیرها به صورت یک مجموعه، می‌تواند منجر به انجام سرمایه‌گذاری خارجی شود.

جدول (۳-۴۳): جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۳-۱۸

کشور	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	جمع دوره
ارمنستان	۳۴۶	۴۰۴	۱۷۸	۳۳۸	۲۵۰	۲۵۴	۱۷۷۰
روسیه	۵۳۳۹۷	۲۹۱۵۲	۱۱۸۵۸	۳۷۱۷۶	۲۵۹۵۴	۱۳۳۳۲	۱۷۰۸۶۹
بلاروس	۲۲۳۰	۱۸۲۸	۱۶۶۸	۱۲۳۸	۱۲۷۹	۱۴۶۹	۹۷۱۲
قزاقستان	۱۰۳۲۱	۸۴۸۹	۴۰۵۷	۸۵۱۱	۴۶۶۹	۳۸۱۷	۳۹۸۶۴
قرقیزستان	۶۲۶	۲۴۸	۱۱۴۲	۶۱۶	-۱۰۷	۴۷	۲۵۷۲
جمع اتحادیه	۶۶۹۲۰	۴۰۱۲۱	۱۸۹۰۳	۴۷۸۷۹	۳۲۰۴۵	۱۸۹۱۹	۲۲۴۷۸۷

ماخذ: www.wir.org و محاسبات تحقیق

جدول (۳-۴۳) روند جریان ورودی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در دوره ۲۰۱۳-۱۸ نشان می‌دهد. مجموع ورودی سرمایه‌گذاری خارجی به اتحادیه از ۶۶۹۲۰ میلیون دلار در ۲۰۱۳ به ۱۸۹۱۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است. توزیع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در اتحادیه چندان عادلانه نیست و توزیع ناعادلانه نیز شاید به مقدار زیادی متأثر از وجود منابع طبیعی فراوان در برخی از این کشورها است.

۳-۶- خلاصه و جمع‌بندی

در این فصل به وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، بررسی وضعیت اقتصادی کشورهای عضو این اتحادیه، رتبه‌بندی این کشورها براساس شاخص‌های اقتصادی، رتبه‌بندی براساس شاخص‌های آزادی اقتصادی، محیط سیاسی کشورهای عضو این اتحادیه، رتبه‌بندی کشورها براساس شاخص‌های محیط سیاسی و حکمرانی، بررسی وضعیت شاخص‌های کسب و کار، ساخت بازار کشورهای عضو این اتحادیه و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته شده است.

شاخص های کلان اقتصادی کشورهای مورد بررسی نشان می دهد تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰ در دوره ۲۰۱۰-۱۸ رو به بهبود بوده و نرخ های رشد متفاوتی را تجربه نموده اند. در این کشورها در دوره مذکور از سهم بخش کشاورزی در تولید ناخالص داخلی کاسته شده و به سهم بخش خدمات افزوده شده است. در همین دوره به طور متوسط سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی در کشورهای افزایش یافته است.

جمعیت در طی ۲۰۱۰-۱۸ در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا با نرخ کمی افزایش یافته و با بعضاً دارای نرخ رشد صفر بوده است. همچنین نرخ تورم به طور متوسط در این کشورها کاهش یافته است فقط در نرخ تورم در بلاروس افزایش یافته است.

روسیه دارای بزرگ ترین ذخایر گازی، دومین ذخایر ذغال سنگ و هشتمین ذخایر نفتی در جهان است، حدود ۴۶ درصد از تولید برق در این کشور از بخش گاز تامین می شود. شرکت های سرمایه گذاری خارجی و داخلی بیش از ۲۸ میلیارد دلار در بازار انرژی روسیه سرمایه گذاری نموده اند که توسعه بخش انرژی این کشور منجر به تقاضای فزاینده برای تکنولوژی های جدید است.

به طور متوسط در دوره ۲۰۱۰-۱۸، شاخص تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰، روسیه بیشترین درآمد و قرقیزستان کمترین درآمد را داشته اند. در نرخ رشد درآمد قزاقستان بالاترین و بلاروس پایین ترین رتبه را داشته اند. در درآمد سرانه بالاتر رتبه مربوط به روسیه و پایین ترین رتبه مربوط به قرقیزستان است. در سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بهترین رتبه مربوط به قرقیزستان و بدترین رتبه مربوط به روسیه است، در سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بالاترین رتبه متعلق است به بلاروس و پایین ترین رتبه نیز متعلق است به روسیه، در سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی بهترین رتبه متعلق است به بلاروس و بدترین رتبه نیز به روسیه تعلق دارد و در شاخص تورم بهترین وضعیت مربوط به ارمنستان و بدترین وضعیت متعلق به بلاروس است.

در شاخص آزادی تجاری ارمنستان از سایر کشورها وضعیت بهتری دارد. از لحاظ ثبات سیاسی بهترین کشور بلاروس و بدترین کشور روسیه است و در شاخص حاکمیت قانون، قزاقستان و بلاروس رتبه یک و روسیه بدترین وضعیت را دارد.

در شاخص آزادی فضای کسب و کار در جهان، قزاقستان رتبه ۲۵، روسیه رتبه ۲۸، ارمنستان رتبه ۴۷، قرقیزستان رتبه ۸۰ و ایران رتبه ۱۲۷ را دارد.

در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، سهم عمده صادرات به روسیه تعلق دارد به طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم روسیه از صادرات منطقه برابر با ۸۱/۲۰ درصد است. قزاقستان دومین کشور است که در دوره ۲۰۱۴-۱۸ بالاترین عملکرد صادراتی اتحادیه را داشته است، کشورهای روسیه و قزاقستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ مجموع ۹۲/۵۹ درصد و کشورهای ارمنستان، بلاروس و قرقیزستان ۷/۴۱ درصد صادرات این اتحادیه را در این دوره در اختیار داشته‌اند. در دوره ۲۰۱۴-۱۸ کشورهای سوئیس، بلغارستان، عراق، اوکراین، انگلستان، آلمان چین، ایران و هلند از مقاصد عمده صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا هستند و ایران نیز در جایگاه هشتم قرار دارد.

کالاهای عمده صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالائی "سنگ فلز، جوش و خاکستر"، "مروارید طبیعی یا پرورده"، "توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو" و "نوشابه‌ها، آب‌گونه‌های الکلی و سرکه"، "سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی"، "کودها"، "وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط" و "شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل"، "تجهیزات خدماتی"، "چدن، آهن و فولاد" و "غلات"، "مروارید طبیعی یا پرورده"، "لباس و متفرعات لباس، از کشفاف"، "مس و مصنوعات از مس" و "محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات" است.

به‌طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم روسیه از واردات اتحادیه برابر با ۷۵/۰۳ درصد است و بلاروس دومین کشور است که بالاترین عملکرد وارداتی اتحادیه را داشته است، کشورهای روسیه و بلاروس در دوره ۲۰۱۴-۱۸ مجموع ۸۶/۵۰ درصد و کشورهای ارمنستان، قزاقستان و قرقیزستان ۱۳/۵۰ درصد واردات اتحادیه را در همین دوره در اختیار داشته‌اند.

کشورهای چین، ایران، ترکیه، آلمان، اوکراین، آلمان، امریکا و ایتالیا از مبادی عمده وارداتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا هستند.

مجموع تراز تجاری کشورهای عضو اتحادیه از ۲۳۸۴۰۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۲۹۳۲۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته‌است که در این بین این کشورها عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا،

روسیه و قزاقستان در تمام دوره تراز مثبت دارند و کشورهای ارمنستان، بلاروس و قرقیزستان در تمام دوره تراز منفی دارند.

مجموع ورودی سرمایه‌گذاری خارجی به اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ۶۶۹۲۰ میلیون دلار در ۲۰۱۳ به ۱۸۹۱۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است. توزیع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در اتحادیه چندان عادلانه نیست و توزیع ناعادلانه نیز شاید به مقدار زیادی متأثر از وجود منابع طبیعی فراوان در برخی از این کشورها است.

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل تجارت کالاهای ارائه شده در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی
ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

۴-۱- مقدمه

اثر بخشی موافقت‌نامه تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر تجارت کشور از سوالات اساسی دست‌اندرکاران بخش تجارت خارجی و برنامه‌ریزان و بخش خصوصی متولی صادرات و واردات کشور است. از سوی دیگر، در جهان با افزایش تعداد موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، سهم تجارت به شکل بلوک‌های تجاری و در قالب این موافقت‌نامه‌ها روند رو به رشدی را در پیش گرفته است. در جمهوری اسلامی ایران در سال‌های اخیر اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری با کشورهای مختلف صورت پذیرفته است که موافقت‌نامه تجارت ترجیحی^۱ با اتحادیه اقتصادی اوراسیا یکی از آن‌ها است. اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، ارمنستان و قرقیزستان است که قرار است ایران در سه سال اول اجرای موافقت‌نامه، با این اتحادیه، موافقت‌نامه تجارت ترجیحی داشته باشد و بعد از آن ایران مختار است ادامه همکاری خود را با این اتحادیه در قالب موافقت‌نامه تجارت آزاد^۲ ادامه دهد یا با ادامه آن مخالفت نماید.

هر کدام از موافقت‌نامه‌های تجاری دارای ساختاری متفاوت هستند که می‌توان آن‌ها در دو گروه دسته‌بندی نمود؛ گروه اول موافقت‌نامه‌هایی هستند که به صورت سنتی بین شرکای طبیعی تجاری که از لحاظ جغرافیایی همسایه هستند منعقد می‌گردد (کشورها، نخستین تجربه خود در انعقاد موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای را با یک یا چند کشور همجوار خود بدست می‌آورند) و گروه دوم موافقت‌نامه‌هایی هستند که بین کشورهای غیر همجوار تشکیل می‌شوند. از آنجایی که ایران به دنبال عضویت در سازمان جهانی تجارت است ضروری است زمینه‌های لازم برای دستیابی به این هدف را تحقق بخشیده و با کاهش موانع تجاری (بالاخص تعرفه) و ایجاد بسترهای مناسب برای توسعه روابط تجاری با کشورهای هدف و تشکیل بلوک تجاری مراحل رو به توسعه را هرچه سریعتر طی نماید که در این میان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا که از کشورهای مهم منطقه و همسایه ایران هستند و دارای جمعیت (بازار) قابل توجهی نیز می‌باشند در اولویت برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی هستند. مطالعه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند الگویی مناسب برای ایران بوده و زمینه عضویت در سازمان جهانی تجارت و دستیابی به اهداف سند چشم

^۱. Preferential Trade Agreement (PTA)

^۲. Free Trade Agreement (FTA)

انداز ۱۴۰۴ را مهیا نماید. به علاوه، عضویت ایران در این گونه موافقت‌نامه‌ها به طور قطع می‌تواند موجب ارتقای تجارت منطقه‌ای و جهانی گردد.

سیاست‌های تعرفه‌ای، هسته اصلی سیاست‌های تجاری کشورها و نحوه تعامل با تجارت جهانی تلقی می‌گردند و چگونگی تنظیم تعرفه‌ها و توازن یا ناهمگونی آن‌ها نیز در میزان حمایت مؤثر از کالاها و رشته‌های مختلف تأثیر به سزائی دارد. تعرفه^۱، ساده‌ترین نوع سیاست‌گذاری تجاری است که شامل مالیاتی است که هنگام ورود کالا به کشور دریافت می‌گردد. تعرفه‌های ویژه^۲ مالیات‌هایی هستند که به صورت یک هزینه ثابت بر روی هر واحد از کالاهای وارداتی اعمال می‌شوند، تعرفه ارزشی^۳ مالیات‌هایی هستند که به صورت درصدی از ارزش کالاهای وارد شده اعمال می‌شوند که اثر هر دو نوع تعرفه مذکور افزایش هزینه ورود کالا به کشور است.

از سوی دیگر، همکاری‌های اقتصادی منجر به ارتباط گسترده‌تر بین دو یا چند کشور می‌شود به گونه‌ای که گسترش حجم مبادلات بین کشورهای عضو، ظرفیت تولید و کارایی اعضا را افزایش خواهد داد. البته میزان و سطح همکاری‌های تجاری و اقتصادی در موافقت‌نامه‌های مختلف بسته به پتانسیل‌های اقتصادی و تجاری کشورهای عضو و میزان اكمال تجاری^۴ بین آن‌ها با هم متفاوت است. امروزه همگرایی‌های اقتصادی طی مراحل مختلف گسترش می‌یابند که کاهش موانع تعرفه‌ای اولین مرحله همگرایی است. یک طرح همگرایی می‌تواند با حذف کامل موانع گمرکی برای مبادلات کالاها و جابجایی عوامل تولید گسترش یافته و در نهایت تا آنجا پیش رود که کشورهای عضو، سیاست‌های اقتصادی مشترک اتخاذ نمایند. در واقع هر مرحله، در بر گیرنده مراحل قبل بوده و تسهیلات بیشتری برای همکاری بین کشورها را فراهم می‌سازد.

هدف از انجام این فصل از تحقیق، تجزیه و تحلیل تجزیه و تحلیل تجارت کالاهای ارائه شده در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا است.

^۱. Tariff

^۲. Specific Tariffs

^۳. Ad-Valorem Tariffs

^۴. Trade Complementarity

۴-۲- موافقت‌نامه تجارت ترجیحی

یکی از مهم‌ترین تحولات در نظام تجارت جهانی پس از اواسط دهه ۱۹۹۰، افزایش تعداد موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای^۱ (RTA) بوده‌است. تعداد موافقت‌نامه‌های اطلاع داده شده به سازمان جهانی تجارت تا سال ۱۹۹۰ حدود ۵۰ مورد بوده که در سال ۲۰۰۴ از مرز ۲۸۵ مورد فراتر رفته است و در سال ۲۰۱۶ به ۴۲۱ مورد افزایش یافته‌است.^۲ موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای یک استثناء مهم در اصل عدم تبعیض سازمان جهانی تجارت است که بر اساس آن، کشورهای عضو یک موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای می‌توانند با استفاده از تعرفه‌های ترجیحی و شرایط آسان‌تر برای دسترسی به بازار در مقایسه با شرایطی که در مورد دیگر کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت اعمال می‌شود در بین خود به تجارت بپردازند که این مسئله سبب خواهد شد آن گروه از کشورهای عضو سازمان جهانی تجارت که سهمی در موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای ندارند در این بازارها سهمی شوند.

موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای (RTA) بنا به تعریف، موافقتی است (صرف نظر از این که فقط از یک منطقه جغرافیایی واحد باشد) که با هدف کاهش موانع تجاری بین کشورهای عضو ایجاد می‌شود، با توجه به عمق موافقت (همگرایی) ایجاد شده می‌توان آن را به پنج دسته تقسیم نمود: موافقت‌نامه تجارت ترجیحی^۳ (PTA)، موافقت‌نامه تجارت آزاد^۴ (FTA)، اتحادیه گمرکی^۵ (CU)، بازار مشترک^۶ و اتحادیه اقتصادی^۷.

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی، موافقت‌نامه‌ای است که در آن، کشورهای عضو، موانع تجاری کمتری را بر کالاهای تولید شده در کشورهای عضو موافقت‌نامه اعمال می‌کنند و تک‌تک کشورهای عضو از برخی انعطاف‌پذیری‌ها در مورد گستره کاهش موانع تعرفه‌ای برخوردارند. موافقت‌نامه تجارت آزاد مورد خاصی از موافقت‌نامه تجارت ترجیحی است که در آن کشورهای عضو، هم موانع تعرفه‌ای و هم موانع غیر تعرفه‌ای تجاری را از سر راه کالاهایی که مبدا آن‌ها کشورهای عضو موافقت‌نامه است کاملاً بر می‌دارند، لازم به ذکر است کشورها، موانع تجاری خود را کاملاً حذف نمی‌کنند.

^۱. Regional Trade Agreements (RTA)

^۲. WTO (۲۰۱۶), List of all RTAs in force, by type of Agreement

^۳. Preferential Trade Agreements (PTA)

^۴. Free Trade Agreements (FTA)

^۵. Customs Unions (CU)

^۶. Common Markets

^۷. Economic Unions

اتحادیه گمرکی در مقایسه با موافقت‌نامه تجارت آزاد همگرایی بیشتری را فراهم می‌کند، زیرا برخلاف موافقت‌نامه تجارت آزاد که در آن کشورهای عضو می‌توانند سطح جداگانه‌ای از موانع تعرفه‌ای را در مورد کالاهای وارد شده از کشورهای غیر عضو حفظ کنند در اتحادیه گمرکی کشورهای عضو، یک تعرفه خارجی مشترک^۱ (CET) نیز بر کالاهای وارد شده از سایر کشورها را اعمال می‌کنند. تعرفه خارجی مشترک می‌تواند برای کالاهای مختلف تفاوت داشته باشد ولی در ارتباط با شرکای گوناگون اتحادیه نمی‌تواند متفاوت باشد. موافقت‌نامه تجارت ترجیحی، موافقت‌نامه تجارت آزاد و اتحادیه گمرکی در فنون تجاری به نام ترتیبات همگرایی کم عمق^۲ خوانده می‌شوند. به غیر از ترتیبات کم عمق، ترکیبات منطقه‌ای دیگری وجود دارد که فراهم کننده همگرایی عمیق^۳ است. نخستین مرحله همگرایی عمیق بازار مشترک نامیده می‌شود که در آن کشورهای عضو تلاش می‌کنند برخی ترتیبات نهادی و قوانین و مقررات تجاری و مالی را در میان خود را هماهنگ نمایند. یک بازار مشترک هم‌چنین متضمن تحرکات آزادانه عوامل تولید یعنی حذف کنترل‌ها در مورد جابجایی آزادانه نیروی کار و سرمایه است. سطح نهائی همگرایی عمیق، اتحادیه اقتصادی است که در آن، کشورها سیاست‌ها و مقررات اقتصادی مشترک را اجرا می‌کنند و از یک پول واحد استفاده می‌کنند^۴. در میان موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه‌ای، اکثر قریب به اتفاق آن‌ها موافقت‌نامه‌های همگرایی کم عمق هستند. به عبارت دیگر اکثر آن‌ها موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای و موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد هستند که در مقابل، تنها چند اتحادیه گمرکی، بازار مشترک و اتحادیه اقتصادی عمیق در سراسر جهان وجود دارد.

سازمان جهانی تجارت در سال ۲۰۰۳ نشان داده‌است که در موج کنونی موافقت‌نامه‌های منطقه‌ای دو روند گسترده در حال ظهور است^۵، اول آن‌که کشورهایی که از دیرباز به رژیم تجارت چند جانبه اتکاء داشتند به‌طور روز افزون در حال پیوستن به موافقت‌نامه‌های منطقه‌ای به منظور افزایش تجارت هستند و دیگری، مذاکراتی است که در خصوص ایجاد شماری از بلوک‌های تجارت مهم قاره‌ای مانند

^۱. Common External Tariff (CET)

^۲. Shallow Integration

^۳. Deep Integration

^۴. Das (۲۰۰۱)

^۵. www.wto.org (۲۰۰۳)

منطقه آزاد و تجاری قاره آمریکا^۱ (FTAA) یا منطقه همکاری اقتصادی دریای سیاه^۲ در جریان است. موافقتنامه تجارت ترجیحی یکی از شکل‌های همگرایی است و طبق شرایط و ضوابط مطرح شده در مفاد موافقتنامه، کشورهای عضو به کاهش موانع تعرفه‌ای بین خود خواهند پرداخت و این در حالی است که هیچ‌کدام از این کشورها تغییری در سیاست تجاری خود با سایر کشورها ایجاد نمی‌کنند. کاهش موانع تعرفه‌ای می‌تواند برای تمام کالاهای مبادلاتی باشد و یا تنها برای فهرستی از کالاها باشد که از طرف هر کشور ارایه می‌شود. گاهی اوقات کاهش تعرفه‌ها فقط از جانب یک کشور صورت می‌گیرد و تنها یک کشور موانع تعرفه‌ای خود را کاهش داده یا حذف می‌کند و در حالی که کشور مقابل در موانع تجاری خود تغییری ایجاد نمی‌کند.

ماده ۲۴ موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت^۳ (GATT) مصوب ۱۹۴۷ به‌عنوان استثنایی بر اصل دولت کامله الوداد^۴ (MFN)، اجازه تشکیل اتحادیه‌های گمرکی و مناطق تجارت آزاد را می‌داد که هدف از این استثنا آن بود که کشورهای اروپای غربی امکان برقراری همکاری اقتصادی میان مستعمرات سابقشان را بدست آورند. از زمان تشکیل سازمان جهانی تجارت، بر تعداد موافقتنامه‌هایی که بر مبنای ماده ۲۴ گات منعقد شده افزوده گردیده‌است به گونه‌ای که از ۱۹۹۵، همواره بر موافقتنامه‌های تجارت ترجیحی افزوده شده‌است. این گونه تبعیض (تعمیم ترجیحات به کشورهای مشخص) پس از آن مقبولیت یافت که کنگره ایالات متحده موافقتنامه تجارت آزاد امریکای شمالی را در ۱۹۹۳ به تصویب رساند و در پی اعطای اجازه ترویج تجارت در سال ۲۰۰۲ که به رئیس‌جمهور آن کشور اجازه انجام مذاکرات تجاری چند جانبه و مذاکره در باره موافقتنامه‌های تجاری دو جانبه را می‌داد هم‌چنان مقبولیت خود را حفظ کرده‌است. این موافقتنامه‌ها چون موانع تجاری موجود در برابر کشورهای غیر عضو را حفظ می‌کنند به تجارت آزاد جهانی منجر نمی‌شوند، گرچه موانع تجاری را میان اعضای موافقتنامه کاهش می‌دهند، با انعقاد هر موافقتنامه تجارت ترجیحی، مقررات تجاری جهان پیچیده‌تر می‌شود. هنگام نهایی شدن موافقتنامه‌های تجارت ترجیحی، تعیین مقررات مبدأ به یکی از مهم‌ترین موضوعات مبدل می‌شود، زیرا از بسیاری جهات، مقررات مبدأ بیش از تعرفه‌ها یک

^۱. Free Trade Area of the Americas (FTAA)

^۲. Black Sea Economic Cooperation (BSEC)

^۳. General Agreement on Tariffs and Trade (GATT)

^۴. Most Favored Nations (MFN)

اقتصاد را از رقابت حفظ می‌کند و مقررات یاد شده کالاهایی را که در مشمول ترجیح هستند را تعیین می‌کند.

نتایج مطالعات گذشته نشان می‌دهد موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی بیشتر سبب انحراف تجارت^۱ شده تا ایجاد تجارت^۲؛ (در این خصوص می‌توان به مطالعات برگستراند^۳ (۱۹۸۹)، بایر و برگستراند^۴ (۲۰۰۷)، کرار^۵ (۲۰۰۶)، وسترلود و ویلهلمسون^۶ (۲۰۱۱) و اسناگو و همکاران^۷ (۲۰۱۷) مراجعه نمود). به عبارت دیگر، تبعیضات مبتنی بر تعرفه، موجب می‌شود واردات از مبادی کم هزینه‌تری که عضو موافقت‌نامه تجارت ترجیحی نیستند جای خود را به واردات پر هزینه‌تر از شرکای تجاری عضو موافقت‌نامه بدهد و این هزینه‌ها بر منافع حاصل از توزیع کارآمدتر محصولات میان اعضای موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بیشتر می‌شود. به همین دلیل ممکن است تقسیم تولیدات در سطح جهان کمتر از آن چه در انواع چند جانبه آزادسازی تجارت مشاهده می‌شود کارآمد باشد. برعکس، هزینه‌های اداری و هزینه‌های تعاملات در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی می‌تواند کم‌تر باشد و این مسئله به‌ویژه در حوزه خدمات از اهمیت خاصی برخوردار است. با پایین بودن میانگین تعرفه‌های مربوط به عمده کالاهای ساخته شده و مواد اولیه و باقی ماندن معدودی از محدودیت‌های مقداری، تبعیضات تجاری اهمیت کمتری پیدا می‌کنند از جمله دلایل افزایش علاقه‌مندی به موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، آزادسازی و دسترسی به بازار است.

یکی از مهم‌ترین مطالعات انجام شده، مطالعه کارشناسان انکتاد در خصوص بررسی اثرات موافقت‌نامه ناحیه تجارت آزاد بر جریان تجاری دو طرفه بین افریقای جنوبی و اتحادیه اروپا است.^۸ در این مطالعه یکی از مدل‌هایی که برای اندازه‌گیری آثار کاهش و یا حذف موانع تعرفه‌ای در موافقت‌نامه‌های منطقه‌ای و یا اتحادیه‌های گمرکی در سال‌های اخیر بکار رفته، تحت عنوان مدل «اسمارت» است. مدل اسمارت، یک مدل تعادل جزئی است که اثرات ایجاد تجارت و انحراف تجارت را در اثر کاهش موانع تعرفه‌ای در قالب یک موافقت‌نامه تجاری اندازه‌گیری می‌نماید. هر چند محاسبه

^۱. Trade Creation Effect

^۲. Trade Diversion Effect

^۳. Bergstrand

^۴. Baier and Bergstrand

^۵. Carrere

^۶. Westerlund and Wilhelmsson

^۷. Osnago, et al.

^۸. Jachia and Teljur (۱۹۹۸)

آثار ایجاد تجارت و انحراف تجارت در مطالعات قبل تر نیز متداول بوده است اما روابطی که در مدل مذکور برای اندازه گیری این آثار (در چارچوب یک مدل تعادل جزئی) بکار رفته، بسیار دقیق تر و کامل تر از مدل های دیگر است. با استفاده از مدل مذکور می توان در سطح کلی اثرات آزادسازی بر تراز پرداخت ها و درآمد دولت و در سطح بخشی تبعات موافقت نامه مذکور بر صنایع خاص را مورد نقد و بررسی قرار داد. به علاوه در مورد مطالعه فوق یک شبیه سازی از اثر موافقت نامه بر تجارت افریقای جنوبی با سایر شرکای تجاری نیز انجام شده است. نتایج مطالعه نشان داده است که اثرات منطقه آزاد تجاری پیشنهادی بر جریان های تجاری دو جانبه یکدست نبوده و دارای اثر وسیع بر واردات افریقای جنوبی از اتحادیه اروپا و اثرات کمتری بر صادرات آن کشور به بازار اتحادیه اروپا است. علت این امر پایین تر بودن تعرفه اتحادیه اروپا بر کالاهای کشور افریقای جنوبی نسبت به تعرفه افریقای جنوبی بر کالاهای وارداتی از اروپا بوده است. نتایج این مطالعه هم چنین نشان داده است که این موافقت نامه بر تراز بازرگانی و درآمدهای دولت افریقای جنوبی اثر منفی دارد و نتایج در سطح بخشی حاکی است که امکان افزایش بیشتر صادرات کالاهای کشاورزی اتحادیه اروپا به افریقای جنوبی وجود دارد و بالعکس اثر موافقت نامه بر صادرات تولیدات افریقای جنوبی به اتحادیه اروپا بطور نسبی کمتر پیش بینی شده است (بجز تولیدات پوشاک). بر اساس پیش بینی های انجام شده در این تحقیق، واردات افریقای جنوبی از اتحادیه اروپا به میزان $\frac{2}{3}$ تا $\frac{12}{3}$ درصد نسبت به سال ۱۹۹۶ افزایش یافته و صادرات به اتحادیه اروپا نیز تنها به میزان $\frac{1}{3}$ درصد نسبت به سال ۱۹۹۶ افزایش خواهد یافت. بنابراین حتی با فرض اینکه که افریقای جنوبی تنها ۸۵ درصد از واردات خود را آزادسازی کند و در مقابل اتحادیه اروپا ۹۴ درصد از واردات خود را، باز هم کسری تراز بازرگانی به نفع اتحادیه اروپا خواهد بود.

در یکی دیگر از مطالعات، آزادسازی تجاری در جنوب افریقا با استفاده از مدل تعادل جزئی مورد بررسی قرار گرفت^۱، از آنجا که هدف جامعه توسعه جنوب افریقا^۲ که شامل ۱۴ کشور افریقای جنوبی و از سال ۱۹۹۶ شروع به فعالیت نموده است، ایجاد منطقه آزاد تجاری بین کشورهای عضو تا سال ۲۰۰۴ بوده است. در این مطالعه اثرات تغییرات تعرفه در درون کشورهای عضو جامعه توسعه جنوب افریقا بر جریان تجاری درون منطقه جامعه و تغییرات درآمدهای تعرفه ای بعد از انعقاد موافقت نامه در سه سناریوی مختلف با استفاده از یک مدل تعادل جزئی مورد بررسی قرار گرفته است. در سناریوی

^۱ Seventer and Thembi (۲۰۰۱)

^۲ Southern Africa Development Community (SADC)

اول با فرض حذف کامل موانع تعرفه‌ای بین کشورهای عضو و حفظ این موانع برای کشورهای غیر عضو و در سناریوی دوم با فرض کاهش تعرفه‌های بالای ۱۰ درصد به حداکثر ۱۰ درصد و در سناریوی سوم با فرض کاهش تعرفه در بین خود و وضع تعرفه‌های مشترک با کشورهای غیر عضو این اثرات مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که اندازه زیان ناشی از کاهش درآمدهای گمرکی برای دولت بسیار زیاد است و علت آن سهم بالای درآمدهای تعرفه‌ای دولت از کل درآمدها است. بنابراین از پیش نیازهای ایجاد منطقه آزاد تجاری افزایش کارایی روش‌های وصول مالیات در داخل کشورها برای جبران کاهش درآمدهای دولت است.

موافقتنامه تجارت آزاد بین مکزیک و اتحادیه اروپا^۱ از دیگر تحقیقاتی است که با استفاده از مدل‌های تعادل جزئی مورد بررسی قرار گرفته است. این موافقتنامه اولین پیمان تجارت دو جانبه بین اتحادیه اروپا و یک کشور از نیمکره جنوبی یعنی مکزیک بوده است. اتحادیه اروپا جهت دستیابی بهتر به بازار کشورهای آمریکای لاتین مانند اعضای مرکوسور^۲ و مکزیک و تنوع بخشی به تجارت و کاهش وابستگی به آمریکا از این موافقتنامه حمایت نموده است.

واینر^۳ (۱۹۵۰) ارائه دهنده نظریه اتحادیه گمرکی اعتقاد داشت تجارت ترجیحی نیز تخصیص مجدد منابع و افزایش رفاه را به دنبال دارد. نظریه واینر اشتباه بودن این مسئله را اثبات کرد و نشان داد تجارت ترجیحی همیشه باعث افزایش رفاه نمی‌شود. وی برقراری همکاری‌های تجاری و اقتصادی بین دو یا چند کشور را عامل بروز تغییراتی در الگوی تولید، الگوی مصرف (ناشی از تغییر قیمت واردات)، جریان‌های تجاری، رابطه مبادله، تراز پرداخت‌ها و نرخ رشد اقتصادی می‌داند. اثرات رفاهی ناشی از تشکیل یکپارچگی به برآیند دو اثر ایجاد تجارت و انحراف تجارت بستگی دارد. اگر اثر ایجاد تجارت بزرگتر از اثر انحراف تجارت باشد، افزایش رفاه حتمی است ولی اگر اثر ایجاد تجارت کوچکتر از اثر انحراف تجارت باشد، رفاه کاهش خواهد یافت.

واینر (۱۹۵۰) نظریه اتحادیه گمرکی را به صورت ایستا مطرح نمود و به صورت صریح بیان کرد که مناطق تجاری ترجیحی با تبعیض در آزادسازی تجارت می‌توانند به تجارت اعضای خود و رفاه جهانی آسیب وارد نمایند. در مقابل این نظریه، نظریه "شرکای تجاری طبیعی" ارائه شد. این نظریه بر مبنای

^۱. Busse, et al.

^۲. Mercosur

^۳. Viner

وجود حجم تجارت بالا در میان دو یا چند کشور با کمترین فاصله جغرافیایی تعریف می‌شود. از سوی دیگر، کروگمن^۱ (۱۹۹۱) با نقد این نظریه، معتقد است اگرچه تجارت بر مزیت نسبی استوار است ولی تحت تاثیر مسائلی از قبیل جغرافیا نیز قرار دارد. از این رو همسایگان در چنین مناطقی در گستره وسیعی با یکدیگر به داد و ستد می‌پردازند و انحراف تجارت بسیار اندک خواهد بود. این نظریه، مورد بحث اقتصاد دانانی نظیر باگواتی واقع شد. وی اثرات پویای این ترتیبات را با در نظر گرفتن عامل زمان در تسریع و یا کاهش موانع تجاری در تجارت جهانی ارزیابی می‌کند. مولفه‌ها و پیش زمینه‌های منطقه‌گرایی موجود در جهان متنوع است، اما همگی از یک دسته از عوامل و شرایط مشابه و یا یکسانی برخوردارند که به مولفه‌هایی نظیر جغرافیا، اندازه اقتصاد، عزم و اراده سیاسی و اشتراکات فرهنگی قابل دسته‌بندی است. از عمده انگیزه‌های غیر اقتصادی که در شکل‌گیری ترتیبات منطقه‌ای موثرند، می‌توان به ثبات و امنیت منطقه‌ای، انگیزه تثبیت اصلاحات و افزایش قدرت چانه‌زنی اشاره نمود.

دستاوردهای اصلی منطقه‌گرایی در سه گروه زیر طبقه بندی می‌شوند: گروه اول؛ اثرات تجاری از طریق آزادسازی تجاری از جمله گسترش بازارها، ایجاد تجارت، انحراف تجارت و بهبود تراز تجاری؛ گروه دوم؛ اثرات اقتصادی از قبیل ایجاد صرفه‌جویی‌های ناشی از مقیاس، افزایش میزان دسترسی به منابع تولید، افزایش مازاد مصرف کننده و افزایش درآمدهای تعرفه‌ای دولت، جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی، بهبود رابطه مبادله اعضاء و گروه سوم؛ اثرات غیر اقتصادی از قبیل بهبود موقعیت قراردادهای سیاسی، هماهنگی در موضوعات سیاسی - امنیتی منطقه‌ای، و ایجاد شرایط لازم برای یک وحدت سیاسی بلند مدت است. منطقه‌گرایی در دو دهه ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ تحت تاثیر جنگ سرد و دو قطبی شدن اقتصادی و سیاسی جهان قرار داشت. تا اواسط دهه ۱۹۷۰ سیاست‌های اقتصادی اغلب کشورها مبنی بر سیاست‌های حمایتی و سیاست‌های جایگزینی واردات بود. از اواخر دهه ۱۹۷۰ سیاست‌های تجاری برون‌گرایانه در دستور کار سیاست‌گذاران اقتصادی قرار گرفت و از اواسط دهه ۱۹۸۰ ترتیبات منطقه‌ای مهمی به وجود آمدند که نه همانند اتحادیه اروپا ناشی از سیاست درون‌گرایانه اقتصادی، بلکه به دلیل اتخاذ سیاست‌های مبتنی بر بازار آزاد و توسعه تجارت بودند. عوامل مختلفی جریان

^۱. Krugman

منطقه‌گرایی در دهه ۱۹۹۰ را شکل دادند، به طوری که روند غالب این دهه را می‌توان منطقه‌گرایی دانست.

علیرغم نقش مکملی که موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای برای نظام چند جانبه داشته و باعث تقویت آن می‌شوند، ولی در طبیعت خود تبعیض‌آمیز هستند بطوری که از اصل دولت کامله‌الوداد فاصله می‌گیرند. تاثیرات آن‌ها بر آزادسازی تجاری جهانی و رشد اقتصادی جهان نیز به وضوح مشخص نیست؛ زیرا اثرات اقتصادی منطقه‌ای این موافقت‌نامه‌ها قبل از تشکیل مبهم است. اگرچه این ترتیبات بایستی به نفع کشورهای تشکیل دهنده آن عمل کند اما در صورتی که انحراف در تخصیص منابع و انحراف در تجارت و سرمایه‌گذاری که به صورت بالقوه در هر موافقت‌نامه منطقه‌ای ممکن است وجود داشته باشد کاهش نیابد و یا کلاً حذف نشود، منافع مورد انتظار کشورهای تشکیل دهنده را تامین نخواهد کرد.

طرح همگرایی در هر مرحله ای که باشد تغییراتی در الگو و نوع تعرفه بین کشورهای عضو و بین کشورهای عضو با غیر اعضا را دربر خواهد داشت، زیرا باعث کاهش سطح موانع تجاری بین کشورهای عضو می‌شود که در واقع گامی است به سوی تجارت آزاد، ولی به علت محدودیت‌هایی که کشورهای عضو بر واردات سایر کشورها ایجاد می‌کنند، حرکت به طرف تجارت آزاد محدود می‌شود. نظریه شرکای تجاری طبیعی بر مبنای حجم بالای تجارت بین دو یا چند کشور نزدیک هم تعریف می‌شود. کروگمن (۱۹۹۱) ادعا می‌کند اگرچه تجارت بر مبنای مزیت نسبی استوار است، ولی تحت تاثیر مسائلی مانند فاصله جغرافیایی نیز قرار می‌گیرد. فاصله اقتصادی کمتر باعث کاهش هزینه‌های حمل و نقل گردیده و باعث انحراف تجارت کمتری می‌گردد. تجارت گسترده بین مناطق توسعه یافته نظیر اروپا و آمریکای شمالی تایید کننده این نظریه است و سودمندی یک موافقت‌نامه تجاری منطقه‌ای تا حدودی به فاصله جغرافیایی کشورهای عضو منطقه (RTA) که بر هزینه‌های حمل و نقل مؤثر است بستگی دارد.

گروهی از اقتصاددانان به رهبری سامرز^۱ (۱۹۹۱) بر این عقیده‌اند موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای احتمالاً بیشتر موجب ارتقای رفاه می‌شوند زیرا به عقیده آن‌ها، انحراف تجارت تنها ممکن است اثر

^۱ . Summers

مساعدی بر کشورهای عضو داشته باشد. لپسی^۱ (۱۹۵۷) معتقد است اگر کشورهای عضو از نظر جغرافیایی به هم نزدیک باشند و از وابستگی تجاری بسیار زیاد به یکدیگر برخوردار باشند (شرکای تجاری طبیعی^۲)، در این صورت خطر انحراف تجارت به حداقل می‌رسد. فرانکل^۳ (۱۹۹۷)، فرانکل و همکاران^۴ (۱۹۹۵) و فرانکل و وی^۵ (۱۹۹۷) نیز نظرات مشابهی ابراز داشته‌اند.

باگواتی^۶ (۱۹۹۵)، پاناگاریا^۷ (۱۹۹۶) و باگواتی و پاناگاریا^۸ (۱۹۹۶) به این دیدگاه ایراداتی داشته‌اند، به عقیده آن‌ها این احتمال بیشتر است که انحراف تجارت در بیشتر موارد بر ایجاد تجارت فرونی یابد. آن‌ها استدلال می‌کنند وقتی تجارت چند جانبه است (وقتی کشورها از کشورهای عضو اتحادیه و نیز از کشورهای خارج از آن واردات و به آن‌ها صادرات دارند) انحراف تجارت، گریز ناپذیر است. همچنین اگر اعضای موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای در مقایسه با جهان بیرون کوچک باشند، ایجاد تجارت در سطح بسیار کم‌تری خواهد بود. در نتیجه در این شرایط انحراف تجارت احتمالاً اثر غالب‌تر خواهد داشت^۹.

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دارای دو ویژگی عمده است؛ اول، قائل شدن تعرفه‌های ترجیحی در بین اعضا، و دوم تبعیض در برابر طرف‌های ثالث. پاناگاریا و ملو^{۱۰} (۱۹۹۳) ادعا می‌کنند؛ از آنجایی که ترجیحات در قالب منطقه‌گرایی فقط به شرکای تجاری داده می‌شود لذا تبعیض‌آمیز است و چون این ترتیبات متضمن حرکت به سوی کاهش تعرفه‌ها در میان شرکای تجاری است به تسهیل تجارت کمک می‌نماید. در این ترتیبات موانع تجاری به کلی حذف نمی‌شوند و این ترتیبات در حد آزادسازی تجاری

^۱. Lipsy

^۲. Natural Trading Partners

^۳. Frankel

^۴. Frankel et al.

^۵. Frankel and Wei

^۶. Bhagwati

^۷. Panagariya

^۸. Bhagwati and Panagariya

۹ - در سال ۱۹۹۳، کروگمن در پاسخ به این پرسش که گات چه مشکلاتی دارد که کشورها را به سمت روی آوردن به همسایگانشان سوق می‌دهد؟ "چنین گفت: کشورها منطقه‌گرایی را جایگزین آسانتری می‌یابند، زیرا شمار فراوان مشارکت کنندگان در مذاکرات تجارت چند جانبه، هزینه عدم همکاری را کاهش می‌دهد و موجب عدم انعطاف در سیستم می‌شود. همچنین به گفته او مذاکره در مورد موانع تجاری مدرن در یک مجمع چند جانبه بسیار پیچیده‌تر است و برای بیشتر کشورها آسانتر است که در سطح دو جانبه یا منطقه‌ای به این مسائل بپردازند.

^{۱۰}. Panagraya and Melo

در سطح جهانی نیست اما این که تا چه حد این ترتیبات از آزادسازی جهانی فاصله دارند بستگی به درجه ایجاد و انحراف تجارت ترتیبات تجاری مختلف دارد که برای اولین بار از طرف واینر مطرح گردیده است.

پس از واینر (۱۹۵۰)، مطالعات تجربی زیادی برای مشخص نمودن این که ترتیبات ترجیحی تجاری ایجاد تجارت و یا انحراف تجارت را سبب می‌شوند صورت پذیرفته است و تقریباً این اجماع وجود دارد که ترتیبات تجاری ترجیحی تشکیل شده در طی قرن نوزدهم به سمت ایجاد تجارت تمایل داشته‌اند ولی در مورد ترتیبات مزبور پس از جنگ جهانی دوم اجماع وجود ندارد^۱. حتی اگر یک ترتیب تجاری ترجیحی با انحراف تجارت همراه باشد مع‌هذا می‌تواند رفاه اعضاء را با تاثیرگذاری بر رابطه مبادله آن‌ها و ظرفیت آنان برای استفاده از صرفه‌های مقیاس بهبود بخشد. ایجاد این ترتیبات نوعاً رابطه مبادله اعضاء را در مقابل بقیه جهان بهبود می‌بخشد، زیرا قدرت بازار این ترتیبات به مراتب بیش از هر عضو است. البته در این زمینه کروگمن^۲ (۱۹۹۱) خاطرنشان می‌سازد که کوشش‌های یک ترتیب تجاری ترجیحی برای استفاده از قدرت بازار خود می‌تواند در صورت وجود ترتیبات مشابه با مشکل مواجه شود. هم‌چنین در جهانی که تعداد زیاد بلوک‌های کوچک وجود داشته باشد انحراف تجاری انتظاری کمتر خواهد بود، زیرا تعرفه بهینه برای هر بلوک کاملاً در سطح پایین و اثر انحراف بر انگیز یک تعرفه حداقل خواهد بود، وی اضافه می‌نماید که نظام متشکل از سه بلوک دارای اثر منفی بر رفاه جهانی خواهد بود چرا که در چنین اوضاع و احوالی هر بلوک دارای بخشی از قدرت بازار خواهد بود.

یک ترتیب تجاری ترجیحی هم‌چنین می‌تواند رفاه اعضاء را بر اثر صرفه‌جویی‌های مقیاس افزایش دهد. مطالعات گذشته در این خصوص نشان داده‌است کشورها می‌توانند هزینه صنعتی شدن از طریق رقابت کردن با واردات را از راه ایجاد ترتیبات فوق که در آن‌ها بتوان از صرفه‌های ناشی از مقیاس استفاده نموده و بر علیه کالاهای سایر اعضاء سیاست مقتضی را در پیش گیرند.

دو دلیل عمده برای گرایش به این نوع ترتیبات وجود دارد، یکی موانع سیاستی بر سر راه تجارت آزاد است که نمی‌توان همه آن‌ها را در سراسر جهان از میان برداشت و دیگری این موضوع است که در قالب این موافقت‌نامه‌ها کشورها می‌توانند از منافع حاصل از تجارت محصولاتی که توان رقابت جهانی

^۱. Edward and Milner (۱۹۹۹)

^۲. Krugman

را ندارند منتفع شوند. به عبارت دیگر، در قالب این موافقت‌نامه‌ها می‌توان با رقبای برتر مقابله نمود. دلیل دیگر انعقاد این موافقت‌نامه‌ها جلب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به سوی کشورهای عضو است که از شرایط ترجیحی و بازار اولیه استفاده می‌کنند.

۴-۳- استراتژی مذاکراتی کاهش تعرفه‌ها

استراتژی در معنای سنتی به معنای هنر راهبردی نظامی است که ریشه لغوی استراتژی به کلمه استراتژوس^۱ یونانی بر می‌گردد. ولی امروزه دارای تعاریف بسیار گسترده‌تری است. در مباحث مربوط به برنامه‌ریزی، استراتژی تعیین اهداف اساسی بلند مدت برای یک نهاد اقتصادی، نظامی و غیره و اتخاذ طرز عمل و تخصیص منابع لازم جهت رسیدن به هدف‌های مذکور است^۲. از سوی دیگر، استراتژی را برنامه‌ای جامع و منسجم برای حصول اطمینان از این‌که اهداف مهم نهاد (اقتصادی یا نظامی) قابل دسترسی است تعریف می‌کنند. استراتژی به تعیین اهداف، سیاست‌ها و برنامه‌ها در تمام سطوح فعالیت اقتصادی و تجاری کمک می‌کند و تا حدی به مورد اجرا گذاردن طرح‌ها و برنامه‌ها، اجرای سیاست‌ها و بکارگیری منابع و امکانات لازم مربوط می‌شود^۳.

طراحی استراتژی مذاکره از اهمیت بسزایی برخوردار بوده و لازم است مذاکره کننده قبل از شرکت در مذاکره، آن را مورد توجه قرار دهد. استراتژی در معنای سنتی به معنای هنر راهبردی نظامی است که ریشه لغوی استراتژی به کلمه استراتژوس یونانی بر می‌گردد. ولی امروزه دارای تعاریف بسیار گسترده‌تری است. در مباحث مربوط به برنامه‌ریزی، استراتژی تعیین اهداف اساسی بلند مدت برای یک نهاد اقتصادی، نظامی و غیره و اتخاذ طرز عمل و تخصیص منابع لازم جهت رسیدن به هدف‌های مذکور می‌باشد. از سویی دیگر استراتژی را برنامه‌ای جامع و منسجم برای حصول اطمینان از اینکه اهداف مهم نهاد (اقتصادی یا نظامی) قابل دسترسی است تعریف می‌کنند. البته اگرچه گروهی از صاحب‌نظران به استراتژی‌هایی که بر اهمیت برنامه‌ریزی تاکید زیاد می‌کنند خرده گرفته و معتقدند که ممکن است استراتژی‌هایی که بر برنامه‌ریزی‌های دقیق تکیه نداشته باشند در عمل به علت نامعلومی‌های آینده موفق و مناسب‌تر باشند. مسلم است استراتژی به تعیین اهداف، سیاست‌ها و

^۱. Strategies

^۲. Chandler (۱۹۹۲)

^۳. Mintzberg and Hugh

برنامه‌ها در تمام سطوح فعالیت اقتصادی و تجاری کمک می‌کند و تا حدی به مورد اجرا گذاردن طرح‌ها و برنامه‌ها، اجرای سیاست‌ها و بکارگیری منابع و امکانات لازم مربوط می‌شود.

۴-۳-۱- عوامل موثر در طراحی استراتژی مذاکره

یکی از عوامل اصلی موثر در طراحی استراتژی مذاکره قدرت چانه‌زنی است، قدرت چانه‌زنی عامل اصلی نحوه طراحی نوع استراتژی مذاکره محسوب می‌گردد. زیرا هر طرف با ارزیابی دقیق از قدرت چانه‌زنی خود و طرف مقابل و با در نظر گرفتن سایر عوامل قادر خواهد بود استراتژی مناسبی را اتخاذ کند.

برخی از نویسندگان، تعیین میزان قدرت چانه‌زنی را مستلزم بررسی چهار عامل، توانایی‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و خطرها دانسته‌اند. این عوامل با توجه به طرف مقابل می‌تواند متغیر باشد. به‌عنوان نمونه ممکن است در مورد یک طرف مذاکره، نقطه ضعف، عدم آشنایی کافی متقاضی خرید با محصول و در مورد شخص دیگر، نیاز فوری وی به انجام معامله باشد. همچنین موضوع قرارداد می‌تواند وضعیت این عوامل را نیز تغییر دهد. ارزیابی فرصت‌ها می‌تواند بر اساس شرایط بازار و خارج شدن رقبا از صحنه صورت گیرد به‌طوری که حضور رقبای جدی در بازار یکی از خطراتی است که می‌تواند در تعیین قدرت چانه‌زنی مذاکره‌کننده تاثیر مستقیمی داشته باشد. اهداف اصلی مذاکره عامل مهم دیگری برای تبیین استراتژی مذاکره محسوب می‌گردد. اهداف مذاکره با توجه به ماهیت مذاکره متغیر است. در مذاکرات تجاری بزرگ‌ترین هدف، تحصیل منفعت مادی است و معمولاً هیچ سقفی برای سود مورد تمایل باطنی اشخاص وجود ندارد. لیکن حداقل سود قابل قبول ضرورت دارد.

اهداف اصلی مذاکره عامل مهم دیگری برای تبیین استراتژی مذاکره محسوب می‌گردد. اهداف مذاکره با توجه به ماهیت مذاکره متغیر است. در مذاکرات تجاری بزرگ‌ترین هدف، تحصیل منفعت مادی است و معمولاً هیچ سقفی برای سود مورد تمایل باطنی اشخاص وجود ندارد. لیکن حداقل سود قابل قبول، ضرورت دارد.

مذاکرات در حقیقت مسیری است که با کمک گرفتن از آن، دولت‌ها می‌کوشند تا به توافق با یکدیگر دست یابند. از سویی دیگر، استراتژی به‌عنوان نخستین گام در فرآیند جستجوی راه‌حل برای یک یا چند مشکل و مشخص نمودن موانع بر سرراه توسعه همکاری‌های اقتصادی و تجاری میان کشورها به شمار می‌آید. امروزه مهم‌ترین ابزار حل و فصل اختلافات در سطوح مختلف بین‌المللی در ابعاد اقتصادی، سیاسی و بازرگانی، مذاکره است که می‌تواند در قالب استراتژی مطرح گردد.

طبقه‌بندی‌های مختلفی از استراتژی مذاکرات رایج گردیده است که می‌توان استراتژی مذاکره را با توجه به ماهیت آن‌ها، به دو گروه تخصصی^۱ و مشکل‌گشا^۲ طبقه‌بندی نمود.

استراتژی تخصصی را نوع سنتی آن دانسته‌اند که هدف نهایی، کسب حداکثر دستاورد به صورت یک‌طرفه است. در این نوع استراتژی اصطلاحاً مذاکره با «جمع نهایی صفر» به پایان می‌رسد. به این معنی که چنانچه فرضاً یک طرف ۴ واحد (امتیاز) از مذاکرات حاصل بدست آورد، طرف مقابل به همان میزان (یعنی ۴ واحد) از دست خواهد داد، و در نتیجه جمع نهایی مذاکره صفر خواهد شد ($4-4=0$). در مقابل این‌گونه استراتژی، استراتژی «مشکل‌گشا» پیشنهاد وجود دارد، برخلاف استراتژی قبلی، در استراتژی نوع اخیر، هیچ‌یک از طرفین در تلاش برای کسب بیشترین سود در ازای ضرر طرف مقابل نیست. به عبارت دیگر، هر یک از طرفین به طور یک‌جانبه به قضیه نمی‌نگرند. در استراتژی حل‌کننده مشکل، در ابتدا طرفین، خواسته‌های خود را مطرح کرده و دو طرف با مشارکت یکدیگر با تعیین خواسته‌های مشترک، راه‌های تامین خواسته‌های متقابل را مورد بررسی قرار می‌دهند. در مرحله بعدی دامنه خواسته‌های غیرمشترک هر یک از طرفین گسترده شده تا مورد مشترک بیشتری بتوان از آن استخراج کرد.

معمولاً استراتژی تخصصی در مواردی اتخاذ می‌گردد که مذاکرات دوطرفه اولین و آخرین بوده و انجام مذاکرات بعدی در مورد موضوعات دیگر پیش‌بینی نمی‌شود، لیکن، با توجه به گسترش روابط بین‌المللی برخلاف گذشته، امروزه اشخاص ناگزیرند به دلایل مختلف با یکدیگر در تماس بعدی بوده و همکاری کنند. در این چنین اوضاع و احوالی، در صورت موفقیت در یک مذاکره با اتخاذ استراتژی تخصصی، در مذاکرات بعدی مشکلاتی در روند مذاکرات پدید خواهد آمد. این موضوع در دو حالت بوجود می‌آید؛ اول، طرف مقابل مذاکره‌کننده همان طرف بازنده در مذاکرات قبلی است. دوم، امروزه مشروح مذاکرات مهم بین‌المللی معمولاً از دو جنبه علمی و کاربردی به صورت عمومی توسط اساتید و محققین، یا به طور اختصاصی توسط کارشناسان طرف‌های ثالث علاقمند به موضوع مذاکره، مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد. آگاهی از اتخاذ استراتژی تخصصی توسط یک شرکت در مذاکرات بین‌المللی، موجب اتخاذ استراتژی تدافعی توسط طرف‌های آتی مذاکره خواهد شد. در این چنین وضعیتی امکان کمتری برای موفقیت استراتژی تخصصی وجود خواهد داشت.

^۱. Adversarial

^۲. Problem - Solving

۴-۳-۲- انواع استراتژی‌های مذاکره‌ای کاهش تعرفه {TC} انواع استراتژی‌های مذاکره‌ای "fC\I"۴" دست یابند. از سوی دیگر، استراتژی به‌عنوان نخستین گام در فرآیند جستجوی راه حل برای یک یا چند مشکل و مشخص نمودن موانع بر سر راه توسعه همکاری‌های اقتصادی و تجاری میان کشورها به شمار می‌آید. امروزه مهم‌ترین ابزار حل و فصل اختلافات در سطوح مختلف بین‌المللی در ابعاد اقتصادی، سیاسی و بازرگانی، مذاکره است که می‌تواند در قالب استراتژی مطرح گردد. انتخاب استراتژی‌ها بستگی به نوع موافقت‌نامه‌ها دارد. انتخاب استراتژی‌ها بستگی به نوع موافقت‌نامه‌ها دارد که به طور کلی مشتمل بر چهار نوع است:

۱- موافقت‌نامه تمدیدی^۱: شامل آن دسته از موافقت‌نامه‌هایی است که زمینه‌های تصویب رسمی و ادامه همکاری‌های موجود میان کشورها را فراهم می‌آورد. مانند قراردادهایی که برای تعیین تعرفه‌های گمرکی و سطح مبادلات بازرگانی به امضاء و تصویب می‌رسند.

۲- موافقت‌نامه توزیع مجدد^۲: موافقت‌نامه‌ای است که فقط منافع یک کشور بصورت یک جانبه تأمین می‌شود مانند قراردادهای نظام ترجیحات عمومی؛ که براساس آن‌ها یک کشور امتیازاتی را مانند تعرفه‌های گمرکی با نرخ کمتر به کشور مرجع می‌دهد.

۳- موافقت‌نامه به حالت عادی برگرداندن^۳: موافقت‌نامه مذکور باعث می‌شود که وضع غیر عادی ایجاد شده در روابط بین دو کشور به حالت عادی برگردد. مانند موافقت‌نامه‌های برقراری روابط مجدد دیپلماتیک بین دو کشور.

۴- موافقت‌نامه مبتکرانه و خلاق^۴: این نوع موافقت‌نامه زمینه را برای ایجاد ترتیباتی جدید و نو فراهم می‌کند که در نهایت موجب بالا رفتن منافع اعضاء خواهد شد.

با توجه به ماهیت و ابعاد هر یک از موافقت‌نامه‌های مذکور، شیوه‌ها و استراتژی‌های مذاکره‌ای متفاوت خواهد بود. لذا در این زمینه می‌توان سه استراتژی عمده برای مذاکرات را مطرح کرد.

الف: استراتژی مسالمت آمیز^۵: موقعی که قدرت چانه‌زنی دو کشور یا دو گروه تجاری نسبتاً

^۱. Extension Agreement

^۲. Redistribution Agreement

^۳. Normalization Agreement

^۴. Innovative Agreement

^۵. Conciliatory Strategy

یکسان باشد می‌توان از این استراتژی استفاده کرد. در واقع با انتخاب این استراتژی بایستی با طرف دیگر کنار آمد. معمولاً زمانی این استراتژی کاربرد دارد که، روابط بین دو کشور یا دو گروه دوستانه بوده و امکان به توافق رسیدن بسیار زیاد باشد.

ب: استراتژی محکم اما انعطاف‌پذیر^۱: براساس استراتژی مذکور بایستی با طرف دیگر تجاری آنقدر چانه‌زنی نمود تا حداکثر منافع عاید کشور شود. لذا چنانچه طرف دیگر تجاری حاضر به دادن امتیازات تعرفه‌ای شده می‌توان به همان میزان برای ایشان اقدام به اعطای امتیاز نمود.

ج: استراتژی قلدردمآبانه^۲: بر مبنای استراتژی مذکور، طرف تجاری قوی‌تر درصدد تهدید و آزار طرف ضعیف‌تر برمی‌آید و تلاش می‌کند تا با به زانو درآوردن طرف مقابل به اهدافش در مذاکرات دست یابد. البته این استراتژی عموماً توسط طرفی که قدرت چانه‌زنی بیشتری دارد، انتخاب می‌شود. در تعیین و انتخاب استراتژی‌های مذکور، عوامل مختلفی از جمله نحوه توزیع قدرت بین طرفین (متساوی یا غیر متساوی)، نوع سابقه رابطه بین دو طرف (دوستانه یا غیر دوستانه) و اهمیت موضوع مورد مذاکره (حیاتی یا غیرحیاتی) نقش مهمی دارند. البته عوامل مذکور تنها تعیین‌کننده نوع استراتژی مذاکره‌ای هستند، در حالی که فاکتورها و عوامل مختلف دیگری وجود دارند که در تعیین اجزاء و چارچوب خطوط کلی استراتژی‌های مذاکره‌ای نقش بسیار مهمی دارند که از کشوری به کشوری دیگر فرق می‌کنند.

سیاست بازرگانی یکی از سیاست‌های محدود کننده واردات می‌باشد. ابزار سیاست بازرگانی برای کنترل واردات در کشورهای در حال توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه به ابزار قیمتی (تعرفه‌های اسمی، شعبه تعرفه‌ها و سایر مالیات‌های وارداتی) و ابزار غیرقیمتی (مجوزهای محدود کننده، سهمیه بندی، ممنوعیت‌ها، اقدامات پولی و مالی، کنترل قیمت‌ها و تعیین کانال واحد جهت واردات) تقسیم می‌شوند. همانطوریکه ملاحظه می‌شود ابزار قیمتی شامل سیاست‌های تعرفه‌ای و شبه تعرفه‌ای و ابزار غیر قیمتی مشمول سیاست‌های غیر تعرفه‌ای می‌گردند.

در استفاده از هر یک از ابزار سیاست بازرگانی چند هدف عمده وجود دارد که عمده‌ترین آنها کسب درآمد، بهبود تراز پرداخت‌ها، بهبود رابطه مبادله و حمایت از تولیدات داخلی می‌باشند. البته

^۱. Firm but Flexible Strategy

^۲. Bullying Strategy

اهداف مذکور برحسب شرایط و سطح توسعه اقتصادی کشورها ممکن است متفاوت باشند. معمولاً در اقتصادهای غیر صنعتی نظیر نیجریه که سهم عمده فعالیت‌های اقتصادی را کشاورزی تشکیل می‌دهد و دارای ساختار اقتصاد سنتی است، شاید مهمترین اهداف سیاست بازرگانی کسب درآمد دولت باشد. ولی هرچه اقتصاد به سمت صنعتی شدن گام بر دارد اهداف و ابزار سیاست بازرگانی متنوع‌تر و پیچیده‌تر می‌شود. از سویی دیگر شرایط محیطی حاکم بر اقتصاد، سیاست و وضعیت حقوقی کشورها و حتی شرایط اجتماعی نقش موثری در تنظیم خطوط کلی استراتژی مذاکراتی دارد. هر استراتژی به موفقیت نسبی هر کشور برحسب شرایط محیطی حاکم بر آن بستگی دارد. از سویی دیگر نه تنها اثرات و شرایط فعلی محیطی بر کشور، بلکه اثرات تغییرات مورد انتظار و احتمالی بر متغیرهای محیطی نیز بایستی در نظر گرفته شوند.

در چارچوب مقررات گات و با هدف پیشبرد مذاکرات و رفع اختلاف بین دو قطب مهم اقتصادی^۱، دولت‌های عضو باید کمک‌های خود را به بخش کشاورزی در سه زمینه دسترسی به بازار، حمایت‌های داخلی و رقابت‌پذیری صادرات کاهش دهند. در خصوص دسترسی به بازار، محدودیت‌های کلیه موانع وارداتی شامل عوارض متعدد جامعه اقتصادی و موانع داوطلبانه صادراتی^۲ که بطور دوجانبه مورد موافقت قرار گرفته به عوارض گمرکی تبدیل شده و به تدریج کاهش یابد. در زمینه موانع وارداتی، بر تبدیل کلیه موانع به تعرفه‌های گمرکی تاکید شد^۳ و تصریح شد که تبدیل تمام محدودیت‌های وارداتی به تعرفه‌ها، یک حرکت اساسی در تجارت جهانی محصولات کشاورزی بشمار می‌رود. به‌طور کلی می‌توان گفت گات طی مدت فعالیت بیش از شصت سال خود علاوه بر تنظیم و تدوین مجموعه‌ای از مقررات تجاری که مورد پذیرش کشورهای عضو قرار گرفته، موفق گردید طی برگزاری هشت دور مذاکرات تجاری بین کشورهای عضو، ضمن برطرف کردن موانع تعرفه‌ای و تا حدودی غیرتعرفه‌ای و دیگر موانع که بطور مستقیم و یا غیرمستقیم موجب گسترش تجارت جهانی می‌شوند، جدول (۴-۱) دستاورد مذاکرات ادواری گات را در زمینه کاهش تعرفه‌های محصولات صنعتی نشان می‌دهد.

۱ - ایالات متحده و جامعه اقتصادی اروپا

^۲ Voluntary Export Restraints (VERs)

^۳ Total ratification

جدول (۱-۴): کاهش تعرفه‌های گمرکی در چارچوب مذاکرات ادواری گات

مذاکرات گات	واردات مشمول کاهش تعرفه‌ها (درصد)	متوسط کاهش نرخ تعرفه‌ها	متوسط کاهش نرخ تمامی عوارض
قبل از تاسیس گات ۱۹۴۷-۱۹۳۴	۶۳/۹	۴۴	۳۲/۲
اولین دور مذاکرات ژنو-۱۹۴۷	۵۳/۶	۳۵	۲۱/۱
دومین دور آنسی-۱۹۴۹	۵/۶	۳۵/۱	۱/۹
سومین دور توکیو-۵۱-۱۹۵۰	۱۱/۷	۲۶	۳
چهارمین دور ژنو-۵۶-۱۹۵۷	۱۶	۱۵/۶	۳/۵
پنجمین دور، دیلن - ژنو-۶۷-۱۹۶۴	۷۹/۲	۴۵/۵	۳۶
ششمین دور کندی - ژنو-۶۷-۱۹۶۴	۷۹/۲	۴۵/۵	۳۶
هفتمین دور توکیو - ۷۹-۱۹۷۳	-	۳۳	۲۹/۷
هشتمین دور - اوروگوئه-۹۳-۱۹۸۶	۹۸	۳۸	-

Unctad (۱۹۹۴), Baldwin (۱۹۸۸)

کشورهای عضو گات طی مذاکرات طولانی و فشرده تلاش می‌کردند ضمن حفظ منافع اقتصادی و تجاری خود، به تسهیل نظام تجاری چندجانبه در چارچوب اصول و قواعد موافقت‌نامه عمومی کمک نمایند. طی هشت دو مذاکرات ادواری گات متوسط نرخ تعرفه محصولات صنعتی از ۴۰ درصد به ۳/۹ درصد کاهش یافته و این سازمان تاثیر مثبتی بر افزایش ثروت کشورهای صنعتی داشته‌است، جدول (۲-۴) برخی از فنون کلی را که در زمان گات بکار رفته‌اند، ارائه می‌نماید.

جدول (۲-۴): روش‌ها و فرمول‌های مذاکره

روش	خصوصیات مهم
قلم به قلم یا پیشنهاد - درخواست	مذاکرات دوجانبه و مبتنی بر درخواست‌ها و پیشنهادها. تکنیک اصلی مورد استفاده تا دور کندی، به طور وسیع در ادوار بعدی و گفتگوهای الحاقی
کاهش خطی (سراسری) تعرفه‌ها	تکنیک مذاکره سراسری، متضمن کاهش درصدی یکسان در موانع در تمام بخش‌ها بکاررفته در دور کندی) فرمول $T_2 = r T_1$ که T_2 تعرفه کاهش یافته، T_1 تعرفه اولیه و r ضریب متغیر بین صفر و یک است)
فرمول‌های هماهنگ سازی	به منظور حرکت به ساختار تعرفه‌ای اعشاری به سوی یکنواختی بیشتر، کاهش تناسبی بیشتر بالاترین تعرفه‌ها نسبت به پائین تعرفه‌ها در دور توکیو، از فرمول به اصطلاح فرمول سوئیس استفاده شد، $T_2 = RT_1/R + T_1$ که R یک ضریب است (۱۶ یا ۱۴) $(R=14)$
مذاکرات صفر در برابر صفر	لغو کامل تعرفه‌ها برای یک بخش یا گروهی از کالاها

Hoekman and Kostecki (۲۰۰۱)

۴-۴- سیاست تجاری جمهوری اسلامی ایران

جمهوری اسلامی ایران از جمله کشورهایی است که هنوز به عضویت سازمان جهانی تجارت در نیامده است. با این وجود طی سال‌های اخیر، این کشور گام‌های بلندی در جهت نزدیک کردن نظام تجاری خود با مقررات این سازمان که در حال حاضر به یکی از بزرگ‌ترین و مؤثرترین سازمان‌های بین‌المللی در زمینه سیاست‌گذاری تجارت جهانی تبدیل شده برداشته است. در این راستا و به منظور تعامل هوشمند با اقتصاد جهانی و نظام تجاری چندجانبه، جمهوری اسلامی ایران طی سال‌های اخیر اقدامات مثبت و تاثیرگذاری را در عرصه تجارت و اقتصاد کشور انجام داده که از آن جمله می‌توان به اقداماتی نظیر حذف موانع غیرتعرفه‌ای و تبدیل آن به معادل‌های تعرفه‌ای، تصویب قانون تجمیع عوارض وارداتی، حذف بیش از ۹۰ درصد مجوزهای ورود، تجدید نظر در قانون مالیات‌های مستقیم، کاهش نرخ مالیات بر درآمد شرکت‌ها، تصویب قانون جلب و حمایت از سرمایه‌گذاری، تصویب قانون تجارت الکترونیک، اصلاح مقررات صادرات و واردات، تسهیل تجاری و راه‌اندازی مرکز اطلاع رسانی بازرگانی، مکانیزه کردن امور گمرکی، تقویت بخش خصوصی، تدوین رژیم تجاری و پیگیری مذاکرات ترجیحی تجارت آزاد در سطح دو جانبه و منطقه‌ای نمود.

۴-۴-۱- چارچوب سیاست تعرفه‌ای ایران

طی سال‌های اخیر جمهوری اسلامی ایران اقدامات مناسبی در خصوص اصلاح و تنظیم سیاست‌های تعرفه‌ای انجام داده است. به طوری که ساختار تعرفه‌ای ایران در سال ۱۳۸۳ نسبت به سال قبل شاهد تبدیل کدهای شش رقمی نظام هماهنگ به هشت رقمی، کاهش تعداد طبقات حقوق ورودی، کاهش میانگین حقوق ورودی کل کالاها و بالاخره اضافه شدن ستون تعرفه‌های ترجیحی در جداول تعرفه‌ای بوده است. هریک از تغییرات فوق به نوبه خود تحولی در بخش بازرگانی کشور بوده و گامی جهت تسهیل و شفاف‌سازی در مقررات تجاری محسوب می‌شود. تغییر کدهای شش رقمی نظام هماهنگ به هشت رقمی در واقع موجب توصیف دقیق‌تر کالاها و همچنین تفکیک کالاهای ذیل کد شش رقمی شده و هدف‌گذاری دقیق‌تر در تعیین نرخ‌های حقوق ورودی کالاهای دارای ویژگی‌های خاص مورد نظر سیاست‌گذاران را امکان‌پذیر می‌کند. این اقدام باعث افزایش تعداد ۱۵۱۸ ردیف تعرفه‌ای جدید به مجموع ردیف‌های تعرفه‌ای کشور گردیده و بدین ترتیب کل ردیف‌های تعرفه‌ای کشور به ۷۳۰۹ ردیف در سال ۱۳۹۴ افزایش یافت.

در کنار کاهش میانگین حقوق ورودی، تعداد طبقات نرخ‌های تعرفه نیز در سال ۱۳۸۳ در مقایسه با سال قبل کاهش چشم‌گیری نشان می‌دهد. در سال ۱۳۸۲ تعداد ۲۲ طبقه نرخ حقوق ورودی در دامنه‌ای بین ۴ تا ۱۵۰ درصد به کالاهای وارداتی تعلق می‌گرفت ولی در سال ۱۳۸۳ این تعداد (به استثناء کالاهای مربوط به خودرو و قطعات آن) به ۱۳ طبقه کاهش پیدا کرده‌است. کاهش تعداد طبقات نرخ‌های حقوق ورودی در عمل باعث افزایش سطح شفافیت در مقررات شده و پیچیدگی نظام تعرفه‌ای کشور را کاهش داده است. با اختصاص ستون مربوط به ترجیحات تعرفه‌ای در سال ۱۳۸۳، امکان درج تعرفه‌های ترجیحی در کتاب مقررات صادرات و واردات فراهم شده‌است. با توجه به قانون تجمیع عوارض وارداتی (که در نوع خود اقدام بسیار مثبت و منطبق با الزامات سازمان جهانی تجارت و در جهت شفاف‌سازی رویه‌های تجاری به شمار می‌رود) از ابتدای سال ۱۳۸۲ جدول تعرفه‌های گمرکی کشور تنها دارای یک ستون خواهد بود که تحت عنوان حقوق ورودی از نرخ ثابت ۴ درصدی در مورد تمامی واردات آغاز شده بود به تناسب حمایت مورد نظر از کالاها به تدریج افزایش یافت.

جدول (۳-۴) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی و سهم آن‌ها را در سال ۱۳۹۵ را نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد به تعداد ۳۰۳ ردیف تعرفه‌ای (۲۶/۷۷ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۶۵ ردیف تعرفه‌ای (۴۱/۰۸ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد دارند، تعداد ۴۲۶ ردیف تعرفه‌ای (۳۷/۶۳ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ درصد دارند و تعداد ۲۴۱ ردیف تعرفه‌ای (۲۱/۲۹ درصد) دارای نرخ تعرفه بیش از ۴۰ درصد هستند.

جدول (۳-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی در ۱۳۹۵

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل
۱	۵	۳۰۳	۲۶,۷۷	۳۰۳	۲۶,۷۷
۲	۱۰	۱۰۱	۸,۹۲	۴۰۴	۳۵,۶۹
۳	۱۵	۶۱	۵,۳۹	۴۶۵	۴۱,۰۸
۴	۲۰	۸۱	۷,۱۶	۵۴۶	۴۸,۲۳
۵	۲۶	۸۳	۷,۳۳	۶۲۹	۵۵,۵۷
۶	۳۲	۹۲	۸,۱۳	۷۲۱	۶۳,۶۹
۷	۴۰	۱۷۰	۱۵,۰۲	۸۹۱	۷۸,۷۱

۱۰۰,۰۰	۱۱۳۲	۲۱,۲۹	۲۴۱	۵۵	۸
		۱۰۰,۰۰	۱۱۳۲	کل	

مأخذ: مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۵

جدول (۴-۴): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخهای حقوق ورودی بخش صنعت در ۱۳۹۵

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیفهای تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیفهای تعرفه	درصد از کل
۱	۵	۲۶۹۸	۴۳,۱۸	۲۶۹۸	۴۳,۱۸
۲	۱۰	۷۲۲	۱۱,۵۶	۳۴۲۰	۵۴,۷۴
۳	۱۵	۶۱۹	۹,۹۱	۴۰۳۹	۶۴,۶۴
۴	۲۰	۶۲۷	۱۰,۰۴	۴۶۶۶	۷۴,۶۸
۵	۲۶	۳۷۰	۵,۹۲	۵۰۳۶	۸۰,۶۰
۶	۳۲	۴۱۶	۶,۶۶	۵۴۵۲	۸۷,۲۶
۷	۴۰	۳۴۵	۵,۵۲	۵۷۹۷	۹۲,۷۸
۸	۵۵	۴۵۱	۷,۲۲	۶۲۴۸	۱۰۰,۰۰
	کل	۶۲۴۸	۱۰۰,۰۰		

مأخذ: مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۵

جدول (۴-۴) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخهای حقوق ورودی بخش صنعت و سهم آنها را در سال ۱۳۹۵ را نشان می‌دهد. تعداد ردیف تعرفه‌ای (۴۳/۱۸ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۰۳۹ ردیف تعرفه‌ای (۶۴/۶۴ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۷۵۸ ردیف تعرفه‌ای (۲۸/۱۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۴۵۱ ردیف تعرفه‌ای (۷/۲۲ درصد) دارای نرخ تعرفه بیش از ۴۰ درصد هستند.

جدول (۴-۵): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخهای حقوق ورودی در ۱۳۹۵

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیفهای تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیفهای تعرفه	درصد از کل
۱	۵	۳۰۰۱	۴۰,۶۶	۳۰۰۱	۴۰,۶۶
۲	۱۰	۸۲۳	۱۱,۱۵	۳۸۲۴	۵۱,۸۲
۳	۱۵	۶۸۰	۹,۲۱	۴۵۰۴	۶۱,۰۳
۴	۲۰	۷۰۸	۹,۵۹	۵۲۱۲	۷۰,۶۲
۵	۲۶	۴۵۳	۶,۱۴	۵۶۶۵	۷۶,۷۶

۸۳,۶۴	۶۱۷۳	۶,۸۸	۵۰۸	۳۲	۶
۹۰,۶۲	۶۶۸۸	۶,۹۸	۵۱۵	۴۰	۷
۱۰۰,۰۰	۷۳۸۰	۹,۳۸	۶۹۲	۵۵	۸
		۱۰۰,۰۰	۷۳۸۰		کل

مأخذ: مقررات صادرات و واردات ۱۳۹۵

جدول (۴-۵) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی واردات کشور و سهم آن‌ها را در سال ۱۳۹۵ را نشان می‌دهد. تعداد ۳۰۰۱ ردیف تعرفه‌ای (۴۰/۶۶ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۵۰۴ ردیف تعرفه‌ای (۶۱/۰۳ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۲۱۸۴ ردیف تعرفه‌ای (۳۴/۹۶ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۶۹۲ ردیف تعرفه‌ای (۹/۳۸ درصد) دارای نرخ تعرفه بیش از ۴۰ درصد هستند.

جدول (۴-۶) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی و سهم آن‌ها را در سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد. ملاحظه می‌گردد تعداد ۲۰ ردیف تعرفه‌ای (۱/۵۸ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۳۸ ردیف تعرفه‌ای (۲۶/۷۸ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۵۰۸ ردیف تعرفه‌ای (۴۰/۲۵ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد دارند، تعداد ۳۵۸ ردیف تعرفه‌ای (۵/۷۳ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ درصد دارند و تعداد ۳۹۶ ردیف تعرفه‌ای (۳۱/۳۸ درصد) دارای نرخ تعرفه بیش از ۴۰ درصد هستند.

جدول (۴-۶): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش کشاورزی در ۱۳۹۸

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل
۱	۰	۳	۰,۲۴	۳	۰,۲۴
۲	۴	۱۷	۱,۳۵	۲۰	۱,۵۸
۳	۵	۳۳۸	۲۶,۷۸	۳۵۸	۲۸,۳۷
۴	۱۰	۹۰	۷,۱۳	۴۴۸	۳۵,۵۰
۵	۱۵	۶۰	۴,۷۵	۵۰۸	۴۰,۲۵
۶	۲۰	۸۷	۶,۸۹	۵۹۵	۴۷,۱۵
۷	۲۶	۶۰	۴,۷۵	۶۵۵	۵۱,۹۰
۸	۳۲	۷۳	۵,۷۸	۷۲۸	۵۷,۶۹
۹	۴۰	۱۳۸	۱۰,۹۴	۸۶۶	۶۸,۶۲

۱۰۰,۰۰	۱۲۶۲	۳۱,۳۸	۳۹۶	۵۵	۱۰
		۱۰۰,۰۰	۱۲۶۲	کل	

مأخذ: مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۸

جدول (۴-۷): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت در ۱۳۹۸

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل
۱	۰	۱۴	۰,۲۰	۱۴	۰,۲۰
۲	۴	۳۸	۰,۵۵	۵۲	۰,۷۵
۳	۵	۳۰۱۹	۴۳,۴۳	۳۰۷۱	۴۴,۱۷
۴	۱۰	۷۵۸	۱۰,۹۰	۳۸۲۹	۵۵,۰۸
۵	۱۵	۶۶۶	۹,۵۸	۴۴۹۵	۶۴,۶۶
۶	۲۰	۵۹۳	۸,۵۳	۵۰۸۸	۷۳,۱۹
۷	۲۵	۲	۰,۰۳	۵۰۹۰	۷۳,۲۲
۸	۲۶	۴۷۱	۶,۷۸	۵۵۶۱	۷۹,۹۹
۹	۳۲	۴۵۰	۶,۴۷	۶۰۱۱	۸۶,۴۶
۱۰	۳۵	۲	۰,۰۳	۶۰۱۳	۸۶,۴۹
۱۱	۴۰	۲۲۷	۳,۲۷	۶۲۴۰	۸۹,۷۶
۱۲	۴۵	۲	۰,۰۳	۶۲۴۲	۸۹,۷۹
۱۳	۵۵	۶۹۸	۱۰,۰۴	۶۹۴۰	۹۹,۸۳
۱۴	۷۵	۲	۰,۰۳	۶۹۴۲	۹۹,۸۶
۱۵	۹۵	۴	۰,۰۶	۶۹۴۶	۹۹,۹۱
۱۶	۱۰۰	۶	۰,۰۹	۶۹۵۲	۱۰۰,۰۰
	کل	۶۹۵۲	۱۰۰,۰۰		

مأخذ: مقررات صادرات و واردات، ۱۳۹۸

جدول (۴-۷) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت و سهم آن‌ها را در سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد. تعداد ۵۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۷۵ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۰۱۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۳/۴۳ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۴۹۵ ردیف تعرفه‌ای (۶۴/۶۶ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵

درصد است، تعداد ۱۱۵۰ ردیف تعرفه‌ای (۱۶/۵۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۷۰۲ ردیف تعرفه‌ای (۱۰/۱۰ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

جدول (۴-۸): فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی در ۱۳۹۸

شماره	نرخ تعرفه	فراوانی و سهم نرخ تعرفه		فراوانی تجمعی و سهم	
		تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل	تعداد ردیف‌های تعرفه	درصد از کل
۱	۰	۱۷	۰,۲۱	۱۷	۰,۲۱
۲	۴	۵۵	۰,۶۷	۷۲	۰,۸۸
۳	۵	۳۳۵۷	۴۰,۸۷	۳۴۲۹	۴۱,۷۵
۴	۱۰	۸۴۸	۱۰,۳۲	۴۲۷۷	۵۲,۰۷
۵	۱۵	۷۳۶	۸,۹۶	۵۰۱۳	۶۱,۰۳
۶	۲۰	۶۸۰	۸,۲۸	۵۶۹۳	۶۹,۳۱
۷	۲۵	۲	۰,۰۲	۵۶۹۵	۶۹,۳۳
۸	۲۶	۵۴۸	۶,۶۷	۶۲۴۳	۷۶,۰۰
۹	۳۲	۵۲۳	۶,۳۷	۶۷۶۶	۸۲,۳۷
۱۰	۳۵	۲	۰,۰۲	۶۷۶۸	۸۲,۴۰
۱۱	۴۰	۳۶۵	۴,۴۴	۷۱۳۳	۸۶,۸۴
۱۲	۴۵	۲	۰,۰۲	۷۱۳۵	۸۶,۸۶
۱۳	۵۵	۱۰۶۷	۱۲,۹۹	۸۲۰۲	۹۹,۸۵
۱۴	۷۵	۲	۰,۰۲	۸۲۰۴	۹۹,۸۸
۱۵	۹۵	۴	۰,۰۵	۸۲۰۸	۹۹,۹۳
۱۶	۱۰۰	۶	۰,۰۷	۸۲۱۴	۱۰۰,۰۰
	کل	۸۲۱۴	۱۰۰,۰۰		

مأخذ: مقررات صادرات و واردات ۱۳۹۸

جدول (۴-۸) فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی واردات کشور و سهم آن‌ها را در سال ۱۳۹۸ را نشان می‌دهد. تعداد ۷۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۸۸ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۴۲۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۱/۷۵ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق

می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۵۰۱۳ ردیف تعرفه‌ای (۶۱/۰۳ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۴۳۸ ردیف تعرفه‌ای (۱۷/۵۱ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۱۰۷۱ ردیف تعرفه‌ای (۱۳/۰۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

۴-۵- ایران و موافقت‌نامه‌های تجاری دوجانبه

تعامل با اقتصاد جهانی از طریق سه طریق تجارت کالا، خدمات و سرمایه‌گذاری خارجی میسر است. استراتژی توسعه برون‌گرا، نیازمند سیاست تجاری برون‌گرا است که در قالب پیوستن به سازمان جهانی تجارت یا انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری دو یا چند جانبه امکان‌پذیر است. متأسفانه حضور ایران در اقتصاد جهانی از طریق انعقاد پیمان‌های تجاری دو جانبه یا الحاق به سازمان جهانی تجارت مورد توجه جدی نبوده و بررسی‌ها حاکی از آن است که در حال حاضر، ایران (به جز انعقاد پیمان‌نامه تجاری با چند کشور) در هیچ نظام تجاری قاعده‌مند و تعهدآوری عضویت ندارد و در شمار غیرفعال‌ترین کشورها در پیمان‌های دوجانبه، منطقه‌ای و چند جانبه است و این سبب شده، دولت در هر زمان به راحتی قادر به تغییر تعرفه‌ها و بخش‌نامه‌ها باشد.

علیرغم این موضوع، در دهه اخیر اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری مختلف بین ایران و شرکای تجاری صورت پذیرفته است. برخی صاحب‌نظران معتقدند عمده موافقت‌نامه‌های دو یا چند جانبه یا کمیسیون‌های مشترک به صورت صوری و شکلی بوده و توجه کمتری به محتوا دارند. هر چند اقدام طرفین و امضای این نوع موافقت‌نامه‌ها به عنوان قدم اولیه اقدامی قابل قبول محسوب می‌شود، اما نکته مهم آن، عملیاتی شدن موافقت‌نامه‌ها است که در عمل تنها تعدادی از آن‌ها بصورت عملیاتی درآمده و تعداد زیادی در حد همان مذاکرات اولیه باقی مانده است. به نظر می‌رسد در هنگام امضاء موافقت‌نامه‌ها به الزامات آن‌ها توجه نمی‌شود و علاوه بر آن عدم توجه به وجود روابط حسنه سیاسی با شرکای تجاری و حتی عدم پیگیری اجرای موافقت‌نامه‌ها را نیز می‌توان از جمله مشکلات اساسی در این زمینه ذکر کرد. همچنین عدم اثر بخشی این موافقت‌نامه‌ها را می‌توان به این دلیل دانست که تنظیم چارچوب آنها معمولاً به شکل شماتیک و کلی بوده و با توجه به تفاوت شرایط کشورها تهیه نمی‌شوند و در نتیجه از اثر بخشی مطلوب برخوردار نیستند. به‌طور کلی موضوع اثر بخشی موافقت‌نامه‌های تجاری اجرایی شده بین ایران و شرکای تجاری بر تجارت و رشد اقتصادی کشور همواره از دغدغه‌های مسئولین بخش بازرگانی و اقتصادی کشور بوده است.

هم‌چنین ۱۶۴ کشور به عضویت سازمان تجارت جهانی^۱ درآمده‌اند که بیش از ۹۷ درصد تجارت جهانی در قالب این سازمان در جریان است و برای کشور ما که در ابتدای راه عضویت در این سازمان قرار دارد و به نظر می‌رسد راهی طولانی و پیچیده برای عضویت در این سازمان در پیش دارد لذا توسعه روابط تجاری با سایر کشورها در قالب موافقتنامه‌های تجارت ترجیحی و موافقتنامه‌های تجارت آزاد دو جانبه می‌تواند تمرینی نه چندان پر خطر برای صنایع، بنگاه‌ها و تولیدکنندگان داخلی در جهت افزایش رقابت‌پذیری هم در بازار داخلی و هم با رقبا و تولید کنندگان بین‌المللی باشد. موافقتنامه تعرفه‌های ترجیحی و موافقتنامه تجارت آزاد می‌تواند با کاهش یا حذف موانع تعرفه‌ای (کاهش پایدار تعرفه‌های گمرکی) و نیز کاهش موانع غیرتعرفه‌ای (کاهش مجوزهای لازم برای صادرات و واردات)، هزینه‌های فعالان اقتصادی برای دسترسی به بازار کشورها را کاهش دهد.

۴-۶- عضویت ایران در موافقتنامه‌های دوجانبه و منطقه‌ای

جمهوری اسلامی ایران تاکنون چند موافقتنامه دو جانبه ترجیحی یا تجارت آزاد را امضاء نموده است، هر چند که در تلاش است تا با برخی دیگر از کشورها موافقتنامه به امضا برساند و در این خصوص نیز اقداماتی در حال انجام است. در این زمینه می‌توان به موافقتنامه با کشورهای سوریه، لبنان، سودان، اردن، کویت، یمن، عمان، عربستان، مراکش، تونس، لیبی و الجزایر اشاره نمود. یکپارچگی اقتصادی و منطقه‌گرایی یکی دیگر از اولویت‌های سیاست اقتصادی خارجی ایران بوده و طی سال‌های اخیر تلاش‌های جدی در این خصوص صورت گرفته به طوری که علاوه بر گروه‌های اقتصادی منطقه‌ای که تاکنون ایران در آن‌ها عضویت داشته است طی چند سال اخیر نیز به عضویت چند گروه بندی اقتصادی دیگر درآمده است. در ادامه عمده‌ترین همکاری‌های یکپارچگی اقتصادی که تاکنون جمهوری اسلامی ایران در آن عضویت پیدا کرده به صورت خلاصه توضیح داده خواهد شد.

۴-۶-۱- سازمان همکاری‌های اقتصادی (اگو)

موافقتنامه تجاری اگو^۲ (ECO) موسوم به اگوتا^۳ (ECOTA) یک موافقتنامه جامع در زمینه تجارت کالا است که هدف آن آزاد سازی تجاری از طریق رفع موانع تعرفه‌ای و غیر تعرفه‌ای است و در بین ۵

^۱. WTO

^۲. Economic Cooperation Organization (ECO)

^۳. Economic Cooperation Organization Trade Agreement (ECOTA)

کشور (قرقیزستان، قزاقستان، پاکستان، ترکیه و جمهوری اسلامی ایران) امضا شده است، مطابق این توافق نامه باید ۸۰ درصد خطوط تعرفه ای ظرف مدت ۵ سال به ۱۰ درصد کاهش خواهد یافت.

۴-۶-۲- گروه هشت کشور مسلمان در حال توسعه

موافقت نامه تجارت ترجیحی بین کشورهای ایران، مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان از ابتدای تیرماه سال ۱۳۹۵ اجرایی گردید. گروه هشت کشور در حال توسعه (D۸) متشکل از ۸ کشور مسلمان در حال توسعه ایران، مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی، پاکستان، مصر و بنگلادش است که برای ایجاد روابط اقتصادی بین کشورهای در حال توسعه اسلامی و تقویت نفوذ این کشورها در بازارهای جهانی تشکیل شده است. در جدیدترین توافق این کشورها، تجارت ترجیحی میان ۶ عضو از این کشورها (ایران، مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان) اجرایی شده است. لازم به ذکر است از سال ۱۳۸۶، قانون موافقت نامه تجارت ترجیحی بین کشورهای عضو (D۸) در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید، اما بر اساس توافق به عمل آمده در دومین اجلاس وزرای تجارت (D۸) در اسلام آباد پاکستان، مقرر شد که این موافقت نامه در اول تیرماه ۱۳۹۵ بین کشورهای ایران، مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان اجرایی شود و بر اساس هدف گذاری های کشورهای گروه (D۸) تا سال ۲۰۱۸، قرار است سطح تجارت این کشورها به ۵۰۰ میلیارد دلار برسد و که با استفاده از تعرفه ترجیحی میان این کشورها تسهیل و توسعه تجارت انجام خواهد شد.

بر اساس توافق به عمل آمده در دومین اجلاس وزرای تجارت (D۸) فهرستی که در سال ۱۳۹۱ به تصویب هیات دولت وقت رسیده بود، شامل ۲۳۰ ردیف تعرفه کالایی است که از سوی کشورهای مذکور مشمول کاهش سود بازرگانی می شود و همواره از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت، نسبت به شرایط هر زمان قابلیت بازنگری و تجدید نظر را دارد اجرایی گردید. این فهرست، تعرفه ترجیحی اقلام تعیین شده در این مبادله تجاری، بسته به نوع کالاها ۱۰، ۱۵، ۲۰، ۲۵، ۳۰، ۴۰، ۴۵، ۵۵ و ۶۵ درصد تعیین شده است.

کالاهای مشمول تعرفه ترجیحی شامل مکمل های غذایی و دارویی، انواع سیمان، فیلم های عکاسی، لوازم آرایشی، خاک رنگی، موم پارافین، عصاره ها و اسانس ها، آرد و زیره، برخی مصنوعات پلاستیکی، کائوچو، نخ، طناب، چوب های متراکم شده، خمیر پنبه، شیشه های قالب گیری شده، کاغذ و مقوا، وسایل نوشت افزار، کاتولوگ های تجاری و طبی، تمبر، کتاب های نت موسیقی، وسایل ورزشی و

تفریحی، ماشین آلات اداری، دستگاه کارت‌خوان، وسایل پزشکی و دندان پزشکی، لوازم و دستگاه‌های جوشکاری، صنایع نساجی، مودم، کفش، کره، چربی، آرد، اتانول، ست سرم و خون، چرم خزندگان و سایر حیوانات، ساکشن پزشکی، هدفون گوشی، چوب‌های ماهیگیری، وازلین و... است که مشمول تعرفه ترجیحی میان این کشورها می‌شوند و سود بازرگانی‌شان برای تجارت ترجیحی میان ۸ کشور در حال توسعه اسلامی کاهش یافته است.

هم‌چنین اقدامات اعضای گروه (D^۸) طی سال‌های اخیر را از جمله انعقاد موافقتنامه تجارت ترجیحی، ایجاد تسهیلات روند صدور روایید برای تجار و بازرگانان کشورهای عضو، اقدامات گمرکی و همکاری هواپیمایی کشوری اشاره کرد. به هر حال، کشورهای مسلمان (D^۸) به دنبال توسعه روابط خود در موافقتنامه‌های دو جانبه و چند جانبه هستند که بتوانند با متنوع‌سازی کالاهای مبادله شده با هدف کمک به توسعه بیشتر اقتصاد خود بپردازند که کاهش و حذف تدریجی موانع و تعرفه‌های پیش روی تجارت از جمله اقدامات آنها است.

۴-۶-۳- سازمان کنفرانس اسلامی

موافقتنامه چارچوب نظام ترجیحات تجاری کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی با هدف برقراری نظام ترجیحات تجاری بین اعضا توسط ۲۳ کشور عضو امضا شده که از این بین ۱۳ کشور (ایران، ترکیه، پاکستان، بنگلادش، کامرون، مصر، گینه، اردن، لبنان، لیبی، سنگال، تونس و اوگاندا) آن را در سال ۲۰۰۹ به تصویب مجالس ملی خود رسانده‌اند. مطابق این توافق طی ۶ سال و در سه مرحله از سال ۲۰۰۷ در هر مرحله کشورها باید به ترتیب ۲۰، ۵۰ و ۹۰ درصد کل خطوط تعرفه‌ای (به استثنای ۱۰ درصد کل خطوط تعرفه‌ای) کشورهای عضو کاهش خواهد یافت.

۴-۶-۴- موافقتنامه نظام جهانی ترجیحات تجاری

علاوه بر نهادهای وابسته به سازمان ملل متحد، ایران عضویت اوپک، طرح کلمبو و هم‌چنین موافقتنامه نظام جهانی ترجیحات تجاری^۱ (GSTP) (یک ترتیب چند جانبه بین‌المللی) را دارد. در دور دوم این مذاکرات جمهوری اسلامی ایران پیش‌نویس فهرست تبادلات امتیازات تعرفه‌ای را با کشورهای کوبا، کلمبیا، اکوادور، مرکوسور، تایلند، نیجریه، مراکش، اندونزی، هند و جمهوری کره به امضاء رسانید و موفق به تبادلات امتیازات تعرفه‌ای با این کشورها شده‌است. در این تبادلات امتیازات در

^۱. Global System of Trade Preferences among Developing Countries (GSTP)

مجموع برای ۱۷ قلم کالا امتیاز اعطاء شده و در مقابل برای ۲۸ قلم کالا امتیاز دریافت شده است. از آن جای که هیچ یک از کشورهای عضو تا کنون پروتکل دومین دور مذاکرات را طی تشریفات قانونی نپذیرفته اند سبب شده است امتیازات مبادله ای در دور دوم غیر قابل اجرا گردد.

به طور خلاصه می توان گفت ایران با کشورهای مختلفی موافقت نامه دو جانبه امضا کرده که این موافقت نامه ها را می توان در قالب موافقت نامه های بازرگانی، موافقت نامه تجارت ترجیحی و یادداشت تفاهم تقسیم بندی نمود که در این بین موافقت نامه های تجارت ترجیحی از جایگاه خاصی برخوردار هستند. موافقت نامه های تجارت ترجیحی در واقع توافق های بین المللی میان کشورها به منظور تسهیل تجارت و در نتیجه افزایش حجم تجارت میان کشورهای طرف تجاری است. در این قبیل موافقت نامه ها، دولت ها تسهیلاتی را در فرایند تجارت بین المللی برای یکدیگر به وجود می آورند که در مورد سایر کشورها قائل نمی شوند. جمهوری اسلامی ایران در طی سال های ۹۸-۱۳۸۴ با هشت کشور؛ ازبکستان، بلاروس، بوسنی و هرزگوین، پاکستان، ترکیه، تونس، کوبا و قرقیزستان (لغو شده) و پنج کشور عضو اکو (مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان) موافقت نامه تجارت ترجیحی منعقد نموده است که ۱۱ موافقت نامه تجارت ترجیحی در حال اجرا با سایر کشورها دارد.

تجارت ترجیحی بین کشورها، رشد چشمگیری داشته و تعداد موافقت نامه های فعال (اجرایی شده) به بیش از دو برابر افزایش داشته است؛ بطوریکه تعداد آنها از کمتر از ۱۲۰ مورد در سال ۲۰۰۴ به بیش از ۳۰۳ مورد در ژانویه ۲۰۲۰ بالغ گردیده است. این رشد در سال های آتی نیز ادامه خواهد داشت زیرا تعداد کل موافقت نامه های فعال و در حال مذاکره از سوی سازمان تجارت جهانی در ژانویه ۲۰۲۰ برابر با ۴۸۳ مورد عنوان شده است. نکته جالب توجه این است که دامنه شمول بیش از نیمی از این موافقت نامه ها فراتر از کاهش تعرفه ها بوده، خدمات و سایر اقدامات را نیز تحت پوشش قرار داده و تسهیلاتی فراتر از امتیازات تعرفه ای متقابل دارند^۱.

جدول (۴-۹) لیست انواع موافقت نامه های تجاری ایران و کشورهای شریک تجاری را نشان

می دهد.

^۱. UNCTAD, ۲۰۲۰

جدول (۴-۹): موافقت نامه های تجارت ترجیحی ایران با سایر کشورها

ردیف	کشور	تعداد ترجیحات تعرفه ای	تاریخ انعقاد
۱	ازبکستان	اعطایی: ۲۷ کد ۶ و ۸ رقمی دریافتی: ۲۷ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۴/۰۳/۲۱
۲	پاکستان	اعطایی: ۳۰۹ کد ۶ رقمی دریافتی: ۳۳۸ کد ۶ رقمی	۱۳۸۵/۰۳/۰۲
۳	تونس	اعطایی: ۲۵۶ کد ۴، ۶ و ۸ رقمی دریافتی: ۱۷۴ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۶/۰۸/۲۷
۴	کوبا	اعطایی: ۴۴ کد ۸ رقمی دریافتی: ۸۸ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۷/۰۲/۲۲
۵	بوسنی و هرزگوین	اعطایی: ۱۷۰ کد ۶ رقمی دریافتی: ۱۷۰ کد ۴ و ۶ رقمی	۱۳۸۸/۰۶/۱۵
۶	ترکیه	اعطایی: ۱۲۵ کد ۶ رقمی دریافتی: ۱۴۰ کد ۶ رقمی	۱۳۹۳/۰۳/۱۸
۷	دی هشت (مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان)	اعطایی: ۲۳۰ کد ۸ رقمی دریافتی: ۲۳۰ کد ۸ رقمی	۱۳۹۵/۰۴/۰۱
۸	اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان)	دریافت ترجیح در ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی و اعطا ترجیح در ۳۶۰ کد ۸ رقمی	امضاء شده در ۱۳۹۷/۲/۲۷

ماخذ: موافقت نامه ها و تفاهم نامه های سازمان توسعه تجارت ایران، سازمان توسعه تجارت ایران

در هر حال جمهوری اسلامی ایران باید در راستای استفاده از ظرفیت ها و توانمندی های خود برای رقابت پذیر نمودن تولیدات داخلی و تنوع بخشی به کالاهای صادراتی و توسعه تجارت خارجی با کشورهای هدف درصدد باشد که با برقراری موافقت نامه های تجارت ترجیحی دو جانبه جدید و توسعه موافقت نامه های موجود باشد زیرا تجربه جهانی نیز این موضوع را تایید می کند. از سوی دیگر، در دو دهه اخیر، جهان شاهد افزایش روند موافقت نامه های تجاری دو جانبه زیادی بوده است.

بر اساس جدول (۴-۹) در دوره ۹۸-۱۳۸۴ جمهوری اسلامی ایران اقدام به برقراری موافقت نامه های تجارت ترجیحی با کشورهای مختلف کرده است که آخرین آن ها، موافقت نامه تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا است که از پنجم آبان ۱۳۹۸ اجرائی شده است. در تمامی موافقت نامه ها، منظور از ترجیحات اعطایی آن است که ایران تعرفه های وارداتی خود را در سطح

کدهای سیستم هماهنگ^۱ HS برای کشورهای عضو موافقتنامه کاهش داده است که میزان کاهش در موافقتنامه مشخص است و منظور از ترجیحات دریافتی آن است که کشورهای عضو موافقتنامه برای واردات از ایران نرخهای تعرفه خود را در سطح کدهای HS کاهش داده‌اند تا برای آنها هزینه واردات از ایران نسبت به هزینه واردات از سایر کشورهای عضو موافقتنامه نیستند کمتر شده تا به واردات از ایران تمایل بیشتری داشته باشند.

برقراری موافقتنامه‌های تجارت ترجیحی با شرکای طبیعی و دارای سابقه تجارت گسترده با ایران، اثر ایجاد تجارت بیشتری بدنبال خواهد داشت. انعقاد موافقتنامه‌های تجاری با کشورهای در حال توسعه سبب توسعه صادرات ایران و با کشورهای توسعه یافته از طریق انتقال تکنولوژی، سرمایه‌گذاری و ایجاد شبکه‌های تولید سبب ارتقا رفاه و سطح درآمد ایران خواهد گردید. بطور کلی، جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۸۴ تاکنون با نه کشور جمهوری ازبکستان (۱۳۸۴)، پاکستان (۱۳۸۵)، تونس (۱۳۸۶)، کوبا (۱۳۸۷)، بوسنی هرزگوین (۱۳۸۸)، قرقیزستان (۱۳۸۸) (که اخیراً لغو شده است)، بلاروس (۱۳۹۱) (که بطور یک طرفه از سوی ایران منعقد شده است) و ترکیه (۱۳۹۳) و افغانستان (۱۳۹۵) موافقتنامه تجارت ترجیحی دوجانبه و از سال ۱۳۸۷ با کشور سوریه موافقتنامه تجارت آزاد دوجانبه منعقد و اجرایی نموده است. این کشورها با ارزش تجارت حدود ۵/۷ میلیارد دلار (۱۳۹۴)، ۷/۸ درصد از کل ارزش تجارت ایران را به خود اختصاص داده‌اند که سهم کشورهای ترکیه و پاکستان از تجارت با ایران به ترتیب ۸۰ درصد و ۱۶ درصد بوده و هفت کشور دیگر در مجموع کمتر از ۴ درصد سهم دارند. بنابراین تنها دو کشور ترکیه و پاکستان از شرکای عمده و طبیعی تجاری ایران محسوب می‌شوند و از پیش مشخص است که احتمال موفقیت برای کسب منافع تجاری از طریق انعقاد موافقتنامه‌های تجاری با هفت شریک تجاری دیگر ضعیف‌تر می‌باشد. عملکرد تجارت دوجانبه با شرکای ترجیحی موید این امر است؛ منافع اجرای موافقتنامه‌ها با شرکای تجاری طبیعی و عمده ایران شامل ترکیه و پاکستان، مثبت و با سایر شرکای برخوردار از سهم پایین تجارت (در حین و قبل از اجرای موافقتنامه)، رو به افول بوده است. منافع تجاری نسبتاً رضایت بخش و رو به افزایش با کشور سوریه در قالب موافقتنامه تجارت آزاد دوجانبه بیانگر تاثیر مثبت برخورداری از سطح روابط سیاسی

^۱. Harmonized System Codes (HS Code)

قوی در ارتقای روابط تجاری است، هرچند درگیری کشور مذکور در جنگ داخلی و تنش های منطقه ای، روند رو به رشد تجارت را متوقف و باعث کاهش آن گردیده است.

برای استفاده از ابزار موافقتنامه های تجاری در جهت توسعه تجارت کشور، ضروری است پیگیری لازم به منظور توسعه پوشش ترجیحات کالایی در موافقتنامه های تجارت ترجیحی با ترکیه، پاکستان و افغانستان صورت پذیرد. همچنین نسبت افزایش تعداد موافقتنامه تجاری با جلب توافق کشور عراق به منظور حفظ و تعمیق صادرات فعلی و جلب همکاری کشورهای آسیای میانه از جمله ترکمنستان و آذربایجان در جهت توسعه صادرات بالقوه و ایجاد انگیزه در اقتصادهای بزرگ عضو گروه بریکس از قبیل چین، هند و روسیه بعنوان بازارهای مناسب صادراتی و تامین کننده نیازهای وارداتی اقدام گردد. هرچند تعداد موافقتنامه تجارت ترجیحی مطابق آمار سازمان تجارت جهانی رو به افزایش بوده و هم چنان به رشد خود ادامه می دهد ولی جمهوری اسلامی ایران در زمره معدود کشورهایی است که کمترین فعالیت را در حوزه اجرای موافقتنامه های دو و چند جانبه تجاری دارد. از دلایل تمایل کشورها به حضور در این گونه موافقتنامه ها از بعد اقتصادی می توان به موضوع دستیابی به رشد اقتصادی از طریق توسعه بازار داخلی، ایجاد صرفه های ناشی از مقیاس، تخصص گرایی در سطح منطقه، جذب سرمایه گذاری، توسعه رقابت و همچنین از بعد سیاسی به دستیابی به ثبات سیاسی، مسایل امنیتی، افزایش قدرت چانه زنی، کسب تجربه برای حضور در مذاکرات جدی تر تجاری در سطح چند جانبه اشاره نمود. بعنوان مثال کره جنوبی با ۷۳ درصد اقتصاد جهان موافقتنامه ترجیحی دارد و ترکیه در نزدیک به ۵۰ بلوک اقتصادی عضویت دارد، کارشناسان معتقدند راه ورود ایران به سازمان جهانی تجارت از راه حضور نیرومند در بلوک های بزرگ اقتصادی می گذرد.

جدول (۴-۱۰): تجارت ترجیحی و کل تجارت ایران در ۹۷-۱۳۸۴

سال	تجارت با شرکای ترجیحی (میلیون دلار)			سهم از کل تجارت ایران (درصد)			
	تجارت	صادرات	واردات	تراز تجاری	تجارت	صادرات	واردات
۱۳۸۴	۲۰۳	۷۰	۱۳۳	-۶۳	۰,۴۱	۰,۶۷	۰,۳۴
۱۳۸۵	۷۲۱	۳۶۹	۳۵۳	۱۶	۱,۳۳	۲,۸۷	۰,۸۵
۱۳۸۶	۷۱۴	۳۵۰	۳۶۳	-۱۳	۱,۱۲	۲,۲۹	۰,۷۵

۱,۲۶	۳,۸۶	۱,۹	۲	۷۰۴	۷۰۶	۱۴۱۰	۱۳۸۷
۱,۱۵	۴,۳۱	۲,۰۵	۳۱۵	۶۲۹	۹۴۴	۱۵۷۳	۱۳۸۹
۱,۰۳	۴,۵	۲,۱۵	۶۲۰	۵۷۵	۱۱۹۵	۱۷۷۰	۱۳۹۰
۰,۷۸	۳,۳	۱,۷۱	۶۶۷	۴۴۶	۱۱۱۳	۱۵۵۹	۱۳۹۱
۰,۹۶	۳,۲۹	۱,۸۵	۵۵۲	۴۹۳	۱۰۴۵	۱۵۳۸	۱۳۹۲
۱,۲۳	۲,۹۱	۱,۸۹	۳۱۶	۵۹۴	۹۱۰	۱۵۰۴	۱۳۹۳
۸,۱۷	۸,۸۱	۸,۴۳	-۱۰۵۰	۴۲۶۹	۳۲۱۹	۷۴۸۸	۱۳۹۴
۸,۲۴	۷,۲۸	۷,۸۱	-۹۱۹	۳۲۹۳	۲۳۷۴	۵۶۶۸	۱۳۹۵
۷,۶۱	۱۵,۹	۱۱,۸۱	۳۷۲۱	۳۲۵۰	۶۹۷۱	۱۰۲۲۱	۱۳۹۶
۷,۱۷	۱۷,۵۲	۱۲,۰۹	۴۴۹۵	۳۶۹۹	۸۱۹۴	۱۱۸۹۳	۱۳۹۷
۳,۳۵	۶,۶۵	۴,۷۳	۸۹۷	۱۵۵۸	۲۴۵۵	۴۰۱۳	متوسط دوره

ماخذ: محاسبات تحقیق

دلایل عدم اثرگذاری انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری بین ایران و شرکاء در افزایش تجارت ایران به

شرح زیر است:

۱. انگیزه غالب در انعقاد این موافقت‌نامه‌ها، نه اهداف اقتصادی و تجاری بلکه سیاستی بوده

است.

۲. از لحاظ عمق بجز موافقت‌نامه تجارت آزاد با سوریه، مابقی بصورت ترجیحی بوده یعنی هم

تعداد کالاهای مشمول کاهش تعرفه‌ای و هم مقدار کاهش‌ها بسیار محدود بوده است.

۳. هیچ‌گونه تلاش از سوی طرفین تجاری بعد از انعقاد موافقت‌نامه و ارائه فهرست کالایی اولیه

در جهت توسعه و گسترش کالاها یا کاهش‌های تعرفه‌ای صورت نگرفته است.

۴. علیرغم گستردگی این‌گونه موافقت‌نامه‌ها در سطح بین‌المللی فراتر از کاهش صرف تعرفه

کالاها و پوشش اقدامات تسهیل تجارت بین کشورها، در مورد ایران تنها محدود به کاهش‌های

تعرفه‌ای بوده است.

۵. انتخاب نامناسب شرکای تجاری (بلاروس، کوبا، بوسنی هرزگوین و...) برای انعقاد

موافقت‌نامه همگرایی تجاری و جایگاه نازلی در تجارت ایران (در مجموع تنها ۷/۸ درصد در تجارت

ایران سهم دارند که عمدتاً (۹۶ درصد) مربوط به ترکیه و افغانستان است)

۴-۷- موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

موافقت‌نامه موقت در راستای ایجاد ترتیبات تجارت آزاد بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا پس از دو سال مذاکره در اردیبهشت ۱۳۹۷ امضاء شد این موافقت‌نامه دو ماه پس از اعلام تصویب آن در مراجع قانون گذاری جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در پنج آبان ۱۳۹۸ اجرایی گردید. لازم به ذکر است که در یک سال بعد از اجرائی موافقت‌نامه، مذاکرات برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد شروع خواهد شد و سه سال پس از تاریخ اجرائی شدن، چنانچه موافقت‌نامه تجارت آزاد نهایی نشده باشد طرفین در خصوص تداوم موافقت‌نامه موقت تصمیم‌گیری خواهند نمود. متن این موافقت‌نامه مفصل‌ترین و جامع‌ترین موافقت‌نامه‌ای است که تاکنون جمهوری اسلامی ایران منعقد نموده که شامل نه فصل به قرار زیر است:

۱- قواعد عمومی^۱

۲- تجارت کالا^۲

۳- هشدارها و توصیه‌ها در خصوص تجارت کالا^۳

۴- موانع فنی فراروی تجارت^۴

۵- اقدامات بهداشتی و بهداشت گیاهی^۵

۶- قواعد مبدا^۶

۷- تسهیل تجاری^۷

۸- حل و فصل اختلافات^۸

۹- مقررات پایانی^۹

امتیازات اعطایی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در گروه کالاهای کشاورزی و صنعتی شامل ۳۶۰ قلم کد کالایی HS هشت رقمی است (این تعداد با توجه به تغییرات جدول

^۱. Institutional and General Provisions

^۲. Trade in Goods

^۳. Trade Remedies

^۴. Technical Barriers to Trade

^۵. Sanitary and Phytosanitary Measures

^۶. Rules of Origin

^۷. Trade Facilitation and Customs Cooperation

^۸. Dispute Settlement

^۹. Final Provisions

تعرفه‌های سال ۱۳۹۸ شامل ۳۸۰ کد است). از این تعداد ۱۳۳ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) نرخ تعرفه در زمان توافق (۲۰۱۷)، بقیه مشمول تخفیف تعرفه‌ای با میانگین ۳۲/۱ درصد شده‌اند. امتیازات اعطایی اقتصادی اوراسیا به ایران شامل ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی HS (کشاورزی و صنعتی) است که با توجه به جدول تعرفه‌ای سال ۲۰۱۹ تعداد ۵۰۳ قلم است که از آنها ۴۴ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) و بقیه به‌طور متوسط دارای کاهش ۵۶/۳ درصدی در نرخ تعرفه هستند.

امتیازات اعطا شده ایران به اوراسیا شامل تعرفه ۹۷ قلم کالای کشاورزی و ۲۶۳ قلم کالای صنعتی بوده است، امتیازات اعطا شده اوراسیا به ایران شامل ۳۷۶ قلم کالای صنعتی و ۱۲۶ قلم کالای کشاورزی است. امتیازات اعطایی ایران به اوراسیا و برعکس در بخش صنعت بیش از بخش کشاورزی است که نشان دهنده حمایت بیشتر دو طرف از بخش کشاورزی خود است.

از امتیازات اعطایی دو طرف، برخی اقلام مشمول تثبیت تعرفه و برخی دیگر مشمول تخفیف تعرفه‌ای هستند. در بخش تثبیت تعرفه ایران از ۳۶۰ قلم در ۱۳۲ قلم تثبیت تعرفه یا عدم کاهش در نرخ‌های تعرفه داشته است که حدود ۳۷ درصد امتیازات اعطایی ایران است. در امتیازات دریافتی ایران از اوراسیا، از ۵۰۲ قلم در ۳۹ قلم تثبیت تعرفه یا عدم کاهش در نرخ‌های تعرفه داشته است که حدود هشت درصد امتیازات دریافتی ایران است. در بخش کاهش تعرفه‌ای ایران در ۴۶۳ قلم کالا ترجیح دریافت کرده است و اوراسیا در ۲۲۸ قلم کالا از ایران ترجیح دریافت نموده است. جدول (۴-۱۱) وضعیت تخفیفات اعطایی هر دو طرف را نشان می‌دهد.

جدول (۴-۱۱): خلاصه ترجیحات تعرفه‌ای ایران و اوراسیا

متوسط نرخ تعرفه بعد از ترجیح	متوسط کاهش	متوسط نرخ تعرفه قبل از ترجیح	کدهای HS				تعداد	
			(۱) به (۲) درصد	کاهش (۲)	تثبیت (۱)	(۱)		
۳/۰۶	۶۵/۱۶	۷/۰۴	۸	۴۶۳	۳۹	۵۰۲	دریافتی ایران	
۱۲/۹۷	۲۲/۵۰	۱۹/۳۹	۳۷	۲۲۸	۱۳۲	۳۶۰	اعطایی ایران	

ماخذ: موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و محاسبات تحقیق

متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌ای دریافتی ایران ۶۵/۱۶ درصد و متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌ای اعطایی ایران ۲۲/۵۰ درصد است که تخفیف تعرفه‌ای اوراسیا برای ایران بسیار بیشتر از تخفیف

تعرفه‌ای ایران برای اوراسیا است، متوسط نرخ‌های تعرفه اعطایی ایران، بعد از ترجیح ۱۲/۹۷ درصد و متوسط نرخ‌های تعرفه دریافتی ایران بعد از ترجیح ۳/۰۶ درصد خواهد بود.

در دریافت ترجیحات ایران از اوراسیا ملاحظه می‌گردد که از ۵۰۲ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۱۲۶ قلم با سهم ۲۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۷/۷۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۱۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۳۷۶ قلم کالا با سهم ۷۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۶/۹۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۵۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

در اعطایی ترجیحات ایران به اوراسیا ملاحظه می‌گردد که از ۳۶۰ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۹۸ قلم با سهم ۲۷ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۳۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۳/۷۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۲۶۲ قلم کالا با سهم ۷۳ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۲۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۵/۴۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

جدول (۴-۱۲): خلاصه ترجیحات تعرفه‌ای ایران و اوراسیا در بخش‌های کشاورزی و صنعت

صنعتی				کشاورزی				تعداد کل HS	
متوسط نرخ تعرفه بعد از ترجیح (درصد)	متوسط نرخ تعرفه قبل از ترجیح (درصد)	سهم (درصد)	تعداد	متوسط نرخ تعرفه بعد از ترجیح (درصد)	متوسط نرخ تعرفه قبل از ترجیح (درصد)	سهم (درصد)	تعداد		
۲/۵۰	۶/۹۰	۷۵	۳۷۶	۲/۱۰	۷/۷۰	۲۵	۱۲۶	۵۰۲	ترجیحات دریافتی ایران
۱۵/۴۰	۲۲	۷۳	۲۶۲	۱۳/۷۰	۳۲	۲۷	۹۸	۳۶۰	ترجیحات اعطایی ایران

ماخذ: موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و محاسبات تحقیق

۴-۸- صادرات ترجیحی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت صادرات اقلام ترجیحی ایران به کشورهای ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان را در دوره ۹۷-۱۳۸۳ از لحاظ ارزش، تعداد کدها و سهم مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم.

۴-۸-۱- صادرات به ارمنستان

صادرات کل و صادرات ترجیحی ایران به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۳) ارائه شده‌است.

جدول (۴-۱۳): صادرات ترجیحی ایران به ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS			درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	
۱۳۸۳	۱۴۹	۵۱	۳۴/۴۴	۷۲۶	۵۰	۶/۸۹	۹/۶۲
۱۳۸۴	۱۶۳	۲۵	۱۵/۳۳	۸۲۰	۵۰	۶/۱۰	۹/۶۲
۱۳۸۵	۱۴۹	۲۱	۱۳/۸۰	۹۳۵	۵۲	۵/۵۶	۱۰/۰۰
۱۳۸۶	۱۱۴	۱۹	۱۶/۵۹	۷۸۹	۵۵	۶/۹۷	۱۰/۵۸
۱۳۸۷	۱۴۸	۱۶	۱۰/۵۶	۷۲۹	۵۴	۷/۴۱	۱۰/۳۸
۱۳۸۸	۱۰۴	۷	۶/۴۷	۷۱۳	۹۷	۱۳/۶۰	۱۸/۶۵
۱۳۸۹	۱۱۳	۶	۵/۶۸	۶۵۷	۷۷	۱۱/۷۲	۱۴/۸۱
۱۳۹۰	۱۰۸	۹	۸/۰۸	۵۹۷	۳۷	۶/۲۰	۷/۱۲
۱۳۹۱	۱۲۲	۱۱	۹/۲۸	۶۰۶	۴۰	۶/۶۰	۷/۶۹
۱۳۹۲	۱۰۷	۱۲	۱۰/۸۶	۵۸۲	۳۹	۶/۷۰	۷/۵۰
۱۳۹۳	۱۲۳	۸	۶/۸۸	۵۸۹	۴۵	۷/۶۴	۸/۶۵
۱۳۹۴	۱۰۲	۷	۶/۹۳	۵۱۵	۴۸	۹/۳۲	۹/۲۳
۱۳۹۵	۱۷۹	۶	۳/۴۶	۵۰۶	۸۴	۱۶/۶۰	۱۶/۱۵
۱۳۹۶	۲۰۳	۲۱	۱۰/۲۰	۵۸۸	۱۱۷	۱۹/۹۰	۲۲/۵۰
۱۳۹۷	۱۵۹	۱۸	۱۱/۴۲	۷۱۷	۵۴	۷/۵۳	۱۰/۳۸
متوسط	۱۳۶	۱۶	۱۱/۳۳	۶۷۱	۶۰	۹/۲۵	۱۱/۵۳

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۳) صادرات ایران به ارمنستان را به تفکیک؛ کل صادرات، صادرات ترجیحی، سهم صادرات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل صادرات و صادرات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام صادراتی درصد تحقق تعداد اقلام صادراتی ترجیحی به کل اقلام صادراتی را نشان می‌دهد. صادرات ایران به ارمنستان از ۱۴۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۵۹ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، صادرات اقلام ترجیحی از ۵۱ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۸ میلیون دلار در

۱۳۹۷ کاهش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۳۴/۴۴ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۱/۴۲ کاهش یافته، تعداد کل ردیف های تعرفه ای از ۷۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۷۱۷ ردیف در ۱۳۹۷ کاهش یافته، تعداد ردیف تعرفه ای ترجیحی از ۵۰ ردیف در ۱۳۸۳ به ۵۴ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف های تعرفه ای ترجیحی از ۶/۸۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۷/۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه ای ترجیحی و ردیف های تعرفه ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۹/۶۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۰/۳۸ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۲) می توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۰ درصد به درستی عمل نموده است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۱۱/۳۳ درصد صادرات ایران به ارمنستان (از لحاظ ارزشی) و ۹/۲۵ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۸-۲- صادرات به بلاروس

صادرات کل و صادرات ترجیحی ایران به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۴) ارائه شده است.

جدول (۴-۱۴): صادرات ترجیحی ایران به بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS		درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	
۱۳۸۳	۱/۵۳	۰/۱۷	۱۱/۰۹	۳۸	۵	۱۳/۱۶
۱۳۸۴	۱/۰۴	۰/۰۰	۰/۱۸	۲۷	۲	۷/۴۱
۱۳۸۵	۲/۴۰	۰/۳۱	۱۲/۷۴	۳۸	۷	۱۸/۴۲
۱۳۸۶	۲/۷۹	۰/۴۳	۱۵/۴۸	۲۴	۲	۸/۳۳
۱۳۸۷	۷/۰۶	۲/۴۸	۳۵/۲۰	۴۰	۶	۱۵/۰۰
۱۳۸۸	۲/۵۷	۰/۹۳	۳۶/۲۰	۲۲	۶	۲۷/۲۷
۱۳۸۹	۵/۹۹	۰/۹۹	۱۶/۵۶	۴۰	۷	۱۷/۵۰
۱۳۹۰	۴/۲۱	۰/۷۰	۱۶/۷۵	۳۹	۷	۱۷/۹۵
۱۳۹۱	۶/۱۴	۱/۲۸	۲۰/۸۶	۶۴	۷	۱۰/۹۴
۱۳۹۲	۳/۶۴	۰/۵۱	۱۴/۰۶	۵۲	۶	۱۱/۵۴
۱۳۹۳	۵/۰۷	۱/۲۰	۲۳/۷۲	۳۸	۱۳	۳۴/۲۱
۱۳۹۴	۴/۰۲	۰/۲۵	۶/۳۲	۳۳	۷	۲۱/۲۱
۱۳۹۵	۲/۴۹	۰/۴۶	۱۸/۳۶	۳۷	۷	۱۸/۹۲
۱۳۹۶	۱/۷۷	۰/۶۹	۳۹/۰۹	۳۱	۶	۱۹/۳۵
۱۳۹۷	۲/۷۶	۰/۶۳	۲۲/۷۰	۴۰	۱۰	۲۵/۰۰

متوسط	۳/۵۶	۰/۷۴	۱۹/۲۹	۳۸	۷	۱۷/۷۵	۱/۲۶
-------	------	------	-------	----	---	-------	------

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۴) صادرات ایران به بلاروس را به تفکیک؛ کل صادرات، صادرات ترجیحی، سهم صادرات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل صادرات و صادرات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام صادراتی درصد تحقق تعداد اقلام صادراتی ترجیحی به کل اقلام صادراتی را نشان می‌دهد. صادرات ایران به بلاروس از ۱/۵۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۷۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، صادرات اقلام ترجیحی از ۰/۱۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۶۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۱۱/۰۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۲/۷۰ درصد افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۸ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۰ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۵ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۰ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۳/۱۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۰/۹۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۹۲ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۳) می‌توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به‌درستی عمل نموده‌است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۱۹/۲۹ درصد صادرات ایران به بلاروس (از لحاظ ارزشی) و ۱/۲۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۸-۳- صادرات به روسیه

صادرات کل و صادرات ترجیحی ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۵) ارائه شده‌است.

جدول (۴-۱۵): صادرات ترجیحی ایران به روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS			درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	
۱۳۸۳	۱۴۴	۲۲	۱۵/۱۵	۲۲۸	۲۶	۱۱/۴۰	۵/۰۰
۱۳۸۴	۱۸۳	۲۳	۱۲/۵۶	۲۲۷	۲۴	۱۰/۵۷	۴/۶۲
۱۳۸۵	۲۸۹	۲۹	۹/۹۱	۲۴۹	۳۱	۱۲/۴۵	۵/۹۶
۱۳۸۶	۳۶۷	۲۹	۸/۰۰	۲۲۵	۳۲	۱۴/۲۲	۶/۱۵
۱۳۸۷	۳۵۸	۳۶	۹/۹۲	۲۱۵	۳۱	۱۴/۴۲	۵/۹۶
۱۳۸۸	۳۳۳	۸۵	۲۵/۵۰	۱۹۶	۵۵	۲۸/۰۶	۱۰/۵۸
۱۳۸۹	۳۳۱	۴۸	۱۴/۴۰	۱۹۸	۴۵	۲۲/۷۳	۸/۶۵
۱۳۹۰	۳۷۱	۵۳	۱۴/۲۴	۲۳۰	۴۱	۱۷/۸۳	۷/۸۸
۱۳۹۱	۴۹۹	۸۲	۱۶/۴۷	۲۸۱	۴۲	۱۴/۹۵	۸/۰۸
۱۳۹۲	۳۱۷	۳۶	۱۱/۴۰	۲۷۷	۳۱	۱۱/۱۹	۵/۹۶
۱۳۹۳	۲۸۶	۵۷	۱۹/۸۹	۲۵۱	۳۰	۱۱/۹۵	۵/۷۷
۱۳۹۴	۱۷۴	۳۸	۲۱/۹۶	۲۱۵	۳۵	۱۶/۲۸	۶/۷۳
۱۳۹۵	۲۱۹	۸۷	۳۹/۸۱	۲۹۲	۸۰	۲۷/۴۰	۱۵/۳۸
۱۳۹۶	۲۸۵	۱۱۷	۴۱/۲۲	۳۱۲	۱۰۶	۳۳/۹۷	۲۰/۳۸
۱۳۹۷	۲۸۱	۱۶۰	۵۶/۹۰	۳۳۴	۴۱	۱۲/۲۸	۷/۸۸
متوسط	۲۹۶	۶۰	۲۱/۱۶	۲۴۹	۴۳	۱۷/۳۱	۸/۳۳

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۵) صادرات ایران به روسیه را به تفکیک؛ کل صادرات، صادرات ترجیحی، سهم صادرات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل صادرات و صادرات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام صادراتی درصد تحقق تعداد اقلام صادراتی ترجیحی به کل اقلام صادراتی را نشان می‌دهد. صادرات ایران به روسیه از ۱۴۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۸۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، صادرات اقلام ترجیحی از ۲۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۶۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۱۵/۱۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۶/۹۰ درصد افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۲۲۸ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۳۴ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۱ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۱/۴۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۲/۲۸ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۵/۰۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۷/۸۸ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۴)

می توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۸ درصد به درستی عمل نموده است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۱/۱۶ درصد صادرات ایران به روسیه (از لحاظ ارزشی) و ۸/۳۳ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۸-۴- صادرات به قرقیزستان

صادرات کل و صادرات ترجیحی ایران به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۶) ارائه شده است.

جدول (۴-۱۶): صادرات ترجیحی ایران به قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS		درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	
۱۳۸۳	۲۸	۸	۲۷/۳۶	۳۲۷	۲۳	۴/۴۲
۱۳۸۴	۳۲	۱۲	۳۹/۴۳	۲۹۴	۲۹	۵/۵۸
۱۳۸۵	۴۷	۱۴	۲۹/۸۴	۲۹۶	۳۶	۶/۹۲
۱۳۸۶	۴۷	۱۷	۳۵/۲۵	۲۶۷	۳۲	۶/۱۵
۱۳۸۷	۴۵	۲۱	۴۶/۵۰	۲۴۶	۳۰	۵/۷۷
۱۳۸۸	۴۶	۱۵	۳۱/۷۱	۲۲۸	۴۱	۷/۸۸
۱۳۸۹	۴۰	۸	۲۰/۹۰	۲۱۰	۳۳	۶/۳۵
۱۳۹۰	۴۰	۱۰	۲۵/۹۱	۱۷۵	۱۸	۳/۴۶
۱۳۹۱	۴۳	۱۲	۲۶/۹۳	۱۹۳	۳۱	۵/۹۶
۱۳۹۲	۴۲	۱۰	۲۴/۰۲	۱۸۸	۲۰	۳/۸۵
۱۳۹۳	۳۸	۱۴	۳۶/۰۱	۱۹۸	۳۰	۵/۷۷
۱۳۹۴	۲۲	۴	۱۹/۹۵	۱۶۹	۲۲	۴/۲۳
۱۳۹۵	۲۷	۷	۲۷/۸۸	۱۸۳	۴۴	۸/۴۶
۱۳۹۶	۳۹	۱۲	۳۱/۵۲	۱۹۹	۴۲	۸/۰۸
۱۳۹۷	۳۴	۱۰	۲۹/۱۶	۲۶۱	۲۶	۵/۰۰
متوسط	۳۸	۱۲	۳۰/۱۶	۲۲۹	۳۰	۵/۸۶

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۶) صادرات ایران به قرقیزستان را به تفکیک؛ کل صادرات، صادرات ترجیحی، سهم صادرات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل صادرات و صادرات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام صادراتی درصد تحقق تعداد اقلام صادراتی ترجیحی به کل اقلام صادراتی را نشان می دهد. صادرات ایران به قرقیزستان از ۲۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۳۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷

افزایش یافته‌است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۲۷/۳۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۷/۸۸ کاهش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۲۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۲۶۱ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۲۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۰۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۹/۹۶ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۴/۴۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۵) می‌توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۶ درصد به‌درستی عمل نموده‌است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۳۰/۱۶ درصد صادرات ایران به قرقیزستان (از لحاظ ارزشی) و ۵/۸۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۸-۵- صادرات به قزاقستان

صادرات کل و صادرات ترجیحی ایران به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۷) ارائه شده‌است.

جدول (۴-۱۷): صادرات ترجیحی ایران به قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS		درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	
۱۳۸۳	۳۸	۳	۷/۲۵	۴۳۳	۳۷	۸/۵۵
۱۳۸۴	۵۷	۹	۱۵/۱۱	۳۴۷	۳۵	۱۰/۰۹
۱۳۸۵	۷۳	۱۶	۲۱/۳۹	۴۳۰	۵۲	۱۲/۰۹
۱۳۸۶	۷۹	۱۸	۲۳/۴۰	۴۳۳	۴۵	۱۰/۳۹
۱۳۸۷	۶۹	۲۱	۳۰/۸۴	۳۵۷	۴۴	۱۲/۳۲
۱۳۸۸	۵۸	۱۲	۲۱/۳۷	۳۰۱	۸۷	۲۸/۹۰
۱۳۸۹	۶۹	۱۲	۱۷/۴۸	۳۱۸	۸۱	۲۵/۴۷
۱۳۹۰	۸۵	۱۵	۱۸/۲۱	۲۸۸	۳۵	۱۲/۱۵
۱۳۹۱	۱۳۵	۲۴	۱۷/۹۲	۳۱۸	۴۵	۱۴/۱۵
۱۳۹۲	۲۱۵	۲۷	۱۲/۶۴	۳۸۱	۴۳	۱۱/۲۹
۱۳۹۳	۲۰۸	۱۱۳	۵۴/۲۰	۴۰۰	۴۹	۱۲/۲۵
۱۳۹۴	۱۳۷	۶۱	۴۴/۲۹	۳۲۵	۴۹	۱۵/۰۸
۱۳۹۵	۱۷۴	۹۶	۵۵/۰۴	۳۱۷	۱۰۶	۳۳/۴۴
۱۳۹۶	۱۶۹	۸۳	۴۸/۹۷	۳۶۸	۱۱۴	۳۰/۹۸
۱۳۹۷	۱۳۱	۴۲	۳۱/۷۳	۴۲۹	۴۶	۱۰/۷۲

متوسط	۱۱۳	۳۷	۲۷/۹۹	۳۶۳	۵۸	۱۶/۵۲	۱۱/۱۳
-------	-----	----	-------	-----	----	-------	-------

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۷) صادرات ایران به قزاقستان را به تفکیک؛ کل صادرات، صادرات ترجیحی، سهم صادرات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل صادرات و صادرات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام صادراتی درصد تحقق تعداد اقلام صادراتی ترجیحی به کل اقلام صادراتی را نشان می‌دهد. صادرات ایران به قزاقستان از ۳۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، صادرات اقلام ترجیحی از ۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۴۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۷/۲۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۳۱/۷۳ کاهش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۴۳۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۲۹ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۳۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۸/۵۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۰/۷۲ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۷/۱۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۸/۸۵ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۶) می‌توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۱ درصد به‌درستی عمل نموده‌است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۲۷/۹۹ درصد صادرات ایران به قزاقستان (از لحاظ ارزشی) و ۱۱/۱۳ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۹- واردات ترجیحی ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت واردات اقلام ترجیحی ایران از کشورهای ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان را در دوره ۹۷-۱۳۸۳ از لحاظ ارزش، تعداد کدها و سهم مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم.

۴-۹-۱- واردات از ارمنستان

واردات کل و واردات ترجیحی ایران از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۸) ارائه شده است.

جدول (۴-۱۸): واردات ترجیحی ایران از ارمنستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS			درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	
۱۳۸۳	۳۵	۰/۱۷	۰/۴۹	۲۴۲	۵	۲/۰۷	۱/۳۹
۱۳۸۴	۲۶	۰/۵۵	۲/۰۷	۲۲۷	۶	۲/۶۴	۱/۶۷
۱۳۸۵	۲۷	۰/۲۸	۱/۰۴	۱۴۸	۴	۲/۷۰	۱/۱۱
۱۳۸۶	۳۴	۰/۰۶	۰/۱۹	۱۴۳	۲	۱/۴۰	۰/۵۶
۱۳۸۷	۲۲	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۴۶	۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۱۳۸۸	۳۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۲۱	۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۱۳۸۹	۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۶	۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۱۳۹۰	۳۳	۰/۰۸	۰/۲۵	۱۱۰	۲	۱/۸۲	۰/۵۶
۱۳۹۱	۳۲	۰/۳۵	۱/۰۸	۹۳	۵	۵/۳۸	۱/۳۹
۱۳۹۲	۲۹	۱/۴۸	۵/۱۳	۱۰۲	۹	۸/۸۲	۲/۵۰
۱۳۹۳	۲۰	۲/۰۵	۱۰/۵۰	۸۵	۱۰	۱۱/۷۶	۲/۷۸
۱۳۹۴	۱۳	۶/۴۷	۴۸/۶۶	۷۷	۱۰	۱۲/۹۹	۲/۷۸
۱۳۹۵	۲۱	۱۲/۵۹	۶۰/۲۹	۷۹	۹	۱۱/۳۹	۲/۵۰
۱۳۹۶	۲۶	۱۹/۴۰	۷۵/۳۹	۸۵	۱۵	۱۷/۶۵	۴/۱۷
۱۳۹۷	۲۲	۱۶/۹۰	۷۵/۸۳	۶۰	۷	۱۱/۶۷	۱/۹۴
متوسط	۲۵	۴	۱۸/۷۳	۱۱۵	۶	۶/۰۲	۱/۵۶

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۸) واردات ایران از ارمنستان را به تفکیک؛ کل واردات، واردات ترجیحی، سهم واردات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل واردات و واردات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام وارداتی درصد تحقق تعداد اقلام وارداتی ترجیحی به کل اقلام وارداتی را نشان می دهد. واردات ایران از ارمنستان از ۳۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۰/۱۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۶/۹۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۰/۴۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۷۵/۸۳ در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف های تعرفه ای از ۲۴۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶۰ ردیف در ۱۳۹۷ کاهش یافته، تعداد ردیف تعرفه ای ترجیحی از ۵ ردیف در ۱۳۸۳ به ۷ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم

ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۰/۷۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۱/۶۷۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۱/۳۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۹۴ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۷) می‌توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به‌درستی عمل نموده‌است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۱۸/۷۳ درصد واردات ایران از ارمنستان (از لحاظ ارزشی) و ۱/۵۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۹-۲- واردات از بلاروس

واردات کل و واردات ترجیحی ایران از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۱۹) ارائه شده‌است.

جدول (۴-۱۹): واردات ترجیحی ایران از بلاروس در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS			درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	
۱۳۸۳	۸۷۲	۱۴۳	۱۶/۳۸	۴۲۹	۳۱	۷/۲۳	۸/۶۱
۱۳۸۴	۱۰۵۳	۱۴۴	۱۳/۶۷	۳۹۵	۳۰	۷/۵۹	۸/۳۳
۱۳۸۵	۷۳۴	۱۳۲	۱۷/۹۷	۳۷۹	۳۱	۸/۱۸	۸/۶۱
۱۳۸۶	۸۹۹	۱۲۷	۱۴/۱۲	۴۰۸	۳۱	۷/۶۰	۸/۶۱
۱۳۸۷	۱۲۴۲	۱۸۲	۱۴/۶۵	۳۶۶	۳۰	۸/۲۰	۸/۳۳
۱۳۸۸	۹۳۲	۱۶۴	۱۷/۶۴	۳۷۴	۵۵	۱۴/۷۱	۱۵/۲۸
۱۳۸۹	۱۳۰	۳۳	۲۴/۹۹	۱۶۹	۲۵	۱۴/۷۹	۶/۹۴
۱۳۹۰	۸۳۲	۲۱۲	۲۵/۴۸	۳۳۷	۴۱	۱۲/۱۷	۱۱/۳۹
۱۳۹۱	۱۷۴۵	۴۸۹	۲۷/۹۹	۴۵۷	۶۳	۱۳/۷۹	۱۷/۵۰
۱۳۹۲	۸۵۲	۲۰۷	۲۴/۲۸	۳۱۳	۴۸	۱۵/۳۴	۱۳/۳۳
۱۳۹۳	۶۸۳	۲۶۳	۳۸/۴۶	۲۷۳	۴۷	۱۷/۲۲	۱۳/۰۶
۱۳۹۴	۵۴۱	۱۸۷	۳۴/۵۸	۳۳۱	۴۶	۱۳/۹۰	۱۲/۷۸
۱۳۹۵	۱۵۷۳	۳۶۵	۲۳/۱۷	۴۷۳	۱۱۷	۲۴/۷۴	۳۲/۵۰
۱۳۹۶	۷۲۱	۴۵۲	۶۲/۶۶	۴۲۵	۱۳۶	۳۲/۰۰	۳۷/۷۸
۱۳۹۷	۱۳۶۷	۷۵۲	۵۵/۰۵	۳۴۰	۶۳	۱۸/۵۳	۱۷/۵۰
متوسط	۹۴۵	۲۵۷	۲۷/۴۱	۳۶۵	۵۳	۱۴/۴۰	۱۴/۷۰

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۱۹) واردات ایران از بلاروس را به تفکیک؛ کل واردات، واردات ترجیحی، سهم واردات

ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل واردات و واردات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی

از کل اقلام وارداتی درصد تحقق تعداد اقلام وارداتی ترجیحی به کل اقلام وارداتی را نشان می‌دهد. واردات ایران از بلاروس از ۸۷۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۶۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، واردات اقلام ترجیحی از ۱۴۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷۵۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱۶/۳۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۵/۰۵ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۴۲۹ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۴۰ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۳۱ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶۳ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۲۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۸/۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۸/۶۱ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۷/۵۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۸) می‌توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۵ درصد به‌درستی عمل نموده‌است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۲۷/۴۱ درصد واردات ایران از بلاروس (از لحاظ ارزشی) و ۱۴/۷۰ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۳-۹-۴- واردات از روسیه

واردات کل و واردات ترجیحی ایران از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۲۰) ارائه شده‌است.

جدول (۴-۲۰): واردات ترجیحی ایران از روسیه در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS			درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	
۱۳۸۳	۸۵۷	۱۳۳	۱۵/۴۸	۳۹۷	۲۶	۶/۵۵	۷/۲۲
۱۳۸۴	۱۰۳۶	۱۳۵	۱۳/۰۴	۳۷۹	۲۶	۶/۸۶	۷/۲۲
۱۳۸۵	۶۸۵	۱۱۸	۱۷/۲۷	۳۵۸	۲۶	۷/۲۶	۷/۲۲
۱۳۸۶	۸۶۳	۹۶	۱۱/۱۷	۳۷۷	۲۷	۷/۱۶	۷/۵۰
۱۳۸۷	۱۲۰۶	۱۵۵	۱۲/۸۷	۳۳۵	۲۵	۷/۴۶	۶/۹۴
۱۳۸۸	۸۹۷	۱۳۹	۱۵/۵۳	۳۴۷	۴۲	۱۲/۱۰	۱۱/۶۷
۱۳۸۹	۹۸	۶	۶/۱۱	۱۶۰	۱۹	۱۱/۸۸	۵/۲۸
۱۳۹۰	۷۷۴	۱۷۶	۲۲/۷۸	۲۹۹	۳۵	۱۱/۷۱	۹/۷۲
۱۳۹۱	۱۶۳۹	۴۴۳	۲۷/۰۰	۴۱۹	۵۴	۱۲/۸۹	۱۵/۰۰
۱۳۹۲	۷۴۷	۱۷۴	۲۳/۲۶	۲۶۷	۳۷	۱۳/۸۶	۱۰/۲۸
۱۳۹۳	۶۴۷	۲۵۰	۳۸/۶۲	۲۱۳	۳۵	۱۶/۴۳	۹/۷۲

۱۰/۲۸	۱۲/۸۰	۳۷	۲۸۹	۳۳/۶۸	۱۷۴	۵۱۷	۱۳۹۴
۲۳/۶۱	۲۲/۳۷	۸۵	۳۸۰	۲۲/۶۵	۳۵۰	۱۵۴۴	۱۳۹۵
۳۰/۰۰	۲۸/۵۰	۱۰۸	۳۷۹	۶۲/۰۷	۴۲۸	۶۸۹	۱۳۹۶
۱۵/۰۰	۱۷/۳۶	۵۴	۳۱۱	۵۴/۵۰	۷۳۲	۱۳۴۳	۱۳۹۷
۱۱/۷۸	۱۳/۰۱	۴۲	۳۲۷	۲۵/۰۷	۲۳۴	۹۰۳	متوسط

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۲۰) واردات ایران از روسیه را به تفکیک؛ کل واردات، واردات ترجیحی، سهم واردات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل واردات و واردات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام وارداتی درصد تحقق تعداد اقلام وارداتی ترجیحی به کل اقلام وارداتی را نشان می‌دهد. واردات ایران از روسیه از ۸۵۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۴۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، واردات اقلام ترجیحی از ۱۳۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷۳۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱۵/۴۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۴/۵۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۹۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۱۱ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۵۴ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۶/۵۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۷/۳۶ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۷/۲۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۱۹) می‌توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۲ درصد به‌درستی عمل نموده‌است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۲۵/۰۷ درصد واردات ایران از روسیه (از لحاظ ارزشی) و ۱۱/۷۸ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۹-۴- واردات از قرقیزستان

واردات کل و واردات ترجیحی ایران از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۲۱) ارائه شده‌است.

جدول (۴-۲۱): واردات ترجیحی ایران از قرقیزستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS			درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	
۱۳۸۳	۴/۶۴	۰/۰۵	۱/۱۵	۷۳	۲	۲/۷۴	۰/۵۶
۱۳۸۴	۶/۷۳	۰/۰۷	۱/۱۰	۸۷	۲	۲/۳۰	۰/۵۶
۱۳۸۵	۱۶/۳۲	۰/۵۱	۳/۱۲	۸۸	۳	۳/۴۱	۰/۸۳
۱۳۸۶	۱۹/۸۴	۰/۱۲	۰/۶۲	۸۱	۴	۴/۹۴	۱/۱۱
۱۳۸۷	۱۸/۱۱	۰/۶۵	۳/۶۱	۷۶	۵	۶/۵۸	۱/۳۹
۱۳۸۸	۱۳/۰۰	۰/۶۰	۴/۶۴	۶۷	۷	۱۰/۴۵	۱/۹۴
۱۳۸۹	۷/۹۸	۶/۶۰	۸۲/۶۹	۱۶	۵	۳۱/۲۵	۱/۳۹
۱۳۹۰	۴/۷۸	۰/۶۳	۱۳/۲۹	۵۰	۴	۸/۰۰	۱/۱۱
۱۳۹۱	۵/۷۶	۰/۰۳	۰/۴۹	۳۸	۳	۷/۸۹	۰/۸۳
۱۳۹۲	۴/۰۸	۰/۰۶	۱/۵۴	۱۷	۱	۵/۸۸	۰/۲۸
۱۳۹۳	۳/۸۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۷	۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۱۳۹۴	۱/۷۰	۰/۰۷	۳/۹۴	۱۰	۲	۲۰/۰۰	۰/۵۶
۱۳۹۵	۳/۴۶	۱/۷۲	۴۹/۶۳	۱۷	۹	۵۲/۹۴	۲/۵۰
۱۳۹۶	۶/۰۶	۵/۸۴	۹۶/۳۹	۱۶	۱۴	۸۷/۵۰	۳/۸۹
۱۳۹۷	۱۱/۳۷	۱۰/۸۴	۹۵/۳۳	۱۲	۶	۵۰/۰۰	۱/۶۷
متوسط	۹	۲	۲۳/۸۴	۴۴	۴	۱۹/۵۹	۱/۲۴

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۲۱) واردات ایران از قرقیزستان را به تفکیک؛ کل واردات، واردات ترجیحی، سهم واردات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل واردات و واردات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام وارداتی درصد تحقق تعداد اقلام وارداتی ترجیحی به کل اقلام وارداتی را نشان می‌دهد. واردات ایران از قرقیزستان از ۴/۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۱/۳۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، واردات اقلام ترجیحی از ۰/۰۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۰/۸۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱/۱۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۹۵/۳۳ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۷۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۲ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۲/۷۴ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۰/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۰/۵۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۶۷ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول

(۲۰-۴) می‌توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به‌درستی عمل نموده‌است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۲۳/۸۴ درصد واردات ایران از قرقیزستان (از لحاظ ارزشی) و ۱/۲۴ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۹-۵- واردات از قزاقستان

واردات کل و واردات ترجیحی ایران از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳ در جدول (۴-۲۲) ارائه شده‌است.

جدول (۴-۲۲): واردات ترجیحی ایران از قزاقستان در دوره ۹۷-۱۳۸۳

سال	میلیون دلار			تعداد کد HS			درصد تحقق
	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	کل	ترجیحی	سهم (درصد)	
۱۳۸۳	۲۳۰	۶۴	۲۷/۶۶	۱۵۶	۱۲	۷/۶۹	۳/۳۳
۱۳۸۴	۲۵۵	۶۰	۲۳/۵۴	۱۴۷	۱۵	۱۰/۲۰	۴/۱۷
۱۳۸۵	۲۸۰	۸۰	۲۸/۵۰	۱۴۷	۱۸	۱۲/۲۴	۵/۰۰
۱۳۸۶	۳۴۱	۸۲	۲۴/۰۵	۱۱۶	۱۹	۱۶/۳۸	۵/۲۸
۱۳۸۷	۲۹۵	۵۳	۱۷/۹۸	۸۲	۱۴	۱۷/۰۷	۳/۸۹
۱۳۸۸	۲۲۳	۳۱	۱۳/۹۸	۸۸	۲۰	۲۲/۷۳	۵/۵۶
۱۳۸۹	۳۶	۱۰	۲۷/۵۹	۳۸	۱۵	۳۹/۴۷	۴/۱۷
۱۳۹۰	۱۳۶	۳۱	۲۲/۶۵	۶۳	۱۵	۲۳/۸۱	۴/۱۷
۱۳۹۱	۱۹۳	۶۸	۳۵/۲۳	۴۳	۱۲	۲۷/۹۱	۳/۳۳
۱۳۹۲	۲۴۶	۱۹	۷/۶۴	۲۲	۷	۳۱/۸۲	۱/۹۴
۱۳۹۳	۱۷۹	۵۱	۲۸/۳۳	۴۷	۱۴	۲۹/۷۹	۳/۸۹
۱۳۹۴	۸۷	۲۶	۲۹/۶۲	۵۰	۱۱	۲۲/۰۰	۳/۰۶
۱۳۹۵	۲۱۱	۱۳۸	۶۵/۴۳	۹۱	۴۶	۵۰/۵۵	۱۲/۷۸
۱۳۹۶	۶۷	۶۰	۸۹/۶۳	۵۳	۳۷	۶۹/۸۱	۱۰/۲۸
۱۳۹۷	۸۷	۸۰	۹۱/۷۷	۳۲	۱۷	۵۳/۱۳	۴/۷۲
متوسط	۱۹۱	۵۷	۳۵/۵۷	۷۸	۱۸	۲۸/۹۷	۵/۰۴

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

جدول (۴-۲۲) واردات ایران از قزاقستان را به تفکیک؛ کل واردات، واردات ترجیحی، سهم واردات ترجیحی، تعداد اقلام (کد HS هشت رقمی) کل واردات و واردات ترجیحی، سهم تعداد اقلام ترجیحی از کل اقلام وارداتی درصد تحقق تعداد اقلام وارداتی ترجیحی به کل اقلام وارداتی را نشان می‌دهد. واردات ایران از قزاقستان از ۲۳۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۸۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته‌است، واردات اقلام ترجیحی از ۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۸۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش

یافته‌است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۲۷/۶۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۹۱/۷۷ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۱۵۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۲ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۷ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۶۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۳/۱۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۳/۳۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۴/۷۲ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. با توجه به نتایج جدول (۴-۲۱) می‌توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۵ درصد به‌درستی عمل نموده‌است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۳۵/۵۷ درصد واردات ایران از قزاقستان (از لحاظ ارزشی) و ۵/۰۴ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

۴-۱۰- تراز تجارت ترجیحی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت تراز تجاری ایران با کشورهای ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان را در دوره ۹۷-۱۳۸۳ از لحاظ ارزش را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم که در جدول (۴-۲۳) ارائه شده است. براساس جمع جبری متوسط تراز تجارت کالاهای دارای ترجیح در دوره ۹۷-۱۳۸۳ تراز تجاری منفی است یعنی آن‌که احتمالاً کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در انتخاب اقلام برای ترجیح از این بهتر عمل نمودند و انتخاب آنها برای دریافت ترجیحات با توجه به عملکرد صادراتی به ایران بوده‌است، (جمع جبری متوسط تراز تجاری پنج کشور با ایران برابر با ۴۲۸/۳۵- است).

جدول (۴-۲۳): تراز تجارت ترجیحی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۹۷-۱۳۸۳

سال	ارمنستان			بلاروس			روسیه			قرقیزستان			قزاقستان		
	صادرات	واردات	تراز	صادرات	واردات	تراز	صادرات	واردات	تراز	صادرات	واردات	تراز	صادرات	واردات	تراز
۱۳۸۳	۵۱/۳۵	۰/۱۷	۵۱/۱۸	۰/۱۷	۱۴۲/۹۱	-۱۴۲/۷۴	۲۱/۸۳	۱۳۲/۶۳	-۱۱۰/۸۰	۷/۶۲	۰/۰۵	۷/۵۷	۲/۷۴	۶۳/۷۳	-۶۰/۹۹
۱۳۸۴	۲۴/۹۲	۰/۵۵	۲۴/۳۷	۰/۰۰	۱۴۳/۹۵	-۱۴۳/۹۵	۲۳/۰۵	۱۳۵/۰۶	-۱۱۲/۰۱	۱۲/۴۵	۰/۰۷	۱۲/۳۸	۸/۵۹	۶۰/۰۷	-۵۱/۴۹
۱۳۸۵	۲۰/۵۶	۰/۲۸	۲۰/۲۸	۰/۳۱	۱۳۱/۸۰	-۱۳۱/۵۰	۲۸/۶۲	۱۱۸/۲۷	-۸۹/۶۵	۱۳/۹۲	۰/۵۱	۱۳/۴۲	۱۵/۵۳	۷۹/۹۴	-۶۴/۴۱
۱۳۸۶	۱۸/۹۰	۰/۰۶	۱۸/۸۴	۰/۴۳	۱۲۶/۹۴	-۱۲۶/۵۱	۲۹/۳۸	۹۶/۴۳	-۶۷/۰۵	۱۶/۶۰	۰/۱۲	۱۶/۴۸	۱۸/۴۱	۸۱/۹۴	-۶۳/۵۳
۱۳۸۷	۱۵/۶۴	۰/۰۰	۱۵/۶۴	۲/۴۸	۱۸۱/۹۲	-۱۷۹/۴۴	۳۵/۵۳	۱۵۵/۳۲	-۱۱۹/۷۹	۲۱/۱۴	۰/۶۵	۲۰/۴۹	۲۱/۳۹	۵۳/۱۲	-۳۱/۷۴
۱۳۸۸	۶/۷۴	۰/۰۰	۶/۷۴	۰/۹۳	۱۶۴/۳۳	-۱۶۳/۴۰	۸۴/۹۱	۱۳۹/۳۰	-۵۴/۳۸	۱۴/۵۸	۰/۶۰	۱۳/۹۸	۱۲/۳۶	۳۱/۱۳	-۱۸/۷۷
۱۳۸۹	۶/۴۲	۰/۰۰	۶/۴۲	۰/۹۹	۳۲/۶۰	-۳۱/۶۱	۴۷/۶۱	۵/۹۹	۴۱/۶۲	۸/۴۰	۶/۶۰	۱/۸۰	۱۱/۹۷	۱۰/۰۲	۱/۹۶
۱۳۹۰	۸/۷۰	۰/۰۸	۸/۶۲	۰/۷۰	۲۱۲/۱۱	-۲۱۱/۴۰	۵۲/۷۸	۱۷۶/۲۸	-۱۲۳/۵۰	۱۰/۳۷	۰/۶۳	۹/۷۳	۱۵/۳۹	۳۰/۷۴	-۱۵/۳۵
۱۳۹۱	۱۱/۳۱	۰/۳۵	۱۰/۹۶	۱/۲۸	۴۸۸/۵۸	-۴۸۷/۳۰	۸۲/۱۶	۴۴۲/۵۸	-۳۶۰/۴۲	۱۱/۶۵	۰/۰۳	۱۱/۶۳	۲۴/۱۹	۶۷/۸۷	-۴۳/۶۸
۱۳۹۲	۱۱/۶۳	۱/۴۸	۱۰/۱۵	۰/۵۱	۲۰۶/۹۷	-۲۰۶/۴۶	۳۶/۰۹	۱۷۳/۶۸	-۱۳۷/۵۹	۱۰/۰۶	۰/۰۶	۹/۹۹	۲۷/۱۹	۱۸/۸۴	۸/۳۵
۱۳۹۳	۸/۴۵	۲/۰۵	۶/۴۰	۱/۲۰	۲۶۲/۸۱	-۲۶۱/۶۱	۵۶/۸۱	۲۵۰/۰۶	-۱۹۳/۲۶	۱۳/۵۴	۰/۰۰	۱۳/۵۴	۱۱۲/۹۰	۵۰/۷۱	۶۲/۱۹
۱۳۹۴	۷/۰۷	۶/۴۷	۰/۵۹	۰/۲۵	۱۸۷/۰۵	-۱۸۶/۸۰	۳۸/۱۱	۱۷۴/۲۶	-۱۳۶/۱۵	۴/۳۶	۰/۰۷	۴/۲۹	۶۰/۷۹	۲۵/۸۳	۳۴/۹۵
۱۳۹۵	۶/۲۰	۱۲/۵۹	-۶/۴۰	۰/۴۶	۳۶۴/۵۳	-۳۶۴/۰۸	۸۷/۱۶	۳۴۹/۷۱	-۲۶۲/۵۶	۷/۴۲	۱/۷۲	۵/۷۱	۹۵/۵۱	۱۳۷/۸۹	-۴۲/۳۸
۱۳۹۶	۲۰/۶۷	۱۹/۴۰	۱/۲۷	۰/۶۹	۴۵۱/۷۸	-۴۵۱/۰۹	۱۱۷/۲۹	۴۲۷/۷۴	-۳۱۰/۴۵	۱۲/۱۹	۵/۸۴	۶/۳۵	۸۲/۷۰	۵۹/۷۶	۲۲/۹۴
۱۳۹۷	۱۸/۱۵	۱۶/۹۰	۱/۲۶	۰/۶۳	۷۵۲/۳۵	-۷۵۱/۷۳	۱۵۹/۶۲	۷۳۱/۷۴	-۵۷۲/۱۲	۹/۸۴	۱۰/۸۴	-۱/۰۱	۴۱/۷۰	۷۹/۹۱	-۳۸/۲۱
متوسط	۱۵/۷۸	۴/۰۳	۱۱/۷۵	۰/۷۴	۲۵۶/۷۱	-۲۵۵/۹۷	۶۰/۰۶	۲۳۳/۹۴	-۱۷۳/۸۷	۱۱/۶۱	۱/۸۵	۹/۷۶	۳۶/۷۶	۵۶/۷۷	-۲۰/۰۱

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا. و محاسبات تحقیق

۴-۱۱- سیاست‌های تجاری

در این قسمت به بررسی سیاست‌های تجاری هر یک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های اخیر می‌پردازیم. سیاست‌های تجاری این کشورها طی سال‌های اخیر متأثر از تغییرات و اصلاحات بنیادی بوده‌است. این سیاست‌ها در بخش‌های مختلف اقتصادی و با هدف ایجاد اصول و قواعدی به منظور تجارت آزاد و با در نظر گرفتن الزامات سازمان جهانی تجارت و موافقت‌نامه‌های گوناگون تدوین شده‌است. از سوی دیگر، از زمان شروع فرآیند تشکیل هسته‌های اولیه شکل‌گیری اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ۲۰۱۰ به بعد، اجرای تعهدات گمرکی در چارچوب قوانین این اتحادیه، نقش اساسی در تنظیم سیاست‌های تجاری این کشورها ایفاء کرده‌است. این کشورها تلاش‌هایی را در جهت ایجاد تجارت آزاد بین کشورهای منطقه و همسایه‌های خود انجام داده‌اند. بر همین اساس، این کشورهای در سازمان‌های منطقه‌ای مانند سازمان همکاری‌های اقتصادی و سازمان همکاری‌های اقتصادی دریای سیاه^۱ عضویت دارند. سیستم کدهای کالایی در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به تبعیت از روسیه تنظیم است که شش رقم اول بر مبنای نمائکلاتور^۲ سیستم هماهنگ شده و یکسان با فهرست نام‌گذاری بین‌المللی است، رقم هفتم و هشتم بر اساس تقسیم‌بندی اتحادیه است و هماهنگ با خطوط تعرفه این اتحادیه و رقم نهم و دهم برای نمایش عناوین فرعی جهت نیازهای داخلی اتحادیه در نظر گرفته شده‌است، براین اساس سیستم گمرکی اتحادیه کلیه کالاهایی که در فصول ۱ تا ۹۷ قرار دارند در ۶ گروه عمده به شرح زیر تقسیم‌بندی کرده‌است:

گروه اول؛ محصولات کشاورزی

گروه دوم؛ محصولات صنعتی

گروه سوم؛ محصولات کشاورزی فرآوری شده^۳

گروه چهارم؛ محصولات معدنی

گروه پنجم محصولات مربوط به فهرست تعلیقی^۴

گروه ششم محصولات مربوط به هواپیماهای غیر نظامی است.

^۱. Black Sea Economic Cooperation (BSEC)

^۲. Nomenclature

^۳. Processed Agricultural Products

^۴. Suspension List

۴-۱۱-۱- عوارض گمرکی اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این اتحادیه بیش از ۹۰ درصد تعرفه واردات کالاها بر مبنای ارزش^۱ کالا تعیین می‌گردد (میزان حقوق گمرکی اخذ شده تابعی از ارزش کالا است)، البته تعداد کمی از کالاهای وارداتی مشمول تعرفه‌های مختلط^۲، خاص^۳، ترکیبی^۴ و متغیر^۵ است. بر اساس سیاست تجاری اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۶ از مجموع ۱۱۵۶۱ خطوط تعرفه‌ای، تعداد ۹۸۵۰ خط تعرفه بر اساس ارزش کالاها محاسبه می‌شوند. خطوط تعرفه‌ای ترکیبی برابر ۱۱۵۴ خط تعرفه است (جدول (۴-۲۴)).

^۱. Ad Valorem

۲- این تعرفه بر اساس ارزش یا مبنای واحد و با توجه به همدف قانون‌گذار که از این دو دریافت عوارض بیشتر یا کمتر باشد دریافت می‌شود، Mixed Tariff

۳- تعرفه خاص به صورت مبلغ ثابت برای هر واحد از کالا اخذ می‌شود، Specific Tariff

۴- این تعرفه ترکیبی از تعرفه ارزشی و تعرفه بر حسب واحد کالا است، Compound Tariff

^۵. Variable tariff

جدول (۴-۲۴): خلاصه وضعیت تعرفه‌های اتحادیه اقتصادی اوراسیا

سال	تعداد خطوط تعرفه	تعداد طبقات تعرفه	حداکثر نرخ تعرفه	میانگین ساده	سهم تعرفه‌های معاف از حقوق گمرکی	سهم تعرفه‌های غیر ارزشی	سهم تعرفه‌های بیش از ۱۵٪ (پیک بین‌المللی)	سهم تعرفه‌های بیش از سه برابر میانگین (پیک ملی)
۲۰۱۲	۱۱۱۲۳	۷۰۲۸	۸۰	۷/۰۰	۴۶/۸۰	۱۸/۲۳	۱۴/۰۰	۲/۳۰
۲۰۱۶	۱۱۵۶۱	۸۲۰	۱۰۰	۷/۴۳	۴۶/۶۰	۱۴/۸۰	۶/۴۰	۳/۰۰

World Tariff Profiles, WTO

۴-۱۱-۲- ساختار تعرفه در اتحادیه اقتصادی اوراسیا

از آن جایی که اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا به جز بلاروس عضو سازمان جهانی تجارت است، نظام تعرفه‌های این اتحادیه مبتنی بر اصل رفتار دولت کامله الوداد^۱ (MFN) است؛ (هر امتیازی؛ شامل تعرفه و کلیه امتیازاتی که به یکی از اعضای سازمان جهانی تجارت برای کالایی و برای هر مبدا و مقصدی داده شود به طور اتوماتیک این امتیاز به همه اعضای این سازمان اعطا می‌شود). جداول (۴-۲۲) الی (۴-۲۶) وضعیت تعرفه‌های کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را نشان می‌دهد.

جدول (۴-۲۵) توزیع فراوانی تعرفه‌ها بر حسب طبقات در گروه‌های کشاورزی و غیرکشاورزی و واردات ارمنستان را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی تعرفه‌های تثبیت شده نهایی در به دامنه (۱۵ < تعرفه \leq ۱۰)، (نرخ تعرفه بین ۱۰ تا ۱۵ درصد) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی دولت کامله الوداد در بخش کشاورزی متعلق به دامنه (۵ < تعرفه \leq ۰) و در بخش غیرکشاورزی نیز بیشترین فراوانی تعرفه تثبیت شده نهایی متعلق به دامنه (۱۵ < تعرفه \leq ۱۰) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی متعلق به دامنه (۵ < تعرفه \leq ۰) است. در حدود نه درصد از واردات محصولات کشاورزی و حدود ۳۰ درصد از واردات محصولات غیرکشاورزی در سال ۲۰۱۷ از هرگونه حقوق و عوارض گمرکی معاف بوده‌اند.

جدول (۴-۲۶) توزیع فراوانی تعرفه‌ها بر حسب طبقات در گروه‌های کشاورزی و غیرکشاورزی و واردات بلاروس را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی دولت کامله الوداد در بخش کشاورزی متعلق به دامنه (۵ < تعرفه \leq ۰)، (نرخ تعرفه بین صفر تا ۱۵ درصد) و در بخش غیرکشاورزی نیز بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی متعلق به دامنه (۵ < تعرفه \leq ۰) است. در حدود ۱۲ درصد از واردات محصولات کشاورزی و حدود ۴۳ درصد از واردات محصولات غیرکشاورزی در سال ۲۰۱۷ از هرگونه حقوق و عوارض گمرکی معاف بوده‌اند.

جدول (۴-۲۷) توزیع فراوانی تعرفه‌ها بر حسب طبقات در گروه‌های کشاورزی و غیرکشاورزی و واردات روسیه را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی تعرفه‌های تثبیت شده نهایی در به دامنه (۱۵ < تعرفه \leq ۱۰) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی دولت کامله الوداد در بخش کشاورزی متعلق به دامنه (۵ < تعرفه \leq ۰) و در بخش غیرکشاورزی نیز بیشترین فراوانی تعرفه تثبیت شده نهایی متعلق

^۱. Most Flavored Nations (MFN)

به دامنه (۱۵ < تعرفه ≤ ۱۰) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی متعلق به دامنه (۵ < تعرفه ≤ ۰) است. در حدود ۱۸ درصد از واردات محصولات کشاورزی و حدود ۳۶ درصد از واردات محصولات غیرکشاورزی در سال ۲۰۱۷ از هرگونه حقوق و عوارض گمرکی معاف بوده‌اند.

جدول (۴-۲۸) توزیع فراوانی تعرفه‌ها بر حسب طبقات در گروه‌های کشاورزی و غیرکشاورزی و واردات قرقیزستان را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی تعرفه‌های تثبیت شده نهایی در به دامنه (۱۰ < تعرفه ≤ ۵) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی دولت کامله الوداد در بخش کشاورزی متعلق به دامنه (۵ < تعرفه ≤ ۰) و در بخش غیرکشاورزی نیز بیشترین فراوانی تعرفه تثبیت شده نهایی متعلق به دامنه (۱۰ < تعرفه ≤ ۵) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی متعلق به دامنه (۵ < تعرفه ≤ ۰) است. در حدود پنج درصد از واردات محصولات کشاورزی و حدود ۲۱ درصد از واردات محصولات غیرکشاورزی در سال ۲۰۱۷ از هرگونه حقوق و عوارض گمرکی معاف بوده‌اند.

جدول (۴-۲۹) توزیع فراوانی تعرفه‌ها بر حسب طبقات در گروه‌های کشاورزی و غیرکشاورزی و واردات قزاقستان را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی تعرفه‌های تثبیت شده نهایی در به دامنه (۱۰ < تعرفه ≤ ۵) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی دولت کامله الوداد در بخش کشاورزی متعلق به دامنه (۵ < تعرفه ≤ ۰) و در بخش غیرکشاورزی نیز بیشترین فراوانی تعرفه تثبیت شده نهایی متعلق به دامنه (۱۰ < تعرفه ≤ ۵) و بیشترین فراوانی تعرفه‌های کاربردی متعلق به دامنه (۵ < تعرفه ≤ ۰) است. در حدود نه درصد از واردات محصولات کشاورزی و حدود ۲۵ درصد از واردات محصولات غیرکشاورزی در سال ۲۰۱۷ از هرگونه حقوق و عوارض گمرکی معاف بوده‌اند.

جدول (۴-۲۵): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی ارمنستان

کشاورزی									
ت غیر ارزشی (%)	$t > 100$	$50 \leq t < 100$	$25 \leq t < 50$	$15 \leq t < 25$	$10 \leq t < 15$	$5 \leq t < 10$	$0 \leq t < 5$	t صفر	تعرفه
۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۹۷/۲۰	۱/۱۰	۰/۴۰	۱/۳۰	تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۱۸/۷۰	۰/۰۰	۲/۵۰	۱/۱۰	۰/۴۰	۲۵/۸۰	۱۹/۸۰	۴۰/۵۰	۱۰/۱۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۴۱/۱۰	۰/۰۰	۵/۵۰	۳/۲۰	۰/۱۰	۲۸/۷۰	۱۸/۲۰	۳۵/۳۰	۸/۹۰	واردات ۲۰۱۷ (درصد)
غیر کشاورزی									
۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۴۵/۲۰	۶/۹۰	۷/۰۰	۴۰/۹۰	تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۶/۵۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۳۰	۱۱/۴۰	۲۷/۹۰	۴۳/۴۰	۱۷/۰۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۶/۶۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۰۰	۸/۴۰	۲۴/۸۰	۳۶/۴۰	۲۸/۵۰	واردات ۲۰۱۷

www.wto.org

جدول (۴-۲۶): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی بلاروس

کشاورزی									
ت غیر ارزشی (%)	$t > 100$	$50 \leq t < 100$	$25 \leq t < 50$	$15 \leq t < 25$	$10 \leq t < 15$	$5 \leq t < 10$	$0 \leq t < 5$	t صفر	تعرفه
									تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۲۴/۱۰	۰/۳۰	۳/۵۰	۱/۲۰	۲/۶۰	۲۲/۵۰	۲۰/۲۰	۳۹/۹۰	۹/۸۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۴۲/۳۰	۰/۰۰	۱/۵۰	۲/۱۰	۱/۷۰	۲۵/۱۰	۲۰/۸۰	۳۷/۳۰	۱۲/۰۰	واردات ۲۰۱۷ (درصد)
غیر کشاورزی									
									تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۷/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۹۰	۱۰/۴۰	۲۹/۴۰	۴۲/۲۰	۱۷/۰۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۴/۱۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۷۰	۴/۰۰	۲۰/۵۰	۳/۶۰	۴۲/۹۰	واردات ۲۰۱۷

www.wto.org

جدول (۴-۲۷): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی روسیه

کشاورزی									
ت غیر ارزشی (%)	$t > 100$	$50 \leq t < 100$	$25 \leq t < 50$	$15 \leq t < 25$	$10 \leq t < 15$	$5 \leq t < 10$	$0 \leq t < 5$	t صفر	تعرفه
۲۲/۹۰	۰/۳۰	۲/۵۰	۱/۱۰	۴/۱۰	۲۳/۹۰	۲۱/۷۰	۴۳/۳۰	۳/۰۰	تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۲۴/۱۰	۰/۳۰	۳/۵۰	۱/۳۰	۲/۹۰	۲۲/۳۰	۲۰/۲۰	۳۹/۷۰	۹/۸۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۳۹/۳۰	۰/۰۰	۴/۹۰	۴/۵۰	۱/۶۰	۲۵/۳۰	۱۶/۸۰	۲۸/۷۰	۱۸/۲۰	واردات ۲۰۱۷ (درصد)
غیر کشاورزی									
۷/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۸۰	۱۴/۱۰	۳۰/۶۰	۵۱/۱۰	۳/۴۰	تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۷/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	/۹۰	۱۰/۳۰	۲۹/۲۰	۴۲/۵۰	۱۷/۰۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۶/۸۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۳/۴۰	۵/۵۰	۲۲/۴۰	۳۳/۱۰	۳۵/۵۰	واردات ۲۰۱۷

www.wto.org

جدول (۴-۲۸): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی قرقیزستان

کشاورزی									
ت غیر ارزشی (%)	$t > 100$	$50 \leq t < 100$	$25 \leq t < 50$	$15 \leq t < 25$	$10 \leq t < 15$	$5 \leq t < 10$	$0 \leq t < 5$	t صفر	تعرفه
۲/۳۰	۰/۳۰	۰/۲۰	۰/۴۰	۲۲/۰۰	۱۱/۹۰	۵۵/۰۰	۹/۰۰	۱/۲۰	تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۲۴/۱۰	۰/۳۰	۰/۹۰	۱/۲۰	۰/۹۰	۲۶/۹۰	۲۰/۳۰	۳۹/۳۰	۱۰/۳۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۶۲/۲۰	۰/۰۰	۱/۳۰	۳/۹۰	۰/۷۰	۳۶/۶۰	۳۲/۴۰	۲۰/۵۰	۴/۵۰	واردات ۲۰۱۷ (درصد)
غیر کشاورزی									
۰/۲۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۷/۴۰	۵۹/۲۰	۱۰/۹۰	۲۲/۴۰	تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۷/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۱۰	۱/۰۰	۱۱/۸۰	۲۸/۳۰	۴۰/۶۰	۱۸/۴۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۱۴/۲۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۱۰	۰/۴۰	۱۱/۳۰	۲۶/۴۰	۴۰/۸۰	۲۰/۷۰	واردات ۲۰۱۷

www.wto.org

جدول (۴-۲۹): طبقات تعرفه‌ای محصولات کشاورزی و غیرکشاورزی قزاقستان

کشاورزی									
ت غیر ارزشی (%)	$t > 100$	$50 \leq t < 100$	$25 \leq t < 50$	$15 \leq t < 25$	$10 \leq t < 15$	$5 \leq t < 10$	$0 \leq t < 5$	t صفر	تعرفه
۱۸/۲۰۰	۰/۴۰	۰/۵۰	۲/۶۰	۳/۲۰	۲۰/۹۰	۲۳/۹۰	۴۲/۶۰	۶/۰۰	تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۱۸/۲۰	۰/۳۰	۱/۴۰	۱/۶۰	۲/۸۰	۲۳/۱۰	۱۹/۹۰	۴۱/۱۰	۹/۷۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۴۱/۱۰	۰/۰۰	۴/۷۰	۲/۱۰	۰/۹۰	۳۲/۶۰	۲۳/۳۰	۲۷/۵۰	۸/۹۰	واردات ۲۰۱۷ (درصد)
غیر کشاورزی									
۶/۲۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۸/۸۰	۲۸/۹۰	۴۴/۹۰	۱۶/۳۰	تعرفه‌های تثبیت شده نهایی
۶/۳۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۲۰	۱۰/۹۹۰	۲۷/۸۰	۴۴/۱۰	۱۶/۶۰	تعرفه‌های MFN کاربردی ۲۰۱۸
۴/۱۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۱/۹۰	۸/۲۰	۲۴/۲۰	۴۰/۴۰	۲۵/۰۰	واردات ۲۰۱۷

www.wto.org

در ادامه جداول حقوق و عوارض وارداتی گروه‌های کالای هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در جداول (۴-۳۰) الی (۴-۳۴) ارائه می‌شود.

جدول (۴-۳۰): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات ارمنستان

واردات	حقوق و عوارض کاربردی MFN			حقوق و عوارض تثبیت شده نهایی				گروه‌های کالایی	
	سهم از کل واردات (درصد)	حداکثر	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	میانگین	خطوط تثبیت شده (درصد)	حداکثر	معاف از حقوق و عوارض (درصد)		میانگین
معاف از حقوق و عوارض (درصد)									
۷/۰	۱/۲	۵۵/۰	۱۵/۱	۱۸/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	محصولات حیوانی
۰/۰	۱/۲	۱۵/۰	۰/۰	۱۴/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	محصولات لبنی
۱۰/۰	۱/۸	۲۰/۰	۷/۸	۸/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	میوه و سبزیجات
۳۷/۸	۲/۰	۱۵/۰	۲۸/۲	۵/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۴/۲	قهوه، چای
۵/۵	۳/۶	۱۵/۰	۴/۰	۸/۲	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	غلات و فراورده‌های آن
۱۹/۲	۱/۷	۱۵/۰	۲۰/۳	۸/۴	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۱۰/۸	۱۳/۴	دانه‌های روغنی، چربی‌ها و روغن‌ها
۰/۰	۱/۷	۲۵/۰	۰/۰	۸/۸	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰	۱۴/۴	قند و شکر
۰/۵	۳/۶	۲۰/۰	۴/۲	۱۰/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۲/۰	۱۴/۷	نوشیدنی‌ها
۱۰۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	پنبه
۰/۱	۰/۸	۱۱/۰	۱۰/۳	۴/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۷	۱۴/۶	سایر محصولات کشاورزی
۲۸/۱	۰/۲	۳۰/۰	۳/۲	۶/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	ماهی و فراورده‌های آن
۴۷/۹	۲۵/۳	۱۵/۰	۸/۱	۷/۲	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۴۵/۸	۷/۲	مواد معدنی و فلزات
۰/۰	۶/۰	۵/۰	۱۲/۷	۴/۴	۱۰۰/۰	۵/۰	۰/۰	۵/۰	نفت
۲/۹	۱۲/۲	۱۰/۰	۹/۸	۴/۸	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۹۶/۴	۰/۳	مواد شیمیایی
۱/۶	۱/۴	۱۵/۰	۵/۹	۷/۹	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۷۵/۴	۳/۴	چوب و کاغذ
۰/۳	۳/۸	۲۰/۰	۱/۰	۷/۵	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۵/۱	۹/۲	منسوجات
۰/۰	۳/۳	۱۵/۰	۰/۰	۸/۸	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۵/۰	پوشاک
۲/۴	۲/۹	۲۰/۰	۱۱/۵	۵/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۷/۷	۱۳/۸	چرم و کفش
۸۷/۷	۹/۳	۱۵/۰	۶۷/۰	۲/۵	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۳۰/۰	۴/۹	ماشین‌آلات غیرالکتریکی
۵۸/۸	۸/۴	۲۰/۰	۴۵/۵	۴/۳	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۳۱/۰	۱۰/۳	ماشین‌آلات الکتریکی
۰/۸	۳/۷	۲۵/۰	۱۹/۰	۸/۱	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۱۲/۹	۹/۱	تجهیزات حمل‌ونقل
۳۱/۲	۴/۴	۲۰/۰	۲۲/۲	۷/۱	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۲۹/۶	۱۰/۵	مصنوعات کارخانه‌ای

جدول (۴-۳۱): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات بلاروس

گروه‌های کالایی	حقوق و عوارض تثبیت شده نهایی			حقوق و عوارض کاربردی MFN		واردات		
	میانگین	معاذ از حقوق و عوارض	حداکثر	خطوط تثبیت شده (درصد)	میانگین	معاذ از حقوق و عوارض (درصد)	سهم از کل واردات (درصد)	معاذ از حقوق و عوارض (درصد)
محصولات حیوانی					۲۵/۷	۱۴/۸	۰/۴	۱۴/۸
محصولات لبنی					۱۴/۷	۰/۰	۰/۱	۰/۰
میوه و سبزیجات					۸/۰	۵/۱	۵/۶	۱۰/۲
قهوه، چای					۵/۴	۲۹/۲	۰/۸	۱۲/۱
غلات و فراورده‌های آن					۹/۵	۳/۵	۱/۹	۲/۴
دانه‌های روغنی، چربی‌ها و روغن‌ها					۶/۵	۱۸/۱	۱/۶	۳۷/۷
قند و شکر					۱۳/۲	۰/۰	۰/۶	۰/۰
نوشیدنی‌ها					۲۴/۱	۴/۲	۰/۷	۰/۶
پنبه					۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۱	۱۰۰/۰
سایر محصولات کشاورزی					۴/۷	۱۰/۳	۰/۶	۶/۸
ماهی و فراورده‌های آن					۶/۹	۱/۲	۱/۲	۱/۸
مواد معدنی و فلزات					۷/۲	۸/۴	۲۱/۴	۴۹/۶
نفت					۴/۴	۱۲/۷	۱۹/۴	۶۸/۳
مواد شیمیایی					۴/۸	۹/۷	۱۲/۰	۱۰/۵
چوب و کاغذ					۸/۱	۵/۹	۲/۷	۴/۳
منسوجات					۷/۶	۱/۰	۳/۲	۶/۱
پوشاک					۸/۱	۰/۰	۱/۱	۰/۰
چرم و کفش					۵/۷	۱۱/۵	۲/۴	۱۳/۵
ماشین‌آلات غیرالکتریکی					۲/۶	۶۷/۱	۸/۹	۶۱/۳
ماشین‌آلات الکتریکی					۴/۴	۴۵/۳	۶/۵	۵۸/۸
تجهیزات حمل‌ونقل					۸/۲	۱۹/۰	۴/۶	۶/۲
مصنوعات کارخانه‌ای					۷/۲	۲۲/۲	۳/۲	۴۶/۳

جدول (۴-۳۲): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات روسیه

گروه‌های کالایی	حقوق و عوارض تثبیت شده نهایی			حقوق و عوارض کاربردی MFN			واردات		
	میانگین	معاذ از حقوق و عوارض (درصد)	حداکثر	خطوط تثبیت شده (درصد)	میانگین	معاذ از حقوق و عوارض (درصد)	حداکثر	سهم از کل واردات (درصد)	معاذ از حقوق و عوارض (درصد)
محصولات حیوانی	۲۳/۲	۷/۴	۸۰/۰	۱۰۰/۰	۲۵/۸	۱۴/۸	۸۰/۰	۱/۴	۸/۵
محصولات لبنی	۱۵/۴	۰/۰	۴۷/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۲	۰/۰	۴۷/۰	۱/۱	۰/۰
میوه و سبزیجات	۸/۴	۰/۲	۱۸/۰	۱۰۰/۰	۸/۰	۵/۱	۱۸/۰	۳/۷	۱۰/۰
قهوه، چای	۶/۴	۴/۲	۱۳/۰	۱۰۰/۰	۵/۴	۲۹/۲	۱۳/۰	۱/۲	۵۲/۰
غلات و فراورده‌های آن	۱۰/۱	۱/۳	۷۸/۰	۱۰۰/۰	۸/۵	۳/۵	۷۸/۰	۱/۱	۸/۱
دانه‌های روغنی، چربی‌ها و روغن‌ها	۷/۱	۸/۲	۲۵/۰	۱۰۰/۰	۶/۵	۱۸/۱	۱۵/۰	۱/۳	۷۰/۶
قند و شکر	۱۳/۱	۰/۰	۵۵/۰	۱۰۰/۰	۱۱/۵	۰/۰	۵۳/۰	۰/۲	۰/۰
نوشیدنی‌ها	۲۳/۳	۰/۰	۳۰۳/۰	۱۰۰/۰	۲۲/۴	۴/۲	۳۰۳/۰	۱/۷	۴/۹
پنبه	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰
سایر محصولات کشاورزی	۵/۳	۰/۰	۱۰/۰	۱۰۰/۰	۴/۷	۱۰/۳	۱۰/۰	۰/۸	۸/۵
ماهی و فراورده‌های آن	۷/۸	۰/۰	۱۳۸/۰	۱۰۰/۰	۶/۹	۲/۱	۷۳/۰	۰/۹	۶/۷
مواد معدنی و فلزات	۸/۰	۰/۱	۲۰/۰	۱۰۰/۰	۷/۲	۸/۴	۲۰/۰	۱۰/۱	۱۳/۲
نفت	۵/۰	۰/۰	۵/۰	۱۰۰/۰	۴/۴	۱۲/۷	۵/۰	۰/۴	۰/۱
مواد شیمیایی	۵/۲	۰/۴	۱۰/۰	۱۰۰/۰	۴/۶	۸/۷	۱۰/۰	۱۶/۰	۱۵/۸
چوب و کاغذ	۸/۰	۵/۰	۱۸/۰	۱۰۰/۰	۸/۰	۵/۹	۱۸/۰	۲/۷	۷/۹
منسوجات	۷/۸	۰/۰	۱۸/۰	۱۰۰/۰	۷/۵	۱/۰	۱۸/۰	۲/۲	۳/۲
پوشاک	۸/۹	۰/۰	۲۳/۰	۱۰۰/۰	۷/۸	۰/۰	۲۳/۰	۳/۰	۰/۰
چرم و کفش	۶/۲	۰/۰	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۵/۷	۱۱/۵	۱۵/۰	۳/۴	۷/۲
ماشین‌آلات غیرالکتریکی	۵/۸	۸/۰	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۲/۶	۶۷/۱	۱۵/۰	۲۰/۵	۷۲/۲
ماشین‌آلات الکتریکی	۶/۱	۲۳/۸	۱۵/۰	۱۰۰/۰	۴/۴	۴۵/۳	۱۵/۰	۱۲/۳	۶۸/۳
تجهیزات حمل‌ونقل	۸/۹	۲/۵	۲۰/۰	۱۰۰/۰	۸/۲	۱۸/۰	۲۵/۰	۱۱/۱	۱۵/۱
مصنوعات کارخانه‌ای	۸/۴	۸/۰	۲۰/۰	۱۰۰/۰	۷/۲	۲۲/۲	۲۰/۰	۴/۹	۴۱/۰

www.wto.org

جدول (۴-۳۳): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات قرقیزستان

واردات	حقوق و عوارض کاربردی MFN			حقوق و عوارض تثبیت شده نهایی				گروه‌های کالایی	
	سهم از کل واردات (درصد)	حداکثر	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	میانگین	خطوط تثبیت شده (درصد)	حداکثر	معاف از حقوق و عوارض (درصد)		میانگین
معاف از حقوق و عوارض (درصد)									
۳/۲	۰/۸	۸۰/۰	۱۴/۸	۱۳/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۰/۲	محصولات حیوانی
۰/۰	۱/۲	۱۵/۰	۰/۰	۱۴/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۱/۵	محصولات لبنی
۶/۴	۲/۰	۲۰/۰	۵/۸	۷/۵	۱۰۰/۰	۲۰/۰	۳/۸	۱۵/۶	میوه و سبزیجات
۵/۹	۱/۴	۱۵/۰	۲۹/۲	۵/۶	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۰/۶	قهوه، چای
۳/۴	۳/۷	۳۰/۰	۴/۲	۹/۳	۱۰۰/۰	۲۰/۰	۰/۰	۱۱/۹	غلات و فراورده‌های آن
۸/۸	۱/۳	۱۵/۰	۱۸/۱	۶/۵	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۱/۰	دانه‌های روغنی، چربی‌ها و روغن‌ها
۰/۰	۰/۹	۳۰/۰	۰/۰	۱۱/۸	۱۰۰/۰	۳۰/۰	۶/۳	۹/۷	قند و شکر
۰/۳	۲/۷	۱۷۳/۰	۴/۲	۱۹/۳	۱۰۰/۰	۱۷۳/۰	۰/۰	۲۰/۰	نوشیدنی‌ها
۱۰۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۰/۰	۱۰/۰	پنبه
۳۶/۴	۰/۳	۱۰/۰	۱۱/۱	۴/۶	۱۰۰/۰	۲۰/۰	۰/۰	۱۰/۵	سایر محصولات کشاورزی
۳/۱	۰/۲	۲۰/۰	۱/۲	۶/۷	۹۹/۸	۲۰/۰	۰/۰	۱۰/۲	ماهی و فراورده‌های آن
۱۰/۲	۱۳/۴	۶۱/۰	۹/۲	۷/۲	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۴۲/۲	۵/۵	مواد معدنی و فلزات
۰/۱	۱۲/۴	۵/۰	۱۲/۷	۴/۴	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۰/۰	۷/۵	نفت
۴۴/۸	۱۰/۶	۱۰/۰	۱۳/۴	۴/۴	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۱۰/۵	۵/۴	مواد شیمیایی
۱/۹	۴/۲	۱۴/۰	۵/۹	۷/۷	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۹۳/۳	۰/۷	چوب و کاغذ
۵/۳	۱۰/۵	۳۵/۰	۱/۱	۷/۸	۹۹/۸	۱۲/۰	۰/۲	۸/۸	منسوجات
۰/۰	۵/۷	۱۸/۰	۰/۰	۱۰/۲	۱۰۰/۰	۱۲/۰	۰/۰	۱۱/۹	پوشاک
۹/۱	۸/۳	۱۵/۰	۱۲/۲	۵/۶	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۸/۳	چرم و کفش
۶۵/۴	۸/۲	۱۵/۰	۶۸/۸	۲/۵	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۲۰/۰	۶/۷	ماشین‌آلات غیرالکتریکی
۶۹/۱	۵/۷	۱۵/۰	۴۵/۸	۴/۴	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۱۹/۸	۶/۸	ماشین‌آلات الکتریکی
۱۷/۰	۱/۴	۰/۲۵	۲۴/۹	۷/۴	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۵/۸	۸/۹	تجهیزات حمل‌ونقل
۳۵/۱	۲/۳	۲۰/۰	۲۲/۶	۷/۱	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۲۴/۹	۷/۷	مصنوعات کارخانه‌ای

www.wto.org

جدول (۴-۳۴): دامنه تعرفه‌های وارداتی بر حسب گروه‌های کالایی و سهم از واردات قزاقستان

واردات	حقوق و عوارض کاربردی MFN			حقوق و عوارض تثبیت شده نهایی				گروه‌های کالایی	
	سهم از کل واردات (درصد)	حداکثر	معاف از حقوق و عوارض (درصد)	میانگین	خطوط تثبیت شده (درصد)	حداکثر	معاف از حقوق و عوارض (درصد)		میانگین
معاف از حقوق و عوارض (درصد)									
۷/۴	۱/۰	۵۵/۰	۱۹/۰	۱۵/۲	۱۰۰/۰	۱۲۰/۰	۸/۷	۱۷/۸	محصولات حیوانی
۰/۰	۰/۹	۱۵/۰	۰/۰	۱۴/۴	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۰	۱۴/۴	محصولات لبنی
۶/۷	۲/۸	۱۷/۰	۴/۶	۷/۹	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۲	۸/۱	میوه و سبزیجات
۳۲/۴	۱/۳	۲۴/۰	۲۰/۸	۵/۴	۱۰۰/۰	۲۴/۰	۴/۲	۵/۶	قهوه، چای
۱/۱	۱/۸	۲۰/۰	۴/۲	۹/۲	۱۰۰/۰	۲۰/۰	۱/۹	۹/۸	غلات و فراورده‌های آن
۳۶/۳	۰/۸	۱۵/۰	۱۹/۱	۵/۹	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۳۲/۰	۵/۸	دانه‌های روغنی، چربی‌ها و روغن‌ها
۰/۰	۱/۰	۶۲/۰	۰/۰	۱۰/۸	۱۰۰/۰	۷۷/۰	۰/۰	۱۰/۹	قند و شکر
۱/۴	۱/۴	۳۰۳/۰	۴/۲	۲۴/۸	۱۰۰/۰	۳۰۳/۰	۲/۱	۲۴/۲	نوشیدنی‌ها
۱۰۰/۰	۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	۱۰۰/۰	۰/۰	پنبه
۱/۸	۰/۴	۱۰/۰	۷/۴	۴/۸	۱۰۰/۰	۱۰/۰	۰/۸	۵/۳	سایر محصولات کشاورزی
۵/۲	۰/۳	۱۷/۰	۶/۳	۴/۹	۱۰۰/۰	۱۴/۰	۸۸/۶	۰/۸	ماهی و فراورده‌های آن
۱۳/۹	۱۹/۹	۱۵/۰	۸/۸	۷/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۶/۴	۷/۰	مواد معدنی و فلزات
۰/۷	۳/۶	۵/۰	۱۲/۷	۴/۴	۱۰۰/۰	۵/۰	۰/۰	۵/۰	نفت
۴/۴	۱۴/۳	۹/۰	۹/۰	۴/۶	۱۰۰/۰	۱۲/۰	۹/۱	۴/۷	مواد شیمیایی
۵/۴	۴/۵	۱۶/۰	۶/۰	۶/۹	۱۰۰/۰	۱۹/۰	۳۷/۶	۵/۰	چوب و کاغذ
۲/۲	۱/۷	۱۷/۰	۰/۸	۷/۵	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۰/۲	۷/۴	منسوجات
۰/۰	۱/۶	۲۰/۰	۰/۰	۸/۹	۱۰۰/۰	۲۰/۰	۰۰/۰/۰	۸/۸	پوشاک
۳/۲	۲/۷	۱۵/۰	۱۰/۲	۵/۷	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۴/۲	۶/۰	چرم و کفش
۵۸/۲	۱۶/۲	۱۵/۰	۶۷/۵	۲/۳	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۳۱/۱	۴/۴	ماشین‌آلات غیرالکتریکی
۵۹/۳	۱۰/۲	۱۷/۰	۴۵/۳	۴/۰	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۴۱/۱	۴/۸	ماشین‌آلات الکتریکی
۶/۶	۸/۲	۱۸/۰	۱۶/۴	۷/۲	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۱۱/۶	۷/۵	تجهیزات حمل‌ونقل
۴۳/۶	۵/۲	۱۸/۰	۲۱/۱	۶/۹	۱۰۰/۰	۱۵/۰	۲۲/۵	۷/۰	مصنوعات کارخانه‌ای

جدول (۴-۳۰) نشان می‌دهد میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به محصولات حیوانی، لبنی، میوه و سبزیجات، غلات، پنبه، ماهی و پوشاک با ۱۵/۰ درصد و کمترین آن مربوط به مواد شیمیایی با ۰/۳ درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه بندی کالایی نشان می‌دهد در ارمنستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۱۸/۷ درصد و کمترین آن‌ها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

جدول (۴-۳۱) نشان می‌دهد میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه بندی کالایی در بلاروس بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۲۵/۷ درصد و کمترین آن‌ها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و محصولات لبنی کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

جدول (۴-۳۲) نشان می‌دهد میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۳/۳ درصد و کمترین آن مربوط به پنبه با صفر درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه بندی کالایی نشان می‌دهد در روسیه بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۲۵/۸ درصد و کمترین آن‌ها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

جدول (۴-۳۳) نشان می‌دهد میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۰/۰ درصد و کمترین آن مربوط به چوب و کاغذ با ۰/۷ درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی

دولت کامله الوداد برحسب گروه بندی کالایی نشان می‌دهد در قرقیزستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به نوشیدنی‌ها با ۱۹/۳ درصد و کمترین آن‌ها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

جدول (۴-۳۴) نشان می‌دهد میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۴/۲ درصد و کمترین آن مربوط به پنبه با صفر درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه بندی کالایی نشان می‌دهد در قزاقستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به نوشیدنی‌ها با ۲۴/۸ درصد و کمترین آن‌ها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

۴-۱۲- موافقت‌نامه‌های فعال کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران

در این قسمت موافقت‌نامه‌های تجاری و همکاری‌های منطقه‌ای فعال کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران را در دو گروه موافقت‌نامه‌های صادراتی و وارداتی ارائه می‌کنیم.

جدول (۴-۳۵): لیست موافقت‌نامه‌های فعال صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران

ردیف	کشور	سال	نام موافقت‌نامه و کشور
۱	ارمنستان	۲۰۱۶	FTA, EEU-Vietnam
۲		۲۰۱۵	Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)
۳		۲۰۰۹	EU for GSP+ Countries
۴		۱۹۹۶	Regional group, CIS
۵		۱۹۷۶	United States for GSP countries
۶		۱۹۷۴	Canada for GSP Countries
۷		۱۹۷۲	Switzerland for GSP Countries
۸		۱۹۷۱	Japan for GSP countries
۹		۱۹۷۱	Norway for GSP countries

نام موافقت‌نامه و کشور	سال	کشور	ردیف
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶		۱۰
Armenia for Developing Countries	۲۰۱۵		۱۱
Armenia for Least Developed Countries	۲۰۱۵		۱۲
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۱۳
Regional group, CIS	۲۰۰۰		۱۴
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	قزاقستان	۱
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۲
FTA, Kazakhstan-Serbia	۲۰۱۲		۳
Regional group, CIS	۱۹۹۶		۴
United States for GSP countries	۱۹۷۶		۵
Switzerland for GSP Countries	۱۹۷۲		۶
Japan for GSP countries	۱۹۷۱		۷
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	قرقیزستان	۱
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۲
EU for GSP+ Countries	۲۰۰۵		۳
Turkey for GSP countries	۲۰۰۲		۴
Regional group, CIS	۱۹۹۶		۵
United States for GSP countries	۱۹۷۶		۶
Canada for GSP Countries	۱۹۷۴		۷
Switzerland for GSP Countries	۱۹۷۲		۸
Japan for GSP countries	۱۹۷۱		۹
Norway for GSP countries	۱۹۷۱		۱۰
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	روسیه	۱
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۲
FTA, Russia-Serbia and Montenegro	۲۰۰۰		۳
Regional group, CIS	۱۹۹۶		۴
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	بلاروس	۱
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۲
FTA, Belarus-Serbia	۲۰۱۰		۳
Regional group, CIS	۱۹۹۶		۴
Switzerland for GSP Countries	۱۹۷۲		۵
Japan for GSP countries	۱۹۷۱		۶

نام موافقت‌نامه و کشور	سال	کشور	ردیف
Norway for GSP countries	۱۹۷۱		۷
Belarus (EAEU) for Developing Countries	۲۰۱۶	ایران	۱
Group of Eight (D ⁸)	۲۰۱۶		۲
Kazakhstan (EAEU) for Developing Countries	۲۰۱۶		۳
Russian Federation (EAEU) for Developing Countries	۲۰۱۶		۴
Armenia for Developing Countries	۲۰۱۵		۵
Kyrgyzstan for Developing Countries	۲۰۱۵		۶
Iran-Bosnia and Herzegovina	۲۰۱۰		۷
Iran-Syria	۲۰۰۹		۸
Iran-Turkey	۲۰۰۸		۹
Iran-Pakistan	۲۰۰۶		۱۰
Iran-Uzbekistan	۲۰۰۵		۱۱
GSTP	۲۰۰۴		۱۲
New Zealand for GSP Countries	۱۹۷۲		۱۳
Switzerland for GSP Countries	۱۹۷۲		۱۴
Japan for GSP countries	۱۹۷۱		۱۵
Norway for GSP countries	۱۹۷۱		۱۶
Australia for GSP Countries	۱۹۶۶		۱۷

ماخذ: سازمان جهانی تجارت، ۲۰۱۹

جدول (۴-۳۳): لیست موافقت‌نامه‌های فعال وارداتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران

نام موافقت‌نامه و کشور	سال	کشور	ردیف
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	ارمنستان	۱
Kazakhstan (EAEU) for Developing Countries	۲۰۱۶		۲
Kazakhstan (EAEU) for Least Developed Countries	۲۰۱۶		۳
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۴
FTA, Kazakhstan-Serbia	۲۰۱۲		۵
Regional group, CIS	۱۹۹۴		۶
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	قزاقستان	۱
Kazakhstan (EAEU) for Developing Countries	۲۰۱۶		۲
Kazakhstan (EAEU) for Least Developed Countries	۲۰۱۶		۳

نام موافقت‌نامه و کشور	سال	کشور	ردیف
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۴
FTA, Kazakhstan-Serbia	۲۰۱۲		۵
Regional group, CIS	۱۹۹۴		۶
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	قرقیزستان	۱
Kyrgyzstan for Developing Countries	۲۰۱۵		۲
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۳
Kyrgyzstan for Least Developed Countries	۲۰۰۶		۴
Regional group, CIS	۱۹۹۵		۵
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶		۶
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶	روسیه	۱
Russian Federation (EAEU) for Developing Countries	۲۰۱۶		۲
Russian Federation (EAEU) for Least Developed Countries	۲۰۱۶		۳
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۴
FTA, Russia-Serbia and Montenegro	۲۰۰۰		۵
Regional group, CIS	۱۹۹۴		۶
Belarus (EAEU) for Developing Countries	۲۰۱۶	بلاروس	۱
Belarus (EAEU) for Least Developed Countries	۲۰۱۶		۲
FTA, EEU-Vietnam	۲۰۱۶		۳
Regional Group, Eurasian Economic Union (EEU)	۲۰۱۵		۴
FTA, Belarus-Serbia	۲۰۱۰		۵
Regional group, CIS	۱۹۹۹		۶
Group of Eight (D [^])	۲۰۱۶	ایران	۱
Iran-Bosnia and Herzegovina	۲۰۱۰		۲
Iran-Syria	۲۰۰۹		۳
Iran-Turkey	۲۰۰۸		۴
Iran-Pakistan	۲۰۰۶		۵
Iran-Uzbekistan	۲۰۰۵		۶

ماخذ: سازمان جهانی تجارت، ۲۰۱۹

۴-۱۳- موانع تجاری در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این به‌طور خلاصه به برخی موانع تجاری ورود به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته می‌شود.

در طبقه‌بندی انواع مالیات‌ها، مالیات بر ارزش افزوده نوعی مالیات غیرمستقیم بر مصرف و فروش داخلی کالاها و خدمات است، این نوع مالیات، چند مرحله‌ای و در هر یک از مراحل تولید و تکمیل تا مصرف نهایی، بر حسب ارزش افزوده ایجاد می‌شود. به عبارت دیگر، مالیات بر ارزش افزوده، نوعی مالیات بر فروش چند مرحله‌ای است که خرید کالاها و خدمات واسطه‌ای را از پرداخت مالیات معاف می‌کند. بعضی از پیمان‌های منطقه‌ای بنا به دلایلی، مانند شکل‌گیری وحدت نظام مالیاتی در مناسبات اقتصادی کشورهای عضو پیمان، برقراری یکنواخت فشار مالیاتی، ایجاد تمایل برای کشورهای عضو برای افزایش کارایی، استفاده از مزایای بی‌طرفی و خنثی بودن، تحت تأثیر قرار نگرفتن کالاهای وارداتی و تشویق سرمایه‌گذاری و گسترش صنعت، نظام مالیات بر ارزش افزوده را یکی از پیش شرط‌های ورود به چنین پیمان‌هایی قرار داده‌اند. به هر حال، امروزه این نظام سازوکاری است که ضمن پایداری درآمدهای دولت به ابزاری برای یکسان‌سازی ساختار مالیاتی کشورهای عضو اتحادیه‌های منطقه‌ای تبدیل شده است.

مالیات بر ارزش افزوده در کشورهای مورد قرقیزستان ۲۰ درصد، روسیه ۱۸ درصد، بلاروس ۱۸ درصد، ارمنستان ۲۰ درصد و قزاقستان نیز ۱۸ درصد است. این نوع مالیات از تمام کالاهای وارداتی رقبا اخذ می‌شود (مگر در مواردی که کشور با کشور شریک تجاری به توافق برسد) لذا در توان رقابتی ایران در بازار کشور مقابل تاثیری ندارد. با این وجود موانع کمی برای ورود به بازار در واقع نرخ تعرفه، مالیات بر ارزش افزوده و احیاناً سایر عوارض خواهد بود. در ارتباطات دو جانبه آنچه مهم است مجموع عوارض پرداختی است باید مد نظر قرار گیرد. زیرا کشورهای عضو این اتحادیه هر چند دارای تعرفه پایین هستند، لیکن با دریافت مالیات بر ارزش افزوده و سایر عوارض، موانع بالایی برقرار می‌کنند، این در حالی است که ایران دارای تعرفه بالا و مالیات بر ارزش افزوده پایینی است.

۴-۱۳-۲- مالیات مضاعف

مالیات مضاعف^۱ نوعی مالیات است که بر تولید داخلی و واردات کالاها برای کنترل مصرف داخلی وضع می‌شود. این نوع مالیات با مالیات بر ارزش افزوده متفاوت است، زیرا مالیات بر ارزش افزوده بر از مصرف‌کننده نهایی اخذ می‌شود در حالی که این نوع مالیات از تولید کننده و واردکننده دریافت

^۱ . Excise Tax

می‌شود. سهم این نوع مالیات از تولید ناخالص داخلی در کشورهای عضو این اتحادیه در سال ۲۰۱۸، در حدود ۰/۱۵ درصد بوده است.

بلاروس بر کالاهای مشروبات الکلی، سیگار (با فیلتر و بدون فیلتر)، جواهرآلات، محصولات جامه خردار، خودرو، محصولات نفتی نظیر بنزین و انواع آن، موتور وسائط نقلیه موتوری این نوع مالیات را وضع می‌کند.

روسیه بر سیگار بدون فیلتر و با فیلتر این نوع مالیات را وضع می‌کند. ارمنستان بر تنباکو و مشروبات الکلی این نوع مالیات را وضع می‌کند. قزاقستان بر گروه محصولات زیر مالیات مضاعف وضع نموده است: آبجو، مشروبات الکلی، بنزین، سوخت دیزل، موتور وسائط نقلیه موتوری، اسلحه گرم، نفت خام و گاز. همچنین بر فعالیت‌های قماربازی و شرط بندی و لاتاری نیز مالیات مضاعف در نظر گرفته شده است.

قرقیزستان بر گروه محصولات مشروبات الکلی، تنباکو، محصولات نفتی (بنزین، سوخت جت، سوخت دیزل، فرآورده‌های نفتی و گازی، نفت خام)، کالاهایی از جنس کریستال، جواهرآلات (طلا، نقره و پلاتینیوم) و پوست خردار و محصولات حاصل از آن مالیات مضاعف اخذ می‌کند. ملاحظه می‌گردد در اکثر این کشورها مشروبات الکلی، نوشیدنی‌های غیرالکلی، تنباکو، محصولات نفتی و خودرو مشمول مالیات مضاعف هستند.

۳-۱۳-۳- استانداردها

تاریخ استاندارد منطقه‌ای کشورهای عضو این اتحادیه، به استاندارد ملی اتحادیه جماهیر شوروی در سال ۱۹۲۵ برمی‌گردد که بعداً آن را گوشت استاندارد^۱ نامیدند. این استاندارد مبنای تدوین سایر استانداردها قرار گرفت و اولین سیستم استاندارد بر اساس آن در سال ۱۹۶۸ منتشر شد. بعد از جنگ جهانی دوم، برنامه استانداردسازی ملی به سمت تغییرات عمده گام برداشت. بعد از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، گوشت استاندارد تحت دولت‌های جدید شکل گرفت که از آن به عنوان گوشت استاندارد منطقه‌ای یاد می‌شود. در حال حاضر گوشت استاندارد دارای ۲۰۰۰۰ عنوان استاندارد است.

^۱. Gosstandart

این استاندارد در کنار سایر استانداردهای محلی و بومی کشورها به عنوان منبعی برای تدوین استاندارد مورد پذیرش کلیه کشورهای این منطقه قرار گرفت.

این استاندارد بخش‌های انرژی، نفت و گاز، محیط زیست، حمل و نقل، ارتباطات، معادن، بخش فرآوری مواد غذایی و دیگر صنایع را در بر می‌گیرد. در حال حاضر شاید مهم‌ترین منبع تدوین استانداردهای محلی یا بومی در این کشورها، گوست استاندارد منطقه‌ای است. در کنار این منبع، کشورها به منظور ارتقاء سیستم استانداردسازی (برخی از بخش‌ها) خود به سمت به‌کارگیری منابع استاندارد دیگری نیز هستند. بلاروس که هنوز عضو دائم سازمان جهانی تجارت نیست، موافقت‌نامه موانع فنی فراروی تجارت سازمان جهانی تجارت را در عمل مورد استفاده قرار می‌دهد و مرکز اطلاعات ملی موانع فراروی تجارت و معیار بهداشتی و نباتی را ایجاد کرده است. بلاروس نیز استانداردسازی محصولات خود را بر پایه قانون استانداردسازی و قواعد فنی بنا نهاده که بیشتر از قوانین استاندارد اروپا استفاده می‌کند. در حال حاضر تعداد استانداردهای تدوین شده در کشور روسیه به ۲۲ هزار مورد بالغ می‌شود که ۷۰ درصد آنها اجباری و ۳۰ درصد نیز تشویقی است.^۱ در تمامی این کشورها موسسه استاندارد در آن کشورها مسئول گواهی و اعتبارسنجی است.

در تمامی این کشورها رعایت قوانین برچسب‌گذاری اجباری است و تمامی کالاها در سیستم خرده‌فروشی باید برچسب محصول داشته باشند و اطلاعات آن به زبان محلی و یا روسی باشد. برچسب‌ها باید شامل اطلاعات عمومی برای مصرف‌کنندگان بوده و منطبق با قانون حمایت از مصرف‌کنندگان باشد. حتی در برخی از این کشورها محصولاتی که شامل مالیات اضافی می‌شوند باید بر روی برچسب مهر مربوط کالاهای مشمول مالیات مضاعف درج شده باشد. هم‌اکنون پذیرش استانداردهای کالایی، صدور گواهی‌نامه‌های استاندارد برای کالاها، اعتبارنامه‌ها، فرم‌های بهداشتی و سایر استاندارد موجود در اغلب کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا از جمله موانع جدی بر سر راه تجارت با این کشورهاست. رعایت استاندارد مورد نظر این کشور به‌طور صحیح می‌تواند موجبات افزایش توسعه صادرات ایران را رقم بزند.

^۱ . سایت استاندارد روسیه (www.goss-r.info)

۴-۱۳-۴- حمل و نقل کالا به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

رشد و توسعه فراگیر شبکه‌های ارتباطی به همراه کاهش موانع تجاری از طریق اتخاذ سیاست‌های تجارت آزاد^۱، در دهه‌های اخیر موجب گسترش روزافزون تجارت و تشدید رقابت در بازارهای بین‌المللی گردیده و این امر، باعث افزایش اهمیت خدماتی چون حمل و نقل شده است؛ بویژه آن که امروزه خدمات، ارتباط تنگاتنگی با رفاه عمومی و توسعه پایدار دارد. پس از اعمال آزادسازی تجاری در بخش تجارت کالا و با افزایش سهم خدمات در تجارت بین‌الملل، آزادسازی و اصلاح مقررات در زمینه خدمات از جمله خدمات حمل و نقل به‌عنوان بخش مهمی از سیاست‌های تجاری کشورهای پیشرفته در دهه ۱۹۹۰، در دستور کار دور اروگوئه قرار گرفت و به پیدایش موافقت‌نامه عمومی تجارت خدمات^۲ (گتس) به‌عنوان یکی از سه پایه اصلی سازمان تجارت جهانی^۳ منجر گردید. علت عمده ظهور چنین موافقت‌نامه‌ای آن بود که ارائه خدمات از جمله حمل و نقل خارجی با موانع و محدودیت‌هایی مانند تبعیض کشورها میان بخش داخلی و بخش خارجی و وضع محدودیت‌های مقداری در ارائه خدمات همراه بود.

امروزه حمل و نقل یکی از اجزای مهم اقتصاد ملی محسوب می‌گردد و به دلیل داشتن نقش زیربنایی تأثیر فراوانی بر فرآیند رشد اقتصادی کشور دارد. این بخش در برگیرنده فعالیت‌هایی است که به شکلی گسترده در تمامی زمینه‌های تولید، توزیع و مصرف کالا و خدمات جریان دارد. بدون وجود شبکه حمل و نقل، تأسیسات و تجهیزات جانبی و ناوگان مطلوب تصور رشد و توسعه عمومی کشور غیرممکن بنظر می‌رسد. اساساً در رشد و توسعه اقتصاد و تجارت جهانی در مقطع زمانی فعلی و روند گسترش آن نمی‌توان نقش سیستم‌های حمل و نقل در بهینه‌سازی هزینه‌ها، زمان سفر، سرعت جابجایی، ایمنی و سطح خدمات ارائه شده را انکار نمود.

حمل و نقل موجب پیوندهای اقتصادی و تقویت مناسبات تجاری با کشورهای همسایه و رونق فعالیت‌های اقتصادی و ایجاد بسترهای مطلوب برای سرمایه‌گذاری بخش‌های خصوصی داخلی و

^۱. Free Trade Policies

^۲. General Agreement on Trade in Services (GATS)

^۳- تجارت کالا، تجارت خدمات و حقوق مالکیت فکری، تشکیل دهنده سه محور اصلی موافقت‌نامه‌های سازمان تجارت جهانی به شمار می‌آیند؛ برای دیدن توضیحات بیشتر؛ ر.ک: اسفندیار امیدبخش، از موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت تا سازمان جهانی تجارت، مندرج در مجموعه آموزشی سازمان جهانی تجارت، (تهران: شرکت چاپ و نشر بازرگانی، ۱۳۸۵)، ص ۲۹.

خارجی با هم‌افزایی، مشارکت و همکاری‌های بین دستگاہی توسعه و گسترش خواهد بود. در شرایط کنونی و موقعیت ممتاز بنادر جنوبی ایران و دسترسی به بازارهای منطقه‌ای به ویژه کشورهای حلقه اتصال مسیر ترانزیتی به کشورهای آسیای میانه و اوراسیا، تسریع در تکمیل زیرساخت‌های جاده‌ای و ریلی و تخصیص سهم کالاهای اساسی از طریق بنادر جنوبی کشور و تسهیل و تسریع در انجام فرآیندها و فعالیت‌های تجاری و بازرگانی، علاوه بر رونق تولید و اشتغال‌زایی عامل توسعه، جهش و همکاری‌های اقتصادی است.

امروزه ایجاد بستری مناسب و جدید برای توسعه تجارت و بازرگانی مبتنی بر علم روز و آخرین دستاوردهای جهانی و ایجاد زنجیره لجستیک کارا به منظور ایجاد چابکی در حمل و نقل و توزیع بار از طریق بنادر و مراکز توزیع، استفاده از توان و تکنولوژی کشورهای پیشرو در حوزه مدیریت زنجیره تامین و ایجاد پارک‌های لجستیکی و حمل و نقل می‌تواند در تحقق رونق تولید نقش بسزایی ایفا نماید. دریای خزر اهمیت بسیاری در حمل‌ونقل دریایی دارد، شبکه راه‌های دریایی بین بنادر مهم آن برقرار است. بنادر مهم و تجاری اقتصادی دریای خزر عبارتند از: در ساحل شرقی بندر ترکمن (ایران)، اوکارم، ترکمن باشی (کراسنودسک سابق)، بکدش (در قلمرو جمهوری ترکمنستان)، آکتائو (شوچنکو سابق) (در قزاقستان)، در ساحل شمالی آتیرائو (گوری‌یف سابق) (در قزاقستان)، آستاراخان (در روسیه)، در ساحل غربی ماخاچ قلعه (در روسیه)، باکو، لنکران و آستارا (در جمهوری آذربایجان) در ساحل غربی، انزلی، نوشهر؛ امیرآباد و ترکمن (در ایران). پس‌از فروپاشی اتحاد شوروی شبکه حمل و نقل داخلی بین بنادر، بویژه بین بنادر جمهوری اسلامی و جمهوری‌های مشترک‌المنافع افزایش یافته است.

ناوگان تجاری دریای خزر در اواخر قرن ۱۹ در شهر باکو تأسیس شد. این ناوگان مسئولیت حمل و نقل محصولات صنعتی و کشاورزی و مسافر را به‌عهده داشت. ناوگان تجاری دریای خزر در سال ۱۹۰۱ دارای ۷۸۸ فروند کشتی بود که ظرفیت کل آن‌ها حدود ۳۰۰ هزارتن بود. از نظر ترکیب کشتی‌ها، به جهت حجم زیاد تعداد کشتی‌های تجاری، این ناوگان مقام اول را در روسیه دارا بود. حدود ۷۰ درصد از حمل و نقل کالا به نفت و فرآورده‌های آن اختصاص داشت.

به‌دلیل واقع شدن راه آبی ولگا - دُن در خاک فدراسیون روسیه و نیز محدودیت‌هایی که برای ترانزیت کالا وجود دارد، هزینه‌های حمل و نقل بالاست. علاوه بر آن، مسکو در زمان‌های مورد نظر

خود، اراده سیاسی خود را به منطقه تحمیل می‌کند. بالا بودن هزینه و صرف وقت زیاد برای عبور از کانال، از مزیت این راه آبی می‌کاهد. به‌همین سبب در دریای خزر، فقط خطوط کشتیرانی داخلی می‌تواند کارآیی بیشتری داشته باشد و نمی‌توان به گسترش ارتباطات با آبهای آزاد خوش بین بود.

دریای خزر نقطه تلاقی دو طرح بزرگ حمل و نقل «تراسکا» و «کریدور ترانزیتی شمال جنوب» است. در سال ۱۹۹۳ کشورهای اتحادیه اروپا در کنفرانس حمل و نقل اروپا - آسیا کریدورهای ترانزیتی ریلی و ترکیبی را که قاره اروپا و آسیا قرار دارد تعیین کردند. در این اجلاس در زمینه کریدورهای ترکیبی ۱۰ کریدور تعریف شد که ۸ کریدور مربوط به تجارت و ترانزیت داخل اروپا و ۲ کریدور مهم یکی کریدور غرب - شرق، ارتباط تجاری - ترانزیتی اروپا با آسیای مرکزی (که بعدها به «تراسکا»^۱، معروف شد) هدف گرفته و کریدور شمال - جنوب، ارتباط کشورهای شمال (شامل اروپا و اسکاندیناوی) و جنوب (شامل جنوب روسیه) را مورد نظر داشت که کریدور اخیر بطور مستقیم و غیر مستقیم با موقعیت ترانزیتی ایران مرتبط است.^۲ هر دو این شبکه‌ها از میان دریای خزر و با عبور از آبهای این دریا ارتباط غرب - شرق و شمال - جنوب را برقرار می‌کنند.

دریای خزر اگرچه دریایی بسته به حساب می‌آید، ولی شبکه راههای آبی آن از طریق رودها و کانال‌های آبی واقع در روسیه، با دریای آزوف، سیاه، دریای سفید، دریای بالتیک، ارتباط دارد. از سال ۱۹۶۲ بین بنادر ترکمن‌باشی و باکو و از سال ۱۹۸۵ بین بنادر باکو و آکتائو خط کشتیرانی کشتی‌های واگن‌بر دایر و از طریق این کشتی‌ها راه‌آهن دوسوی دریا به‌هم متصل می‌شود. در این مسیر تعدادی شناور به همین منظور فعالیت می‌کردند که عبارت بودند از: «آذربایجان»، «ترکمنستان»، «ازبکستان»، «حمیدسلطانف» و «قزاقستان». شناورهای یاد شده، این مسیر را در ۱۲ ساعت طی کرده و هرکدام از آنها ده‌ها واگن و ۳۵۰ نفر مسافر را حمل می‌کردند. حمل واگنها از این راه، قیمت تمام شده کالاها را کاهش داده و موجب افزایش حجم بار می‌شد.^۳ این خط در حال نیز حاضر فعال است. فاصله این خط ۳۰۵ کیلومتر است. این خط کشتیرانی، در توسعه جاده ابریشم جدید در دالان ترانزیتی تراسکا، جایگزین راههای ارتباطی ایران این شبکه شده است. حمل و نقل و جابجایی کالاها از طریق بنادر

^۱. TRACECA (Europe-Caucasus-Asia Transport Corridor)

^۲ - روزنامه اطلاعات، شماره ۲۲۰۸۷ مورخ ۲۷ آذر ۱۳۷۹.

^۳. Azerbaijan sovet ensiklopediyasi, Baku ۱۹۸۶

دریای خزر به اروپا در مقایسه با مسیر خلیج فارس به علت شرایط مساعد آب و هوایی، ارزانی نرخ حمل و نقل و کوتاه بودن مسیر کشتیرانی بسیار مناسب‌تر و مقرون به صرفه خواهد بود.

اگرچه قدمت و تاریخچه حمل و نقل به قدمت بشر بر می‌گردد ولی مهم‌ترین اسناد در زمینه حمل و نقل مربوط به راه ابریشم است که از قدیمی‌ترین مسیرهای مبادله کالای تجاری و دانش و فرهنگ بشری بین تمدن‌های یونانی و لاتین با آسیای شرقی، هندوستان و چین به مسافت ۱۲ هزار امتداد دارد، است. در اوئل قرن بیستم بخشی دیگر از حمل و نقل یعنی راه آهن نقش آفرینی نمود تا این‌که در دهه‌های آخر قرن بیستم با توسعه و تکمیل کامیون‌های باری و تجاری شدن عملیات حمل و نقل جاده‌ای، حیات جدیدی در تجارت زمینی دمیده شد. به نحوی که دهه ۸۰ میلادی را نقطه عطفی در حیات حمل و نقل و تجارت زمینی پس از چند قرن رکود تلقی نموده‌اند و بار دیگر توسعه تجارت زمینی آسیا - اروپا در دستور کار بین‌المللی قرار گرفت.

از علل پژوهش‌هایی که از سوی غرب و دولت‌های منطقه‌ای پیرامون جابجایی کالا و ترانزیت از آسیا به اروپا و یا بالعکس صورت می‌گیرد می‌توان به دلایل مهم و سیاسی (حضور پر رنگ‌تر در منطقه، تسلط بیشتری بر مسیرهای ارتباطی در این کشورها و حمایت از گروه‌های معارض داخلی) اشاره نمود. در نهایت می‌توان گفت هدف اصلی آن‌ها این است که سریع‌ترین و کم‌هزینه‌ترین مسیر حمل و نقل کالا را شناسایی و ایجاد نمایند که بتواند نیاز اقتصادی جهان امروز را به خوبی پاسخ دهند. شدت این مسئله در میان اعضای آسیایی اقتصاد جهانی محسوس‌تر است و باعث تشدید مواضع آن‌ها نه تنها در قلمرو خودشان بلکه در غرب نیز شده است. پروژه‌های مرتبط با راه‌گذرهای حمل و نقل بین‌المللی جدید بیشتر به حمل و جابه‌جایی کالا با قیمت مناسب‌تر و از طریق مسیرهای کوتاه‌تر توجه دارند. این مسئله هم در مورد پروژه راه‌گذر حمل و نقل بین‌المللی ترانسیکاسپیک و هم در مورد راه‌گذر حمل و نقل بین‌المللی شمال - جنوب صادق است. اهمیت ارتباطات حمل و نقل بین‌المللی به میزان زیادی بر بازارهای آتلانتیک اروپایی و اقیانوس آرام در آسیا و بازارهای کشورهای آسیای جنوبی، مرکزی، قزاقستان، کشورهای آسیای میانه و ماورای قفقاز بیشتر تاثیرگذار است و در میان این مناطق به سبب این مسئله انگیزه‌های قوی برای توسعه داخلی پدیدار شده است.^۱

^۱. Kurenko, North-South international transit corridor, International Journal of Transit(№۴): <http://www.knysh.net>.

در سال ۱۹۹۲ وزارت حمل و نقل کشورهای اروپایی در اجلاس کمیسیون اروپا در هلستینکی مسیر جدیدی به نام راهگذر بین‌المللی حمل و نقل شمال-جنوب را معرفی نمودند و با امضاء توافق‌نامه بین سه کشور ایران - روسیه - و هندوستان در سال ۲۰۰۰ میلادی این مسیر رسمیت یافت. انگیزه تعریف چنین راهگذاری ایجاد یک پل ارتباطی بین کشورهای جنوب و جنوب شرق آسیا، شبه قاره هند با کشورهای آسیای میانه و اروپا از طریق خاک روسیه است. این راهگذر از کشورهای اسکاندیناوی و شمال اروپا شروع و پس از عبور از روسیه به بنادر حاشیه دریای خزر متصل شده و از طریق خاک ایران و بنادر شهید رجائی و امام خمینی تا شبه قاره هند و کشورهای جنوب شرق آسیا امتداد می‌یابد. در این راهگذر ضمن استفاده از سیستم حمل و نقل مدرن چند وجهی فاصله زمانی حمل کالا نسبت به مسیر کانال سوئز تا نصف و هزینه حمل نیز تا ۳۰ درصد کاهش می‌یابد.

در حال حاضر هفت کشور شامل ایران، هند، روسیه، قزاقستان، بلاروس، عمان و تاجیکستان به طور رسمی عضو راه گذر (راهگذر) شمال- جنوب^۱ هستند که سه کشور اول، جزء بنیان‌گذاران موافقت‌نامه این راهگذر هستند. هم‌چنین تاکنون شش کشور بلغارستان، آذربایجان، ارمنستان، سوریه، اوکراین و ترکیه، تقاضای مشارکت کرده اند که بعد از اجماع و موافقت کشورهای عضو این راهگذر، کشورهای جدید به طور رسمی عضو راهگذر شمال- جنوب خواهند شد. گفتنی است، موافقت‌نامه راهگذر شمال- جنوب، یک موافقت‌نامه همکاری‌های ترانزیتی و حمل و نقلی بین‌المللی میان کشورها است.

با عنایت به این‌که عمده کالاهای صادراتی ایران از طریق زمینی و به‌صورت جاده‌ای به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا حمل می‌شود، لذا فقط محدودیت‌های حمل و نقل جاده‌ای در این قسمت مد نظر قرار گرفته است. اهم موانع موجود در تجارت ایران با کشورهای عضو این اتحادیه در زمینه ناوگان حمل و نقل بین‌المللی جاده‌ای به قرار زیر است:^۲

قرقیزستان، عدم صدور روادید کثیرالمسافره سه و شش ماهه توسط نمایندگی‌های سیاسی کشور قرقیزستان، به خاطر کوهستانی بودن قرقیزستان، حمل و نقل با کامیون مهمترین شیوه ترانزیت در این کشور محسوب می‌گردد بطوری که ۹۵ درصد حمل و نقل توسط کامیون انجام می‌گردد.

^۱. North-South Transport Corridor

^۲. بر اساس اطلاعات سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، وزارت راه و شهرسازی

قزاقستان، عدم ارائه پروانه تردد به میزان کافی جهت ناوگان جاده‌ای ایرانی که قصد حمل کالا به مقصد قزاقستان دارند، طرف قزاقی با این اقدام، در عمل اعمال محدودیت برای ورود ناوگان جاده‌ای ایرانی می‌نماید.

روسیه، مسدود بودن مسیر جاده‌ای داغستان که بالاجبار ناوگان جاده‌ای ایرانی می‌بایست از کشتی‌های رو-رو دریای خزر استفاده نمایند که در نتیجه هزینه و زمان حمل کالا بین دو کشور به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است. دریافت روادید از سفارت روسیه جهت رانندگان ناوگان جاده‌ای ایرانی، مستلزم ارائه اصل دعوت نامه از صاحب کالا در روسیه بوده که این امر حدوداً یک ماه بطول می‌انجامد.

۴-۱۴- موافقت‌نامه تجارت ترجیحی و صنایع داخلی

در سال‌های اخیر ارتباط میان آزادسازی تجاری حاصل از موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و رشد اقتصادی هسته مرکزی مباحث اقتصاددانان را تشکیل داده است. از این رو بررسی این امر که آزادسازی چه تاثیراتی بر صنایع داخلی خواهد داشت؟ و این تاثیرات مثبت و یا منفی است؟ که در پاسخ باید گفت این تاثیرات مثبت ارزیابی می‌شود، زیرا اصولاً آزادسازی تجاری، باعث انتقال تکنولوژی از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای پیشرفته می‌گردد. این گونه واردات کالاهای سرمایه‌ای با تکنولوژی برتر هم‌چنین باعث بالابردن افزایش درآمدهای صادراتی و بالابردن جریان ورودی سرمایه‌های خارجی می‌گردند عده‌ای معتقدند که میزان رشد واردات، کاهنده فعالیت‌های صنایع داخلی و میزان رشد صادرات، افزاینده رشد اقتصادی است.

اکثر مطالعات اقتصادی به خصوص مطالعات اقتصاددانان نئوکلاسیک خاطرنشان می‌سازد که یک اقتصاد کاملاً آزاد، به احتمال بسیار قوی نسبت به یک اقتصاد شدیداً مهار شده برتری دارد. مشاهدات کاربردی بازبودن تجارت خارجی می‌تواند به ارائه نظریات جدیدی در نوع سیاست‌های اقتصادی منتهی شود که ملازم رشد اقتصادی است. مشاهدات خاطر نشان می‌کند که در توجیه چگونگی رابطه میان رشد اقتصادی و درجه بازبودن تجاری در یک اقتصاد، کاهش محدودیت‌های کمی، سیاست‌های محتاطانه اقتصاد کلان، سیاست‌های دولت و ثبات سیاسی نقش تعیین کننده‌ای دارند.

رابطه بین رشد و آزادسازی تجاری از عنوان‌هایی است که به‌طور وسیع در ادبیات رشد و توسعه مورد بحث قرار گرفته است. امروزه در رویکردهای جدید مدل‌های رشد، از جمله مدل رشد درونزا امکان وجود رابطه بلندمدت میان جهت‌گیری تجاری و رشد اقتصادی به روش‌های مختلف تشریح شده است^۱؛

۱- با آزادسازی واردات انتظار می‌رود تا از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای با تکنولوژی پیشرفته، انتقال تکنولوژی به داخل کشور صورت پذیرد.

۲- به‌طور کلی استراتژی توسعه جهت‌گیری صادراتی نسبت به استراتژی جانشین واردات دارای عملکرد رضایت بخش‌تری است.

۳- به‌کارگیری استراتژی برون‌گرا سرمایه خارجی مورد استفاده جهت توسعه اقتصادی را به‌دست می‌دهد بدون این‌که اقتصاد با مشکلاتی نظیر بدهی (اعم از داخلی و خارجی) مواجه شود.

۴- با آزادسازی تجاری، اثرات سرریز مثبت ناشی از توسعه تکنولوژی کشورهای صنعتی، اقتصاد را به مقیاس‌های بزرگ اقتصادی در تولید هدایت می‌کند و این امر به تسریع در رشد اقتصادی منجر می‌شود، زیرا یک اقتصاد با درجه بالای باز بودن تجاری و رژیم تجاری با محدودیت پایین، همواره از قابلیت بیشتری برای جذب تکنولوژی جهت‌گیری شده از کشورهای پیشرفته برخوردار است.

هم‌چنین برای کشورهای در حال توسعه، مانند ایران توصیه می‌شود که با کاهش محدودیت‌های تجاری نظیر تعرفه‌ها از یک طرف و از طرف دیگر توسعه صادرات و هم‌چنین به‌کارگیری نیروی کار ماهر (به‌عنوان سرمایه انسانی) جهت افزایش رشد اقتصادی گام‌های اساسی برداشته شود؛ زیرا آزادسازی تجاری از طریق کاهش تعرفه‌ها و توسعه صادرات و با تقویت نیروهای متخصص و کارآمد و به موازات آن اتخاذ سیاست‌های همگام با سیاست آزادسازی تجاری، می‌تواند به رشد بالایی در اقتصاد دست یافت. به این ترتیب از ظرفیت‌ها و توانایی‌های موجود، استفاده بهینه به‌عمل آمده و منابع و عوامل تولید نیز با حداکثر کارایی در تولید به‌کار گرفته می‌شود.

^۱. Giles and Cara (۲۰۱۰)

در این فصل به تجزیه و تحلیل تجزیه و تحلیل کالاهای ارائه شده در موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا (ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان) در دوره ۹۷-۱۳۸۳ پرداخته گردید. در این فصل موافقت‌نامه تجارت ترجیحی، استراتژی مذاکراتی کاهش تعرفه‌ها، سیاست تجاری جمهوری اسلامی ایران، عضویت ایران در موافقت‌نامه‌های دوجانبه و منطقه‌ای، موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، صادرات ترجیحی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، واردات ترجیحی ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تراز تجارت ترجیحی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، سیاست‌های تجاری، موافقت‌نامه‌های فعال کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و ایران، موانع تجاری در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و حمل و نقل کالا به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌است. به‌طور خلاصه نتایج نشان می‌دهد:

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی یکی از شکل‌های همگرایی است و طبق شرایط و ضوابط مطرح شده در مفاد موافقت‌نامه، کشورهای عضو به کاهش موانع تعرفه‌ای بین خود خواهند پرداخت و این در حالی است که هیچ‌کدام از این کشورها تغییری در سیاست تجاری خود با سایر کشورها ایجاد نمی‌کنند. کاهش موانع تعرفه‌ای می‌تواند برای تمام کالاهای مبادلاتی باشد و یا تنها برای فهرستی از کالاها باشد که از طرف هر کشور ارایه می‌شود. گاهی اوقات کاهش تعرفه‌ها فقط از جانب یک کشور صورت می‌گیرد و تنها یک کشور موانع تعرفه‌ای خود را کاهش داده یا حذف می‌کند و در حالی که کشور مقابل در موانع تجاری خود تغییری ایجاد نمی‌کند.

طی سال‌های اخیر جمهوری اسلامی ایران اقدامات مناسبی در خصوص اصلاح و تنظیم سیاست‌های تعرفه‌ای انجام داده‌است. به‌طوری‌که ساختار تعرفه‌ای ایران در سال ۱۳۸۳ نسبت به سال قبل شاهد تبدیل کدهای شش رقمی نظام هماهنگ به هشت رقمی، کاهش تعداد طبقات حقوق ورودی، کاهش میانگین حقوق ورودی کل کالاها و بالاخره اضافه شدن ستون تعرفه‌های ترجیحی در جداول تعرفه‌ای بوده‌است. هر یک از تغییرات فوق به نوبه خود تحولی در بخش بازرگانی کشور بوده و گامی جهت تسهیل و شفاف‌سازی در مقررات تجاری محسوب می‌شود. تغییر کدهای شش رقمی نظام

هماهنگ به هشت رقمی در واقع موجب توصیف دقیق‌تر کالاها و هم‌چنین تفکیک کالاهای ذیل کد شش رقمی‌شده و هدف‌گذاری دقیق‌تر در تعیین نرخ‌های حقوق ورودی کالاهای دارای ویژگی‌های خاص مورد نظر سیاست‌گذاران را امکان‌پذیر می‌کند. این اقدام باعث افزایش تعداد ۱۵۱۸ ردیف تعرفه‌ای جدید به مجموع ردیف‌های تعرفه‌ای کشور گردیده و بدین ترتیب کل ردیف‌های تعرفه‌ای کشور به ۷۳۰۹ ردیف در سال ۱۳۹۴ افزایش یافت.

فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی بخش صنعت و سهم آن‌ها در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد تعداد ۵۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۷۵ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۰۱۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۳/۴۳ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۴۹۵ ردیف تعرفه‌ای (۶۴/۶۶ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۱۵۰ ردیف تعرفه‌ای (۱۶/۵۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۷۰۲ ردیف تعرفه‌ای (۱۰/۱۰ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی واردات کشور و سهم آن‌ها در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد تعداد ۷۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۸۸ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۴۲۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۱/۷۵ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۵۰۱۳ ردیف تعرفه‌ای (۶۱/۰۳ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۴۳۸ ردیف تعرفه‌ای (۱۷/۵۱ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۱۰۷۱ ردیف تعرفه‌ای (۱۳/۰۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

در دوره ۹۸-۱۳۸۴ جمهوری اسلامی ایران اقدام به برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی با کشورهای مختلف کرده است که آخرین آن‌ها، موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا است که از پنجم آبان ۱۳۹۸ اجرائی شده است. در تمامی موافقت‌نامه‌ها، منظور از ترجیحات اعطایی آن است که ایران تعرفه‌های وارداتی خود را در سطح کدهای سیستم هماهنگ^۱ HS برای کشورهای عضو موافقت‌نامه کاهش داده است که میزان کاهش در موافقت‌نامه مشخص است و منظور از ترجیحات دریافتی آن است که کشورهای عضو موافقت‌نامه برای واردات از ایران نرخ‌های تعرفه خود را در سطح

^۱. Harmonized System Codes (HS Code)

کدهای HS کاهش داده‌اند تا برای آن‌ها هزینه واردات از ایران نسبت به هزینه واردات از سایر کشورهای که عضو موافقت‌نامه نیستند کمتر شده تا به واردات از ایران تمایل بیشتری داشته باشند. موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا پس از دو سال مذاکره در اردیبهشت ۱۳۹۷ امضاء شد این موافقت‌نامه دو ماه پس از اعلام تصویب آن در مراجع قانون‌گذاری جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در پنج آبان ۱۳۹۸ اجرایی گردید. لازم به ذکر است که در یک سال بعد از اجرائی موافقت‌نامه، مذاکرات برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد شروع خواهد شد و سه سال پس از تاریخ اجرائی شدن، چنانچه موافقت‌نامه تجارت آزاد نهایی نشده باشد طرفین در خصوص تداوم موافقت‌نامه موقت تصمیم‌گیری خواهند نمود. متن این موافقت‌نامه مفصل‌ترین و جامع‌ترین موافقت‌نامه‌ای است که تاکنون جمهوری اسلامی ایران منعقد نموده است.

امتیازات اعطایی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در گروه کالاهای کشاورزی و صنعتی شامل ۳۶۰ قلم کد کالایی HS هشت رقمی است (این تعداد با توجه به تغییرات جدول تعرفه‌ای سال ۱۳۹۸ شامل ۳۸۰ کد است). از این تعداد ۱۳۳ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) نرخ تعرفه در زمان توافق (۲۰۱۷)، بقیه مشمول تخفیف تعرفه‌ای با میانگین ۳۲/۱ درصد شده‌اند. امتیازات اعطایی اقتصادی اوراسیا به ایران شامل ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی HS (کشاورزی و صنعتی) است که با توجه به جدول تعرفه‌ای سال ۲۰۱۹ تعداد ۵۰۳ قلم است که از آنها ۴۴ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) و بقیه به‌طور متوسط دارای کاهش ۵۶/۳ درصدی در نرخ تعرفه هستند.

امتیازات اعطا شده ایران به اوراسیا شامل تعرفه ۹۷ قلم کالای کشاورزی و ۲۶۳ قلم کالای صنعتی بوده است، امتیازات اعطا شده اوراسیا به ایران شامل ۳۷۶ قلم کالای صنعتی و ۱۲۶ قلم کالای کشاورزی است. امتیازات اعطایی ایران به اوراسیا و برعکس در بخش صنعت بیش از بخش کشاورزی است که نشان دهنده حمایت بیشتر دو طرف از بخش کشاورزی خود است.

از امتیازات اعطایی دو طرف، برخی اقلام مشمول تثبیت تعرفه و برخی دیگر مشمول تخفیف تعرفه‌ای هستند. در بخش تثبیت تعرفه ایران از ۳۶۰ قلم در ۱۳۲ قلم تثبیت تعرفه یا عدم کاهش در نرخ‌های تعرفه داشته است که حدود ۳۷ درصد امتیازات اعطایی ایران است. در امتیازات دریافتی ایران از اوراسیا، از ۵۰۲ قلم در ۳۹ قلم تثبیت تعرفه یا عدم کاهش در نرخ‌های تعرفه داشته است که حدود

هشت درصد امتیازات دریافتی ایران است. در بخش کاهش تعرفه‌های ایران در ۴۶۳ قلم کالا ترجیح دریافت کرده است و اوراسیا در ۲۲۸ قلم کالا از ایران ترجیح دریافت نموده است.

متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌های دریافتی ایران ۶۵/۱۶ درصد و متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌های اعطایی ایران ۲۲/۵۰ درصد است که تخفیف تعرفه‌های اوراسیا برای ایران بسیار بیشتر از تخفیف تعرفه‌های ایران برای اوراسیا است، متوسط نرخ‌های تعرفه اعطایی ایران، بعد از ترجیح ۱۲/۹۷ درصد و متوسط نرخ‌های تعرفه دریافتی ایران بعد از ترجیح ۳/۰۶ درصد خواهد بود.

در دریافت ترجیحات ایران از اوراسیا از ۵۰۲ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۱۲۶ قلم با سهم ۲۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۷/۷۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۱۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۳۷۶ قلم کالا با سهم ۷۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۶/۹۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۵۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

در اعطایی ترجیحات ایران به اوراسیا از ۳۶۰ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۹۸ قلم با سهم ۲۷ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۳۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۳/۷۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۲۶۲ قلم کالا با سهم ۷۳ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۲۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۵/۴۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

متوسط تراز تجارت کالاهای دارای ترجیح در دوره ۹۷-۱۳۸۳ تراز تجاری منفی است یعنی آن که احتمالاً کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در انتخاب اقلام برای ترجیح از این بهتر عمل نمودند و انتخاب آنها برای دریافت ترجیحات با توجه به عملکرد صادراتی به ایران بوده است، (جمع جبری متوسط تراز تجاری پنج کشور با ایران برابر با ۴۲۸/۳۵- است).

در اتحادیه اقتصادی اوراسیا بیش از ۹۰ درصد تعرفه واردات کالاها بر مبنای ارزش کالا تعیین می‌گردد (میزان حقوق گمرکی اخذ شده تابعی از ارزش کالا است)، البته تعداد کمی از کالاهای وارداتی مشمول تعرفه‌های مختلط، خاص، ترکیبی و متغیر است. بر اساس سیاست تجاری اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۶ از مجموع ۱۱۵۶۱ خطوط تعرفه‌ای، تعداد ۹۸۵۰ خط تعرفه بر اساس ارزش کالاها محاسبه می‌شوند. خطوط تعرفه‌ای ترکیبی برابر ۱۱۵۴ خط تعرفه است.

میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به محصولات حیوانی، لبنی، میوه و سبزیجات، غلات، پنبه، ماهی و پوشاک با ۱۵/۰ درصد و کمترین آن مربوط به مواد شیمیایی با ۰/۳ درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه بندی کالایی نشان می‌دهد در ارمنستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۱۸/۷ درصد و کمترین آن‌ها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه بندی کالایی در بلاروس بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۲۵/۷ درصد و کمترین آن‌ها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و محصولات لبنی کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۳/۳ درصد و کمترین آن مربوط به پنبه با صفر درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه بندی کالایی نشان می‌دهد در روسیه بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به محصولات حیوانی با ۲۵/۸ درصد و کمترین آن‌ها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۰/۰ درصد و کمترین آن مربوط به چوب و کاغذ با ۰/۷ درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه بندی کالایی نشان می‌دهد در قرقیزستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به نوشیدنی‌ها با ۱۹/۳ درصد و کمترین آن‌ها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض

گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

میانگین حقوق و عوارض گمرکی تثبیت شده بر اساس گروه‌های کالایی حاکی از آن است که بیشترین میانگین این تعرفه‌ها متعلق به نوشیدنی‌ها با ۲۴/۲ درصد و کمترین آن مربوط به پنبه با صفر درصد است. میانگین حقوق و عوارض گمرکی کاربردی دولت کامله الوداد برحسب گروه بندی کالایی نشان می‌دهد در قزاقستان بیشترین میانگین تعرفه‌های جاری مربوط به نوشیدنی‌ها با ۲۴/۸ درصد و کمترین آن‌ها متعلق به پنبه با صفر درصد است. واردات معاف از حقوق و عوارض گمرکی نیز برحسب گروه‌بندی‌های کالایی نشان می‌دهد که پنبه با پوشش ۱۰۰ درصد از بیشترین میزان معافیت پوشاک و قند و شکر از کمترین معافیت برخوردار بوده‌اند.

نتایج نشان می‌دهد همکاری‌های اقتصادی منجر به ارتباط گسترده‌تر بین دو یا چند کشور می‌شود به گونه‌ای که گسترش حجم مبادلات بین کشورهای عضو، ظرفیت تولید و کارایی اعضا را افزایش خواهد داد، به گونه‌ای که میزان و سطح همکاری‌های تجاری و اقتصادی در موافقت‌نامه‌های مختلف بسته به پتانسیل‌های اقتصادی و تجاری کشورهای عضو و میزان اکمال تجاری بین آن‌ها بستگی دارد.

در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی کشورهای عضو، موانع تجاری کمتری را بر کالاهای تولید شده در داخل اتحادیه اعمال می‌کنند و تک‌تک کشورهای عضو از برخی انعطاف‌پذیری‌ها در مورد گستره کاهش موانع تعرفه‌ای برخوردارند و پس از برقراری تجارت ترجیحی بین کشورها ضمن کمک به تسهیل تجاری بین آن‌ها، امکان استفاده از صرفه‌های ناشی از مقیاس بواسطه گسترش تجارت را ممکن است فراهم نماید.

فصل پنجم: ارزیابی و تجزیه و تحلیل اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران و اتحادیه
اقتصادی اوراسیا (روش اقتصادسنجی مدل‌های جاذبه)

یکی از اهداف اساسی کشورهای در حال توسعه دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی پایدار است که در این راستا، شناخت عواملی که بر رشد اقتصادی موثر هستند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. همچنین با توجه به اهمیت کاهش وابستگی اقتصاد کشور به درآمدهای ارزی حاصل از صدور نفت خام و نیز جایگاه صادرات غیرنفتی در برنامه‌های توسعه اقتصادی و سند چشم‌انداز، بررسی عوامل موثر بر صادرات ضرورت می‌یابد؛ بر همین اساس، سیاست‌های کلان اقتصادی باید به گونه‌ای تدوین شود که در آن صادرات غیرنفتی ضمن تامین بخش عمده‌ای از نیازهای ارزی کشور جایگاه واقعی خود را در اقتصاد کشور به دست آورد. از سوی دیگر، از گذشته‌های بسیار دور، به ویژه در سال‌های بعد از انقلاب صنعتی، تجارت خارجی همواره مساله‌ای مهم در اقتصاد کشورهای جهان محسوب شده است.

امروزه، تجارت خارجی یکی از بنیادی‌ترین مباحث اقتصادی محسوب می‌شود. توسعه صادرات غیرنفتی، تنها به افزایش درآمد ارزی از طریق توسعه صادرات انواع کالاها و خدمات محدود نمی‌شود؛ بلکه توسعه صادرات، نقش مهم‌تری به عنوان یک راهبرد در زمینه رشد و حتی توسعه اقتصادی بر عهده دارد که لازم است برای کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور و مصون ماندن از نوسانات غیرعادی قیمت نفت و جلوگیری از وقفه در اجرای برنامه‌های اقتصادی، توسعه صادرات غیرنفتی و ایجاد تنوع در بازارهای صادراتی و کسب بازارهای جدید مدنظر برنامه‌ریزان اقتصادی و سیاسی قرار گیرد.

برای دستیابی به اهداف یاد شده، گسترش روابط تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا^۱ (EAEU) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. توسعه روابط تجاری متقابل می‌تواند در کاهش بحران‌های سیاسی منطقه‌ای نقش موثری ایفا نماید؛ ایران و اتحادیه با وجود مناسبات تجاری فعلی از روابط دوجانبه مناسبی برخوردارند که می‌تواند مشوقی برای تشکیل هم‌پیوندی تجاری منطقه‌ای محسوب شود؛^۲ ایران در راستای پیوستن به «سازمان جهانی تجارت»^۳ می‌تواند برخی تجارب اولیه را از طریق تسهیل روابط تجاری متقابل به دست آورد که در نهایت موجب بهبود استاندارد زندگی ملت‌های آن‌ها

^۱ Eurasian Economic Union (EAEU)

^۲ این اتحادیه شامل کشورهای چون روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان است. تولید ناخالص داخلی این اتحادیه ۱۹۰۰ میلیارد دلار است (۳/۲ درصد تولید ناخالص داخلی جهان). ارزش تولیدات کشاورزی اتحادیه ۱۲۳/۹ میلیارد دلار است (۵/۵ درصد کل تولیدات کشاورزی جهان). مساحت کشورهای عضو این اتحادیه بیش از ۲۰ میلیون کیلومتر مربع و جمعیت آن بیش از ۱۸۰ میلیون نفر است.

^۳ World Trade Organization (WTO)

و نیز ارتقای صلح و ثبات جهانی خواهد شد و این ترتیبات به تدریج گسترش یافته و به زمینه‌های جدیدی از منافع مشترک تعمیم خواهد یافت.

در سال‌های اخیر، ایران، اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد «موافقت‌نامه تجارت ترجیحی»^۱ با سایر کشورها انجام داده است.^۲ موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا در می ۲۰۱۸ (اردیبهشت ۱۳۹۷) منعقد شده است و در مجموع، شامل ۵۰۲ قلم کالای ترجیحی است که قرار است پس از سه سال، این موافقت‌نامه تبدیل به «موافقت‌نامه تجارت آزاد»^۳ شود. گزارش سازمان تجارت جهانی (۱۹۹۰) اهمیت موافقت‌نامه‌ها و بلوک‌های تجاری در گسترش سهم تجارت خارجی کشورها را نشان می‌دهد.^۴

با توجه به حساسیت برقراری تجارت ترجیحی بین ایران و پنج کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، هدف این فصل، ارزیابی این موافقت‌نامه برای توسعه روابط تجاری و گسترش همکاری‌های اقتصادی، افزایش منافع طرفین با در نظر داشتن آثار مثبت آن در اقتصاد و بازرگانی، بهره‌مندی از فرصت‌های موجود تجاری و تسهیل برای ورود به سازمان جهانی تجارت با استفاده از مدل‌های جاذبه مبتنی بر پانل دیتا طی دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۷ و برآوردگر گشتاورهای تعمیم‌یافته (GMM)^۵ است. بنابراین، سوال کلیدی این است که عوامل موثر بر صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا کدامند و سهم هریک به چه میزان است؟

۵-۲- مروری بر ادبیات

«موافقت‌نامه تجارت ترجیحی» موافقت‌نامه‌ای است که در آن کشورهای عضو، موانع تجاری کم‌تری را بر کالاهای تولید شده در داخل اتحادیه اعمال می‌کنند و تک‌تک کشورهای عضو از برخی انعطاف‌پذیری‌ها در مورد گستره کاهش موانع تعرفه‌ای برخوردارند. «موافقت‌نامه تجارت آزاد» مورد

^۱ Preferential Trade Agreement (PTA)

^۲ موافقت‌نامه تجارت ترجیحی: موافقت‌نامه‌ای است که در آن، کشورهای عضو، موانع تجاری کم‌تری را بر کالاهای تولید شده در داخل اتحادیه اعمال می‌کنند و یکایک از اعضای از برخی انعطاف‌پذیری‌ها در مورد گستره کاهش موانع تعرفه‌ای برخوردارند.

^۳ Free Trade Agreement (FTA)

^۴ تعداد موافقت‌نامه‌های اطلاع داده شده به سازمان جهانی تجارت ۱۹۹۰ حدود ۵۰ مورد بوده که در سال ۲۰۰۴ از مرز ۲۸۵ مورد فراتر رفته و در سال ۲۰۱۶ به ۴۲۱ مورد افزایش یافته است به آدرس <http://ptadb.wto.org> مراجعه شود.

^۵ Generalize Method of Moments (GMM)

خاصی از موافقت‌نامه تجارت ترجیحی است که در آن کشورهای عضو، هم موانع تعرفه‌ای و هم موانع غیرتعرفه‌ای تجاری را از سر راه کالاهایی که مبداء آن‌ها کشورهای خودشان است، کاملاً برمی‌دارند. گفتنی است در بیش‌تر موارد، کشورها، موانع تجاری را کاملاً حذف نمی‌کنند. در واقع، در داخل مناطق آزاد تجاری بیش‌تر موافقت‌نامه‌ها نوعاً مربوط به بخش‌های غیرحساس هستند.

واینر^۱ (۱۹۵۰) نشان داد تجارت ترجیحی همیشه باعث افزایش رفاه نمی‌شود. وی برقراری همکاری‌های تجاری و اقتصادی بین دو یا چند کشور را عامل بروز تغییراتی در الگوی تولید، الگوی مصرف (ناشی از تغییر قیمت واردات)، جریان‌های تجاری، رابطه مبادله، تراز پرداخت‌ها و نرخ رشد اقتصادی می‌داند ولی طبق نظریه او این‌که چنین تجارتی قطعاً باعث افزایش رفاه شود، حتمی نیست. او در یک مدل تعادل جزئی (وجود سه کشور و یک کالا) نشان داد که اثرات رفاهی ناشی از تشکیل یکپارچگی به برآیند دو اثر ایجاد تجارت^۲ و انحراف تجارت^۳ بستگی دارد. اگر اثر ایجاد تجارت بزرگتر از اثر انحراف تجارت باشد، افزایش رفاه حتمی است ولی اگر اثر ایجاد تجارت کوچکتر از اثر انحراف تجارت باشد، رفاه کاهش خواهد یافت.

یک طرح همگرایی در هر مرحله که باشد، تغییراتی در الگو و نوع تعرفه بین کشورهای عضو و بین کشورهای عضو با غیر اعضا را در بردارد. زیرا باعث کاهش سطح موانع تجاری بین کشورهای عضو می‌شود که در واقع گامی است به سوی تجارت آزاد ولی به علت محدودیت‌هایی که کشورهای عضو روی واردات سایر کشورها ایجاد می‌کنند حرکت به طرف تجارت آزاد محدود می‌شود. نظریه واینر (۱۹۵۰) توسط بسیاری از اقتصاددانان معاصر او مورد نقد قرار گرفت. در مقابل آن نظریه «شرکای تجاری طبیعی» مطرح شد، نظریه شرکای تجاری طبیعی بر مبنای حجم بالای تجارت بین دو یا چند کشور نزدیک هم تعریف می‌شود که ترتیبات تجارت منطقه‌ای، به علت کوتاه بودن فاصله جغرافیایی طبیعی هستند و اثر ایجاد تجارت بیشتری نسبت به اثر انحراف تجارت دارند.

۵-۲-۱- انحراف تجارت

واینر (۱۹۵۰) اولین کسی بود که اثرات ایجاد و انحراف تجارت را در چارچوب نظریه همگرایی

^۱. Viner

^۲. Trade Creation Effect

^۳. Trade Diversion Effect

منطقه‌ای مطرح نمود. انحراف تجارت به عنوان اثر منفی ترتیبات تجارت منطقه‌ای وضعیتی را نشان می‌دهد که تولیدات با قیمت تمام شده بالاتر کشورهای عضو به علت برخورداری از شرایط ترتیبات ترجیحی، جایگزین تولیدات با قیمت تمام شده کمتر کشورهای غیر عضو می‌گردد. زیرا کاهش یا حذف عوارض وارداتی در چارچوب همکاری‌های منطقه‌ای در ارتباط با تولیدات اعضا که در رقابت مستقیم با تولیدات کشورهای غیر عضو هستند موجب کاهش قیمت تمام شده این محصولات تولیدی در بازار منطقه گشته و زمینه جایگزینی واردات کم هزینه‌تر را فراهم می‌آورد که مفهوم آن کاهش تجارت با تولید کنندگان غیر منطقه‌ای است. این مفهوم در ادبیات تجارت بین‌الملل، انحراف تجارت نام دارد. انحراف تجارت آثار منفی زیادی در پی دارد، از جمله مهمترین این اثرات، ایجاد اختلال در شرایط طبیعی رقابت بین‌المللی، تقسیم بین‌المللی منابع و بهره‌گیری از مزیت نسبی در سطح بین‌الملل است. تغییر الگوهای مبتنی بر مزیت نسبی در تجارت بین‌المللی در اثر انحراف تجارت در نهایت موجب کاهش رفاه مصرف کنندگان می‌گردد، زیرا مصرف کنندگان محدوده طرح همگرایی ناگزیر هستند به دلیل وجود اثر انحراف تجارت، کالاهای تولید کنندگان منطقه‌ای را با هزینه‌ای بیشتر خریداری نمایند. اثر انحراف تجارت زمانی حادث می‌شود که موانع تجاری برای کشورهای غیر عضو حفظ گردد. معمولاً هزینه انحراف تجارت معادل میزان عوارضی است که بر واردات کالاهای تولید کنندگان غیر منطقه‌ای وضع می‌گردد. براین اساس کاهش موانع تجاری برای صادرکنندگان کشورهای غیر عضو، همزمان با مبادله ترجیحات تجاری بین کشورهای عضو ترتیبات منطقه‌ای، هزینه انحراف تجارت را کاهش داده و یا از بین می‌برد.^۱

انحراف تجارت در دنیای واقعی عمدتاً باعث فشار بر تولید کنندگان غیر منطقه‌ای شده و هزینه‌هایی را بر آنان تحمیل می‌کند، در حالی که تولیدکنندگان داخلی کشورهای عضو ترتیبات تجاری منطقه‌ای از منافع آن برخوردار می‌گردند، لذا آن دسته از ترتیبات تجاری که دارای اثر انحراف تجارت هستند از حمایت داخلی بیشتری برخوردار بوده و با ثبات‌تر هستند.^۲ از نمونه‌های مشهور انحراف تجارت در همگرایی‌های منطقه‌ای، سیاست مشترک کشاورزی اروپا به منظور حمایت از کشاورزان در قالب اعطای یارانه، اعمال تعرفه‌های گمرکی و وضع سهمیه‌های وارداتی برای محصولات

^۱. World Bank (۲۰۰۰)

^۲. Hoekman & Schiff (۲۰۰۲)

کشاورزی تولیدکنندگان غیر منطقه‌ای است که یک مورد مشهور و پر هزینه انحراف تجارت در تاریخ تجارت دنیا محسوب می‌گردد. این سیاست مشترک به کاهش رفاه عمومی در اروپا و سایر نقاط جهان منجر گشت.

۵-۲-۲- ایجاد تجارت

ایجاد تجارت زمانی حادث می‌گردد که تولیدات کارآمدتر و کم هزینه‌تر دیگر کشورهای عضو همگرایی جایگزین تولیدات غیر کارآمد و هزینه بر داخلی گردد.^۱ ایجاد تجارت بدان سبب که مربوط به تولیدات کارآمدتر منطقه نسبت به تولیدات داخل کشور است فاقد هرگونه اثر سوء برای تولید کنندگان غیر منطقه‌ای است. ایجاد تجارت موجب افزایش بهره‌وری و تخصصی شدن تولیدات منطقه‌ای بر پایه مزیت نسبی و نیز بهبود رفاه عمومی کشورهای عضو یک ترتیب تجاری منطقه‌ای می‌گردد.

ترتیبات منطقه‌ایی که به ایجاد تجارت منجر می‌شود به مخالفت گروه‌های ذی‌نفع داخلی می‌انجامد. در نتیجه فضای رقابتی بین تولید کنندگان منطقه‌ای، تولید کنندگان ناکارآمد داخلی دچار بحران شده و ناگزیر به افزایش بهره‌وری و یا خروج از گردونه رقابت می‌شوند. در نتیجه تعطیلی صنایع و تولیدات ناکارآمد تر از پیامدهای منفی ایجاد تجارت به حساب می‌آیند، زیرا باعث کاهش تولیدات داخلی و از دست رفتن فرصت‌های شغلی به علت وفور واردات از تولید کنندگان کارآمدتر منطقه‌ای می‌گردد. این مسئله باعث افزایش فشارهای سیاسی بر علیه این ترتیبات گشته و مقاومت‌هایی را برابر آن‌ها ایجاد می‌کند. به همین دلیل کشورهای عضو غالباً برای جلوگیری از این پیشامدها در جریان آزادسازی تجاری، بخش‌ها و یا محصولات خاصی را از شمول تعهدات آزادسازی مستثنی نموده و یا ابزارهای حفاظتی را برای آن‌ها فراهم می‌کنند.^۲

برای محاسبه اثر انحراف و یا ایجاد تجارت در یک طرح همگرایی از شاخص شدت تجارت^۳ استفاده می‌گردد. شدت تجارت از اندازه‌گیری نسبت تجارت درون منطقه‌ای یک کشور به تجارت فرا منطقه‌ای آن و یا سهم آن در تجارت غیر منطقه‌ای تعیین می‌گردد. این نسبت هم‌چنین می‌تواند در ارتباط با کلیه اعضای یک طرح همگرایی به صورت دسته جمعی محاسبه گردد. این شاخص گویای

^۱. World Bank (۲۰۰۰)

^۲. Hoekman & Schiff

^۳. Trade Intensity

این نکته است که آیا افزایش تجارت درون منطقه‌ای به قیمت کاهش تجارت این منطقه با دنیا اتفاق افتاده یا این افزایش به صورت هماهنگ و متوازن اتفاق افتاده است. هم‌چنین اندازه‌گیری این شاخص نشان می‌دهد که رشد تجارت درون منطقه‌ای و تجارت منطقه با خارج چگونه بوده است.

در این‌جا لازم است به این نکته مهم توجه نماییم که در چارچوب مباحث نظری، انگیزه‌های اقتصادی شکل دهنده و تکمیل‌کننده طرح‌های همگرایی هستند ولی در بسیاری نمونه‌های عملی، این همگرایی‌ها وسیله‌ای برای تامین اهداف سیاسی و امنیتی می‌باشند. در این حالت، روابط اقتصادی به‌عنوان ابزاری برای پیشبرد اهداف سیاست خارجی به‌کار گرفته می‌شود. وجود انگیزه‌های قوی‌تر غیراقتصادی موجب شده‌است تا هزینه‌ها و زیان‌های احتمالی عضویت در چنین ترتیباتی نادیده انگاشته شوند. عمده انگیزه‌های غیر اقتصادی را که ممکن است در شکل‌گیری ترتیبات تجاری منطقه‌ای نقش داشته باشند برقرار ثبات و امنیت در منطقه، افزایش قدرت چانه‌زنی در ارتباط با قدرت‌های بزرگ اقتصادی، مکملی برای اصلاحات داخلی و ... هستند.

۵-۳- شرایط موفقیت همگرایی منطقه‌ای

دلایل اختلاف عملکرد پیمان‌های منطقه‌ای چیست؟ چرا برخی از کشورهای عضو ترتیبات منطقه‌ای به درجه بالایی از همگرایی نایل شده و برخی دیگر از کشورها نمی‌توانند در چارچوب این ترتیبات به اهداف و مقاصد خود برسند؟

به نظر می‌رسد ترکیب اعضای یک طرح همگرایی زمینه‌ساز موفقیت یا عدم موفقیت آن طرح است. پیمان‌هایی که بین کشورهای در حال توسعه برقرار می‌شود بیشتر به ضرر اعضای فقیرتر و کمتر توسعه یافته تمام می‌شود زیرا چنین ترتیباتی فاقد اثر ایجاد تجارت بوده و عموماً موجب بروز انحراف تجارت می‌گردند. عموماً در چنین ترتیباتی، کشور در حال توسعه‌ای که از سطح توسعه صنعتی بالاتری نسبت به سایر اعضا برخوردار است از مزایای همگرایی بهره‌مند می‌شود. از آنجایی که بخش‌های صنعتی عمدتاً در این دسته از کشورها از حمایت بالایی برخوردارند کشورهای عضوی که از سطح صنعتی بالاتری برخوردارند با کاهش تعرفه‌ها و دیگر موانع تجاری در چارچوب این ترتیبات، کشورهای کم توسعه یافته‌تر عضو را به بازار صادراتی محصولات صنعتی خود تبدیل خواهند کرد. بدین ترتیب چنین ترتیبات تجاری منطقه‌ای نابرابر بوده و غالباً موجب انتقال درآمد از کشورهای فقیر به

کشور های پیشرفته‌تر عضو می‌گردند. به عبارت دیگر کشورهای فقیرتر در ترتیبات تجاری جنوب_ جنوب هزینه صنعتی شدن کشورهای توسعه یافته‌تر عضو را می‌پردازند. توزیع نابرابر منافع ناشی از آزادسازی تجاری منطقه‌ای موجب بروز تنش بین اعضا و در حالاتی به از هم پاشیدگی این ترتیبات منجر می‌گردد^۱.

ولی همگرایی اقتصادی کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه یافته منافع بیشتری را برای آن‌ها در بر خواهد داشت. این موضوع غالباً از طریق انتقال تکنولوژی، سرمایه‌گذاری و ایجاد شبکه‌های تولید به کشورهای در حال توسعه اتفاق می‌افتد که خود باعث ارتقا رفاه و سطح درآمد کشورهای در حال توسعه و نزدیک شدن و همگرایی سطح درآمد بین این دو دسته از کشورها خواهد گردید. هم‌چنین همگرایی بین کشورهای در حال توسعه و کشورهای توسعه یافته امکان بیشتری را برای بهره‌گیری آن‌ها از مزیت‌های نسبی خود به دلیل تفاوت در بهره‌مندی از منابع بین این دو دسته از کشورها در مقایسه با کشورهای در حال توسعه با کشورهای در حال توسعه دیگری که عمدتاً از مزیت‌های نسبی مشابه‌ای برخوردارند فراهم می‌کند. این موضوع زمینه برخورداری از ویژگی مکمل بودن اقتصادهای این دو گروه از کشورها را فراهم می‌سازد^۲.

هر چند همگرایی اقتصادی کشورهای در حال توسعه با کشورهای توسعه یافته ممکن است منافع بسیاری را برای آن‌ها در برداشته باشد و منافع ناشی از سرمایه‌گذاری، ایجاد شبکه‌های تولید و انتقال فن‌آوری هزینه‌های انحراف تجارت در ایجاد ترتیبات تجاری منطقه‌ای با این دسته از کشورها را جبران نمایند ولی منافع ناشی از ایجاد تجارت در چارچوب همگرایی اقتصادی اصولاً بین کشورهایی که از سطح توسعه صنعتی یکسان برخوردار بوده و دارای ساختار اقتصادی مشابه می‌باشند تحقق می‌یابد. هرچه بخش‌های اقتصادی کشورهای عضو ترتیبات تجاری منطقه‌ای بیشتر با یکدیگر در رقابت باشند فرصت‌های بیشتری برای تخصصی شدن تولید و ایجاد تجارت فراهم می‌گردد. این مساله هم‌چنین موجب ارتقا بهره‌وری و در نهایت افزایش سطح رفاه مصرف کنندگان این کشورها می‌گردد. آزادسازی تجاری بین کشورهای که دارای ساختار اقتصادی مشابه‌ای می‌باشند موجب می‌شود تا تولید کنندگان

^۱. Bernard Hoekman & Maurice Schiff, ۲۰۰۲.

^۲. همان

داخلی ناگزیر به افزایش کارآیی به منظور مواجهه و رقابت با دیگر تولید کنندگان منطقه‌ای شده و یا به ادغام و یا تعطیلی تن دهند. افزایش سطح رقابت ناشی از آزادسازی تجاری منطقه‌ای هم‌چنین موجب تشویق به کارگیری فناوری‌های جدید گردیده که این عوامل همگی به نوبه خود موجب کاهش هزینه تولید و در نتیجه افزایش سطح رفاه مصرف کنندگان می‌گردند.

از دیگر عواملی که می‌تواند معیاری برای ارزیابی شانس موفقیت یک ترتیب تجاری منطقه‌ای به شمار آید حجم تجارت قبلی اعضای آن ترتیبات است. هرچه سطح تجارت و روابط اقتصادی کشورهای عضو یک ترتیب تجاری قبل از تاسیس بیشتر بوده باشد احتمال ایجاد تجارت در نتیجه همگرایی بین آن‌ها بیشتر خواهد بود. زیرا این کشورها قبل از برخورداری از دسترسی ترجیحی از سطح بالای مبادلات تجاری بهره‌مند بوده و شرکای تجاری طبیعی محسوب می‌شوند و از مزایای نزدیکی و پیوستگی جغرافیایی برای رقابت در بازارهای یکدیگر برخوردار هستند. ایجاد همگرایی بین این دسته از کشورها آثار انحراف تجارت کمتری در بر خواهد داشت.^۱

سامرز و هستون^۲ (۱۹۹۱) بر این عقیده هستند که موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای در ایجاد رفاه کشورها نقش موثرتری دارند؛ نتایج این پژوهش نشان داده است که میزان انحراف تجارت می‌تواند اثرات مثبتی بر کشورهای عضو داشته باشد. این مطالعه شامل کشورهای برونئی، کامبوج، چین، اندونزی، لائوس، میانمار، مالزی، فیلیپین، سنگاپور، تایلند، ویتنام، استرالیا، بلژیک، برزیل، کانادا، فرانسه، آلمان، هنگ کنگ، هند، ایتالیا، ژاپن، مکزیک، هلند، پاناما، تایوان، کره جنوبی، روسیه، اسپانیا، انگلستان و امریکا است.

دملو و پاناگاریا^۳ (۱۹۹۳) موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی را تبعیض‌آمیز دانسته‌اند؛ زیرا این موافقت‌نامه متضمن حرکت به سوی کاهش تعرفه‌ها در میان شرکای تجاری است و تسهیل تجارت با کاهش تعرفه‌ها صورت می‌گیرد و این در حالی است که موانع تجاری به کلی حذف نمی‌شوند و هم‌چنین بیان می‌کنند می‌کنند سطح موافقت‌نامه تجارت ترجیحی که بین دو یا چند کشور منعقد

^۱. Bhagwati & Panagaria

^۲. Summers & Heston

^۳. Dd Melo & Panagraya

می‌شود از سطح آزادسازی تجاری جهانی پایین‌تر است که مقدار اختلاف بستگی به میزان ایجاد تجارت^۱ و انحراف تجارت^۲ ایجاد شده بواسطه برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی مورد نظر دارد. کروگمن^۳ (۱۹۹۱) نشان می‌دهد در صورت وجود موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی مشابه، تلاش‌ها برای برقراری ترتیبات تجارت ترجیحی جدید ممکن است به دلیل آن که در جهان تعداد زیاد بلوک‌های کوچک منطقه‌ای وجود دارد و در هر بلوک تعرفه بهینه در سطح پایینی برقرار است انحراف تجاری ایجاد شده نیز در سطح حداقل باشد که این موضوع برای برقراری موافقت‌نامه جدید می‌تواند موانعی را ایجاد نماید.

ایران تاکنون چند موافقت‌نامه دو جانبه ترجیحی یا تجارت آزاد را اجرایی کرده است و اکنون نیز تلاش می‌کند، این نوع موافقت‌نامه را با کشورهای دیگر اجرایی نماید.

پیش از انعقاد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اوراسیا، ایران طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۹۶ با کشورهای ازبکستان، بوسنی و هرزگوین، پاکستان، ترکیه، تونس، کوبا و پنج کشور عضو (D۸)؛ یعنی، مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان نیز موافقت‌نامه تجارت ترجیحی منعقد کرده است و افزون بر آن، یک موافقت‌نامه تجارت آزاد با سوریه دارد که همگی برقرار هستند. موافقت‌نامه ترجیحی با قرقیزستان، در پی عضویت این کشور در اتحادیه اقتصادی اوراسیا لغو شده است. موافقت ترجیحی یک‌طرفه با بلاروس نیز لغو و موافقت یک‌طرفه با افغانستان در اقلام بسیار محدودی جایگزین آن شده است. جدول (۵-۱) فهرست انواع موافقت‌نامه‌های تجاری ایران و کشورهای شریک تجاری را نشان می‌دهد.

جدول (۵-۱): موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی ایران با سایر کشورها (بر حسب سال انعقاد قرارداد)

ردیف	کشور	تعداد ترجیحات تعرفه‌ای	تاریخ انعقاد
۱	ازبکستان	اعطایی: ۲۷ کد ۶ و ۸ رقمی دریافتی: ۲۷ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۴/۰۳/۲۱
۲	پاکستان	اعطایی: ۳۰۹ کد ۶ رقمی دریافتی: ۳۳۸ کد ۶ رقمی	۱۳۸۵/۰۳/۰۲

^۱Trade Creation

^۲Trade Diversion

^۳ Krugman

ردیف	کشور	تعداد ترجیحات تعرفه‌ای	تاریخ انعقاد
۳	تونس	اعطایی: ۲۵۶ کد ۴، ۶ و ۸ رقمی دریافتی: ۱۷۴ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۶/۰۸/۲۷
۴	کوبا	اعطایی: ۴۴ کد ۸ رقمی دریافتی: ۸۸ کد ۶ و ۸ رقمی	۱۳۸۷/۰۲/۲۲
۵	بوسنی و هرزگوین	اعطایی: ۱۷۰ کد ۶ رقمی دریافتی: ۱۷۰ کد ۴ و ۶ رقمی	۱۳۸۸/۰۶/۱۵
۶	ترکیه	اعطایی: ۱۲۵ کد ۶ رقمی دریافتی: ۱۴۰ کد ۶ رقمی	۱۳۹۳/۰۳/۱۸
۷	دی هشت (مالزی، نیجریه، ترکیه، اندونزی و پاکستان)	اعطایی: ۲۳۰ کد ۸ رقمی دریافتی: ۲۳۰ کد ۸ رقمی	۱۳۹۵/۰۴/۰۱
۸	اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان)	دریافت ترجیح در ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی و اعطا ترجیح در ۳۶۰ کد ۸ رقمی	امضاء شده در ۱۳۹۷/۲/۲۷

منبع: سازمان توسعه تجارت ایران، (۱۳۹۸)^۱

بر اساس جدول (۵-۱) در دوره ۱۳۸۴-۱۳۹۸ جمهوری اسلامی ایران اقدام به برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی با کشورهای مختلف کرده است که آخرین آن‌ها، موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا است که از پنجم آبان ۱۳۹۸ اجرائی می‌شود. در تمامی موافقت‌نامه‌ها، منظور از ترجیحات اعطایی آن است که ایران تعرفه‌های وارداتی خود را در سطح کدهای سیستم هماهنگ شده^۲ (HS) برای کشورهای عضو موافقت‌نامه کاهش داده است که میزان کاهش در موافقت‌نامه مشخص است و منظور از ترجیحات دریافتی آن است که کشورهای عضو موافقت‌نامه برای واردات از ایران نرخ‌های تعرفه خود را در سطح کدهای HS کاهش داده‌اند تا برای آن‌ها هزینه واردات از ایران نسبت به هزینه واردات از سایر کشورهای که عضو موافقت‌نامه نیستند کمتر شده تا به واردات از ایران تمایل بیشتری داشته باشند.

مطالعات داخلی و خارجی زیادی با استفاده از الگوهای تجارت به تجزیه و تحلیل عوامل موثر بر صادرات و واردات کشورها پرداخته‌اند که در زیر به اهم آنها اشاره می‌شود.

^۱. www.tpo.ir

^۲. Harmonized System Codes (HS Code)

آنکتاد^۱ (۲۰۰۲) با استفاده از مدل جاذبه به بررسی اثرات تجاری هفت موافقت‌نامه هم‌گرایی نظیر منطقه کاریکام^۲ (جامعه و بازار مشترک کارائیب یا کاریکام از طریق امضای معاهده چاگواراماس در ترینیداد در سال ۱۹۷۳ میلادی به‌عنوان جنبشی در راستای ایجاد در حوزه کارائیب شکل گرفت و جایگزین نهاد تجارت آزاد کارائیب شد که در سال ۱۹۶۵ تأسیس شده بود. در دهه ۹۰ تجدید نظر در معاهده چاگواراماس به منظور نهادینه‌سازی گسترده‌تر همگرایی منطقه‌ای و ایجاد اقتصاد و بازار واحد کارائیب آغاز شد و در ژوئیه ۲۰۰۱ اتمام یافت، کشورهای عضو این اتحادیه عبارتند از: آنتیگوآ و باربودا، بهاماس، باربادوس، بلیز، دومینیکا، گرانادا، گویان، جامائیکا، مونتسرات و ترینیداد و توباگو است). اکوواس^۳ (جامعه اقتصادی کشورهای غرب آفریقا یا اکواس به‌منظور ایجاد یک بازار مشترک و یک پول واحد و هم‌چنین توسعه همکاری‌های سیاسی و امنیتی ایجاد شده‌است. ایجاد اکواس در واقع قدم مهمی به سوی ایجاد همکاری اقتصادی و وحدت فی‌مابین کشورهای آفریقای غربی است، سند حقوقی ایجاد اکواس معاهده‌ای است که در ۲۸ می ۱۹۷۵ در لاگوس (نیجریه) به وسیله سران دولت‌ها و حکومت‌های تعدادی از کشورهای آفریقای غربی امضا شده‌است. اجرای برخی از مفاد این معاهده نیاز به قواعد دیگری داشت و بنابراین پنج پروتکل نیز در ۵ نوامبر ۱۹۷۶ در لومه (توگو) منعقد شدند. این معاهده در ۱۹۹۳ در بنین مورد بازنگری قرار گرفت، معاهده بازنگری شده از ۱۹۹۵ لازم‌الاجرا شده‌است، اعضای اکواس در حال حاضر شامل کشورهای بنین، بوركینافاسو، ساحل عاج، گامبیا، غنا، گینه، گینه بیسائو، لیبیا، مالی، جمهوری نیجر، نیجریه، سنگال، سیرالئون و توگو است) و مرکوسور^۴ (بازار مشترک کشورهای آمریکای جنوبی یا مرکوسور، شامل کشورهای برزیل، آرژانتین، پاراگوئه، ونزوئلا و اروگوئه پایه‌گذاری شد، در حال حاضر مرکوسور شش عضو اصلی دارد که آخرین آن ونزوئلاست که در سال ۲۰۰۵ به عضویت کامل سازمان پذیرفته شده‌است) پرداخته است. بررسی‌های مدل جاذبه نشان می‌دهد با موافقت‌نامه تجارت ترجیحی هم تجارت درون منطقه‌ای و هم تجارت برون منطقه‌ای افزایش می‌یابد و فقط در مرکوسور ایجاد تجارت^۵ بیش از انحراف تجارت بوده است. به

^۱ UNCTAD

^۲ CARICOM

^۳ ECOWAS

^۴ MERCOSUR

^۵ -تجارت زمانی امکانپذیر است که تولیدات کارآمدتر و کم‌هزینه‌تر دیگر کشورهای عضو هم‌گرایی، جایگزین تولیدات غیرکارآمد و هزینه‌بر داخلی شود.

عبارت دیگر، این مطالعه نشان می‌دهد مقدار تجارت بین کشورهای عضو موافقت‌نامه بیش از مقدار تجارت با کشورهای غیرعضو افزایش یافته است.

ویحیدی و آنگیتا^۱ (۲۰۱۵) به بررسی تجارت دوجانبه اندونزی با استفاده از مدل جاذبه پرداخته‌اند. در این مطالعه ده شریک اول صادراتی اندونزی در دوره ۲۰۱۳-۲۰۰۳ با استفاده از روش پانل دیتا مورد بررسی قرار گرفته‌اند. نتایج نشان می‌دهد هزینه تجارت، نرخ ارز واقعی، تولید ناخالص داخلی سرانه بر صادرات اندونزی موثر بوده است.

چوکدری و همکاران^۲ (۲۰۱۸) در مطالعه خود عوامل موثر بر صادرات نپال به ۲۶ کشور را با استفاده از مدل جاذبه طی دوره ۱۹۹۰-۲۰۱۶ بررسی کرده‌اند. نتایج این تحقیق حاکی از آن است که استفاده از مدل‌های جاذبه در شناسایی عوامل موثر بر صادرات کشورها به خوبی می‌تواند این عوامل را توضیح دهد، هم‌چنین صادرات نپال به هند به دلیل فاصله کم و شباهت‌های دیگر برای نپال از صرفه اقتصادی برخوردار است.

دیسبردیز و ایبرهارت^۳ (۲۰۱۹) با بررسی مدل‌های جاذبه مطالعه شده در ۵۵ ساله گذشته نتیجه‌گیری می‌کنند که به‌طور متوسط برقراری موافقت‌نامه‌های تجاری حداقل ۲۰ درصد موجب افزایش جریان‌ات تجاری شده است

یائو و همکاران^۴ (۲۰۱۹) در مطالعه خود به تجزیه و تحلیل اثرات انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد با استفاده از مدل جاذبه پرداخته‌اند و نتیجه‌گیری می‌کنند موافقت‌نامه تجارت آزاد برای محیط زیست منفعتی ایجاد نمی‌کند بلکه موجب افزایش آلودگی دی اکسید کربن برای دو طرف موافقت‌نامه خواهد. ردینگ و وینتینگ^۵ (۲۰۱۹) در مطالعه خود دریافته‌اند یکی از مهم‌ترین دستاوردهای مدل‌های جاذبه شناسایی عوامل موثر بر جریان‌ات تجاری بین کشورهای منعقد کننده موافقت‌نامه‌های تجاری است که این کار را با استفاده از مدل‌های تقاضای واردات و عرضه صادرات انجام داده‌اند.

^۱. Wahyudi and Anggita

^۲. Chaudhary, et al.

^۳. Desbordesa and Eberhardt

^۴. Yao, et al.

^۵. Redding and Weinstein

رحمان^۱ (۲۰۰۲) در پژوهش خود برای ارزیابی تجارت بنگلادش با ۵۳ شریک تجاری در طی دوره ۱۹۹۹-۱۹۷۲ از مدل جاذبه استفاده کرده و دریافته است موافقت‌نامه تجارت ترجیحی عامل افزایش تجارت بنگلادش بوده است.

واینر^۲ (۱۹۵۰) برای اولین بار در مطالعه خود درباره اثرات اتحادیه گمرکی، اثرات ایجاد و انحراف تجارت را در چارچوب نظریه هم‌گرایی منطقه‌ای مطرح کرده است. نتایج نشان می‌دهد تجارت ترجیحی، تخصیص مجدد منابع و افزایش رفاه را به دنبال دارد. هم‌چنین برقراری همکاری‌های تجاری و اقتصادی بین دو یا چند کشور عامل بروز تغییراتی در الگوی تولید، الگوی مصرف (ناشی از تغییر قیمت واردات)، جریان‌های تجاری، رابطه مبادله، تراز پرداخت‌ها و نرخ رشد می‌شود.

طیبی و آذربایجانی (۱۳۸۰) در مطالعه خود پس از بررسی حجم همکاری‌های اقتصادی و بازرگانی دو کشور ایران و اوکراین، با استفاده از مدل جاذبه امکان برآورد پتانسیل تجاری را با بکارگیری عوامل تاثیرگذار هر دو کشور از قبیل ویژگی‌های ساختار اقتصادی آن‌ها، فاصله جغرافیایی و موافقت‌نامه‌های تجاری- اقتصادی را مورد بررسی قرار می‌دهند و نتیجه‌گیری می‌کنند وجود همکاری‌های اقتصادی بین ایران و اوکراین باعث افزایش پتانسیل تجاری بین دو کشور می‌شود و افزایش قابل ملاحظه‌ای را در جریان‌ات تجاری دو جانبه ایجاد می‌نماید.

جلایی و سلیمانی (۱۳۸۵) در مطالعه خود با استفاده از مدل جاذبه، جریان‌های تجارت دو جانبه بین ایران و کشورهای عضو اکو را در سال ۲۰۰۳ بررسی کرده‌اند. نتایج نشان می‌دهد الگوی تجارت دو جانبه‌ای که بین ایران و سایر شرکای تجاری خود در اکو وجود دارد الگوی هکشر- اوهلین سنتی با تجارت بین صنعتی است، نتایج حاصل از ده بخش مجزا شده نشان می‌دهد که ایران در گروه کالاهای سوم و نهم با کشورهای عضو اکو دارای تجارت درون صنعتی عمودی است که ایران با استفاده از کیفیت برتری که در تولید این کالاها دارد با این کشورها تجارت می‌نماید.

زاغیان و عسگری (۱۳۸۵) در مطالعه خود اثرات پیوستن ایران به موافقت‌نامه بانکوک بر صادرات غیرنفتی کشور را بررسی کرده‌اند. آنها دریافتند کسش‌های درآمدی، قیمتی و قیمت‌جانشینی واردات بانکوک از ایران به ترتیب ۰/۷۸، ۲/۶۱- و ۱/۲۰- می‌باشد. هم‌چنین کسش قیمتی تقاضای واردات

^۱. Rahman

^۲. Viner

بانکوک از ایران به ترتیب در سرفصل‌های پنجم، ششم و پانزدهم برابر با ۱/۵۵، ۱/۴۵ و ۰/۶۶- است. با توجه به کثرت قیمتی فصل پنجم انتظار می‌رود اخذ ترجیحات بیشتر بر اقلام این فصل بتواند به کسب منافع بیش‌تری بیانجامد. در مجموع ضرایب فوق همگی نشان‌دهنده تاثیر مثبت پیوستن ایران به موافقت‌نامه بر صادرات غیرنفتی کشور بوده و ارزیابی کمی این اثرات با استفاده از ضرایب یاد شده و حاشیه ترجیح بر اقلام منتخب، نشان‌دهنده رشدی حدود ۶ درصد در صادرات فصلهای منتخب کشور به اعضاء در وضعیت موجود است.

رحمانی و عسگری (۱۳۸۵) در مطالعه خود با استفاده از مدل جاذبه نشان داده‌اند ایجاد یک بلوک منطقه‌ای در مرکز قاره آسیا می‌تواند تجارت دو جانبه بین این کشورها را افزایش دهد و ایجاد یک بلوک منطقه‌ای در مرکز قاره آسیا تجارت این کشورها با سایر کشورها (صادرات و واردات) را نیز افزایش خواهد داد.

هراتی و همکاران (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای با عنوان بررسی عوامل موثر بر صادرات ایران (کاربرد مدل جاذبه) با استفاده از داده‌های ۲۰۱۲-۲۰۰۰ اقدام به شناسایی عوامل موثر بر صادرات ایران به شرکای تجاری می‌کنند و نتیجه‌گیری نمودند صادرات ایران تا حدود زیادی با توجه به سطح عوامل الگوی جاذبه قابل توجیه است و این الگو در شناسایی شرکای عمده تجاری ایران قابلیت کاربرد دارد.

دهقانی (۱۳۹۴) در مطالعه خود به بررسی عوامل موثر بر صادرات ایران در دوره ۸۶-۱۳۷۹ با استفاده از روش گشتاورهای تعمیم یافته (GMM) و آمار و اطلاعات ۲۳ کد دو رقمی ISIC بخش صنعت دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد سهم بازار، میزان هزینه‌های تحقیق و توسعه، میزان هزینه‌های تبلیغات، سودآوری و نرخ واقعی ارز بر صادرات زیر بخش‌های صنعتی ایران موثر است، هم‌چنین متغیر ساختار بازار یکی از مهم‌ترین متغیرهای موثر بر صادرات ایران است.

با توجه به مطالعات انجام شده، می‌توان گفت این مطالعه در خصوص دوره زمانی تحقیق، کشورهای مورد بررسی، شاخص‌های مورد استفاده، ارزیابی اثرات موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و کشورهای مورد نظر و روش تحقیق دارای مزیت و ارزش افزوده‌ای نسبت آن‌ها است زیرا در عمده مطالعات صورت گرفته در کشور فقط به بحث صادرات پرداخته شده و بعضاً با روش‌های غیر از روش اقتصادسنجی انجام شده‌اند

دو دلیل عمده برای گرایش به موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی وجود دارد، یکی موانع سیاستی بر سر راه تجارت آزاد وجود دارد و نمی‌توان همه آن‌ها را در سراسر جهان از میان برداشت و دیگری آن است که در قالب این موافقت‌نامه‌ها کشورها می‌توانند از منافع حاصل از تجارت محصولاتی که توان رقابت جهانی را ندارند منتفع شوند. به‌طور کلی می‌توان گفت برقراری تجارت ترجیحی بین کشورها ضمن کمک به تسهیل تجاری بین آن‌ها، امکان استفاده از صرفه‌های ناشی از مقیاس را بواسطه گسترش تجارت ممکن می‌سازد. از آنجائی که دلایل مذکور در خصوص موافقت‌نامه میان ایران و اوراسیا نیز صادق است، ارزیابی این موافقت‌نامه در این فصل مدنظر قرار گرفته است که جدیدترین موافقت‌نامه انعقاد یافته ایران است.

کاربرد مدل‌های علوم طبیعی توسط اقتصاددانان مکتب اتریشی و نهادگرایان همواره با انتقاد مواجه بوده‌است ولی اعتبار قابل قبول این الگوها در مطالعات تجربی باعث استفاده از آن‌ها توسط پژوهشگران و اقتصاددانان شده‌است که در این رابطه (هید^۱، ۲۰۰۳) ادعا می‌کند معادله جاذبه^۲ از این الگوها است. در ابتدای دهه ۱۸۶۰، برای اولین بار قانون نیوتون توسط گری^۳ از فیزیک به مطالعات اجتماعی وارد گردید و کاربرد گسترده‌ای پیدا کرد. در ابتدا، این قانون برای توصیف و آزمون پدیده‌های اجتماعی مهاجرت که خصوصیت آن انتقال یا جریان بین دو (بیشتر) مکان است مورد استفاده قرار گرفت و بعدها این معادله در مباحث اقتصادی وارد گردید که در این رابطه (تینبرگن و هیندریکاس^۴، ۱۹۶۲) اولین کسانی بودند که الگوی جاذبه را در جریان‌های تجاری بین کشورها مورد استفاده قرار دادند.

مدل‌های جاذبه سطح تجارت بین دو کشور را برآورد نموده و میزان تاثیر مشخصات سیاستی (از قبیل عضویت در یک اتحادیه اقتصادی مفروض) را بر روی جریان‌های تجاری ارزیابی می‌نماید. این مدل‌ها براساس این ایده شکل گرفته‌اند که تجارت بین دو کشور شبیه نیروی جاذبه بین دو جسم، تابعی مستقیم از جرم کشورها (که در این جا جمعیت و تولید ناخالص داخلی است) و تابعی معکوس از فاصله بین آن‌ها است. با وجود نقصان پایه تئوریک اقتصاد خرد مدل جاذبه اولیه به میزان وسیعی به

^۱. Head

^۲. Gravity Equation

^۳. Garey

^۴. Tinbergen and Endricus

عنوان یک مدل پیش‌بینی کننده برای برآورد سطح تجارت بین دو کشور عمل نموده‌است^۱ (مخصوصاً وقتی که سایر متغیرهای کنترل از قبیل فاصله کشور از مراکز تجاری مهم نیز اضافه شوند). با وجود اینکه مدل جاذبه در بسیاری از مطالعات اولیه تجارت بین‌المللی استفاده شده است، ولی بدلیل این که با مدل هکچر- اوهلین^۲ که بیان می‌دارد جریان‌ات تجارت بدلیل تفاوت در منابع است، سازگار نیست مورد شک و تردید قرار گرفته‌است. با این حال هنوز در بسیاری از مطالعات تجربی به وفور از مدل جاذبه استفاده می‌شود^۳.

مدل جاذبه مقدار جذب فاصله‌ای بین دو یا چند شی را توضیح می‌دهد، تئوری جاذبه کلاسیک در فیزیک نیروی جاذبه α_{ij} بین دو ماده I و J را متناسب با وزن آن‌ها و معکوس با مجذور فاصله d_{ij}^2 بین این دو ماده بیان می‌کند^۴:

$$\alpha_{ij} = \gamma * m_i * m_j * d_{ij}^{-2} \quad (1-5)$$

که γ یک عامل ثابت است.

در ساده‌ترین حالت بر اساس الگوی جاذبه (با فرض ثبات سایر شرایط) تجارت بین کشورها با تولید ناخالص داخلی یا GDP این کشورها ارتباط مستقیم (مثبت) دارد و با فاصله جغرافیایی دو کشور ارتباط معکوس (منفی) دارد به طوری که هرچه فاصله بیشتر باشد تجارت بین دو کشور کمتر است^۵. مبانی نظری مدل‌های جاذبه را می‌توان در مطالعات (لینمان^۶، ۱۹۶۶)، (اندرسون^۷، ۱۹۷۹)، (برگستراند^۸، ۱۹۸۵)، (دیردورف^۹، ۱۹۹۵)، (ایچین جری و ایروین^{۱۰}، ۱۹۹۶)، (راوچ^{۱۱}، ۱۹۹۹)، (باچ و ایگر^{۱۲}، ۱۹۹۷) و (ایگر^{۱۳}، ۲۰۰۰) جستجو نمود که در خصوص توسعه مدل‌های جاذبه تلاش‌های زیادی انجام دادند. با توجه مطالعات مذکور، مدل‌های جاذبه در تجارت بین‌الملل به یکی از با

^۱. Sologa and Winters (۲۰۰۱)

^۲. Heckscher - Ohlin

^۳. Clarete, R.C. Edmonds and J. Seddon. Forthcoming (۲۰۰۱)

^۴. Nijkamp and Reggiani (۱۹۹۲), Harvey (۱۹۶۹)

^۵ - در قانون نیوتن هرچه فاصله دو جرم بیشتر باشد میزان نیروی جاذبه کمتر است.

^۶. Linnman

^۷. Anderson

^۸. Bergstrand

^۹. Deardorff

^{۱۰}. Eichengree and Irwin

^{۱۱}. Rauch

^{۱۲}. Bauch and Eegger

^{۱۳}. Eegger

اهمیت‌ترین یافته‌های تجربی اقتصادسنجی که امکان برآورد جریان‌های تجارت دو طرفه در یک مقطع زمانی خاص و به‌طور هم‌زمان از دیدگاه کشور صادر کننده و وارد کننده را فراهم می‌آورد تبدیل شده‌است. با توجه توسعه مدل‌های جاذبه متغیرهای مانند هزینه حمل و نقل، جمعیت، مرز مشترک، زبان مشترک، عضویت در بلوک‌های تجاری، نواحی آزاد تجاری و پول رایج به‌عنوان عوامل موثر بر جریان تجارت دوجانبه به الگوی اولیه جاذبه اضافه شدند.

Y_i, Y_j درآمد سرانه کشور j و i است، مدل جاذبه در سال t با استفاده از لگاریتم به شکل خطی تبدیل می‌شود که به صورت زیر بازنویسی می‌گردد:

$$LX_{ijt} = \beta_0 + \gamma_1 LX_{ijt-1} + \beta_1 LY_{it} + \beta_2 LY_{jt} + \beta_3 Ly_{it} + \beta_4 Ly_{jt} + \beta_5 LD_{ijt} + \sum_h \delta_h A_{ijht} + U_{ijht} \quad (2-5)$$

در این معادله L نشان دهنده لگاریتم طبیعی هر متغیر است و A_{ijht} مجموعه متغیرهای مجازی را در زمان t نشان می‌دهد که می‌توان آن را به‌صورت زیر بازنویسی نمود.

در ابتدا این مدل‌ها برای داده‌های مقطعی چند کشور یا داده‌های سری زمانی یک کشور به کار می‌رفتند. این شکل برآورد مدل محدودیت‌های آشکار و ضمنی زیادی را بر تصریح مدل تحمیل می‌کرد که از آن جمله اریب‌دار بودن نتایج است. ممکن است در چنین برآوردهایی تعدادی از متغیرها در نظر گرفته نشوند. از سوی دیگر ممکن است این برآوردها نتواند ناهمگنی (تفاوت) بین کشورها را در نظر بگیرد که به‌منظور رفع این مشکلات در سال‌های اخیر از روش برآورد داده‌های تلفیقی^۱ برای تخمین مدل‌های جاذبه استفاده می‌شود یعنی مدل‌های جاذبه با داده‌های پانل نیز قابل تخمین هستند که مجموعه‌ای از داده‌های سری زمانی و مقطعی در آن ترکیب می‌شوند. این روش اثرات ثابت، اثرات ناهمگنی و انفرادی مربوط به کشورها را نیز در نظر می‌گیرد و اثر زمان (t) نیز در چارچوب آن قابل بررسی است در مجموع، در روش داده‌های تلفیقی کارایی بهتر شده و قدرت توضیح دهنده مدل نیز افزایش می‌یابد، در ادامه با استفاده از مدل جاذبه به ارائه الگوی تحقیق می‌پردازیم.

لازم به ذکر است هنگامی که در مدل داده‌های تلفیقی، متغیر وابسته به صورت وقفه در سمت راست ظاهر می‌شود دیگر برآوردهای OLS سازگار نیست (هیشائو^۲، ۱۹۹۵)، (آرلانو و باند^۱، ۱۹۹۵)

^۱. Panel Data

^۲. Hsiao

و (بالتاجی^۲، ۱۹۹۵) و باید به روش‌های برآورد دو مرحله‌ای ۲SLS (اندرسون و هشیائو، ۱۹۸۲)^۳ یا گشتاورهای تعمیم یافته (GMM)، (آرلانو و باند، ۱۹۹۱) استفاده نمود. ماتیاس و سوستر^۴ (۲۰۰۸)، ادعا می‌کنند برآورد ۲SLS ممکن است به دلیل مشکل در انتخاب متغیرهای ابزاری، واریانس‌های بزرگ برای ضرایب را بدست دهد و برآوردها از لحاظ آماری معنی‌دار نباشد. بنابراین روش (GMM) توسط آرلانو و باند برای حل این مشکل پیشنهاد گردید که این برآوردگر از طریق کاهش تورش نمونه پایداری تخمین را افزایش می‌دهد.

۵-۳-۱- الگوی تحقیق

با عنایت به آن که تعداد قابل توجهی از مطالعات تجارت خارجی با استفاده از الگوی جاذبه به بررسی تجارت دو جانبه و عوامل موثر بر آن پرداخته‌اند این گروه از مطالعات را می‌توان به دو دسته مطالعات نظری و تجربی تقسیم نمود. مطالعات نظری بسیاری با هدف برطرف نمودن محدودیت‌های الگوی جاذبه در چارچوب الگوهای مختلف تجارت بوده است که در این خصوص می‌توان به این مطالعات اشاره نمود؛ (آرمینگتون^۵، ۱۹۶۹) با محصولات غیرهمگن و با فرض ترجیحات با کشش جانشینی ثابت و (آندرسون^۶، ۱۹۷۹) با استفاده از الگوی تعادل عمومی اقدام به استخراج الگوی جاذبه نمودند. (دردورف و استرن^۷، ۱۹۹۴) نشان دادند الگوی جاذبه را می‌توان از الگوی هکچر-اوهلین^۸ و تجارت بر مبنای تفاوت در موجودی عوامل تولید کشورها به دست آورد. (برگستراند^۹، ۱۹۸۹) قیمت‌های چندگانه صادرات و واردات را به‌عنوان عامل تعیین کننده جریان تجارت دوجانبه در چارچوب الگوی هکچر-اوهلین وارد نموده و معادله جاذبه را استخراج نمود. در ادامه الگوی مورد نظر این فصل برای صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان) به صورت کلان مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.^{۱۰}

^{۱۰} Arrelano and Bonad

^۲ Baltagi

^۳ Anderson and Hsiao

^۴ Matyas and Sevestre

^۵ Armington

^۶ Anderson

^۷ Deardorff and Stern

^۸ Heckscher-Ohlin Model (H-O Model)

^۹ Bergstrand

^{۱۰} - لازم به ذکر است روابط ارائه شده در این روابط اندیس ۱ مربوط به ایران است و اندیس ۲ مربوط به کشورهای روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان است.

در معادلاتی که در تخمین آن‌ها اثرات غیر قابل مشاهده خاص هر کشور و وجود وقفه متغیر وابسته در متغیرهای توضیحی مشکل اساسی است از برآوردگر (GMM) که مبتنی بر مدل‌های پویای پانلی است استفاده می‌شود (بارو و لی^۱، ۱۹۹۶). برای تخمین مدل به با این روش لازم است ابتدا متغیرهای ابزاری به کار رفته در مدل مشخص شوند. سازگاری برآوردگر (GMM) به معتر بودن فرض عدم همبستگی پیاپی جملات خطا و متغیرهای ابزاری بستگی دارد که می‌تواند به وسیله دو آزمون تصریح شده توسط آرلانو و باند (۱۹۹۱)، آرلانو و بوور^۲ (۱۹۹۵) و بلوندل و باند^۳ (۱۹۹۸) بررسی شود. آزمون اول همان آزمون سارگان^۴ از محدودیت‌های از پیش تعیین شده است که معتبر بودن ابزارها را آزمون می‌کند. دومین آزمون نیز آزمون خودهمبستگی مرتبه دو و آزمون سارگان محدودیت‌های زیادی مشخص (آماره M_2) است که وجود همبستگی پیاپی مرتبه دوم در جملات خطای تفاضلی مرتبه اول را آزمون می‌کند. عدم رد فرضیه صفر هر دو آزمون شواهدی را دال بر فرض عدم همبستگی پیاپی و معتبر بودن متغیرهای ابزاری فراهم می‌کند. برآوردگر (GMM) سازگار است اگر همبستگی پیاپی مرتبه دوم در جملات خطا از معادله تفاضلی مرتبه اول وجود نداشته باشد.

با توجه به آن‌که الگوی مورد نظر این فصل بر پایه برآوردگرهای پویا به روش گشتاورهای تعمیم یافته یا (GMM) است، که بر اساس الگوی استفاده شده توسط بالتاجی (۲۰۰۷) است که می‌توان آنرا به طور خلاصه به صورت زیر تعریف نمود:

$$Y_{it} = \alpha + \beta Y_{it-1} + \gamma x_{it} + \eta_i + \varepsilon_{it} \quad (3-5)$$

در معادله فوق، α_{it} ؛ عرض از مبدأ و Y_{it} ؛ متغیر وابسته و Y_{it-1} متغیر وابسته با یک وقفه زمانی است. هم‌چنین x_{it} ؛ شامل متغیرهای مستقل است که تحت متغیرهای ابزاری نیز بکار می‌روند و η_i ؛ اثر ویژه فردی مستقل از زمان که مربوط به هر یک از کشورها و ε_{it} ؛ جمله خطاست. حال این رابطه را می‌توان بر اساس متغیرهای مورد نظر که در بخش ارئه الگوی تحقیق به بحث گذاشته شد، تصریح نمود:

^۱. Barro and Lee
^۲. Arellano and Bover
^۳. Blundell and Bond
^۴. Sargan Test

$$\begin{aligned}
 X_{ijt} &= \beta_0 + \gamma_1 X_{ijt-1} + \beta_1 (G_{ijt} - G_{ijt-1}) + \beta_2 (S_{ijt} - S_{ijt-1}) \\
 &+ \beta_3 (R_{ijt} - R_{ijt-1}) + \beta_4 (RER_{ijt} - RER_{ijt-1}) + \beta_5 Dis_{ij} \\
 &+ \beta_6 PTA_{ijt} + \beta_7 CL_{ij} + \beta_8 BC_{ij} + \beta_9 PC_{ij} + (\varepsilon_{ijt} - \varepsilon_{ijt-1}) \\
 \varepsilon_{ijt} &= \mu_{ij} + V_{ijt} \quad t = 2007 - 2018
 \end{aligned} \tag{5-4}$$

متغیرها به صورت واقعی (سال پایه ۲۰۰۵) و لگاریتمی در الگو بکار می‌روند.^۱

μ_{ij} نشان دهنده اثرات (ثابت و یا تصادفی) غیرقابل مشاهده تجارت دو جانبه و V_{ijt} نیز خطای باقی‌مانده‌ها را نشان می‌دهد.

در معادله (۵-۴) فرض می‌شود $Cov(\varepsilon_{it}, \varepsilon_{it-1}) = 0$ برقرار است (کوواریانس بین دو جمله اخلاص متوالی برابر صفر است یا جملات اخلاص مستقل از هم هستند) و $Cov(X, \varepsilon_{it}) = 0$ (کوواریانس بین متغیرهای توضیحی و جمله اخلاص برابر صفر است یا متغیرهای توضیحی مستقل از جمله اخلاص هستند) و X بردار متغیرهای توضیحی مدل می‌باشد.

از آزمون سارگان برای قضاوت در خصوص مشخص بودن معادله مورد تخمین استفاده می‌شود و پذیرش فرض صفر بیان‌گر آن است که معادله زیادی مشخص است و مدل به متغیرهای ابزاری که همان متغیر وابسته با وقفه است نیازمند است تا همبستگی بین متغیرهای توضیحی و جمله اخلاص رفع گردد. لازم به ذکر است که برای تخمین سازگار در این روش باید مدل خودرگرسیون جمله اخلاص از مرتبه دو نباشد (در تفاضل مرتبه اول باید جملات اخلاص از فرآیند خودرگرسیونی مرتبه اول داشته باشند).

به صورتی که:

$$\begin{aligned}
 RX_{ijt} &= \text{Log} \left(\frac{X_{ijt} * 100}{PX_{it}} \right), \quad G_{ijt} = \text{Log}(GDP_{it} + GDP_{jt}) \\
 R_{ijt} &= \text{Log} \left[\left(\frac{GDP_{it}}{POP_{it}} \right) - \left(\frac{GDP_{jt}}{POP_{jt}} \right) \right], \quad RER_{ijt} = \text{Log} \left(\frac{ER_{it}}{ER_{jt}} * \frac{CPI_{it}}{CPI_{jt}} \right) \\
 S_{ijt} &= \text{Log} \left[1 - \left(\frac{GDP_{it}}{GDP_{it} + GDP_{jt}} \right)^2 - \left(\frac{GDP_{jt}}{GDP_{it} + GDP_{jt}} \right)^2 \right], \\
 Wdis_{ij} &= \sum_j \frac{Dis_{ij}}{GDP_{jt} / GDP_{wt}}
 \end{aligned} \tag{5-5}$$

^۱ - لازم به ذکر است مدل اساسی و اولی، مورد استفاده در این تحقیق از مطالعات (ای‌گر، ۲۰۰۰) اقتباس شده است.

اندیس $t-1$ در هر متغیر نشان دهنده همان متغیر در دوره قبل است

X_{ijt} : صادرات اسمی ایران به کشور j ام در زمان t

RX_{ijt} : صادرات واقعی ایران به کشور j ام در زمان t

G_{ijt} : مجموع تولید ناخالص داخلی دو کشور صادر کننده و وارد کننده در زمان t

S_{ijt} : شاخص تشابه تولید ناخالص داخلی دو کشور در زمان t ، در واقع بیان می‌کند میزان تجارت دو

کشور با اندازه نسبی آن‌ها در ارتباط است. این شاخص برای نخستین بار توسط (کروگمن و هلیمن^۱،

۱۹۸۵)) برای تحلیل تجارت بین دو کشور ارائه گردید که مقدار آن بین ۰/۵ تا صفر (با توجه به

فرمول ارائه شده) است.

R_{ijt} : تفاوت درآمد سرانه بین دو کشور صادر کننده و وارد کننده در زمان t است، این شاخص برای

اولین مرتبه توسط (هلیمن^۲، ۱۹۸۷) ارائه و در الگوهای جاذبه مورد استفاده قرار گرفت. همچنین در

این شاخص $\frac{GDP}{POP}$ در هر کشور یک جانشینی برای نسبت سرمایه به نیروی کار (این نسبت تولید

ناخالص داخلی سرانه نیروی کار است و با توجه به آن که تولید از دو عامل سرمایه و نیروی کار بدست

می‌آید این تعبیر که این نسبت جانشینی برای نسبت سرمایه به نیروی کار است صحیح خواهد بود)

است.

RER_{ijt} : نرخ مبادله واقعی ارز در زمان t

PX_{it} : شاخص قیمت صادراتی ایران

$Wdis_{ij}$: فاصله تعدیل شده بر حسب GDP کشور وارد کننده و GDP جهانی^۳ و فاصله پایتخت دو کشور

کشور ایران و شرکای تجاری

GDP_{jt} : تولید ناخالص داخلی کشور وارد کننده در زمان t

GDP_{wt} : تولید ناخالص جهان در زمان t

ER_{it} : نرخ ارز ایران بر حسب دلار آمریکا

ER_{jt} : نرخ ارز در کشور j ام بر حسب دلار آمریکا

^۱. Helpman and Krugman

^۲. Helpman

^۳. Head (۲۰۰۳)

CPI_{it} : شاخص قیمت‌ها در ایران در زمان t

CPI_{jt} : شاخص قیمت‌ها در کشور j ام در زمان t

POP_{it} : جمعیت کشور i در زمان t

POP_{jt} : جمعیت کشور j در زمان t

PTA_{ijt} : متغیر دامی نشان دهنده موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین دو کشور صادرکننده و واردکننده

در زمان t

BC_{ijt} : متغیر دامی نشان دهنده مرز مشترک دو کشور صادرکننده و واردکننده

CL_{ijt} : متغیر دامی نشان دهنده زبان مشترک دو کشور صادرکننده و واردکننده

PC_{ijt} : متغیر دامی نشان دهنده اشتراکات سیاسی دو کشور صادرکننده و واردکننده

هم‌چنین فرض می‌شود $(0, \sigma_{\mu}^2) \square \mu_{ij}$ و $(0, \sigma_v^2) \square V_{ijt}$ باشد و μ_{ij} مستقل از V_{ijt} است و متغیرهای توضیحی باید از μ_{ij} و V_{ijt} در تمام مقاطع (ij) و زمان (t) مستقل باشند.

نیروی کار: کل نفر - سال نیروی کار یک کشور با فرض همگن بودن شاغلان در هر طبقه‌ای که براساس گروه‌های عمده فعالیت و وضع شغلی طبقه‌بندی شده‌اند، در برخی از مطالعات نیروی کار برحسب واحدهای معادل بهره‌وری همگن در نظر گرفته می‌شوند و در برخی دیگر برحسب دریافتی واحدهای نیروی کار همگن می‌شوند.

سرمایه فیزیکی: موجودی سرمایه که شامل کلیه ساختمان‌ها، ماشین‌آلات، تجهیزات و ابزار و ادوات و امثال آن که در فرایند تولید بکار گرفته می‌شود.

وفور نسبی عوامل: براساس نظریات مطرح وفور نسبی عوامل تولید، هر کشوری معمولاً کالایی را تولید و صادر می‌کند که در تولید آن کالا، مقدار بیشتری از عامل نسبتاً فراوان در کشور استفاده شده باشد، یعنی فراوانی نسبی یک عامل تولید در کشور نسبت به سایر کشورها.

ساختار اقتصادی: اکثر علمای اقتصادی، تغییر ساختار اقتصادی را به صورت انتقال از اقتصاد سنتی به اقتصاد توسعه می‌دانند. به عبارت دیگر، هرچه کشور در فرآیند تولیدات به سمت استفاده از سرمایه و تکنولوژی با مهارت‌های بالا حرکت کند و هم‌چنین رابطه مثبت میان سهم‌های نسبی صادرات و واردات صنایع بهره‌مند از مهارت‌های سطح بالا و با فناوری از نشانه‌های بهبود روند ساختار

اقتصادی کشور است. یعنی طی دوره مطالعه در تولید کالاهای صادراتی از چه عواملی به نسبت بیشتر استفاده می‌شود؛ سرمایه فیزیکی، نیروی کار ساده، منابع طبیعی و مواد خام. همچنین کالاهای وارداتی از نظر عامل‌بری چگونه است.

۵-۳-۲- شرح داده‌ها

در این مطالعه برای تحلیل داده‌ها و مدل‌های مورد استفاده از روش کتابخانه‌ای و اسنادی استفاده خواهد شد. تمام داده‌ها بر اساس قیمت ثابت سال ۲۰۰۵ است. در راستای هدف مطالعه یعنی عوامل موثر بر صادرات ایران به منطقه اقتصادی اوراسیا در دوره ۲۰۱۸-۲۰۰۷ از دو دسته متغیر استفاده نموده‌ایم. دسته متغیرهای در دسترس مانند صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان)، نرخ ارز ایران (رسمی)، نرخ ارز کشورهای عضو اتحادیه، شاخص قیمت مصرف کننده ایران، شاخص قیمت مصرف کننده در کشورهای عضو اتحادیه، جمعیت ایران، جمعیت کشورهای عضو اتحادیه و فاصله بین پایتخت ایران (تهران) با پایتخت‌های کشور عضو اتحادیه است و دسته دیگر، متغیرهای هستند که بر اساس قواعد و فرمول‌های ارائه شده برای هر کدام محاسبه شده که شامل متغیرهای مجموع تولید ناخالص داخلی ایران با هریک از کشورهای عضو اتحادیه، شاخص تشابه تولید ناخالص داخلی ایران با هریک از کشورها و متغیر تفاوت درآمد سرانه بین ایران با هریک از کشورها است.

۵-۴- نتایج تجربی

استفاده از روش (GMM) پانل دیتای پویا در بردارنده مزیت‌های هم‌چون لحاظ کردن ناهمسانی واریانس فردی و اطلاعات بیشتر و حذف تورش‌های موجود در رگرسیون‌های مقطعی است که منجر به برآوردهای دقیق‌تر، کارایی بیشتر و هم‌خطی کمتر خواهد بود. به‌طور کلی می‌توان مزیت برآوردگر (GMM) پویا را در؛ کاهش هم‌خطی، رفع مسئله درون‌زا بودن متغیرها، حذف اثر متغیرهایی در طی زمان ثابت هستند و افزایش بعد زمانی متغیرها خلاصه نمود.

۵-۴-۱- جامعه آماری

جامعه آماری این برآورد متشکل از شش کشور ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، ارمنستان، بلاروس، قزاقستان و قرقیزستان است. داده‌های مورد استفاده متعلق به دوره زمانی

۲۰۱۶-۲۰۰۷ است. این اطلاعات از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سایت‌های WDI، WITS، ITC و IFS استخراج شده‌اند و برای تخمین مدل جاذبه از نرم افزار Stata استفاده شده‌است.

جدول (۵-۲): خلاصه آمارهای اصلی تحقیق

متغیر	تعداد مشاهده	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
صادرات حقیقی	۶۰	۷۹/۵۵	۱۰۰/۸۶	۰/۵۶	۴۶۵/۲۲
واردات حقیقی	۶۰	۱۰۷/۹۳	۱۱۱/۴۴	۱/۱۶	۴۳۴/۳۵
شاخص قیمت صادراتی	۶۰	۲۰۳/۱۸	۹۵/۹۸	۷۹/۹۳	۳۳۴/۱۵
شاخص قیمت وارداتی	۶۰	۱۱۹/۴۹	۲۴/۴۵	۸۶/۷۸	۱۵۹/۳۵
GDP کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا	۶۰	۳/۷۲	۶/۳۱	۴/۳۲	۱/۷۲
جمعیت کشورهای عضو اتحادیه	۶۰	۳/۵۷	۵/۴۶	۲۹۷۶۵۳۸	۱/۴۴
نرخ ارز ایران	۶۰	۱۹۹۹۹	۱۰۹۷۷	۹۲۸۱/۱۵	۴۰۸۶۴/۳۳
جمعیت ایران	۶۰	۷/۶۲	۳۳۱۲۳۶۹	۷/۱۳	۸/۱۸
GDP ایران	۶۰	۷/۹۳	۴/۰۶	۴/۵۵	۵/۷۴
GDP جهان	۶۰	۷/۱۷	۷/۱۸	۶/۳۰	۸/۵۶
CPI ایران	۶۰	۱۹۵/۹۳	۱۰۳/۹۸	۶۳/۷۹	۳۵۸/۲۰
CPI کشورهای عضو اتحادیه	۶۰	۱۴۷/۳۰	۹۱/۷۱	۶۹/۶۲	۴۷۳/۹۵
شاخص تشابه تولید ناخالص داخلی دو کشور	۶۰	۰/۹۳	۰/۵۱	-۱/۷۳	-۰/۴۰
نرخ ارز کشورهای عضو اتحادیه	۶۰	۱۴۰/۷۰	۱۵۸/۴۹	۰/۲۱	۴۸۲/۹۹
مجموع تولید ناخالص داخلی دو کشور صادر کننده و وارد کننده	۶۰	۱۱/۸۶	۰/۲۴	۱۱/۶۶	۱۲/۳۶
مسافت	۶۰	۲۰۹۵/۵۰	۵۸۱/۵۸	۷۸۹	۲۷۴۳

ماخذ: آمار و اطلاعات WDI و محاسبات تحقیق

۵-۴-۲- آزمون ساکن بوده متغیرها

در این قسمت نتایج تجربی حاصل از برآورد مدل تحقیق یا رابطه (۸) را ارائه می‌کنیم. مدل تحت بررسی این مطالعه پس از انجام آزمون‌های مانایی (ساکن بودن) و آزمون همگرایی متغیرها برآورد می‌گردد. برای انجام آزمون مانایی از آزمون؛ ایم، پسران و شین^۱، (IPS) همراه با متغیر روند زمانی و عرض از مبدا استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۵-۳) ارائه شده است. در این آزمون فرضیه H_0 بیان‌گر آن است که متغیر مورد نظر ریشه واحد دارد (غیر ساکن است) و فرضیه H_1 بیان‌گر آن است که متغیر مورد نظر ساکن است.

^۱. Im-Pesaran-Shin Unit Test (IPS)

جدول (۳-۵): نتایج احتمال آزمون ریشه واحد

P-Value		متغیر	
تفاضل مرتبه اول متغیرها	سطح		
۰/۰۴*	۰/۱۱	لگاریتم صادرات واقعی	X_{ijt}
۰/۰۳*	۰/۶۹	لگاریتم مجموع تولید دو کشور	G_{ijt}
۰/۰۱*	۰/۰۶	لگاریتم شاخص تشابه	S_{ijt}
۰/۰۳*	۰/۵۴	لگاریتم شاخص تفاوت درآمد	R_{ijt}
۰/۰۴*	۰/۵۷	لگاریتم نرخ ارز واقعی (در معادله صادرات)	RER_{ijt}
۰/۰۳*	۰/۴۲	لگاریتم مسافت تعدیل شده	$Wdis_{ij}$
۰/۰۰*	۰/۰۹	لگاریتم واردات واقعی	M_{ijt}
۰/۰۰*	۰/۱۶	لگاریتم نرخ ارز واقعی (در معادله واردات)	RER_{ijt}

*: رد فرضیه H_0

ماخذ: محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۳-۵) که نشان می‌دهد متغیرهای مورد بررسی همگی دارای ریشه واحد هستند و با یک مرتبه تفاضل‌گیری تبدیل به متغیر ساکن می‌شوند ضرورت دارد که وجود روابط بلندمدت همگرایی در بین متغیرهای الگو انجام گیرد که نتایج آن در جدول (۳-۵) ارائه شده است.

۳-۴-۵- تخمین مدل صادرات

در این قسمت تخمین صادرات ایران به کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته می‌شود، نتایج با استفاده از برآوردگر (GMM) پانل دیتای پویا در جدول (۴-۵) ارائه شده است.

جدول (۵-۴): نتایج برآورد الگوی صادرات طی دوره ۲۰۰۷-۲۰۱۸ به روش (GMM)

متغیر توضیحی	ضریب	احتمال
X_{ijt-1}	۰/۴۴	۰/۰۰*
G_{ijt}	۰/۸۲	۰/۰۳*
S_{ijt}	-۲/۳۴	-۰/۰۸**
R_{ijt}	-۰/۱۳	-۰/۰۲*
RER_{ijt}	۰/۴۰	۰/۰۲*
Wdis	-۲/۹۵	-۰/۰۰*
PTA	۰/۳۹	۰/۰۰*
احتمال آماره آزمون سارگان	۰/۲۰۸	
احتمال AR(۱) آماره آزمون همبستگی مرتبه اول پسماندها یا	۰/۰۴۹	
احتمال AR(۲) آماره آزمون همبستگی مرتبه دوم پسماندها یا	۰/۳۳۶	
تعداد مشاهدات	۵۰	
تعداد مقاطع	۵	

ماخذ: محاسبات تحقیق * معنی‌دار در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ** معنی‌دار در سطح اطمینان ۹۰ درصد

نتایج جدول (۵-۴) نشان می‌دهد آزمون سارگان و آزمون‌های همبستگی از مرتبه اول و دوم پسماندها صحت اعتبار تخمین الگو را با روش (GMM) تایید می‌کند. مشاهده می‌گردد ضریب متغیر صادرات در دوره یک قبل مثبت و مورد انتظار است و می‌توان گفت با فرض ثبات سایر شرایط هرچقدر صادرات در دوره قبل بیشتر باشد در این دوره نیز می‌تواند صادرات افزایش یابد که نشان دهنده ثبات روابط تجاری نیز می‌تواند باشد.

ضریب متغیر G_{ijt} (جمع تولید ناخالص داخلی دو کشور صادر کننده و وارد کننده) مثبت و مورد انتظار است به گونه‌ای که می‌توان با گفت با افزایش اندازه کشورهای طرف تجاری ایران میزان صادرات ایران به این کشورها نیز افزایش خواهد یافت.

ضریب متغیر S_{ijt} (تشابه اقتصادی) دارای علامت منفی است و نشان دهنده آن است که هرچه تشابهات اقتصادی بین ایران و کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) کمتر باشد میزان صادرات ایران به این کشورها بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر تفاوت درآمد سرانه دو کشور صادر کننده و وارد کننده یعنی R_{ijt} نیز دارای علامت منفی است که نشان می‌دهد هرچه تفاوت بین درآمد صادر کننده (ایران) و وارد کننده (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) کمتر باشد میزان صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری نیز بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر نرخ ارز RER_{ijt} نشان دهنده اثر مثبت افزایش نرخ ارز بر صادرات ایران است، بدین معنی که متغیر نرخ ارز بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری افزایش صادرات ایران به شرکای تجاری استفاده نمود.

متغیر مسافت تعدیل شده بر حسب درآمد کشور وارد کننده و درآمد جهانی نیز بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) دارای اثر منفی است و به گونه‌ای جانمایی برای هزینه صادرات است.

ضریب متغیر موافقت‌نامه تجارت ترجیحی برابر با ۰/۳۹ است که نشان می‌دهد برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موجب افزایش صادرات ایران به میزان ۴۷/۷۰ درصد خواهد شد.

۴-۴-۵- تخمین مدل واردات

تصریح الگوی واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا با توجه مبانی تحقیق و مطالب ارائه شده در قسمت‌های قبل به صورت در نظر گرفته می‌شود:

$$\begin{aligned}
 M_{ijt} = & \beta_0 + \gamma_1 M_{ijt-1} + \beta_1 (G_{ijt} - G_{ijt-1}) + \beta_2 (S_{ijt} - S_{ijt-1}) \\
 & + \beta_3 (R_{ijt} - R_{ijt-1}) + \beta_4 (RER_{ijt} - RER_{ijt-1}) + \beta_5 Dis_{ij} \\
 & + \beta_6 PTA_{ijt} + \beta_7 CL_{ij} + \beta_8 BC_{ij} + \beta_9 BC_{ij} + (\varepsilon_{ijt} - \varepsilon_{ijt-1}) \\
 & \varepsilon_{ijt} = \mu_{ij} + V_{ijt} \quad t = 2007 - 2018
 \end{aligned}
 \tag{۴-۵}$$

متغیرها به صورت واقعی (سال پایه ۲۰۰۵) و لگاریتمی در الگو بکار می‌روند

به صورتی که:

$$\begin{aligned}
 RM_{ijt} &= \text{Log} \left(\frac{M_{ijt} * 100}{PM_{it}} \right), \quad G_{ijt} = \text{Log}(GDP_{it} + GDP_{jt}) \\
 R_{ijt} &= \text{Log} \left| \left(\frac{GDP_{it}}{POP_{it}} \right) - \left(\frac{GDP_{jt}}{POP_{jt}} \right) \right|, \quad RER_{ijt} = \text{Log} \left(\frac{ER_{jt}}{ER_{it}} * \frac{CPI_{jt}}{CPI_{it}} \right) \\
 S_{ijt} &= \text{Log} \left[1 - \left(\frac{GDP_{it}}{GDP_{it} + GDP_{jt}} \right)^2 - \left(\frac{GDP_{jt}}{GDP_{it} + GDP_{jt}} \right)^2 \right], \\
 Wdis_{ij} &= \sum_j \frac{Dis_{ij}}{GDP_{jt} / GDP_{wt}}
 \end{aligned}
 \tag{Y-5}$$

اندیس t-1 در هر متغیر نشان دهنده همان متغیر در دوره قبل است

M_{ijt} : واردات اسمی ایران به کشور j ام در زمان t

RM_{ijt} : واردات واقعی ایران به کشور j ام در زمان t

PM_{it} : شاخص قیمت وارداتی ایران

همچنین فرض می‌شود $(0, \sigma_{\mu}^2) \square \mu_{ij}$ و $(0, \sigma_V^2) \square V_{ijt}$ باشد و μ_{ij} مستقل از V_{ijt} است و متغیرهای

توضیحی باید از μ_{ij} و V_{ijt} در تمام مقاطع (ij) و زمان (t) مستقل باشند.

جدول (5-5): نتایج برآورد الگوی واردات طی دوره 2007-2018 به روش (GMM)

متغیر توضیحی	ضریب	احتمال
M_{ijt-1}	۰/۵۰	۰/۰۰*
G_{ijt}	۰/۳۹	۰/۰۶**
S_{ijt}	۰/۲۳	۰/۰۲*
R_{ijt}	۰/۴۱	۰/۰۱*
RER_{ijt}	-۰/۱۲	۰/۰۸**
$Wdis$	-۰/۱۸	-۰/۰۵*
PTA	۰/۱۲	۰/۰۳*
احتمال آماره آزمون سارگان		۰/۲۴۲
احتمال آماره آزمون همبستگی مرتبه اول پسماندها یا AR(1)		۰/۰۳

۰/۷۷	AR(۲) احتمال آماره آزمون همبستگی مرتبه دوم پسماندها یا
۵۰	تعداد مشاهدات
۵	تعداد مقاطع

ماخذ: محاسبات تحقیق * معنی‌دار در سطح اطمینان ۹۵ درصد، ** معنی‌دار در سطح اطمینان ۹۰ درصد

نتایج جدول (۵-۵) نشان می‌دهد آزمون سارگان و آزمون‌های همبستگی از مرتبه اول و دوم پسماندها صحت اعتبار تخمین الگو را با روش (GMM) تایید می‌کند. مشاهده می‌گردد ضریب متغیر واردات در دوره یک قبل مثبت و مورد انتظار است و می‌توان گفت با فرض ثبات سایر شرایط هرچقدر واردات در دوره قبل بیشتر باشد در این دوره نیز می‌تواند واردات افزایش یابد که نشان دهنده ثبات روابط تجاری نیز می‌تواند باشد.

ضریب متغیر G_{ijt} (جمع تولید ناخالص داخلی دو کشور صادر کننده و وارد کننده) مثبت و مورد انتظار است به گونه‌ای که می‌توان با گفت با افزایش اندازه کشور ایران میزان واردات ایران از این کشورها نیز افزایش خواهد یافت.

ضریب متغیر S_{ijt} (تشابه اقتصادی) دارای علامت مثبت است و نشان دهنده آن است که هرچه تشابهات اقتصادی بین ایران و کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) بیشتر باشد میزان واردات ایران از این کشورها بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر تفاوت درآمد سرانه دو کشور صادر کننده و وارد کننده یعنی R_{ijt} نیز دارای علامت مثبت است که نشان می‌دهد هرچه تفاوت بین درآمد صادر کننده (ایران) و وارد کننده (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) بیشتر باشد میزان واردات ایران از کشورهای طرف تجاری نیز بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر نرخ ارز RER_{ijt} نشان دهنده اثر منفی افزایش نرخ ارز بر واردات ایران است، بدین معنی که متغیر نرخ ارز بر واردات ایران از کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری و کنترل واردات از شرکای تجاری استفاده نمود.

متغیر مسافت تعدیل شده بر حسب درآمد کشور وارد کننده و درآمد جهانی نیز بر واردات ایران از کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) دارای اثر منفی است و به گونه‌ای جانمایی برای هزینه صادرات کشورهای صادر کننده کالا به ایران است. ضریب متغیر موافقت‌نامه تجارت ترجیحی برابر با ۰/۱۲ است که نشان می‌دهد برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موجب افزایش واردات ایران به میزان ۱۲/۷۵ درصد خواهد شد.

۵-۵- خلاصه و جمع بندی

در این فصل از تحقیق به تجزیه و تحلیل اثر برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) با استفاده از مدل جاذبه، و آمار و اطلاعات ۲۰۱۸-۲۰۰۷ (سال پایه ۲۰۰۵) بر صادرات و واردات ایران پرداخته گردید. در این فصل برای دستیابی به تخمین‌هایی با کارایی بالاتر و دقت بیشتر از روش (GMM) پانل دیتای پویا استفاده شده است.

با افزایش اندازه (تولید ناخالص داخلی) کشورهای طرف تجاری ایران میزان صادرات ایران به این کشورها نیز افزایش خواهد یافت که روسیه و قزاقستان بزرگ‌ترین اقتصادهای اوراسیا هستند. هرچه تشابهات اقتصادی بین ایران و کشورهای طرف تجاری کمتر باشد میزان صادرات ایران افزایش خواهد یافت که بلاروس، ارمنستان و قرقیزستان کم‌ترین تشابهات اقتصادی را با ایران دارند. هرچه تفاوت بین درآمد صادر کننده و وارد کننده کمتر باشد میزان صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری افزایش خواهد یافت که بلاروس کمترین تفاوت درآمدی را با ایران دارد، روسیه و قزاقستان وضعیتی بهتر از ایران و ارمنستان و قرقیزستان وضعیتی بدتر از ایران دارند.

متغیر نرخ ارز بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری افزایش صادرات ایران به شرکای تجاری استفاده نمود به گونه‌ای با افزایش یک درصد در نرخ ارز می‌توان انتظار داشت صادرات ایران ۰/۴ درصد افزایش یابد.

متغیر مسافت بر صادرات ایران دارای اثر منفی است و مانند جانمایی برای هزینه صادرات عمل می‌کند، ارمنستان نزدیک‌ترین و بلاروس و قرقیزستان دورترین هستند. مرز مشترک نیز از عوامل موثر

بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری اتحادیه (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) است، ایران صرفاً با ارمنستان مرز مشترک زمینی و با روسیه و قزاقستان مرز مشترک دریایی دارد.

برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و شرکای تجاری خود اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موجب افزایش صادرات ایران خواهد شد. میزان افزایش صادرات، حدود ۴۸ درصد برآورد شده است که مهم‌ترین عوامل موثر بر آن، به ترتیب اندازه تولید ناخالص داخلی، شاخص تشابه اقتصادی و شاخص تفاوت درآمد سرانه بوده‌اند. با توجه به آن‌که متغیر نرخ ارز بر صادرات ایران به کشورهای مورد مطالعه مثبت است و داری کششی در حدود ۰/۴ درصد است توصیه می‌گردد هر ساله به نرخ ارز اجازه افزایش داده شود تا صادرات کشور بتواند از این کانال که در اختیار سیاست‌گذار داخلی است افزایش یابد و این موضوع که نرخ واقعی ارز بعنوان عاملی که باید منجر به افزایش درجه رقابت بین‌المللی کشور و در نتیجه افزایش صادرات گردد در این فصل نیز تایید می‌گردد و انتظار می‌رود با افزایش نرخ ارز (افزایش قدرت رقابتی و افزایش صادرات) را سبب گردد.

ضریب متغیر G_{ijt} (جمع تولید ناخالص دلخلی دو کشور صادر کننده و وارد کننده) مثبت و مورد انتظار است به گونه‌ای که می‌توان با گفت با افزایش اندازه کشور ایران میزان واردات ایران از این کشورها نیز افزایش خواهد یافت.

ضریب متغیر S_{ijt} (تشابه اقتصادی) دارای علامت مثبت است و نشان دهنده آن است که هرچه تشابهات اقتصادی بین ایران و کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) بیشتر باشد میزان واردات ایران از این کشورها بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر تفاوت درآمد سرانه دو کشور صادر کننده و وارد کننده یعنی R_{ijt} نیز دارای علامت مثبت است که نشان می‌دهد هرچه تفاوت بین درآمد صادر کننده (ایران) و وارد کننده (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) بیشتر باشد میزان واردات ایران از کشورهای طرف تجاری نیز بیشتر خواهد بود.

ضریب متغیر نرخ ارز RER_{ijt} نشان دهنده اثر منفی افزایش نرخ ارز بر واردات ایران است، بدین

معنی که متغیر نرخ ارز بر واردات ایران از کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری و کنترل واردات از شرکای تجاری استفاده نمود.

متغیر مسافت تعدیل شده بر حسب درآمد کشور وارد کننده و درآمد جهانی نیز بر واردات ایران از کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) دارای اثر منفی است و به گونه‌ای جانشینی برای هزینه صادرات کشورهای صادر کننده کالا به ایران است. ضریب متغیر موافقت‌نامه تجارت ترجیحی برابر با ۰/۱۲ است که نشان می‌دهد برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موجب افزایش واردات ایران به میزان ۱۲/۷۵ درصد خواهد شد.

فصل ششم: ارزیابی و تجزیه و تحلیل اکمال تجاری بین ایران و هریک از کشورهای عضو

اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این فصل به تجزیه و تحلیل عوامل موثر بر انتخاب اقلام کالائی در سطح کدهای شش رقمی HS با استفاده از شاخص‌ها و روش‌هایی از قبیل شاخص‌های تعیین پتانسیل تجاری، معیار آلن، شاخص درایسدل، شاخص تشابه و مکملی فینگر - کرینین، شاخص تشابه صادرات - واردت، شاخص پتانسیل ساده، مزیت نسبی آشکار شده و ماندگاری صادرات را مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهیم داد.

۶-۲- تعیین پتانسیل تجاری

آنکتاد^۱ (۲۰۰۵) در تخمین و برآورد پتانسیل تجاری بر اساس مدل جاذبه یک نوآوری در شبیه‌سازی پتانسیل تجاری دو جانبه^۲ (TradeSim) را ارائه نموده است، زیرا مدل‌های قبلی اهداف آنکتاد را در زمینه برآورد پتانسیل تجاری دوجانبه بین یک کشور در حال توسعه و یا اقتصادهای در حال گذار با هر یک از طرف‌های تجاری آن‌ها تامین نمی‌کرد که در این شرایط مدل تکمیلی برآورد پتانسیل تجاری کشورهای مذکور با تکیه بر پشتوانه نظری و مطالعات تجری نسبتاً قوی تحت عنوان مدل (TradeSim) یا مدل شبیه‌سازی پتانسیل تجاری دو جانبه توسط این سازمان ارائه گردید^۳، این مدل امکان برآورد میزان پتانسیل تجاری در هر دو سطح کلان و بخشی نه صرفاً کالایی را مهیا می‌سازد.

در این روش، ابتدا بایستی ساختار صادرات و واردات کشورها بر حسب گروه‌های مختلف کالایی مشخص نمود. بدین ترتیب که ارزش واردات گروه کالایی یک کشور را بر حسب طبقه‌بندی مختلف کالایی و بازار مشخص در نظر گرفته، سپس در مقابل آن، باید ارزش صادرات کشور طرف تجاری را از همان گروه کالایی مشخص نمود، بدین صورت برای هر کشور یک بردار صادرات یا واردات به وجود می‌آید و در نهایت با استفاده از روش‌ها و شاخص‌های مربوطه به اندازه‌گیری و برآورد پتانسیل تجاری جهت تجزیه و تحلیل امکان تجارت پرداخته می‌شود. در مطالعات تجربی در زمینه بررسی و تجزیه و تحلیل امکان تجارت دوجانبه با استفاده از روابط ریاضی که مبتنی بر مقایسه ترکیب کالایی جریان‌های تجاری استوار است روش‌ها و شاخص‌های مختلفی مورد استفاده قرار گرفته که در این تحقیق به عمده‌ترین آن‌ها پرداخته می‌شود که در ادامه جداول تشابه صادرات ایران و واردات

^۱. UNCTAD

^۲. Trade Simulation / Model of Bilateral Trade Potential (TradeSim)

^۳. Market Analysis Section (۲۰۰۵)

کشورهای عضو اتحادیه در دوره ۱۸-۲۰۱۵ ارائه می‌گردد، در جدول (۶-۱) کدهای دو رقمی HS مورد استفاده در این قسمت معرفی می‌شود.

جدول (۶-۱): معرفی کدهای دو رقمی HS

ردیف	کد HS	شرح	ردیف	کد HS	شرح
۱	۰۱	حیوانات زنده	۴۹	۴۹	کتاب، روزنامه، تصویر و سایر محصولات
۲	۰۲	گوشت و احشاء خوراکی	۵۰	۵۰	ابریشم
۳	۰۳	ماهیها و قشرداران صدقداران و سایر	۵۱	۵۱	پشم، موی نرم (کرک) یا زبر حیوان، نخ و
۴	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۵۲	۵۲	پنبه
۵	۰۵	سایر محصولات حیوانی، که در جای دیگر	۵۳	۵۳	الیاف طبیعی
۶	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۵۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی
۷	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۵۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره
۸	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۵۶	۵۶	آوات، نمد و پارچه‌های نیافته، نخ‌های
۹	۰۹	قهوه، چای، ماته و ادویه	۵۷	۵۷	فرش و سایر کف‌پوشها از مواد نساجی
۱۰	۱۰	غلات	۵۸	۵۸	پارچه‌های تار و پودباف مخصوص، پارچه
۱۱	۱۱	محصولات صنعت آردسازی - مالت - نشاسته	۵۹	۵۹	پارچه‌های نسجی آغشته، اندوده
۱۲	۱۲	دانه و میوه‌های روغندار - دانه و	۶۰	۶۰	پارچه‌های کشیاف یا قلاب‌باف
۱۳	۱۳	انگم‌ها، رزین‌ها و سایر شیرها و عصاره	۶۱	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا
۱۴	۱۴	مواد قابل بافت، سایر محصولات نباتی که	۶۲	۶۲	لباس و متفرعات لباس غیر کشیاف و غیر...
۱۵	۱۵	چربیها و روغنهای حیوانی و نباتی	۶۳	۶۳	سایر اشیاء نسجی دوخته و مهیا، و
۱۶	۱۶	فراآورده‌های گوشت، ماهی یا قشرداران	۶۴	۶۴	کفش، گتر و اشیاء همانند، اجزاء
۱۷	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۶۵	۶۵	کلاه و اجزاء کلاه
۱۸	۱۸	کاکائو و فراآورده‌های آن	۶۶	۶۶	چتر بارانی، چتر آفتابی، عصا، شلاق، تازیانه و اجزا
۱۹	۱۹	فراآورده‌های غلات، آرد	۶۷	۶۷	پر و پر نرم آماده و اشیای ساخته شده از آنها،
۲۰	۲۰	فراآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۶۸	۶۸	گل‌های مصنوعی، اشیای ساخته شده از موی انسان
۲۱	۲۱	فراآورده‌های خوراکی گوناگون	۶۹	۶۹	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز
۲۲	۲۲	نوشابه‌ها، آبگونه‌های الکلی و سرکه	۷۰	۷۰	محصولات سرامیکی
۲۳	۲۳	آخال و تفاله صنایع خوراکسازی	۷۱	۷۱	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای
۲۴	۲۴	توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو	۷۲	۷۲	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های
۲۵	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۷۳	۷۳	چدن، آهن و فولاد
۲۶	۲۶	سنگ فلز، جوش و خاکستر	۷۴	۷۴	سرب و مصنوعات از سرب
۲۷	۲۷	سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی	۷۵	۷۵	مس و مصنوعات از مس
۲۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی با ترکیبات	۷۶	۷۶	نیکل و مصنوعات از نیکل
۲۹	۲۹	محصولات شیمیایی آلی	۷۷	۷۷	آلومینیوم و مصنوعات از آلومینیوم
			۷۸	۷۸	مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد

شرح	کد HS	ردیف	شرح	کد HS	ردیف
روی و مصنوعات از روی	۷۹	۷۸	محصولات دارویی	۳۰	۳۰
قلع و مصنوعات از قلع	۸۰	۷۹	کودها	۳۱	۳۱
سایر فلزات معمولی، سمرت‌ها، مصنوعات	۸۱	۸۰	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تان‌ها و	۳۲	۳۲
ابزارها، ابزارآلات، مصنوعات	۸۲	۸۱	روغن‌های اسانسی و رزینوئیدها، و	۳۳	۳۳
مصنوعات گوناگون از فلزات معمولی	۸۳	۸۲	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۳۴	۳۴
راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۸۴	۸۳	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۳۵	۳۵
ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۸۵	۸۴	فرآورده‌های صنایع شیمیایی شامل الیازهای آتش‌زا	۳۶	۳۶
لکوموتیوهای راه‌آهن یا تراموای	۸۶	۸۵	محصولات عکاسی و سینماتوگرافی	۳۷	۳۷
وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۸۷	۸۶	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۸	۳۸
وسایل نقلیه هوایی، فضایی و اجزا و قطعات آنها	۸۸	۸۷	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۳۹	۳۹
وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۸۹	۸۸	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۴۰	۴۰
آلات و دستگاه‌های اپتیک، عکاسی، و	۹۰	۸۹	پوست (غیر از پوستهای نرم) و چرم	۴۱	۴۱
اشیاء صنعت ساعت‌سازی	۹۱	۹۰	اشیاء ساخته شده از چرم، مصنوعات زین و	۴۲	۴۲
آلات موسیقی، اجزاء و قطعات و متفرعات	۹۲	۹۱	پوستهای نرم طبیعی و پوستهای نرم بدلی	۴۳	۴۳
اسلحه و مهمات؛ اجزا و قطعات و متفرعات آنها	۹۳	۹۲	چوب و اشیاء چوبی، زغال چوب	۴۴	۴۴
میل، میل‌های طبی، جراحی، اسباب	۹۴	۹۳	چوب‌پنبه و اشیاء ساخته شده از چوب‌پنبه	۴۵	۴۵
بازیچه، اسباب‌بازی و لوازم ورزش، و	۹۵	۹۴	مصنوعات حصیر بافی یا سبد بافی	۴۶	۴۶
مصنوعات گوناگون	۹۶	۹۵	خمیر چوب یا سایر مواد الیافی سلولزی	۴۷	۴۷
اشیاء هنری، اشیاء کلکسیون یا عتیقه	۹۷	۹۶	کاغذ و مقوا، اشیاء ساخته شده از خمیر	۴۸	۴۸

ماخذ: قانون و مقررات بازرگانی خارجی جمهوری اسلامی ایران

۶-۲-۱- شباهت‌های صادرات ایران و واردات ارمنستان

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات ارمنستان از جهان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ بر حسب کدهای دو رقمی HS در جدول (۶-۲) ارائه می‌شود.

جدول (۶-۲): شباهت‌های صادرات ایران و واردات ارمنستان در سطح کدهای دو رقمی در ۲۰۱۷-۱۸

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (دلار ۱۰۰۰)			واردات ارمنستان از جهان (دلار ۱۰۰۰)		
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۱	۰۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۶۶۵۲	۶۶۷۲	۶۶۶۲
۲	۰۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۷۰۸۹۹	۶۸۳۲۲	۶۹۶۱۱
۳	۰۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۴۳۲۶	۳۸۴۷	۴۰۸۷
۴	۰۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۳۹	۴۶۸۰۶	۴۶۱۵۷	۴۶۴۸۲
۵	۰۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۱۲۰۰	۶۹۲۵	۴۰۶۳
۶	۰۶	۲۲۶۸۳	۵۱۲۲۱	۳۶۹۵۲	۲۵۹۰	۴۵۴۷	۳۵۶۹
۷	۰۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۸۳۴۸	۱۱۹۳۱	۱۰۱۴۰

واردات ارمنستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)			صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			کد HS	ردیف
متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷		
۴۷۱۵۲	۵۵۲۴۷	۳۹۰۵۷	۱۹۸۹۳۵۲	۱۷۱۸۸۱۳	۲۲۵۹۸۹۱	۰۸	۸
۲۹۶۴۵	۲۹۸۹۳	۲۹۳۹۷	۳۷۸۵۸۹	۳۹۳۴۸۴	۳۶۳۶۹۴	۰۹	۹
۷۹۸۵۶	۸۳۵۰۸	۷۶۲۰۳	۱۸۰۸۴	۱۴۸۱۹	۲۱۳۴۸	۱۰	۱۰
۱۲۰۱۷	۱۲۴۱۰	۱۱۶۲۴	۷۹۷۴۸	۵۹۵۹۴	۹۹۹۰۲	۱۱	۱۱
۱۲۱۹۲	۱۱۸۵۶	۱۲۵۲۷	۲۷۶۱۰	۲۶۱۵۰	۲۹۰۶۹	۱۲	۱۲
۶۶۸۷	۷۳۹۷	۵۹۷۷	۵۶۹۳۶	۵۲۸۹۷	۶۰۹۷۴	۱۳	۱۳
۴۵	۳۴	۵۶	۱۶۰۰۱	۱۵۰۴۵	۱۶۹۵۷	۱۴	۱۴
۵۲۱۰۷	۵۵۰۵۹	۴۹۱۵۵	۸۸۲۶۸	۹۹۲۷۷	۷۷۲۵۹	۱۵	۱۵
۸۵۶۸	۸۳۱۳	۸۸۲۳	۲۳۵۴۷	۲۶۷۱۰	۲۰۳۸۳	۱۶	۱۶
۴۹۱۳۳	۴۱۷۰۵	۵۶۵۶۱	۲۳۵۸۹۶	۲۷۴۲۳۸	۱۹۷۵۵۳	۱۷	۱۷
۴۷۱۷۰	۴۷۷۱۵	۴۶۶۲۵	۱۰۱۲۴۰	۸۹۱۱۵	۱۱۳۳۶۵	۱۸	۱۸
۳۲۱۶۶	۳۴۴۰۵	۲۹۹۲۷	۳۹۵۶۸۲	۴۴۳۲۳۷	۳۴۸۱۲۶	۱۹	۱۹
۱۸۱۱۳	۱۹۲۹۵	۱۶۹۳۰	۵۵۹۴۲۸	۵۴۳۱۴۹	۵۷۵۷۰۶	۲۰	۲۰
۲۸۳۱۸	۳۱۱۶۷	۲۵۴۶۸	۱۹۵۷۸۰	۲۰۱۳۳۰	۱۹۰۲۲۹	۲۱	۲۱
۵۱۲۰۱	۴۰۹۷۱	۶۱۴۳۰	۳۵۹۴۰	۳۱۰۸۶	۴۰۷۹۳	۲۲	۲۲
۳۸۱۲۲	۴۵۸۲۴	۳۰۴۲۰	۸۳۸۷۵	۸۳۶۱۷	۸۴۱۳۲	۲۳	۲۳
۱۰۲۲۴۸	۱۳۰۴۲۲	۷۴۰۷۴	۵۷۱۷	۷۲۸۱	۴۱۵۲	۲۴	۲۴
۲۸۷۲۸	۴۰۵۲۷	۱۶۹۲۸	۸۲۲۹۴۸	۷۸۵۱۸۰	۸۶۰۷۱۶	۲۵	۲۵
۱۶۸۳	۲۱۸۱	۱۱۸۴	۱۴۹۰۶۹۳	۱۱۳۸۴۸۳	۱۸۴۲۹۰۲	۲۶	۲۶
۶۵۲۲۹۸	۶۷۷۹۲۳	۶۲۶۶۷۳	۶۳۷۳۹۰۸۷	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۱۱۱۱۳۷۱	۲۷	۲۷
۳۱۴۱۰	۳۰۷۱۲	۳۲۱۰۸	۴۵۷۲۰۹	۴۲۲۴۲۷	۴۹۱۹۹۱	۲۸	۲۸
۱۱۳۱۷	۱۲۵۴۱	۱۰۰۹۳	۴۰۳۰۶۴۵	۴۱۰۵۸۹۸	۳۹۵۵۳۹۲	۲۹	۲۹
۱۷۱۶۱۸	۱۵۸۵۷۵	۱۸۴۶۶۰	۱۴۶۴۳۸	۱۰۵۰۳۰	۱۸۷۸۴۶	۳۰	۳۰
۲۶۱۲۹	۲۵۱۱۱	۲۷۱۴۶	۸۰۶۶۱۶	۸۴۳۷۱۴	۷۶۹۵۱۷	۳۱	۳۱
۲۶۰۵۴	۲۸۷۸۲	۲۳۳۲۶	۹۰۴۷۴	۱۰۰۴۱۵	۸۰۵۳۳	۳۲	۳۲
۶۰۰۳۴	۶۱۹۴۱	۵۸۱۲۶	۴۲۸۴۵	۴۱۵۳۷	۴۴۱۵۲	۳۳	۳۳
۳۳۹۰۵	۳۴۷۳۹	۳۳۰۷۱	۲۱۵۹۳۴	۲۰۱۲۸۹	۲۳۰۵۷۹	۳۴	۳۴
۷۷۰۷	۸۵۶۵	۶۸۴۹	۴۱۷۲۷	۳۹۹۹۶	۴۳۴۵۷	۳۵	۳۵
۲۵۴۹	۲۶۹۱	۲۴۰۶	.	.	.	۳۶	۳۶
۱۲۷۵	۱۲۹۲	۱۲۵۸	۹	۸	۹	۳۷	۳۷
۲۸۶۱۸	۲۹۵۳۶	۲۷۷۰۰	۲۰۵۹۲۱	۱۲۳۰۶۰	۲۸۸۷۸۱	۳۸	۳۸
۱۲۵۸۰۹	۱۴۲۳۸۴	۱۰۹۲۳۴	۵۷۹۷۰۷۴	۵۵۵۱۴۶۹	۶۰۴۲۶۷۸	۳۹	۳۹
۵۸۳۳۴	۵۷۲۹۱	۵۹۳۷۷	۱۱۰۰۵۲	۱۰۴۹۴۹	۱۱۵۱۵۴	۴۰	۴۰
۲۰۹۵	۲۵۸۱	۱۶۰۸	۸۹۲۵۹	۷۵۰۱۴	۱۰۳۵۰۳	۴۱	۴۱
۱۵۳۷۸	۱۶۵۲۹	۱۴۲۲۶	۴۷۳۷	۷۹۵۴	۱۵۱۹	۴۲	۴۲
۲۷۸۱	۵۱۷۵	۳۸۶	۲۱	۹	۳۲	۴۳	۴۳

واردات ارمنستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)			صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			کد HS	ردیف
متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷		
۴۶۷۵۲	۵۲۱۷۳	۴۱۳۳۱	۵۹۵۵۹	۶۹۱۷۷	۴۹۹۴۱	۴۴	۴۴
۴۰۵۹	۴۰۸۱	۴۰۳۶	۵	۷	۳	۴۵	۴۵
۹۷	۱۳۰	۶۴	۱۷۳۲	۲۶۴۹	۸۱۵	۴۶	۴۶
۳۲	۴۳	۲۰	۱۷۶۳	۱۱۲۵۰	۶۲۷۵	۴۷	۴۷
۷۸۷۴۴	۸۶۷۶۸	۷۰۷۱۹	۱۳۵۷۹۹	۱۶۲۳۰۸	۱۰۹۲۹۰	۴۸	۴۸
۳۰۱۱۹	۵۴۳۴۱	۵۸۹۶	۸۳۰۸	۱۱۶۹۳	۴۹۲۲	۴۹	۴۹
۶۶	۷۴	۵۸	۷۸	۷۵	۸۰	۵۰	۵۰
۷۵۱	۶۹۱	۸۱۱	۱۱۰۷۷	۹۱۵۳	۱۳۰۰۱	۵۱	۵۱
۲۲۰۳۷	۲۶۲۳۹	۱۷۸۳۵	۲۱۱۲	۲۹۴۵	۱۲۷۸	۵۲	۵۲
۷۴۰	۷۶۸	۷۱۲	۱۴۴	۹۷	۱۹۱	۵۳	۵۳
۲۱۲۷۷	۳۰۸۰۲	۱۱۷۵۲	۵۶۷۶۶	۶۲۵۵۰	۵۰۹۸۱	۵۴	۵۴
۲۳۹۲۲	۲۳۸۹۸	۲۳۹۴۵	۱۱۸۷۳۸	۱۱۷۴۵۴	۱۲۰۰۲۲	۵۵	۵۵
۶۱۵۵	۶۳۰۲	۶۰۰۸	۳۵۶۷۶	۴۲۳۵۶	۲۸۹۹۶	۵۶	۵۶
۳۶۶۶	۴۰۰۵	۳۳۲۷	۷۴۲۸۹۶	۶۶۸۴۷۱	۸۱۷۳۲۱	۵۷	۵۷
۳۶۶۸	۶۱۷۲	۱۱۶۴	۱۶۶۹۴	۱۵۰۹۹	۱۸۲۸۸	۵۸	۵۸
۵۹۹۱	۷۶۷۴	۴۳۰۸	۷۱۴۶	۷۴۶۵	۶۸۲۷	۵۹	۵۹
۱۵۹۱۲	۱۵۷۶۳	۱۶۰۶۱	۱۸۳۹	۳۰۴۳	۶۳۴	۶۰	۶۰
۶۹۲۹۷	۸۴۶۵۳	۵۳۹۴۰	۳۸۷۹۰	۳۹۳۶۳	۳۸۲۱۷	۶۱	۶۱
۸۶۶۴۰	۹۶۴۳۰	۷۶۸۴۹	۲۰۱۴۳	۲۵۱۳۸	۱۵۱۴۷	۶۲	۶۲
۱۴۵۶۶	۱۳۹۷۱	۱۵۱۶۱	۱۴۳۶۰۵	۱۳۶۳۴۴	۱۵۰۸۶۶	۶۳	۶۳
۴۸۶۷۲	۵۴۰۱۲	۴۳۳۳۲	۱۰۳۵۳۵	۱۱۵۰۰۴	۹۲۰۶۵	۶۴	۶۴
۱۴۵۳	۱۵۳۳	۱۳۷۳	۹۹۸	۱۳۸۱	۶۱۵	۶۵	۶۵
۶۹۵	۹۳۹	۴۵۰	۱۹	۳۴	۴	۶۶	۶۶
۵۰۹	۵۶۶	۴۵۱	۷۱۵	۱۴۰۳	۲۶	۶۷	۶۷
۱۸۹۰۴	۱۸۶۵۵	۱۹۱۵۳	۲۵۹۶۶۳	۲۲۶۳۳۵	۲۹۲۹۹۱	۶۸	۶۸
۳۱۴۸۳	۳۴۹۵۷	۲۸۰۰۹	۴۸۲۱۴۶	۵۰۳۳۴۵	۴۶۰۹۴۷	۶۹	۶۹
۳۹۷۲۵	۴۰۲۷۴	۳۹۱۷۶	۳۳۲۹۴۱	۳۵۵۹۸۱	۳۰۹۹۰۰	۷۰	۷۰
۲۴۳۴۳۱	۲۸۸۲۷۲	۱۹۸۵۹۰	۶۶۴۷۹	۴۸۸۱۰	۸۴۱۴۷	۷۱	۷۱
۹۴۲۸۳	۱۰۷۴۴۰	۸۱۱۲۵	۳۶۷۱۹۴۶	۳۹۰۵۵۲۸	۳۴۳۸۳۶۴	۷۲	۷۲
۸۷۹۳۴	۹۳۲۳۹	۸۲۶۲۹	۶۱۵۶۶۱	۶۹۹۳۵۸	۵۳۱۹۶۳	۷۳	۷۳
۴۸۵۲	۵۷۶۵	۳۹۳۸	۴۶۱۱۸۳	۷۰۰۵۵۸	۲۲۱۸۰۷	۷۴	۷۴
۱۱۲	۱۰۷	۱۱۶	۶۳۳	۲۸۹	۹۷۶	۷۵	۷۵
۹۴۹۶۱	۹۵۹۳۲	۹۳۹۹۰	۲۸۶۲۳۳	۲۰۷۱۴۹	۳۶۵۳۱۷	۷۶	۷۶
۶۷۹	۷۸۱	۵۷۶	۱۵۷۱۳۱	۹۵۸۶۰	۲۱۸۴۰۱	۷۸	۷۷
۱۸۵	۲۷۷	۹۳	۳۰۴۵۵۷	۲۴۲۸۷۱	۳۶۶۲۴۲	۷۹	۷۸
۵۸	۵۷	۵۸	۱	۲	.	۸۰	۷۹

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات ارمنستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۸۰	۸۱	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۳۷۰	۳۵۸	۳۶۴
۸۱	۸۲	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۹۵۶۶	۱۲۰۳۸	۱۰۸۰۲
۸۲	۸۳	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۱۸۴۸۶	۲۴۲۷۰	۲۱۳۷۸
۸۳	۸۴	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۳۶۹۲۷۸	۵۶۵۶۳۳	۴۶۷۴۵۶
۸۴	۸۵	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۲۵۵۶۱۶	۳۶۶۴۷۱	۳۱۱۰۴۴
۸۵	۸۶	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۱۵۳۶	۴۴۲۲	۲۹۷۹
۸۶	۸۷	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۱۴۶۶۰۳	۱۸۷۹۴۸	۱۶۷۲۷۶
۸۷	۸۸	۰	۰	۰	۱۶۶۵	۱۲۴۲۰	۷۰۴۳
۸۸	۸۹	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۲۵۰	۷۳۷	۴۹۴
۸۹	۹۰	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۷۰۰۷۷	۱۰۳۷۳۹	۸۶۹۰۸
۹۰	۹۱	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۶۴۷۸	۱۲۰۷۷	۹۲۷۸
۹۱	۹۲	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۷۲۷	۷۸۴	۷۵۶
۹۲	۹۴	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۷۷۸۰۸	۱۰۸۶۲۰	۹۳۲۱۴
۹۳	۹۵	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۱۳۴۹۶	۱۸۹۷۷	۱۶۲۳۷
۹۴	۹۶	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۲۰۷۱۴	۲۸۸۱۰	۲۴۷۶۲
۹۵	۹۷	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۱۲۷	۶۰	۹۴

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

ملاحظه می‌گردد در دوره ۲۰۱۷-۱۸ بیشترین صادرات ایران در به‌ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات ارمنستان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به‌ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های تزئینی (۷۱) و محصولات دارویی (۳۰) است.

۶-۲-۲- شباهت‌های صادرات ایران و واردات بلاروس

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات بلاروس از جهان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ بر حسب کدهای دو رقمی HS در جدول (۳-۶) ارائه می‌شود.

جدول (۳-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات بلاروس در سطح کدهای دو رقمی در ۲۰۱۷-۱۸

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات بلاروس از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره

واردات بلاروس از جهان (۱۰۰۰ دلار)			صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			کد HS	ردیف
متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷		
۲۲۰۲۸	۲۲۹۹۶	۲۱۰۵۹	۴۸۰۸۹	۶۹۱۹۳	۲۶۹۸۵	۰۱	۱
۱۰۹۲۰۸	۱۲۸۱۲۹	۹۰۲۸۶	۴۶۴۸۳	۵۵۰۹۷	۳۷۸۶۹	۰۲	۲
۳۶۲۷۶۴	۳۶۱۶۳۷	۳۶۳۸۹۱	۳۵۸۹۲۱	۳۱۳۷۸۸	۴۰۴۰۵۴	۰۳	۳
۵۶۱۹۸	۵۵۸۳۱	۵۶۵۶۵	۶۶۲۵۳۹	۶۱۵۶۶۰	۷۰۹۴۱۸	۰۴	۴
۱۲۱۳۶	۱۲۳۴۲	۱۱۹۳۰	۶۵۷۶۴	۵۳۳۹۸	۷۸۱۲۹	۰۵	۵
۳۱۹۸۱۴	۳۷۷۳۰۹	۲۶۲۳۱۹	۳۶۹۵۲	۵۱۲۲۱	۲۲۶۸۳	۰۶	۶
۴۰۸۵۰۷	۳۱۰۱۶۷	۵۰۶۸۴۷	۸۵۴۲۸۷	۱۰۷۴۶۶۲	۶۳۳۹۱۱	۰۷	۷
۸۲۹۰۸۸	۶۶۸۷۰۶	۹۸۹۴۶۹	۱۹۸۹۳۵۲	۱۷۱۸۸۱۳	۲۲۵۹۸۹۱	۰۸	۸
۸۷۸۴۸	۸۴۶۰۱	۹۱۰۹۴	۳۷۸۵۸۹	۳۹۳۴۸۴	۳۶۳۶۹۴	۰۹	۹
۱۳۲۳۶۰	۱۵۶۳۶۶	۱۰۸۳۵۳	۱۸۰۸۴	۱۴۸۱۹	۲۱۳۴۸	۱۰	۱۰
۳۵۹۹۵	۳۳۷۴۷	۳۸۲۴۲	۷۹۷۴۸	۵۹۵۹۴	۹۹۹۰۲	۱۱	۱۱
۲۴۰۹۳۲	۳۴۶۲۲۸	۱۳۵۶۳۵	۲۷۶۱۰	۲۶۱۵۰	۲۹۰۶۹	۱۲	۱۲
۱۳۹۹۷	۱۴۹۷۱	۱۳۰۲۲	۵۶۹۳۶	۵۲۸۹۷	۶۰۹۷۴	۱۳	۱۳
۳۰۹	۳۵۵	۲۶۳	۱۶۰۰۱	۱۵۰۴۵	۱۶۹۵۷	۱۴	۱۴
۱۸۴۶۶۲	۱۸۴۸۷۵	۱۸۴۴۴۸	۸۸۲۶۸	۹۹۲۷۷	۷۷۲۵۹	۱۵	۱۵
۵۷۲۴۱	۶۶۶۴۵	۴۷۸۳۶	۲۳۵۴۷	۲۶۷۱۰	۲۰۳۸۳	۱۶	۱۶
۱۴۲۹۹۹	۱۰۱۲۱۱	۱۸۴۷۸۷	۲۳۵۸۹۶	۲۷۴۲۳۸	۱۹۷۵۵۳	۱۷	۱۷
۱۴۷۷۹۴	۱۵۴۶۷۳	۱۴۰۹۱۴	۱۰۱۲۴۰	۸۹۱۱۵	۱۱۳۳۶۵	۱۸	۱۸
۲۳۸۴۹۵	۲۰۳۰۷۸	۲۷۳۹۱۲	۳۹۵۶۸۲	۴۴۳۲۳۷	۳۴۸۱۲۶	۱۹	۱۹
۱۳۹۴۳۷	۱۴۶۱۸۴	۱۳۲۶۹۰	۵۵۹۴۲۸	۵۴۳۱۴۹	۵۷۵۷۰۶	۲۰	۲۰
۲۸۲۴۱۲	۲۸۶۷۴۵	۲۷۸۰۷۹	۱۹۵۷۸۰	۲۰۱۳۳۰	۱۹۰۲۲۹	۲۱	۲۱
۲۲۸۰۹۵	۲۳۷۵۶۳	۲۱۸۶۲۶	۳۵۹۴۰	۳۱۰۸۶	۴۰۷۹۳	۲۲	۲۲
۳۸۶۹۰۱	۴۰۰۴۷۶	۳۷۳۳۲۵	۸۳۸۷۵	۸۳۶۱۷	۸۴۱۳۲	۲۳	۲۳
.	.	.	۵۷۱۷	۷۲۸۱	۴۱۵۲	۲۴	۲۴
۲۴۰۶۹۸	۲۴۵۵۷۶	۲۳۵۸۱۹	۸۲۲۹۴۸	۷۸۵۱۸۰	۸۶۰۷۱۶	۲۵	۲۵
۱۶۷۰۱	۱۹۳۸۳	۱۴۰۱۹	۱۴۹۰۶۹۳	۱۱۳۸۴۸۳	۱۸۴۲۹۰۲	۲۶	۲۶
۱۰۳۷۷۸۲۵	۱۱۰۸۵۶۰۴	۹۶۷۰۰۴۶	۶۳۷۳۹۰۸۷	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۱۱۱۱۳۷۱	۲۷	۲۷
۲۲۷۸۷۵	۲۳۹۷۹۵	۲۱۵۹۵۵	۴۵۷۲۰۹	۴۲۲۴۲۷	۴۹۱۹۹۱	۲۸	۲۸
۶۱۸۵۳۴	۶۶۲۳۴۰	۵۷۴۷۲۷	۴۰۳۰۶۴۵	۴۱۰۵۸۹۸	۳۹۵۵۳۹۲	۲۹	۲۹
۷۲۲۵۳۵	۷۳۰۶۰۳	۷۱۴۴۶۷	۱۴۶۴۳۸	۱۰۵۰۳۰	۱۸۷۸۴۶	۳۰	۳۰
۷۸۵۷۵	۸۴۲۹۸	۷۲۸۵۱	۸۰۶۶۱۶	۸۴۳۷۱۴	۷۶۹۵۱۷	۳۱	۳۱
۲۲۰۸۲۱	۲۲۷۱۹۲	۲۱۴۴۴۹	۹۰۴۷۴	۱۰۰۴۱۵	۸۰۵۳۳	۳۲	۳۲
۲۷۸۵۴۶	۳۰۰۵۹۷	۲۵۶۴۹۵	۴۲۸۴۵	۴۱۵۳۷	۴۴۱۵۲	۳۳	۳۳
۲۴۳۵۱۴	۲۵۷۶۷۷	۲۲۹۳۵۰	۲۱۵۹۳۴	۲۰۱۲۸۹	۲۳۰۵۷۹	۳۴	۳۴
۵۲۳۷۴	۵۲۰۰۲	۵۲۷۴۵	۴۱۷۲۷	۳۹۹۹۶	۴۳۴۵۷	۳۵	۳۵
۵۵۱۰	۶۳۹۹	۴۶۲۱	.	.	.	۳۶	۳۶

واردات بلاروس از جهان (۱۰۰۰ دلار)			صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			کد HS	ردیف
متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷		
۱۸۰۵۷	۱۸۴۳۴	۱۷۶۷۹	۹	۸	۹	۳۷	۳۷
۳۴۴۸۳۲	۳۵۸۲۷۶	۳۲۹۳۸۸	۲۰۵۹۲۱	۱۲۳۰۶۰	۲۸۸۷۸۱	۳۸	۳۸
۱۶۲۱۲۳۶	۱۶۹۱۲۸۳	۱۵۵۱۱۸۸	۵۷۹۷۰۷۴	۵۵۵۱۴۶۹	۶۰۴۲۶۷۸	۳۹	۳۹
۴۸۰۸۲۲	۵۰۹۱۲۷	۴۵۲۵۱۶	۱۱۰۰۵۲	۱۰۴۹۴۹	۱۱۵۱۵۴	۴۰	۴۰
۴۸۹۴۲	۴۴۴۱۷	۵۳۴۶۶	۸۹۲۵۹	۷۵۰۱۴	۱۰۳۵۰۳	۴۱	۴۱
۴۹۱۳۱	۵۳۳۰۰	۴۴۹۶۲	۴۷۳۷	۷۹۵۴	۱۵۱۹	۴۲	۴۲
۲۵۰۳۹	۲۶۳۹۵	۲۳۶۸۲	۲۱	۹	۳۲	۴۳	۴۳
۱۶۰۹۰۷	۱۷۶۵۶۵	۱۴۵۲۴۹	۵۹۵۵۹	۶۹۱۷۷	۴۹۹۴۱	۴۴	۴۴
۳۰۵۷	۳۳۶۳	۲۷۵۱	۵	۷	۳	۴۵	۴۵
۱۰۰۱	۱۱۲۷	۸۷۴	۱۷۳۲	۲۶۴۹	۸۱۵	۴۶	۴۶
۲۳۷۳۷	۲۵۰۲۲	۲۲۴۵۱	۸۷۶۳	۱۱۲۵۰	۶۲۷۵	۴۷	۴۷
۴۸۴۲۲۵	۵۱۴۸۷۰	۴۵۳۵۷۹	۱۳۵۷۹۹	۱۶۲۳۰۸	۱۰۹۲۹۰	۴۸	۴۸
۵۴۸۲۶	۶۲۲۱۳	۴۷۴۳۸	۸۳۰۸	۱۱۶۹۳	۴۹۲۲	۴۹	۴۹
۹۵۱	۱۲۱۱	۶۹۰	۷۸	۷۵	۸۰	۵۰	۵۰
۴۱۱۱۸	۳۹۷۳۸	۴۲۴۹۷	۱۱۰۷۷	۹۱۵۳	۱۳۰۰۱	۵۱	۵۱
۱۰۵۲۴۳	۱۰۳۸۸۲	۱۰۶۶۰۴	۲۱۱۲	۲۹۴۵	۱۲۷۸	۵۲	۵۲
۹۶۷۸	۱۰۴۹۲	۸۸۶۴	۱۴۴	۹۷	۱۹۱	۵۳	۵۳
۱۹۶۳۷۵	۲۰۰۰۱۱	۱۹۲۷۳۹	۵۶۷۶۶	۶۲۵۵۰	۵۰۹۸۱	۵۴	۵۴
۱۰۹۵۵۴	۱۱۰۷۸۱	۱۰۸۳۲۶	۱۱۸۷۳۸	۱۱۷۴۵۴	۱۲۰۰۲۲	۵۵	۵۵
۹۰۷۶۶	۹۳۷۲۹	۸۷۸۰۲	۳۵۶۷۶	۴۲۳۵۶	۲۸۹۹۶	۵۶	۵۶
۲۶۴۲۶	۲۶۴۵۱	۲۶۴۰۰	۷۴۲۸۹۶	۶۶۸۴۷۱	۸۱۷۳۲۱	۵۷	۵۷
۵۴۳۲۳	۵۴۴۳۷	۵۴۲۰۹	۱۶۶۹۴	۱۵۰۹۹	۱۸۲۸۸	۵۸	۵۸
۴۴۵۵۷	۴۳۲۴۶	۴۵۸۶۸	۷۱۴۶	۷۴۶۵	۶۸۲۷	۵۹	۵۹
۱۸۰۷۵۲	۱۹۰۶۶۱	۱۷۰۸۴۳	۱۸۳۹	۳۰۴۳	۶۳۴	۶۰	۶۰
۲۲۲۰۱۱	۲۴۱۳۶۷	۲۰۲۶۵۴	۳۸۷۹۰	۳۹۳۶۳	۳۸۲۱۷	۶۱	۶۱
۱۷۵۱۸۹	۱۸۸۶۵۳	۱۶۱۷۲۴	۲۰۱۴۳	۲۵۱۳۸	۱۵۱۴۷	۶۲	۶۲
۱۴۷۴۰۲	۱۶۷۵۹۰	۱۲۷۲۱۴	۱۴۳۶۰۵	۱۳۶۳۴۴	۱۵۰۸۶۶	۶۳	۶۳
۳۰۴۰۷۲	۳۳۵۱۷۳	۲۷۲۹۷۰	۱۰۳۵۳۵	۱۱۵۰۰۴	۹۲۰۶۵	۶۴	۶۴
۱۲۶۴۳	۱۳۹۱۰	۱۱۳۷۶	۹۹۸	۱۳۸۱	۶۱۵	۶۵	۶۵
۵۵۳۰	۵۷۶۳	۵۲۹۷	۱۹	۳۴	۴	۶۶	۶۶
۳۶۳۷	۴۷۰۳	۲۵۷۱	۷۱۵	۱۴۰۳	۲۶	۶۷	۶۷
۱۳۷۶۳۳	۱۵۳۱۱۰	۱۲۲۱۵۶	۲۵۹۶۶۳	۲۲۶۳۳۵	۲۹۲۹۹۱	۶۸	۶۸
۱۰۰۲۱۳	۱۰۷۸۷۴	۹۲۵۵۱	۴۸۲۱۴۶	۵۰۳۳۴۵	۴۶۰۹۴۷	۶۹	۶۹
۱۵۸۹۰۴	۱۶۳۳۳۹	۱۵۴۴۶۸	۳۳۲۹۴۱	۳۵۵۹۸۱	۳۰۹۹۰۰	۷۰	۷۰
.	.	.	۶۶۴۷۹	۴۸۸۱۰	۸۴۱۴۷	۷۱	۷۱
۱۶۸۱۴۷۱	۱۸۰۳۵۵۹	۱۵۵۹۳۸۳	۳۶۷۱۹۴۶	۳۹۰۵۵۲۸	۳۴۳۸۳۶۴	۷۲	۷۲

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات بلاروس از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۷۳	۷۳	۵۳۱۹۶۳	۶۹۹۳۵۸	۶۱۵۶۶۱	۹۳۴۱۲۲	۱۰۱۸۷۲۸	۹۷۶۴۲۵
۷۴	۷۴	۲۲۱۸۰۷	۷۰۰۵۵۸	۴۶۱۱۸۳	۱۹۹۴۴۵	۲۰۷۵۳۷	۲۰۳۴۹۱
۷۵	۷۵	۹۷۶	۲۸۹	۶۳۳	۷۶۱۴	۷۶۳۷	۷۶۲۶
۷۶	۷۶	۳۶۵۳۱۷	۲۰۷۱۴۹	۲۸۶۲۳۳	۳۴۵۴۱۳	۳۶۲۹۹۲	۳۵۴۲۰۳
۷۷	۷۷	۲۱۸۴۰۱	۹۵۸۶۰	۱۵۷۱۳۱	۳۲۰۷	۲۰۹۸	۲۶۵۳
۷۸	۷۸	۳۶۶۲۴۲	۲۴۲۸۷۱	۳۰۴۵۵۷	۱۸۹۵۹	۱۸۷۲۲	۱۸۸۴۱
۷۹	۷۹	۰	۲	۱	۴۰۸۳	۲۶۷۸	۳۳۸۱
۸۰	۸۰	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۷۴۹۲	۴۲۶۹	۵۸۸۱
۸۱	۸۱	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۱۵۰۴۲۵	۱۷۴۸۳۹	۱۶۲۶۳۲
۸۲	۸۲	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۱۸۱۱۸۹	۲۰۶۰۱۵	۱۹۳۶۰۲
۸۳	۸۳	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۳۲۹۴۳۷۶	۳۶۷۹۱۹۰	۳۴۸۶۷۸۳
۸۴	۸۴	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۲۱۷۹۴۲۳	۲۵۴۹۵۵۲	۲۳۶۴۴۸۸
۸۵	۸۵	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۲۴۰۸۴۹	۱۶۵۳۷۱	۲۰۳۱۱۰
۸۶	۸۶	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۱۵۷۶۱۲۷	۲۲۱۵۲۶۳	۱۸۹۵۶۹۵
۸۷	۸۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۸۸	۸۸	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۴۵۳۰	۲۸۱۷	۳۶۷۴
۸۹	۸۹	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۶۰۸۵۲۵	۶۶۸۸۵۴	۶۳۸۶۹۰
۹۰	۹۰	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۱۲۴۹۳	۲۰۹۶۵	۱۶۷۲۹
۹۱	۹۱	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۲۶۸۷	۴۱۳۴	۳۴۱۱
۹۲	۹۲	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۲۵۳۴۵۷	۳۰۷۱۶۸	۲۸۰۳۱۳
۹۳	۹۳	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۱۰۳۲۲۳	۱۳۸۷۳۹	۱۲۰۹۸۱
۹۴	۹۴	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۱۵۳۷۷۸	۱۶۸۲۸۵	۱۶۱۰۳۲
۹۵	۹۵	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۱۵۱	۱۰۴۰	۵۹۶

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

در دوره ۲۰۱۶-۱۸ بیشترین صادرات ایران در به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات بلاروس در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و چدن، آهن و فولاد (۷۲) است.

۶-۲-۳- شباهت‌های صادرات ایران و واردات روسیه

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات روسیه از جهان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ بر حسب کدهای دو رقمی HS در جدول (۶-۴) ارائه می‌شود.

جدول (۶-۴): شباهت‌های صادرات ایران و واردات روسیه در سطح کدهای دو رقمی در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (دلار ۱۰۰۰)			واردات روسیه از جهان (دلار ۱۰۰۰)		
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۱	۰۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۲۰۸۰۹۱	۳۰۸۰۶۰	۲۵۸۰۷۶
۲	۰۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۲۶۷۰۳۸۴	۲۰۶۵۵۴۷	۲۳۶۷۹۶۶
۳	۰۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۱۶۲۶۲۰۷	۱۸۰۱۸۵۲	۱۷۱۴۰۳۰
۴	۰۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۳۹	۲۶۳۰۰۶۶	۲۳۳۴۸۵۶	۲۴۸۲۴۶۱
۵	۰۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۷۸۱۱۹	۹۸۲۳۷	۸۸۱۷۸
۶	۰۶	۲۲۶۸۳	۵۱۲۲۱	۳۶۹۵۲	۵۶۷۹۱۱	۵۹۹۰۹۵	۵۸۳۵۰۳
۷	۰۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۱۷۹۴۸۰۰	۱۸۴۳۴۴۱	۱۸۱۹۱۲۱
۸	۰۸	۲۲۵۹۸۹۱	۱۷۱۸۸۱۳	۱۹۸۹۳۵۲	۴۶۷۷۷۴۶	۵۰۷۶۹۵۳	۴۸۷۷۳۵۰
۹	۰۹	۳۶۳۶۹۴	۳۹۳۴۸۴	۳۷۸۵۸۹	۱۲۷۱۹۲۸	۱۱۸۸۲۴۲	۱۲۳۰۰۸۵
۱۰	۱۰	۲۱۳۴۸	۱۴۸۱۹	۱۸۰۸۴	۳۵۷۹۳۸	۳۲۷۶۱۶	۳۴۲۷۷۷
۱۱	۱۱	۹۹۹۰۲	۵۹۵۹۴	۷۹۷۴۸	۱۲۸۵۶۵	۱۲۳۲۲۰	۱۲۵۸۹۳
۱۲	۱۲	۲۹۰۶۹	۲۶۱۵۰	۲۷۶۱۰	۱۸۱۵۵۴۱	۱۸۹۱۰۴۷	۱۸۵۳۲۹۴
۱۳	۱۳	۶۰۹۷۴	۵۲۸۹۷	۵۶۹۳۶	۲۰۰۲۸۵	۲۳۸۰۰۸	۲۱۹۱۴۷
۱۴	۱۴	۱۶۹۵۷	۱۵۰۴۵	۱۶۰۰۱	۵۱۲۲	۴۸۷۵	۴۹۹۹
۱۵	۱۵	۷۷۲۵۹	۹۹۲۷۷	۸۸۲۶۸	۱۲۱۲۱۰۶	۱۳۴۰۰۴۸	۱۲۷۶۰۷۷
۱۶	۱۶	۲۰۳۸۳	۲۶۷۱۰	۲۳۵۴۷	۴۸۰۲۰۸	۵۶۸۵۶۵	۵۲۴۳۸۷
۱۷	۱۷	۱۹۷۵۵۳	۲۷۴۲۳۸	۲۳۵۸۹۶	۴۰۰۷۲۸	۴۰۵۵۴۵	۴۰۳۱۳۷
۱۸	۱۸	۱۱۳۳۶۵	۸۹۱۱۵	۱۰۱۲۴۰	۱۰۴۸۵۵۶	۱۱۷۹۸۲۵	۱۱۱۴۱۹۱
۱۹	۱۹	۳۴۸۱۲۶	۴۴۳۲۳۷	۳۹۵۶۸۲	۸۱۵۷۶۸	۹۵۳۶۴۴	۸۸۴۷۰۶
۲۰	۲۰	۵۷۵۷۰۶	۵۴۳۱۴۹	۵۵۹۴۲۸	۱۱۸۱۹۶۳	۱۲۸۶۳۹۴	۱۲۳۴۱۷۹
۲۱	۲۱	۱۹۰۲۲۹	۲۰۱۳۳۰	۱۹۵۷۸۰	۱۳۴۹۷۸۴	۱۳۹۲۷۰۸	۱۳۷۱۲۴۶
۲۲	۲۲	۴۰۷۹۳	۳۱۰۸۶	۳۵۹۴۰	۲۴۹۲۶۶۳	۲۶۸۱۶۹۳	۲۵۸۷۱۷۸
۲۳	۲۳	۸۴۱۳۲	۸۳۶۱۷	۸۳۸۷۵	۸۶۶۳۲۷	۹۴۶۴۸۲	۹۰۶۴۰۵
۲۴	۲۴	۴۱۵۲	۷۲۸۱	۵۷۱۷	۹۳۷۹۱۰	۹۷۵۵۸۸	۹۵۶۷۴۹
۲۵	۲۵	۸۶۰۷۱۶	۷۸۵۱۸۰	۸۲۲۹۴۸	۷۸۳۹۱۹	۷۸۹۶۷۵	۷۸۶۷۹۷
۲۶	۲۶	۱۸۴۲۹۰۲	۱۱۳۸۴۸۳	۱۴۹۰۶۹۳	۱۵۸۵۵۰۴	۱۹۱۸۱۱۸	۱۷۵۱۸۱۱
۲۷	۲۷	۶۱۱۱۱۳۷۱	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۳۷۳۹۰۸۷	۲۰۶۴۳۹۴	۲۰۹۵۴۰۷	۲۰۷۹۹۰۱
۲۸	۲۸	۴۹۱۹۹۱	۴۲۲۴۲۷	۴۵۷۲۰۹	۲۹۳۸۸۸۲	۳۸۱۰۳۲۰	۳۳۷۴۶۰۱
۲۹	۲۹	۳۹۵۵۳۹۲	۴۱۰۵۸۹۸	۴۰۳۰۶۴۵	۳۵۱۵۷۶۷	۴۱۰۴۳۳۳	۳۸۱۰۰۵۰

واردات روسیه از جهان (۱۰۰۰ دلار)			صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			کد HS	ردیف
متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷		
۱۰۷۰۸۶۲۴	۱۰۵۸۲۳۷۲	۱۰۸۳۴۸۷۵	۱۴۶۴۳۸	۱۰۵۰۳۰	۱۸۷۸۴۶	۳۰	۳۰
۱۲۵۲۹۹	۱۱۹۸۷۱	۱۳۰۷۲۷	۸۰۶۶۱۶	۸۴۳۷۱۴	۷۶۹۵۱۷	۳۱	۳۱
۱۸۷۰۷۶۶	۱۹۲۵۵۳۵	۱۸۱۵۹۹۷	۹۰۴۷۴	۱۰۰۴۱۵	۸۰۵۳۳	۳۲	۳۲
۳۲۲۵۸۰۱	۳۳۳۸۸۴۹	۳۱۱۲۷۵۳	۴۲۸۴۵	۴۱۵۳۷	۴۴۱۵۲	۳۳	۳۳
۱۴۳۷۳۶۴	۱۵۰۴۴۴۵	۱۳۷۰۲۸۲	۲۱۵۹۳۴	۲۰۱۲۸۹	۲۳۰۵۷۹	۳۴	۳۴
۶۸۵۹۴۶	۷۰۱۷۷۵	۶۷۰۱۱۶	۴۱۷۲۷	۳۹۹۹۶	۴۳۴۵۷	۳۵	۳۵
۴۹۲۵۴	۵۳۸۲۷	۴۴۶۸۰	.	.	.	۳۶	۳۶
۲۸۰۷۴۴	۲۹۴۰۹۴	۲۶۷۳۹۴	۹	۸	۹	۳۷	۳۷
۳۲۸۰۲۹۸	۳۳۹۱۳۲۴	۳۱۶۹۲۷۱	۲۰۵۹۲۱	۱۲۳۰۶۰	۲۸۸۷۸۱	۳۸	۳۸
۹۲۶۴۴۴۸	۹۷۶۳۱۰۶	۸۷۶۵۷۸۹	۵۷۹۷۰۷۴	۵۵۵۱۴۶۹	۶۰۴۲۶۷۸	۳۹	۳۹
۳۷۳۱۲۲۲	۳۸۷۳۳۸۹	۳۵۸۹۰۵۵	۱۱۰۰۵۲	۱۰۴۹۴۹	۱۱۵۱۵۴	۴۰	۴۰
۵۹۱۵۲	۵۷۹۷۶	۶۰۳۲۸	۸۹۲۵۹	۷۵۰۱۴	۱۰۳۵۰۳	۴۱	۴۱
۸۶۰۷۵۹	۹۴۳۲۰۹	۷۷۸۳۰۸	۴۷۳۷	۷۹۵۴	۱۵۱۹	۴۲	۴۲
۲۷۸۹۱۷	۲۶۷۹۹۳	۲۸۹۸۴۱	۲۱	۹	۳۲	۴۳	۴۳
۶۸۲۶۳۱	۷۰۷۲۶۵	۶۵۷۹۹۷	۵۹۵۵۹	۶۹۱۷۷	۴۹۹۴۱	۴۴	۴۴
۴۱۴۵۳	۴۳۵۷۷	۳۹۳۲۹	۵	۷	۳	۴۵	۴۵
۱۶۶۰۵	۱۷۳۵۵	۱۵۸۵۴	۱۷۳۲	۲۶۴۹	۸۱۵	۴۶	۴۶
۱۳۷۶۹۱	۱۴۰۴۲۷	۱۳۴۹۵۴	۸۷۶۳	۱۱۲۵۰	۶۲۷۵	۴۷	۴۷
۲۵۲۹۰۱۸	۲۶۵۳۲۴۰	۲۴۰۴۷۹۶	۱۳۵۷۹۹	۱۶۲۳۰۸	۱۰۹۲۹۰	۴۸	۴۸
۳۴۵۶۲۰	۳۴۶۱۶۹	۳۴۵۰۷۱	۸۳۰۸	۱۱۶۹۳	۴۹۲۲	۴۹	۴۹
۳۹۳۷	۳۹۰۳	۳۹۷۰	۷۸	۷۵	۸۰	۵۰	۵۰
۳۷۹۶۲	۴۰۹۱۰	۳۵۰۱۳	۱۱۰۷۷	۹۱۵۳	۱۳۰۰۱	۵۱	۵۱
۵۵۷۳۵۳	۵۹۲۱۲۹	۵۲۲۵۷۷	۲۱۱۲	۲۹۴۵	۱۲۷۸	۵۲	۵۲
۴۱۶۵۶	۴۱۵۸۸	۴۱۷۲۴	۱۴۴	۹۷	۱۹۱	۵۳	۵۳
۴۶۵۴۳۵	۵۱۴۵۹۹	۴۱۶۲۷۱	۵۶۷۶۶	۶۲۵۵۰	۵۰۹۸۱	۵۴	۵۴
۵۹۰۸۸۳	۶۲۸۴۶۴	۵۵۳۳۰۱	۱۱۸۷۳۸	۱۱۷۴۵۴	۱۲۰۰۲۲	۵۵	۵۵
۴۵۴۳۶۳	۴۶۵۹۶۱	۴۴۲۷۶۵	۳۵۶۷۶	۴۲۳۵۶	۲۸۹۹۶	۵۶	۵۶
۱۹۹۷۰۶	۲۱۳۹۸۷	۱۸۵۴۲۵	۷۴۲۸۹۶	۶۶۸۴۷۱	۸۱۷۳۲۱	۵۷	۵۷
۱۱۵۸۰۴	۱۲۷۸۹۷	۱۰۳۷۱۰	۱۶۶۹۴	۱۵۰۹۹	۱۸۲۸۸	۵۸	۵۸
۳۴۷۷۸۸	۳۶۸۷۷۵	۳۲۶۸۰۱	۷۱۴۶	۷۴۶۵	۶۸۲۷	۵۹	۵۹
۲۷۲۹۲۶	۳۰۱۷۳۵	۲۴۶۱۱۶	۱۸۳۹	۳۰۴۳	۶۳۴	۶۰	۶۰
۳۲۶۸۰۲۵	۳۳۵۴۸۴۱	۳۱۸۱۲۰۸	۳۸۷۹۰	۳۹۳۶۳	۳۸۲۱۷	۶۱	۶۱
۳۵۵۰۴۶۵	۳۷۰۶۸۹۹	۳۳۹۴۰۳۱	۲۰۱۴۳	۲۵۱۳۸	۱۵۱۴۷	۶۲	۶۲
۷۷۰۶۰۰	۸۰۹۷۸۵	۷۳۱۴۱۵	۱۴۳۶۰۵	۱۳۶۳۴۴	۱۵۰۸۶۶	۶۳	۶۳
۳۳۰۲۹۴۲	۳۴۳۰۴۷۹	۳۱۷۵۴۰۵	۱۰۳۵۳۵	۱۱۵۰۰۴	۹۲۰۶۵	۶۴	۶۴
۱۴۴۶۵۹	۱۵۵۴۳۱	۱۳۳۸۸۶	۹۹۸	۱۳۸۱	۶۱۵	۶۵	۶۵

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات روسیه از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۶۶	۶۶	۴	۳۴	۱۹	۱۹۸۹۲	۲۷۸۶۹	۲۳۸۸۱
۶۷	۶۷	۲۶	۱۴۰۳	۷۱۵	۳۳۹۳۵	۳۹۳۷۵	۳۶۶۵۵
۶۸	۶۸	۲۹۲۹۹۱	۲۲۶۳۳۵	۲۵۹۶۶۳	۸۲۰۰۲۴	۱۰۱۴۳۰۲	۹۱۷۱۶۳
۶۹	۶۹	۴۶۰۹۴۷	۵۰۳۳۴۵	۴۸۲۱۴۶	۸۶۸۴۶۷	۹۷۳۴۵۳	۹۲۰۹۶۰
۷۰	۷۰	۳۰۹۹۰۰	۳۵۵۹۸۱	۳۳۲۹۴۱	۸۲۸۸۷۳	۹۰۳۷۱۵	۸۶۶۲۹۴
۷۱	۷۱	۸۴۱۴۷	۴۸۸۱۰	۶۶۴۷۹	۵۶۷۶۶۶	۷۶۱۷۵۱	۶۶۴۷۰۹
۷۲	۷۲	۳۴۳۸۳۶۴	۳۹۰۵۵۲۸	۳۶۷۱۹۴۶	۴۸۲۵۶۷۳	۵۲۸۶۷۲۸	۵۰۵۶۲۰۱
۷۳	۷۳	۵۳۱۹۶۳	۶۹۹۳۵۸	۶۱۵۶۶۱	۵۳۰۵۱۷۳	۵۸۰۶۴۷۴	۵۵۵۵۸۲۴
۷۴	۷۴	۲۲۱۸۰۷	۷۰۰۵۵۸	۴۶۱۱۸۳	۸۰۲۷۶۴	۷۸۸۹۵۴	۷۹۵۸۵۹
۷۵	۷۵	۹۷۶	۲۸۹	۶۳۳	۱۰۲۲۴۹	۱۰۹۳۷۰	۱۰۵۸۱۰
۷۶	۷۶	۳۶۵۳۱۷	۲۰۷۱۴۹	۲۸۶۲۳۳	۱۲۳۶۸۰۵	۱۲۲۸۴۴۴	۱۲۳۲۶۲۵
۷۷	۷۷	۲۱۸۴۰۱	۹۵۸۶۰	۱۵۷۱۳۱	۶۶۷۱	۱۴۰۸۰	۱۰۳۷۶
۷۸	۷۸	۳۶۶۲۴۲	۲۴۲۸۷۱	۳۰۴۵۵۷	۱۰۳۰۸۸	۶۷۵۳۱	۸۵۳۱۰
۷۹	۷۹	.	۲	۱	۳۳۰۱۸	۲۶۹۶۷	۲۹۹۹۳
۸۰	۸۰	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۳۰۱۰۵۱	۴۵۴۵۲۶	۳۷۷۷۸۹
۸۱	۸۱	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۱۵۴۵۰۰۸	۱۶۷۲۳۲۰	۱۶۰۸۶۶۴
۸۲	۸۲	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۱۳۷۲۱۲۲	۱۶۰۰۱۱۹	۱۴۸۶۱۲۱
۸۳	۸۳	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۴۵۲۸۷۶۷۳	۴۳۶۰۱۱۰۲	۴۴۴۴۳۸۸
۸۴	۸۴	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۲۶۷۳۱۴۳۴	۲۹۹۱۱۹۲۳	۲۸۳۲۱۶۷۹
۸۵	۸۵	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۵۷۹۰۱۱	۵۱۱۰۷۴	۵۴۵۰۴۳
۸۶	۸۶	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۲۱۴۹۸۵۵۶	۲۳۶۲۳۴۱۹	۲۲۵۶۰۹۸۸
۸۷	۸۷	.	.	.	۶۴۵۱۴۴۱	.	۳۲۲۵۷۲۱
۸۸	۸۸	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۳۲۳۲۴۸۳	۱۵۵۵۲۰۳	۲۳۹۳۸۴۳
۸۹	۸۹	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۶۱۹۳۰۸۴	۶۷۴۷۴۳۱	۶۴۷۰۲۵۸
۹۰	۹۰	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۲۸۹۳۴۶	۳۴۱۲۳۷	۳۱۵۲۹۲
۹۱	۹۱	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۶۴۷۰۲	۸۳۰۷۸	۷۳۸۹۰
۹۲	۹۲	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۲۷۰۳۱۱۱	۲۸۷۲۱۸۵	۲۷۸۷۶۴۸
۹۳	۹۳	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۱۸۷۸۷۷۵	۲۰۶۲۷۶۸	۱۹۷۰۷۷۲
۹۴	۹۴	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۱۱۲۴۷۶۳	۱۱۴۷۵۶۵	۱۱۳۶۱۶۴
۹۵	۹۵	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۱۸۱۸۹	۳۲۱۴۵	۲۵۱۶۷

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

در دوره ۲۰۱۶-۱۸ بیشترین صادرات ایران در به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین

واردات روسیه در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷)، محصولات دارویی (۳۰) و مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹) است.

۴-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات قرقیزستان

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات قرقیزستان از جهان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ بر حسب کدهای دو رقمی HS در جدول (۵-۶) ارائه می‌شود.

جدول (۵-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات قرقیزستان در سطح کدهای دو رقمی در ۲۰۱۷-۱۸

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات قرقیزستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۱	۰۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۱۳۳۹	۷۰۵	۱۰۲۲
۲	۰۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۳۱۷۴۸	۳۱۷۹۹	۳۱۷۷۴
۳	۰۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۴۸۷۸	۴۸۰۶	۴۸۴۲
۴	۰۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۳۹	۵۶۱۲۱	۹۰۱۱	۳۲۵۶۶
۵	۰۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۷۴۹	۵۷۷	۶۶۳
۶	۰۶	۲۲۶۸۳	۵۱۲۲۱	۳۶۹۵۲	۳۷۳۵	۳۷۹۰	۳۷۶۳
۷	۰۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۱۹۷۸۸	۱۴۷۳۲	۱۷۲۶۰
۸	۰۸	۲۲۵۹۸۹۱	۱۷۱۸۸۱۳	۱۹۸۹۳۵۲	۵۲۰۵۲	۶۹۸۶۷	۶۰۹۶۰
۹	۰۹	۳۶۳۶۹۴	۳۹۳۴۸۴	۳۷۸۵۸۹	۱۳۵۱۷	۱۵۷۷۴	۱۴۶۴۶
۱۰	۱۰	۲۱۳۴۸	۱۴۸۱۹	۱۸۰۸۴	۵۸۰۳۵	۲۶۳۳۷	۴۲۱۸۶
۱۱	۱۱	۹۹۹۰۲	۵۹۵۹۴	۷۹۷۴۸	۲۲۲۵۰	۲۰۷۸۲	۲۱۵۱۶
۱۲	۱۲	۲۹۰۶۹	۲۶۱۵۰	۲۷۶۱۰	۵۱۲۱	۶۴۹۷	۵۸۰۹
۱۳	۱۳	۶۰۹۷۴	۵۲۸۹۷	۵۶۹۳۶	۱۵۰	۱۶۵	۱۵۸
۱۴	۱۴	۱۶۹۵۷	۱۵۰۴۵	۱۶۰۰۱	۷۶	۲۳	۵۰
۱۵	۱۵	۷۷۲۵۹	۹۹۲۷۷	۸۸۲۶۸	۵۳۹۸۴	۵۳۹۴۲	۵۳۹۶۳
۱۶	۱۶	۲۰۳۸۳	۲۶۷۱۰	۲۳۵۴۷	۵۸۱۰	۵۶۱۵	۵۷۱۳
۱۷	۱۷	۱۹۷۵۵۳	۲۷۴۲۳۸	۲۳۵۸۹۶	۴۱۷۸۰	۳۷۱۰۶	۳۹۴۴۳
۱۸	۱۸	۱۱۳۳۶۵	۸۹۱۱۵	۱۰۱۲۴۰	۴۴۷۲۷	۴۲۴۰۳	۴۳۵۶۵
۱۹	۱۹	۳۴۸۱۲۶	۴۴۳۲۳۷	۳۹۵۶۸۲	۵۲۰۱۱	۵۳۸۴۴	۵۲۹۲۸
۲۰	۲۰	۵۷۵۷۰۶	۵۴۳۱۴۹	۵۵۹۴۲۸	۱۳۸۴۱	۱۴۳۶۴	۱۴۱۰۳
۲۱	۲۱	۱۹۰۲۲۹	۲۰۱۳۳۰	۱۹۵۷۸۰	۳۸۹۶۱	۳۸۳۰۴	۳۸۶۳۳
۲۲	۲۲	۴۰۷۹۳	۳۱۰۸۶	۳۵۹۴۰	۴۲۵۵۱	۵۵۶۴۷	۴۹۰۹۹
۲۳	۲۳	۸۴۱۳۲	۸۳۶۱۷	۸۳۸۷۵	۸۲۰۸	۱۱۱۲۸	۹۶۶۸
۲۴	۲۴	۴۱۵۲	۷۲۸۱	۵۷۱۷	۷۴۱۹۸	۷۸۹۹۰	۷۶۵۹۴

واردات قرقیزستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)			صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			کد HS	ردیف
متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷		
۳۲۶۵۸	۳۷۴۰۶	۲۷۹۰۹	۸۲۲۹۴۸	۷۸۵۱۸۰	۸۶۰۷۱۶	۲۵	۲۵
۳۲۴۸	۴۱۰۱	۲۳۹۵	۱۴۹۰۶۹۳	۱۱۳۸۴۸۳	۱۸۴۲۹۰۲	۲۶	۲۶
۷۶۸۸۴۳	۹۰۱۴۲۱	۶۳۶۲۶۵	۶۳۷۳۹۰۸۷	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۱۱۱۱۳۷۱	۲۷	۲۷
۲۳۸۰۱	۲۸۹۲۸	۱۸۶۷۴	۴۵۷۲۰۹	۴۲۲۴۲۷	۴۹۱۹۹۱	۲۸	۲۸
۱۳۱۲۷	۱۳۵۲۰	۱۲۷۳۳	۴۰۳۰۶۴۵	۴۱۰۵۸۹۸	۳۹۵۵۳۹۲	۲۹	۲۹
۱۶۵۹۷۴	۱۶۳۲۳۳	۱۶۸۷۱۵	۱۴۶۴۳۸	۱۰۵۰۳۰	۱۸۷۸۴۶	۳۰	۳۰
۳۳۵۴۲	۳۶۸۱۷	۳۰۲۶۷	۸۰۶۶۱۶	۸۴۳۷۱۴	۷۶۹۵۱۷	۳۱	۳۱
۳۱۵۵۷	۳۵۷۸۸	۲۷۳۲۵	۹۰۴۷۴	۱۰۰۴۱۵	۸۰۵۳۳	۳۲	۳۲
۵۵۰۱۷	۵۶۶۷۳	۵۳۳۶۰	۴۲۸۴۵	۴۱۵۳۷	۴۴۱۵۲	۳۳	۳۳
۴۴۶۷۳	۵۲۷۰۸	۳۶۶۳۸	۲۱۵۹۳۴	۲۰۱۲۸۹	۲۳۰۵۷۹	۳۴	۳۴
۵۴۸۳	۵۹۴۸	۵۰۱۸	۴۱۷۲۷	۳۹۹۹۶	۴۳۴۵۷	۳۵	۳۵
۴۶۳۹	۶۲۶۷	۳۰۱۱	.	.	.	۳۶	۳۶
۱۸۱۶	۱۷۴۴	۱۸۸۷	۹	۸	۹	۳۷	۳۷
۳۸۲۹۸	۴۳۵۲۵	۳۳۰۷۱	۲۰۵۹۲۱	۱۲۳۰۶۰	۲۸۸۷۸۱	۳۸	۳۸
۱۵۴۱۶۸	۱۷۴۸۵۴	۱۳۳۴۸۱	۵۷۹۷۰۷۴	۵۵۵۱۴۶۹	۶۰۴۲۶۷۸	۳۹	۳۹
۶۳۳۷۶	۶۲۰۹۱	۶۴۶۶۱	۱۱۰۰۵۲	۱۰۴۹۴۹	۱۱۵۱۵۴	۴۰	۴۰
۱۴۸۰	۲۲۴	۲۷۳۶	۸۹۲۵۹	۷۵۰۱۴	۱۰۳۵۰۳	۴۱	۴۱
۴۹۸۷۱	۵۸۷۶۳	۴۰۹۷۸	۴۷۳۷	۷۹۵۴	۱۵۱۹	۴۲	۴۲
۳۴۱۷	۶۲۱۷	۶۱۶	۲۱	۹	۳۲	۴۳	۴۳
۶۷۶۰۰	۶۴۶۶۸	۷۰۵۳۱	۵۹۵۵۹	۶۹۱۷۷	۴۹۹۴۱	۴۴	۴۴
۲۲۸	۲۶۴	۱۹۲	۵	۷	۳	۴۵	۴۵
۵۹	۶۰	۵۸	۱۷۳۲	۲۶۴۹	۸۱۵	۴۶	۴۶
۱۵۴۷	۱۷۱۰	۱۳۸۴	۸۷۶۳	۱۱۲۵۰	۶۲۷۵	۴۷	۴۷
۵۷۸۵۴	۶۳۷۲۴	۵۱۹۸۳	۱۳۵۷۹۹	۱۶۲۳۰۸	۱۰۹۲۹۰	۴۸	۴۸
۱۲۵۳۳	۱۲۲۶۴	۱۲۸۰۲	۸۳۰۸	۱۱۶۹۳	۴۹۲۲	۴۹	۴۹
۳۷۵۱	۴۸۷۸	۲۶۲۴	۷۸	۷۵	۸۰	۵۰	۵۰
۵۴۰۲	۶۹۸۷	۳۸۱۷	۱۱۰۷۷	۹۱۵۳	۱۳۰۰۱	۵۱	۵۱
۱۵۱۱۵	۱۶۱۶۴	۱۴۰۶۵	۲۱۱۲	۲۹۴۵	۱۲۷۸	۵۲	۵۲
۱۹۶	۸۳	۳۰۹	۱۴۴	۹۷	۱۹۱	۵۳	۵۳
۱۰۰۷۷۹	۸۷۰۸۶	۱۱۴۴۷۱	۵۶۷۶۶	۶۲۵۵۰	۵۰۹۸۱	۵۴	۵۴
۱۸۵۳۰۱	۱۷۸۱۶۹	۱۹۲۴۳۳	۱۱۸۷۳۸	۱۱۷۴۵۴	۱۲۰۰۲۲	۵۵	۵۵
۱۹۵۲۸	۱۳۷۲۴	۲۵۳۳۱	۳۵۶۷۶	۴۲۳۵۶	۲۸۹۹۶	۵۶	۵۶
۱۵۶۹۸	۱۴۸۳۸	۱۶۵۵۸	۷۴۲۸۹۶	۶۶۸۴۷۱	۸۱۷۳۲۱	۵۷	۵۷
۷۰۷۰	۵۵۴۱	۸۵۹۹	۱۶۶۹۴	۱۵۰۹۹	۱۸۲۸۸	۵۸	۵۸
۳۳۸۹	۳۳۹۴	۳۳۸۴	۷۱۴۶	۷۴۶۵	۶۸۲۷	۵۹	۵۹
۴۱۸۸۶	۶۳۱۸۳	۲۰۵۸۸	۱۸۳۹	۳۰۴۳	۶۳۴	۶۰	۶۰

کد HS	ردیف	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات قرقیزستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۶۱	۶۱	۳۸۲۱۷	۳۹۳۶۳	۳۸۷۹۰	۱۵۶۷۹۸	۲۳۶۳۵۶	۱۹۶۵۷۷
۶۲	۶۲	۱۵۱۴۷	۲۵۱۳۸	۲۰۱۴۳	۹۷۱۵۸	۱۳۲۱۹۳	۱۱۴۶۷۶
۶۳	۶۳	۱۵۰۸۶۶	۱۳۶۳۴۴	۱۴۳۶۰۵	۱۸۴۷۲	۱۹۱۱۴	۱۸۷۹۳
۶۴	۶۴	۹۲۰۶۵	۱۱۵۰۰۴	۱۰۳۵۳۵	۳۰۱۲۵۰	۳۷۲۵۷۶	۳۳۶۹۱۳
۶۵	۶۵	۶۱۵	۱۳۸۱	۹۹۸	۲۰۶۶	۳۴۳۷	۲۷۵۲
۶۶	۶۶	۴	۳۴	۱۹	۹۸۱	۲۰۱۸	۱۵۰۰
۶۷	۶۷	۲۶	۱۴۰۳	۷۱۵	۲۷۹۴	۸۴۸۵	۵۶۴۰
۶۸	۶۸	۲۹۲۹۹۱	۲۲۶۳۳۵	۲۵۹۶۶۳	۱۸۴۰۲	۱۹۷۹۸	۱۹۱۰۰
۶۹	۶۹	۴۶۰۹۴۷	۵۰۳۳۴۵	۴۸۲۱۴۶	۷۸۱۶۸	۴۰۰۱۵	۵۹۰۹۲
۷۰	۷۰	۳۰۹۹۰۰	۳۵۵۹۸۱	۳۳۲۹۴۱	۱۸۰۳۲	۲۰۴۵۶	۱۹۲۴۴
۷۱	۷۱	۸۴۱۴۷	۴۸۸۱۰	۶۶۴۷۹	۵۱۰۱	۱۲۳۰۰	۸۷۰۱
۷۲	۷۲	۳۴۳۸۳۶۴	۳۹۰۵۵۲۸	۳۶۷۱۹۴۶	۱۴۴۵۵۹	۱۹۰۷۱۹	۱۶۷۶۳۹
۷۳	۷۳	۵۳۱۹۶۳	۶۹۹۳۵۸	۶۱۵۶۶۱	۱۰۱۰۰۱	۹۸۶۵۷	۹۹۸۲۹
۷۴	۷۴	۲۲۱۸۰۷	۷۰۰۵۵۸	۴۶۱۱۸۳	۵۹۳۰	۵۷۵۵	۵۸۴۳
۷۵	۷۵	۹۷۶	۲۸۹	۶۳۳	۷۴	۱۶۷	۱۲۱
۷۶	۷۶	۳۶۵۳۱۷	۲۰۷۱۴۹	۲۸۶۲۳۳	۳۴۳۷۷	۲۲۷۰۶	۲۸۵۴۲
۷۸	۷۷	۲۱۸۴۰۱	۹۵۸۶۰	۱۵۷۱۳۱	۱۷۶	۷۶۴	۴۷۰
۷۹	۷۸	۳۶۶۲۴۲	۲۴۲۸۷۱	۳۰۴۵۵۷	۹۲	۴۴	۶۸
۸۰	۷۹	.	۲	۱	۶۰۲	۲۶۶	۴۳۴
۸۱	۸۰	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۱۴۴۳	۱۲۴۰	۱۳۴۲
۸۲	۸۱	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۱۰۰۳۶	۱۷۶۱۹	۱۳۸۲۸
۸۳	۸۲	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۴۲۹۲۴	۹۸۵۹۷	۷۰۷۶۱
۸۴	۸۳	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۳۶۴۲۵۲	۴۷۴۹۹۴	۴۱۹۶۲۳
۸۵	۸۴	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۲۵۴۳۷۱	۳۰۷۲۰۵	۲۸۰۷۸۸
۸۶	۸۵	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۶۹۱۹	۷۰۵۴	۶۹۸۷
۸۷	۸۶	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۱۴۸۰۴۷	۱۷۰۸۲۰	۱۵۹۴۳۴
۸۸	۸۷	.	.	.	۳۳۸۵۵	۴۲۰۲۷	۳۷۹۴۱
۸۹	۸۸	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۲۰۸	۵۱۷	۳۶۳
۹۰	۸۹	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۴۶۶۸۸	۵۲۰۵۰	۴۹۳۶۹
۹۱	۹۰	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۲۱۸۹	۳۰۸۲	۲۶۳۶
۹۲	۹۱	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۹۰	۴۸	۶۹
۹۴	۹۲	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۳۵۴۴۵	۳۸۷۱۱	۳۷۰۷۸
۹۵	۹۳	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۱۳۵۳۴	۱۶۱۳۹	۱۴۸۳۷
۹۶	۹۴	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۴۳۲۹۵	۴۹۳۵۵	۴۶۳۲۵
۹۷	۹۵	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۳۰	۱۲۷	۷۹

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

در دوره ۱۸-۲۰۱۶ بیشترین صادرات ایران در به‌ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات قرقیزستان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ به‌ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، کفش، گتر و اشیاء همانند، اجزاء (۶۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵) و لباس و متفرعات لباس، از کشفاف (۶۱) است.

۶-۲-۵- شباهت‌های صادرات ایران و واردات قزاقستان

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات قزاقستان از جهان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ بر حسب کدهای دو رقمی HS در جدول (۶-۶) ارائه می‌شود.

جدول (۶-۶): شباهت‌های صادرات ایران و واردات قزاقستان در سطح کدهای دو رقمی در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (دلار ۱۰۰۰)			واردات قزاقستان از جهان (دلار ۱۰۰۰)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۱	۰۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۲۶۲۰۱	۵۳۷۰۹	۳۹۹۵۵
۲	۰۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۲۰۷۴۷۳	۲۱۱۰۹۲	۲۰۹۲۸۳
۳	۰۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۶۰۳۱۰	۷۰۸۰۷	۶۵۵۵۹
۴	۰۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۳۹	۲۸۱۰۹۱	۲۵۶۴۷۰	۲۶۸۷۸۱
۵	۰۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۳۰۴۲	۴۰۲۱	۳۵۳۲
۶	۰۶	۲۲۶۸۳	۵۱۳۲۱	۳۶۹۵۲	۶۱۴۳۵	۶۲۰۷۹	۶۱۷۵۷
۷	۰۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۱۷۰۴۲۳	۱۶۶۳۹۷	۱۶۸۴۱۰
۸	۰۸	۲۲۵۹۸۹۱	۱۷۱۸۸۱۳	۱۹۸۹۳۵۲	۴۴۴۸۲۴	۵۰۴۳۵۸	۴۷۴۵۹۱
۹	۰۹	۳۶۳۶۹۴	۳۹۳۴۸۴	۳۷۸۵۸۹	۱۳۸۲۰۸	۱۳۰۸۵۲	۱۳۴۵۳۰
۱۰	۱۰	۲۱۳۴۸	۱۴۸۱۹	۱۸۰۸۴	۱۶۶۴۵	۲۸۰۲۰	۲۲۳۳۳
۱۱	۱۱	۹۹۹۰۲	۵۹۵۹۴	۷۹۷۴۸	۲۴۰۳۲	۲۴۶۸۹	۲۴۳۶۱
۱۲	۱۲	۲۹۰۶۹	۲۶۱۵۰	۲۷۶۱۰	۵۵۹۶۸	۶۰۲۵۷	۵۸۱۱۳
۱۳	۱۳	۶۰۹۷۴	۵۲۸۹۷	۵۶۹۳۶	۷۳۴۶	۹۳۰۵	۸۳۲۶
۱۴	۱۴	۱۶۹۵۷	۱۵۰۴۵	۱۶۰۰۱	۶۴۰	۴۷۹	۵۶۰
۱۵	۱۵	۷۷۲۵۹	۹۹۳۷۷	۸۸۲۶۸	۱۸۹۰۱۶	۱۹۶۷۵۶	۱۹۲۸۸۶
۱۶	۱۶	۲۰۳۸۳	۲۶۷۱۰	۲۳۵۴۷	۹۱۰۶۴	۹۵۸۲۹	۹۳۴۴۷
۱۷	۱۷	۱۹۷۵۵۳	۲۷۴۲۳۸	۲۳۵۸۹۶	۲۹۰۰۹۵	۲۵۶۶۲۰	۲۷۳۳۵۸
۱۸	۱۸	۱۱۳۳۶۵	۸۹۱۱۵	۱۰۱۲۴۰	۱۹۷۹۰۶	۲۰۶۳۸۵	۲۰۲۱۴۶
۱۹	۱۹	۳۴۸۱۲۶	۴۴۳۲۳۷	۳۹۵۶۸۲	۲۷۸۷۹۲	۲۸۰۶۶۴	۲۷۹۷۲۸

واردات قزاقستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)			صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			کد HS	ردیف
متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷		
۱۹۸۲۳۶	۲۰۵۸۵۶	۱۹۰۶۱۵	۵۵۹۴۲۸	۵۴۳۱۴۹	۵۷۵۷۰۶	۲۰	۲۰
۲۶۵۶۶۹	۲۷۲۲۴۲	۲۵۹۰۹۵	۱۹۵۷۸۰	۲۰۱۳۳۰	۱۹۰۲۲۹	۲۱	۲۱
۲۴۰۹۸۹	۲۶۱۸۲۹	۲۲۰۱۴۹	۳۵۹۴۰	۳۱۰۸۶	۴۰۷۹۳	۲۲	۲۲
۸۹۶۴۶	۹۴۸۶۱	۸۴۴۳۱	۸۳۸۷۵	۸۳۶۱۷	۸۴۱۳۲	۲۳	۲۳
۱۷۳۱۷۰	۱۷۱۸۹۷	۱۷۴۴۴۲	۵۷۱۷	۷۲۸۱	۴۱۵۲	۲۴	۲۴
۱۱۴۸۱۳	۱۱۵۰۹۷	۱۱۴۵۲۹	۸۲۲۹۴۸	۷۸۵۱۸۰	۸۶۰۷۱۶	۲۵	۲۵
۷۷۲۲۹۳	۷۵۵۴۹۱	۷۸۹۰۹۴	۱۴۹۰۶۹۳	۱۱۳۸۴۸۳	۱۸۴۲۹۰۲	۲۶	۲۶
۱۷۹۴۳۱۳	۱۷۴۳۷۹۸	۱۸۴۴۸۲۷	۶۳۷۳۹۰۸۷	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۱۱۱۱۳۷۱	۲۷	۲۷
۳۹۱۳۴۳	۴۰۲۵۴۶	۳۸۰۱۴۰	۴۵۷۲۰۹	۴۲۲۴۲۷	۴۹۱۹۹۱	۲۸	۲۸
۲۲۵۴۱۴	۲۲۷۹۰۵	۲۲۲۹۲۳	۴۰۳۰۶۴۵	۴۱۰۵۸۹۸	۳۹۵۵۳۹۲	۲۹	۲۹
۱۱۳۱۶۸۲	۱۱۷۷۹۴۸	۱۰۸۵۴۱۶	۱۴۶۴۳۸	۱۰۵۰۳۰	۱۸۷۸۴۶	۳۰	۳۰
۸۸۳۷۵	۹۸۲۲۰	۷۸۵۲۹	۸۰۶۶۱۶	۸۴۳۷۱۴	۷۶۹۵۱۷	۳۱	۳۱
۱۸۱۰۲۵	۱۸۱۷۹۴	۱۸۰۲۵۵	۹۰۴۷۴	۱۰۰۴۱۵	۸۰۵۳۳	۳۲	۳۲
۳۴۹۰۲۲	۳۶۳۷۲۱	۳۳۴۳۲۳	۴۲۸۴۵	۴۱۵۳۷	۴۴۱۵۲	۳۳	۳۳
۲۶۲۷۳۰	۲۶۴۲۲۲	۲۶۱۲۳۸	۲۱۵۹۳۴	۲۰۱۲۸۹	۲۳۰۵۷۹	۳۴	۳۴
۴۳۷۷۱	۴۲۹۸۹	۴۴۵۵۲	۴۱۷۲۷	۳۹۹۹۶	۴۳۴۵۷	۳۵	۳۵
۳۵۵۱۸	۳۷۱۵۳	۳۳۸۸۲	.	.	.	۳۶	۳۶
۱۵۰۱۶	۱۶۴۹۷	۱۳۵۳۴	۹	۸	۹	۳۷	۳۷
۶۰۴۴۷۸	۵۶۵۰۱۳	۶۴۳۹۴۳	۲۰۵۹۲۱	۱۲۳۰۶۰	۲۸۸۷۸۱	۳۸	۳۸
۱۱۸۳۴۹۳	۱۲۴۱۴۸۰	۱۱۲۵۵۰۵	۵۷۹۷۰۷۴	۵۵۵۱۴۶۹	۶۰۴۲۶۷۸	۳۹	۳۹
۵۲۸۳۰۶	۵۴۵۵۷۵	۵۱۱۰۳۷	۱۱۰۰۵۲	۱۰۴۹۴۹	۱۱۵۱۵۴	۴۰	۴۰
۳۶۱۳	۴۱۹۶	۳۰۳۰	۸۹۲۵۹	۷۵۰۱۴	۱۰۳۵۰۳	۴۱	۴۱
۵۹۱۰۵	۵۵۲۵۰	۶۲۹۶۰	۴۷۳۷	۷۹۵۴	۱۵۱۹	۴۲	۴۲
۶۰۳۷	۶۱۳۳	۵۹۴۰	۲۱	۹	۳۲	۴۳	۴۳
۳۴۹۳۵۵	۳۵۸۰۶۸	۳۴۰۶۴۲	۵۹۵۵۹	۶۹۱۷۷	۴۹۹۴۱	۴۴	۴۴
۱۶۷۱	۱۶۲۰	۱۷۲۲	۵	۷	۳	۴۵	۴۵
۱۵۳۸	۱۱۲۴	۱۹۵۲	۱۷۳۲	۲۶۴۹	۸۱۵	۴۶	۴۶
۷۱۶۲	۷۲۷۴	۷۰۴۹	۸۷۶۳	۱۱۲۵۰	۶۲۷۵	۴۷	۴۷
۴۴۱۷۰۶	۴۵۱۸۱۰	۴۳۱۶۰۲	۱۳۵۷۹۹	۱۶۲۳۰۸	۱۰۹۲۹۰	۴۸	۴۸
۸۳۵۷۱	۷۲۱۶۱	۹۴۹۸۱	۸۳۰۸	۱۱۶۹۳	۴۹۲۲	۴۹	۴۹
۱۳۲۴	۲۵۸	۲۳۹۰	۷۸	۷۵	۸۰	۵۰	۵۰
۷۲۱۱	۹۶۴۶	۴۷۷۵	۱۱۰۷۷	۹۱۵۳	۱۳۰۰۱	۵۱	۵۱
۴۶۷۶۰	۵۹۵۰۲	۳۴۰۱۸	۲۱۱۲	۲۹۴۵	۱۲۷۸	۵۲	۵۲
۴۴۹۶	۳۴۵۳	۵۵۳۸	۱۴۴	۹۷	۱۹۱	۵۳	۵۳
۴۷۰۵۴	۵۷۲۲۷	۳۶۸۸۰	۵۶۷۶۶	۶۲۵۵۰	۵۰۹۸۱	۵۴	۵۴
۳۴۰۲۱	۲۶۹۸۹	۴۱۰۵۳	۱۱۸۷۳۸	۱۱۷۴۵۴	۱۲۰۰۲۲	۵۵	۵۵

واردات قزاقستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)			صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			کد HS	ردیف
متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷		
۶۵۱۹۸	۷۷۱۲۴	۵۳۲۷۱	۳۵۶۷۶	۴۲۳۵۶	۲۸۹۹۶	۵۶	۵۶
۴۴۷۵۷	۴۶۴۸۳	۴۳۰۳۱	۷۴۲۸۹۶	۶۶۸۴۷۱	۸۱۷۳۲۱	۵۷	۵۷
۱۳۷۷۰	۱۹۷۶۱	۷۷۷۸	۱۶۶۹۴	۱۵۰۹۹	۱۸۲۸۸	۵۸	۵۸
۵۲۸۲۳	۵۸۳۶۹	۴۷۲۷۶	۷۱۴۶	۷۴۶۵	۶۸۲۷	۵۹	۵۹
۱۴۰۳۸	۱۳۸۲۵	۱۴۲۵۰	۱۸۳۹	۳۰۴۳	۶۳۴	۶۰	۶۰
۲۳۷۶۳۶	۲۳۷۶۸۵	۲۳۷۵۸۷	۳۸۷۹۰	۳۹۳۶۳	۳۸۲۱۷	۶۱	۶۱
۲۶۱۴۵۹	۲۷۴۶۸۲	۲۴۸۲۳۵	۲۰۱۴۳	۲۵۱۳۸	۱۵۱۴۷	۶۲	۶۲
۱۰۲۸۰۲	۱۱۸۵۷۷	۸۷۰۲۶	۱۴۳۶۰۵	۱۳۶۳۴۴	۱۵۰۸۶۶	۶۳	۶۳
۲۸۵۲۴۷	۲۹۳۵۷۸	۲۷۶۹۱۶	۱۰۳۵۳۵	۱۱۵۰۰۴	۹۲۰۶۵	۶۴	۶۴
۱۵۷۳۲	۱۶۸۹۱	۱۴۵۷۳	۹۹۸	۱۳۸۱	۶۱۵	۶۵	۶۵
۳۵۱۰	۳۶۴۰	۳۳۸۰	۱۹	۳۴	۴	۶۶	۶۶
۵۲۲۶	۶۷۸۹	۳۶۶۲	۷۱۵	۱۴۰۳	۲۶	۶۷	۶۷
۱۹۹۵۳۲	۱۸۲۴۶۰	۲۱۶۶۰۳	۲۵۹۶۶۳	۲۲۶۳۳۵	۲۹۲۹۹۱	۶۸	۶۸
۳۰۱۱۶۸	۳۲۴۶۰۶	۲۷۷۷۳۰	۴۸۲۱۴۶	۵۰۳۳۴۵	۴۶۰۹۴۷	۶۹	۶۹
۱۹۳۷۷۰	۱۷۸۲۱۷	۲۰۹۳۲۳	۳۳۲۹۶۱	۳۵۵۹۸۱	۳۰۹۹۰۰	۷۰	۷۰
۶۹۷۶۵	۵۹۴۱۴	۸۰۱۱۵	۶۶۴۷۹	۴۸۸۱۰	۸۴۱۴۷	۷۱	۷۱
۱۰۷۸۹۴۵	۱۱۲۵۲۸۸	۱۰۳۲۶۰۲	۳۶۷۱۹۴۶	۳۹۰۵۵۲۸	۳۴۳۸۳۶۴	۷۲	۷۲
۱۹۵۴۶۰۶	۲۱۸۷۵۷۷	۱۷۲۱۶۳۴	۶۱۵۶۶۱	۶۹۹۳۵۸	۵۳۱۹۶۳	۷۳	۷۳
۷۱۱۷۵	۷۶۱۷۴	۶۶۱۷۶	۴۶۱۱۸۳	۷۰۰۵۵۸	۲۲۱۸۰۷	۷۴	۷۴
۲۷۶۴۶	۴۴۰۶۰	۱۱۲۳۲	۶۳۳	۲۸۹	۹۷۶	۷۵	۷۵
۲۵۷۲۲۹	۲۷۲۲۹۲	۲۴۲۱۶۶	۲۸۶۲۳۳	۲۰۷۱۴۹	۳۶۵۳۱۷	۷۶	۷۶
۵۸۷۹	۴۷۳۹	۷۰۱۹	۱۵۷۱۳۱	۹۵۸۶۰	۲۱۸۴۰۱	۷۸	۷۷
۲۸۵۵۹	۱۶۴۷۳	۴۰۶۴۴	۳۰۴۵۵۷	۲۴۲۸۷۱	۳۶۶۲۴۲	۷۹	۷۸
۱۱۷۹۷	۱۲۶۳۴	۱۰۹۶۰	۱	۲	.	۸۰	۷۹
۳۰۶۳۰	۳۳۴۹۷	۲۷۷۶۳	۲۳۳	۲۴۸	۲۱۸	۸۱	۸۰
۱۴۷۳۵۳	۱۵۶۶۳۵	۱۳۸۰۷۱	۳۱۸۴	۱۸۸۱	۴۴۸۷	۸۲	۸۱
۱۳۹۸۶۴	۱۴۷۵۱۸	۱۳۲۲۰۹	۱۴۵۰۳	۲۰۲۸۲	۸۷۲۴	۸۳	۸۲
۴۹۶۸۰۱۹	۵۱۹۳۳۶۷	۴۷۴۲۶۷۰	۵۷۵۶۲۱	۵۳۶۹۰۳	۶۱۴۳۳۸	۸۴	۸۳
۳۴۴۷۷۹۱	۳۸۴۵۴۶۸	۳۰۵۰۱۱۳	۲۷۲۹۶۶	۲۲۴۳۵۳	۳۲۱۵۷۸	۸۵	۸۴
۳۷۵۲۵۷	۳۹۸۱۴۳	۳۵۲۳۷۱	۸۰۰	۱۱۳۸	۴۶۲	۸۶	۸۵
۱۹۰۵۲۸۷	۲۰۳۷۹۰۲	۱۷۷۲۶۷۱	۱۶۱۳۹۲	۱۸۰۹۳۲	۱۴۱۸۵۲	۸۷	۸۶
۳۸۲۳۶۶	۵۴۱۰۶۴	۲۲۳۶۶۸	.	.	.	۸۸	۸۷
۱۴۵۷۶۶	۱۸۰۹۴۱	۱۱۰۵۹۰	۳۳۷۹۸۶	۶۵۹۵۵۱	۱۶۴۲۰	۸۹	۸۸
۸۹۴۵۲۹	۸۸۰۳۰۸	۹۰۸۷۵۰	۷۴۸۸۴	۲۷۹۸۹	۱۲۱۷۷۹	۹۰	۸۹
۱۸۱۲۲	۱۷۵۷۸	۱۸۶۶۵	۷۵۴۵	۱۰۷۴۴	۴۳۴۵	۹۱	۹۰
۵۰۵۴	۶۵۸۳	۳۵۲۴	۸۹۳	۱۱۰۹	۶۷۷	۹۲	۹۱

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات قزاقستان از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۹۲	۹۴	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۵۷۱۱۷۳	۵۲۷۵۸۵	
۹۳	۹۵	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۱۶۱۴۱۸	۱۹۶۶۶۰	
۹۴	۹۶	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۱۶۵۸۱۷	۱۷۰۳۰۲	
۹۵	۹۷	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۴۹۱۹	۸۱۰	

مآخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

در دوره ۱۸-۲۰۱۶ بیشترین صادرات ایران در به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات قزاقستان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ به ترتیب در راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، سرب و مصنوعات از سرب (۷۳)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷) است.

۶-۲-۶- شباهت‌های صادرات ایران و واردات اوراسیا

در این قسمت شباهت‌های صادرات ایران به جهان و واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا از جهان در دوره ۱۸-۲۰۱۷ بر حسب کدهای دو رقمی HS در جدول (۶-۶) ارائه می‌شود.

جدول (۶-۷): شباهت‌های صادرات ایران و واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سطح کدهای دو رقمی در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات اوراسیا از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۱	۰۱	۲۶۹۸۵	۶۹۱۹۳	۴۸۰۸۹	۳۹۲۱۴۰	۲۶۳۳۳۸	
۲	۰۲	۳۷۸۶۹	۵۵۰۹۷	۴۶۴۸۳	۲۵۰۴۸۸۶	۳۰۷۰۷۹۳	
۳	۰۳	۴۰۴۰۵۴	۳۱۳۷۸۸	۳۵۸۹۲۱	۲۲۴۲۹۴۸	۲۰۵۹۶۱۲	
۴	۰۴	۷۰۹۴۱۸	۶۱۵۶۶۰	۶۶۲۵۲۹	۲۷۰۲۳۲۷	۳۰۷۰۶۵۱	
۵	۰۵	۷۸۱۲۹	۵۳۳۹۸	۶۵۷۶۴	۱۲۲۱۰۴	۹۵۰۴۱	
۶	۰۶	۲۲۶۸۳	۵۱۲۲۱	۳۶۹۵۲	۱۰۴۶۸۱۸	۸۹۷۹۸۹	
۷	۰۷	۶۳۳۹۱۱	۱۰۷۴۶۶۲	۸۵۴۲۸۷	۲۳۴۶۶۶۷	۲۵۰۰۲۰۸	
۸	۰۸	۲۲۵۹۸۹۱	۱۷۱۸۸۱۳	۱۹۸۹۳۵۲	۶۳۷۴۶۵۳	۶۲۰۲۰۸۲	
۹	۰۹	۳۶۳۶۹۴	۳۹۳۴۸۴	۳۷۸۵۸۹	۱۴۴۳۱۳۱	۱۵۳۷۲۸۲	
۱۰	۱۰	۲۱۳۴۸	۱۴۸۱۹	۱۸۰۸۴	۶۲۱۸۵۰	۶۱۷۱۶۹	
۱۱	۱۱	۹۹۹۰۲	۵۹۵۹۴	۷۹۷۴۸	۲۱۴۸۴۸	۲۲۴۷۱۰	
۱۲	۱۲	۲۹۰۶۹	۲۶۱۵۰	۲۷۶۱۰	۲۳۱۵۸۸۲	۲۰۲۴۷۹۰	

واردات اوراسیا از جهان (۱۰۰۰ دلار)			صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			کد HS	ردیف
متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷		
۲۴۸۳۱۶	۲۶۹۸۴۸	۲۲۶۷۸۳	۵۶۹۳۶	۵۲۸۹۷	۶۰۹۷۴	۱۳	۱۳
۵۹۶۱	۵۷۶۵	۶۱۵۷	۱۶۰۰۱	۱۵۰۴۵	۱۶۹۵۷	۱۴	۱۴
۱۷۵۹۶۴۱	۱۸۳۰۵۷۵	۱۶۸۸۷۰۶	۸۸۲۶۸	۹۹۲۷۷	۷۷۲۵۹	۱۵	۱۵
۶۸۹۳۵۵	۷۴۴۹۷۰	۶۳۳۷۴۰	۲۳۵۴۷	۲۶۷۱۰	۲۰۳۸۳	۱۶	۱۶
۹۰۸۰۶۷	۸۴۲۱۸۷	۹۷۳۹۴۷	۲۳۵۸۹۶	۲۷۴۲۳۸	۱۹۷۵۵۳	۱۷	۱۷
۱۵۵۴۸۶۴	۱۶۳۱۰۰۱	۱۴۷۸۷۲۷	۱۰۱۲۴۰	۸۹۱۱۵	۱۱۳۳۶۵	۱۸	۱۸
۱۴۸۲۶۵۹	۱۵۲۰۳۲۳	۱۴۴۴۹۹۵	۳۹۵۶۸۲	۴۴۳۲۳۷	۳۴۸۱۲۶	۱۹	۱۹
۱۶۰۴۰۶۲	۱۶۷۲۰۸۶	۱۵۳۶۰۳۷	۵۵۹۴۲۸	۵۴۳۱۴۹	۵۷۵۷۰۶	۲۰	۲۰
۱۹۸۶۲۷۶	۲۰۲۱۱۶۶	۱۹۵۱۳۸۵	۱۹۵۷۸۰	۲۰۱۳۳۰	۱۹۰۲۲۹	۲۱	۲۱
۳۱۵۶۵۳۴	۳۲۷۷۶۵۲	۳۰۳۵۴۱۵	۳۵۹۴۰	۳۱۰۸۶	۴۰۷۹۳	۲۲	۲۲
۱۴۳۰۷۴۱	۱۴۹۸۷۷۱	۱۳۶۲۷۱۱	۸۳۸۷۵	۸۳۶۱۷	۸۴۱۳۲	۲۳	۲۳
۱۳۰۸۷۶۱	۱۳۵۶۸۹۷	۱۲۶۰۶۲۵	۵۷۱۷	۷۲۸۱	۴۱۵۲	۲۴	۲۴
۱۲۰۳۶۹۴	۱۲۲۸۲۸۵	۱۱۷۹۱۰۲	۸۲۲۹۴۸	۷۸۵۱۸۰	۸۶۰۷۱۶	۲۵	۲۵
۲۵۴۵۷۳۷	۲۶۹۹۲۷۸	۲۳۹۲۱۹۵	۱۴۹۰۶۹۳	۱۱۳۸۴۸۳	۱۸۴۲۹۰۲	۲۶	۲۶
۱۵۶۷۳۱۸۲	۱۶۵۰۴۱۵۵	۱۴۸۴۲۰۸	۶۳۷۳۹۰۸۷	۶۶۳۶۶۸۰۲	۶۱۱۱۱۳۷۱	۲۷	۲۷
۴۰۴۹۰۴۱	۴۵۱۲۳۲۷	۳۵۸۵۷۵۵	۴۵۷۲۰۹	۴۲۲۴۲۷	۴۹۱۹۹۱	۲۸	۲۸
۴۶۷۸۳۷۸	۵۰۲۰۵۸۲	۴۳۳۶۱۷۳	۴۰۳۰۶۴۵	۴۱۰۵۸۹۸	۳۹۵۵۳۹۲	۲۹	۲۹
۱۲۹۰۰۴۳۳	۱۲۸۱۲۷۳۲	۱۲۹۸۸۱۳۳	۱۴۶۴۳۸	۱۰۵۰۳۰	۱۸۷۸۴۶	۳۰	۳۰
۳۵۱۹۰۰	۳۶۴۲۷۷	۳۳۹۵۲۳	۸۰۶۶۱۶	۸۴۳۷۱۴	۷۶۹۵۱۷	۳۱	۳۱
۲۳۳۰۲۲۰	۲۳۹۹۰۹۰	۲۲۶۱۳۴۹	۹۰۴۷۴	۱۰۰۴۱۵	۸۰۵۳۳	۳۲	۳۲
۳۹۶۸۴۲۱	۴۱۲۱۷۸۴	۳۸۱۵۰۵۸	۴۲۸۴۵	۴۱۵۳۷	۴۴۱۵۲	۳۳	۳۳
۲۰۲۲۱۸۲	۲۱۱۳۷۹۲	۱۹۳۰۵۷۲	۲۱۵۹۳۴	۲۰۱۲۸۹	۲۳۰۵۷۹	۳۴	۳۴
۷۹۵۲۸۲	۸۱۱۲۸۲	۷۷۹۲۸۱	۴۱۷۲۷	۳۹۹۹۶	۴۳۴۵۷	۳۵	۳۵
۹۷۴۷۱	۱۰۶۳۳۹	۸۸۶۰۳	.	.	.	۳۶	۳۶
۳۱۶۹۰۷	۳۳۲۰۶۱	۳۰۱۷۵۳	۹	۸	۹	۳۷	۳۷
۴۲۹۵۲۰۹	۴۳۸۷۳۸۳	۴۲۰۳۰۳۴	۲۰۵۹۲۱	۱۲۳۰۶۰	۲۸۸۷۸۱	۳۸	۳۸
۱۲۳۴۸۷۲۵	۱۳۰۱۲۸۶۷	۱۱۶۸۴۵۸۳	۵۷۹۷۰۷۴	۵۵۵۱۴۶۹	۶۰۴۲۶۷۸	۳۹	۳۹
۴۸۶۲۰۵۴	۵۰۴۷۴۶۶	۴۶۷۶۶۴۲	۱۱۰۰۵۲	۱۰۴۹۴۹	۱۱۵۱۵۴	۴۰	۴۰
۱۱۵۲۸۰	۱۰۹۳۹۰	۱۲۱۱۶۹	۸۹۲۵۹	۷۵۰۱۴	۱۰۳۵۰۳	۴۱	۴۱
۱۰۳۴۲۴۵	۱۱۲۷۰۵۳	۹۴۱۴۳۶	۴۷۳۷	۷۹۵۴	۱۵۱۹	۴۲	۴۲
۳۱۶۱۹۰	۳۱۱۹۱۵	۳۲۰۴۶۵	۲۱	۹	۳۲	۴۳	۴۳
۱۳۰۶۳۶۹	۱۳۵۷۱۸۱	۱۲۵۵۵۵۷	۵۹۵۵۹	۶۹۱۷۷	۴۹۹۴۱	۴۴	۴۴
۵۰۴۶۷	۵۲۹۰۴	۴۸۰۳۰	۵	۷	۳	۴۵	۴۵
۱۹۳۰۰	۱۹۷۹۹	۱۸۸۰۱	۱۷۳۲	۲۶۴۹	۸۱۵	۴۶	۴۶
۱۷۰۱۶۹	۱۷۴۴۷۶	۱۶۵۸۶۲	۸۷۶۳	۱۱۲۵۰	۶۲۷۵	۴۷	۴۷
۳۵۹۱۵۴۶	۳۷۷۰۴۱۹	۳۴۱۲۶۷۳	۱۳۵۷۹۹	۱۶۲۳۰۸	۱۰۹۲۹۰	۴۸	۴۸

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات اوراسیا از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷
۴۹	۴۹	۴۹۲۲	۱۱۶۹۳	۸۳۰۸	۵۲۶۶۶۹	۵۴۷۱۴۹	
۵۰	۵۰	۸۰	۷۵	۷۸	۱۰۰۲۸	۱۰۳۲۵	
۵۱	۵۱	۱۳۰۰۱	۹۱۵۳	۱۱۰۷۷	۹۲۴۴۶	۹۷۹۷۸	
۵۲	۵۲	۱۲۷۸	۲۹۴۵	۲۱۱۲	۷۴۶۵۰۵	۷۹۷۹۲۳	
۵۳	۵۳	۱۹۱	۹۷	۱۴۴	۵۶۷۶۸	۵۶۳۸۷	
۵۴	۵۴	۵۰۹۸۱	۶۲۵۵۰	۵۶۷۶۶	۸۳۰۹۲۲	۸۸۹۷۲۳	
۵۵	۵۵	۱۲۰۰۲۲	۱۱۷۴۵۴	۱۱۸۷۳۸	۹۴۳۶۸۲	۹۶۸۳۱۱	
۵۶	۵۶	۲۸۹۹۶	۴۲۳۵۶	۳۵۶۷۶	۶۳۶۰۰۴	۶۵۶۸۳۵	
۵۷	۵۷	۸۱۷۳۲۱	۶۶۸۴۷۱	۷۴۲۸۹۶	۲۹۰۲۴۹	۳۰۵۷۵۷	
۵۸	۵۸	۱۸۲۸۸	۱۵۰۹۹	۱۶۶۹۴	۱۹۴۶۳۹	۲۱۳۸۱۱	
۵۹	۵۹	۶۸۲۷	۷۴۶۵	۷۱۴۶	۴۵۴۵۵۳	۴۸۱۴۶۵	
۶۰	۶۰	۶۳۴	۳۰۴۳	۱۸۳۹	۵۲۶۵۱۳	۵۸۵۱۷۳	
۶۱	۶۱	۳۸۲۱۷	۳۹۳۶۳	۳۸۷۹۰	۳۹۹۰۹۰۰	۴۱۵۲۴۶۸	
۶۲	۶۲	۱۵۱۴۷	۲۵۱۳۸	۲۰۱۴۳	۴۱۸۴۸۵۱	۴۳۹۵۱۹۸	
۶۳	۶۳	۱۵۰۸۶۶	۱۳۶۳۴۴	۱۴۳۶۰۵	۱۰۵۴۱۶۴	۱۱۲۹۰۳۸	
۶۴	۶۴	۹۲۰۶۵	۱۱۵۰۰۴	۱۰۳۵۳۵	۴۲۵۲۱۷۸	۴۴۵۶۶۱۱	
۶۵	۶۵	۶۱۵	۱۳۸۱	۹۹۸	۱۷۷۲۳۸	۱۹۱۲۰۰	
۶۶	۶۶	۴	۳۴	۱۹	۳۵۱۱۳	۴۰۲۲۵	
۶۷	۶۷	۲۶	۱۴۰۳	۷۱۵	۵۱۶۶۵	۵۹۹۱۸	
۶۸	۶۸	۲۹۲۹۹۱	۲۲۶۳۳۵	۲۵۹۶۶۳	۱۲۹۲۳۳۶	۱۳۸۸۳۳۰	
۶۹	۶۹	۴۶۰۹۴۷	۵۰۳۳۴۵	۴۸۲۱۴۶	۱۴۱۲۴۸۵	۱۴۸۰۸۵۱	
۷۰	۷۰	۳۰۹۹۰۰	۳۵۵۹۸۱	۳۳۲۹۴۱	۱۲۷۷۹۳۷	۱۳۰۶۰۰۱	
۷۱	۷۱	۸۴۱۴۷	۴۸۸۱۰	۶۶۴۷۹	۹۸۶۶۰۶	۱۱۲۱۷۳۸	
۷۲	۷۲	۳۴۳۸۳۶۴	۳۹۰۵۵۲۸	۳۶۷۱۹۴۶	۸۰۷۸۵۳۷	۸۵۱۳۷۲۵	
۷۳	۷۳	۵۳۱۹۶۳	۶۹۹۳۵۸	۶۱۵۶۶۱	۸۶۷۱۸۵۵	۹۲۰۱۹۵۰	
۷۴	۷۴	۲۲۱۸۰۷	۷۰۰۵۵۸	۴۶۱۱۸۳	۱۰۸۱۲۲۱	۱۰۸۴۱۹۱	
۷۵	۷۵	۹۷۶	۲۸۹	۶۳۳	۱۴۱۳۱۶	۱۶۱۳۴۸	
۷۶	۷۶	۳۶۵۳۱۷	۲۰۷۱۴۹	۲۸۶۲۳۳	۱۹۶۷۵۶۰	۱۹۸۲۳۷۰	
۷۷	۷۷	۲۱۸۴۰۱	۹۵۸۶۰	۱۵۷۱۳۱	۲۰۰۵۵	۲۲۴۶۱	
۷۸	۷۸	۳۶۶۲۴۲	۲۴۲۸۷۱	۳۰۴۵۵۷	۱۳۲۹۶۲	۱۰۳۰۴۶	
۷۹	۷۹	.	۲	۱	۴۵۶۶۳	۴۲۶۰۲	
۸۰	۸۰	۲۱۸	۲۴۸	۲۳۳	۴۱۶۰۰۷	۴۹۳۸۹۳	
۸۱	۸۱	۴۴۸۷	۱۸۸۱	۳۱۸۴	۱۹۴۳۲۸۲	۲۰۳۳۴۶۱	
۸۲	۸۲	۸۷۲۴	۲۰۲۸۲	۱۴۵۰۳	۱۹۱۱۷۲۴	۲۰۷۶۵۱۶	
۸۳	۸۳	۶۱۴۳۳۸	۵۳۶۹۰۳	۵۷۵۶۲۱	۵۳۷۷۳۳۹۰	۵۴۰۴۷۰۰۲	
۸۴	۸۴	۳۲۱۵۷۸	۲۲۴۳۵۳	۲۷۲۹۶۶	۳۴۷۲۰۱۶۸	۳۶۹۷۵۱۸۳	

ردیف	کد HS	صادرات ایران به جهان (۱۰۰۰ دلار)			واردات اوراسیا از جهان (۱۰۰۰ دلار)		
		۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۸۵	۸۶	۴۶۲	۱۱۳۸	۸۰۰	۱۱۸۰۴۴۷	۱۰۸۵۸۰۶	
۸۶	۸۷	۱۴۱۸۵۲	۱۸۰۹۳۲	۱۶۱۳۹۲	۲۴۸۹۸۰۳۶	۲۷۸۰۶۹۸۳	
۸۷	۸۸	۰	۰	۰	۶۷۱۰۶۲۸	۵۹۵۵۱۲	
۸۸	۸۹	۱۶۴۲۰	۶۵۹۵۵۱	۳۳۷۹۸۶	۳۳۴۸۰۵۶	۱۷۴۰۲۱۴	
۸۹	۹۰	۱۲۱۷۷۹	۲۷۹۸۹	۷۴۸۸۴	۷۸۲۶۳۴۲	۸۴۵۱۸۷۸	
۹۰	۹۱	۴۳۴۵	۱۰۷۴۴	۷۵۴۵	۳۲۹۱۷۴	۳۹۴۹۴۱	
۹۱	۹۲	۶۷۷	۱۱۰۹	۸۹۳	۷۱۷۲۸	۹۴۶۲۵	
۹۲	۹۴	۴۶۲۲۶	۸۶۸۰۲	۶۶۵۱۴	۳۶۴۰۹۲۹	۳۸۵۴۲۳۹	
۹۳	۹۵	۹۳۴۷	۲۶۷۴۳	۱۸۰۴۵	۲۱۷۰۴۳۸	۲۴۳۳۲۸۹	
۹۴	۹۶	۱۲۲۴۲	۱۲۶۳۷	۱۲۴۴۰	۱۵۰۸۳۷۰	۱۵۶۴۳۲۴	
۹۵	۹۷	۳۳۵	۲۴۲	۲۸۹	۲۳۴۱۸	۳۴۱۸۳	

ماخذ: محاسبات تحقیق و آمار TradeMap

در دوره ۱۸-۲۰۱۶ بیشترین صادرات ایران در به‌ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۱۸-۲۰۱۷ به‌ترتیب در راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷) و محصولات دارویی (۳۰) است.

۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران

در این قسمت لیستی از پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با کشورهای ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان، قزاقستان و اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کد شش رقمی HS ارائه می‌گردد. لیست کالاهای مورد بررسی در این فصل بر حسب کدهای شش رقمی نظام هماهنگ (HS) است. ارزش کل پتانسیل صادراتی شامل ارزش پتانسیل صادراتی ایران به هر یک از کشورهای مورد مطالعه بر حسب کدهای شش رقمی HS است که مبتنی بر ارقام صادرات ایران و واردات هر کدام از کشورها از جهان است. برای تخمین پتانسیل صادراتی دوجانبه از طریق رابطه زیر استفاده شده است.

$$IXP_{ij}^k = \text{MIN}(X_{iw}^k, M_{jw}^k) \quad (۱-۶)$$

IXP_{ij}^k : ارزش پتانسیل صادراتی کشور i در تجارت با کشور j از کالای k

X_{iw}^k : ارزش صادرات کشور i به جهان (w) از کالای k

M_{jw}^k : ارزش واردات کشور j از جهان (w) از کالای k

شاخص مذکور ارزش پتانسیل صادراتی یک کشور را در تجارت با کشور دیگر (بصورت دوجانبه) در خصوص کالای خاصی نشان می‌دهد با توجه به این‌که شاخص مذکور برای مجموعه‌ای از کالاها بکار رفته کل ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با هر کشور شامل مجموع پتانسیل تمام ردیف‌های تعرفه‌ای خواهد بود. بدین ترتیب پتانسیل کل (بصورت دوجانبه) از طریق رابطه زیر محاسبه شده و گزارش می‌شود.

$$IXP_{ij} = \sum_{k=1}^n \text{MIN}(X_{iw}^k, M_{jw}^k) \quad (۲-۶)$$

$k = 1, 2, \dots, n$

IXP_{ij} : کل پتانسیل صادراتی کشور i در تجارت با کشور j

پتانسیل صادراتی تحقق یافته؛ نشان دهنده ارزش واردات هریک از کشورهای مورد نظر از ایران بر حسب کدهای شش رقمی HS است. برای تعیین کارایی صادراتی ایران از نسبت پتانسیل صادراتی تحقق یافته ایران (واردات هریک از کشورها از ایران) به کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با هریک از کشورها استفاده می‌گردد. پتانسیل صادراتی تحقق نیافته، شامل سهمی از کل ارزش پتانسیل صادراتی از پتانسیل صادراتی تحقق یافته است. درصد پتانسیل صادراتی تحقق نیافته؛ نسبت پتانسیل صادراتی تحقق نیافته از ارزش کل پتانسیل صادراتی است. درصد پتانسیل صادراتی قابل تحقق؛ درصد مذکور برابر پنجاه درصد پتانسیل صادراتی تحقق نیافته در قالب سناریوی خوشبینانه این تحقیق است، ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق شامل درصدی از پتانسیل صادراتی قابل تحقق بر ارزش کل پتانسیل صادراتی در حالت سناریوی خوشبینانه است. کل ارزش صادرات مورد انتظار؛ ارزش صادرات برابر است با حاصل جمع پتانسیل صادراتی تحقق یافته و ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق در قالب سناریوی خوشبینانه است.

کروگمن^۱ (۱۹۹۱) بیان می‌کند اگرچه تجارت بر اساس مزیت نسبی استوار است ولی تحت تأثیر مسائلی از قبیل فاصله جغرافیایی نیز قرار دارد و در نظر نگرفتن فاصله جغرافیایی، هزینه‌های حمل و نقل را کاهش می‌دهد و در نتیجه کشورهای هم مرز (بدون فاصله جغرافیایی) در گستره وسیعی با یکدیگر به داد و ستد می‌پردازند و بدین ترتیب انحراف تجاری بسیار اندک خواهد بود. فرانکل^۲ (۱۹۹۵) در بررسی‌های خود به این نتیجه رسید که نزدیکی جغرافیایی کشورهای عضو که از جمله عوامل موثر در کاهش هزینه مبادلاتی است (کاهش هزینه حمل و نقل) می‌تواند منافع تجاری طبیعی را توجیه کند.

لیندر^۳ (۱۹۶۱) معتقد است که هم پیوندی اقتصادی بین کشورهایی که دارای سلیقه‌های یکسانی باشند، عامل مهمی در موفقیت و اثر بخشی بهتر هم پیوندی اقتصادی بین اعضاء است. بر اساس نظریه مذکور، تشابه در درآمد سرانه میان کشورها عامل ایجاد ساختار مشابه در تقاضای مصرف‌کنندگان و تقاضا برای تولیدات متنوع است و این امر عرضه محصولات متنوع را تحریک می‌نماید و باعث ایجاد تجارت متقابل میان کشورها می‌گردد. در این میان، هر چه درجه تنوع تقاضا به واسطه بالا بودن درآمد سرانه و تفاوت در مقیاس اقتصادی تولیدی بیشتر باشد باعث گردش بیشتر کالاها میان کشورها خواهد شد.

بر اساس نظریه لیندر شرط لازم برای آنکه یک محصول از جمله صادرات بالقوه باشد، این است که باید در خود کشور مورد نظر، مصرف یا سرمایه‌گذاری شود و به عبارت دیگر، باید یک تقاضای داخلی برای خود محصول وجود داشته باشد. وی در مورد واردات بالقوه، بازار داخلی را تعیین‌کننده نوع کالای وارداتی می‌داند. از این حکم اساسی این نتیجه حاصل می‌شود هر چه ساختارهای تقاضای دو کشور مشابهت بیشتری داشته باشد، تجارت بالقوه بین آنها شدت بیشتری خواهد داشت. بر اساس نظریه لیندر، اگر درآمد سرانه نسبی بین دو کشور بعنوان نماینده تشابه سلیقه‌ها و تقاضا در نظر گرفته شود، به احتمال زیاد کشورها پس از اشباع بازار داخلی خود، بر بازار کشورهای دارای الگوی مشابه اقدام به صادرات خواهد نمود چرا که وجود تشابه بیشتر بین دو کشور در محصولات تقاضا شده بیانگر پتانسیل تجاری بزرگتر خواهد بود، بدین ترتیب هر اندازه اختلاف درآمد سرانه بین کشورها کمتر باشد، تشابه

^۱. Krugman

^۲. Frankel

^۳. Linder

صادرات - واردات بین آنها بیشتر خواهد بود.

وجود هزینه‌های نسبی غیر مشابه در کشورهای عضو یک منطقه مبنای اصلی در کارآمد بودن و سودآور بودن یک ترتیبات منطقه‌ای نظیر بازار مشترک به حساب می‌آید. هزینه‌های نسبی غیر مشابه ممکن است ناشی از نسبت‌های غیر مشابه عرضه و تقاضای عوامل اصلی یا فرعی تولید و یا ناشی از صرفه‌جویی‌های حاصل از تولید انبوه و یا موقعیت جغرافیایی و مزیت‌های طبیعی کشورها و در نهایت ممکن است بدلیل ابداعات و تحولات تکنیکی تولید باشد. به نظر می‌رسد به دلیل شکل‌گیری نظریه یکپارچگی اقتصادی همچون اتحادیه گمرکی و بازار مشترک در محیط کشورهای بیشتر توسعه یافته که از شرایط و عوامل محیطی و کسب و کار بین‌المللی و منطقه‌ای در وضعیت مناسب‌تری برای آزادی و تحرک کالا و عوامل تولید برخوردارند. به همین دلیل نتیجه مستقیم نظریه بازار مشترک، دستاوردهای همکاری تعداد محدودی از کشورهای توسعه یافته و هم سطح است که این کشورها ابتدا در بعضی از جنبه‌ها، آستانه‌های پایه‌ای ایجاد یک هم‌پیوندی اقتصادی را بدست آورده‌اند که این آستانه پایه‌ای را می‌توان تحت عنوان فضای همگرایی درون منطقه‌ای تعریف نمود.

۶-۳-۱- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان

بر اساس جدول (۶-۸)، متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با ارمنستان در ۲۰۱۷-۱۸ برابر با ۱۶۱۴ میلیون دلار است که ۲۰۱ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۱۲ درصد است. به عبارت دیگر ۸۸ درصد از ظرفیت بازار ارمنستان که معادل ۱۴۱۴ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض این‌که تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به ارمنستان به حدود ۸۰۷ میلیون دلار افزایش یافته و در چنین شرایطی پیش بینی می‌شود کارایی صادرات غیر نفتی ایران در بازار ارمنستان ۵۰ درصد افزایش یابد. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۱۱۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به ارمنستان است که در این میان برای تعداد ۲۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور

بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۳۰۷ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، سایر مکمل‌های دارویی برای خرده فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰)، آلومینیوم به صورت کار نشده غیرمزموج (۷۱۰۱۱۰) و خمیر قطعات و احشاء مرغ و خروس از نوع خانگی یخ زده (۰۲۰۷۱۴) است.

۶-۳-۲- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس

بر اساس جدول (۶-۹)، متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با بلاروس در ۲۰۱۷-۱۸ برابر با ۱۱۲۰۵ میلیون دلار است که ۸/۳۶ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۰/۰۷ درصد است. به عبارت دیگر ۹۹/۹۳ درصد از ظرفیت بازار بلاروس که معادل ۱۱۱۹۷ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض این که تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به بلاروس به حدود ۵۶۰۲ میلیون دلار افزایش یافته و در چنین شرایطی پیش بینی می‌شود کارایی صادرات غیر نفتی ایران در بازار بلاروس ۵۰ درصد افزایش یابد.

بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۰۳۰ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به بلاروس است که در این میان برای تعداد تعداد ۱۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۰۸۶۵ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: مواد نفتی خام (۲۷۰۹۰۰)، روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، گوجه فرنگی تازه یا سرد کرده (۰۷۰۲۰۰) و سایر گازهای نفتی و هیدروکربورهای گازی شکل مایع شده غیر مذکور در ظروف یک‌هزار سانتیمتر مکعب و بیشتر (۲۷۱۱۱۹) است.

۳-۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه

بر اساس جدول (۶- ۱۰)، متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با روسیه در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۱۲۳۱۵ میلیون دلار است که ۳۷۳ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۳/۰۳ درصد است. به عبارت دیگر ۹۷ درصد از ظرفیت بازار روسیه که معادل ۱۱۹۴۲ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض این که تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به روسیه به حدود ۶۱۵۸ میلیون دلار افزایش یافته و در چنین شرایطی پیش بینی می‌شود کارایی صادرات غیر نفتی ایران در بازار روسیه ۵۰ درصد افزایش یابد.

بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۴۸۷ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به روسیه است که در این میان برای تعداد ۵۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۱۹۳۶ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، پلی اتیلن گرید لوله با چگالی کمتر از ۹۴ درصد بجز نوع پودری (۳۹۰۱۱۰)، پلی اتیلن گرید فیلم به صورت غیر پودری با وزن مخصوص ۹۴ درصد یا بیشتر (۳۹۰۱۲۰)، سنگ مس و کنسانتره‌های آن (۲۶۰۳۰۰) و سنگ آهن هماتیت دانه‌بندی با خلوص آهن کمتر از ۴۰ درصد (۲۶۰۱۱۱) است.

۳-۳-۶- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان

بر اساس جدول (۶- ۱۱)، متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با قرقیزستان در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۲۰۹۹ میلیون دلار است که ۹/۳۹ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۰/۴۵ درصد است. به عبارت دیگر ۹۹/۵۵ درصد از ظرفیت بازار قرقیزستان که معادل ۲۰۸۹ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض این که تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به قرقیزستان به حدود ۱۰۴۹ میلیون دلار

افزایش یافته و در چنین شرایطی پیش بینی می‌شود کارایی صادرات غیر نفتی ایران در بازار قرقیزستان ۵۰ درصد افزایش یابد.

بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۰۵۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به قرقیزستان است که در این میان برای تعداد تعداد ۲۹۲ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۷۹۹ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، سایر مکمل‌های دارویی برای خرده فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰)، کفش که در جای دیگر گفته نشده، قوزک پا را نمی‌پوشاند از کائوچو یا پلاستیک (۶۴۰۲۹۹) و میله‌های آهنی یا فولادی، گرم نورد شده دارای دندان، برآمدگی گودی یا بعد از نورد تاب داده شده، یا با تغییر شکل یافتگی‌های حاصل از نورد (۷۲۱۴۲۰) است.

۶-۳-۵- پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان

بر اساس جدول (۶-۱۲)، متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با قزاقستان در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۶۱۵۷ میلیون دلار است که ۶۷/۶۵ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۱/۱۰ درصد است. به عبارت دیگر ۹۸/۹۰ درصد از ظرفیت بازار قزاقستان که معادل ۶۰۹۰ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض این‌که تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به قزاقستان به حدود ۳۰۷۱ میلیون دلار افزایش یافته و در چنین شرایطی پیش بینی می‌شود کارایی صادرات غیر نفتی ایران در بازار قزاقستان ۵۰ درصد افزایش یابد.

بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۴۳۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به قزاقستان است که در این میان برای تعداد تعداد ۶۰۱ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های

تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۵۷۷۴ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، پلی اتیلن گرید فیلم به صورت غیر پودر با وزن مخصوص ۹۴ درصد بیشتر (۳۹۰۱۲۰)، شکلات، گیره حاوی کاکائو به صورت غیر از بلوک، تخته، میله یا قلم غیر مذکور در جای دیگر (۱۸۰۶۹۰) و سایر مکمل‌های دارویی برای خرده فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰) است.

جدول (۶-۸): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی تحقق یافته (%)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱	۲۷۱۰۱۹	۱۴۳۴۲۵	۱۳۸۴۵۴	۹۶.۵۳	۴۸.۲۷	۷۱۷۱۲	۷۱۷۱۲
۲	۲۷۱۰۱۲	۹۶۲۷۰	۹۶۲۶۶	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۴۸۱۳۵	۴۸۱۳۵
۳	۳۰۰۴۹۰	۸۹۵۹۹	۸۹۵۹۶	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۴۴۸۰۰	۴۴۸۰۰
۴	۷۶۰۱۱۰	۵۶۸۳۴	۵۶۸۳۴	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۲۸۴۱۷	۲۸۴۱۷
۵	۰۲۰۷۱۴	۲۸۶۵۴	۲۸۶۵۴	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۱۴۳۲۷	۱۴۳۲۷
۶	۱۸۰۶۹۰	۲۵۷۶۳	۲۵۷۳۳	۹۹.۸۸	۴۹.۹۴	۱۲۸۸۲	۱۲۸۸۲
۷	۷۳۰۸۹۰	۱۹۱۰۲	۱۳۲۹۹	۶۹.۶۲	۳۴.۸۱	۹۵۵۱	۹۵۵۱
۸	۳۴۰۲۲۰	۱۶۲۰۰	۱۴۸۸۹	۹۱.۹۱	۴۵.۹۵	۸۱۰۰	۸۱۰۰
۹	۲۳۰۹۹۰	۱۶۱۵۰	۱۶۱۴۹	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۸۰۷۵	۸۰۷۵
۱۰	۷۰۱۰۹۰	۱۵۵۸۹	۱۵۵۲۴	۹۹.۵۹	۴۹.۷۹	۷۷۹۴	۷۷۹۴
۱۱	۶۴۰۲۹۹	۱۴۸۱۱	۱۴۸۱۱	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۷۴۰۶	۷۴۰۶
۱۲	۷۲۱۰۴۹	۱۴۷۹۴	۸۹۶۴	۶۰.۵۹	۳۰.۳۰	۷۳۹۷	۷۳۹۷
۱۳	۷۲۱۴۲۰	۱۴۰۳۱	۱۴۰۱۶	۹۹.۸۹	۴۹.۹۵	۷۰۱۵	۷۰۱۵
۱۴	۱۵۱۲۱۹	۱۳۳۴۳	۱۳۳۴۳	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۶۶۷۲	۶۶۷۲
۱۵	۲۱۰۶۹۰	۱۲۴۵۹	۱۲۴۳۰	۹۹.۷۷	۴۹.۸۸	۶۲۲۹	۶۲۲۹
...							
	جمع	۱۳۰۶۵۲۳	۱۲۰۴۰۶۰	۹۱	۴۵	۶۵۳۲۶۲	۶۵۳۲۶۲

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

جدول (۶-۹): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (%)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱	۲۷۰۹۰۰	۵۳۷۷۲۰۱	۵۳۷۷۲۰۱	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۲۶۸۸۶۰۰	۲۶۸۸۶۰۰
۲	۲۷۱۰۱۹	۷۲۵۸۸۹	۷۲۵۷۴۱	۹۹.۹۸	۴۹.۹۹	۳۶۲۹۴۵	۳۶۲۹۴۵
۳	۲۷۱۰۱۲	۲۴۱۳۳۹	۲۴۱۳۳۹	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۱۲۰۶۷۰	۱۲۰۶۷۰
۴	۰۷۰۲۰۰	۱۷۹۴۳۳	۱۷۹۴۱۴	۹۹.۹۹	۴۹.۹۹	۸۹۷۱۶	۸۹۷۱۶
۵	۲۷۱۱۱۹	۱۱۷۸۲۶	۱۱۷۸۲۶	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۵۸۹۱۳	۵۸۹۱۳
۶	۳۹۰۱۱۰	۹۵۷۰۹	۹۵۴۸۳	۹۹.۷۶	۴۹.۸۸	۴۷۸۵۵	۴۷۸۵۵
۷	۳۹۲۶۹۰	۹۵۴۱۸	۹۵۴۱۶	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۴۷۷۰۹	۴۷۷۰۹
۸	۳۰۰۴۹۰	۸۹۵۹۹	۸۹۵۹۹	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۴۴۸۰۰	۴۴۸۰۰
۹	۳۹۰۲۱۰	۸۳۰۶۳	۸۳۰۶۳	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۴۱۵۳۲	۴۱۵۳۲
۱۰	۳۴۰۲۲۰	۷۲۵۰۹	۷۲۵۰۹	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۳۶۲۵۵	۳۶۲۵۵
۱۱	۳۹۲۰۱۰	۶۸۸۸۶	۶۸۸۸۶	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۳۴۴۴۳	۳۴۴۴۳
۱۲	۳۹۰۱۲۰	۶۸۰۰۸	۶۸۰۰۸	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۳۴۰۰۴	۳۴۰۰۴
۱۳	۷۳۰۸۹۰	۶۶۰۷۳	۶۶۰۷۳	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۳۳۰۳۶	۳۳۰۳۶
۱۴	۷۳۲۶۹۰	۶۵۹۴۷	۶۵۹۴۷	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۳۲۹۷۴	۳۲۹۷۴
۱۵	۲۹۰۵۳۱	۶۰۲۶۶	۶۰۲۶۶	۱۰۰.۰۰	۵۰.۰۰	۳۰۱۳۳	۳۰۱۳۳
...							
	جمع	۱۰۸۶۵۰۹۷	۱۰۸۶۰۷۷۲	۹۹.۷۵	۴۹.۸۷	۵۴۳۲۵۴۸	۵۴۳۲۵۴۸

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

جدول (۶-۱۰): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (%)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱	۲۷۱۰۱۹	۷۶۸۴۶۷	۷۶۸۴۶۷	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۳۸۴۲۳۴	۳۸۴۲۳۴
۲	۳۹۰۱۱۰	۳۰۴۰۷۴	۳۰۱۱۳۵	۹۹/۰۳	۴۹/۵۲	۱۵۲۰۳۷	۱۵۲۰۳۷
۳	۳۹۰۱۲۰	۳۰۳۸۵۰	۳۰۱۴۰۷	۹۹/۲۰	۴۹/۶۰	۱۵۱۹۲۵	۱۵۱۹۲۵
۴	۲۶۰۳۰۰	۲۹۶۸۳۰	۲۹۶۸۳۰	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۴۸۴۱۵	۱۴۸۴۱۵
۵	۲۶۰۱۱۱	۲۹۴۶۱۱	۲۹۳۵۲۹	۹۹/۶۳	۴۹/۸۲	۱۴۷۳۰۵	۱۴۷۳۰۵
۶	۳۹۲۶۹۰	۲۱۲۱۱۳	۲۱۲۰۳۴	۹۹/۹۶	۴۹/۹۸	۱۰۶۰۵۷	۱۰۶۰۵۷
۷	۰۸۰۸۱۰	۱۹۸۶۰۵	۱۸۵۶۶۵	۹۳/۴۸	۴۶/۷۴	۹۹۳۰۳	۹۹۳۰۳
۸	۳۹۰۴۱۰	۱۸۳۴۱۲	۱۸۳۴۱۲	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۹۱۷۰۶	۹۱۷۰۶
۹	۷۲۱۴۲۰	۱۸۲۲۵۰	۱۸۲۲۵۰	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۹۱۱۲۵	۹۱۱۲۵
۱۰	۰۷۰۲۰۰	۱۷۹۴۳۳	۱۵۷۷۰۵	۸۷/۸۹	۴۳/۹۵	۸۹۷۱۶	۸۹۷۱۶
۱۱	۱۷۰۴۹۰	۱۶۲۹۷۷	۱۶۲۸۱۹	۹۹/۹۰	۴۹/۹۵	۸۱۴۸۹	۸۱۴۸۹
۱۲	۰۴۰۶۹۰	۱۶۲۵۷۷	۱۶۱۵۵۰	۹۹/۳۷	۴۹/۶۸	۸۱۲۸۹	۸۱۲۸۹
۱۳	۰۷۰۱۹۰	۱۵۲۲۹۰	۱۵۲۰۶۲	۹۹/۸۵	۴۹/۹۲	۷۶۱۴۵	۷۶۱۴۵
۱۴	۳۹۰۲۱۰	۱۳۶۱۰۲	۱۳۵۶۶۳	۹۹/۶۸	۴۹/۸۴	۶۸۰۵۱	۶۸۰۵۱
۱۵	۳۹۲۱۹۰	۱۱۶۰۱۰	۱۱۵۹۹۹	۹۹/۹۹	۵۰/۰۰	۵۸۰۰۵	۵۸۰۰۵
...							
	جمع	۱۱۹۳۶۸۷۴	۱۱۵۸۴۶۱۷	۹۷/۵۵	۴۸/۷۷	۵۹۶۸۴۳۷	۵۹۶۸۴۳۷

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

جدول (۶-۱۱): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی تحقق یافته (%)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱	۲۷۱۰۱۹	۳۳۹۲۱۴	۳۳۹۲۰۳	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۱۶۹۶۰۷	۱۶۹۶۰۷
۲	۲۷۱۰۱۲	۲۲۱۱۹۲	۲۲۱۱۹۲	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۱۱۰۵۹۶	۱۱۰۵۹۶
۳	۳۰۰۴۹۰	۸۹۵۹۹	۸۹۵۹۹	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۴۴۸۰۰	۴۴۸۰۰
۴	۹۹۹۹۹۹	۳۳۷۴۰	۳۳۷۴۰	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۱۶۸۷۰	۱۶۸۷۰
۵	۶۴۰۲۹۹	۳۱۵۶۸	۳۱۵۶۶	۹۹/۹۹	۵۰/۱۰۰	۱۵۷۸۴	۱۵۷۸۴
۶	۷۲۱۴۲۰	۳۰۹۱۰	۳۰۹۱۰	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۱۵۴۵۵	۱۵۴۵۵
۷	۱۸۰۶۹۰	۲۹۲۴۴	۲۹۲۳۸	۹۹/۹۸	۴۹/۹۹	۱۴۶۲۲	۱۴۶۲۲
۸	۸۷۰۸۹۹	۲۳۵۲۳	۲۳۵۲۳	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۱۱۷۶۱	۱۱۷۶۱
۹	۷۲۱۰۴۹	۱۹۹۸۴	۱۹۹۸۴	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۹۹۹۲	۹۹۹۲
۱۰	۶۴۰۵۹۰	۱۷۱۰۲	۱۷۱۰۲	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۸۵۵۱	۸۵۵۱
۱۱	۳۴۰۲۲۰	۱۶۵۲۴	۱۶۱۸۰	۹۷/۹۱	۴۸/۹۶	۸۲۶۲	۸۲۶۲
۱۲	۱۷۰۱۹۹	۱۶۳۹۴	۱۶۳۹۳	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۸۱۹۷	۸۱۹۷
۱۳	۱۷۰۴۹۰	۱۵۹۵۶	۱۵۹۴۱	۹۹/۹۰	۴۹/۹۵	۷۹۷۸	۷۹۷۸
۱۴	۰۲۰۷۱۴	۱۴۹۲۱	۱۴۹۲۱	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۷۴۶۰	۷۴۶۰
۱۵	۳۳۰۵۱۰	۱۴۷۶۸	۱۴۷۶۸	۱۰۰/۱۰۰	۵۰/۱۰۰	۷۳۸۴	۷۳۸۴
...							
	جمع	۱۷۹۸۷۷۳	۱۷۹۳۴۴۰	۹۹/۳۹	۴۹/۷۰	۸۹۹۳۸۶	۸۹۹۳۸۶

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

جدول (۶-۱۲): پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان در ۱۸-۲۰۱۷

ردیف	کد HS	ارزش کل پتانسیل صادراتی	پتانسیل صادراتی تحقق نیافته (هزار دلار)	پتانسیل صادراتی تحقق یافته (%)	پتانسیل صادراتی قابل تحقق (%)	ارزش پتانسیل صادراتی قابل تحقق (هزار دلار)	کل ارزش صادرات غیرنفتی مورد انتظار (هزار دلار)
۱	۲۷۱۰۱۹	۴۸۹۰۷۱	۴۸۹۰۷۱	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۲۴۴۵۳۵	۲۴۴۵۳۵
۲	۲۷۱۰۱۲	۳۸۴۲۳۹	۳۸۴۲۳۹	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۱۹۲۱۲۰	۱۹۲۱۲۰
۳	۳۹۰۱۲۰	۱۲۹۵۱۶	۱۲۹۱۷۱	۹۹/۷۳	۴۹/۸۷	۶۴۷۵۸	۶۴۷۵۸
۴	۱۸۰۶۹۰	۹۲۵۴۵	۹۲۵۳۸	۹۹/۹۹	۵۰/۰۰	۴۶۲۷۳	۴۶۲۷۳
۵	۳۰۰۴۹۰	۸۹۵۹۹	۸۹۱۷۴	۹۹/۵۳	۴۹/۷۶	۴۴۸۰۰	۴۴۸۰۰
۶	۳۹۲۶۹۰	۸۸۵۱۰	۸۸۴۲۰	۹۹/۹۰	۴۹/۹۵	۴۴۲۵۵	۴۴۲۵۵
۷	۳۴۰۲۲۰	۷۶۵۰۹	۷۴۸۷۴	۹۷/۸۶	۴۸/۹۳	۳۸۲۵۵	۳۸۲۵۵
۸	۷۳۰۸۹۰	۶۶۰۷۳	۶۵۹۴۸	۹۹/۸۱	۴۹/۹۱	۳۳۰۳۶	۳۳۰۳۶
۹	۷۳۲۶۹۰	۶۵۹۴۷	۶۵۷۷۰	۹۹/۷۳	۴۹/۸۷	۳۲۹۷۴	۳۲۹۷۴
۱۰	۱۷۰۴۹۰	۶۳۰۰۶	۶۲۹۷۷	۹۹/۹۵	۴۹/۹۸	۳۱۵۰۳	۳۱۵۰۳
۱۱	۱۹۰۵۹۰	۵۹۲۷۳	۵۹۲۴۰	۹۹/۹۴	۴۹/۹۷	۲۹۶۳۷	۲۹۶۳۷
۱۲	۸۵۴۴۶۰	۵۸۲۹۰	۵۸۲۹۰	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۲۹۱۴۵	۲۹۱۴۵
۱۳	۰۴۰۲۱۰	۵۲۲۶۴	۵۱۹۹۰	۹۹/۴۸	۴۹/۷۴	۲۶۱۳۲	۲۶۱۳۲
۱۴	۷۲۰۷۱۱	۵۰۷۰۴	۵۰۷۰۴	۱۰۰/۰۰	۵۰/۰۰	۲۵۳۵۲	۲۵۳۵۲
۱۵	۰۷۰۲۰۰	۴۷۷۹۱	۴۷۶۰۱	۹۹/۶۰	۴۹/۸۰	۲۳۸۹۵	۲۳۸۹۵
...							
	جمع	۵۷۷۳۷۵۳	۵۷۱۳۴۷۷	۹۸/۸۰	۴۹/۴۰	۲۸۸۶۸۷۶	۲۸۸۶۸۷۶

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

۴-۶- مزیت نسبی آشکار شده

از دهه ۱۹۶۰ به بعد، مزیت نسبی آشکار شده^۱ (RCA) بعنوان یک شاخص تعیین‌کننده رقابت‌پذیری، بطور وسیعی به کار گرفته شده است. این شاخص علاوه بر سادگی استفاده از آن در داده‌های تجاری از زیربنای نظری قوی برخوردار است، این شاخص بر اساس الگویی پایه‌ریزی شده که طبق آن اطلاعات تجاری هر کشور، نمایان‌گر موقعیت رقابتی آن در بازارهای جهانی است. شاخص مزیت نسبی آشکار شده بصورت زیر تعریف شده است:

$$RCA_{ij} = \frac{X_{ij} / X_i}{X_{iw} / X_w} \quad (۳-۶)$$

X_{ij} : صادرات کالای i توسط کشور j

X_j : کل صادرات صنعتی کشور j

X_{iw} : صادرات جهانی کالای i

X_w : کل صادرات صنعتی جهان

در این رابطه صورت کسر درصد سهم یک بخش مفروض در صادرات ملی را نشان می‌دهد و مخرج کسر درصد سهم همان بخش در سطح جهان را منعکس می‌سازد. به عبارت بهتر این معیار به بررسی ساختار صادرات ملی در مقابل ساختار صادرات صنعتی جهان نظر دارد. شاخص (RCA) در فاصله یک تا صفر نشان دهنده عدم مزیت نسبی و بزرگتر از یک نمایانگر وجود مزیت نسبی آشکار شده در صادرات کالای i است. روند افزایشی این شاخص در طی زمان نشان دهنده بهبود موقعیت رقابتی یک کالا در سطح جهان و یا یک منطقه خاص در راستای ایجاد فرصت‌های مناسب و یا استفاده از فرصت‌های پیش‌آمده تلقی می‌شود، از سوی دیگر نوسانات این معیار، می‌تواند درجه ثبات پایین رژیم تجاری یک کشور را نشان دهد. جدول پ (۶-۱۳) کالاهای دارای مزیت صادراتی ایران را در دوره ۱۸-۲۰۱۵ نشان می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد اقلامی که دارای بیشترین مزیت صادراتی هستند شامل فورآلدئید یا فورفورال (۲۹۳۲۱۲)، آهن و فولاد غیر ممزوج به اشکال ابتدائی (غیر ازشمش) که در جای دیگر ذکر نشده (۷۲۰۶۹۰)، انواع پودر زعفران در بسته‌بندی ۳۰-۱۰ گرم آماده برای خرده فروشی (۰۹۲۰۱۲)، کفپوش‌های غیر مخملی باف از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی

^۱. Revealed Comparative Advantage (RCA)

آماده مصرف (۵۷۰۲۹۲) و مغز پسته بدون پوست دوم و خلال مغز پسته تازه یا خشک (۰۸۰۲۵۲) است.

۶-۵- شاخص‌های تشابه تجارت

در این قسمت به ارائه شاخص‌های تشابه تجاری از قبیل معیار آلن، شاخص درایسدل، شاخص تشابه و مکملی فینگر - کرینین، شاخص تشابه صادرات - واردت و شاخص پتانسیل ساده می‌پردازیم.

۶-۵-۱- معیار آلن

معیار آلن^۱ (۱۹۵۷) یکی از قدیمی‌ترین روش تعیین امکان تجارت دوجانبه کشورها است که با استفاده از روش اندازه‌گیری کسینوس زاویه دو بردار صادرات و واردات بدست می‌آید. چنانچه بردار صادرات کشور i را به صورت X_i و بردار واردات شریک تجاری آن را به صورت M_j نشان داده شود، در این صورت، جهت اندازه‌گیری تشابه صادرات دو جانبه کشورها می‌توان از طریق شاخص تشابه تجاری (TS_{ij}) ذیل محاسبه نمود که عبارت است از کسینوس زاویه میان X_i و M_j و فرمول آن به صورت زیر است:

$$TS_{ij} = \frac{X_i M_j}{|X_i| |M_j|} = \frac{\sum_n x_{in} m_{jn}}{\sqrt{\sum_n x_{in}^2 \sum_n m_{jn}^2}} \quad (۴-۶)$$

x_{in} : صادرات کالای n توسط کشور i به جهان

m_{jn} : واردات کالای n توسط کشور j از جهان

TS_{ij} : یک معیار تناظر کالایی در ساختار تجارت دو کشور است، صفر بودن این معیار نشان می‌دهد که امکان تجارت میان زوج کشورهای مورد بررسی کم است. در صورتی که $0 < TS_{ij} < 1$ برقرار باشد، پتانسیل تجارت وجود دارد و هر چه مقدار TS_{ij} به یک نزدیک‌تر باشد، امکان تجارت افزایش می‌یابد. مروری بر مطالعات تجربی نشان می‌دهد معیار پیشنهادی آلن در چندین مطالعه توسط لایمن^۲ (۱۹۶۶)، لایمن و ون بیرز^۳ (۱۹۸۸)، ون بیرز و لایمن^۴ (۱۹۹۱) و ون بیرز و بایسن^۱ (۱۹۹۵) به کار رفته است.

^۱. Allen (۱۹۵۷)

^۲. Linnemann (۱۹۶۶)

^۳. Linnemann and Van Beers (۱۹۹۸)

^۴. Van Beers and Linnemann (۱۹۹۱)

۶-۵-۲- شاخص درایسدل

درایسدل^۲ (۱۹۶۷)، با اندازه‌گیری تجارت مکملی دو جانبه بین کشورها به این سوال پاسخ می‌دهد که تا چه حد تخصص‌گرایی یک کشور در صادرات، تکمیل کننده تقاضای وارداتی کشور دیگر است؟ محاسبه شاخص درایسدل در مطالعات تجربی به صورت زیر است:

$$C_{ij} = \sum_{k=1}^n \left[\frac{X_{iw}^k}{X_{iw}^t} \cdot \frac{M_{ww}^t - M_{iw}^t}{M_{ww}^k - M_{iw}^k} \cdot \frac{M_{jw}^k}{M_{jw}^t} \right] \quad (۵-۶)$$

C_{ij} : شاخص تجارت مکملی بین دو کشور i و j

X_{iw}^k : ارزش صادرات کالای k کشور i به جهان

X_{iw}^t : ارزش کل صادرات کشور i به جهان

M_{ww}^t : ارزش کل واردات جهانی

M_{iw}^t : ارزش کل واردات کشور i از جهان

M_{jw}^t : ارزش کل واردات کشور j از جهان

M_{ww}^k : ارزش واردات جهانی کالای k

M_{iw}^k : ارزش واردات کالای k کشور i از جهان

M_{jw}^t : ارزش کل واردات کشور j از جهان

M_{jw}^k : ارزش واردات کالای k کشور j از جهان

شاخص فوق نشان می‌دهد که الگوی صادرات یک کشور تا چه حد به الگوی واردات کشور دیگر نزدیک است. در واقع این شاخص با توجه به تخصص صادراتی کشور i و تخصص وارداتی کشور j نشان می‌دهد که ساختار صادراتی کشور i تا چه اندازه مشابه ساختار وارداتی کشور j است. به عبارت دیگر، این شاخص، درجه همخوانی صادرات یک کشور با واردات کشور شریک در مقایسه با واردات جهان است. این شاخص همواره بزرگتر از صفر بوده و مقادیر بزرگتر از یک نشان دهنده تشابه در الگوهای صادراتی کشور i با واردات کشور j است و مقادیر کمتر از یک نشان دهنده عدم وجود تشابه در الگوهای صادراتی و وارداتی زوج کشورها است.

^۱. Van Beers and Biessen (۱۹۹۵)

^۲. Drysdale (۱۹۶۷)

۶-۵-۳- شاخص تشابه و مکملی فینگر - کرینین

شاخص تشابه و مکملی فینگر و کرینین^۱ (۱۹۸۸) با هدف بررسی و تجزیه و تحلیل تشابه صادرات زوج کشورهای عضو اتحادیه اروپا معرفی گردید. این شاخص به محققان این امکان را می‌دهد مقایسه‌ای بین الگوی تجارت دو کشور مختلف یا میان الگوهای تجارت یک کشور در دو دوره زمانی مختلف ارائه کنند. هم‌چنین چنانچه کشورها از حیث تخصص در صادرات و واردات به صورت دو جانبه تفاوت داشته باشند، ممکن است تجارت مکملی وجود داشته باشد که این امر می‌تواند گویای این واقعیت باشد که پتانسیل افزایش تجارت بین صنعتی در میان آن‌ها وجود خواهد داشت.

$$EIS_{ij}^t = \sum_{k=1}^n \text{Min}(X_{ik}^t, X_{jk}^t) \quad (۶-۶)$$

X_{ik}^t : سهم کالای k در صادرات کشور i به جهان در دوره t است.

X_{jk}^t : سهم کالای k در صادرات کشور j به جهان در دوره t است.

دامنه این شاخص از صفر تا یک است که در آن هر اندازه شاخص مذکور به عدد صفر نزدیک باشد نشان‌دهنده عدم تشابه کامل، و یک بیانگر ترکیب صادرات یکسان و مشابه بین زوج کشورها است. در زمینه نقاط قوت و محدودیت‌های این شاخص را کلمن و شرودر^۲ (۱۹۸۶) و پیرون^۳ (۱۹۹۴) مورد بحث قرار دادند.

۶-۵-۴- شاخص تشابه صادرات واردت

هم‌چنین می‌توان از شاخص تشابه و مکملی فینگر و کرینین برای اندازه‌گیری درجه تشابه در ساختار صادرات و واردات زوج کشورها استفاده نمود. هرچه تشابه در این مورد بیشتر باشد نشان‌دهنده وجود پتانسیل و زمینه‌های همکاری‌های تجاری بین آن‌ها است که در این صورت خواهیم داشت^۴:

$$EIS_{ik}^t = \sum_{k=1}^n \text{Min}(X_{ik}, M_{jk}) \quad (۷-۶)$$

EIS_{ik}^t : شاخص تشابه صادرات کشور i با واردات کشور j

X_{ik} : سهم کالای k در کل صادرات کشور i به جهان

M_{ik} : سهم کالای k در کل واردات کشور j از جهان است.

^۱. Finger and Kreinin (۱۹۸۸, ۱۹۷۹)

^۲. Kellman and Schroder (۱۹۸۶)

^۳. Pearson (۱۹۹۴)

^۴. Export-Import Similarity (EIS)

تشابه صادرات کشور i با واردات کشور j، برابر با جمع حداقل های صادرات کالای kام در کل صادرات کشور i و سهم واردات کالای kام در کل واردات کشور j است که به صورت عددی بیان می شود.

جدول (۶-۱۴): نتایج شاخص های تشابه و اکمال تجاری بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

ردیف	نماد شاخص	تعریف شاخص	ارمنستان	بلاروس	روسیه	قرقیزستان	قزاقستان
۱	TS_{ij}	آلن (کسینوس)	۰/۰۱۹	۰/۸۹۴	۰/۰۱۱	۰/۰۳۳	۰/۰۲۵
۲	C_{ij}	درایسل	۰/۶۳۱	۲/۱۱۷	۰/۳۳۰	۰/۷۱۶	۰/۶۰۶
۳	EIS_{ij}^t	فینگر - کرینین	۰/۰۵۲	۰/۱۵۷	۰/۴۹۲	۰/۰۹۰	۰/۷۶۲
۴	EIS_{ik}^t	تشابه صادرات - واردات	۰/۱۲۲	۰/۳۰۶	۰/۰۹۴	۰/۱۱۷	۰/۱۲۱

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۶-۱۴) به طور خلاصه می توان گفت؛ مقدار شاخص آلن نشان می دهد صادرات ایران و واردات هریک از ۵ کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا چقدر به هم نزدیک است، براساس این شاخص صادرات ایران و واردات بلاروس بیشترین مقدار نزدیکی و صادرات ایران و واردات روسیه کمترین میزان نزدیکی وجود دارد، یعنی ایران صادرات کننده عمده اقلام وارداتی بلاروس است و تامین کننده اقلام عمده وارداتی روسیه نیست.

مقدار شاخص درایسل نشان می دهد الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی بلاروس تا حدود زیادی نزدیک است، الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی روسیه نزدیک نیست.

مقدار شاخص فینگر - کرینین نشان می دهد درجه ترکیب صادرات ایران و واردات قزاقستان از سایر کشورها به هم شباهت بیشتری دارند و ترکیب صادرات ایران و واردات قرقیزستان از سایر کشورها به هم شباهت کمتری دارند، می توان گفت بین صادرات ایران و واردات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا درجه ترکیب پایینی وجود دارد.

مقدار شاخص تشابه صادرات - واردات نیز بیان گر درجه تشابه در ساختار صادرات ایران و واردات هر یک از کشورهای مورد نظر است، نتایج نشان می دهد احتمال پتانسیل بین دو کشور ایران و بلاروس از سایر کشورها بالاتر است.

۶-۵-۵- معیار مزیت رقابتی آشکار شده

معیار مزیت رقابتی آشکار شده^۱ (RC) توسط والراس (۱۹۸۸) برای اندازه‌گیری مزیت رقابتی به صورت زیر ارائه داد:

$$RC_{ij} = \frac{X_{ij}/X_j}{X_{iw}/X_w} - \frac{M_{ij}/M_j}{M_{iw}/M_w} \quad (۸-۶)$$

که در آن M و X به ترتیب واردات و صادرات و اندیس‌های i, j, w به ترتیب معرف جهان، کشور و کالا است. در این رابطه چنانچه (RC) بزرگ‌تر از صفر باشد نشان‌گر مزیت رقابتی و در غیر این صورت حاکی از عدم مزیت رقابتی است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود مزیت رقابتی آشکار شده علاوه بر صادرات، واردات را نیز در بر می‌گیرد که این امر از احتساب مضاعف نیز جلوگیری می‌نماید. رابطه اخیر در صورت وجود آزادسازی تجارت خارجی تحلیل درستی از واقعیت ارائه می‌کند. در غیر این صورت (وجود محدودیت در واردات و صادرات) محاسبه و تحلیل (RC) ما را از واقعیت منحرف می‌کند.

نتایج نشان می‌دهد ایران در ۲۰۱۸ در ۱۰۲۳ ردیف ۶ رقمی HS دارای مزیت رقابتی آشکار شده است که مهم‌ترین آن در جدول پ (۶-۱۵) ارائه شده است. ملاحظه می‌گردد "استات ایزوبوتیل"، "آهن و فولادهای غیر ممزوج به شکل شمش"، "زعفران"، "فورآلدئید (فورفورال)" و "فرش، کفپوش غیر مخملی باف آماده مصرف از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله بافت نشده، یا پرزپاشی نشده" به ترتیب دارای بیشترین مزیت رقابتی آشکار شده هستند.

۶-۶- ماندگاری صادرات ایران به اوراسیا

ماندگاری^۲ تجارت در ادبیات تجارت بین‌الملل، مفهوم جدیدی است. تئوری‌های سنتی تجارت بین‌الملل فرض می‌کنند تجارت پس از شکل‌گیری، تداوم خواهد یافت. بدلیل آنکه همواره کشورهای صادرکننده بر خلق تجارت و افزایش آن تمرکز دارند. این در حالی است که در مطالعات تجربی متعددی نشان داده شده که بخش اعظم تجارت پس از یک دوره کوتاه قطع می‌گردد. علیرغم اهمیت این موضوع، استمرار در تجارت (و تعیین‌کننده‌های آن) بیشتر اوقات در ادبیات نظری و تجربی نادیده گرفته شده

^۱. Revealed Competitive Advantage (RC)

^۲. Survival

است. اما در دهه اخیر محققین تجارت بین الملل این مولفه را بدلیل نقش کلیدی آن بر روند بازده نزولی استفاده از نهاده های تولید، بسیار حائز اهمیت دانسته اند.^۱

تعیین وضعیت ماندگاری کالاهای ایران در بازار شرکای تجاری و همچنین اندازه گیری میزان ماندگاری صادرات از اهمیت ویژه ای در تعیین استراتژی های آینده تولید و صادرات کشور برخوردار است. بر این اساس هدف گزارش حاضر شناسایی وضعیت ماندگاری صادرات صنایع منتخب در بازار جهانی و همچنین بازار کشورهای منطقه تعیین شده است. بررسی وضعیت صادرات کالایی ایران وجود مشکلاتی مانند تمرکز کالایی بالا، تغییر مداوم سبد کالاهای صادراتی در یک بازار خاص، خروج از برخی بازارها و کاهش سهم بازار بسیاری از کالاها و حتی محصولات مهم سنتی صادراتی (پسته، زعفران، فرش و ...) است که نتیجه آن، ماندگاری پایین کالاهای صادراتی ایران در بازارهای جهانی بوده است. این در حالی است که طی دهه های اخیر برای رهایی از اتکای شدید درآمدهای ارزی به صدور نفت خام، افزایش صادرات غیرنفتی بعنوان اولویت های توسعه اقتصادی همواره در سیاست های کلی و برنامه های بالادستی کشور، مورد تاکید قرار گرفته است. اگرچه توجه به این برنامه ها سبب گردید.

در ادبیات تجارت بین الملل حصول به رشد صادرات از دو بعد مورد توجه است؛ صادرات کالاهای موجود^۲ و صادرات کالاهای جدید یا صادرات کالاها به بازارهای جدید^۳ از منظر اول، افزایش مقدار محصول و یا قیمت (ارزش واحد) کالاهای موجود در سبد صادرات فعلی کشور که در گذر زمان مورد نظر است؛ بدین معنی که یک کشور در حال استفاده از مزیت های نسبی خود بوده و بنگاه های آن کشور به تولید در صنایع خاص برای بهره مندی از صرفه های مقیاس و افزایش کارایی خود هستند. از منظر دوم، تولید محصولات متنوع جدید و یا با کیفیت بالاتر و همچنین گسترش صادرات به مقاصد صادراتی جدید صورت می پذیرد که در نهایت به افزایش بهره وری و رشد اقتصادی می انجامد. آنچه منجر به افزایش صادرات کالاهای موجود می شود، تلاش در جهت تداوم حضور کالاها در بازارهای صادراتی است. حفظ و ماندگاری صادرات کالاها در بازارهای هدف بعنوان یکی از مولفه های بسیار مهم و تاثیر گذار بر رشد صادرات کشورها مورد توجه خاص قرار دارد و بسیاری از کشورهای موفق در این

^۱. Fugazza, M. & Molina, A. C. ۲۰۱۱

^۲. Intensive Margin

^۳. Extensive Margin

حوزه، ماندگاری صادرات را در استراتژی‌های تجاری خود مدنظر قرار می‌دهند. بنابراین در راستای رشد صادرات، رفع مشکلات آندسته از بنگاه‌های صادراتی که قبلاً موفق به صدور کالاهای خود به بازارهای مختلف و کسب تجربه صادرات شده‌اند، بسیار حائز اهمیت است؛ لذا دولت می‌تواند با تدوین برنامه‌های حمایتی هدفمند، این بنگاه‌ها را نسبت به حفظ جایگاه و سهم خود در بازارهای هدف و نقش‌آفرینی در مسیر رشد مستمر صادرات توانمند سازد.

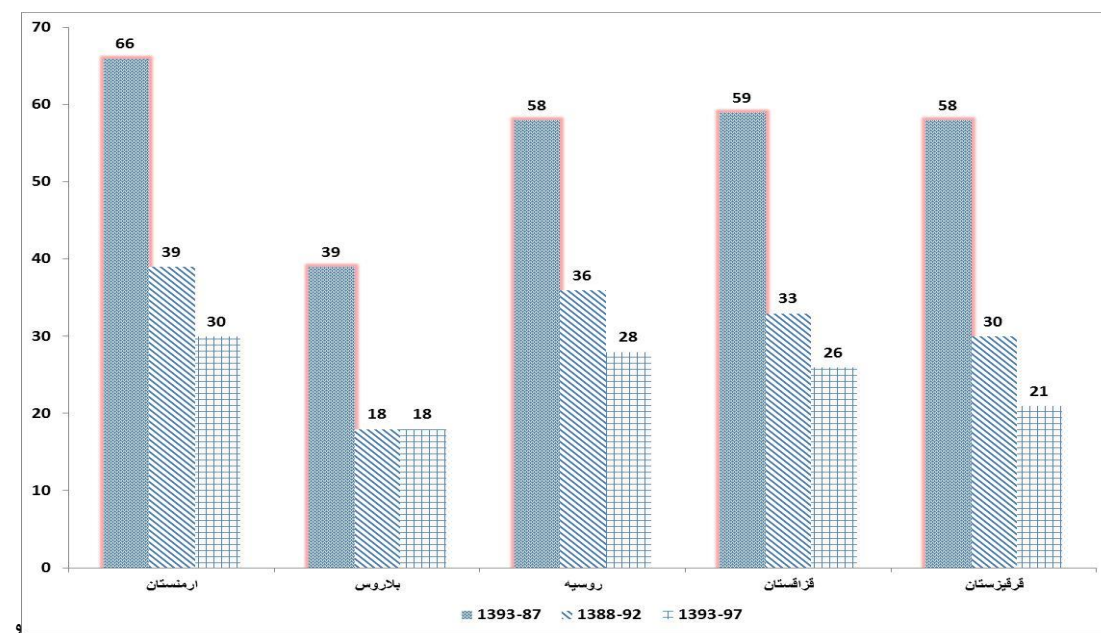
۶-۶-۱- محاسبه و شاخص

طبق تعریف، مدت زمان حضور یک کالا در بازارهای هدف صادراتی طی یک دوره زمانی معین را ماندگاری صادرات آن کالا می‌گویند. در این مطالعه، ماندگاری به معنی موفقیت کشور در تداوم حضور کالاها طی یک دوره زمانی معین است. افزایش تعداد کالاها با سال‌های حضور بیشتر در هر بازار/ منطقه، نرخ بالاتر ماندگاری را بدنبال خواهد داشت. توانایی حفظ روابط تجاری از نشانه‌های اقتصاد توسعه یافته است. از دست رفتن مقیاس‌های بزرگ از روابط تجاری ممکن است در اثر شوک‌های اقتصادی یا نتیجه سیاست‌های جدید باشد. ماندگاری را می‌توان به آسانی از طریق شمارش تعداد سال‌های که یک کشور صادرکننده، بازار خود را حفظ نموده است و نه لزوماً سال‌های متوالی، مورد ارزیابی قرار گیرد. تعداد سال‌های که طی یک دوره معین، کالایی در یک بازار یا منطقه خاص حضور داشته است (یعنی صادرات آن کالا صورت پذیرفته است) بعنوان سال‌های ماندگاری کالا شناخته می‌شود. منظور از کالاهای صادراتی، ردیف‌های تعرفه‌ای هشت رقمی HS است. نرخ ماندگاری کالا برابر با نسبت تعداد سال‌های ماندگاری یک کالا / کشور در هر بازار خاص به کل دوره مورد نظر است. در این مطالعه یک دوره ۱۵ ساله (۹۷-۱۳۸۳) برای بررسی و تعیین ماندگاری صادرات مورد نظر است. هر کالا که حداقل یک بار سابقه صادرات طی ۱۵ سال مورد بررسی را داشته باشد، در سبد صادراتی منظور می‌گردد. نرخ ماندگاری از نسبت کالاهای موجود در هر دوره مورد نظر نسبت به کل کالاهای سبد صادراتی کشور محاسبه می‌گردد. دوره‌های مورد نظر شامل سه دوره پنج ساله است که آمار و اطلاعات آن از گمرک جمهوری اسلامی ایران در دوره ۹۷-۱۳۸۳ استخراج شده است.

$$Su_{\text{Export}} = \frac{T}{N} \times 100 \quad (9-6)$$

چنانچه کالایی تمام سال های یک دوره معین (N) در بازار حضور داشته باشد (T)، نرخ ماندگاری آن ۱۰۰ درصد خواهد بود. از محدودیت های این شاخص عدم توجه و لحاظ ارزش کالاهای صادراتی در محاسبه ماندگاری است. ماندگاری کالاهای صادراتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است، جهت نشان دادن روند تغییر ماندگاری صادرات طی سه دوره پنج ساله ۸۷-۱۳۸۳، ۹۲-۱۳۸۸ و ۹۷-۱۳۹۳ بطور جداگانه محاسبه می شود.

نمودار (۶-) روند ماندگاری صادرات ایران را به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می دهد.

نمودار (۶-۱): ماندگاری صادرات ایران به کشورهای اتحادیه اقتصادی اوراسیا

ماخذ: محاسبات تحقیق

ماندگاری تجارت و استمرار در صادرات از جمله موضوعات مهم در حوزه تجارت بین الملل است که در دهه اخیر در راهبردهای تجاری کشورهای پیشرو صنعتی مورد توجه خاص قرار گرفته است. نمودار فوق نشان می دهد متوسط ماندگاری صادرات ایران به کشورهای مذکور حداکثر ۶۶ درصد بوده است که می توان گفت حدود ۴۰ درصد فرصتهایی که از لحاظ تنوع بازاری یا تنوع کالاهای صادراتی برای

صادرات ایران ایجاد شده از سوی صادرکنندگان برای حضور مجدد در بازار کشورهای مورد نظر استفاده نشده است و کمترین ماندگاری مربوط به صادرات ایران به قرقیزستان و بیشترین ماندگاری نیز مربوط به ارمنستان است. با توجه به اهمیت بازارهای پیرامونی و منطقه در پذیرش کالاهای صادراتی ایران و ماندگاری نسبی بالاتر کالاها در آن بازارهای به نظر می‌رسد با برنامه‌ریزی جامع و انعطاف پذیر در عرصه صادرات و رفع موانع توسعه صادرات از جمله توجه به مسائلی مانند بسته‌بندی، برندسازی، بازاریابی در کوتاه مدت می‌تواند راهگشا باشد. بدون شک در بلندمدت برنامه‌ریزی برای انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری منطقه در جهت تسهیل تجارت دوجانبه و زمینه‌سازی برای حضور صنایع غیرمنبع‌محور کشور در زنجیره‌های ارزش جهانی از طریق سرمایه‌گذاری‌های داخلی و جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی می‌تواند به تداوم صادرات در بازارهای فعلی و علاوه بر آن ورود به بازارهای جدید و صدور کالاهای جدید در جهت رشد و توسعه صادرات کمک نماید.

۶-۷- خلاصه و جمع‌بندی

در این فصل به شاخص‌های اکمال تجاری بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا (ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان)، شباهت‌های صادراتی ایران با هریک از کشورهای مذکور، پتانسیل‌های صادراتی ایران با هریک از کشورهای مذکور، مزیت نسبی آشکار شده، شاخص‌های تشابه تجارت و ماندگاری صادرات ایران در هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته شده است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به اتحادیه اقتصادی اوراسیا به‌ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است.

بیشترین واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به‌ترتیب در راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷) و محصولات دارویی (۳۰) است. در دوره ۲۰۱۵-۱۸ بیشترین مزیت صادراتی ایران شامل فورآلدئید یا فورفورال (۲۹۳۲۱۲)، آهن و فولاد غیر ممزوج به اشکال ابتدائی (غیر از شمش) که در جای دیگر ذکر نشده (۷۲۰۶۹۰)، انواع پودر

زعفران در بسته بندی ۳۰-۱۰ گرم آماده برای خرده فروشی (۰۹۲۰۱۲)، کفپوش های غیر مخملی باف از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی آماده مصرف (۵۷۰۲۹۲) و مغز پسته بدون پوست دوم و خلال مغز پسته تازه یا خشک (۰۸۰۲۵۲) است.

بر اساس شاخص آ لن صادرات ایران و واردات بلاروس بیشترین مقدار نزدیکی و صادرات ایران و واردات روسیه کمترین میزان نزدیکی وجود دارد، یعنی ایران صادرات کننده عمده اقلام وارداتی بلاروس است و تامین کننده اقلام عمده وارداتی روسیه نیست.

بر اساس شاخص درایسل الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی بلاروس تا حدود زیادی نزدیک است، الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی روسیه نزدیک نیست.

مقدار شاخص فینگر - کرینین نشان می دهد درجه ترکیب صادرات ایران و واردات قزاقستان از سایر کشورها به هم شباهت بیشتری دارند و ترکیب صادرات ایران و واردات قرقیزستان از سایر کشورها به هم شباهت کمتری دارند، می توان گفت بین صادرات ایران و واردات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا درجه ترکیب پایینی وجود دارد.

نتایج شاخص تشابه صادرات - واردات نشان می دهد احتمال پتانسیل بین دو کشور ایران و بلاروس از سایر کشورها بالاتر است.

ایران در ۲۰۱۸ در ۱۰۲۳ ردیف ۶ رقمی HS دارای مزیت رقابتی آشکار شده است که مهم ترین آن ها "استات ایزوبوتیل"، "آهن و فولادهای غیر ممزوج به شکل شمش"، "زعفران"، "فورآلدئید (فورفورال)" و "فرش، کفپوش غیر مخملی باف آماده مصرف از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله بافت نشده، یا پرزپاشی نشده" به ترتیب دارای بیشترین مزیت رقابتی آشکار شده هستند.

متوسط ماندگاری صادرات ایران به کشورهای مذکور حداکثر ۶۶ درصد بوده است که می توان گفت حدود ۴۰ درصد فرصتهایی که از لحاظ تنوع بازاری یا تنوع کالاهای صادراتی برای صادرات ایران ایجاد شده از سوی صادرکنندگان برای حضور مجدد در بازار کشورهای مورد نظر استفاده نشده است و کمترین ماندگاری مربوط به صادرات ایران به قرقیزستان و بیشترین ماندگاری نیز مربوط به ارمنستان است. با توجه به اهمیت بازارهای پیرامونی و منطقه در پذیرش کالاهای صادراتی ایران و ماندگاری نسبی بالاتر کالاها در آن بازارهای به نظر می رسد با برنامه ریزی جامع و انعطاف پذیر در

عرصه صادرات و رفع موانع توسعه صادرات از جمله توجه به مسائلی مانند بسته‌بندی، برندسازی، بازاریابی در کوتاه مدت می‌تواند راهگشا باشد.

۶-۸- بحث و نتیجه‌گیری

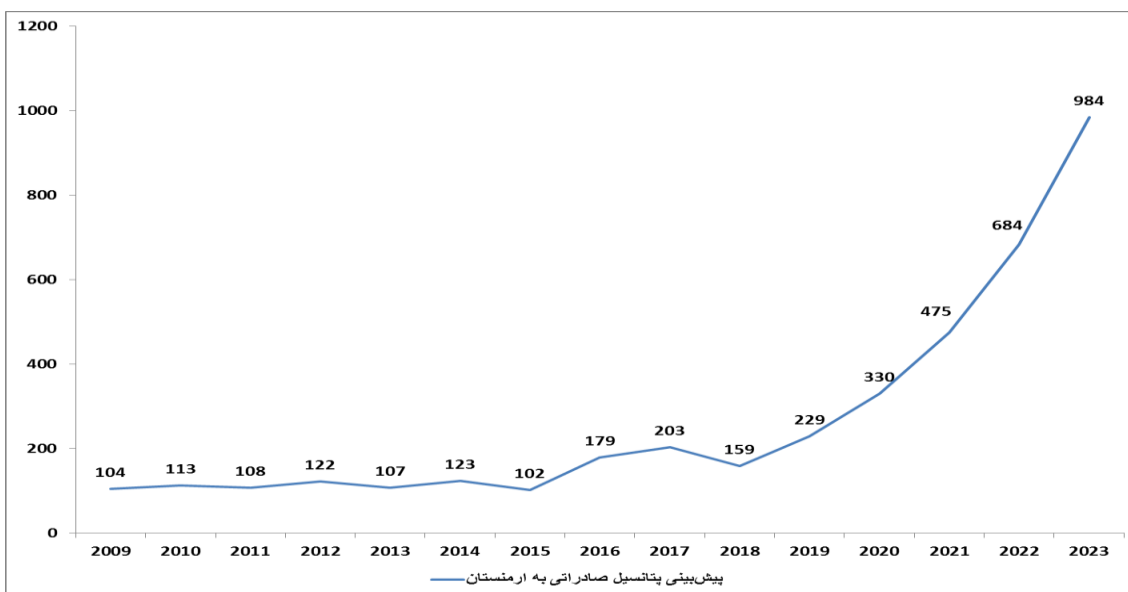
همان‌گونه که قبلاً ذکر گردید یکی از اهداف تحقیق، تخمین پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است. در این فصل ابتدا به بررسی و تحلیل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به تفکیک بخش‌های ۲۱ گانه نظام هماهنگ پرداخته شده است. سپس به منظور ارائه چشم‌اندازی از پتانسیل صادراتی و معرفی بازارها هدف، تجزیه و تحلیل پتانسیل صادراتی به تفکیک کشورهای مورد مطالعه (روسیه، ارمنستان، بلاروس، قرقیزستان و قزاقستان) نیز مورد بررسی قرار گرفته است. قبلاً اشاره گردید یکی از ویژگی‌های روش مورد بررسی این پژوهش، استفاده از داده‌های پس‌نگر یا داده‌های تجارت (اعم از صادرات و واردات) بالفعل و تحقق یافته ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است، در واقع برآوردها الهام گرفته از داده‌های تجاری قابل مشاهده است لذا آن دسته از بخش‌هایی که در مرحله سرمایه‌گذاری و تولید می‌باشند و هنوز به مرحله صادرات نرسیده را در شامل نمی‌شود که می‌تواند محدودیت‌هایی در ارائه چشم‌اندازها و دورنما حتی تا پنج سال آینده را با مشکل مواجه نماید، ضمن این‌که آمار تجاری برخی از کشورها ممکن است الزاماً و کاملاً در بردارنده تمام معاملات تجاری تحقق یافته نباشد که تابع خطاها و حذف‌ها در جریان تدوین، قاچاق و گزارش نکردن معاملات هستند. عدم وجود استانداردهای گزارش‌دهی در برخی از کشورهای مورد بررسی می‌تواند مشکلات ناشی از عدم قابلیت مقایسه داده‌ها را بدتر نماید. علیرغم این واقعیت‌ها، تحلیل‌های این فصل بر مبنای پتانسیل صادراتی اگرچه ممکن است بهترین راه حل نباشد ولی یک راه حل با توجه به منابع آماری و اطلاعاتی موجود و قابل دسترس برای تخمین پتانسیل تجاری کشورهای در حال توسعه است^۱ که در این بخش بدان پرداخته شده است.

۶-۸-۱- پیش‌بینی صادرات ایران به ارمنستان

بر اساس آمار و اطلاعات صادرات ایران به ارمنستان می‌توان گفت چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به

^۱ - برای اطلاعات بیشتر به وب سایت مرکز تجارت بین‌الملل مراجعه گردد: www.intracen.org

کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های آتی روشن و قابل توجه است. لیکن وجود موانع و مشکلات در فرآیند صادرات غیرنفتی، تنها درصد کمی از پتانسیل صادراتی کشور در تجارت با این کشور قابل تحقق است. براساس جدول (۶-۸)، ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان بر مبنای وضعیت موجود مبادلات بین دو کشور و همچنین فضای کسب و کار فعلی، برابر با ۱۶۱۴ میلیون دلار و تعداد ۳۱۱۵ قلم کالا است که از این مقدار ۲۰۱ میلیون دلار و تعداد ۲۵۷ قلم کالا، معادل ۱۲ درصد آن تحقق یافته است (۱۲ درصد از پتانسیل صادراتی ایران به ارمنستان مورد استفاده قرار گرفته است). به عبارت دیگر ۸۸ درصد از ظرفیت بازار ارمنستان که معادل ۱۴۱۴ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض این که تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به ارمنستان به در ۲۰۲۳ به حدود ۹۸۴ میلیون دلار افزایش خواهد یافت که و در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار ارمنستان به ۵۰ درصد برسد.

ماخذ: محاسبات تحقیق

نمودار (۲-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به ارمنستان

با توجه به نمودار (۲-۶) ملاحظه می‌گردد صادرات ایران به ارمنستان در طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به‌طور متوسط سالیانه ۸ درصد افزایش یافته که گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با ارمنستان است. ارزش پتانسیل صادراتی ایران به ارمنستان در ۲۰۰۹ برابر ۱۰۴ میلیون دلار بوده که در طول سال‌های مورد مطالعه با افت و خیزهایی همراه بوده است. بر اساس پیش‌بینی صورت گرفته در صورت تحقق ۵۰ درصد پتانسیل صادراتی ایران ایران به ارمنستان در ۲۰۲۳ به ۹۸۴ میلیون دلار افزایش خواهد یافت.

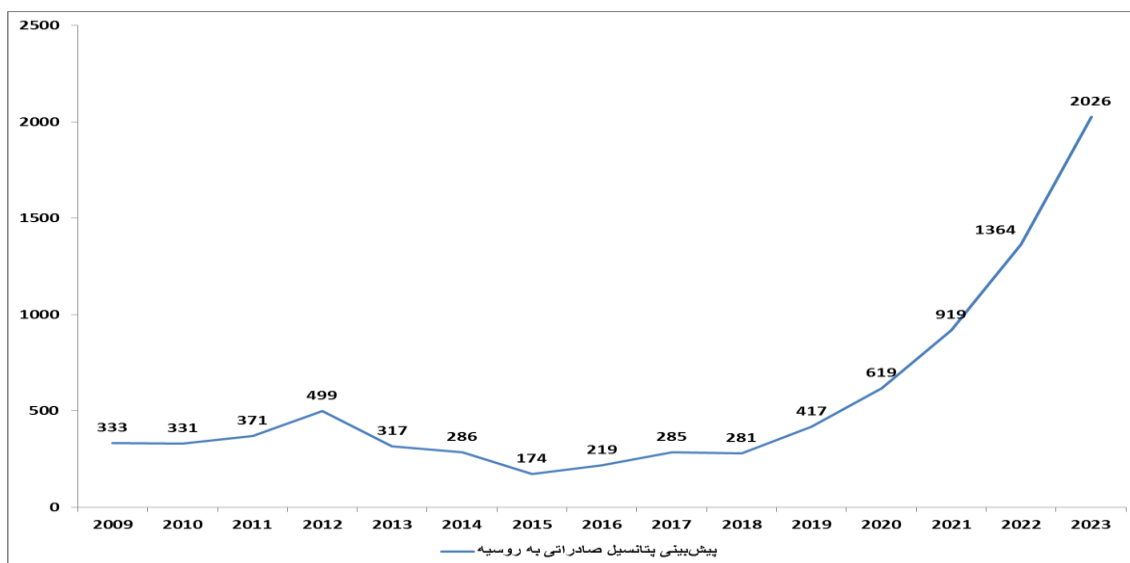
البته روند صادرات ایران به ارمنستان بطور مستمر افزایشی بوده، دیگری آن که تعداد کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۰۹ برابر ۷۱۳ قلم کالا بوده که در ۲۰۲۳ به ۱۵۵۸ قلم کالا می‌تواند افزایش یابد. چنانچه روند روبه رشد پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با ارمنستان ادامه یابد پیش‌بینی می‌شود در خوشبینانه‌ترین حالت (تحقق ۱۰۰ درصدی پتانسیل صادراتی) صادرات ایران به رقم ۱۹۶۸ میلیون دلار در ۲۰۲۳ افزایش یابد و پوشش کالایی نیز به رقم ۳۱۱۵ قلم کالا در سال ۲۰۲۳ بالغ گردد، البته ممکن است به‌دلیل نامساعد بودن فضای کسب کار در ایران و ارمنستان عملاً رقم مذکور محقق نشود.

آنچه مشهود است فضای کسب و کار شرکت‌های صادراتی کشور در تجارت با ارمنستان متأثر از حوزه‌های مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: درجه باز بودن اقتصاد، حاکمیت و کارایی دولت، کارآمدی بازارها، محیط اجتماعی - سیاسی، مسائل بین‌المللی، انعطاف‌پذیری بازار کار، مدیریت و محیط مستعد جهت توسعه فن‌آوری، باز بودن اقتصاد کشورها است.

۶-۸-۲- پیش‌بینی صادرات ایران به روسیه

براساس آمار و اطلاعات صادرات ایران به روسیه، چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های آتی روشن و قابل توجه است. لیکن وجود موانع و مشکلات در فرایند صادرات غیرنفتی، تنها درصد کمی از پتانسیل صادراتی کشور در تجارت با این کشور قابل تحقق است. براساس جدول (۶-۱۰)، ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه بر مبنای وضعیت موجود مبادلات بین دو کشور و هم‌چنین فضای کسب و کار فعلی، برابر با ۱۲۳۱۵ میلیون دلار ایران و تعداد ۳۴۸۷ قلم کالا است که از این مقدار ۳۷۳ میلیون دلار و تعداد ۵۵۷ قلم کالا، معادل ۳/۰۳ درصد آن تحقق یافته است (۳/۰۳ درصد از پتانسیل صادراتی ایران به روسیه مورد

استفاده قرار گرفته است). به عبارت دیگر ۹۷ درصد از ظرفیت بازار روسیه که معادل ۱۱۹۴۲ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض این که تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به روسیه به در ۲۰۲۳ به حدود ۲۰۲۶ میلیون دلار افزایش خواهد یافت که و در چنین شرایطی پیش بینی می شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار روسیه به ۵۰ درصد برسد.

ماخذ: محاسبات تحقیق

نمودار (۳-۶): پیش بینی صادرات ایران به روسیه

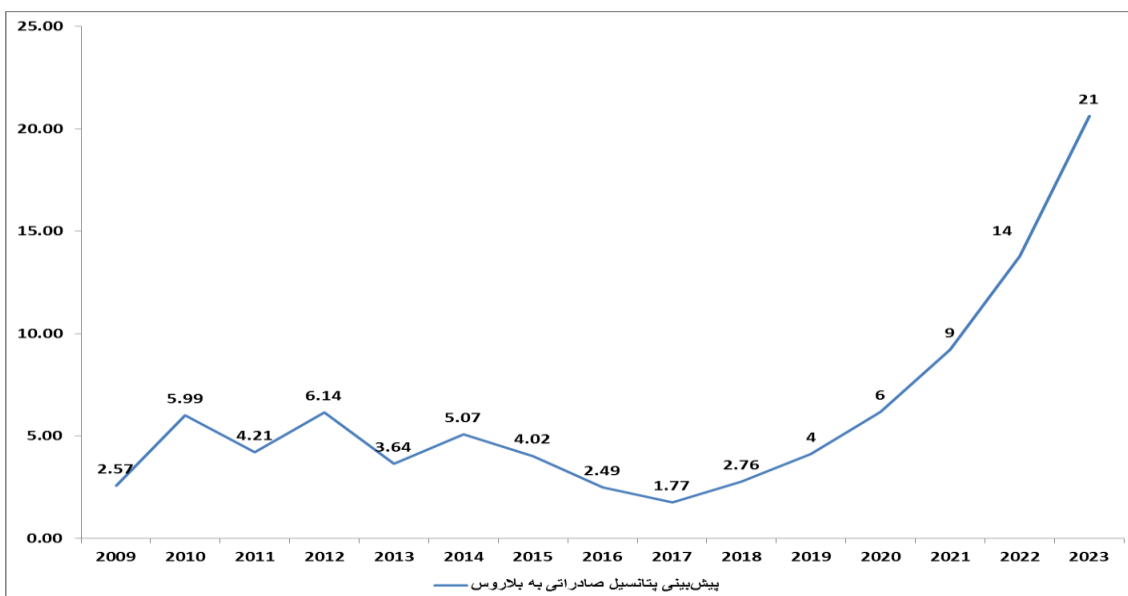
با توجه به نمودار (۳-۶) ملاحظه می گردد صادرات ایران به روسیه در طی سال های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به طور متوسط سالیانه ۲ درصد افزایش یافته که گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با روسیه است. ارزش پتانسیل صادراتی ایران به روسیه در ۲۰۰۹ برابر ۳۳۳ میلیون دلار بوده که در طول سال های مورد مطالعه با افت و خیزهایی همراه بوده است. بر اساس پیش بینی صورت گرفته در صورت تحقق ۵۰ درصد پتانسیل صادراتی ایران به روسیه، در ۲۰۲۳ به ۲۰۲۶ میلیون دلار افزایش خواهد یافت.

البته روند صادرات ایران به روسیه بطور مستمر افزایشی بوده، دیگری آن که تعداد کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۰۹ برابر ۱۹۶ قلم کالا بوده که در ۲۰۲۳ به ۱۷۳۹ قلم کالا می‌تواند افزایش یابد. چنانچه روند روبه رشد پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با روسیه ادامه یابد پیش‌بینی می‌شود در خوشبینانه‌ترین حالت (تحقق ۱۰۰ درصدی پتانسیل صادراتی) صادرات ایران به رقم ۴۰۵۱ میلیون دلار در ۲۰۲۳ افزایش یابد و پوشش کالایی نیز به رقم ۳۴۷۸ قلم کالا در سال ۲۰۲۳ بالغ گردد، البته ممکن است به‌دلیل نامساعد بودن فضای کسب کار در ایران و روسیه عملاً رقم مذکور محقق نشود.

آنچه مشهود است فضای کسب و کار شرکت‌های صادراتی کشور در تجارت با روسیه متأثر از حوزه‌های مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: درجه باز بودن اقتصاد، حاکمیت و کارایی دولت، کارآمدی بازارها، محیط اجتماعی - سیاسی، مسائل بین‌المللی، انعطاف‌پذیری بازار کار، مدیریت و محیط مستعد جهت توسعه فن‌آوری، باز بودن اقتصاد کشورها است.

۳-۸-۶- پیش‌بینی صادرات ایران به بلاروس

براساس آمار و اطلاعات صادرات ایران به بلاروس، چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های آتی روشن و قابل توجه است. لیکن وجود موانع و مشکلات در فرایند صادرات غیرنفتی، تنها درصد کمی از پتانسیل صادراتی کشور در تجارت با این کشور قابل تحقق است. براساس جدول (۶-۹)، ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس بر مبنای وضعیت موجود مبادلات بین دو کشور و هم‌چنین فضای کسب و کار فعلی، برابر با ۱۱۲۵۰ میلیون دلار ایران و تعداد ۳۰۳۰ قلم کالا است که از این مقدار حدود ۹ میلیون دلار و تعداد ۱۵۷ قلم کالا، معادل ۰/۰۷ درصد آن تحقق یافته است (۰/۰۷ درصد از پتانسیل صادراتی ایران به بلاروس مورد استفاده قرار گرفته است). به‌عبارت دیگر ۹۹ درصد از ظرفیت بازار بلاروس که معادل ۱۱۱۹۷ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض این‌که تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به بلاروس به در ۲۰۲۳ به حدود ۲۱ میلیون دلار افزایش خواهد یافت که و در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار بلاروس به ۵۰ درصد برسد.

ماخذ: محاسبات تحقیق

نمودار (۴-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به بلاروس

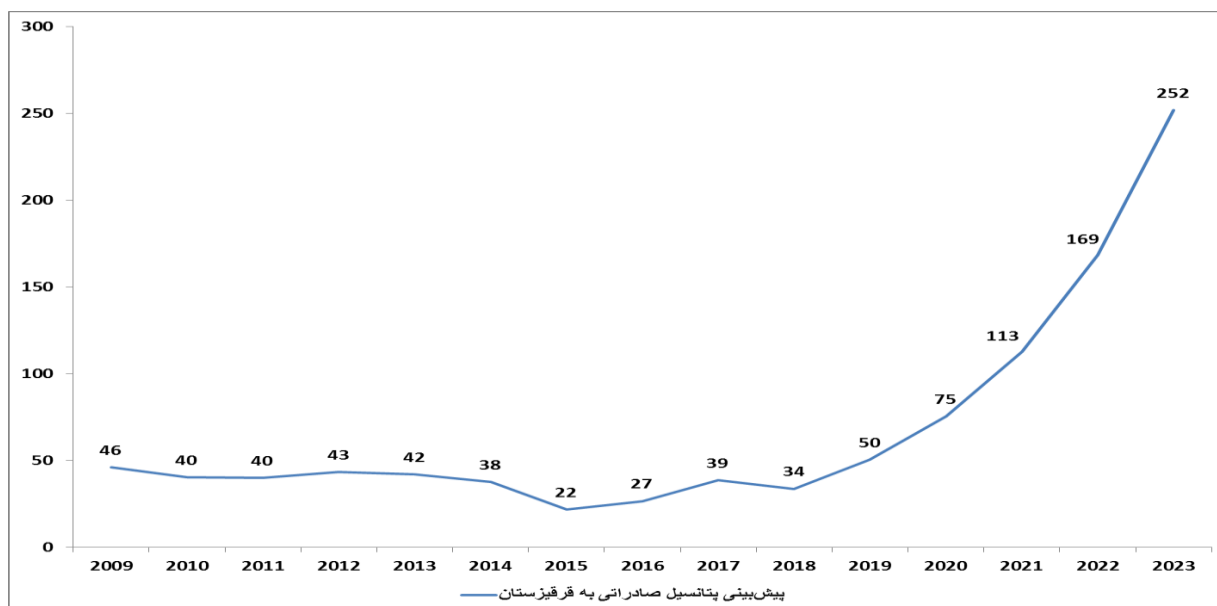
با توجه به نمودار (۴-۶) ملاحظه می‌گردد صادرات ایران به بلاروس در طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به‌طور متوسط سالیانه ۱۳ درصد افزایش یافته که گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با بلاروس است. ارزش پتانسیل صادراتی ایران به بلاروس در ۲۰۰۹ برابر ۳ میلیون دلار بوده که در طول سال‌های مورد مطالعه با افت و خیزهایی همراه بوده است. بر اساس پیش‌بینی صورت گرفته در صورت تحقق ۵۰ درصد پتانسیل صادراتی ایران به بلاروس، در ۲۰۲۳ به ۲۱ میلیون دلار افزایش خواهد یافت.

البته روند صادرات ایران به بلاروس بطور مستمر افزایشی بوده، دیگری آن که تعداد کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۰۹ برابر ۲۲ قلم کالا بوده که در ۲۰۲۳ به ۱۵۱۵ قلم می‌تواند افزایش یابد. چنانچه روند روبه رشد پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با بلاروس ادامه یابد پیش‌بینی می‌شود در خوشبینانه‌ترین حالت (تحقق ۱۰۰ درصدی پتانسیل صادراتی) صادرات ایران به رقم ۴۲ میلیون دلار در ۲۰۲۳ افزایش یابد و پوشش کالایی نیز به رقم ۳۰۳۰ قلم کالا در سال ۲۰۲۳ بالغ گردد، البته ممکن است به‌دلیل نامساعد بودن فضای کسب کار در ایران و بلاروس عملاً رقم مذکور محقق نشود.

آنچه مشهود است فضای کسب و کار شرکت‌های صادراتی کشور در تجارت با بلاروس متأثر از حوزه‌های مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: درجه باز بودن اقتصاد، حاکمیت و کارایی دولت، کارآمدی بازارها، محیط اجتماعی - سیاسی، مسائل بین‌المللی، انعطاف‌پذیری بازار کار، مدیریت و محیط مستعد جهت توسعه فن‌آوری، باز بودن اقتصاد کشورها است.

۶-۸-۴- پیش‌بینی صادرات ایران به قرقیزستان

براساس آمار صادرات ایران به قرقیزستان، چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های آتی روشن و قابل توجه است. لیکن وجود موانع و مشکلات در فرایند صادرات غیرنفتی، تنها درصد کمی از پتانسیل صادراتی کشور در تجارت با این کشور قابل تحقق است. براساس جدول (۶-۱۱)، ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان بر مبنای وضعیت موجود مبادلات بین دو کشور و همچنین فضای کسب و کار فعلی، برابر با ۲۰۹۹ میلیون دلار ایران و تعداد ۳۰۵۵ قلم کالا است که از این مقدار حدود ۱۰ میلیون دلار و تعداد ۲۹۲ قلم کالا، معادل ۰/۵۰ درصد آن تحقق یافته است (۰/۵۰ درصد از پتانسیل صادراتی ایران به قرقیزستان مورد استفاده قرار گرفته است). به عبارت دیگر ۹۹/۵ درصد از ظرفیت بازار قرقیزستان که معادل ۲۰۸۹ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض این‌که تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به قرقیزستان به در ۲۰۲۳ به حدود ۲۵۲ میلیون دلار افزایش خواهد یافت که در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار قرقیزستان به ۵۰ درصد برسد.

ماخذ: محاسبات تحقیق

نمودار (۵-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به قرقیزستان

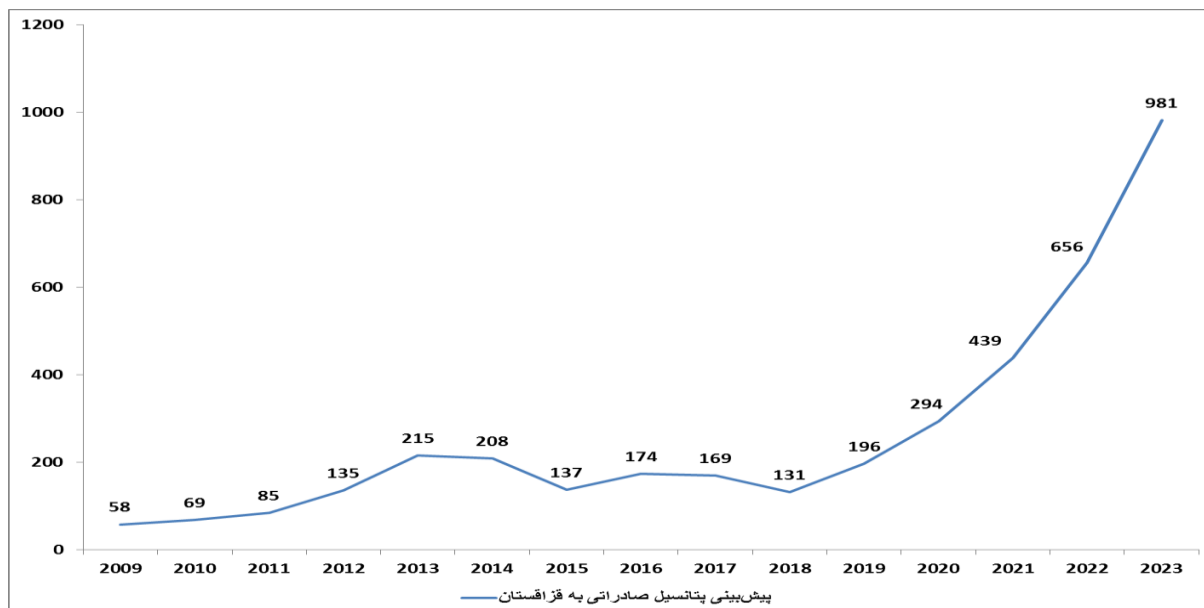
با توجه به نمودار (۵-۶) ملاحظه می‌گردد صادرات ایران به قرقیزستان در طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به‌طور متوسط سالانه ۱/۵ درصد افزایش یافته که گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با قرقیزستان است. ارزش پتانسیل صادراتی ایران به قرقیزستان در ۲۰۰۹ برابر ۴۶ میلیون دلار بوده که در طول سال‌های مورد مطالعه با افت و خیزهایی همراه بوده است. بر اساس پیش‌بینی صورت گرفته در صورت تحقق ۵۰ درصد پتانسیل صادراتی ایران ایران به قرقیزستان، در ۲۰۲۳ به ۲۵۲ میلیون دلار افزایش خواهد یافت.

البته روند صادرات ایران به قرقیزستان بطور مستمر افزایشی بوده، دیگری آن که تعداد کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۰۹ برابر ۲۲۸ قلم کالا بوده که در ۲۰۲۳ به ۱۵۲۸ قلم کالا می‌تواند افزایش یابد. چنانچه روند روبه رشد پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قرقیزستان ادامه یابد پیش‌بینی می‌شود در خوشبینانه‌ترین حالت (تحقق ۱۰۰ درصدی پتانسیل صادراتی) صادرات ایران به رقم ۵۰۴ میلیون دلار در ۲۰۲۳ افزایش یابد و پوشش کالایی نیز به رقم ۳۰۵۵ قلم کالا در سال ۲۰۲۳ بالغ گردد، البته ممکن است به دلیل نامساعد بودن فضای کسب کار در ایران و قرقیزستان عملاً رقم مذکور محقق نشود.

آنچه مشهود است فضای کسب و کار شرکت‌های صادراتی کشور در تجارت با قرقیزستان متأثر از حوزه‌های مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: درجه باز بودن اقتصاد، حاکمیت و کارایی دولت، کارآمدی بازارها، محیط اجتماعی - سیاسی، مسائل بین‌المللی، انعطاف‌پذیری بازار کار، مدیریت و محیط مستعد جهت توسعه فن‌آوری، باز بودن اقتصاد کشورها است.

۶-۸-۵- پیش‌بینی صادرات ایران به قزاقستان

براساس آمار صادرات ایران به قزاقستان، چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سال‌های آتی روشن و قابل توجه است. لیکن وجود موانع و مشکلات در فرایند صادرات غیرنفتی، تنها درصد کمی از پتانسیل صادراتی کشور در تجارت با این کشور قابل تحقق است. براساس جدول (۶-۱۲)، ارزش پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان بر مبنای وضعیت موجود مبادلات بین دو کشور و همچنین فضای کسب و کار فعلی، برابر با ۶۱۵۷ میلیون دلار ایران و تعداد ۳۴۳۵ قلم کالا است که از این مقدار حدود ۶۸ میلیون دلار و تعداد ۳۰۱ قلم کالا، معادل ۱/۱ درصد آن تحقق یافته است (۱/۱ درصد از پتانسیل صادراتی ایران به قزاقستان مورد استفاده قرار گرفته است). به عبارت دیگر ۹۹ درصد از ظرفیت بازار قزاقستان که معادل ۶۰۸۰ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. چنانچه اقداماتی به منظور توسعه بازار، کاهش و تسهیل در واردات کالاهای ایرانی در دستور کار دو کشور قرار گیرد و با فرض این‌که تنها ۵۰ درصد از کل پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان تحقق یابد آنگاه میزان صادرات ایران به قزاقستان به در ۲۰۲۳ به حدود ۹۸۱ میلیون دلار افزایش خواهد یافت که و در چنین شرایطی پیش‌بینی می‌شود کارایی صادرات غیرنفتی ایران در بازار قزاقستان به ۵۰ درصد برسد.

ماخذ: محاسبات تحقیق

نمودار (۶-۶): پیش‌بینی صادرات ایران به قزاقستان

با توجه به نمودار (۶-۶) ملاحظه می‌گردد صادرات ایران به قزاقستان در طی سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به‌طور متوسط سالیانه ۱۴ درصد افزایش یافته که گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با قزاقستان است. ارزش پتانسیل صادراتی ایران به قزاقستان در ۲۰۰۹ برابر ۵۸ میلیون دلار بوده که در طول سال‌های مورد مطالعه با افت و خیزهایی همراه بوده است. بر اساس پیش‌بینی صورت گرفته در صورت تحقق ۵۰ درصد پتانسیل صادراتی ایران به قزاقستان، در ۲۰۲۳ به ۹۸۱ میلیون دلار افزایش خواهد یافت.

البته روند صادرات ایران به قزاقستان بطور مستمر افزایشی بوده، دیگری آن که تعداد کالاهای صادراتی ایران در سال ۲۰۰۹ برابر ۳۰۱ قلم کالا بوده که در ۲۰۲۳ به ۱۷۱۸ قلم کالا می‌تواند افزایش یابد. چنانچه روند روبه رشد پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با قزاقستان ادامه یابد پیش‌بینی می‌شود در خوشبینانه‌ترین حالت (تحقق ۱۰۰ درصدی پتانسیل صادراتی) صادرات ایران به رقم ۱۹۶۳ میلیون دلار در ۲۰۲۳ افزایش یابد و پوشش کالایی نیز به رقم ۳۴۳۵ قلم کالا در سال ۲۰۲۳ بالغ گردد، البته ممکن است به‌دلیل نامساعد بودن فضای کسب کار در ایران و قزاقستان عملاً رقم مذکور محقق نشود.

آنچه مشهود است فضای کسب و کار شرکت‌های صادراتی کشور در تجارت با قزاقستان متأثر از حوزه‌های مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: درجه باز بودن اقتصاد، حاکمیت و کارایی دولت، کارآمدی بازارها، محیط اجتماعی - سیاسی، مسائل بین‌المللی، انعطاف‌پذیری بازار کار، مدیریت و محیط مستعد جهت توسعه فن‌آوری، باز بودن اقتصاد کشورها است.

فصل هفتم: استخراج فهرست پیشنهادهای کالاهای مشمول تجارت ترجیحی با اتحادیه
اقتصادی اوراسیا

۷-۱- مقدمه

اثر بخشی موافقت‌نامه‌های تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر تجارت کشور یکی از سوالات مهم و اساسی برنامه‌ریزان بخش تجارت خارجی کشور است. در سال‌های اخیر اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری با کشورهای مختلف در ایران صورت پذیرفته که موافقت‌نامه تجارت ترجیحی (PTA) با اتحادیه اقتصادی اوراسیا یکی از آنها است. اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان است که قرار است ایران در سه سال اول اجرای موافقت‌نامه با این اتحادیه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی داشته باشد و بعد از آن جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با تبدیل موافقت‌نامه تجارت ترجیحی به موافقت‌نامه تجارت آزاد موافقت و یا مخالفت نماید. شاخص‌های اثرات ایستای ایجاد موافقت‌نامه‌ها، اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار هریک از اعضای اتحادیه اقتصادی اوراسیا (ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان) برای ایران و تغییرات در تجارت ایران در اثر برقراری (PTA) بین ایران و پنج کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در قالب دو سناریو کاهش تعرفه واردات هریک از کشورها بر صادرات ایران شامل؛ سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی تعرفه بر واردات از ایران) و سناریو دوم (کاهش ۶۰ درصدی تعرفه بر واردات از ایران) و ارائه روش و متدولوژی مختص این تحقیق برای دریافت تعرفه ترجیحی از اتحادیه اقتصادی اوراسیا را مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهیم داد.

۷-۲- اثرات ایستای ایجاد موافقت‌نامه‌ها

اثرات ایستای ایجاد موافقت‌نامه‌های همگرایی‌های منطقه‌ای بر حسب دو اثر ایجاد تجارت و انحراف تجارت قابل اندازه‌گیری است. یکی از روش‌های اجرای بکار گرفته‌شده در این زمینه مدل شبیه‌سازی اسمارت^۱ (SMART) است در سال ۲۰۰۳ توسط جمعی از محققین بانک جهانی ارائه گردیده که محاسبات آن در چارچوب یک مدل تعادل جزئی و در حالت ثبات سایر شرایط انجام می‌پذیرد. این مدل شبیه‌سازی اثرات موافقت‌نامه‌های تجاری را بر جریان‌ات تجاری دو جانبه یا چندجانبه با دیگر شرکای تجاری نشان می‌دهد.

تعیین آثار همگرایی‌های اقتصادی همواره یکی از دغدغه‌های اقتصاددانان در حوزه تجارت بین‌الملل بوده‌است. بررسی مطالعات تجربی نشان می‌دهد، به منظور تعیین اثرات پویای همگرایی‌ها از

۱. Software for Market Analysis and Restrictions on Trade (SMART)

مدل‌های تعادل عمومی (CGE) در چارچوب روش‌های اقتصادسنجی استفاده می‌شود و تعیین اثرات ایستا نیز در چارچوب مدل‌های تعادل جزئی امکان‌پذیر است. به‌منظور تعیین اثرات پویا مشکلات متعددی از جمله دسترسی آسان به داده‌ها، اطلاعات قابل اعتماد، نیاز به در دسترس بودن سری‌های زمانی متعدد و هم‌چنین تحلیل نتایج با بررسی همه جانبه بر متغیرهای اقتصادی وجود دارد. با توجه به موارد مذکور، از آنجایی که هدف این مطالعه تعیین اثرات ایستای برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است از یک مدل تعادل جزئی برای تعیین این آثار استفاده خواهد شد. کاربرد عملی آسان، ساده‌سازی و ارزیابی متغیرهای مورد استفاده از ویژگی‌های این روش است.

مدل اسمارت که محاسبات آن در چارچوب یک مدل تعادل جزئی و در حالت ثبات سایر شرایط انجام می‌پذیرد، برای تعیین آثار ایستای همگرایی در بسیاری از مطالعات تجربی موفق عمل کرده است. در این مدل برای تعیین آثار موافقت‌نامه تجارت ترجیحی سمت واردات و سمت صادرات به صورت جداگانه بررسی و سپس با تلفیق این دو اثر، اثر خالص تعیین می‌گردد.

در ادامه به بررسی آثار ایستای موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته می‌شود. این بررسی، تغییر در میزان تجارت فعلی بین ایران و هریک از کشورهای ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان کشور (تنها شامل کالاهای تجاری بالفعل دو کشور) پس از اجرای موافقت‌نامه را پیش‌بینی می‌نماید. بنابراین پیش‌بینی‌ها آثار پویای موافقت‌نامه را در بر نخواهد گرفت.^۱

اثرات ایستای ایجاد موافقت‌نامه‌های همگرایی‌های بر حسب دو اثر ایجاد تجارت و انحراف تجارت قابل اندازه‌گیری است. یکی از روش‌های اجرایی بکار گرفته‌شده در این زمینه مدل اسمارت است که محاسبات آن در چارچوب یک مدل تعادل جزئی و در حالت ثبات سایر شرایط^۲ انجام می‌پذیرد. این مدل شبیه‌سازی اثرات موافقت‌نامه ناحیه تجارت ترجیحی (PTA) را بر جریان‌های تجاری دو جانبه تجاری نشان می‌دهد. در این مدل برای تعیین اثرات موافقت‌نامه، سمت واردات و سمت صادرات

^۱ - بررسی آثار پویای موافقت‌نامه از طریق مدل‌های تعادل عمومی (CGE) امکان‌پذیر است. این گونه مدل‌ها به اطلاعات گسترده از متغیرهای متعدد اقتصادی و تجاری دو کشور نیازمند هستند، هم‌چنین برآوردهای حاصل از مدل‌های تعادل عمومی بیشتر در سطح متغیرهای کلان اقتصادی بوده و قادر به پیش‌بینی آثار موافقت‌نامه در سطوح بخشی و کالایی همانند مدل‌های تعادل جزئی نیستند.

^۲ Ceteris Paribus Conditions

بصورت جداگانه بررسی و سپس با تلفیق این دو به تعیین اثر خالص مبادرت می شود. پیش بینی شبیه سازی اسمارت (SMART) بطور مستقیم متاثر از سه متغیر کلیدی یعنی سطح جاری واردات، اندازه کاهش تعرفه و کشش تقاضای واردات است. کل آثار ایجاد تجارت در منطقه تجارت ترجیحی از مجموع دو اثر ایجاد تجارت (TC) و انحراف تجارت (TD) محاسبه می گردد. در این مطالعه برای اندازه گیری ایجاد تجارت از یک تابع تقاضای واردات و عرضه صادرات کالای k از کشور i استفاده می شود و رابطه (۱-۷) برای محاسبه اثر ایجاد تجارت بصورت زیر تعریف می شود^۱:

شاخص ایجاد تجارت، افزایش در واردات کشور کاهش دهنده تعرفه از شریک تجاری خود را که ناشی از کاهش قیمت نسبی واردات از شریک تجاری در مقابل کالاهای داخلی است را نشان می دهد. این شاخص از رابطه زیر قابل محاسبه است.

$$TC = E_m \times M_{ijk} \times \left[\frac{(t_1 - t_0)}{(1 + t_0)} \right] \quad (1-7)$$

E_m : بیانگر کشش تقاضای واردات کالای k از کشور i توسط کشور j

M_{ijk} : واردات کالای k از کشور i توسط کشور j

تغییرات قیمتی کالا در اثر کاهش تعرفه، (t_0) تعرفه اولیه و (t_1) تعرفه ثانویه (پس از تغییرات) است.

کشش تقاضای واردات برای هر یک از کالاها در سطح کدهای شش رقمی HS از برآوردهای انجام شده بانک جهانی^۲ استفاده شده است. کششها به تفکیک هر کشور در دسترس بوده و برای کشورهای ایران، ارمنستان، بلاروس، روسیه، قرقیزستان و قزاقستان جداگانه محاسبه و ارائه شده است که میزان ایجاد تجارت مربوط به هر کالا با توجه به تغییرات تعرفه ای پس از اجرای موافقت نامه محاسبه می گردد.

محاسبه انحراف تجارت نسبت به محاسبه ایجاد تجارت، پیچیده تر است. اما محاسبه آن با روشی مشابه محاسبه ایجاد تجارت امکان پذیر است. برای محاسبه این اثر می بایست از رابطه کشش جانشینی واردات آغاز کرد. کشش جانشینی مشخص می نماید که در صورت کاهش نسبی قیمت کالاهای وارداتی یک کشور از کشورهای عضو موافقت نامه نسبت به واردات از سایر کشورهای جهان (ناشی از

^۱. Park and Estrada (۲۰۱۰)

^۲. <http://www.wits.worldbank.org>

کاهش تبعیض‌آمیز تعرفه‌های کشور مزبور بر کالاهای وارداتی کشورهای عضو موافقت‌نامه) تا چه حد واردات کشور مورد نظر از سایر کشورهای جهان را به سمت واردات از عضو موافقت‌نامه انتقال خواهد داد، برای اندازه‌گیری انحراف تجارت از رابطه زیر استفاده می‌شود:

$$TD_{ijk} = \frac{M_{ijk} \sum_k M_{ijk} \sum_K M_{ijz} \frac{\Delta(P_{ijk}/P_{ijz})}{(P_{ijk}/P_{ijz})} \sigma_m}{\sum_k M_{ijk} \sum_k M_{ijk} + \sum_K M_{ijz} + \sum_k M_{ijk} \frac{\Delta(P_{ijk}/P_{ijz})}{(P_{ijk}/P_{ijz})} \sigma_m} \quad (2-7)$$

که در آن:

TD_{ijk} : میزان انحراف تجارت برای کالای k

M_{ijk} : ارزش واردات کالای k توسط کشور z از کشور i (کشورهای عضو موافقت‌نامه)

M_{ijz} : ارزش واردات کالای k توسط کشور z از کشور i (کشورهای غیر عضو موافقت‌نامه)

σ_m : کشش جانشینی واردات کالای k توسط کشور z از کشور i (کشش جانشینی واردات به

تبعیت از مدل اسمارت)

$\frac{\Delta(P_{ijk}/P_{ijz})}{(P_{ijk}/P_{ijz})}$: بیانگر تغییر در قیمت نسبی کالای وارداتی k بین کشورهای عضو و غیر عضو است و

از رابطه زیر محاسبه می‌گردد:

$$\frac{\Delta(P_{ijk}/P_{ijz})}{(P_{ijk}/P_{ijz})} = \frac{1+T_1^k}{1+T_1^z} - 1 \quad (3-7)$$

T_0^z و T_0^k به ترتیب بیانگر تعرفه اولیه کشور عضو و غیر عضو بر کالای k

T_1^z و T_1^k به ترتیب بیانگر تعرفه کشور عضو و تعرفه غیر عضو بر کالای k پس از ایجاد موافقت‌نامه

است.

آمار صادرات و واردات کشورهای مورد بررسی از بانک جهانی^۱ استخراج خواهد گردید.

برای برآورد کل اثرات رفاهی از رابطه زیر استفاده می‌گردد:

^۱ <http://www.wits.worldbank.org>

$$W_{ijk} = \beta * (\Delta M_{ijk} * \Delta t_{ijk})$$

(۴-۷)

 W_{ijk} : بیانگر تغییرات رفاه ΔM_{ijk} : بیانگر تغییرات واردات Δt_{ijk} : بیانگر تغییرات نرخ تعرفه

ضریب β ، متوسط کاهش موانع تجاری (نرخ‌های تعرفه) وضع شده در قبل و بعد از کاهش را لحاظ می‌کند که در این مطالعه ۴۰ و ۶۰ درصد است.

یک از مفروضات معادله فوق، کشش عرضه صادرات بینهایت برای هر یک از کالاها است (یکی از فروض بازار رقابت کامل). اما اگر چنین نباشد، قیمت‌های وارداتی در کشورهای واردکننده کمتر از کاهش موانع تجاری کاهش پیدا می‌کند^۱.

با توجه به آن که هدف این فصل، تعیین آثار تجارت ترجیحی بین ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است، مدل تعادل جزئی می‌تواند با شبیه‌سازی‌های لازم در خصوص میزان کاهش تعرفه‌ها این اثرات را ارائه نماید که این کار با استفاده از مدل اسمارت (این مدل آثار ایجاد و انحراف تجارت را مطابق با توضیحات فوق محاسبه می‌نماید)

به‌طور خلاصه، انحراف تجاری افزایش در واردات کشور z از کشور عضو موافقت‌نامه (کشور i) بدلیل کاهش در قیمت نسبی کالاهای وارداتی نسبت به سایر شرکای تجاری است که در واقع ترکیب جغرافیایی واردات را تغییر می‌دهد. بر این اساس با توجه به بزرگ‌تر یا کوچک‌تر بودن اثرات ایجاد و انحراف تجارت، رفاه در کشور z بدلیل تغییر واردات کالا از کشور تولیدکننده با کارایی بالاتر به سمت کشور تولیدکننده با کارایی پایین‌تر، افزایش یا کاهش خواهد یافت. لازم به ذکر است کشش عرضه صادرات بینهایت برای هر یک از کالاها یکی از فروض بازار رقابت کامل است اگر این فرض لحاظ نشود قیمت‌های وارداتی در کشورهای واردکننده کمتر از کاهش نرخ‌های تعرفه جاری کاهش پیدا می‌کند که اگر چنین شود این موضع به بی اثر بودن موافقت‌نامه (عدم کاهش قیمت‌های وارداتی بعد از موافقت‌نامه) می‌گردد که فلسفه وجود موافقت‌نامه را از بین می‌برد.

^۱. Trid (۲۰۰۲)

۷-۳- ترجیحات گرفته شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا

براساس موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا تعداد ۸۶۲ قلم کالای طرفین مشمول کاهش نرخ تعرفه (ترجیح) شده‌اند که تعداد ۵۰۲ قلم کالا ترجیحات گرفته شده ایران از اوراسیا براساس کدهای ده رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات گرفته شده ایران از اوراسیا مطابق کدهای تعرفه ۸ رقمی ۳۶۹ قلم و مطابق کدهای تعرفه ۶ رقمی ۱۷۵ قلم است. در ترجیحات گرفته شده ایران کالاهای مختلف در حوزه‌های مواد غذایی، مواد مصرفی شیمیایی، محصولات ساختمانی، صدور خدمات فنی و مهندسی، محصولات صنعتی و محصولات کشاورزی مشمول امتیازات تعرفه‌ای گردید.

از بین ۳۶۹ ردیف تعرفه ۸ رقمی ترجیحات گرفته شده ایران، ۶۴ کد تعرفه (حدود ۱۷ درصد) مربوط به فصل ۳۹ کتاب مقررات صادرات و واردات (مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از آنها) است. تعداد قابل توجهی از سایر این محصولات نیز به فصل‌های ۷۳ (مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد)، فصل ۲۷ (سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها)، فصل ۵۷ (فرش سایر کفپوش‌ها از مواد نسجی)، فصل ۸۴ (رآکتورهای هسته‌ای، دیگ‌های بخار آب گرم، ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آنها) و فصل ۲۰ (فراآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزا و نباتات) اختصاص دارد.

در ۲۰۱۸ ایران از بین ۵۰۲ ردیف تعرفه امتیازات گرفته شده، تنها در ۵۳ ردیف تعرفه کالایی به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا صادرات داشته است، سهم واردات این اتحادیه از ایران نسبت به واردات از جهان در سال ۲۰۱۸ معادل ۰/۰۳ درصد بوده است که پسته با پوست تازه و خشک، کیوی و خرما بیشترین سهم در واردات این اتحادیه از ایران را به خود اختصاص داده است.^۱

^۱- لازم به ذکر است کدهای HS (Harmonized System) یا همان سیستم هماهنگ شده توسط سازمان جهانی گمرک تهیه شده است و تمام کشورها در مبادلات بین‌المللی خود از این کدها استفاده می‌کنند و کلیه آمارهای تجارت بین‌المللی با کدهای شش رقمی HS منتشر می‌شود، در واقع یک زبان مشترک بین‌المللی جهت نام‌گذاری کالاها است. تقسیم‌بندی شش رقم بدین صورت است که دو رقم اول نشان دهنده فصل کالا (که می‌تواند از ۰۱ تا ۹۷ باشد) و چهار رقم بعدی نشان دهنده گروه کالایی است که این شش رقم در جهان مشترک است که تعداد آن برابر ۵۳۰۰ کد است، رقم‌های بعدی یعنی هشت، ۱۰ و یا ۱۲ رقمی به صورت ملی است و برای هر کشوری می‌تواند متفاوت باشد، کدهای HS ملی ۱۷۰ کشور جهان بیش از ۱۰۰۰۰ کد است.

۴-۷- ترجیحات اعطا شده ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا

براساس موافقتنامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تعداد ۳۶۰ قلم کالا ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا براساس کدهای ۸ رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا مطابق کدهای تعرفه ۶ رقمی ۲۴۶ قلم است. ترجیحات اعطایی ایران به این اتحادیه عمدتاً مربوط به فصل ۸۴ کتاب مقررات صادرات و واردات (رأکتورهای هسته‌ای، دیگ‌های بخار آبگرم، ماشین آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آنها)، کالاهای مربوط به فصل ۲ (گوشت و احشاء خوراکی)، فصل ۴۸ (کاغذ و کالاهای ساخته شده از آن) و فصل ۷۲ (چدن، آهن و فولاد) است.

در ۲۰۱۸ واردات ایران از این اتحادیه ۱/۸ میلیارد دلار (۴/۳۰ درصد کل واردات ایران) بوده است. عمده کالاهای وارداتی ایران از این اتحادیه شامل؛ جو، محصولات تخت نورد شده از آهن و فولاد، روغن آفتابگردان، ذرت و چوب اره شده از انواع کاج بوده است. واردات ایران در کدهای تعرفه مندرج در فهرست امتیازات اعطایی ایران به اوراسیا نشان می‌دهد، در ۱۳۹۷، میزان واردات ایران در این اقلام، بیش از ۱۱ میلیارد دلار بوده است که حدود ۲۶ درصد از کل واردات کالایی ایران را در این سال در شامل می‌شود و از مجموع ۳۶۰ کد تعرفه‌ای که مشمول ترجیحات اعطا شده ایران به اوراسیا در ۲۵۸ مورد، سابقه وارداتی در ایران در ۱۳۹۷ از اوراسیا وجود داشته است.

۵-۷- اثرات برقراری موافقتنامه بر صادرات ایران به ارمنستان

در این قسمت به ارزیابی اثرات کاهش تعرفه واردات ارمنستان بر صادرات ایران در قالب دو سناریو کاهش تعرفه واردات ارمنستان بر صادرات ایران شامل؛ سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی تعرفه بر واردات از ایران) و سناریو دوم (کاهش ۶۰ درصدی تعرفه بر واردات از ایران) را مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهیم داد.^۱

۱-۵-۷- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران

با توجه به نتایج جدول (۷-۱)، در سناریو اول با کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب شده

^۱- لازم به ذکر است محاسبات مربوط به اثرات برقراری موافقتنامه در سطح کدهای شش رقمی HS محاسبه شده که جهت صرفه‌جویی نتایج در سطح کدهای دو رقمی HS تجمیع شده و در این قسمت ارائه ارائه شده است. نتایج به تفکیک کدهای شش رقمی HS به صورت CD ضمیمه تحقیق می‌گردد.

توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان ملاحظه می‌گردد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

۱. نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲۱ درصد از کل ایجاد تجارت

۲. سرب و مصنوعات از سرب با کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل ایجاد تجارت

۳. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۴ درصد از کل ایجاد تجارت

۴. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۹ درصد از کل ایجاد تجارت

۵. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۸ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۱): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۶۷۲	۱۹/۳۲	۲۹	۶/۹۳	۶۴۳	۲۱/۰۳
۲	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۷۲۴	۲۰/۷۹	۲۱۴	۵۰/۶۶	۵۱۰	۱۶/۶۷
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۴۶۶	۱۳/۳۸	۴۶	۱۰/۹۵	۴۱۹	۱۳/۷۲
۴	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۸۹	۸/۳۰	۱۱	۲/۵۴	۲۷۸	۹/۰۹
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۳۱۱	۸/۹۴	۴۴	۱۰/۵۳	۲۶۷	۸/۷۲
۶	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۲۵۴	۷/۳۱	۴	۰/۹۰	۲۵۱	۸/۲۰
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۳۶	۶/۷۷	۹	۲/۱۴	۲۲۷	۷/۴۱
۸	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۹۷	۲/۸۰	۳	۰/۷۲	۹۴	۳/۰۹
۹	۶۹	محصولات سرامیکی	۵۷	۱/۶۴	۶	۱/۵۳	۵۰	۱/۶۵
۱۰	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۵۱	۱/۴۷	۱	۰/۳۴	۵۰	۱/۶۳
۱۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۵۸	۱/۶۵	۱۰	۲/۴۵	۴۷	۱/۵۴
۱۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۴	۱/۲۵	۴	۰/۹۰	۴۰	۱/۳۰
۱۳	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۴۹	۱/۴۰	۱۱	۲/۶۸	۳۷	۱/۲۲
۱۴	۲۰	فراورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۳۳	۰/۹۴	۱	۰/۲۸	۳۲	۱/۰۳
۱۵	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۳۰	۰/۸۶	۰	-۰/۰۷	۳۰	۰/۹۹
۱۶	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۳۱	۰/۸۸	۱۰	۲/۲۹	۲۱	۰/۶۹
۱۷	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۳	۰/۳۸	۲	۰/۴۳	۱۱	۰/۳۷
۱۸	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۱۶	۰/۴۵	۵	۱/۱۴	۱۱	۰/۳۶
۱۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۹	۰/۲۵	۱	۰/۲۷	۷	۰/۲۴
۲۰	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۶	۰/۱۷	۰	۰/۰۷	۶	۰/۱۹
۲۱	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۶	۰/۱۷	۰	۰/۱۱	۵	۰/۱۷

۰/۱۵	۴	۰/۷۳	۳	۰/۲۲	۸	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۵۵	۲۲
۰/۱۳	۴	۰/۳۲	۱	۰/۱۵	۵	فراورده‌های غلات، آرد	۱۹	۲۳
۰/۱۲	۴	-۰/۰۵	۰	۰/۱۰	۴	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۰۶	۲۴
۰/۱۱	۴	۰/۵۳	۲	۰/۱۶	۶	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۸۵	۲۵
۰/۰۸	۲	۰/۲۸	۱	۰/۱۰	۳	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۴۰	۲۶
۰/۰۵	۲	۰/۰۰	۰	۰/۰۵	۲	لباس و متفرعات لباس، از کشباف یا	۶۱	۲۷
۰/۰۵	۱	۰/۴۰	۲	۰/۰۹	۳	کاکائو و فراورده‌های آن	۱۸	۲۸
۱۰۰	۳۰۵۷	۱۰۰	۴۲۲	۱۰۰	۳۴۸۰	جمع		

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات ارمنستان از ایران به

صورت زیر است:

۱. سرب و مصنوعات از سرب با کد ۷۳ و با سهم ۵۱ درصد از کل انحراف تجارت

۲. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۸ درصد از کل انحراف

تجارت

۳. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت

۴. نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۷ درصد از کل انحراف

تجارت

۵. صابون‌ها، مواد آلی تانسئوکتیف با کد ۳۴ و با سهم ۳ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات

اولیه و هم‌چنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت

کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۲) تغییرات در صادرات ایران به ارمنستان را

در سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۲): تغییرات صادرات ایران به ارمنستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۴۹۲۱	۷/۰۰	۱۵۶۴۵	۴/۸۵	۷۲۴	۲۰/۷۹
۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۳۴۰۰۰	۱۵/۹۴	۳۴۶۷۳	۱/۹۸	۶۷۲	۱۹/۳۲
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۲۷۰۶۷	۱۲/۶۹	۲۷۵۳۳	۱/۷۲	۴۶۶	۱۳/۳۸
۴	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵۷۱۲	۲/۶۸	۶۰۲۳	۵/۴۵	۳۱۱	۸/۹۴
۵	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳۳۶۹	۱/۵۸	۳۶۵۸	۸/۵۷	۲۸۹	۸/۳۰

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۶	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۹۳۴۰۸	۴۳/۸۰	۹۳۶۶۲	۰/۲۷	۲۵۴	۷/۳۱
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۰۶۴۲	۴/۹۹	۱۰۸۷۸	۲/۲۱	۲۳۶	۶/۷۷
۸	۰۸	میوههای خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۰۴۵۹	۴/۹۰	۱۰۵۵۷	۰/۹۳	۹۷	۲/۸۰
۹	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۶۲۴	۰/۲۹	۶۸۲	۹/۲۱	۵۸	۱/۶۵
۱۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۲۸۳	۰/۶۰	۱۳۴۰	۴/۴۴	۵۷	۱/۶۴
۱۱	۵۴	رشتههای سنتتیک یا مصنوعی	۸۹۸	۰/۴۲	۹۴۹	۵/۷۰	۵۱	۱/۴۷
۱۲	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۱۹۷۳	۰/۹۳	۲۰۲۲	۲/۴۶	۴۹	۱/۴۰
۱۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۰۴۴	۲/۳۷	۵۰۸۸	۰/۸۷	۴۴	۱/۲۵
۱۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۹۵	۰/۲۳	۵۲۸	۶/۶۲	۳۳	۰/۹۴
۱۵	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۴۰۵	۰/۱۹	۴۳۵	۷/۶۰	۳۱	۰/۸۸
۱۶	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات براساس	۱۲۶	۰/۰۶	۱۵۶	۲۳/۷۰	۳۰	۰/۸۶
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۶۵۷	۰/۳۱	۶۷۲	۲/۴۰	۱۶	۰/۴۵
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۲۴	۰/۰۶	۱۳۷	۱۰/۶۷	۱۳	۰/۳۸
۱۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۷۱۷	۰/۳۴	۷۲۶	۱/۲۰	۹	۰/۲۵
۲۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۶۷	۰/۱۳	۲۷۵	۲/۸۲	۸	۰/۲۲
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۴۰۱	۰/۱۹	۴۰۷	۱/۴۹	۶	۰/۱۷
۲۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۰۹	۰/۰۵	۱۱۴	۵/۳۰	۶	۰/۱۷
۲۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۱۷۷	۰/۰۸	۱۸۳	۳/۲۴	۶	۰/۱۶
۲۴	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۵	۰/۰۲	۴۰	۱۵/۲۵	۵	۰/۱۵
۲۵	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۰۵	۰/۱۰	۲۰۹	۱/۷۱	۴	۰/۱۰
۲۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۱۰۴	۰/۰۵	۱۰۸	۳/۳۴	۳	۰/۱۰
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۴۰	۰/۰۲	۴۴	۷/۷۶	۳	۰/۰۹
۲۸	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کتشفاف	۹	۰/۰۰	۱۱	۱۷/۸۱	۲	۰/۰۵
جمع			۲۱۳۲۷۵	۱۰۰	۲۱۶۷۵۴	۱۵۹/۵۴	۳۴۸۰	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

※ صادرات اولیه (صادرات ایران به ارمنستان قبل از برقراری تعرفه‌های ترجیحی)

※ صادرات ثانویه (صادرات ایران به ارمنستان بعد از برقراری تعرفه‌های ترجیحی)

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به ارمنستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد سرب و مصنوعات از سرب (۷۳) و سهم ۲۱ درصد، نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان (۲۵) و سهم ۱۹ درصد، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹) و با سهم ۱۳ درصد، شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و سهم ۹ درصد و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) با سهم ۸

درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و ارمنستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۳۴۸۰ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط است به سرب و مصنوعات از سرب (۷۳) با میزان ۷۲۴ هزار دلار است.

جدول (۷-۳) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات ارمنستان از ایران را در سناریو اول (کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف‌کننده و رفاه جامعه برای ارمنستان به قرار زیر است:

۱. مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱
۲. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴
۳. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
۴. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
۵. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵

جدول (۷-۳): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار ارمنستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌های جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده،	۱۴۵۱۲	۱۴۸۸۹	-۸۴۶۱	۹۶۳	۱۱۰۹	۱۴۵۱۲
۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۳۴۹	۱۳۸۸	-۴۲۷	۳۹۵	۵۳۸	۸۳۴۹
۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۸۲۴۲	۶۴۱۷	-۳۶۶۸	۳۶۷	۴۹۵	۸۲۴۲
۴	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۷۹۲۹	۵۴۸۸	-۳۴۶۰	۱۰۱	۴۴۰	۷۹۲۹
۵	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۳۷۵۰	۷۵۱۷	-۴۷۶۲	۱۰۲	۱۸۸	۳۷۵۰
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفاف یا	۳۲۵۲	۱۲۹۰	-۶۶۳	۱۳۳	۳۰۸	۳۲۵۲
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۴۱۳	۳۴۸۵	-۲۰۷۵	۱۱۶	۱۳۵	۲۴۱۳
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۱۹۴۹	۳۴۰۶	-۲۱۴۲	۶۶	۷۱	۱۹۴۹
۹	۳۰	محصولات دارویی	۱۸۹۵	۲۹۶۵	-۱۸۹۰	۴۹	۵۳	۱۸۹۵
۱۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۷۷۴	۵۵۲	-۲۵۱	۹۰	۱۱۱	۱۷۷۴
۱۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱۲۰۸	۷۸۴	-۴۲۵	۶۳	۷۰	۱۲۰۸
۱۲	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۱۲۶	۱۱۸۲	-۶۶۴	۳۷	۹۴	۱۱۲۶
۱۳	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۱۱۰۵	۱۹۳	-۸۹	۲۹	۳۸	۱۱۰۵
۱۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۰۸۳	۶۴۸	-۳۸۹	۲۲	۳۰	۱۰۸۳
۱۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۸۰۵	۱۸۳۹	-۱۱۲۷	۴۸	۵۵	۸۰۵
۱۶	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۶۰۰	۱۰۳۵	-۶۶۰	۱۶	۱۹	۶۰۰
۱۷	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۵۹۹	۵۱۰	-۲۸۲	۳۲	۳۷	۵۹۹
۱۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۵۴۲	۶۱۶	-۳۶۳	۲۸	۴۹	۵۴۲
۱۹	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۵۱۶	۹۴۲	-۵۹۰	۱۸	۱۷	۵۱۶
۲۰	۲۰	فراورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۷۷	۷۲۱	-۴۳۶	۲۳	۳۲	۴۷۷
۲۱	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۴۴۳	۱۰۷۱	-۶۷۸	۱۴	۱۹	۴۴۳
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۴۳۳	۷۰۱	-۴۴۴	۱۳	۱۶	۴۳۳

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌های جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۳	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۴۰۲	۱۱۲۷	-۵۰۹	۱۳	۱۵	۴۰۲
۲۴	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۳۶۶	۶۶۲۱	-۴۱۷۱	۸	۱۴	۳۶۶
۲۵	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۶۵	۱۱۰۸	-۶۴۷	۱۵	۱۴	۳۶۵
۲۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۵۵	۴۴۸	-۲۸۱	۹	۱۲	۳۵۵
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳۰۰	۲۷۹	-۱۶۸	۲	۷	۳۰۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۲۲۸	۳۹۴	-۲۵۲	۴	۵	۲۲۸
۲۹	۰۳	ماهیها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۱۰	۵۳	-۲۸	۵	۶	۲۱۰
۳۰	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۰۱	۸۸	-۵۲	۳	۳	۱۰۱
۳۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۹۴	۱۰۵	-۶۶	۲	۳	۹۴
		جمع	۶۵۴۲۶	۶۷۸۶۲	-۴۰۱۲۰	۲۷۸۵	۴۰۰۵	۶۵۴۲۶

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجاد شده برای ارمنستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

۱. مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱ و با سهم ۲۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۲. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۳. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۴. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۱ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۵. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
- میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای ارمنستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۶۵۴۲۶، ۶۷۸۶۲، ۴۰۱۲۰-، ۲۷۸۵، ۴۰۰۵ و ۶۵۴۲۶ هزار دلار است.

نتایج جدول (۴-۷)، نتایج کاهش تعرفه‌های ارمنستان را در واردات از ایران در سناریو دوم با کاهشی به میزان ۶۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان را نشان می‌دهد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

۱. سرب و مصنوعات از سرب با کد ۷۳ و با سهم ۲۱ درصد از کل ایجاد تجارت
۲. نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۱۷ درصد از کل ایجاد تجارت
۳. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد با کد ۳۹ و با سهم ۱۴ درصد از کل ایجاد تجارت
۴. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۹ درصد از کل ایجاد تجارت
۵. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۹ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۴-۷): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار ارمنستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۰۰۹	۱۹/۲۸	۴۴	۶/۳۴	۹۶۵	۲۱/۰۳
۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۰۸۹	۲۰/۸۱	۳۲۴	۴۶/۶۹	۷۶۵	۱۶/۶۷
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد	۶۹۹	۱۳/۳۷	۷۰	۱۰/۰۹	۶۲۹	۱۳/۷۲
۴	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۳۳	۸/۲۸	۱۶	۲/۳۳	۴۱۷	۹/۰۹

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۵	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۴۶۸	۸/۹۴	۶۸	۹/۷۷	۴۰۰	۸/۷۲
۶	۲۷	سوخته‌های معدنی، روغنهای معدنی و	۳۸۲	۷/۳۰	۶	۰/۸۲	۳۷۶	۸/۲۰
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۳۵۳	۶/۷۶	۱۴	۱/۹۶	۳۴۰	۷/۴۱
۸	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۴۶	۲/۷۹	۴	۰/۶۵	۱۴۲	۳/۰۹
۹	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۸۶	۱/۶۴	۱۰	۱/۴۳	۷۶	۱/۶۵
۱۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۷۷	۱/۴۷	۲	۰/۳۲	۷۵	۱/۶۳
۱۱	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۷	۱/۶۶	۱۶	۲/۲۸	۷۱	۱/۵۴
۱۲	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسئواکتیف	۶۶	۱/۲۵	۶	۰/۸۳	۶۰	۱/۳۰
۱۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۷۳	۱/۴۰	۱۷	۲/۴۷	۵۶	۱/۲۲
۱۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۹	۰/۹۴	۲	۰/۲۶	۴۷	۱/۰۳
۱۵	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۴۸	۰/۹۱	۴۷	۶/۷۶	۴۵	۰/۹۹
۱۶	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۴۷	۰/۸۹	۱۵	۲/۱۶	۳۲	۰/۶۹
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۰	۰/۳۸	۳	۰/۳۹	۱۷	۰/۳۷
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۴	۰/۴۵	۷	۱/۰۵	۱۶	۰/۳۶
۱۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۱۳	۰/۲۵	۲	۰/۲۵	۱۱	۰/۲۴
۲۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۹	۰/۱۷	۰	۰/۰۶	۹	۰/۱۹
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۹	۰/۱۷	۱	۰/۱۱	۸	۰/۱۷
۲۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۱۱	۰/۲۲	۵	۰/۶۷	۷	۰/۱۵
۲۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۸	۰/۱۵	۲	۰/۳۰	۶	۰/۱۳
۲۴	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۶	۰/۱۲	۶	۰/۸۸	۶	۰/۱۲
۲۵	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۹	۰/۱۷	۳	۰/۴۹	۵	۰/۱۱
۲۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۵	۰/۱۰	۲	۰/۲۶	۳	۰/۰۸
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳	۰/۰۵	۰	۰/۰۰	۳	۰/۰۵
۲۸	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۵	۰/۰۹	۳	۰/۳۷	۲	۰/۰۵
		جمع	۵۲۳۰	۱۰۰	۶۹۴	۱۰۰	۴۵۸۶	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات ارمنستان از ایران به

صورت زیر است:

۱. نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۴۷ درصد از کل انحراف

تجارت

۲. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد با کد ۳۹ و با سهم ۱۰ درصد از کل انحراف

تجارت

۳. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۱۰ درصد از کل انحراف تجارت

۴. مواد آلبومینوئید، محصولات براساس با کد ۳۵ و با سهم ۷ درصد از کل انحراف تجارت

۵. سرب و مصنوعات از سرب با کد ۷۳ و با سهم ۶ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و هم‌چنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۵) تغییرات در صادرات ایران به ارمنستان را در سناریو اول (کاهش ۶۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۵): تغییرات صادرات ایران به ارمنستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۴۹۲۱	۷/۰۰	۱۶۰۱۰	۷/۳۰	۱۰۸۹	۲۰/۸۳
۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۳۴۰۰۰	۱۵/۹۴	۳۵۰۰۹	۲/۹۷	۱۰۰۹	۱۹/۳۰
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۲۷۰۶۷	۱۲/۶۹	۲۷۷۶۶	۲/۵۸	۶۹۹	۱۳/۳۸
۴	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵۷۱۲	۲/۶۸	۶۱۸۰	۸/۱۹	۴۶۸	۸/۹۵
۵	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳۳۶۹	۱/۵۸	۳۸۰۳	۱۲/۸۵	۴۳۳	۸/۲۹
۶	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۹۳۴۰۸	۴۳/۸۰	۹۳۷۹۰	۰/۴۱	۳۸۲	۷/۳۰
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۰۶۴۲	۴/۹۹	۱۰۹۹۶	۳/۳۲	۳۵۳	۶/۷۶
۸	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۰۴۵۹	۴/۹۰	۱۰۶۰۵	۱/۴۰	۱۴۶	۲/۷۹
۹	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۶۲۴	۰/۲۹	۷۱۱	۱۳/۸۷	۸۷	۱/۶۶
۱۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۲۸۳	۰/۶۰	۱۳۶۸	۶/۶۷	۸۶	۱/۶۴
۱۱	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۹۸	۰/۴۲	۹۷۵	۸/۵۶	۷۷	۱/۴۷
۱۲	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۱۹۷۳	۰/۹۳	۲۰۴۷	۳/۷۱	۷۳	۱/۴۰
۱۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۰۴۴	۲/۳۷	۵۱۱۰	۱/۳۰	۶۶	۱/۲۵
۱۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۹۵	۰/۲۳	۵۴۵	۹/۹۳	۴۹	۰/۹۴
۱۵	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۴۰۵	۰/۱۹	۴۵۱	۱۱/۵۱	۴۷	۰/۸۹
۱۶	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۱۲۶	۰/۰۶	۱۷۱	۳۵/۵۵	۴۵	۰/۸۶
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۶۵۷	۰/۳۱	۶۸۰	۳/۶۱	۲۴	۰/۴۵
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۲۴	۰/۰۶	۱۴۳	۱۶/۰۲	۲۰	۰/۳۸
۱۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۷۱۷	۰/۳۴	۷۳۰	۱/۷۹	۱۳	۰/۲۵
۲۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۶۷	۰/۱۳	۲۷۸	۴/۲۳	۱۱	۰/۲۲
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۴۰۱	۰/۱۹	۴۱۰	۲/۲۴	۹	۰/۱۷
۲۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۱۷۷	۰/۰۸	۱۸۶	۴/۹۰	۹	۰/۱۷
۲۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۰۹	۰/۰۵	۱۱۷	۷/۹۵	۹	۰/۱۷

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	درصد	ارزش
۲۴	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۵	۰/۰۲	۴۳	۲۲/۹۹	۸	۰/۱۵
۲۵	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۰۵	۰/۱۰	۲۱۱	۲/۵۶	۵	۰/۱۰
۲۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۱۰۴	۰/۰۵	۱۱۰	۵/۰۳	۵	۰/۱۰
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۴۰	۰/۰۲	۴۵	۱۱/۷۳	۵	۰/۰۹
۲۸	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۹	۰/۰۰	۱۲	۲۶/۷۲	۳	۰/۰۵
جمع			۲۱۳۲۷۷	۱۰۰	۲۱۸۵۰۴	۲۴۴	۵۲۲۶	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به ارمنستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد سرب و مصنوعات از سرب (۷۳) و سهم ۲۱ درصد، نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان (۲۵) و سهم ۱۹ درصد، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹) و با سهم ۱۳ درصد، شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و سهم ۹ درصد و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) با سهم ۸ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و ارمنستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۵۲۲۶ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط است به سرب و مصنوعات از سرب (۷۳) با میزان ۱۰۸۹ هزار دلار است.

جدول (۶-۷) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات ارمنستان از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده و رفاه جامعه برای ارمنستان به قرار زیر است:

۱. مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱
۲. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴
۳. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
۴. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
۵. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵

جدول (۷-۶): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار ارمنستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌های جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۲۱۷۶۹	۱۰۲۲۰	-۱۳۱۳۰	۱۲۶۴	۱۴۵۶	۲۱۷۶۹
۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۲۵۲۳	۱۰۲۶	-۷۸۹	۵۱۸	۷۰۶	۱۲۵۲۳
۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۲۳۶۲	۴۳۹۸	-۵۶۸۷	۴۸۱	۶۵۰	۱۲۳۶۲
۴	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۱۸۹۴	۳۶۹۸	-۵۲۴۹	۱۳۳	۵۷۸	۱۱۸۹۴
۵	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۵۶۲۴	۵۰۶۱	-۷۲۱۸	۱۳۴	۲۴۷	۵۶۲۴
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفای یا	۴۸۷۸	۸۹۸	-۱۰۵۴	۱۷۴	۴۰۴	۴۸۷۸
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۳۶۱۹	۲۳۷۳	-۳۱۸۷	۱۵۳	۱۷۸	۳۶۱۹
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۲۹۲۳	۲۲۹۷	-۳۲۵۲	۸۷	۹۳	۲۹۲۳
۹	۳۰	محصولات دارویی	۲۸۴۳	۱۹۹۴	-۲۸۶۱	۶۴	۷۰	۲۸۴۳
۱۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۶۶۱	۳۹۱	-۴۱۲	۱۱۸	۱۴۶	۲۶۶۱
۱۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱۸۱۲	۵۴۳	-۶۶۶	۸۳	۹۲	۱۸۱۲
۱۲	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۶۸۹	۸۱۳	-۱۰۳۲	۴۸	۱۲۴	۱۶۸۹
۱۳	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۱۶۵۷	۱۳۷	-۱۴۵	۳۸	۵۰	۱۶۵۷
۱۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۶۲۵	۴۴۰	-۵۹۷	۲۹	۴۰	۱۶۲۵
۱۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۲۰۸	۱۲۴۶	-۱۷۲۰	۶۳	۷۲	۱۲۰۸
۱۶	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۸۹۹	۶۹۶	-۹۹۹	۲۱	۲۵	۸۹۹
۱۷	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۸۹۹	۳۵۱	-۴۴۱	۴۲	۴۹	۸۹۹
۱۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۸۱۴	۴۲۰	-۵۵۹	۳۷	۶۴	۸۱۴
۱۹	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوواکتیف	۷۷۴	۶۳۶	-۸۹۷	۲۴	۲۳	۷۷۴
۲۰	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۷۱۵	۴۸۹	-۶۶۸	۳۰	۴۲	۷۱۵
۲۱	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۶۶۵	۷۲۱	-۱۰۲۸	۱۸	۲۵	۶۶۵
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۶۵۰	۴۷۲	-۶۷۳	۱۷	۲۲	۶۵۰
۲۳	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۶۰۳	۷۷۶	-۸۶۰	۱۷	۲۰	۶۰۳
۲۴	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۵۴۹	۴۴۴۶	-۶۳۴۶	۱۱	۱۹	۵۴۹

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌های جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۵	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۵۴۸	۷۵۷	-۹۹۸	۲۰	۱۹	۵۴۸
۲۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۵۳۳	۳۰۲	-۴۲۷	۱۲	۱۵	۵۳۳
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۴۵۰	۱۹۰	-۲۵۸	۳	۹	۴۵۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۳۴۲	۲۶۵	-۳۸۲	۵	۷	۳۴۲
۲۹	۰۳	ماهیا و قشرداران صدفداران و سایر	۳۱۵	۳۷	-۴۴	۷	۸	۳۱۵
۳۰	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۵۲	۶۰	-۸۱	۳	۴	۱۵۲
۳۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۴۱	۷۱	-۱۰۰	۳	۴	۱۴۱
		جمع	۹۸۱۳۸	۴۶۲۲۲	-۶۱۷۶۰	۳۶۵۷	۵۲۵۷	۹۸۱۳۸

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجاد شده برای ارمنستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

۱. مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱ و با سهم ۲۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۲. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۳. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۴. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۱ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۵. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
- میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای ارمنستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۹۸۱۳۸، ۴۶۲۲۲، ۶۱۷۶۰-، ۳۶۵۷، ۵۲۵۷ و ۹۸۱۳۸ هزار دلار است.

۷-۵-۲- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران

با توجه به نتایج جدول (۷-۷)، در سناریو اول با کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از بلاروس ملاحظه می‌گردد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

۱. فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۶۷ درصد از کل ایجاد تجارت
۲. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۲۲ درصد از کل ایجاد تجارت
۳. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۷ درصد از کل ایجاد تجارت
۴. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت
۵. فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۷): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	سهام
۱	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۲۹۳/۶۶	۷۰/۱۰	۹۱/۵۱	۷۸/۹۶	۲۰۲/۱۵	۶۶/۷۲
۲	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۷۹/۵۹	۱۹/۰۰	۱۴/۰۶	۱۲/۱۳	۶۵/۵۴	۲۱/۶۳
۳	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۲۵/۷۸	۶/۱۵	۳/۵۱	۳/۰۳	۲۲/۲۷	۷/۳۵
۴	۷۰	محصولات سرامیکی	۵/۴۱	۱/۲۹	۱/۴۸	۱/۲۷	۳/۹۳	۱/۳۰
۵	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۵/۴۲	۱/۲۹	۲/۷۸	۲/۴۰	۲/۶۴	۰/۸۷
۶	۳۰	محصولات دارویی	۱/۹۵	۰/۴۶	۰/۲۳	۰/۲۰	۱/۷۲	۰/۵۷
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲/۷۰	۰/۶۵	۱/۰۱	۰/۸۷	۱/۷۰	۰/۵۶
۸	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱/۷۶	۰/۴۲	۰/۱۹	۰/۱۶	۱/۵۷	۰/۵۲
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۰/۶۲	۰/۱۵	۰/۱۹	۰/۱۶	۰/۴۳	۰/۱۴
۱۰	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱/۰۸	۰/۲۶	۰/۶۷	۰/۵۸	۰/۴۱	۰/۱۴
۱۱	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۰/۳۲	۰/۰۸	۰/۰۴	۰/۰۴	۰/۳۶	۰/۱۲
۱۲	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۰/۴۹	۰/۱۲	۰/۲۸	۰/۲۴	۰/۲۱	۰/۰۷
۱۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۰۵	۰/۰۴	۰/۰۶	۰/۰۲
۱۴	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۲	۰/۰۱
۱۵	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۱۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۱۷	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
جمع			۴۱۸/۸۹	۱۰۰	۱۱۵/۹۰	۱۰۰	۳۰۳/۰۰	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات بلاروس از ایران به

صورت زیر است:

۱. فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۷۹ درصد از کل انحراف تجارت
 ۲. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت
 ۳. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۳ درصد از کل انحراف تجارت
 ۴. فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت
 ۵. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل انحراف تجارت
- با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و هم‌چنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۸) تغییرات در صادرات ایران به بلاروس را در سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۸): تغییرات صادرات ایران به بلاروس در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۶۴۹۳/۵۰	۵۹/۰۳	۶۷۸۷/۱۶	۴/۵۲	۲۹۳/۶۶	۷۰/۱۴
۲	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۱۸۲/۴۰	۲۸/۹۳	۳۲۶۱/۹۹	۲/۵۰	۷۹/۵۹	۱۹/۰۱
۳	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۷۴۱/۸۰	۶/۷۴	۷۶۷/۵۸	۳/۴۷	۲۵/۷۸	۶/۱۶
۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۹۲/۸۰	۰/۸۴	۹۸/۲۲	۵/۸۴	۵/۴۲	۱/۲۹
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۱۳/۹۰	۱/۰۴	۱۱۹/۳۱	۴/۷۵	۵/۴۱	۱/۲۹
۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۹۳/۱۰	۰/۸۵	۹۵/۸۰	۲/۹۰	۲/۷۰	۰/۶۵
۷	۳۰	محصولات دارویی	۹۰/۲۰	۰/۸۲	۹۲/۱۵	۲/۱۶	۱/۹۵	۰/۴۶
۸	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۴/۱۰	۰/۴۰	۴۵/۶۶	۳/۵۳	۱/۵۶	۰/۳۷
۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۱/۰۰	۰/۱۰	۱۲/۰۸	۹/۸۰	۱/۰۸	۰/۲۶
۱۰	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۳۰/۶۰	۰/۲۸	۳۱/۲۲	۲/۰۱	۰/۶۲	۰/۱۵
۱۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۵/۸۰	۰/۰۵	۶/۲۹	۸/۴۷	۰/۴۹	۰/۱۲
۱۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۹/۸۰	۰/۰۹	۱۰/۱۲	۳/۲۲	۰/۳۲	۰/۰۸
۱۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۴۰/۶۰	۰/۳۷	۴۰/۷۱	۰/۲۶	۰/۱۱	۰/۰۳
۱۴	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۲/۷۰	۰/۰۲	۲/۷۱	۰/۵۲	۰/۰۱	۰/۰۰
۱۵	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۷/۹۰	۰/۴۴	۴۷/۹۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۰
۱۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۰/۲۰	۰/۰۰	۰/۲۰	۱/۵۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۰/۱۰	۰/۰۰	۰/۱۰	۲/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
جمع			۱۱۰۰۱	۱۰۰	۱۱۴۱۹	۵۷	۴۱۹	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به بلاروس بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد فرآورده‌های غلات، آرد (۱۹) و سهم ۷۰ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۱۹ درصد، رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی (۵۴) و سهم ۶ درصد، فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها (۲۰) و سهم ۱ درصد و شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و سهم ۱ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و بلاروس در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۴۱۹ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط است به فرآورده‌های غلات، آرد (۱۹) با میزان ۲۹۴ هزار دلار است.

جدول (۷-۹) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات بلاروس از ایران را در سناریو اول (کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از بلاروس را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده و رفاه جامعه برای بلاروس به قرار زیر است:

۱. ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر، کد ۰۳
۲. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
۳. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
۴. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹
۵. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵

جدول (۷-۹): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار بلاروس در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۰۳	ماهیها و قشرداران صدفداران و سایر	۴۴۲۳۲	۴۵۶۹	-۲۰۱۵	۷۷۳	۱۰۹۶	۴۴۲۳۲
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۸۹۸۳	۴۱۱۴۲	-۲۵۱۸۰	۵۸۴	۱۱۱۶	۱۸۹۸۳
۳	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۸۳۲۷	۲۹۱۰۱	-۱۸۴۰۵	۱۹۵	۵۳۶	۱۸۳۲۷
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۱۴۳۷۷	۳۱۸۶۶	-۱۹۹۵۴	۳۸۲	۳۹۱	۱۴۳۷۷
۵	۸۵	ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۱۲۵۸۵	۳۲۷۹۸	-۲۰۰۱۹	۲۱۴	۳۵۴	۱۲۵۸۵
۶	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۱۹۸۴	۲۶۲۶۸	-۱۵۲۵۷	۳۹۲	۴۴۵	۱۱۹۸۴
۷	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۰۳۵۹	۱۱۱۵۵	-۶۲۸۲	۴۷۷	۶۶۱	۱۰۳۵۹
۸	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۰۰۹۸	۱۰۷۸۶	-۶۶۵۰	۳۷۴	۳۹۷	۱۰۰۹۸
۹	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف	۹۱۶۱	۳۴۸۵	-۱۷۹۹	۲۵۰	۶۷۷	۹۱۶۱
۱۰	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۸۲۱۳	۸۰۰۵	-۴۹۵۵	۱۶۴	۲۵۵	۸۲۱۳
۱۱	۳۰	محصولات دارویی	۶۸۸۶	۱۰۴۹۱	-۶۷۰۵	۱۵۲	۱۹۵	۶۸۸۶
۱۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴۴۴۹	۵۹۲۶	-۳۶۳۰	۱۷۲	۲۱۷	۴۴۴۹
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۳۵۷۲	۹۱۹۲	-۵۷۲۹	۸۸	۱۲۲	۳۵۷۲
۱۴	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۴۰۷	۴۰۹۷	-۲۵۵۲	۶۰	۹۱	۳۴۰۷
۱۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۳۱۹۲	۲۹۴۰	-۱۷۱۳	۱۱۸	۱۶۲	۳۱۹۲
۱۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۸۴۸	۴۵۸۱	-۲۶۷۱	۱۱۰	۱۶۱	۲۸۴۸
۱۷	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسپواکتیف	۲۶۳۲	۵۷۴۷	-۳۵۸۹	۷۶	۸۰	۲۶۳۲
۱۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگریزی، تاننها و	۲۱۱۱	۳۲۷۳	-۲۰۷۸	۴۰	۵۴	۲۱۱۱
۱۹	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۹۸۱	۵۳۵۴	-۳۱۶۸	۸۴	۱۰۳	۱۹۸۱
۲۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۸۹۴	۲۸۰۴	-۱۵۷۸	۱۰۷	۱۴۳	۱۸۹۴
۲۱	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۱۷۸۵	۷۹۴	-۴۷۱	۳۵	۵۶	۱۷۸۵
۲۲	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۷۵۷	۳۴۳۲	-۲۰۵۵	۵۳	۸۴	۱۷۵۷
۲۳	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۱۶۲۰	۳۱۵۳	-۱۶۴۲	۳۳	۷۱	۱۶۲۰
۲۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۴۳۶	۲۵۰۱	-۱۵۲۵	۱۹	۲۶	۱۴۳۶

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۵	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۳۶۰	۳۴۲۷	-۲۱۷۰	۲۶	۳۰	۱۳۶۰
۲۶	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۵۶۵	۱۳۰۱	-۸۰۵	۱۰	۱۳	۵۶۵
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۵۵۷	۲۱۶۶	-۱۳۶۸	۸	۱۰	۵۵۷
۲۸	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۵۲۵	۶۸۷	-۴۱۱	۸	۴۰	۵۲۵
۲۹	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۴۷۳	۱۱۷۹	-۷۴۸	۵	۸	۴۷۳
۳۰	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۳۲۵	۳۹۴۳۱	-۲۴۸۶۴	۲	۷	۳۲۵
		جمع	۲۰۱۶۹۳	۳۱۱۶۵۳	-۱۸۹۹۹۱	۵۰۱۱	۷۵۹۸	۲۰۱۶۹۳

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجاد شده برای بلاروس در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

۱. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۲. ماهی‌ها و قشرداران صدفداران و سایر، کد ۰۳ و با سهم ۱۴ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۳. لباس و متفرعات لباس، از کشباف، با کد ۶۱ و با سهم ۹ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۴. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۹ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۵. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۷ درصد از کل تجارت ایجاد شده
- میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای بلاروس در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۲۰۱۶۳۹، ۳۱۱۶۵۳، ۱۸۹۹۹۱-، ۵۰۱۱، ۷۵۹۸ و ۲۰۱۶۹۳ هزار دلار است.

نتایج جدول (۷-۱۰)، نتایج کاهش تعرفه‌های بلاروس را در واردات از ایران در سناریو دوم با کاهش به میزان ۶۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از بلاروس را نشان می‌دهد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

۱. فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۶۷ درصد از کل ایجاد تجارت
۲. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۲۲ درصد از کل ایجاد تجارت
۳. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۷ درصد از کل ایجاد تجارت
۴. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت
۵. فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۱۰): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار بلاروس برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۰۰۹	۱۹/۲۸	۴۴	۶/۳۴	۹۶۵	۲۱/۰۳
۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۰۸۹	۲۰/۸۱	۳۲۴	۴۶/۶۹	۷۶۵	۱۶/۶۷
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد	۶۹۹	۱۳/۳۷	۷۰	۱۰/۰۹	۶۲۹	۱۳/۷۲
۴	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۳۳	۸/۲۸	۱۶	۲/۳۳	۴۱۷	۹/۰۹
۵	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۴۶۸	۸/۹۴	۶۸	۹/۷۷	۴۰۰	۸/۷۲
۶	۲۷	سوخته‌های معدنی، روغنهای معدنی و	۳۸۲	۷/۳۰	۶	۰/۸۲	۳۷۶	۸/۲۰

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۷	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۳۵۳	۶/۷۶	۱۴	۱/۹۶	۳۴۰	۷/۴۱
۸	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۴۶	۲/۷۹	۴	۰/۶۵	۱۴۲	۳/۰۹
۹	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۸۶	۱/۶۴	۱۰	۱/۴۳	۷۶	۱/۶۵
۱۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۷۷	۱/۴۷	۲	۰/۳۲	۷۵	۱/۶۳
۱۱	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۷	۱/۶۶	۱۶	۲/۲۸	۷۱	۱/۵۴
۱۲	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۶۶	۱/۲۵	۶	۰/۸۳	۶۰	۱/۳۰
۱۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۷۳	۱/۴۰	۱۷	۲/۴۷	۵۶	۱/۲۲
۱۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۹	۰/۹۴	۲	۰/۲۶	۴۷	۱/۰۳
۱۵	۳۵	مواد البومینوئید، محصولات براساس	۴۸	۰/۹۱	۴۷	۶/۷۶	۴۵	۰/۹۹
۱۶	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۴۷	۰/۸۹	۱۵	۲/۱۶	۳۲	۰/۶۹
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۰	۰/۳۸	۳	۰/۳۹	۱۷	۰/۳۷
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۴	۰/۴۵	۷	۱/۰۵	۱۶	۰/۳۶
۱۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۱۳	۰/۲۵	۲	۰/۲۵	۱۱	۰/۲۴
۲۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۹	۰/۱۷	۰	۰/۰۶	۹	۰/۱۹
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۹	۰/۱۷	۱	۰/۱۱	۸	۰/۱۷
۲۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۱۱	۰/۲۲	۵	۰/۶۷	۷	۰/۱۵
۲۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۸	۰/۱۵	۲	۰/۳۰	۶	۰/۱۳
۲۴	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۶	۰/۱۲	۶	۰/۸۸	۶	۰/۱۲
۲۵	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۹	۰/۱۷	۳	۰/۴۹	۵	۰/۱۱
۲۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۵	۰/۱۰	۲	۰/۲۶	۳	۰/۰۸
۲۷	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳	۰/۰۵	۰	۰/۰۰	۳	۰/۰۵
۲۸	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۵	۰/۰۹	۳	۰/۳۷	۲	۰/۰۵
جمع			۵۲۳۰	۱۰۰	۶۹۴	۱۰۰	۴۵۸۶	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات بلاروس از ایران به

صورت زیر است:

۱. فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۸۰ درصد از کل انحراف تجارت
۲. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت
۳. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۳ درصد از کل انحراف تجارت
۴. فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت
۵. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۱۱) تغییرات در صادرات ایران به بلاروس را در سناریو اول (کاهش ۶۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۱۱): تغییرات صادرات ایران به بلاروس در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۶۴۹۳/۵۰	۵۹/۰۳	۶۹۳۶/۸۳	۶/۸۳	۴۴۳/۳۳	۷۰/۲۴
۲	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۱۸۲/۴۰	۲۸/۹۳	۳۳۰۱/۸۷	۳/۷۵	۱۱۹/۴۷	۱۸/۹۳
۳	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۷۴۱/۸۰	۶/۷۴	۷۸۰/۵۵	۵/۲۲	۳۸/۷۵	۶/۱۴
۴	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۹۲/۸۰	۰/۸۴	۱۰۰/۹۸	۸/۸۱	۸/۱۸	۱/۳۰
۵	۷۰	محصولات سرامیکی	۱۱۳/۹۰	۱/۰۴	۱۲۲/۰۶	۷/۱۷	۸/۱۶	۱/۲۹
۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۹۳/۱۰	۰/۸۵	۹۷/۱۸	۴/۳۸	۴/۰۸	۰/۶۵
۷	۳۰	محصولات دارویی	۹۰/۲۰	۰/۸۲	۹۳/۱۲	۳/۲۴	۲/۹۲	۰/۴۶
۸	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۴/۱۰	۰/۴۰	۴۶/۴۳	۵/۲۸	۲/۳۳	۰/۳۷
۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۱/۰۰	۰/۱۰	۱۲/۶۳	۱۴/۷۸	۱/۶۳	۰/۲۶
۱۰	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۳۰/۶۰	۰/۲۸	۳۱/۵۳	۳/۰۳	۰/۹۳	۰/۱۵
۱۱	۱۸	کائوچو و فرآورده‌های آن	۵/۸۰	۰/۰۵	۶/۵۴	۱۲/۷۸	۰/۷۴	۰/۱۲
۱۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۹/۸۰	۰/۰۹	۱۰/۲۷	۴/۸۴	۰/۴۷	۰/۰۸
۱۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۴۰/۶۰	۰/۳۷	۴۰/۷۶	۰/۳۹	۰/۱۶	۰/۰۳
۱۴	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۲/۷۰	۰/۰۲	۲/۷۲	۰/۷۸	۰/۰۲	۰/۰۰
۱۵	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۷/۹۰	۰/۴۴	۴۷/۹۱	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۰۰
۱۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۰/۲۰	۰/۰۰	۰/۲۱	۲/۵۰	۰/۰۱	۰/۰۰
۱۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۰/۱۰	۰/۰۰	۰/۱۰	۴/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
جمع			۱۱۰۰۱	۱۰۰	۱۱۶۳۲	۸۸	۶۳۱	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به بلاروس بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد فرآورده‌های غلات، آرد (۱۹) و با سهم ۷۰ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و با سهم ۱۲ درصد، رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی (۵۴) و با سهم ۳ درصد، فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها (۲۰) و با سهم ۲ درصد و شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و با سهم ۱ درصد کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و بلاروس در سناریو کاهش ۶۰ درصدی

تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۶۳۱ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط است به فرآورده‌های غلات، آرد (۱۹) با میزان ۴۴۳ هزار دلار است.

جدول (۷-۱۲) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات بلاروس از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از بلاروس را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده و رفاه جامعه برای بلاروس به قرار زیر است:

۶. مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱
۷. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴
۸. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
۹. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
۱۰. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵

جدول (۷-۱۲): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار بلاروس در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۰۳	ماهی‌ها و قشرداران صدقداران و سایر	۶۶۳۴۸	۳۲۵۴	-۳۳۳۰	۱۰۱۴	۱۴۳۸	۶۶۳۴۸
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۸۴۷۴	۲۷۸۵۳	-۳۸۴۶۹	۷۶۸	۱۴۶۶	۲۸۴۷۴
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۲۷۴۹۰	۱۹۶۰۰	-۲۷۹۰۷	۲۵۶	۷۰۴	۲۷۴۹۰
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۲۱۵۶۶	۲۱۵۰۴	-۳۰۳۱۷	۵۰۲	۵۱۴	۲۱۵۶۶
۵	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۱۸۸۷۸	۲۲۲۳۵	-۳۰۵۸۲	۲۸۱	۴۶۵	۱۸۸۷۸
۶	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۷۹۷۶	۱۷۹۵۷	-۲۳۵۶۸	۵۱۶	۵۸۵	۱۷۹۷۶
۷	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۵۵۳۹	۷۶۶۵	-۹۷۷۲	۶۲۷	۸۶۸	۱۵۵۳۹
۸	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۵۱۴۷	۷۲۹۷	-۱۰۱۳۹	۴۹۱	۵۲۱	۱۵۱۴۷
۹	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفای یا	۱۳۷۴۱	۲۴۲۸	-۲۸۵۶	۳۲۹	۸۸۹	۱۳۷۴۱
۱۰	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۲۳۲۰	۵۴۰۹	-۷۵۵۲	۲۱۶	۳۳۵	۱۲۳۲۰
۱۱	۳۰	محصولات دارویی	۱۰۳۲۹	۷۰۵۲	-۱۰۱۴۴	۲۰۰	۲۵۷	۱۰۳۲۹
۱۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۶۶۷۴	۴۰۱۵	-۵۵۴۱	۲۲۶	۲۸۵	۶۶۷۴
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۵۳۵۸	۶۲۰۹	-۸۷۱۲	۱۱۶	۱۶۰	۵۳۵۸
۱۴	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۵۱۱۱	۲۷۶۸	-۳۸۸۱	۷۸	۱۲۰	۵۱۱۱
۱۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۴۷۸۸	۲۰۰۸	-۲۶۴۵	۱۵۵	۲۱۳	۴۷۸۸
۱۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۲۷۲	۳۱۳۲	-۴۱۲۱	۱۴۴	۲۱۲	۴۲۷۲
۱۷	۳۴	صابون‌ها، مواد آلی تانسوآکتیف	۳۹۴۸	۳۸۸۰	-۵۴۵۶	۱۰۰	۱۰۵	۳۹۴۸
۱۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تان‌ها و	۳۱۶۶	۲۲۰۳	-۳۱۴۸	۵۲	۷۰	۳۱۶۶
۱۹	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۲۹۷۲	۳۶۴۹	-۴۸۷۳	۱۱۰	۱۳۵	۲۹۷۲
۲۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۲۸۴۱	۱۹۲۷	-۲۴۵۵	۱۴۱	۱۸۷	۲۸۴۱
۲۱	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۲۶۷۸	۵۴۱	-۷۲۴	۴۶	۷۳	۲۶۷۸
۲۲	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۶۳۶	۲۳۳۴	-۳۱۵۲	۷۰	۱۱۰	۲۶۳۶
۲۳	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۲۴۳۱	۲۱۹۴	-۲۶۰۲	۴۳	۹۳	۲۴۳۱
۲۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۲۱۵۴	۱۶۹۳	-۲۳۳۴	۲۵	۳۴	۲۱۵۴

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌های جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۵	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۰۴۰	۲۳۰۷	-۳۲۹۰	۳۴	۳۹	۲۰۴۰
۲۶	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۸۴۷	۸۸۰	-۱۲۲۶	۱۳	۱۸	۸۴۷
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۸۳۵	۱۴۵۹	-۲۰۷۶	۱۰	۱۳	۸۳۵
۲۸	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۷۸۷	۴۶۸	-۶۳۱	۱۱	۵۳	۷۸۷
۲۹	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۷۱۰	۷۹۴	-۱۱۳۴	۷	۱۱	۷۱۰
۳۰	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۴۸۷	۲۶۵۶۷	-۳۷۷۲۷	۲	۹	۴۸۷
		جمع	۳۰۲۵۴۰	۲۱۱۲۸۱	-۲۹۰۳۶۴	۶۵۸۴	۹۹۸۰	۳۰۲۵۴۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجاد شده برای بلاروس در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

۱. ماهی ها و قشرداران صدفداران و سایر، کد ۰۳ و با سهم ۲۲ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۲. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۹ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۳. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۹ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۴. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۷ درصد از کل تجارت ایجاد شده

۵. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵ و با سهم ۶ درصد از کل تجارت ایجاد شده
میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای بلاروس در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۳۰۲۵۴۰، ۲۱۱۲۸۱، ۲۹۰۳۶۴-، ۶۵۸۴، ۹۹۸۰ و ۳۰۲۵۴۰ هزار دلار است.

۷-۵-۳- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران

با توجه به نتایج جدول (۷-۱۳)، در سناریو اول با کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از روسیه ملاحظه می‌گردد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

۱. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۴۸ درصد از کل ایجاد تجارت
۲. مس و مصنوعات از مس با کد ۷۴ و با سهم ۳۳ درصد از کل ایجاد تجارت
۳. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۸ درصد از کل ایجاد تجارت
۴. نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲ درصد از کل ایجاد تجارت
۵. مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۱۳): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	سهام
۱	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۳۵۵۸	۵۲/۳۴	۲۹۴۶	۷۸/۵۵	۱۰۶۱۲	۴۷/۹۰
۲	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۷۲۴۴	۲۷/۹۶	۲۵	۰/۶۷	۷۲۱۸	۳۲/۵۸
۳	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۸۶۰	۷/۱۸	۱۹۰	۵/۰۶	۱۶۷۰	۷/۵۴
۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۵۲۷	۲/۰۳	۶۵	۱/۷۲	۴۶۲	۲/۰۹
۵	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۲۷	۱/۲۶	۴	۰/۱۲	۳۲۳	۱/۴۶
۶	۰۳	ماهیها و قشرداران صدفداران و سایر	۳۰۳	۱/۱۷	۳	۰/۰۹	۳۰۰	۱/۳۵
۷	۲۰	فراآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۳۰۶	۱/۱۸	۱۰	۰/۲۶	۲۹۷	۱/۳۴
۸	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۵۶۳	۲/۱۷	۳۲۲	۸/۶۰	۲۴۱	۱/۰۹
۹	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۲۰	۰/۸۵	۵	۰/۱۴	۲۱۵	۰/۹۷
۱۰	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۹۱	۰/۷۴	۲۱	۰/۵۵	۱۷۰	۰/۷۷
۱۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۵۷	۰/۶۰	۵	۰/۱۲	۱۵۲	۰/۶۹
۱۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۰۰	۰/۷۷	۷۶	۲/۰۲	۱۲۴	۰/۵۶
۱۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۱۳۴	۰/۵۲	۲۴	۰/۶۳	۱۱۰	۰/۵۰
۱۴	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۸۹	۰/۳۵	۱۵	۰/۴۰	۷۵	۰/۳۴
۱۵	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴۸	۰/۱۸	۳	۰/۰۷	۴۵	۰/۲۰
۱۶	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۵۳	۰/۲۰	۱۲	۰/۳۱	۴۱	۰/۱۸
۱۷	۱۹	فراآورده‌های غلات، آرد	۵۱	۰/۲۰	۲۰	۰/۵۴	۳۱	۰/۱۴
۱۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۲۴	۰/۰۹	۲	۰/۰۴	۲۲	۰/۱۰
۱۹	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۱۱	۰/۰۴	-۱	-۰/۰۴	۱۲	۰/۰۵
۲۰	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۳	۰/۰۵	۳	۰/۰۸	۱۰	۰/۰۵
۲۱	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۱	۰/۰۴	۱	۰/۰۴	۹	۰/۰۴
۲۲	۱۸	کاکائو و فراآورده‌های آن	۱۱	۰/۰۴	۳	۰/۰۷	۸	۰/۰۴
۲۳	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۳	۰/۰۱	-۱	-۰/۰۴	۴	۰/۰۲
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۲	۰/۰۱	۰	۰/۰۰	۱	۰/۰۱
۲۵	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰
۲۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰
۲۷	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰
۲۸	۳۰	محصولات دارویی	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰
۲۹	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰
جمع			۲۵۹۰۵	۱۰۰	۳۷۵۰	۱۰۰	۲۲۱۵۵	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات روسیه از ایران به صورت

زیر است:

۱. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۷۹ درصد از کل انحراف تجارت
۲. شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل با کد ۰۴ و با سهم ۹ درصد از کل انحراف تجارت
۳. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۵ درصد از کل انحراف تجارت
۴. الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره با کد ۵۵ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت
۵. نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۱۴) تغییرات در صادرات ایران به روسیه را در سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۱۴): تغییرات صادرات ایران به روسیه در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۵۵۰۴۱	۳۳/۶۶	۱۶۸۵۹۹	۸/۷۴	۱۳۵۵۸	۵۲/۳۴
۲	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۶۲۰۴۹	۱۳/۴۷	۶۹۲۹۳	۱۱/۶۷	۷۲۴۴	۲۷/۹۶
۳	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۶۸۹۷۹	۳۶/۶۸	۱۷۰۸۳۹	۱/۱۰	۱۸۶۰	۷/۱۸
۴	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۵۸۳۶	۱/۲۷	۶۳۹۹	۹/۶۵	۵۶۳	۲/۱۷
۵	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک، سیمان	۵۸۷۴	۱/۲۸	۶۴۰۱	۸/۹۷	۵۲۷	۲/۰۳
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۲۴۸	۰/۷۱	۳۵۷۵	۱۰/۰۷	۳۲۷	۱/۲۶
۷	۲۰	فراآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۶۶۶۰	۳/۶۲	۱۶۹۶۷	۱/۸۴	۳۰۶	۱/۱۸
۸	۰۳	ماهیها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۷۵۴	۰/۶۰	۳۰۵۸	۱۱/۰۲	۳۰۳	۱/۱۷
۹	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۱۸۸	۰/۶۹	۳۴۰۸	۶/۹۰	۲۲۰	۰/۸۵
۱۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۷۷۰۹	۱/۶۷	۷۹۰۹	۲/۵۹	۲۰۰	۰/۷۷
۱۱	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۰۴۳	۰/۸۸	۴۲۳۴	۴/۷۲	۱۹۱	۰/۷۴
۱۲	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۳۷۴	۱/۱۷	۵۵۳۱	۲/۹۱	۱۵۷	۰/۶۰
۱۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۱۲۷۹۴	۲/۷۸	۱۲۹۲۸	۱/۰۵	۱۳۴	۰/۵۲
۱۴	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۱۱۳۴	۰/۲۵	۱۲۲۳	۷/۸۹	۸۹	۰/۳۵
۱۵	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۴۷۱	۰/۳۲	۱۵۲۳	۳/۵۷	۵۳	۰/۲۰
۱۶	۱۹	فراآورده‌های غلات، آرد	۹۵۳	۰/۲۱	۱۰۰۴	۵/۳۵	۵۱	۰/۲۰
۱۷	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۸۴	۰/۰۴	۲۳۲	۲۶/۰۱	۴۸	۰/۱۸
۱۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۳۰۳	۰/۰۷	۳۲۷	۷/۸۲	۲۴	۰/۰۹
۱۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۶۲	۰/۰۶	۲۷۵	۵/۰۵	۱۳	۰/۰۵
۲۰	۱۸	کاکائو و فراآورده‌های آن	۳۰۵	۰/۰۷	۳۱۶	۳/۶۶	۱۱	۰/۰۴

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	درصد	ارزش
۲۱	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۱۱۲	۰/۲۴	۱۱۲۳	۰/۹۶	۱۱	۰/۰۴
۲۲	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۲۸۹	۰/۰۶	۳۰۰	۳/۶۷	۱۱	۰/۰۴
۲۳	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۲۴۱	۰/۰۵	۲۴۴	۱/۲۱	۳	۰/۰۱
۲۴	۸۵	ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۳۷۵	۰/۰۸	۳۷۷	۰/۴۰	۲	۰/۰۱
۲۵	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۸	۰/۰۰	۱۸	۳/۱۹	۱	۰/۰۰
۲۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۱۴	۰/۰۰	۱۴	۲/۸۶	۰	۰/۰۰
۲۷	۲۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۴	۰/۰۰	۴	۱/۰۴	۰	۰/۰۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۳	۰/۰۰	۳	۰/۱۹	۰	۰/۰۰
۲۹	۳۰	محصولات دارویی	۰	۰/۰۰	۰	۰/۹۶	۰	۰/۰۰
۳۰	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۴۰۸	۰/۰۹	۴۰۸	۰/۰۰	۰	۰/۰۰
جمع			۴۶۰۶۲۹	۱۰۰	۴۸۶۵۳۴	۱۵۵	۲۵۹۰۵	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

صادرات اولیه (صادرات ایران به روسیه قبل از برقراری تعرفه‌های ترجیحی)

صادرات ثانویه (صادرات ایران به روسیه بعد از برقراری تعرفه‌های ترجیحی)

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به روسیه بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) و سهم ۵۲ درصد، مس و مصنوعات از مس (۷۴) و سهم ۲۸ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۷ درصد، شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل (۰۴) و سهم ۲ درصد و نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک، سیمان (۲۵) و سهم ۱ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و روسیه در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۲۵۹۰۵ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط است به سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) با میزان ۱۳۵۵۸ هزار دلار است.

جدول (۷-۱۵) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات روسیه از ایران را در سناریو اول (کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از روسیه را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده و رفاه جامعه برای روسیه به قرار زیر است:

۱. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴

۲. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
۳. ماشین آلات و دستگاه های برقی و اجزاء، کد ۸۵
۴. سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳
۵. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹

جدول (۷-۱۵): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار روسیه در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۹۱۷۲۶	۵۴۵۱۱۲	-۳۴۸۹۸۹	۸۱۷۰	۲۱۸۱۰	۴۹۱۷۲۶
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۲۹۶۱۴	۷۹۷۲۳۷	-۴۹۱۹۲۴	۱۴۷۴۸	۱۶۱۰۴	۳۲۹۶۱۴
۳	۸۵	ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۳۰۸۴۶۲	۶۹۰۱۰۸	-۴۴۰۵۵۴	۹۴۹۶	۱۵۱۷۲	۳۰۸۴۶۲
۴	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۰۶۲۵۷	۲۸۲۶۹۳	-۱۶۳۸۴۷	۱۲۷۷۵	۱۲۵۱۲	۲۰۶۲۵۷
۵	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۱۹۷۵۵۵	۲۸۰۴۴۲	-۱۷۴۵۱۹	۷۹۷۲	۸۲۳۴	۱۹۷۵۵۵
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشاف یا	۱۰۳۶۸۳	۴۴۵۷۱	-۲۲۶۳۷	۳۷۲۹	۷۶۱۸	۱۰۳۶۸۳
۷	۶۹	محصولات سرمایه‌ی	۴۶۴۱۷	۴۰۵۰۵	-۲۱۶۶۳	۳۹۲۲	۴۷۰۶	۴۶۴۱۷
۸	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵۱۸۳۵	۴۹۹۵۹	-۲۷۵۹۵	۳۵۷۹	۴۱۴۰	۵۱۸۳۵
۹	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۵۵۰۱۳	۷۰۵۵۱	-۴۰۵۶۳	۲۶۷۸	۳۱۱۳	۵۵۰۱۳
۱۰	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۸۰۱۸۲	۶۴۶۲۳	-۳۹۶۷۳	۱۶۳۱	۳۱۱۱	۸۰۱۸۲
۱۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۳۹۱۶۱	۳۷۵۰۱	-۲۱۱۸۹	۲۶۲۲	۳۰۴۶	۳۹۱۶۱
۱۲	۳۰	محصولات دارویی	۹۶۳۳۸	۱۷۲۸۷۸	-۱۱۱۸۰۲	۲۴۳۳	۲۹۹۹	۹۶۳۳۸
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۴۷۵۰۶	۱۰۴۱۲۰	-۶۶۴۱۰	۲۰۰۹	۲۸۸۷	۴۷۵۰۶
۱۴	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۵۲۵۰	۵۳۲۳۷	-۳۱۵۹۶	۲۳۶۸	۲۴۳۳	۳۵۲۵۰
۱۵	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۵۸۳۳۰	۶۵۲۳۲	-۴۰۸۸۸	۱۸۵۰	۲۴۲۱	۵۸۳۳۰
۱۶	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۶۲۹۹۴	۲۰۲۲۶	-۱۰۶۲۳	۲۲۱۸	۲۳۸۱	۶۲۹۹۴
۱۷	۲۰	فراورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۳۴۴۲۲	۵۷۱۲۶	-۳۴۵۳۲	۱۹۷۰	۲۳۰۰	۳۴۴۲۲
۱۸	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۴۴۹۸۴	۲۱۳۹۳	-۱۰۹۴۸	۲۱۲۳	۲۲۶۲	۴۴۹۸۴
۱۹	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴۰۰۶۹	۱۷۶۲۹	-۹۲۱۳	۱۶۸۹	۱۸۳۰	۴۰۰۶۹
۲۰	۱۹	فراورده‌های غلات، آرد	۲۵۶۶۸	۶۲۶۷۸	-۳۷۶۱۳	۲۱۷۰	۱۸۲۲	۲۵۶۶۸
۲۱	۰۳	ماهیه‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۵۳۹۵۵	۳۸۶۳۲	-۲۳۴۱۶	۱۶۰۲	۱۶۹۷	۵۳۹۵۵
۲۲	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۳۲۹۱۰	۵۳۴۲۰	-۳۳۴۹۵	۱۵۲۲	۱۳۹۳	۳۲۹۱۰
۲۳	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۳۵۰۱۰	۹۵۱۹۹	-۶۱۲۶۴	۱۱۵۳	۱۱۲۶	۳۵۰۱۰
۲۴	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عمل	۲۳۲۱۳	۴۸۶۱۶	-۲۳۹۷۶	۶۰۰	۹۹۴	۲۳۲۱۳

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۲۶۲۷۱	۳۸۰۲۲	-۲۴۳۹۵	۶۸۲	۸۸۳	۲۶۲۷۱
۲۶	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۲۱۸۵۸	۱۸۸۲۸	-۱۱۴۷۱	۶۷۳	۷۹۹	۲۱۸۵۸
۲۷	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۲۵۱۲۴	۱۵۱۸۵	-۹۱۱۸	۶۲۱	۷۶۹	۲۵۱۲۴
۲۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۰۳۴۳	۹۷۱۱	-۵۹۶۷	۳۴۲	۶۹۰	۱۰۳۴۳
۲۹	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۸۹۲۸	۱۶۱۰۵	-۹۷۲۳	۶۵۵	۶۵۹	۱۸۹۲۸
۳۰	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۹۵۱۶	۱۶۸۷۷	-۱۰۷۷۵	۲۰۶	۵۵۴	۹۵۱۶
۳۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۹۴۳۷	۱۴۹۹۷	-۸۷۳۸	۱۵۴	۱۹۶	۹۴۳۷
		جمع	۲۶۲۲۰۳۱	۳۸۴۳۴۱۲	-۲۳۶۹۱۱۶	۹۸۳۶۰	۱۳۰۶۶۲	۲۶۲۲۰۳۱

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجاد شده برای روسیه در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

۱. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۹ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۲. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۳. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۴. سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۵. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای روسیه در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۲۶۲۲۰۳۱، ۳۸۴۳۴۱۲، ۲۳۶۹۱۱۶-، ۹۸۳۶۰، ۱۳۰۶۶۲ و ۲۶۲۲۰۳۱ هزار دلار است.

نتایج جدول (۷-۱۶)، نتایج کاهش تعرفه‌های روسیه را در واردات از ایران در سناریو دوم با کاهشی به میزان ۶۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از روسیه را نشان می‌دهد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

۱. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۴۸ درصد از کل ایجاد تجارت
۲. مس و مصنوعات از مس با کد ۷۴ و با سهم ۳۳ درصد از کل ایجاد تجارت
۳. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۸ درصد از کل ایجاد تجارت
۴. نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲ درصد از کل ایجاد تجارت
۵. مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۱۶): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار روسیه برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	سهام
۱	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۰۳۹۹/۳۸	۵۲/۳۸	۴۴۸۰/۶۴	۷۸/۴۷	۱۵۹۱۸/۷۴	۴۷/۹۰
۲	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۰۸۶۵/۷۵	۲۷/۹۰	۳۸/۱۵	۰/۶۷	۱۰۸۲۷/۵۹	۳۲/۵۸
۳	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۲۷۹۱/۷۸	۷/۱۷	۲۸۶/۱۲	۵/۰۱	۲۵۰۵/۶۶	۷/۵۴
۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۷۹۰/۴۷	۲/۰۳	۹۷/۲۹	۱/۷۰	۶۹۳/۱۸	۲/۰۹
۵	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۹۰/۵۸	۱/۲۶	۶/۷۶	۰/۱۲	۴۸۳/۸۲	۱/۴۶
۶	۰۳	ماهیها و قشرداران صدفداران و سایر	۴۵۵/۱۲	۱/۱۷	۵/۱۴	۰/۰۹	۴۴۹/۹۷	۱/۳۵
۷	۲۰	فراآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۶۲/۰۱	۱/۱۹	۱۶/۸۰	۰/۲۹	۴۴۵/۲۱	۱/۳۴
۸	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۸۵۸/۶۳	۲/۲۰	۴۹۷/۷۱	۸/۷۲	۳۶۰/۹۲	۱/۰۹
۹	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۳۰/۱۴	۰/۸۵	۷/۷۳	۰/۱۴	۳۲۲/۴۰	۰/۹۷
۱۰	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۲۸۶/۹۲	۰/۷۴	۳۱/۳۶	۰/۵۵	۲۵۵/۵۶	۰/۷۷
۱۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۲۳۴/۹۰	۰/۶۰	۶/۸۷	۰/۱۲	۲۲۸/۰۴	۰/۶۹
۱۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۳۰۰/۸۱	۰/۷۷	۱۱۴/۸۴	۲/۰۱	۱۸۵/۹۷	۰/۵۶
۱۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۲۰۱/۰۵	۰/۵۲	۳۵/۶۵	۰/۶۲	۱۶۵/۴۰	۰/۵۰
۱۴	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۱۳۴/۲۹	۰/۳۴	۲۲/۴۲	۰/۳۹	۱۱۱/۸۷	۰/۳۴
۱۵	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۷۱/۷۷	۰/۱۸	۳/۸۷	۰/۰۷	۶۷/۹۰	۰/۲۰
۱۶	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۷۹/۱۹	۰/۲۰	۱۷/۷۱	۰/۳۱	۶۱/۴۷	۰/۱۸
۱۷	۱۹	فراآورده‌های غلات، آرد	۷۷/۲۹	۰/۲۰	۳۰/۹۴	۰/۵۴	۴۶/۳۵	۰/۱۴
۱۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۳۵/۶۱	۰/۰۹	۲/۵۴	۰/۰۴	۳۳/۰۸	۰/۱۰
۱۹	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات براساس	۱۵/۸۷	۰/۰۴	-۲/۰۹	-۰/۰۴	۱۷/۹۶	۰/۰۵
۲۰	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۹/۹۶	۰/۰۵	۴/۵۵	۰/۰۸	۱۵/۴۱	۰/۰۵
۲۱	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۵/۹۸	۰/۰۴	۲/۱۵	۰/۰۴	۱۳/۸۳	۰/۰۴
۲۲	۱۸	کاکائو و فراآورده‌های آن	۱۶/۸۴	۰/۰۴	۴/۲۲	۰/۰۷	۱۲/۶۲	۰/۰۴
۲۳	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۴/۳۴	۰/۰۱	-۲/۰۶	-۰/۰۴	۶/۴۰	۰/۰۲
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۲/۲۷	۰/۰۱	۰/۲۰	۰/۰۰	۲/۰۶	۰/۰۱
۲۵	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۰/۸۵	۰/۰۰	۰/۲۱	۰/۰۰	۰/۶۳	۰/۰۰
۲۶	۴۰	کاتوچو و اشیاء ساخته شده از کاتوچو	۰/۵۹	۰/۰۰	۰/۰۲	۰/۰۰	۰/۵۸	۰/۰۰
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۰/۰۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۷	۰/۰۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۱	۰/۰۰
جمع			۳۸۹۴۲	۱۰۰	۵۷۱۰	۱۰۰	۳۳۲۳۳	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات روسیه از ایران به صورت زیر است:

۱. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۷۸ درصد از کل انحراف تجارت
۲. شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل با کد ۰۴ و با سهم ۹ درصد از کل انحراف تجارت
۳. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۸ درصد از کل انحراف تجارت
۴. الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره با کد ۵۵ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت
۵. نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت

با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و هم‌چنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۱۷) تغییرات در صادرات ایران به روسیه را در سناریو اول (کاهش ۶۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۱۷): تغییرات صادرات ایران به روسیه در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۵۵۰۴۱/۱۹	۳۳/۶۶	۱۷۵۴۴۰/۵۷	۱۳/۱۶	۲۰۳۹۹/۳۸	۵۲/۳۸
۲	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۶۲۰۴۹/۴۸	۱۳/۴۷	۷۲۹۱۵/۲۲	۱۷/۵۱	۱۰۸۶۵/۷۵	۲۷/۹۰
۳	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۶۸۹۷۸/۷۵	۳۶/۶۸	۱۷۱۷۷۰/۵۳	۱/۶۵	۲۷۹۱/۷۸	۷/۱۷
۴	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۵۸۳۵/۷۸	۱/۲۷	۶۶۹۴/۴۱	۱۴/۷۱	۸۵۸/۶۳	۲/۲۰
۵	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۵۸۷۴/۱۹	۱/۲۸	۶۶۶۴/۶۶	۱۳/۴۶	۷۹۰/۴۷	۲/۰۳
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۲۴۷/۷۱	۰/۷۱	۳۷۳۸/۲۹	۱۵/۱۱	۴۹۰/۵۸	۱/۲۶
۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۶۶۶۰/۱۶	۳/۶۲	۱۷۱۲۲/۱۷	۲/۷۷	۴۶۲/۰۱	۱/۱۹
۸	۰۳	ماهیها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۷۵۴/۲۸	۰/۶۰	۳۲۰۹/۳۹	۱۶/۵۲	۴۵۵/۱۲	۱/۱۷
۹	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۱۸۷/۹۶	۰/۶۹	۳۵۱۸/۰۹	۱۰/۳۶	۳۳۰/۱۴	۰/۸۵
۱۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر	۷۷۰۹/۲۳	۱/۶۷	۸۰۱۰/۰۴	۳/۹۰	۳۰۰/۸۱	۰/۷۷

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
		یکسره						
۱۱	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۰۴۳/۱۶	۰/۸۸	۴۳۳۰/۰۹	۷/۱۰	۲۸۶/۹۲	۰/۷۴
۱۲	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۳۷۴/۲۱	۱/۱۷	۵۶۰۹/۱۱	۴/۳۷	۲۳۴/۹۰	۰/۶۰
۱۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده	۱۲۷۹۴/۴۶	۲/۷۸	۱۲۹۹۵/۵۰	۱/۵۷	۲۰۱/۰۵	۰/۵۲
۱۴	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی	۱۱۳۳/۹۰	۰/۲۵	۱۲۶۸/۱۹	۱۱/۸۴	۱۳۴/۲۹	۰/۳۴
۱۵	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۴۷۰/۶۷	۰/۳۲	۱۵۴۹/۸۵	۵/۳۸	۷۹/۱۹	۰/۲۰
۱۶	۱۹	فراورده‌های غلات، آرد	۹۵۳/۴۳	۰/۲۱	۱۰۳۰/۷۲	۸/۱۱	۷۷/۲۹	۰/۲۰
۱۷	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۸۳/۸۱	۰/۰۴	۲۵۵/۵۸	۳۹/۰۴	۷۱/۷۷	۰/۱۸
۱۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۳۰۳/۰۵	۰/۰۷	۳۳۸/۶۶	۱۱/۷۵	۳۵/۶۱	۰/۰۹
۱۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۶۲/۰۵	۰/۰۶	۲۸۲/۰۱	۷/۶۲	۱۹/۹۶	۰/۰۵
۲۰	۱۸	کاکائو و فراورده‌های آن	۳۰۵/۲۶	۰/۰۷	۳۲۲/۰۹	۵/۵۲	۱۶/۸۴	۰/۰۴
۲۱	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۱۱۲/۲۷	۰/۲۴	۱۱۲۸/۲۵	۱/۴۴	۱۵/۹۸	۰/۰۴
۲۲	۳۵	مواد آلبومینوئید،	۲۸۸/۹۶	۰/۰۶	۳۰۴/۸۳	۵/۴۹	۱۵/۸۷	۰/۰۴
۲۳	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۲۴۱/۳۷	۰/۰۵	۲۴۵/۷۱	۱/۸۰	۴/۳۴	۰/۰۱
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی	۳۷۵/۴۹	۰/۰۸	۳۷۷/۷۶	۰/۶۰	۲/۲۷	۰/۰۱
۲۵	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۷/۶۲	۰/۰۰	۱۸/۴۷	۴/۸۰	۰/۸۵	۰/۰۰
۲۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۱۳/۸۳	۰/۰۰	۱۴/۴۲	۴/۲۸	۰/۵۹	۰/۰۰
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۴/۴۲	۰/۰۰	۴/۴۸	۱/۵۴	۰/۰۷	۰/۰۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۳/۲۱	۰/۰۰	۳/۲۲	۰/۲۵	۰/۰۱	۰/۰۰
۲۹	۳۰	محصولات دارویی	۰/۲۱	۰/۰۰	۰/۲۱	۱/۴۴	۰/۰۰	۰/۰۰
۳۰	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۴۰۸/۴۶	۰/۰۹	۴۰۸/۴۶	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
		جمع	۴۶۰۶۲۹	۱۰۰	۴۹۹۵۷۱	۲۳۳	۳۸۹۴۲	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به روسیه بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) و سهم ۵۲ درصد، مس و مصنوعات از مس (۷۴) و سهم ۳۰ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۷ درصد، شیر و محصولات لبنی، تخم پرنده‌گان، عسل (۰۴) و سهم ۲ درصد و نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان (۲۵) و سهم ۲ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و روسیه در سناریو

کاهش ۶۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۳۸۹۴۲ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط است به سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) با میزان ۲۰۳۹۹ هزار دلار است.

جدول (۷-۱۸) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات روسیه از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از روسیه را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده و رفاه جامعه برای روسیه به قرار زیر است:

۱. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
۲. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
۳. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵
۴. سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳
۵. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹

جدول (۷-۱۸): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار روسیه در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۷۳۷۵۸۹	۳۶۶۲۶۵	-۵۲۷۸۳۶	۱۰۷۲۵	۲۸۶۳۴	۷۳۷۵۸۹
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۴۹۴۴۲۱	۵۳۷۷۶۱	-۷۵۱۴۰۰	۱۹۳۵۵	۲۱۱۳۳	۴۹۴۴۲۱
۳	۸۵	ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۴۶۲۶۹۳	۴۶۳۷۹۶	-۶۶۶۸۶۶	۱۲۴۶۶	۱۹۹۱۸	۴۶۲۶۹۳
۴	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۳۰۹۳۸۶	۱۹۳۰۸۷	-۲۵۳۴۵۲	۱۶۷۷۴	۱۶۴۲۷	۳۰۹۳۸۶
۵	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۲۹۶۳۳۲	۱۸۹۴۳۷	-۲۶۵۵۲۴	۱۰۴۶۶	۱۰۸۰۹	۲۹۶۳۳۲
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفای یا	۱۵۵۵۲۵	۳۰۹۷۷	-۳۶۲۳۱	۴۸۹۴	۹۹۹۴	۱۵۵۵۲۵
۷	۶۹	محصولات سرامیکی	۶۹۶۲۵	۲۸۰۶۹	-۳۴۰۹۹	۵۱۴۸	۶۱۷۷	۶۹۶۲۵
۸	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۷۷۷۵۳	۳۴۴۵۳	-۴۳۱۰۲	۴۷۰۱	۵۴۳۳	۷۷۷۵۳
۹	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۸۲۵۱۹	۴۸۲۷۴	-۶۲۸۳۹	۳۵۱۸	۴۰۹۰	۸۲۵۱۹
۱۰	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۲۰۲۷۳	۴۳۶۹۹	-۶۰۵۹۷	۲۱۴۱	۴۰۶۹	۱۲۰۲۷۳
۱۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۵۸۷۴۲	۲۵۷۶۶	-۳۲۹۲۴	۳۴۴۳	۳۹۹۸	۵۸۷۴۲
۱۲	۳۰	محصولات دارویی	۱۴۴۵۰۷	۱۱۵۹۴۳	-۱۶۸۷۳۷	۳۱۹۴	۳۹۳۷	۱۴۴۵۰۷
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۷۱۲۵۹	۷۰۰۱۶	-۱۰۰۵۱۳	۲۶۳۸	۳۷۹۰	۷۱۲۵۹
۱۴	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۵۲۸۷۵	۳۶۲۶۹	-۴۸۵۶۳	۳۱۰۹	۳۱۹۵	۵۲۸۷۵
۱۵	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۸۷۴۹۵	۴۴۰۰۸	-۶۲۱۱۲	۲۴۲۸	۳۱۷۸	۸۷۴۹۵
۱۶	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۹۴۴۹۰	۱۴۰۵۷	-۱۶۷۹۲	۲۹۱۱	۳۱۲۵	۹۴۴۹۰
۱۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۵۱۶۳۳	۳۸۷۹۵	-۵۲۸۶۳	۲۵۸۷	۳۰۲۰	۵۱۶۳۳
۱۸	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۶۷۴۷۵	۱۴۹۰۴	-۱۷۴۳۶	۲۷۸۷	۲۹۶۶	۶۷۴۷۵
۱۹	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۶۰۱۰۳	۱۲۲۵۶	-۱۴۵۸۶	۲۲۱۸	۲۴۰۳	۶۰۱۰۳
۲۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۸۵۰۳	۴۲۶۲۷	-۵۷۶۶۴	۲۸۵۱	۲۳۹۳	۳۸۵۰۳
۲۱	۰۳	ماهپها و قشرداران صدفداران و سایر	۸۰۹۳۲	۲۶۲۱۱	-۳۵۸۳۷	۲۱۰۳	۲۲۲۷	۸۰۹۳۲
۲۲	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوئاکتیف	۴۹۳۶۶	۳۶۰۳۶	-۵۰۸۷۸	۱۹۹۸	۱۸۲۸	۴۹۳۶۶
۲۳	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۵۲۵۱۶	۶۳۸۸۷	-۹۲۵۷۷	۱۵۱۴	۱۴۷۷	۵۲۵۱۶
۲۴	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۳۴۸۱۹	۳۳۵۱۷	-۳۹۰۷۴	۷۸۸	۱۲۹۷	۳۴۸۱۹

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۳۹۴۰۶	۲۵۵۳۹	-۳۶۸۷۹	۸۹۵	۱۱۵۹	۳۹۴۰۶
۲۶	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۳۲۷۸۷	۱۲۷۶۵	-۱۷۵۳۴	۸۸۳	۱۰۴۹	۳۲۷۸۷
۲۷	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۳۷۶۸۶	۱۰۳۱۹	-۱۳۹۸۳	۸۱۵	۱۰۱۰	۳۷۶۸۶
۲۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۵۵۱۵	۶۵۷۶	-۹۱۰۲	۴۵۰	۹۰۶	۱۵۵۱۵
۲۹	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۸۳۹۲	۱۰۹۳۶	-۱۴۸۹۲	۸۵۹	۸۶۴	۲۸۳۹۲
۳۰	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۴۲۷۵	۱۱۳۴۶	-۱۶۳۰۵	۲۷۰	۷۲۸	۱۴۲۷۵
۳۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۱۴۱۵۶	۱۰۲۰۷	-۱۳۵۲۸	۲۰۳	۲۵۹	۱۴۱۵۶
		جمع	۳۹۳۳۰۴۶	۲۵۹۷۸۰۲	-۳۶۱۴۷۲۶	۱۲۹۱۳۰	۱۷۱۴۹۴	۳۹۳۳۰۴۶

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجاد شده برای روسیه در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

۱. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۹ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۲. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۳. ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۴. سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۵. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای روسیه در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۳۹۳۳۰۴۶، ۲۵۹۷۸۰۲، ۳۶۱۴۷۲۶-، ۱۲۹۱۳۰، ۱۷۱۴۹۴ و ۳۹۳۳۰۴۶ هزار دلار است.

۷-۵-۴- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران
با توجه به نتایج جدول (۷-۱۹)، در سناریو اول با کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قرقیزستان ملاحظه می‌گردد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

۱. مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۳۶ درصد از کل ایجاد تجارت
۲. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۱۶ درصد از کل ایجاد تجارت
۳. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱۴ درصد از کل ایجاد تجارت
۴. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۱ درصد از کل ایجاد تجارت
۵. عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها با کد ۳۲ و با سهم ۴ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۱۹): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	سهام
۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۰۸/۵۶	۲۹/۸۷	۱/۳۰	۱/۰۲	۲۰۷/۲۶	۳۶/۳۰
۲	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۹۳/۸۸	۱۳/۴۵	۰/۹۷	۰/۷۶	۹۲/۹۱	۱۶/۲۷
۳	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۹۸/۷۹	۱۴/۱۵	۱۸/۶۳	۱۴/۶۴	۸۰/۱۶	۱۴/۰۴
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک	۸۰/۲۳	۱۱/۴۹	۱۷/۹۰	۱۴/۰۷	۶۲/۳۳	۱۰/۹۲
۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۴۹/۶۲	۷/۱۱	۲۹/۲۰	۲۲/۹۵	۲۰/۴۳	۳/۵۸
۶	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسئواکتیف	۳۷/۵۶	۵/۳۸	۲۰/۰۴	۱۵/۷۵	۱۷/۵۳	۳/۰۷
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۱۶/۲۳	۲/۳۲	۰/۰۱	۰/۰۰	۱۶/۲۲	۲/۸۴
۸	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۵/۹۱	۲/۲۸	۵/۷۸	۴/۵۵	۱۰/۱۳	۱/۷۷
۹	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۹/۸۰	۱/۴۰	۱/۳۹	۱/۱۰	۸/۴۱	۱/۴۷
۱۰	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات براساس	۸/۸۶	۱/۲۷	۰/۶۴	۰/۵۰	۸/۲۲	۱/۴۴
۱۱	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۲/۶۲	۱/۸۱	۴/۹۹	۳/۹۲	۷/۶۳	۱/۳۴
۱۲	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۸/۶۷	۱/۲۴	۱/۱۸	۰/۹۳	۷/۴۸	۱/۳۱
۱۳	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۵/۱۶	۲/۱۷	۸/۲۸	۶/۵۱	۶/۸۸	۱/۲۰
۱۴	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۷/۶۱	۱/۰۹	۰/۸۰	۰/۶۳	۶/۸۰	۱/۱۹
۱۵	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴/۹۸	۰/۷۱	۰/۱۴	۰/۱۱	۴/۸۴	۰/۸۵
۱۶	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۸/۲۴	۱/۱۸	۵/۱۲	۴/۰۳	۳/۱۲	۰/۵۵
۱۷	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۳/۹۰	۰/۵۶	۲/۲۶	۱/۷۷	۱/۶۴	۰/۲۹
۱۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲/۱۲	۰/۳۰	۰/۵۱	۰/۴۰	۱/۶۱	۰/۲۸
۱۹	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱/۷۳	۰/۲۵	۰/۲۱	۰/۱۷	۱/۵۲	۰/۲۷
۲۰	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۴/۵۵	۰/۶۵	۳/۱۶	۲/۴۸	۱/۳۹	۰/۲۴
۲۱	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۱/۱۲	۰/۱۶	۰/۲۶	۰/۲۰	۰/۸۷	۰/۱۵
۲۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۰/۸۷	۰/۱۲	۰/۰۴	۰/۰۳	۰/۸۳	۰/۱۵
۲۳	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۲/۰۹	۰/۳۰	۱/۳۰	۱/۰۲	۰/۸۰	۰/۱۴
۲۴	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۰/۸۲	۰/۱۲	۰/۱۴	۰/۱۱	۰/۶۹	۰/۱۲
۲۵	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳/۰۰	۰/۴۳	۲/۳۲	۱/۸۲	۰/۶۸	۰/۱۲
۲۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۱/۳۰	۰/۱۹	۰/۶۷	۰/۵۲	۰/۶۴	۰/۱۱
۲۷	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۰۸/۵۶	۲۹/۸۷	۱/۳۰	۱/۰۲	۲۰۷/۲۶	۳۶/۳۰
۲۸	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۹۳/۸۸	۱۳/۴۵	۰/۹۷	۰/۷۶	۹۲/۹۱	۱۶/۲۷
جمع			۶۹۸/۲۲	۱۰۰/۰۰	۱۲۷/۲۲	۱۰۰/۰۰	۵۷۱/۰۰	۱۰۰/۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات قرقیزستان از ایران به

صورت زیر است:

۱. عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها با کد ۳۲ و با سهم ۳۰ درصد از کل انحراف تجارت

۲. صابونها، مواد آلی تانسئواکتیف با کد ۳۴ و با سهم ۱۸ درصد از کل انحراف تجارت

۳. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱۵ درصد از کل انحراف تجارت
 ۴. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۴ درصد از کل انحراف تجارت

۵. فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۷ درصد از کل انحراف تجارت
 با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و هم‌چنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۲۰) تغییرات در صادرات ایران به قرقیزستان را در سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۲۰): تغییرات صادرات ایران به قرقیزستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات درصد
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	
۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۳۶/۶۱	۲/۱۰	۳۷۵/۶۴	۵۸/۷۶	۲۹/۹۱
۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۲۶۹/۴۰	۱۱/۲۸	۱۳۳۵/۰۷	۵/۱۷	۱۴/۱۳
۳	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۲۲۰۴/۲۱	۱۹/۵۹	۲۲۶۶/۷۹	۲/۸۴	۱۳/۴۶
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۲۵۷۷/۲۳	۲۲/۹۱	۲۶۳۰/۶۲	۲/۰۷	۱۱/۴۹
۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۱۲۶۰/۵۰	۱۱/۲۰	۱۲۹۳/۵۱	۲/۶۲	۷/۱۰
۶	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۶۴۰/۹۲	۵/۷۰	۶۶۵/۸۸	۳/۸۹	۵/۳۷
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۲۷۲/۳۰	۲/۴۲	۲۸۳/۱۲	۳/۹۷	۲/۳۳
۸	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۶۲/۲۹	۲/۳۳	۲۷۲/۸۵	۴/۰۳	۲/۲۷
۹	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۵۶/۷۹	۱/۳۹	۱۶۶/۸۶	۶/۴۳	۲/۱۷
۱۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۹۲/۲۰	۰/۸۲	۱۰۰/۵۵	۹/۰۶	۱/۸۰
۱۱	۲۷	سوخته‌های معدنی، روغنهای معدنی و	۱۳۹/۰۶	۱/۲۴	۱۴۵/۶۰	۴/۷۰	۱/۴۱
۱۲	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات براساس	۲۰۸/۹۵	۱/۸۶	۲۱۴/۸۵	۲/۸۳	۱/۲۷
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۲۲۹/۷۴	۲/۰۴	۲۳۵/۵۱	۲/۵۱	۱/۲۴
۱۴	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۵۴/۸۸	۰/۴۹	۶۰/۳۶	۱۰/۰۰	۱/۱۸
۱۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۸۵/۴۱	۰/۷۶	۹۰/۴۷	۵/۹۳	۱/۰۹
۱۶	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۱۲۸/۱۶	۱۰/۰۳	۱۱۳۱/۴۸	۰/۲۹	۰/۷۱
۱۷	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۲۷/۹۱	۰/۲۵	۳۰/۹۳	۱۰/۸۴	۰/۶۵
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۵/۵۸	۰/۲۳	۲۸/۱۷	۱۰/۱۲	۰/۵۶
۱۹	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۳/۶۸	۰/۲۱	۲۵/۶۷	۸/۴۱	۰/۴۳
۲۰	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۵۱/۴۱	۰/۴۶	۵۲/۸۱	۲/۷۴	۰/۳۰
۲۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۶/۵۳	۰/۱۵	۱۷/۹۲	۸/۴۲	۰/۳۰
۲۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۷۳/۶۵	۰/۶۵	۷۴/۸۰	۱/۵۶	۰/۲۵
۲۳	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۱/۱۴	۰/۱۹	۲۲/۰۱	۴/۰۹	۰/۱۹

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۲۴	۸۵	ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۳۶/۲۷	۰/۳۲	۳۷/۰۲	۲/۰۶	۰/۷۵	۰/۱۶
۲۵	۵۴	رشته های سنتتیک یا مصنوعی	۱۷/۸۴	۰/۱۶	۱۸/۴۲	۳/۲۵	۰/۵۸	۰/۱۲
۲۶	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۳۷/۸۹	۱/۲۳	۱۳۸/۴۴	۰/۴۰	۰/۵۵	۰/۱۲
جمع			۱۱۲۵۱	۱۰۰	۱۱۷۱۵	۱۷۷	۴۶۵	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می توان گفت هرچه این شاخص بزرگ تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به قرقیزستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می دهد مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) و سهم ۳۰ درصد، شیشه و مصنوعات شیشه ای (۷۰) و سهم ۱۴ درصد، میوه های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۱۳ درصد، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹) و سهم ۱۱ درصد و عصاره های دباغی یا رنگرزی، تانن ها (۳۲) و سهم ۷ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قرقیزستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۴۶۵ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط است به مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) با میزان ۱۳۹ هزار دلار است.

جدول (۷-۲۱) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه های واردات قرقیزستان از ایران را در سناریو اول (کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قرقیزستان را نشان می دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده و رفاه جامعه برای قرقیزستان به قرار زیر است:

۱. الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵
۲. لباس و متفرعات لباس، از کشباف، کد ۶۱
۳. رآکتورهای هسته ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
۴. رشته های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴
۵. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷

جدول (۷-۲۱): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قرقیزستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۸۷۸۰/۸۸	۸۲۶۸/۷۵	-۳۵۷۹/۴۶	۱۵۳۵/۷۲	۲۱۸۳/۹۵	۲۸۷۸۰/۸۸
۲	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۷۶۵۷/۴۰	۵۴۶۸/۳۶	-۳۱۶۰/۳۰	۲۹۱/۴۱	۷۰۵/۷۸	۷۶۵۷/۴۰
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۶۱۰/۲۵	۴۵۲۶/۱۹	-۲۸۷۵/۷۸	۶۰/۰۷	۱۶۶/۰۶	۴۶۱۰/۲۵
۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۳۰۷۳/۳۵	۳۲۵۳/۹۵	-۱۹۷۰/۰۱	۱۴۷/۶۴	۱۴۴/۹۸	۳۰۷۳/۳۵
۵	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۱۲۳/۲۷	۴۱۳۸/۶۶	-۲۵۲۷/۷۷	۱۱۱/۸۳	۱۲۶/۸۵	۳۱۲۳/۲۷
۶	۸۵	ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۲۶۲۳/۳۳	۵۱۹۳/۹۶	-۳۲۶۹/۳۳	۶۱/۳۶	۱۲۶/۵۰	۲۶۲۳/۳۳
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۵۷۹/۴۲	۳۳۵۲/۱۰	-۲۰۳۵/۷۴	۷۳/۰۷	۸۲/۳۶	۱۵۷۹/۴۲
۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۸۸۵/۳۱	۱۰۲۶/۵۳	-۶۰۴/۱۵	۴۹/۸۷	۷۹/۹۱	۸۸۵/۳۱
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۱۹۸۸/۶۳	۲۹۵۰/۷۷	-۱۸۵۳/۲۴	۵۴/۴۸	۶۹/۱۹	۱۹۸۸/۶۳
۱۰	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱۱۸۹/۱۸	۵۰۶/۴۰	-۲۶۷/۹۶	۴۸/۲۵	۶۸/۵۸	۱۱۸۹/۱۸
۱۱	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۷۶۲/۸۷	۱۱۴۷/۳۴	-۷۱۵/۳۷	۲۴/۱۵	۴۴/۰۵	۷۶۲/۸۷
۱۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵۲۵/۱۱	۶۸۷/۰۷	-۴۰۸/۵۲	۲۳/۴۲	۳۶/۹۹	۵۲۵/۱۱
۱۳	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۳۷۳/۲۰	۲۰۵/۰۷	-۱۰۹/۱۴	۱۸/۱۹	۲۸/۴۱	۳۷۳/۲۰
۱۴	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۷۷۸/۹۵	۵۶۷/۵۴	-۳۶۱/۹۵	۹/۴۶	۲۰/۲۹	۷۷۸/۹۵
۱۵	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۵۲۴/۱۲	۱۰۶۷/۷۶	-۶۶۹/۴۵	۱۴/۱۷	۱۷/۳۳	۵۲۴/۱۲
۱۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۶۳/۵۵	۵۴۹/۷۲	-۳۴۹/۹۵	۷/۵۰	۱۱/۳۵	۳۶۳/۵۵
۱۷	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۳۰۶/۵۹	۸۶/۰۹	-۴۷/۶۲	۵/۸۹	۷/۶۲	۳۰۶/۵۹
۱۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۹۴/۰۸	۲۷۵/۱۴	-۱۷۳/۲۹	۲/۴۷	۵/۰۶	۹۴/۰۸
۱۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۶۵/۶۳	۲۳۹/۴۷	-۱۴۴/۶۱	۱/۷۵	۴/۱۴	۱۶۵/۶۳
۲۰	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۱۲/۴۴	۷۳/۰۴	-۴۴/۰۶	۲/۸۱	۳/۶۲	۱۱۲/۴۴
۲۱	۳۰	محصولات دارویی	۳۹۳/۸۴	۱۲۳۶/۴۹	-۸۰۹/۷۳	۴/۲۴	۳/۵۷	۳۹۳/۸۴
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۰۷/۰۸	۱۹۸/۵۶	-۱۲۷/۰۳	۱/۹۱	۳/۴۳	۱۰۷/۰۸
۲۳	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۱۹۴/۲۳	۳۱۶/۵۰	-۲۰۴/۲۳	۲/۶۶	۳/۲۸	۱۹۴/۲۳
۲۴	۰۳	ماهپها و قشرداران صدفداران و سایر	۱۶۴/۴۵	۲۹/۹۹	-۱۷/۵۸	۱/۳۳	۲/۳۰	۱۶۴/۴۵

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۵	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده های زیر	۷۸/۹۶	۳۴۴/۲۲	-۲۱۶/۷۰	۲/۴۵	۲/۰۵	۷۸/۹۶
۲۶	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۵۷/۷۴	۲۹۴/۴۸	-۱۹۲/۵۳	۰/۶۶	۱/۲۵	۵۷/۷۴
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۲۷/۰۷	۸۳/۳۶	-۵۳/۴۶	۰/۵۳	۰/۸۲	۲۷/۰۷
۲۸	۱۸	کاکائو و فرآورده های آن	۶۸/۷۲	۲۹۳/۸۸	-۱۸۲/۲۷	۰/۶۵	۰/۶۶	۶۸/۷۲
۲۹	۱۹	فرآورده های غلات، آرد	۴۵/۹۶	۵۵۲/۶۶	-۳۴۲/۱۸	۰/۶۶	۰/۴۵	۴۵/۹۶
۳۰	۲۷	سوخته های معدنی، روغن های معدنی و	۸/۹۳	۸۷۷/۱۳	-۵۷۷/۸۳	۰/۱۲	۰/۲۶	۸/۹۳
۳۱	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۳/۰۲	۲۵/۵۷	-۱۳/۴۳	۰/۰۵	۰/۱۸	۱۳/۰۲
		جمع	۶۰۶۷۸	۴۷۸۳۷	-۲۷۹۰۵	۲۵۵۹	۳۹۵۱	۶۰۶۷۸

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجاد شده برای قرقیزستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران

به صورت زیر است:

۱. الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵ و با سهم ۴۷ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۲. لباس و متفرعات لباس، از کشباف، کد ۶۱ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۳. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۴. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۵. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
- میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قرقیزستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۶۰۶۷۸، ۴۷۸۳۷، ۲۷۹۰۵-، ۲۵۵۹، ۳۹۵۱ و ۶۰۶۷۸ هزار دلار است.

نتایج جدول (۷-۲۲)، نتایج کاهش تعرفه‌های قرقیزستان را در واردات از ایران در سناریو دوم با

کاهش ۶۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قرقیزستان را نشان می‌دهد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

۱. مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۳۶ درصد از کل ایجاد تجارت
۲. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۱۶ درصد از کل ایجاد تجارت
۳. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۱۴ درصد از کل ایجاد تجارت
۴. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۱ درصد از کل ایجاد تجارت
۵. عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها با کد ۳۲ و با سهم ۴ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۲۲): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قرقیزستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	سهام
۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۰۸/۵۶	۲۹/۸۷	۱/۳۰	۱/۰۲	۲۰۷/۲۶	۳۶/۳۰
۲	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۹۳/۸۸	۱۳/۴۵	۰/۹۷	۰/۷۶	۹۲/۹۱	۱۶/۲۷
۳	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۹۸/۷۹	۱۴/۱۵	۱۸/۶۳	۱۴/۶۴	۸۰/۱۶	۱۴/۰۴
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۸۰/۲۳	۱۱/۴۹	۱۷/۹۰	۱۴/۰۷	۶۲/۳۳	۱۰/۹۲
۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۴۹/۶۲	۷/۱۱	۲۹/۲۰	۲۲/۹۵	۲۰/۴۳	۳/۵۸
۶	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوواکتیف	۳۷/۵۶	۵/۳۸	۲۰/۰۴	۱۵/۷۵	۱۷/۵۳	۳/۰۷
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۱۶/۲۳	۲/۳۲	۰/۰۱	۰/۰۰	۱۶/۲۲	۲/۸۴
۸	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۵/۹۱	۲/۲۸	۵/۷۸	۴/۵۵	۱۰/۱۳	۱/۷۷
۹	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۹/۸۰	۱/۴۰	۱/۳۹	۱/۱۰	۸/۴۱	۱/۴۷
۱۰	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات براساس	۸/۸۶	۱/۲۷	۰/۶۴	۰/۵۰	۸/۲۲	۱/۴۴
۱۱	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۲/۶۲	۱/۸۱	۴/۹۹	۳/۹۲	۷/۶۳	۱/۳۴
۱۲	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۸/۶۷	۱/۲۴	۱/۱۸	۰/۹۳	۷/۴۸	۱/۳۱
۱۳	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۵/۱۶	۲/۱۷	۸/۲۸	۶/۵۱	۶/۸۸	۱/۲۰
۱۴	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۷/۶۱	۱/۰۹	۰/۸۰	۰/۶۳	۶/۸۰	۱/۱۹
۱۵	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴/۹۸	۰/۷۱	۰/۱۴	۰/۱۱	۴/۸۴	۰/۸۵
۱۶	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۸/۲۴	۱/۱۸	۵/۱۲	۴/۰۳	۳/۱۲	۰/۵۵
۱۷	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۳/۹۰	۰/۵۶	۲/۲۶	۱/۷۷	۱/۶۴	۰/۲۹
۱۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲/۱۲	۰/۳۰	۰/۵۱	۰/۴۰	۱/۶۱	۰/۲۸
۱۹	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۱/۷۳	۰/۲۵	۰/۲۱	۰/۱۷	۱/۵۲	۰/۲۷
۲۰	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۴/۵۵	۰/۶۵	۳/۱۶	۲/۴۸	۱/۳۹	۰/۲۴
۲۱	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۱/۱۲	۰/۱۶	۰/۲۶	۰/۲۰	۰/۸۷	۰/۱۵
۲۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۰/۸۷	۰/۱۲	۰/۰۴	۰/۰۳	۰/۸۳	۰/۱۵
۲۳	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۲/۰۹	۰/۳۰	۱/۳۰	۱/۰۲	۰/۸۰	۰/۱۴
۲۴	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۰/۸۲	۰/۱۲	۰/۱۴	۰/۱۱	۰/۶۹	۰/۱۲
۲۵	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳/۰۰	۰/۴۳	۲/۳۲	۱/۸۲	۰/۶۸	۰/۱۲
۲۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۱/۳۰	۰/۱۹	۰/۶۷	۰/۵۲	۰/۶۴	۰/۱۱
		جمع	۶۹۸	۱۰۰	۱۲۷	۱۰۰	۵۷۱	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات قرقیزستان از ایران به

صورت زیر است:

۱. عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها با کد ۳۲ و با سهم ۲۳ درصد از کل انحراف تجارت
۲. صابونها، مواد آلی تانسوواکتیف با کد ۳۴ و با سهم ۱۶ درصد از کل انحراف تجارت
۳. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱۵ درصد از کل انحراف تجارت

۴. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۴ درصد از کل انحراف تجارت

۵. فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۷ درصد از کل انحراف تجارت
با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و همچنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۲۳) تغییرات در صادرات ایران به قرقیزستان را در سناریو اول (کاهش ۶۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۲۳): تغییرات صادرات ایران به قرقیزستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۳۶/۶۱	۲/۱۰	۴۴۵/۱۸	۸۸/۱۴	۲۰۸/۵۶	۲۹/۸۷
۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۲۶۹/۴۰	۱۱/۲۸	۱۳۶۸/۱۹	۷/۷۸	۹۸/۷۹	۱۴/۱۵
۳	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۲۲۰۴/۲۱	۱۹/۵۹	۲۲۹۸/۰۹	۴/۲۶	۹۳/۸۸	۱۳/۴۵
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۲۵۷۷/۲۳	۲۲/۹۱	۲۶۵۷/۴۶	۳/۱۱	۸۰/۲۳	۱۱/۴۹
۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۱۲۶۰/۵۰	۱۱/۲۰	۱۳۱۰/۱۲	۳/۹۴	۴۹/۶۲	۷/۱۱
۶	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسینواکتیف	۶۴۰/۹۲	۵/۷۰	۶۷۸/۴۸	۵/۸۶	۳۷/۵۶	۵/۳۸
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۲۷۲/۳۰	۲/۴۲	۲۸۸/۵۳	۵/۹۶	۱۶/۳۳	۲/۳۲
۸	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۶۲/۲۹	۲/۳۳	۲۷۸/۲۰	۶/۰۷	۱۵/۹۱	۲/۲۸
۹	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۵۶/۷۹	۱/۳۹	۱۷۱/۹۴	۹/۶۷	۱۵/۱۶	۲/۱۷
۱۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۹۲/۲۰	۰/۸۲	۱۰۴/۸۲	۱۳/۶۸	۱۲/۶۲	۱/۸۱
۱۱	۲۷	سوخته‌های معدنی، روغنهای معدنی و	۱۳۹/۰۶	۱/۲۴	۱۴۸/۸۶	۷/۰۵	۹/۸۰	۱/۴۰
۱۲	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۲۰۸/۹۵	۱/۸۶	۲۱۷/۸۱	۴/۲۴	۸/۸۶	۱/۲۷
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۲۲۹/۷۴	۲/۰۴	۲۳۸/۴۱	۳/۷۷	۸/۶۷	۱/۲۴
۱۴	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۵۴/۸۸	۰/۴۹	۶۳/۱۲	۱۵/۰۲	۸/۲۴	۱/۱۸
۱۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۸۵/۴۱	۰/۷۶	۹۳/۰۲	۸/۹۱	۷/۶۱	۱/۰۹
۱۶	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۱۲۸/۱۶	۱۰/۰۳	۱۱۳۳/۱۴	۰/۴۴	۴/۹۸	۰/۷۱
۱۷	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۲۷/۹۱	۰/۲۵	۳۲/۴۵	۱۶/۲۹	۴/۵۵	۰/۶۵
۱۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۵/۵۸	۰/۲۳	۲۹/۴۸	۱۵/۲۴	۳/۹۰	۰/۵۶
۱۹	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۳/۶۸	۰/۲۱	۲۶/۶۸	۱۲/۶۷	۳/۰۰	۰/۴۳
۲۰	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۵۱/۴۱	۰/۴۶	۵۳/۵۲	۴/۱۲	۲/۱۲	۰/۳۰
۲۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۶/۵۳	۰/۱۵	۱۸/۶۲	۱۲/۶۶	۲/۰۹	۰/۳۰
۲۲	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۷۳/۶۵	۰/۶۵	۷۵/۳۸	۲/۳۴	۱/۷۳	۰/۲۵
۲۳	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۱/۱۴	۰/۱۹	۲۲/۴۵	۶/۱۶	۱/۳۰	۰/۱۹
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۳۶/۲۷	۰/۳۲	۳۷/۳۹	۳/۱۰	۱/۱۲	۰/۱۶
۲۵	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۷/۸۴	۰/۱۶	۱۸/۷۱	۴/۸۷	۰/۸۷	۰/۱۲

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۲۶	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۳۷/۸۹	۱/۲۳	۱۳۸/۷۱	۰/۶۰	۰/۸۲	۰/۱۲
جمع			۱۱۲۵۱	۱۰۰	۱۱۹۴۹	۲۶۶	۶۹۸	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به قرقیزستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد صنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) و سهم ۳۰ درصد، شیشه و مصنوعات شیشه‌ای (۷۰) و سهم ۱۴ درصد، میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۱۳ درصد، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹) و سهم ۱۱ درصد و عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تان‌ها (۳۲) و سهم ۷ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قرقیزستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۶۹۸ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط است به مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) با میزان ۲۰۹ هزار دلار است.

جدول (۷-۲۴) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات قرقیزستان از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قرقیزستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده و رفاه جامعه برای قرقیزستان به قرار زیر است:

۱. الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵
۲. لباس و متفرعات لباس، از کشاف، کد ۶۱
۳. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
۴. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴
۵. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷

جدول (۷-۲۴): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قرقیزستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۴۳۱۷۱/۳۲	۵۸۹۹/۰۸	-۵۹۴۹/۱۳	۲۰۱۵/۶۸	۲۸۶۶/۴۳	۴۳۱۷۱/۳۲
۲	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشاف یا	۱۱۴۸۶/۱۱	۳۷۳۹/۹۶	-۴۸۸۸/۷۰	۳۸۲/۶۳	۹۲۶/۴۱	۱۱۴۸۶/۱۱
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۶۹۱۵/۳۸	۳۰۴۴/۷۴	-۴۳۵۷/۲۳	۷۸/۸۸	۲۱۸/۱۰	۶۹۱۵/۳۸
۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴۶۱۰/۰۳	۲۲۰۹/۲۴	-۳۰۱۴/۷۲	۱۹۳/۸۱	۱۹۰/۲۹	۴۶۱۰/۰۳
۵	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۴۶۸۴/۹۰	۲۸۰۳/۸۹	-۳۸۶۲/۵۴	۱۴۶/۸۵	۱۶۶/۶۰	۴۶۸۴/۹۰
۶	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۳۹۳۴/۹۹	۳۵۰۱/۰۴	-۴۹۶۲/۲۵	۸۰/۵۹	۱۶۶/۲۲	۳۹۳۴/۹۹
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۳۶۹/۱۳	۲۲۷۳/۸۶	-۳۱۱۳/۹۹	۹۵/۹۹	۱۰۸/۱۸	۲۳۶۹/۱۳
۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۳۲۷/۹۷	۷۰۰/۵۰	-۹۳۰/۱۹	۶۵/۴۹	۱۰۴/۹۴	۱۳۲۷/۹۷
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۲۹۸۲/۹۵	۱۹۹۰/۰۳	-۲۸۱۳/۹۸	۷۱/۵۴	۹۰/۸۶	۲۹۸۲/۹۵
۱۰	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱۷۸۳/۷۶	۳۵۱/۵۷	-۴۲۲/۷۹	۶۳/۳۵	۸۹/۹۶	۱۷۸۳/۷۶
۱۱	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۱۱۴۴/۳۱	۷۷۴/۸۱	-۱۰۸۷/۹۰	۳۱/۷۱	۵۷/۸۶	۱۱۴۴/۳۱
۱۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۷۸۷/۶۷	۴۶۸/۰۲	-۶۲۷/۵۶	۳۰/۷۶	۴۸/۵۷	۷۸۷/۶۷
۱۳	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۵۵۹/۸۰	۱۴۲/۲۹	-۱۷۱/۹۲	۲۳/۸۹	۳۷/۳۰	۵۵۹/۸۰
۱۴	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۱۶۸/۴۲	۳۸۱/۶۳	-۵۴۷/۸۷	۱۲/۴۲	۲۶/۶۵	۱۱۶۸/۴۲
۱۵	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسئواکتیف	۷۸۶/۱۸	۷۲۰/۳۶	-۱۰۱۶/۸۵	۱۸/۶۱	۲۲/۷۵	۷۸۶/۱۸
۱۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۵۴۵/۳۳	۳۶۹/۷۵	-۵۲۹/۹۲	۹/۸۴	۱۴/۹۰	۵۴۵/۳۳
۱۷	۳۵	مواد البومینوئید، محصولات براساس	۴۵۹/۸۹	۵۹/۳۰	-۷۴/۴۱	۷/۷۴	۱۰/۰۱	۴۵۹/۸۹
۱۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۴۱/۱۲	۱۸۵/۴۵	-۲۶۲/۹۸	۳/۲۵	۶/۶۴	۱۴۱/۱۲
۱۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۴۸/۴۵	۱۶۲/۶۷	-۲۲۱/۴۲	۲/۳۰	۵/۴۴	۲۴۸/۴۵
۲۰	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۶۸/۶۶	۴۹/۶۲	-۶۷/۴۷	۳/۶۹	۴/۷۶	۱۶۸/۶۶
۲۱	۳۰	محصولات دارویی	۵۹۰/۷۶	۸۲۷/۲۵	-۱۲۱۸/۹۷	۵/۵۷	۴/۶۹	۵۹۰/۷۶
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۶۰/۶۱	۱۳۳/۴۱	-۱۹۲/۱۸	۲/۵۱	۴/۵۰	۱۶۰/۶۱
۲۳	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تاننها و	۲۹۱/۳۴	۲۱۲/۳۶	-۳۰۸/۳۷	۳/۵۰	۴/۳۱	۲۹۱/۳۴
۲۴	۰۳	ماهیها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۴۶/۶۸	۲۰/۴۷	-۲۷/۱۰	۱/۷۵	۳/۰۳	۲۴۶/۶۸

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۵	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۱۸/۴۴	۲۳۱/۹۴	-۳۲۸/۹۸	۳/۲۲	۲/۷۰	۱۱۸/۴۴
۲۶	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۸۶/۶۱	۱۹۷/۰۱	-۲۹۰/۰۰	۰/۸۷	۱/۶۴	۸۶/۶۱
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۴۰/۶۱	۵۵/۹۷	-۸۰/۸۴	۰/۷۰	۱/۰۸	۴۰/۶۱
۲۸	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۰۳/۰۷	۱۹۸/۶۴	-۲۷۷/۵۱	۰/۸۶	۰/۸۷	۱۰۳/۰۷
۲۹	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۶۸/۹۵	۳۷۳/۶۴	-۵۲۱/۲۰	۰/۸۷	۰/۵۹	۶۸/۹۵
۳۰	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۱۳/۳۹	۵۸۶/۱۱	-۸۶۸/۸۵	۰/۱۶	۰/۳۵	۱۳/۳۹
۳۱	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۹/۵۳	۱۷/۷۷	-۲۱/۲۲	۰/۰۶	۰/۲۴	۱۹/۵۳
		جمع	۹۱۰۱۶	۳۲۶۸۲	-۴۳۰۵۹	۳۳۵۹	۵۱۸۷	۹۱۰۱۶

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجاد شده برای قرقیزستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

۱. الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵ و با سهم ۴۷ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۲. لباس و متفرعات لباس، از کشفاف، کد ۶۱ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۳. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۴. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
 ۵. رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
- میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قرقیزستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۹۱۰۱۶، ۳۲۶۸۲، ۴۳۰۵۹-، ۳۳۵۹، ۵۱۸۷ و ۹۱۰۱۶ هزار دلار است.

۷-۵-۵- اثر ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران
با توجه به نتایج جدول (۷-۲۵)، در سناریو اول با کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قزاقستان ملاحظه می‌گردد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

۱. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۴۱ درصد از کل ایجاد تجارت
۲. مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۱۶ درصد از کل ایجاد تجارت
۳. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیربا کد ۰۷ و با سهم ۱۲ درصد از کل ایجاد تجارت
۴. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۷ درصد از کل ایجاد تجارت
۵. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۶ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۲۵): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهام	ارزش	سهام	ارزش	سهام
۱	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۹۴۵/۸۵	۳۲/۵۴	۳۱/۴۵	۴/۵۵	۹۱۴/۴۰	۴۱/۲۶
۲	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۵۴/۴۲	۱۲/۱۹	۹/۳۵	۱/۳۵	۳۴۵/۰۸	۱۵/۵۷
۳	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳۱۱/۶۴	۱۰/۷۲	۵۰/۵۹	۷/۳۲	۲۶۱/۰۵	۱۱/۷۸
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۳۲۶/۵۱	۱۱/۲۳	۱۵۵/۹۳	۲۲/۵۸	۱۷۰/۵۸	۷/۷۰
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۸۵/۱۶	۶/۳۷	۶۱/۷۴	۸/۹۴	۱۲۳/۴۲	۵/۵۷
۶	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۹۷/۶۵	۶/۸۰	۹۸/۲۷	۱۴/۲۳	۹۹/۳۸	۴/۴۸
۷	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۱۴۰/۷۸	۴/۸۴	۸۱/۱۲	۱۱/۷۵	۵۹/۶۶	۲/۶۹
۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۷۶/۴۹	۲/۶۳	۴۱/۳۹	۵/۹۹	۳۵/۱۰	۱/۵۸
۹	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۵۹/۸۳	۲/۰۶	۲۴/۸۶	۳/۶۰	۳۴/۹۸	۱/۵۸
۱۰	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۸۱/۰۴	۲/۷۹	۵۴/۱۵	۷/۸۴	۲۶/۸۹	۱/۲۱
۱۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۱/۷۴	۱/۰۹	۷/۴۲	۱/۰۷	۲۴/۳۲	۱/۱۰
۱۲	۶۹	محصولات سرامیکی	۳۷/۶۴	۱/۲۹	۱۵/۸۸	۲/۳۰	۲۱/۷۶	۰/۹۸
۱۳	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۹/۶۰	۰/۶۷	۱/۵۴	۰/۲۲	۱۸/۰۶	۰/۸۲
۱۴	۳۰	محصولات دارویی	۱۷/۵۷	۰/۶۰	۳/۷۷	۰/۵۵	۱۳/۸۱	۰/۶۲
۱۵	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۸/۱۶	۰/۶۲	۴/۵۲	۰/۶۵	۱۳/۶۴	۰/۶۲
۱۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۱/۷۱	۰/۷۵	۹/۰۲	۱/۳۱	۱۲/۶۹	۰/۵۷
۱۷	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۱۸/۴۵	۰/۶۳	۷/۹۵	۱/۱۵	۱۰/۵۱	۰/۴۷
۱۸	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۱۸/۵۴	۰/۶۴	۸/۷۲	۱/۲۶	۹/۸۲	۰/۴۴
۱۹	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴/۴۵	۰/۱۵	۱/۰۱	۰/۱۵	۳/۴۴	۰/۱۶
۲۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۸/۳۴	۰/۲۹	۵/۱۰	۰/۷۴	۳/۲۴	۰/۱۵
۲۱	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۸/۷۴	۰/۳۰	۵/۷۷	۰/۸۴	۲/۹۷	۰/۱۳
۲۲	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات براساس	۵/۰۱	۰/۱۷	۲/۱۳	۰/۳۱	۲/۸۸	۰/۱۳
۲۳	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۵/۵۶	۰/۱۹	۲/۹۵	۰/۴۳	۲/۶۰	۰/۱۲
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۵/۵۰	۰/۱۹	۲/۹۳	۰/۴۲	۲/۵۷	۰/۱۲
۲۵	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۲/۱۴	۰/۰۷	۱/۰۴	۰/۱۵	۱/۱۰	۰/۰۵
۲۶	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲/۶۲	۰/۰۹	۱/۵۴	۰/۲۲	۱/۰۸	۰/۰۵
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۱/۴۶	۰/۰۵	۰/۶۷	۰/۱۰	۰/۷۸	۰/۰۴
۲۸	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۰/۳۲	۰/۰۱	-۰/۱۳	-۰/۰۲	۰/۴۶	۰/۰۲
جمع			۲۹۰۷	۱۰۰	۶۹۱	۱۰۰	۲۲۱۶	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات قزاقستان از ایران به

صورت زیر است:

۱. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۲۳ درصد از کل انحراف

تجارت

۲. نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۱۴ درصد از کل انحراف تجارت

۳. صابونها، مواد آلی تانسئواکتیف با کد ۳۴ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت

۴. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۹ درصد از کل انحراف تجارت

۵. شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل با کد ۰۴ و با سهم ۸ درصد از کل انحراف تجارت
با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و هم‌چنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۲۶) تغییرات در صادرات ایران به قزاقستان را در سناریو اول (کاهش ۴۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۲۶): تغییرات صادرات ایران به قزاقستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۱۹۹۱	۳۹/۰۳	۳۲۹۳۷	۲/۹۶	۹۴۵/۸۵	۳۲/۵۴
۲	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۵۹۲	۵/۶۰	۴۹۴۶	۷/۷۲	۳۵۴/۴۲	۱۲/۱۹
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۸۶۰۴	۱۰/۵۰	۸۹۳۰	۳/۷۹	۳۲۶/۵۱	۱۱/۲۳
۴	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۹۵۱	۲/۳۸	۲۲۶۲	۱۵/۹۸	۳۱۱/۶۴	۱۰/۷۲
۵	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۱۱۶۲۴	۱۴/۱۸	۱۱۸۲۲	۱/۷۰	۱۹۷/۶۵	۶/۸۰
۶	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۰۰۵	۴/۸۹	۴۱۹۱	۴/۶۲	۱۸۵/۱۶	۶/۳۷
۷	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسئواکتیف	۳۳۱۹	۴/۰۵	۳۴۶۰	۴/۲۴	۱۴۰/۷۸	۴/۸۴
۸	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۸۸۲	۱/۰۸	۹۶۳	۹/۱۹	۸۱/۰۴	۲/۷۹
۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۲۵۸۲	۳/۱۵	۲۶۵۹	۲/۹۶	۷۶/۴۹	۲/۶۳
۱۰	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۱۷۵	۱/۴۳	۱۲۳۴	۵/۰۹	۵۹/۸۳	۲/۰۶
۱۱	۶۹	محصولات سرامیکی	۴۶۲	۰/۵۶	۵۰۰	۸/۱۴	۳۷/۶۴	۱/۲۹
۱۲	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۸۸۲	۷/۱۸	۵۹۱۴	۰/۵۴	۳۱/۷۴	۱/۰۹
۱۳	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۱۵۳	۱/۴۱	۱۱۷۵	۱/۸۸	۲۱/۷۱	۰/۷۵
۱۴	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۹۸	۰/۱۲	۱۱۸	۱۹/۹۳	۱۹/۶۰	۰/۶۷
۱۵	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۷۶۵	۰/۹۳	۷۸۴	۲/۴۲	۱۸/۵۴	۰/۶۴
۱۶	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۶۸	۰/۳۳	۲۸۶	۶/۸۹	۱۸/۴۵	۰/۶۳
۱۷	۲۰	فراورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۷۳	۰/۳۳	۲۹۱	۶/۶۵	۱۸/۱۶	۰/۶۲
۱۸	۳۰	محصولات دارویی	۱۲۷۵	۱/۵۶	۱۲۹۲	۱/۳۸	۱۷/۵۷	۰/۶۰
۱۹	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشاف یا	۱۱۲	۰/۱۴	۱۲۱	۷/۷۷	۸/۷۴	۰/۳۰
۲۰	۱۹	فراورده‌های غلات، آرد	۸۴	۰/۱۰	۹۲	۹/۹۳	۸/۳۴	۰/۲۹
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۲۸۱	۰/۳۴	۲۸۷	۱/۹۸	۵/۵۶	۰/۱۹
۲۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۱۶۴	۰/۲۰	۱۷۰	۳/۳۵	۵/۵۰	۰/۱۹

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۲۳	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۲۰۳	۰/۲۵	۲۰۸	۲/۴۷	۵/۰۱	۰/۱۷
۲۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۱	۰/۱۰	۸۶	۵/۴۷	۴/۴۵	۰/۱۵
۲۵	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۵	۰/۰۳	۲۷	۱۰/۶۱	۲/۶۲	۰/۰۹
۲۶	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۳۶	۰/۰۴	۳۸	۶/۰۳	۲/۱۴	۰/۰۷
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۴۲	۰/۰۵	۴۳	۳/۴۸	۱/۴۶	۰/۰۵
۲۸	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۸	۰/۰۳	۲۸	۱/۱۵	۰/۳۲	۰/۰۱
جمع			۸۱۹۵۷	۱۰۰	۸۴۸۶۴	۱۵۸	۲۹۰۷	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به قزاقستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۳۳ درصد، مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) و سهم ۱۲ درصد، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹) و سهم ۱۱ درصد، سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) و سهم ۱۱ درصد و نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک (۲۵) و سهم ۷ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قزاقستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۲۹۰۷ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط است به میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) با میزان ۹۴۶ هزار دلار است.

جدول (۷-۲۷) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات قزاقستان از ایران را در سناریو اول (کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قزاقستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده و رفاه جامعه برای قزاقستان به قرار زیر است:

۱. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
۲. سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳
۳. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
۴. ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء، کد ۸۵

۵. محصولات سرامیکی ، کد ۶۹

جدول (۷-۲۷): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قزاقستان در کدهای دو رقمی (سناریو اول)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۵۳۵۵/۴۱	۵۲۶۶۱/۵۹	-۳۱۲۲۴/۰۱	۱۲۴۱/۹۵	۲۰۴۲/۱۵	۳۵۳۵۵/۴۱
۲	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۴۰۱۷۱/۹۲	۶۸۳۱۱/۹۶	-۳۹۹۶۸/۷۳	۱۶۱۰/۱۳	۱۹۲۴/۶۱	۴۰۱۷۱/۹۲
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۳۶۰۴/۱۶	۳۸۸۱۹/۴۵	-۲۴۱۰۶/۱۸	۴۳۲/۰۷	۱۳۰۷/۷۷	۴۳۶۰۴/۱۶
۴	۸۵	ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۱۸۷۰۸/۲۹	۴۹۷۰۰/۲۵	-۳۰۱۷۷/۷۸	۳۱۷/۴۱	۵۴۷/۲۸	۱۸۷۰۸/۲۹
۵	۶۹	محصولات سرامیکی	۶۶۴۳/۴۷	۸۲۰۴/۶۶	-۴۶۴۷/۳۱	۳۲۶/۷۱	۵۲۳/۵۸	۶۶۴۳/۴۷
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۸۸۹۰/۳۲	۴۷۹۱/۱۴	-۲۵۹۹/۴۸	۲۹۱/۳۵	۵۱۹/۳۵	۸۸۹۰/۳۲
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۸۸۲۳/۸۳	۳۳۶۴/۳۶	-۱۶۶۰/۶۷	۲۶۲/۷۵	۵۱۴/۵۳	۸۸۲۳/۸۳
۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۱۴۲۹/۴۰	۴۵۰۸/۸۷	-۲۶۸۵/۱۰	۱۶۴/۶۴	۴۰۴/۳۵	۱۱۴۲۹/۴۰
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد	۱۲۴۶۲/۶۷	۱۸۹۶۹/۶۵	-۱۱۶۸۶/۲۴	۲۶۵/۸۸	۳۳۱/۳۷	۱۲۴۶۲/۶۷
۱۰	۳۰	محصولات دارویی	۹۴۱۳/۹۰	۱۵۸۰۴/۰۱	-۱۰۱۰۷/۳۸	۱۹۰/۹۷	۲۵۰/۳۲	۹۴۱۳/۹۰
۱۱	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۳۳۴۸/۶۵	۶۳۳۵/۵۲	-۳۶۸۹/۷۰	۱۵۲/۶۱	۲۰/۲۱	۳۳۴۸/۶۵
۱۲	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۴۵۲۹/۶۵	۶۱۵۱/۱۹	-۳۸۴۶/۶۸	۷۸/۱۲	۱۹۸/۱۹	۴۵۲۹/۶۵
۱۳	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۶۳۴۱/۱۲	۵۳۴۸/۷۹	-۳۳۱۱/۸۷	۹۴/۵۸	۱۸۷/۹۳	۶۳۴۱/۱۲
۱۴	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۳۷۸۸/۶۲	۴۶۶۸/۴۲	-۲۶۷۷/۸۱	۱۳۵/۶۰	۱۷۰/۰۲	۳۷۸۸/۶۲
۱۵	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۲۸۰۰/۶۸	۱۶۴۳/۵۸	-۹۲۷/۴۴	۱۰۴/۳۵	۱۳۰/۳۱	۲۸۰۰/۶۸
۱۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۳۷۹۶/۲۱	۷۵۸۶/۲۳	-۴۶۸۸/۳۲	۸۶/۹۶	۱۲۵/۳۱	۳۷۹۶/۲۱
۱۷	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۲۳۴۷/۳۲	۴۴۵۸/۷۳	-۲۴۴۲/۰۸	۵۱/۸۰	۹۸/۳۹	۲۳۴۷/۳۲
۱۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۷۶۶/۲۱	۴۷۳۱/۵۵	-۲۹۰۳/۲۵	۵۲/۸۸	۹۸/۰۳	۱۷۶۶/۲۱
۱۹	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۱۹۵/۱۰	۱۷۰۷/۴۸	-۱۰۲۳/۶۸	۷۷/۴۴	۸۱/۴۳	۲۱۹۵/۱۰
۲۰	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۲۸۸۰/۴۶	۴۹۳/۳۰	-۲۵۲/۴۰	۴۰/۴۷	۷۰/۷۰	۲۸۸۰/۴۶
۲۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۱۴۸۷/۷۵	۱۴۸۳/۷۳	-۸۶۰/۰۳	۴۹/۰۵	۵۴/۷۴	۱۴۸۷/۷۵
۲۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۵۱۷/۱۰	۵۳۲/۴۷	-۲۶۸/۳۹	۴۸/۸۲	۵۱/۲۷	۱۵۱۷/۱۰
۲۳	۰۳	ماهیه‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۱۴۱۸/۰۹	۶۲۵/۰۷	-۳۷۴/۸۶	۱۷/۷۵	۵۰/۱۲	۱۴۱۸/۰۹
۲۴	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۵۶۸/۱۰	۲۷۸۰/۶۹	-۱۵۸۳/۹۸	۲۲/۴۸	۵۰/۰۴	۱۵۶۸/۱۰

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۵	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۰۶۳/۴۶	۹۶۳/۸۴	-۵۸۲/۶۳	۱۷/۴۳	۳۵/۸۲	۱۰۶۳/۴۶
۲۶	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۱۶۱۹/۸۶	۴۲۱۳/۱۲	-۲۵۸۹/۳۳	۳۳/۶۹	۳۲/۷۷	۱۶۱۹/۸۶
۲۷	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۱۰۴۰/۵۹	۴۴۲۵/۸۸	-۲۴۳۱/۲۲	۲۰/۸۹	۲۱/۲۷	۱۰۴۰/۵۹
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۱۱۵۰/۵۲	۱۶۸۶/۰۲	-۱۰۶۰/۲۸	۱۳/۹۹	۱۹/۹۷	۱۱۵۰/۵۲
۲۹	۲۷	سوخته‌های معدنی، روغنهای معدنی و	۹۲۳/۹۷	۷۵۱۵/۹۴	-۴۴۵۴/۱۷	۹/۵۹	۱۴/۲۷	۹۲۳/۹۷
۳۰	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۵۰۶/۶۵	۸۶۹/۷۱	-۵۵۱/۷۹	۵/۰۳	۷/۰۰	۵۰۶/۶۵
۳۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۴۶۱/۸۵	۱۰۵۰/۴۸	-۶۴۸/۲۸	۳/۲۷	۴/۳۵	۴۶۱/۸۵
		جمع	۲۴۲۰۵۵	۳۳۴۴۰۸	-۲۰۰۰۳۱	۶۲۲۱	۱۰۰۶۸	۲۴۲۰۵۵

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجاد شده برای قزاقستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به

صورت زیر است:

۱. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۲. سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۳. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۴. ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء، کد ۸۵ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۵. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قزاقستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۲۴۲۰۵۵، ۳۳۴۴۰۸، ۲۰۰۰۳۱-، ۶۲۲۱، ۱۰۰۶۸ و ۲۴۲۰۵۵ هزار دلار است.

نتایج جدول (۷-۲۸)، نتایج کاهش تعرفه‌های قزاقستان را در واردات از ایران در سناریو دوم با کاهش به میزان ۶۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قرقیزستان را نشان می‌دهد که بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

۱. میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۴۱ درصد از کل ایجاد تجارت
۲. مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز با کد ۶۸ و با سهم ۱۶ درصد از کل ایجاد تجارت
۳. سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۱۲ درصد از کل ایجاد تجارت
۴. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۷ درصد از کل ایجاد تجارت
۵. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۶ درصد از کل ایجاد تجارت

جدول (۷-۲۸): اثرات ایجاد و انحراف تجارت در بازار قزاقستان برای ایران در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	افزایش صادرات		انحراف تجارت		ایجاد تجارت	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	سهم
۱	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۱۴۱۸/۷۱	۳۲/۴۵	۴۷/۱۲	۴/۵۰	۱۳۷۱/۶۰	۴۱/۲۶
۲	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۵۳۱/۹۰	۱۲/۱۷	۱۴/۲۸	۱/۳۶	۵۱۷/۶۲	۱۵/۵۷
۳	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۴۶۸/۷۴	۱۰/۷۲	۷۷/۱۷	۷/۳۶	۳۹۱/۵۷	۱۱/۷۸
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۴۹۲/۰۱	۱۱/۲۵	۲۳۶/۱۴	۲۲/۵۴	۲۵۵/۸۷	۷/۷۰
۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۲۷۹/۴۱	۶/۳۹	۹۴/۲۸	۹/۰۰	۱۸۵/۱۳	۵/۵۷
۶	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۲۹۷/۰۷	۶/۷۹	۱۴۸/۰۰	۱۴/۱۲	۱۴۹/۰۷	۴/۴۸
۷	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۲۱۲/۵۳	۴/۸۶	۱۲۳/۰۴	۱۱/۷۴	۸۹/۴۹	۲/۶۹
۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۱۱۵/۲۵	۲/۶۴	۶۲/۶۰	۵/۹۷	۵۲/۶۴	۱/۵۸
۹	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۹۰/۴۰	۲/۰۷	۳۷/۹۴	۳/۶۲	۵۲/۴۷	۱/۵۸
۱۰	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۲۳/۱۳	۲/۸۲	۸۲/۷۹	۷/۹۰	۴۰/۳۴	۱/۲۱
۱۱	۸۴	رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۴۷/۷۳	۱/۰۹	۱۱/۲۵	۱/۰۷	۳۶/۴۸	۱/۱۰
۱۲	۶۹	محصولات سرمایی	۵۶/۸۹	۱/۳۰	۲۴/۲۵	۲/۳۱	۳۲/۶۴	۰/۹۸
۱۳	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۹/۴۲	۰/۶۷	۲/۳۲	۰/۲۲	۲۷/۱۰	۰/۸۲
۱۴	۳۰	محصولات دارویی	۲۶/۴۰	۰/۶۰	۵/۶۹	۰/۵۴	۲۰/۷۱	۰/۶۲
۱۵	۲۰	فراآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۷/۳۵	۰/۶۳	۶/۸۹	۰/۶۶	۲۰/۴۶	۰/۶۲
۱۶	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۳۲/۷۱	۰/۷۵	۱۳/۶۷	۱/۳۰	۱۹/۰۴	۰/۵۷
۱۷	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۸/۰۱	۰/۶۴	۱۲/۲۵	۱/۱۷	۱۵/۷۶	۰/۴۷
۱۸	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۲۷/۹۴	۰/۶۴	۱۳/۲۱	۱/۲۶	۱۴/۷۲	۰/۴۴
۱۹	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۶/۶۹	۰/۱۵	۱/۵۳	۰/۱۵	۵/۱۶	۰/۱۶
۲۰	۱۹	فراآورده‌های غلات، آرد	۱۲/۵۴	۰/۲۹	۷/۶۸	۰/۷۳	۴/۸۶	۰/۱۵
۲۱	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشباف یا	۱۳/۳۴	۰/۳۱	۸/۸۸	۰/۸۵	۴/۴۶	۰/۱۳
۲۲	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۷/۵۵	۰/۱۷	۳/۲۳	۰/۳۱	۴/۳۲	۰/۱۳
۲۳	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۸/۳۶	۰/۱۹	۴/۴۵	۰/۴۲	۳/۹۱	۰/۱۲
۲۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۸/۳۴	۰/۱۹	۴/۴۹	۰/۴۳	۳/۸۵	۰/۱۲
۲۵	۱۸	کائو و فراآورده‌های آن	۳/۲۳	۰/۰۷	۱/۵۸	۰/۱۵	۱/۶۵	۰/۰۵
۲۶	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۳/۹۵	۰/۰۹	۲/۳۳	۰/۲۲	۱/۶۳	۰/۰۵
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲/۱۹	۰/۰۵	۱/۰۲	۰/۱۰	۱/۱۷	۰/۰۴
۲۸	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۰/۴۹	۰/۰۱	-۰/۲۰	-۰/۰۲	۰/۶۸	۰/۰۲
		جمع	۲۹۰۷	۱۰۰	۶۹۱	۱۰۰	۲۲۱۶	۱۰۰

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات قزاقستان از ایران به

صورت زیر است:

۱. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۲۳ درصد از کل انحراف تجارت

۲. نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۱۴ درصد از کل انحراف تجارت

۳. صابونها، مواد آلی تانسیواکتیف با کد ۳۴ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت

۴. شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۹ درصد از کل انحراف تجارت

۵. شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل با کد ۰۴ و با سهم ۸ درصد از کل انحراف تجارت
با مقایسه سهم هریک از گروه‌های کالایی مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح در صادرات اولیه و هم‌چنین سهم همان گروه‌ها در میزان افزایش صادرات پس از برقراری PTA، میزان اهمیت کالاها در در توسعه صادرات مشخص می‌شود. جدول (۷-۲۹) تغییرات در صادرات ایران به قزاقستان را در سناریو دوم (کاهش ۶۰ درصدی) نرخ‌های تعرفه جهت برقراری PTA نشان می‌دهد:

جدول (۷-۲۹): تغییرات صادرات ایران به قزاقستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد دو رقمی	شرح	صادرات اولیه		صادرات ثانویه		افزایش صادرات	
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	ارزش	درصد
۱	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۱۹۹۱	۳۹/۰۳	۳۳۴۱۰	۴/۴۳	۱۴۱۹	۳۲/۴۵
۲	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۵۹۲	۵/۶۰	۵۱۲۴	۱۱/۵۸	۵۳۲	۱۲/۱۷
۳	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۸۶۰۴	۱۰/۵۰	۹۰۹۶	۵/۷۲	۴۹۲	۱۱/۲۵
۴	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۱۹۵۱	۲/۳۸	۲۴۱۹	۲۴/۰۳	۴۶۹	۱۰/۷۲
۵	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک	۱۱۶۲۴	۱۴/۱۸	۱۱۹۲۱	۲/۵۶	۲۹۷	۶/۷۹
۶	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۰۰۵	۴/۸۹	۴۲۸۵	۶/۹۸	۲۷۹	۶/۳۹
۷	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسیواکتیف	۳۳۱۹	۴/۰۵	۳۵۳۲	۶/۴۰	۲۱۳	۴/۸۶
۸	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۸۸۲	۱/۰۸	۱۰۰۵	۱۳/۹۶	۱۲۳	۲/۸۲
۹	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۲۵۸۲	۳/۱۵	۲۶۹۷	۴/۴۶	۱۱۵	۲/۶۴
۱۰	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۱۷۵	۱/۴۳	۱۲۶۵	۷/۷۰	۹۰	۲/۰۷
۱۱	۶۹	محصولات سرامیکی	۴۶۲	۰/۵۶	۵۱۹	۱۲/۳۱	۵۷	۱/۳۰
۱۲	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۵۸۸۲	۷/۱۸	۵۹۳۰	۰/۸۱	۴۸	۱/۰۹
۱۳	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۱۵۳	۱/۴۱	۱۱۸۶	۲/۸۴	۳۳	۰/۷۵
۱۴	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۹۸	۰/۱۲	۱۲۸	۲۹/۹۱	۲۹	۰/۶۷
۱۵	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۲۶۸	۰/۳۳	۲۹۶	۱۰/۴۶	۲۸	۰/۶۴
۱۶	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۷۶۵	۰/۹۳	۷۹۳	۳/۶۵	۲۸	۰/۶۴
۱۷	۲۰	فراآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۷۳	۰/۳۳	۳۰۱	۱۰/۰۱	۲۷	۰/۶۳
۱۸	۳۰	محصولات دارویی	۱۲۷۵	۱/۵۶	۱۳۰۱	۲/۰۷	۲۶	۰/۶۰
۱۹	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۱۱۲	۰/۱۴	۱۲۶	۱۱/۸۶	۱۳	۰/۳۱

رديف	كد دو رقمي	شرح	صادرات اوليه		صادرات ثانويه		افزايش صادرات درصد
			ارزش	سهم	ارزش	سهم	
۲۰	۱۹	فراآورده‌های غلات، آرد	۸۴	۰/۱۰	۹۶	۱۴/۹۴	۱۳
۲۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۲۸۱	۰/۳۴	۲۸۹	۲/۹۷	۸
۲۲	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۱۶۴	۰/۲۰	۱۷۲	۵/۰۸	۸
۲۳	۳۵	مواد آلومینوئید، محصولات براساس	۲۰۳	۰/۲۵	۲۱۰	۳/۷۲	۸
۲۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۸۱	۰/۱۰	۸۸	۸/۲۳	۷
۲۵	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۵	۰/۰۳	۲۹	۱۶/۰۰	۴
۲۶	۱۸	کاکائو و فراآورده‌های آن	۳۶	۰/۰۴	۳۹	۹/۰۷	۳
۲۷	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۴۲	۰/۰۵	۴۴	۵/۲۵	۲
۲۸	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۲۸	۰/۰۳	۲۹	۱/۷۲	۰/۴۹
جمع			۸۱۹۵۷	۱۰۰	۸۶۳۳۰	۲۳۹	۴۳۷۲

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

با توجه به معیار درصد افزایش صادرات از کل افزایش می‌توان گفت هرچه این شاخص بزرگ‌تر باشد اهمیت آن در توسعه صادرات به قزاقستان بیشتر است، نتایج جدول فوق نشان می‌دهد میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) و سهم ۳۲ درصد، مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز (۶۸) و سهم ۱۲ درصد، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹) و سهم ۱۱ درصد، سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۷) و سهم ۱۱ درصد و نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک (۲۵) و سهم ۷ درصد از کل افزایش صادرات در برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قزاقستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه در اقلام مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح سهم دارند. در این سناریو افزایش صادرات کل برابر است با ۴۳۷۲ هزار دلار است که بیشترین افزایش صادرات مربوط است به میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست (۰۸) با میزان ۱۴۱۹ هزار دلار است.

جدول (۷-۳۰) نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات قزاقستان از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از قزاقستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده و رفاه جامعه برای قزاقستان به قرار زیر است:

۱. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
۲. سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳

۳. رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
۴. ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء، کد ۸۵
۵. محصولات سرامیکی، کد ۶۹

جدول (۷-۳۰): اثرات رفاهی کاهش تعرفه واردات از ایران در بازار قزاقستان در کدهای دو رقمی (سناریو دوم)

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۱	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۵۳۰۳۳/۱۰	۳۵۸۷۶/۳۷	-۴۸۰۰۹/۲۳	۱۶۳۲/۱۶	۲۶۸۲/۵۸	۵۳۰۳۳/۱۰
۲	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۶۰۲۵۷/۸۸	۴۶۶۴۹/۵۴	-۶۱۶۳۱/۱۵	۲۱۱۶/۵۹	۲۵۲۸/۴۱	۶۰۲۵۷/۸۸
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۶۵۴۰۶/۲۴	۲۶۲۲۹/۷۶	-۳۶۶۹۵/۸۷	۵۶۷/۶۳	۱۷۱۸/۰۴	۶۵۴۰۶/۲۴
۴	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۲۸۰۶۲/۴۴	۳۳۷۱۰/۵۶	-۴۶۱۶۷/۴۸	۴۱۷/۲۵	۷۱۹/۵۸	۲۸۰۶۲/۴۴
۵	۶۹	محصولات سرامیکی	۹۹۶۵/۲۱	۵۶۳۶/۴۵	-۷۲۱۵/۵۱	۴۲۹/۴۹	۶۸۷/۶۶	۹۹۶۵/۲۱
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۱۳۳۳۵/۴۸	۳۳۱۵/۶۶	-۴۰۷۴/۹۶	۳۸۲/۹۹	۶۸۱/۶۵	۱۳۳۳۵/۴۸
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۱۳۲۳۵/۷۴	۲۳۵۷/۳۳	-۲۶۶۷/۷۰	۳۴۵/۴۵	۶۷۴/۹۰	۱۳۲۳۵/۷۴
۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۷۱۴۴/۱۰	۳۰۶۹/۷۷	-۴۱۲۴/۲۱	۲۱۶/۲۴	۵۳۰/۵۴	۱۷۱۴۴/۱۰
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد	۱۸۶۹۴/۰۰	۱۲۸۳۸/۱۶	-۱۷۸۱۷/۷۲	۳۴۹/۳۲	۴۳۵/۳۵	۱۸۶۹۴/۰۰
۱۰	۳۰	محصولات دارویی	۱۴۱۲۰/۸۵	۱۰۶۲۲/۳۱	-۱۵۲۸۹/۰۷	۲۵۰/۷۵	۳۲۸/۶۴	۱۴۱۲۰/۸۵
۱۱	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۵۰۲۲/۹۸	۴۳۳۰/۷۹	-۵۶۹۴/۴۳	۲۰۰/۶۴	۲۶۶/۲۹	۵۰۲۲/۹۸
۱۲	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۶۷۹۴/۴۷	۴۱۴۵/۰۳	-۵۸۵۲/۸۴	۱۰۲/۵۷	۲۶۰/۲۸	۶۷۹۴/۴۷
۱۳	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۹۵۱۱/۶۸	۳۶۱۶/۷۰	-۵۰۴۳/۹۶	۱۲۴/۲۳	۲۴۶/۸۰	۹۵۱۱/۶۸
۱۴	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۵۶۸۲/۹۳	۳۱۹۴/۱۹	-۴۱۵۲/۰۴	۱۷۸/۱۹	۲۲۳/۴۵	۵۶۸۲/۹۳
۱۵	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴۲۰۱/۰۲	۱۱۲۸/۷۴	-۱۴۴۲/۲۹	۱۳۷/۰۲	۱۷۰/۹۳	۴۲۰۱/۰۲
۱۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۵۶۹۴/۳۱	۵۱۳۲/۱۵	-۷۱۴۲/۴۰	۱۱۴/۲۷	۱۶۴/۷۱	۵۶۹۴/۳۱
۱۷	۰۴	شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل	۳۵۲۰/۹۸	۳۰۷۳/۰۸	-۳۸۲۷/۷۳	۶۸/۱۸	۱۲۹/۷۲	۳۵۲۰/۹۸
۱۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۶۴۹/۳۱	۳۲۰۵/۰۳	-۴۴۲۹/۷۷	۶۹/۴۹	۱۲۸/۷۸	۲۶۴۹/۳۱
۱۹	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۳۲۹۲/۶۵	۱۱۶۰/۶۳	-۱۵۷۰/۵۳	۱۰۱/۶۶	۱۰۶/۸۸	۳۲۹۲/۶۵
۲۰	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۴۳۲۰/۶۸	۳۴۳/۸۸	-۴۰۱/۸۲	۵۳/۱۸	۹۲/۹۱	۴۳۲۰/۶۸
۲۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۲۲۳۱/۶۳	۱۰۱۵/۰۲	-۱۳۲۸/۷۵	۶۴/۴۷	۷۲/۰۷	۲۲۳۱/۶۳
۲۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۲۷۵/۶۵	۳۷۱/۸۸	-۴۲۸/۹۸	۶۴/۱۴	۶۷/۲۴	۲۲۷۵/۶۵
۲۳	۰۳	ماهیه‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۳۵۲/۱۶	۱۹۰۵/۴۸	-۲۴۵۹/۱۹	۲۹/۵۸	۶۵/۷۲	۲۳۵۲/۱۶
۲۴	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۲۱۲۷/۱۳	۴۲۴/۵۰	-۵۷۵/۴۳	۲۳/۳۱	۶۵/۶۹	۲۱۲۷/۱۳

ردیف	کد	شرح	تغییر در واردات	درآمد تعرفه‌ای جدید	تغییرات درآمد تعرفه‌ای	اضافه رفاه مصرف کننده	رفاه جامعه	اثر کل تجارت
۲۵	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۵۹۵/۱۹	۶۵۴/۱۶	-۸۹۲/۳۱	۲۲/۹۰	۴۷/۰۳	۱۵۹۵/۱۹
۲۶	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۲۴۲۹/۷۹	۲۸۵۲/۹۷	-۳۹۴۹/۴۸	۴۴/۲۸	۴۳/۰۶	۲۴۲۹/۷۹
۲۷	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۱۵۶۰/۸۹	۳۰۵۲/۷۶	-۳۸۰۴/۳۴	۲۷/۵۱	۲۷/۹۸	۱۵۶۰/۸۹
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۱۷۲۵/۷۹	۱۱۳۶/۷۶	-۱۶۰۹/۵۴	۱۸/۳۸	۲۶/۲۳	۱۷۲۵/۷۹
۲۹	۲۷	سوخته‌های معدنی، روغنهای معدنی و	۱۳۸۵/۹۵	۵۰۸۵/۸۳	-۶۸۸۴/۲۸	۱۲/۵۹	۱۸/۷۲	۱۳۸۵/۹۵
۳۰	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۷۵۹/۹۷	۵۸۵/۳۹	-۸۳۶/۱۱	۶/۶۱	۹/۲۰	۷۵۹/۹۷
۳۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۶۹۲/۷۷	۷۱۰/۷۴	-۹۸۸/۰۳	۴/۳۰	۵/۷۲	۶۹۲/۷۷
		جمع	۳۶۳۰۸۳	۲۲۷۴۳۲	-۳۰۷۰۰۷	۸۱۷۵	۱۳۲۲۵	۳۶۳۰۸۳

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

بیشترین تجارت ایجاد شده برای قزاقستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

۶. رأکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۷. سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۸. وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۹. ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء، کد ۸۵ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
۱۰. مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قزاقستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۳۶۳۰۸۳، ۲۲۷۴۳۲، ۳۰۷۰۰۷-، ۸۱۷۵، ۱۳۲۲۵ و ۳۶۳۰۸۳ هزار دلار است.

۶-۷- تعیین لیست کالاهای درخواستی ایران برای دریافت تعرفه ترجیحی

تعیین لیست کالاهای درخواستی ایران از ترکیه برای دریافت تعرفه ترجیحی از این کشورها (کاهش یا حذف تعرفه‌ها در صورت انعقاد یک موافقت‌نامه احتمالی تجارت ترجیحی میان طرفین)، از الگویی که در ذیل معرفی می‌گردد، استفاده خواهد شد.^۱

مطابق این الگو، درگام اول لیست اولیه برای تعیین کالاهای درخواستی ایران از کشور فرضی بر اساس تعیین پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران، مشخص می‌شود. در گام دوم، لیست اولیه حاصل از گام اول، بر اساس یک سری از شاخص‌های تعیین کننده، فیلترگذاری شده که منجر به ارایه حداکثر چهار لیست خواهد شد که این لیست‌های چهارگانه، لیست کالاهای درخواستی ایران از کشور فرضی برای دریافت تعرفه ترجیحی را تشکیل می‌دهند.

۱. طراحی الگو جهت تعیین فهرست کالاهای پیشنهادی ایران برای برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دو جانبه با کشور فرضی، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.

۷-۶-۱- گام اول (تعیین لیست اولیه)

در اولین گام لیست اولیه کالاهای درخواستی ایران از کشور فرضی برای دریافت تعرفه ترجیحی تعیین می‌گردد. در این گام با توجه به اهمیتی که شاخص پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران بر اساس کدهای شش رقمی HS می‌تواند در تعیین میزان گسترش صادرات ایران به کشور فرضی داشته باشد، این شاخص به عنوان شاخص تعیین کننده لیست اولیه انتخاب می‌شود. تعیین کدهای کالایی شش‌رقمی HS که در زمینه آن کدها کشور فرضی از ایران پتانسیل وارداتی دارد (پتانسیل صادراتی ایران به کشور فرضی) بر اساس روش ساده برآورد پتانسیل تجاری انجام می‌پذیرد که روش محاسبه آن در قسمت قبل ارائه گردید.

۱- پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران (پتانسیل صادراتی ایران به کشور فرضی)

با توجه به انتشار آمار صادرات و واردات اغلب کشورهای جهان توسط مرکز تجارت جهانی، این آمار مبنای محاسبات قرار می‌گیرد. جهت محاسبه پتانسیل، از روش ساده برآورد استفاده می‌شود. در این روش، با بررسی کالایی جریان‌های تجارت خارجی هر دو کشور و تعیین اقلام عمده صادراتی و وارداتی آن‌ها، میزان هماهنگی اقلام صادراتی یک کشور با واردات کشور دیگر، تعیین‌کننده پتانسیل تجاری بین آن دو خواهد بود. روش دیگر آن است که با توجه به میزان کنونی مبادلات و نوع کالاهای مبادلاتی، سطح مبادلات آینده پیش‌بینی گردد و در روش سوم تهیه جدولی است که در یک ستون آن اقلام صادراتی یک کشور بر اساس یکی از کدهای طبقه‌بندی بین‌المللی (در این پژوهش، سیستم هماهنگ HS مورد استفاده قرار گرفته است) و در ستون دیگر آن اقلام وارداتی کشور دوم بر اساس همان کد نشان داده می‌شود. سپس در هر ردیف میزان حداقل در بین دو ستون عنوان شده، ستون جدیدی را تشکیل می‌دهد که حداکثر پتانسیل تجاری بین دو کشور را برای هر کالا نشان می‌دهد. همان‌طور که مشهود است نمی‌توان عدد به دست آمده را به عنوان پتانسیل تجاری دو کشور در نظر گرفت ولی می‌توان کل عدد مزبور را به عنوان پتانسیل قلمداد نمود که یا کشور اول صادرات به کشور دوم را جایگزین صادرات به تمام بازارهای هدف پیشین خود نماید و یا ظرفیت تولید داخلی را به میزان دو برابر صادرات گذشته نماید. با توجه به اینکه این اقدام چندان صحیح به نظر نمی‌رسد و یا حداقل در کوتاه‌مدت امکان‌پذیر نیست، پتانسیل معمولی را در حد ضربی از رقم حداکثر پتانسیل

تجاری (۳۰ تا ۵۰ درصد) در نظر می‌گیرند^۱.

مهم‌ترین روش‌های برآورد پتانسیل تجاری بین دو کشور در فوق معرفی شدند. مطمئناً با توجه به نوع هدف مورد نظر از محاسبه برآورد پتانسیل یک روش مناسب‌تر و روش دیگر ممکن است کمتر مناسب باشد. وقتی بحث همکاری‌های اقتصادی و تجاری بین دو یا چند کشور مطرح می‌شود و کشورها قصد دارند بین خود پیمان همکاری اقتصادی و تجاری منعقد نمایند، در اولین گام کشورهای عضو به کاهش موانع تجاری (موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای) یا حذف موانع تجاری فی‌مابین اقدام می‌کنند که در این حالت معمولاً لیستی از کالاها معرفی می‌شوند که کاهش یا حذف موانع تجاری در مورد این لیست از کالاها اعمال می‌گردد.

روش ساده برآورد پتانسیل تجاری، رویه‌ای است که می‌تواند این لیست را در اختیار سیاست‌گذاران قرار دهد. البته ارائه این لیست توسط این روش اولین گام محسوب می‌شود، زیرا در نهایت باید تعیین شود که کاهش تعرفه در مورد هر کالا چه تاثیری روی رفاه خواهد داشت. روش ساده برآورد پتانسیل برای تحقق بخشیدن به این منظور روش مناسبی است، زیرا به‌وسیله آن کالاهای پتانسیل‌دار معین و رقم کل پتانسیل تعیین می‌شود در حالی که مدل جاذبه فقط می‌تواند رقم کل پتانسیل تجاری دو جانبه را ارائه داده و اطلاعاتی در مورد کالاهای پتانسیل‌دار ارائه نمی‌دهد. در این روش، می‌توان پتانسیل صادرات کالایی یک کشور به کشور دیگر یا پتانسیل وارداتی کالایی یک کشور از کشور دیگر را محاسبه نمود. برای محاسبه پتانسیل صادراتی کشور A به کشور B لازم است X_{iwt}^A یا ارزش صادرات کشور A بر اساس کدهای کالایی (i) به جهان (w) برای یک دوره زمانی خاص (t) در اختیار باشد. همچنین لازم است M_{iwt}^B یا ارزش واردات کشور B بر اساس کدهای کالایی از جهان برای دوره زمانی مذکور در اختیار باشد.

بعد از مشخص شدن کدهای کالایی که کشور A صادرکننده و کشور B واردکننده آن کالاها هستند، بر اساس حداقل رقم این دو مولفه، حداکثر پتانسیل (حداکثر میزان ممکن مبادله) مشخص می‌شود:

$$\text{حداکثر پتانسیل صادراتی کشور A به کشور B از کالای } i: \text{Min}(X_{iwt}^A, M_{iwt}^B)$$

^۱. Arnon and et. al (۱۹۹۶)

پتانسیل صادراتی کشور A به کشور B از کالای i: $\text{Min}(X_{iWT}^A, M_{iWT}^B) \times \%25$

با جمع کردن رقم‌های پتانسیل صادراتی کشور A به کشور B در مورد کدهای مختلف کالایی (i: 1, ..., n) میزان کل پتانسیل صادراتی کشور A به کشور B تعیین می‌گردد. برای محاسبه پتانسیل وارداتی کشور A از کشور B نیز باید پروسه مشابهی در جهت عکس طی گردد.

پس از انجام محاسبات لازم، برای تعیین پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران به منظور ارایه لیست اولیه لازم است اقدامات زیر نیز صورت می‌گیرد:

۱- از بین کدهای شش‌رقمی HS لازم است کدهایی که کشور فرضی در ارتباط با آن کدها فاقد پتانسیل وارداتی از ایران است، حذف گردد.

۲- پس از حذف کدهای عنوان شده در بند اول لازم است، از بین کدهای شش‌رقمی HS باقی‌مانده، کدهای کالایی که کشور فرضی در زمینه واردات آن کدها از ایران نرخ تعرفه صفر اعمال می‌کند نیز حذف گردد (با این توجیه که در ارتباط با این کدهای کالایی هیچ مانع تجاری وجود ندارد). لازم به توضیح است که در ارتباط با نرخ تعرفه اعمال شده از طرف کشور فرضی بر واردات از ایران آخرین سال دوره مورد بررسی مبنا قرار خواهد گرفت. با انجام این محاسبات لیست کدهای کالایی شش‌رقمی HS که کشور فرضی در زمینه واردات آن‌ها از ایران پتانسیل دارد (لیست اولیه)، تعیین می‌گردد. این کدهای کالایی از منظر دیگر کالاهایی هستند که ایران در زمینه صادرات آن‌ها به کشور فرضی پتانسیل صادراتی دارد.

۷-۶-۲- گام دوم (تعیین لیست‌های چهارگانه)

گام دوم که همان تعیین لیست‌های چهارگانه درخواستی ایران از کشور فرضی برای دریافت تعرفه ترجیحی است برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با هدف گسترش حجم تجارت بین دو کشور شکل می‌گیرد. دو کشور در چارچوب برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دوجانبه با رویکرد لیست مثبت^۱ با ارایه لیست درخواستی خود به کشور مقابل برای دریافت تعرفه ترجیحی به دنبال هدف کلی گسترش صادرات خود است. حال این هدف کلی می‌تواند به چندین هدف جزئی‌تر شکسته شده و

^۱. Positive List

مطابق اولویت‌های سیاست‌گذار، لیست‌های متعددی که مطابق این اهداف جزئی‌تر می‌توانند ارایه گردند، مورد توجه قرار گیرند. در این چارچوب لیست اولیه با توجه به اهداف مربوط به گسترش صادرات می‌تواند به چهار لیست منتهی گردد و در نهایت کارشناس مذاکره‌ای است که باید با توجه به نوع مذاکره و با توجه به هدف مدنظر خود از هر لیست تعدادی از کالاها را گزینش نماید.

۷-۶-۱- تعیین لیست اول

هدف از تعیین لیست اول، گسترش صادرات کالاهایی است که ایران قبلاً نیز آن کالاها را به کشور فرضی صادر می‌کرده است و یا ایران تجربه حضور در آن بازار را داشته است و تا حدودی مشتریان در آن بازار با کالاهای ایران آشنایی اولیه دارند، و در واقع به دنبال افزایش سهم خود در بازار کشور فرضی است. برای تعیین این کالاها، لازم است شاخص‌های زیر از بین شاخص‌های معرفی شده در قسمت قبل به ترتیب، مبنای انتخاب لیست کالاها قرار گیرند. از بین لیست اولیه (کدهای کالایی با پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران)، کدهای کالایی انتخاب می‌شوند که ایران به کشور فرضی صادرات داشته است (متوسط دوره مورد بررسی) و بقیه کدهای کالایی حذف می‌گردند.

در ادامه از لیست اخیر نیز تنها کدهای کالایی انتخاب می‌شوند که درصد استفاده نشده از پتانسیل صادراتی ایران به کشور فرضی (متوسط دوره مورد بررسی) مثبت باشد. بدین مفهوم که در دنیای واقع تمام یا بخشی از این پتانسیل صادراتی توسط ایران استفاده نشده باشد. در ادامه لازم است این لیست کالاها مرتب‌سازی شده تا اولویت انتخاب کدهای کالایی برای دریافت تعرفه ترجیحی تعیین گردد. این مرتب‌سازی می‌بایست بر اساس منافع باشد که می‌تواند از کاهش تعرفه‌های کشور فرضی نصیب ایران شود که برای این منظور از شاخص ایجاد تجارت به شرح زیر استفاده می‌کنیم:

$$TC = Em \times M \left(\frac{t_1 - t_0}{1 + t_0} \right) \quad (4-7)$$

این شاخص، یک شاخص ترکیبی است که می‌تواند میزان خلق تجارت ناشی از تغییرات تعرفه (کاهش تعرفه) را در ارتباط با هر کد کالایی تعیین نماید.

Em : کشش قیمتی واردات کشور فرضی (کشش قیمتی واردات هر کد کالایی: درصد تغییرات در

مقدار واردات کشور فرضی از ایران در اثر یک درصد تغییر در قیمت کالای وارداتی مزبور است)

M: واردات کشور فرضی از ایران (ارزش واردات کشور فرضی: ارزش واردات کشور فرضی بر اساس کدهای ۶ رقمی HS از جمله شاخص‌های مهمی است که در تبیین وضعیت تقاضای وارداتی کالا کشور فرضی از جهان می‌تواند تصویری کلی ارائه نماید. به نحوی که در ارتباط با هر کالا، هرچه رقم واردات کشور فرضی از جهان بیشتر باشد، می‌توان نتیجه گرفت که احتمال این که این کالا در سبد واردات کشور فرضی (در صورتی که ایران صادرات داشته باشد) از ایران قرار گیرد، بیشتر از سایر کالاها است)

$$\frac{t_1 - t_0}{1 + t_0}: \text{تغییرات قیمتی کالا در اثر کاهش تعرفه}$$

t_0 : تعرفه اولیه و درصد کاهش تعرفه‌ها بر اساس مفاد موافقت‌نامه ترجیحات تجاری

میزان خلق تجارت برای هر کد کالا، می‌تواند نشان‌دهنده منافع حاصل از کاهش تعرفه در ارتباط با آن کد کالا برای ایران باشد، پس این لیست، بر اساس ارزش بیشتر به کمتر برای شاخص ایجاد تجارت هر کد کالا مرتب می‌گردد.

۷-۶-۲-۲- تعیین لیست دوم

این لیست را می‌توان توسعه بازار جدید برای صادرات بالفعل به بازاری بالفعل نامید. زیرا هدف لیست دوم یافتن بازار جدید برای کالاهایی است که ایران در صدور آن کالاها دارای مزیت نسبی صادراتی است و کشور فرضی نیز در واردات آن دارای مزیت وارداتی است. هر چند طی دوره مورد بررسی ایران به کشور فرضی در زمینه این کالا صادرات نداشته، ولی کاهش تعرفه‌ها شاید بتواند به خلق بازار جدید برای این کدهای کالایی کمک نماید. مراحل زیر جهت انتخاب فهرست دوم (B) مد نظر قرار می‌گیرد: از بین کدهای کالایی موجود در لیست اولیه (گام اول) کالاهایی انتخاب می‌شوند که ایران به کشور فرضی صادرات (متوسط دوره مورد بررسی) نداشته است و بقیه کدهای کالایی حذف می‌گردند. سپس از بین این کالاها، کدهایی انتخاب می‌شوند که ایران در زمینه صادرات آن کالاها دارای مزیت نسبی صادراتی (متوسط دوره مورد بررسی) است. در ادامه از بین این کدهای کالاها نیز تنها کالاهایی انتخاب می‌گردند که کشور فرضی در واردات آن کالاها دارای مزیت وارداتی (متوسط دوره مورد بررسی) است. مرتب‌سازی لیست دوم: پس از تهیه لیست دوم لازم است این لیست مرتب‌سازی گردد. همانند لیست اول لازم است این مرتب‌سازی بر پایه یک مبنای مناسب صورت پذیرد. اما مبنای این مرتب‌سازی به علت عدم وجود جریان واقعی تجارت بین ایران و کشور فرضی نمی‌تواند شاخص ایجاد

تجارت باشد. برای رفع این مشکل و از آن جهت که هدف تنها رتبه‌بندی و مرتب‌سازی لیست دوم است از یک شاخص جایگزین استفاده شد، به نحوی که در محاسبه این شاخص جایگزین به جای میزان واقعی واردات کشور فرضی از ایران (متوسط پنج سال) به‌عنوان یک متغیر جایگزین از ارزش پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران (متوسط سه سال) استفاده خواهد شد و سپس لیست دوم بر اساس ارزش بیشتر به کمتر محاسبه شده برای این شاخص مرتب می‌گردد. شاخص ترکیبی جایگزین ایجاد تجارت به صورت زیر مورد استفاده قرار می‌گیرد:

$$TC = Em \times Pot \left(\frac{t_1 - t_0}{1 + t_0} \right) \quad (5-7)$$

در این رابطه متغیرهای مبنای محاسبه به قرار زیر می‌باشند:

Em: کشش قیمتی واردات کشور فرضی (آخرین سال)

Pot: ارزش پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران (متوسط سالانه در طی سه سال)

t_1 : تعرفه جدید بر اساس مفاد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی

t_0 : تعرفه اولیه کشور فرضی بر واردات از ایران (آخرین سال)

۶-۲-۳- تعیین لیست سوم

هدف لیست سوم، خلق بازار در کشور فرضی برای کالاهایی است که ایران در صدور آن کالاها دارای مزیت نسبی صادراتی است ولی کشور فرضی در واردات آن دارای مزیت وارداتی نمی‌باشد. زیرا برقراری تعرفه ترجیحی و کاهش قیمت نسبی کالا ممکن است باعث ایجاد زمینه مصرف آن کد کالا در کشور فرضی گردد که پیامد آن خلق بازار در نتیجه صادرات این کالا از ایران به کشور فرضی است. برای تعیین این کالاها از بین شاخص‌های معرفی شده در فصل قبل شاخص‌های زیر لازم است مورد توجه قرار گیرند. از بین کدهای کالایی موجود در لیست اولیه (گام اول)، کدهای کالایی انتخاب می‌شوند که ایران به کشور فرضی صادرات نداشته است. سپس از بین این کدها، تنها کدهای کالایی انتخاب می‌شوند که ایران در زمینه صادرات آن کالاها دارای مزیت نسبی صادراتی است. در ادامه از بین کدهای انتخابی تا این مرحله، تنها کالاهایی مد نظر قرار می‌گیرند که کشور فرضی در واردات آن کالاها مزیت وارداتی ندارد. مرتب‌سازی لیست سوم، سپس این لیست بر اساس ارزش محاسبه شده

برای شاخص جایگزین ایجاد تجارت از رابطه (۷-۱۳) استفاده می‌گردد. این رابطه نشان دهنده تجارت است و از بیشتر به کمتر مرتب می‌گردد. در این رابطه متغیرهای زیر مبنای محاسبه قرار می‌گیرند:

- کشش قیمتی واردات کشور فرضی (آخرین سال)

- ارزش پتانسیل وارداتی کشور فرضی از ایران (متوسط سالانه در طی سه سال)

- تغییرات قیمتی کالا در اثر کاهش تعرفه

- تعرفه اولیه کشور فرضی بر واردات از ایران (آخرین سال) و درصد تغییر تعرفه بر اساس مفاد

موافقت نامه تجارت ترجیحی که این لیست را می‌توان توسعه بازار جدید برای صادرات بالقوه به بازاری بالفعل نامید.

۷-۶-۲-۴- تعیین لیست چهارم

هدف لیست چهارم گزینش کالاهایی است که ایران در زمینه صادرات آنها مزیت نسبی صادراتی (متوسط ۳ سال) ندارد. ولی بررسی روند دوره (دوره مورد بررسی) نشان می‌دهد که مزیت نسبی صادراتی رشد مثبت داشته و در آخرین سال دوره این مزیت بزرگتر یا مساوی یک شده است. یعنی ایران به سوی مزیت دار شدن این کالا در حرکت است. در نظر گرفتن این کدهای کالایی در موافقت نامه تجارت ترجیحی و دریافت ترجیح از کشور فرضی باعث ایجاد بازار جدید برای صادرات این محصول و کمک به مزیت دار شدن این گروه کالاها خواهد کرد. برای تعیین این کالاها شاخص‌های زیر از بین شاخص‌های معرفی شده لازم است مورد توجه قرار گیرند:

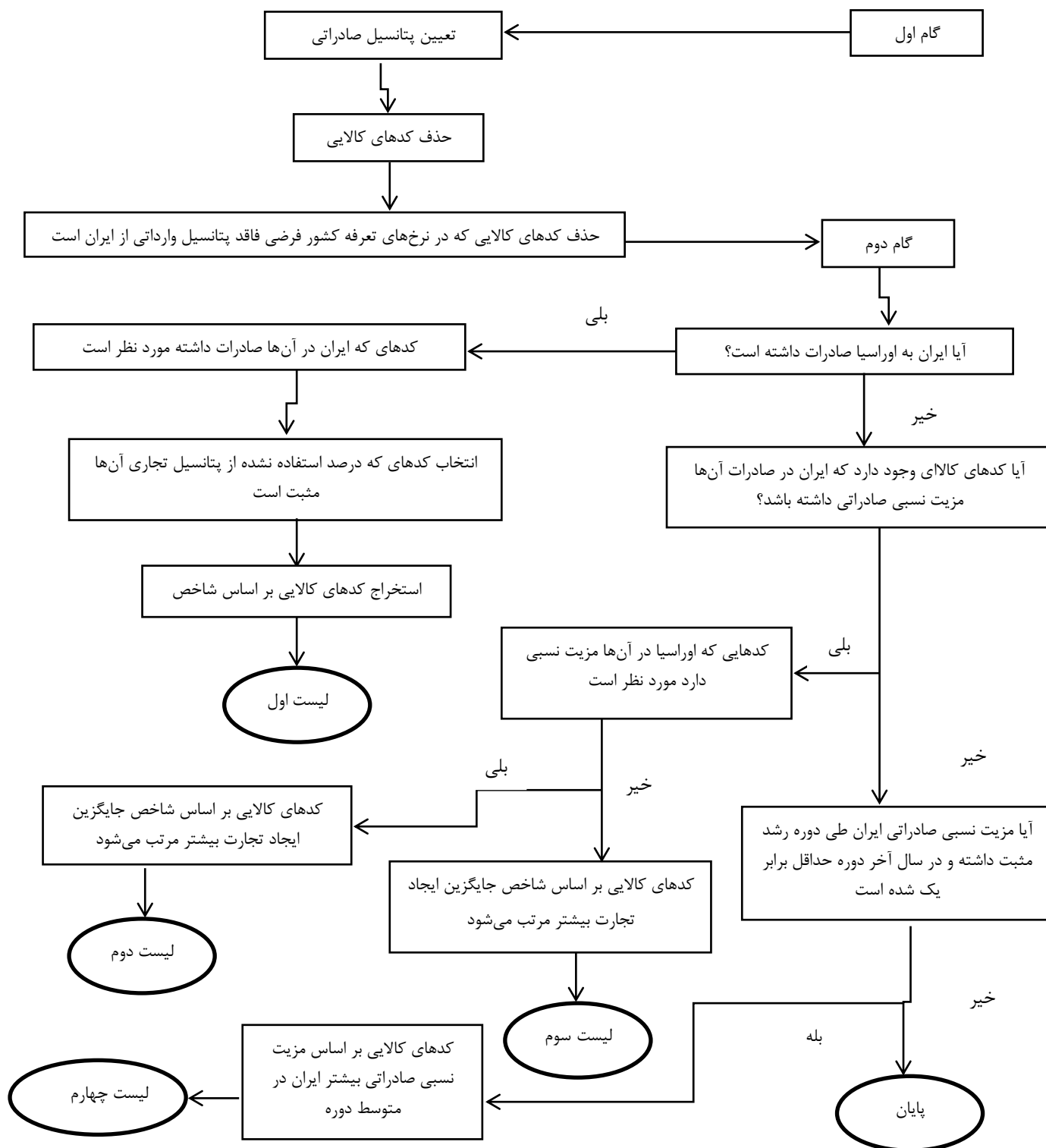
از بین کالاهای لیست اولیه کدهای کالایی انتخاب می‌شوند که ایران به کشور فرضی صادرات (متوسط دوره مورد بررسی) نداشته است.

سپس از این بین، کالاهایی انتخاب می‌شوند که ایران در زمینه صادرات آن کالاها مزیت نسبی صادراتی (متوسط دوره مورد بررسی) کمتر از یک را داراست، در حالی که مزیت نسبی صادراتی ایران در ارتباط با آن کد کالایی، طی دوره مورد بررسی رشد مثبت داشته است، به شرط آن که مقدار عددی مزیت نسبی آن کالا در سال آخر دوره مورد بررسی بزرگتر یا مساوی یک باشد. در ادامه از بین این کالاها نیز تنها کدهای کالایی مد نظر قرار می‌گیرند که کشور فرضی در واردات آن کالاها دارای مزیت وارداتی است. مرتب‌سازی این لیست بر اساس مزیت نسبی صادراتی ایران در سال آخر دوره

مورد بررسی انجام می‌شود. به نحوی که این لیست بر اساس ارزش مزیت نسبی کدهای کالایی موجود در این لیست از بیشتر به کمتر مرتب می‌گردد.

همان‌طور که در تعیین لیست‌های چهارگانه فوق مشخص است، تعیین این لیست‌های چهارگانه درخواستی ایران برای دریافت تعرفه ترجیحی با اهداف متفاوتی در چارچوب کلی توسعه صادرات شکل گرفته است و به کارشناسان این اجازه را می‌دهد که با توجه به نوع مذاکره برای برقراری تعرفه ترجیحی و با توجه به هدف مد نظر خود از هر یک از این لیست‌ها تعدادی از کالاها را گزینش نماید. در ادامه الگوریتم تعیین لیست چهارگانه درخواستی ایران از کشور فرضی آورده شده است.

الگوریتم دستیابی به لیست دریافت تعرفه‌های ترجیحی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا (چهار لیست)

نمودار (۷-۱): الگوریتم انتخاب کالاهای صادراتی ایران برای دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا

برای تعیین فهرست درخواستی ایران برای دریافت تعرفه ترجیحی از اتحادیه اقتصادی اوراسیا لازم است دو گام عملی برداشته شود؛ در گام نخست، با توجه به پتانسیل وارداتی اوراسیا از ایران و نرخهای تعرفه اعمالی اوراسیا بر واردات از ایران طی دوره ۱۸-۲۰۱۶، اقلام مشمول شروط مورد نظر انتخاب می‌شوند که این فرآیند شامل سه مرحله زیر خواهد بود:

۱- تعیین پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران؛ در این قسمت پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران بدست می‌آید، کدهای تعرفه‌ای شش رقمی HS صادرات ایران به جهان در سال‌های مورد بررسی (۲۰۱۸-۲۰۱۶) در نظر گرفته می‌شود، هم‌چنین بر اساس همان کدها، میزان واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا از جهان طی همان دوره مد نظر قرار گرفته و حداقل مقدار دو متغیر فوق، حداکثر پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران را در هر سال نشان می‌دهد. از این پس به‌جز در مواردی که ذکر می‌شود، متوسط پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران طی دوره مزبور مبنای عمل و بررسی خواهد بود. اما با توجه به آن‌که اختصاص دادن همه صادرات ایران به جهان از یک کالا به صادرات به اتحادیه اقتصادی اوراسیا منطقی و عملی نیست (هم‌چنین با توجه به آن‌که اختصاص دادن همه واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا از جهان از یک کالا به واردات از ایران منطقی و عملی نیست)، سهمی معادل یک چهارم از حداکثر پتانسیل، به‌عنوان پتانسیل (ظرفیت بالقوه) واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران در نظر گرفته می‌شود.

۲- حذف کدهای فاقد پتانسیل (متوسط پتانسیل در دوره مورد نظر صفر نباشد).

۳- حذف کدهایی که نرخ تعرفه اعمالی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران صفر بوده است (انتخاب کدهای کالایی که نرخ تعرفه آنها مثبت باشد).

در گام اول برای اتحادیه اقتصادی اوراسیا ۸۷۲ قلم کد کالای شش‌رقمی HS مشخص شدند و کدهای تعرفه‌ای که از این گام به‌دست می‌آیند مبنای انتخاب فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی خواهد بود.

در گام دوم با توجه به کدهای به‌دست آمده از گام اول، فهرست‌هایی سه‌گانه به‌شرح ذیل به‌دست می‌آیند که پیشنهاد این فهرست‌ها به‌ترتیب ارائه شده در این پژوهش می‌تواند منافع بیشتری را برای ایران، تامین نماید:

فهرست اول

از بین کدهای انتخابی گام اول، کدهایی مورد توجه قرار می‌گیرند که ایران در طی دوره مورد نظر (متوسط دوره) به اتحادیه اقتصادی اوراسیا صادرات داشته است (انتخاب کدهایی که درصد استفاده نشده از پتانسیل تجاری مثبت بوده است). میزان استفاده نشده از پتانسیل تجاری با کسر صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا از پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران به دست می‌آید و درصد استفاده نشده از پتانسیل تجاری نیز از تقسیم باقیمانده فوق بر پتانسیل وارداتی اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران حاصل می‌شود. این فهرست بر اساس ارزش محاسبه شده برای شاخص ایجاد تجارت از بیشتر به کمتر مرتب می‌گردد.

شاخص ایجاد تجارت به شکل ذیل محاسبه می‌گردد^۱.

$$TC_{ij} = \Delta M_{ij} = E_{mij} \times M_{ij} \times \frac{T_{ij1} - T_{ij0}}{1 + T_{ij0}} \quad (6-7)$$

که در آن $TC_{ij} = \Delta M_{ij}$ میزان ایجاد تجارت، E_{mij} کشش تقاضای واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای کالایی خاص، M_{ij} ارزش واردات کالای مزبور توسط اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ایران و نرخ تعرفه کالا پیش از برقراری موافقتنامه (T_{ij0}) و پس از برقراری موافقت نامه (T_{ij1}) می‌باشند. در این قسمت نرخ تعرفه پس از برقراری موافقت نامه ۶۰ درصد کمتر از مقدار آن در پیش از برقراری موافقت نامه در نظر گرفته شده است.

فهرست دوم

از بین کدهای انتخابی گام اول، کدهایی برگزیده می‌شوند که ایران در طی دوره مورد بررسی (متوسط دوره) به اتحادیه اقتصادی اوراسیا صادرات نداشته است. از این بین کدهایی انتخاب می‌شوند که ایران در زمینه صادرات آنها به جهان دارای مزیت نسبی صادراتی است، در ادامه از بین این کدها، کدهایی انتخاب می‌شوند که اتحادیه اقتصادی اوراسیا در واردات آنها دارای مزیت نسبی وارداتی است.

این فهرست بر اساس ارزش محاسبه شده برای شاخص جایگزین ایجاد تجارت از بیشتر به کمتر

۱. عابدین مقانکی، محندرضا و همکاران. پیامدهای بازگانی برقراری ترتیبات تجاری ترجیحی میان ایران و کشورهای عربی. موسسه مطالعات و پژوهشهای بازرگانی. ۱۳۸۴. تهران.

مرتب می‌گردد. منظور از شاخص جایگزین تجارت، شاخصی است با ظاهری شبیه به شاخص ایجاد تجارت که به جای واردات از پتانسیل وارداتی استفاده می‌شود. از این شاخص تنها برای رتبه‌بندی کالاها استفاده شده است.

فهرست سوم

از بین کدهای حاصل از انجام گام اول، کدهایی انتخاب می‌شوند که ایران در طی دوره مورد بررسی (متوسط دوره) به اتحادیه اقتصادی اوراسیا صادرات نداشته است، از این بین کدهایی انتخاب می‌شوند که ایران در زمینه صادرات آنها دارای مزیت نسبی صادراتی است و اتحادیه اقتصادی اوراسیا در واردات آنها دارای مزیت نسبی وارداتی نیست بدست می‌آید، این فهرست براساس ارزش محاسبه شده برای شاخص جایگزین ایجاد تجارت از بیشتر به کمتر مرتب می‌گردد.

فهرست چهارم

فهرست چهارم کدهای که در طی دوره ۲۰۱۵-۲۰۱۸ مزیت نسبی صادراتی آنها رشد داشته است را نشان می‌دهد.

جدول (۷-۳۱): فهرست پیشنهادهای کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست اول)

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۱	۱	۰۷۰۷۰۰	خیار و خیار ترشی، تازه یا سرد کرده	۱,۰۸	۵۹۰۰۳	۱۳,۱۳	۳۵۴۹۵
۲	۱	۳۱۰۲۳۰	- نیترات آمونیم، حتی محلول در آب (از کودهای معدنی یا شیمیائی، از ته)	۱۳,۳۹	۳۷۵۸	۶,۵	۲۶۱۱۷
۳	۱	۰۷۰۴۱۰	- گل کلم و گل کلم بروکولی (brokoli) تازه یا سرد کرده	۵,۷۳	۵۹۵۰	۱۱	۱۸۷۵۸
۴	۱	۲۵۲۲۱۰	- آهک زنده	۴۱,۷۶	۸۳۹	۵	۱۷۵۲۴
۵	۱	۰۸۰۶۲۰	- انگور، خشک کرده	۰,۹۹	۲۴۰۴۰	۳,۳۳	۱۰۹۵۶
۶	۱	۰۸۰۴۱۰	- خرما، تازه، یا خشک کرده	۰,۹۲	۲۰۷۴۴	۵	۹۵۲۹
۷	۱	۲۵۲۳۲۹	- سیمان پرتلنه حتی رنگ شده غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۵۲۳,۲۱	۰,۸۶	۱۹۶۴۱	۳	۷۵۹۶
۸	۱	۰۳۰۲۱۱	- قزل آلا (قزل آلائی قهوه‌ای، قزل آلائی رنگین کمان استیل هد، قزل آلائی کاتروت ساحلی، قزل آلائی طلائی شاخه جنوبی رودخانه کرن، سالمو گیلا)، تازه یا سرد کرده، به‌استثنای فیله ماهی و سایر قسمتهای گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳,۰۴	۹۵,۱۹	۱۷۵	۳	۷۴۸۲
۹	۱	۶۸۰۲۹۳	- سنگ خارا (گرانیت) (به‌استثنای سنگ لوح) و اشیاء ساخته شده از این سنگها، غیر از سنگهای شماره ۶۸,۰۱ و سنگها و اشیاء مشمول شماره ۶۸۰۲,۲۳	۱۰,۴۵	۹۴۱	۱۰	۵۳۶۴
۱۰	۱	۰۸۰۶۱۰	- انگور، تازه	۰,۹۷	۹۹۲۳	۵	۴۸۰۸
۱۱	۱	۰۷۰۹۶۰	- فلفل فرنگی از نوع (capsicum) یا از نوع (pimenta)، تازه، سرد کرده	۱,۳۷	۵۸۲۹	۱۰,۲	۴۳۷۷
۱۲	۱	۲۵۲۲۲۰	- آهک آبدیده (آهک مرده)	۱۴,۸۵	۵۶۲	۵	۴۱۷۱
۱۳	۱	۰۷۰۲۰۰	- گوجه فرنگی، تازه یا سرد کرده	۰,۳۱	۲۲۰۰۰	۱۲,۵	۳۷۳۵
۱۴	۱	۷۳۰۸۹۰	- اسکلت فلزی و اجزاء و قطعات آن (مثلاً دریچه مهار آب، پایه، ستون، سقفی، سوله، پشت دری نرده، از چدن، آهن یا از فولاد، به‌استثنای ساختمانهای پیش ساخته، شماره ۹۴,۰۶؛ صفحه، میله، پروفیل، لوله و همانند) از چدن، آهن یا از فولاد	۱,۱۱	۶۱۰۰	۷,۳۸	۳۵۷۵
۱۵	۱	۲۸۰۶۱۰	- لرورهیدرز (اسید کلریدریک)	۱۷,۰۰	۴۱۸	۵	۳۵۵۳

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۱۶	۱	۳۹۰۲۱۰	- پلی پروپیلن، باشکال ابتدائی	۱,۲۸	۵۰۲۵	۶,۵	۳۳۴۶
۱۷	۱	۳۹۰۱۱۰	- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از ۹۴/۰ باشکال ابتدائی	۰,۷۵	۸۸۴۲	۳,۲۵	۳۰۴۹
۱۸	۱	۰۷۰۴۹۰	- کلم، گل کلم، کلم پیچ، کلم قمری و محصولات همانند از نوع (brassica) غیر از موارد مشمول ردیف های فرعی ۰۷۰۴,۱۰ و ۰۷۰۴,۲۰، تازه یا سرد کرده	۰,۶۹	۷۴۵۶	۱۲,۳۳	۲۸۷۴
۱۹	۱	۳۹۰۱۹۰	- پلیمرهای اتیلن، باشکال ابتدائی (غیر از موارد مشمول شماره های فرعی ۳۹۰۱,۱۰، ۳۹۰۱,۲۰، ۳۹۰۱,۳۰)	۱,۱۴	۴۸۸۳	۳,۲۵	۲۵۴۳
۲۰	۱	۲۷۱۳۲۰	- قیر نفت	۰,۴۹	۱۰۳۰۴	۵	۲۵۲۰
۲۱	۱	۳۹۰۱۲۰	- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۹۴/۰ یا بیشتر، باشکال ابتدائی	۰,۵۳	۹۷۷۰	۴,۳۳	۲۵۰۹
۲۲	۱	۲۷۱۳۹۰	- تفاله های نفت یا روغن حاصل از مواد معدنی قیری غیر از موارد مشمول شماره های فرعی ۲۷۱۳,۱۱ و ۲۷۱۳,۱۳	۱۲,۴۰	۳۸۰	۵	۲۳۵۴
۲۳	۱	۸۶۰۹۰۰	کانتینرها (از جمله کانتینرها برای ترابری سیالات) مخصوصاً طراحی شده و تجهیز شده برای هر نوع وسیله حمل و نقل	۱۷,۷۱	۲۴۶	۹	۲۳۵۳
۲۴	۱	۰۷۰۵۱۱	- کاهو کروی (سالادی)، تازه یا سرد کرده	۰,۵۹	۶۷۷۴	۱۵	۲۲۴۸
۲۵	۱	۲۰۰۷۹۹	- - مربا، زله، مارلاد (MARMELADE)، پوره و خمیر میوه که بوسیله پختن بدست آمده، با یا بدون افزودن قند یا سایر مواد شیرین کننده از میوه ها غیر از مرکبات	۱,۰۳	۳۸۴۲	۸,۵۹	۲۱۲۱
۲۶	۱	۰۸۰۷۱۱	هندوانه	۰,۹۱	۴۶۳۰	۵	۲۱۰۱
۲۷	۱	۷۲۱۰۴۹	- محصولات تخت نورد شده، از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج، با بهنای ۶۰۰ میلیمتر یا بیشتر غیر از شکل کنگره ای، آبکاری شده یا اندود شده با روی غیر از طریقه الکترولیت	۰,۸۲	۵۸۳۰	۲,۵	۲۰۵۱
۲۸	۱	۳۹۰۴۱۰	- پلی کلرور وینیل، مخلوط نشده با سایر مواد	۳,۷۸	۱۱۴۶	۳,۲۵	۱۹۸۷
۲۹	۱	۲۵۰۸۱۰	- نیتونیت	۵,۹۷	۶۶۴	۵	۱۹۸۱

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۳۰	۱	۳۴۰۱۱۹	-- صابونها به اشکال غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۳۳۰۱،۱۱	۴,۸۲	۷۷۳	۶,۵	۱۹۳۷
۳۱	۱	۶۸۰۲۲۱	-- سنگ مرمر، تراورتن، رخام (Alabaster) و اشیاء ساخته شده از این سنگها که فقط بریده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۱,۶۱	۲۱۷۳	۱۰	۱۹۱۰
۳۲	۱	۰۷۰۳۲۰	-- سیر، تازه یا سرد کرده	۱,۰۸	۲۸۷۳	۱۰	۱۶۹۷
۳۳	۱	۲۷۱۲۲۰	-- موم پارافین دارای کمتر از ۰,۷۵ درصد وزنی روغن	۹,۵۷	۳۱۷	۵	۱۵۱۷
۳۴	۱	۳۹۱۵۹۰	-- آخال، دم قیچی و خرده ریز از مواد پلاستیکی (غیر از موارد مشمول شماره های فرعی ۳۹۱۵،۱۰ و ۳۹۱۵،۲۰ و ۳۹۱۵،۳۰)	۱۲,۳۰	۲۴۶	۵	۱۵۱۱
۳۵	۱	۸۷۱۶۳۱	تریلرهای تانکر دار و نیمه تریلرهای تانکر دار برای حمل و نقل کالا	۶,۳۰	۴۳۰	۱۲,۵	۱۵۰۴
۳۶	۱	۱۹۰۱۹۰	-- فرآورده های غذایی از آرد، زبره، نشاسته، فکول یا از عصاره مالت که فاقد پودر کاکائو بوده یا کمتر از ۵۰ درصد وزنی پودر کاکائو داشته که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد.	۰,۷۰	۳۵۰۱	۱۲,۵	۱۳۶۲
۳۷	۱	۰۴۰۲۱۰	-- شیر و خامه شیر، غلیظ شده یا به ان قند یا سایر مواد شیرین کننده اضافه شده، به شکل پودر، به شکل دانه (garanul) یا هر شکل جامد دیگر، که میزان مواد چرب آن از لحاظ وزن بیشتر از ۱,۵ درصد نباشد	۰,۷۲	۳۲۸۱	۱۵	۱۳۲۵
۳۸	۱	۲۵۰۹۰۰	گل سفید	۱,۶۴	۱۵۶۶	۵	۱۲۸۱
۳۹	۱	۷۲۰۹۱۶	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج به ضخامت بیش از ۱ میلیمتر ولی کمتر از ۳ میلیمتر	۲۵,۲۰	۹۹	۵	۱۲۴۷
۴۰	۱	۷۲۰۸۳۶	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج به ضخامت بیشتر از ۱۰ میلیمتر	۱۲۲,۲۸	۲۰	۵	۱۲۴۳
۴۱	۱	۲۱۰۶۹۰	-- فرآورده های غذایی که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۱۰۶،۱۰)	۰,۹۱	۲۴۴۷	۹,۲۵	۱۲۰۱

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۴۲	۱	۳۲۰۸۱۰	- رنگها (Paints) و ورنی‌ها بر اساس پلی‌استرها، دیسپرسه یا حل شده در محیطی غیر آبی، محلولهای مشخص شده در یادداشت ۴ این فصل	۰,۹۰	۲۶۴۱	۵	۱۱۸۶
۴۳	۱	۳۴۰۲۲۰	- فرآورده‌های تانسیو اکتیف، فرآورده‌ها برای شستشو (همچنین فرآورده‌های کمکی برای شستشو) و فرآورده‌های تمیز کردن، حتی دارای صابون غیر از آنهایی که مشمول شماره ۳۴,۰۱ می‌باشند، بسته‌بندی شده برای خرده‌فروشی	۰,۶۷	۳۳۴۸	۶,۵	۱۱۶۵
۴۴	۱	۸۴۰۳۱۰	- دیگ‌های آب گرم حرارت مرکزی غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۸۴۰۲,۱۱، ۸۴۰۲,۱۲، ۸۴۰۲,۱۹، ۸۴۰۲,۲۰ می‌باشند	۴,۰۶	۵۲۵	۱۰	۱۱۶۳
۴۵	۱	۶۸۰۲۲۹	- سنگهای دیگر غیر از سنگها و اشیاء ساخته شده از سنگهای مشمول شماره ۶۸۰۲,۲۱، ۶۸۰۲,۲۲، ۶۸۰۲,۲۳؛ و اشیاء ساخته شده از این سنگها، که فقط بریده شده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۲,۳۴	۸۸۴	۱۳,۵	۱۱۵۵
۴۶	۱	۲۹۰۵۳۱	- اتیلن گلیکول (اتان دی ال)	۱۰۰,۰۶	۲۱	۶,۳	۱۱۰۵
۴۷	۱	۰۸۱۰۹۰	- میوه‌ها، (غیر از میوه‌های شماره‌های ۰۸,۰۳، ۰۸,۰۴، ۰۸,۰۵، ۰۸,۰۶، ۰۸,۰۷، ۰۸,۰۸)	۰,۹۸	۲۵۹۳	۲,۵	۱۰۹۰
۴۸	۱	۲۰۰۲۹۰	- گوجه فرنگی آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۲۰۰۲,۱۰	۰,۵۴	۳۵۴۶	۱۱	۱۰۴۵
۴۹	۱	۲۸۳۰۱۰	- سولفور سدیم	۰,۲۱	۸۷۶۹	۵	۹۲۷
۵۰	۱	۰۸۰۵۱۰	- پرتقال، تازه یا خشک کرده	۱,۰۲	۲۰۷۳	۲,۵	۹۰۴
...	۱						
۷۷۵	۱	۴۴۱۸۴۰	- کفراژ (coffrage) برای بتون‌ریزی، از چوب	۰,۲۵	۱	۱۰	۰,۱۴

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

جدول (۷-۳۲): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست دوم)

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	مزیت صادراتی	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۱	۲	۰۷۰۷۰۰	خیار و خیار ترشی، تازه یا سرد کرده	۱,۰۸	۵۹۰۰۳	۸,۰۹	۱۳,۱۳	۳۵۴۹۵
۲	۲	۰۷۰۴۱۰	- گل کلم و گل کلم بروکولی (brokoli) تازه یا سرد کرده	۵,۷۳	۵۹۵۰	۲,۶۱	۱۱	۱۸۷۵۸
۳	۲	۲۵۲۲۱۰	- آهک زنده	۴۱,۷۶	۸۳۹	۱,۱۶	۵	۱۷۵۲۴
۴	۲	۰۸۰۶۲۰	- انگور، خشک کرده	۰,۹۹	۲۴۰۴۰	۲۲,۹۹	۳,۳۳	۱۰۹۵۶
۵	۲	۰۸۰۴۱۰	- خرما، تازه، یا خشک گرده	۰,۹۲	۲۰۷۴۴	۳۴,۷۴	۵	۹۵۲۹
۶	۲	۲۵۲۳۲۹	- - سیمان پرتله حتی رنگ شده غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۵۲۳,۲۱	۰,۸۶	۱۹۶۴۱	۵,۸۹	۳	۷۵۹۶
۷	۲	۰۷۰۹۶۰	- فلفل فرنگی از نوع (capsicum) یا از نوع (pimenta)، تازه، سرد کرده	۱,۳۷	۵۸۲۹	۱,۱۱	۱۰,۲	۴۳۷۷
۸	۲	۰۷۰۲۰۰	- گوجه فرنگی، تازه یا سرد کرده	۰,۳۱	۲۲۰۰۰	۳,۹۳	۱۲,۵	۳۷۳۵
۹	۲	۲۸۰۶۱۰	- لرورهیدرز (اسید کلریدریک)	۱۷,۰۰	۴۱۸	۱,۵۰	۵	۳۵۵۳
۱۰	۲	۳۹۰۲۱۰	- پلی پروپیلن، باشکال ابتدائی	۱,۲۸	۵۰۲۵	۱,۰۹	۶,۵	۳۳۴۶
۱۱	۲	۳۹۰۱۱۰	- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از ۹۴/۰ باشکال ابتدائی	۰,۷۵	۸۸۴۲	۹,۸۶	۳,۲۵	۳۰۴۹
۱۲	۲	۰۷۰۴۹۰	- کلم، گل کلم، کلم پیچ، کلم قمری و محصولات همانند از نوع (brassica) غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۰۷۰۴,۱۰ و ۰۷۰۴,۲۰، تازه یا سرد کرده	۰,۶۹	۷۴۵۶	۲,۹۷	۱۲,۳۳	۲۸۷۴
۱۳	۲	۲۷۱۳۲۰	- قیر نفت	۰,۴۹	۱۰۳۰۴	۱۹,۱۰	۵	۲۵۲۰
۱۴	۲	۳۹۰۱۲۰	- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۹۴/۰ یا بیشتر، باشکال ابتدائی	۰,۵۳	۹۷۷۰	۱۳,۷۰	۴,۳۳	۲۵۰۹

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	مزیت صادراتی	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۱۵	۲	۲۷۱۳۹۰	- تفاله های نفت یا روغن حاصل از مواد معدنی قیری	۱۲,۴۰	۳۸۰	۲,۵۸	۵	۲۳۵۴
۱۶	۲	۰۷۰۵۱۱	- کاهو کروی (سالادی)، تازه یا سرد کرده	۰,۵۹	۶۷۷۴	۳,۱۹	۱۵	۲۲۴۸
۱۷	۲	۲۰۰۷۹۹	- - مربا، زله، مارلاد، پوره و خمیر میوه که بوسیله پختن بدست آمده، با یا بدون افزودن قند یا سایر مواد شیرین کننده از میوه ها غیر از مرکبات	۱,۰۳	۳۸۴۲	۴,۵۶	۸,۵۹	۲۱۲۱
۱۸	۲	۰۸۰۷۱۱	هندوانه	۰,۹۱	۴۶۳۰	۱۶,۵۴	۵	۲۱۰۱
۱۹	۲	۳۹۰۴۱۰	- پلی کلرور وینیل، مخلوط نشده با سایر مواد	۳,۷۸	۱۱۴۶	۴,۲۳	۳,۲۵	۱۹۸۷
۲۰	۲	۲۵۰۸۱۰	- نبتونیت	۵,۹۷	۶۶۴	۱,۸۸	۵	۱۹۸۱
۲۱	۲	۶۸۰۲۲۱	- - سنگ مرمر، تراورتن، رخام (Alabaster) و اشیاء ساخته شده از این سنگها که فقط بریده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۱,۶۱	۲۱۷۳	۶,۳۸	۱۰	۱۹۱۰
۲۲	۲	۲۷۱۲۲۰	- موم پارافین دارای کمتر از ۰,۷۵ درصد وزنی روغن	۹,۵۷	۳۱۷	۷,۶۵	۵	۱۵۱۷
۲۳	۲	۰۴۰۲۱۰	- شیر و خامه شیر، غلیظ شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین کننده اضافه شده، به شکل پودر، به شکل دانه (garanul) یا هر شکل جامد دیگر، که میزان مواد چرب آن از لحاظ وزن بیشتر از ۱,۵ درصد نباشد	۰,۷۲	۳۲۸۱	۲,۴۵	۱۵	۱۳۲۵
۲۴	۲	۳۴۰۲۲۰	- فرآورده های تانسو اکتیف، فرآورده ها برای شستشو (همچنین فرآورده های کمکی برای شستشو) و فرآورده های تمیز کردن، حتی دارای صابون غیر از آنهایی که مشمول شماره ۳۴,۰۱ می باشند، بسته بندی شده برای خرده فروشی	۰,۶۷	۳۳۴۸	۱,۱۰	۶,۵	۱۱۶۵
۲۵	۲	۶۸۰۲۲۹	- - سنگهای دیگر غیر از سنگها و اشیاء ساخته شده از سنگهای مشمول شماره ۶۸۰۲,۲۱، ۶۸۰۲,۲۲، ۶۸۰۲,۲۳؛ و اشیاء ساخته شده	۲,۳۴	۸۸۴	۱۴,۱۷	۱۳,۵	۱۱۵۵

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	مزیت صادراتی	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
			از این سنگها، که فقط بریده شده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند					
۲۶	۲	۲۹۰۵۳۱	-- اتیلن گلیکول (اتان دی ال)	۱۰۰,۰۶	۲۱	۱۱,۰۲	۶,۳	۱۱۰۵
۲۷	۲	۲۰۰۲۹۰	- گوجه فرنگی آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۲۰۰۲,۱۰	۰,۵۴	۳۵۴۶	۱۲,۳۰	۱۱	۱۰۴۵
۲۸	۲	۲۸۳۰۱۰	- سولفور سدیم	۰,۲۱	۸۷۶۹	۴,۶۷	۵	۹۲۷
۲۹	۲	۳۹۲۰۱۰	- صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک (foil - film)، باریک‌ها از مواد پلاستیکی غیر اسفنجی، مستحکم نشده، مطبق نشده فاقد تکیه‌گاه یا جورنشده بطریق مشابه با مواد دیگر (غیر از موارد مشمول شماره ۳۹,۱۹)، از پلیمرهای اتیلن	۱,۱۹	۱۳۹۸	۱,۴۶	۶,۵	۸۶۶
۳۰	۲	۶۳۰۵۳۳	جوال و کیسه برای بسته‌بندی، بدست آمده از نوار یا اشکال همانند از پلی‌اتیلن یا پلی‌پروپیلن	۰,۷۹	۱۸۵۳	۱۴,۸۲	۱۰	۸۰۱
۳۱	۲	۶۸۰۲۹۱	-- سنگ مرمر، تراورتن، رخام (به‌استثنای سنگ لوح) و اشیاء ساخته شده از این سنگها، غیر از سنگهای شماره ۶۸,۰۱ و سنگها و اشیاء مشمول شماره ۶۸,۰۲,۲۱	۱,۶۶	۸۷۸	۲,۸۴	۱۰	۷۹۳
۳۲	۲	۲۱۰۲۱۰	- مخمرهای زنده	۱,۰۱	۱۴۱۱	۳,۸۲	۱۲,۵	۷۸۸
۳۳	۲	۲۷۱۱۱۳	-- بوتان مایع شده	۱۲,۴۲	۱۲۵	۱۰,۷۴	۵	۷۷۶
۳۴	۲	۲۵۲۳۲۱	-- سیمان سفید، حتی رنگ شده بطور مصنوعی	۰,۵۷	۲۹۳۸	۵,۸۶	۳	۷۵۷
۳۵	۲	۲۵۲۰۱۰	- سنگ گچ، انیدریت	۰,۵۸	۲۳۹۰	۹,۷۶	۵	۶۹۱
۳۶	۲	۰۷۰۹۳۰	- بادمجان، تازه یا سرد کرده	۰,۵۴	۲۱۷۶	۱۳,۳۹	۱۰	۶۳۶

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	مزیت صادراتی	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۳۷	۲	۰۴۰۶۹۰	- پتیر غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۰۴۰۶،۲۰ و ۰۴۰۶،۱۰ و ۰۴۰۶،۳۰ و ۰۴۰۶،۴۰	۱,۰۳	۱۰۸۰	۱,۸۰	۱۴,۶۸	۶۲۶
۳۸	۲	۰۷۰۳۱۰	- پیاز و موسیر، تازه یا سرد کرده	۱,۵۲	۷۴۸	۴,۸۴	۱۰	۶۲۰
۳۹	۲	۷۰۰۵۲۱	- شیشه فلوت (Float) بصورت صفحه یا ورق، مسلح نشده با سیم که خمیر آن کلاً رنگ شده، کدر شده، روکش‌دار شده (رویه‌دار شده) یا صرفاً سطح آن سائیده شده، ولی کار نشده بنحوی دیگر	۵,۱۳	۱۹۴	۱,۷۷	۱۴,۱۷	۵۵۹
۴۰	۲	۰۷۰۱۹۰	- سیب زمینی (غیر از بذر سیب زمینی)، تازه، یاسرد کرده	۱,۱۹	۷۹۲	۸,۵۱	۱۰	۵۱۴
۴۱	۲	۵۵۰۳۲۰	- الیاف سنتتیک غیر یکسره، حلاجی نشده، شانه نزده یا به نحو دیگری برای نخ‌ریسی عمل آورده نشده از پلی‌استرها	۰,۸۴	۱۲۱۶	۱,۱۱	۵	۵۱۰
۴۲	۲	۸۴۷۴۲۰	- ماشین‌ها و دستگاههای خرد کردن یا سائیدن، خاک، سنگ کلوخه‌ها یا سایر مواد معدنی به‌شکل جامد (از جمله پودر یا خمیر)	۰,۹۲	۱۰۸۸	۱,۵۴	۳	۴۵۱
۴۳	۲	۲۸۰۱۱۰	- کلر	۶,۴۰	۱۳۵	۱,۶۲	۵,۵	۴۴۰
۴۴	۲	۸۴۱۹۱۱	- آب گرم کن‌های زودجوش گازی	۰,۹۳	۹۲۱	۲,۰۲	۵	۴۲۷
۴۵	۲	۶۸۰۲۲۳	- سنگ خارا (گرانیت) و اشیاء ساخته شده از این سنگها، که فقط بریده شده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۱,۵۷	۴۵۴	۳,۵۶	۱۲	۳۹۴
۴۶	۲	۲۸۱۵۱۱	- هیدراکسید سدیم (سود سوزآور) جامد	۰,۶۷	۹۴۳	۳,۲۶	۵,۵	۳۲۰
۴۷	۲	۰۸۰۷۱۹	خریزه	۰,۹۱	۶۴۸	۵,۱۹	۵	۲۹۴
۴۸	۲	۳۹۲۱۹۰	- صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک، باریک‌ها، از مواد پلاستیکی)	۰,۹۸	۵۳۸	۱,۵۸	۶,۵	۲۷۵
۴۹	۲	۷۰۰۵۲۹	- شیشه فلوت (Float) که فقط یک رو یا هر دو روی آن سائیده شده یا صیقلی شده باشد، بصورت صفحه یا ورق، ولی کار نشده بنحوی	۳,۷۰	۱۲۳	۲,۳۱	۱۳	۲۵۳

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	صادرات ایران به اوراسیا	مزیت صادراتی	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
			دیگر و مسلح نشده با سیم غیر از آهنائیکه مشمول شماره ۷۰۰۵,۲۱ می‌شوند					
۵۰	۲	۳۹۱۷۲۳	-- لوله و شیلنگ‌های سخت و شکننده از پلیمرهای کلرور وینیل	۱,۸۳	۲۷۹	۱,۹۲	۴,۵	۲۵۱
...	۲							
۱۵۵	۲	۶۸۰۲۱۰	- سنگ تراش پذیر کار شده یا سنگ ساختمان (به‌استثنای سنگ لوح) کار شده و اشیاء ساخته شده از این سنگها، چهارگوش (tile)، مکعب بزرگ و کوچک	۰,۷۰	۲	۱,۹۲	۱۴	۰,۶۵

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

جدول (۷-۳۳): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست سوم)

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۱	۳	۲۸۱۴۲۰	- آمونیاک محلول در آب (آمونیاک)	۱۳۸,۵۱	۵	۴۶,۱۷
۲	۳	۷۳۱۳۰۰	سیم خاردار آهنی یا فولادی، تسمه تابیده یا مفتول تخت یک لا، خاردار و بدون خار، سیم دولای شل تاپ، از نوع مورد استفاده در حصارکشی از آهن یا از فولاد	۵۹,۱۰	۱۰	۲۱,۴۹
۳	۳	۷۳۱۴۱۹	-- محصولات تار و پودباف، از آهن یا از فولاد، غیر از آهنائیکه مشمول شماره ۷۳۱۴,۱۱ می‌شوند	۱۸,۲۰	۱۰	۶,۶۲
۴	۳	۲۸۲۷۱۰	- کلرور آمونیوم	۹,۸۸	۵	۴,۹۴
۵	۳	۱۵۱۵۳۰	- روغن کرچک و اجزاء آن، حتی تصفیه شده ولی از لحاظ شیمیائی تغییر نیافته	۵,۶۲	۵	۱,۸۷
۶	۳	۴۸۱۹۳۰	- کیسه به عرض پایه ۴۰ سانتیمتر یا بیشتر، از کاغذ، مقوا، اوات سلولز یا ورقه‌های لیاف سلولزی (قطع)، از انواع مورد استفاده در دفتر کار، مغازه یا همانند	۳,۴۴	۸,۵	۱,۸۵

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۷	۳	۸۹۰۳۹۹	-- قایق‌های تفریحی، شخصی (Yachts) و سایر وسایط نقلیه آبی برای تفریح و ورزش، قایق‌های پاروئی و کانوها، به غیر از شماره‌های ۸۹۰۳،۹۱، ۸۹۰۳،۹۲	۳،۲۴	۱۲،۶۷	۱،۸۰
۸	۳	۸۴۲۴۱۰	-- دستگاههای آتش‌نشان، حتی پر شده	۵،۲۳	۵	۱،۷۴
۹	۳	۸۳۱۱۹۰	-- لوله، صفحه و اشیاء همانند از فلزات معمولی یا از کربورهای فلزی، اندود شده یا پر شده از مواد پاک کننده یا سیال کننده برای لحیمکاری، جوشکاری یا رسوب فلز یا کربورهای فلزی، مفتول و میل، از بودر بهم فشرده فلزات معمولی برای فلز نامک	۲،۷۲	۱۵	۱،۵۳
۱۰	۳	۱۹۰۴۲۰	فرآورده‌های غذایی حاصل از برگه غلات تفت داده نشده یا از مخلوط برگه‌های غلات تفت داده نشده و برگه‌های غلات تفت داده شده یا غلات پف کرده	۲،۵۵	۱۲	۱،۴۱
۱۱	۳	۷۳۰۷۲۳	-- لوازم و اتصالات برای جوشکاری لب به لب (BUTT WELDING)، از فولاد زنگ نزن	۲،۲۹	۱۰	۱،۲۵
۱۲	۳	۷۴۱۱۲۱	-- لوله‌ها از آلیاژهای براساس مس - روی (برنج (Brass))	۲،۴۸	۵	۱،۲۴
۱۳	۳	۵۴۰۷۹۳	-- پارچه‌های تار و بودیاف دیگر از نخهای به رنگهای گوناگون از نخ رشته‌های سنتیک	۳،۲۴	۱۰	۱،۱۸
۱۴	۳	۷۳۰۱۱۰	-- پالپلاش (sheet piling) از آهن یا از فولاد حتی سوراخ شده یا ساخته شده از عناصر سوار شده	۲،۴۸	۱۰	۰،۹۰
۱۵	۳	۵۴۰۷۶۹	پارچه استخوانبندی لاستیک	۱،۵۷	۸	۰،۸۴
۱۶	۳	۸۵۰۴۳۱	-- ترانسفورماتورها غیر از ترانسفورماتورهای دی الکتریک به قدرت حداکثر یک وات آمپر	۲،۳۹	۵،۵۷	۰،۸۱
۱۷	۳	۷۳۲۰۹۰	-- فنر و تیغه برای فنر، از آهن یا از فولاد غیر از آنهائیکه مشمول شماره ۷۳۲۰،۱۰، ۷۳۲۰،۲۰ می‌شوند	۲،۱۲	۱۰	۰،۷۷
۱۸	۳	۸۲۱۵۹۹	قاشق، چنگال، ملاقه، کفگیر، کفگیرک، برای کیک، کاردهای مخصوص ماهی یا کره، قند گیر و اشیاء همانند برای آشپزخانه یا سر میز بصورت مجموعه از اشیاء جور شده به غیر از شماره ۸۲۱۵،۹۱	۱،۲۵	۱۵	۰،۷۰
۱۹	۳	۸۳۰۲۳۰	-- یراق‌ها و جفت و بست و اشیاء همانند برای وسایط نقلیه موتوری از فلزات معمولی	۱،۸۸	۸	۰،۶۷
۲۰	۳	۲۸۱۸۳۰	-- هیدرواکسید آلومینیوم	۱،۸۷	۵	۰،۶۲
۲۱	۳	۸۴۱۲۲۹	-- موتورها و ماشین‌های محرک هیدرولیک غیر از کالاهای مشمول ردیف ۸۴۱۲،۲۱	۱،۳۴	۳،۳۳	۰،۶۲
۲۲	۳	۷۲۰۹۲۵	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج به ضخامت ۳ میلیمتر یا بیشتر	۱،۲۳	۵	۰،۶۱

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۲۳	۳	۴۴۱۰۱۹	-	۱,۱۵	۷,۲۵	۰,۶۱
۲۴	۳	۷۶۰۴۱۰	- میله و پروفیل از آلومینیوم غیر ممزوج	۱,۱۲	۷,۳۳	۰,۵۹
۲۵	۳	۳۰۰۴۵۰	- داروها (به استثنای محصولات شماره های ۳۰,۰۲, ۳۰,۰۵ یا ۳۰,۰۶) متشکل از محصولات مخلوط شده یا نشده که بمنظور درمان یا پیشگیری از بیماری تهیه گردیده و بمقادیر معین (Dose) یا به اشکال یا بسته بندی های خرده فروشی عرضه شده باشد (دارای ویتام	۱,۱۵	۴, ۴	۰,۵۶
۲۶	۳	۷۳۱۲۱۰	- مفتول بهم تابیده، طناب و کابل از آهن یا از فولاد، عایق نشده برای مصرف برق	۰,۹۹	۶, ۶	۰,۵۲
۲۷	۳	۲۱۰۱۱۲	فرآورده ها بر اساس عصاره ها، اسانس ها یا تغلیظ شده ها یا بر اساس قهوه	۰,۹۲	۱۱	۰,۵۰
۲۸	۳	۸۴۸۱۳۰	- شیر یکطرفه برای لوله، دیگ آب گرم یا بخار، انباره، خم و خمه یا همانند	۱,۰۸	۲, ۸	۰,۴۸
۲۹	۳	۸۴۸۱۲۰	- شیر برای انتقالات اولئو هیدرولیکی یا پنوماتیکی برای لوله، دیگ آب گرم یا بخار، انباره خم و خمه یا همانند	۰,۹۶	۴	۰,۴۶
۳۰	۳	۹۵۰۴۹۰	- اشیاء برای سرگرمی های مجلسی، برای بازی های رومیزی یا سالتی، هم چنین بین تیبیل، میز مخصوص بازی های کازینو و ادوات برای بازی بولینگ، غیر از آنهاییکه مشمول شماره های ۹۵۰۴,۱۰، ۹۵۰۴,۲۰، ۹۵۰۴,۳۰ می شوند	۰,۸۵	۶, ۶۷	۰,۴۴
۳۱	۳	۷۳۱۷۰۰	میخ، میخ سرپهن (TACK) پونز، بست موجدار، میخ دو پا	۱,۲۲	۶, ۲۵	۰,۴۲
۳۲	۳	۲۱۰۲۳۰	- بیکنینگ پودر آماده	۱,۱۳	۱۰	۰,۴۱
۳۳	۳	۳۹۰۹۴۰	- رزینهای فنولیک، به اشکال ابتدائی	۰,۷۹	۶, ۵	۰,۴۱
۳۴	۳	۷۳۲۶۲۰	- مصنوعات از مفتول آهنی یا فولادی، غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۳,۱۲، ۷۳,۱۳، ۷۳,۱۴ می شوند	۱,۱۱	۱۰, ۲۵	۰,۴۰
۳۵	۳	۴۰۱۳۱۰	- لاستیکهای تویی از کائوچو، از انواعی که برای اتومبیلهای سواری (همچنین اتومبیلهای استیشن واگن و اتومبیلهای مسابقه) اتوبوس ها، یا اتومبیلهای باری بکار می رود	۱,۰۹	۱۲, ۵	۰,۴۰
۳۶	۳	۸۲۰۴۱۱	- آچارهای دستی دارای دهانه ثابت	۰,۸۹	۳	۰,۴۰
۳۷	۳	۸۵۰۱۳۲	- موتورهای با جریان مستقیم، زراتورهای جریان مستقیم به قدرت بیشتر از ۷۵۰ وات و حداکثر ۷۵ کیلو وات (kW)	۱,۲۸	۳, ۶۷	۰,۴۰

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۳۸	۳	۲۰۰۸۶۰	- گیلان و آلبالو، آماده یا محفوظ شده بنحوی غیر از موارد مشمول شماره‌های ۲۰۰۱، ۲۰۰۲، ۲۰۰۳، ۲۰۰۴، ۲۰۰۵، ۲۰۰۶، ۲۰۰۷ یا بدون افزودن قند یا سایر مواد شیمیائی کننده یا الکل، که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد	۱,۰۸	۱۱,۹	۰,۴۰
۳۹	۳	۵۶۰۹۰۰	اشیاء از نخ، نوار یا اشکال همانند مشمول شماره ۵۴۰۴ یا ۵۴۰۵، ریسمان، طناب یا کابل که در جای دیگر تعرفه مشمول یا مذکور نباشد	۱,۱۳	۵	۰,۳۸
۴۰	۳	۸۷۰۸۲۱	- کمربندهای ایمنی و اجزاء و قطعات آن مربوط به وسائط نقلیه موتوری مشمول شماره ۸۷,۰۱ لغایت ۸۷,۰۵	۰,۹۹	۱,۶۷	۰,۳۷
۴۱	۳	۹۴۰۱۴۰	- نشیمن‌ها غیر از نشیمن‌ها برای باغ یا تجهیزات اردو زنی (camping)، قابل تبدیل به تختخواب،	۰,۹۶	۱۳,۸	۰,۳۶
۴۲	۳	۹۶۰۸۱۰	- قلم خودکار نوک ساچمه‌ای (BALL POINT PEN)	۰,۶۵	۸	۰,۳۵
۴۳	۳	۷۶۱۲۹۰	- چلیک، بشکه، بیت، قوطی و ظروف همانند از آلومینیوم (از جمله ظروف لوله‌ای سخت)، برای هرگونه مواد (به‌استثنای گازهای فشرده یا مایع شده)، به گنجایش حداکثر ۳۰ لیتر، بدون دستگاه‌های مکانیکی یا حرارتی پوشش داخلی یا پوشش عایق حرارت	۰,۹۶	۹,۵	۰,۳۵
۴۴	۳	۳۲۱۳۱۰	- رنگ‌ها برای نقاشی‌های هنری، برای آموزش، برای تابلو، برای تغییر شدت رنگ، برای سرگرمی و رنگ‌های مشابه، به شکل قرص، در لوله، در کوزه، در بطری، در پیاله یا در بسته‌بندی‌های همانند بصورت مجموعه	۱,۰۰	۵	۰,۳۳
۴۵	۳	۸۴۶۰۳۹	- ماشین‌های ابزار برای تیز کردن فلز، کربورهای فلزی یا سرامت‌های تفته شده (sintered) بوسیله سنگهای سنباده، ساینده‌ها یا محصولات صیقل کننده، غیر از ماشین‌های مشمول شماره ۸۴۶۰,۳۱ و ۸۴۶۱,۴۰	۰,۹۲	۸	۰,۳۳
۴۶	۳	۴۸۲۰۱۰	- دفاتر ثبت، دفاتر حسابداری، دفاتر (یادداشت سفارش، رسید)، دسته‌های یادداشت، دسته‌های کاغذ یادآوری، دفاتر یادداشت روزانه و اشیاء همانند از کاغذ یا مقوا	۰,۸۷	۱۰	۰,۳۲
۴۷	۳	۳۲۰۶۲۰	- پیگمانها بر اساس ترکیبات کروم و فرآورده‌های مذکور در یادداشت ۳ این فصل غیر از آنهایی که مشمول شماره‌های ۳۲,۰۳، ۳۲,۰۴ یا ۳۲,۰۵ می‌شوند بر اساس ترکیبات کروم	۰,۹۲	۵	۰,۳۱
۴۸	۳	۳۹۱۲۳۹	- اترهای سلولز، که در جای دیگر مذکور یا مشمول نباشد، اشکال ابتدائی (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۹۱۲,۳۱)	۰,۶۰	۵	۰,۳۰
۴۹	۳	۲۹۰۵۴۵	الکل‌های غیر حلقوی، گلیسرول	۰,۸۶	۵	۰,۲۹

ردیف	فهرست	HS	شرح	کشش	نرخ تعرفه (%)	ایجاد تجارت
۵۰	۳	۶۳۰۲۶۰	- شستنی های توالیت یا آشپزخانه، از پارچه های حوله باف اسفنجی یا سایر پارچه های اسفنجی (پرز حلقوی) همانند، از پنبه	۰,۵۲	۱۱,۳	۰,۲۹
...	۳					
۷۴	۳	۰۷۱۲۹۰	- سبزیجات خشک شده، حتی بریده شده به قطعات یا قاچ شده یا خرد شده یا کوبیده یا سائیده شده، اما آماده نشده بنحوی دیگر	۰,۰۴	۱۰	۰,۰۱

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

جدول (۷-۳۴): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی (فهرست چهارم)

ردیف	فهرست	HS	شرح	متوسط مزیت نسبی صادراتی در ۲۰۱۵-۱۸
۱	۴	۲۹۳۲۱ ۲	-- فورآلدئید (فورفورال) (از ترکیبات هترو سیکلیک که فقط دارای هر اتم (اتمهای اکسیژن) هستند و از ترکیباتی که ساختمان آنها دارای یک حلقه فوران (Furan) حتی هیدروژنه شده، متراکم نشده باشد (Non corderse)	۶۰۵,۸۵
۲	۴	۷۲۰۶۹ .	- آهن و فولادهای غیر ممزوج به اشکال ابتدایی، به استثنای آهن مشمول شماره ۷۲,۰۳ و کالای مشمول شماره ۷۲۰۶,۱۰	۴۲۶,۲۲
۳	۴	۰۹۱۰۲ .	- زعفران	۲۳۱,۴۷

ردیف	فهرست	HS	شرح	متوسط مزیت نسبی صادراتی در ۱۸-۲۰۱۵
۴	۴	۵۷۰۲۹ ۲	-- فرش، کف پوش غیر مخملی باف آماده مصرف از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله بافت نشده، یا پرزبافی نشده	۱۴۳,۱۱
۵	۴	۷۲۰۶۱ ۰	- آهن و فولادهای غیر ممزوج به شکل شمش، به استثنای آهن مشمول شماره ۷۲,۰۳	۱۳۴,۲۷
۶	۴	۲۹۰۲۹ ۰	- هیدروکربورهای حلقوی (غیر از موارد مشمول در شماره های ۲۹۰۲,۱۱، ۲۹۰۲,۱۹، ۲۹۰۲,۲۰، ۲۹۰۲,۳۰، ۲۹۰۲,۴۱، ۲۹۰۲,۴۲، ۲۹۰۲,۴۳، ۲۹۰۲,۴۴، ۲۹۰۲,۵۰، ۲۹۰۲,۶۰ و ۲۹۰۲,۷)	۱۲۴,۸۱
۷	۴	۷۲۰۸۲ ۵	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج به ضخامت ۴,۷۵ میلیمتر یا بیشتر	۱۱۷,۱۱
۸	۴	۲۸۰۲۰ ۰	گل گوگرد تصعید شده (Sublimed) و گوگرد رسوب کرده پرسپیئند (percipitated)، گوگرد کلوتیدال	۱۰۶,۱۶
۹	۴	۵۷۰۱۱ ۰	- فرش و کف پوش های دیگر از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، گره باف، حتی آماده مصرف	۹۰,۹۳
۱۰	۴	۸۴۷۹۶ ۰	ماشین آلات و دستگاهها برای خنک کردن هوا از طریق تبخیر	۵۷,۲۵
۱۱	۴	۲۵۱۵۱ ۱	-- سنگهای مرمر و سنگهای تراورتن با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲,۵ یا بیشتر، کار نشده یا ناهمواری گرفته شده	۵۷,۰۸
۱۲	۴	۲۷۱۱۱ ۹	گازهای نفتی و سایر هیدروکربورهای گازی شکل (غیر از موارد مشمول ردیف های فرعی ۲۷۱۱,۱۱، ۲۷۱۱,۱۲، ۲۷۱۱,۱۳، ۲۷۱۱,۱۴)	۴۶,۵۶
۱۳	۴	۴۱۰۲۲ ۱	-- پوست خام حیوانات از جنس گوسفند (تازه، یا نمک زده، خشک شده، آهک زده، پیکله یا محفوظ شده بنحوی دیگر، اما دباغی نشده، پارشمینه نشده یا آماده نشده بنحوی دیگر) حتی موکنده یا لایه به لایه بریده شده غیر از آنهایی که در یادداشت ج این فصل	۴۳,۳۷
۱۴	۴	۷۲۰۳۹ ۰	- محصولات آهنی اسفنجی، به شکل توده، گلوله و حبه یا باشکال همانند، آهن با درجه خلوص حداقل ۹۹,۹۴ درصد وزنی به شکل توده، گلوله و حبه یا باشکال همانند غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۲۰۳,۱۰ می شوند	۴۲,۹۴
۱۵	۴	۱۳۰۲۱ ۲	-- شیر و عصاره از شیرین بیان	۴۲,۷۶
۱۶	۴	۰۸۰۴۱ ۰	- خرما، تازه، یا خشک کرده	۳۹,۱۱
۱۷	۴	۵۷۰۱۹ ۰	- فرش و کف پوش از مواد نسجی دیگر غیر از پشم و موی نرم (کرک) حیوان، گره باف، حتی آماده مصرف	۳۶,۴۰
۱۸	۴	۵۵۰۱۲ ۰	- دسته الیاف از پلی استرها	۳۲,۸۵

ردیف	فهرست	HS	شرح	متوسط مزیت نسبی صادراتی در ۱۸-۲۰۱۵
۱۹	۴	۲۷۱۲۱۰	- وازلین حتی رنگ شده	۲۸,۲۴
۲۰	۴	۰۸۰۶۲۰	- انگور، خشک کرده	۲۷,۴۲
۲۱	۴	۲۸۲۵۷۰	- اکسیدها و هیدروکسیدهای مولیبدن	۲۶,۵۱
۲۲	۴	۲۹۰۹۴۳	-- اتر منو بوتیلیکهای اتیلن گلیکول یا دی اتیلن گلیکول (از اتر - الکلها)	۲۵,۰۷
۲۳	۴	۷۲۰۷۱۹	محصولات نیمه تمام از آهن یا فولادهای غیر مزوج دارای کمتر از ۲۵٪ درصد وزنی کربن به غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۲۰۷,۱۱.	۲۴,۳۲
۲۴	۴	۲۹۰۵۱۱	-- متانول (الکل متیلیک) (از منوالکلهای اشباع شده غیر حلقوی)	۲۴,۲۴
۲۵	۴	۲۷۱۳۲۰	- قیر نفت	۲۳,۹۸
۲۶	۴	۶۱۰۳۳۹	-- ژاکت و ژاکت ورزشی از مواد نسجی به غیر از شماره‌های ۶۱۰۳,۳۱، ۶۱۰۳,۳۲، ۶۱۰۳,۳۳، ۶۱۰۳,۳۳ یا قلاب باف	۲۲,۵۲
۲۷	۴	۲۹۰۲۴۴	-- ایزومرهای اکسیلن بصورت مخلوط (از هیدروکربورهای حلقوی)	۲۱,۷۵
۲۸	۴	۲۹۰۹۴۴	-- اتر منو الکیلیکهای اتیلن گلیکول یا دی اتیلن گلیکول (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۹۰۹,۴۲ و ۲۹۰۹,۴۳)	۲۱,۰۲
۲۹	۴	۰۷۱۱۴۰	- خیار و خیار ترشی (خیار ریز)، محفوظ شده بصورت موقت (مثلاً بوسیله گاز سولفورو یا در آب نمک، در آب گوگردی یا در سایر محلولهای محافظت کننده موقت) که بهمان حالت قابل مصرف فوری نباشد	۲۰,۲۴
۳۰	۴	۲۹۰۱۲۹	-- هیدروکربورهای غیر حلقوی اشباع نشده (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۹۰۱,۱۹۱، ۲۹۰۱,۲۲، ۲۹۰۱,۲۳، ۲۹۰۱,۲۴)	۱۹,۶۳
۳۱	۴	۲۹۰۱۲۴	- بوتان-۱-۳ دی ان و ایزوپرن (Isoprene) از هیدروکربورهای غیر حلقوی اشباع نشده	۱۸,۳۵
۳۲	۴	۰۳۰۳۳۹	-- ماهی‌های پهن، (Scophthalmidae, Soleidae, Bothidae cynoglosside) (pleuronectidae Citharidae) یخ زده، (غیر از موارد مشمول شماره ردیف ۰۳۰۳,۳۱، ۰۳۰۳,۳۲، ۰۳۰۳,۳۳)، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمتهای گوشتی ماهی	۱۸,۲۶
۳۳	۴	۰۸۰۷۱۱	هندوانه	۱۸,۱۳

ردیف	فهرست	HS	شرح	متوسط مزیت نسبی صادراتی در ۱۸-۲۰۱۵
۳۴	۴	۷۲۰۹۱ ۵	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج به ضخامت ۳ میلیمتر یا بیشتر	۱۸,۰۳
۳۵	۴	۰۳۰۲۱ ۹	-- خانواده ماهی آزاد و قزل آلا (salmonides)، غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۰۳۰۲,۱۱ و ۰۳۰۲,۱۲ به استثنای فیله ماهی و سایر قسمتهای گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳,۰۴ و به استثنای جگر ماهی و به استثنای تخم و منی ماهی	۱۶,۶۹
۳۶	۴	۶۳۰۵۳ ۳	جوال و کیسه برای بسته‌بندی، بدست آمده از نوار یا اشکال همانند از پلی اتیلن یا پلی پروپیلن	۱۶,۲۷
۳۷	۴	۳۸۱۴۰ ۰	حلال‌ها و رقیق کننده‌های آلی مرکب که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد، فرآورده‌ها برای زدودن رنگ یا ورنی	۱۶,۰۹
۳۸	۴	۷۹۰۱۱ ۲	-- روی غیر ممزوج بصورت کار نشده، که برحسب وزن کمتر از ۹۹,۹۹ درصد روی داشته باشد	۱۵,۵۴
۳۹	۴	۲۵۲۳۹ ۰	- سایر سیمان‌های هیدرولیک، حتی رنگ شده	۱۵,۲۹
۴۰	۴	۰۱۰۴۱ ۰	- حیوانات زنده از نوع گوسفند	۱۵,۲۲
۴۱	۴	۵۷۰۲۱ ۰	- گلیم، شوماک یا سوماک، کارامانی و فرشهای دست بافت همانند	۱۵,۲۱
۴۲	۴	۵۷۰۴۹ ۰	- فرش و کف پوشهای دیگر از نمد، منگوله بافت نشده یا پرزپاشی نشده حتی آماده مصرف به غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۵۷۰۴,۱۰ می‌شوند	۱۴,۹۴
۴۳	۴	۷۴۰۳۱ ۲	-- شمش مفتول سازی (wire - bars) از مس تصفیه شده	۱۴,۷۹
۴۴	۴	۷۲۰۷۱ ۱	-- محصولات نیمه تمام از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج دارای کمتر از ۲۵٪ درصد وزنی کربن، با سطح مقطع مربع یا مربع مستطیل که اندازه پهنای آن کمتر از دو برابر ضخامتش باشد	۱۴,۷۳
۴۵	۴	۳۹۰۱۲ ۰	- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۹۴/۰ یا بیشتر، باشکال ابتدائی	۱۴,۶۰
۴۶	۴	۲۷۱۲۹ ۰	- وازلین، موم پارافین، موم نفتی با ذرات ریز متبلور «موم اسلاک (WAX STACK)»، اوزوکریت، موم لین بیت، موم تورب، سایر مومهای معدنی و محصولات مشابه که از سنتز یا بطرق دیگر بدست می‌آید، حتی رنگ شده	۱۴,۰۵
۴۷	۴	۲۰۰۵۵ ۹	-- لوبیا (گونه phaseolas)، (گونه vigna) غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۰۰۵,۵۱، آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر	۱۳,۶۳

متوسط مزیت نسبی صادراتی در ۱۸-۲۰۱۵	شرح	HS	فهرست	ردیف
	سرکه، یخ زده			
۱۳,۵۳	۲۰۰۲,۱۰ فرعی ۲۰۰۲,۱۰ - گوجه فرنگی آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۲۰۰۲,۱۰	۲۰۰۲۹ ۰	۴	۴۸
۱۳,۳۴	-- سنگهای دیگر غیر از سنگها و اشیاء ساخته شده از سنگهای مشمول شماره ۶۸۰۲,۲۱, ۶۸۰۲,۲۲, ۶۸۰۲,۲۳; و اشیاء ساخته شده از این سنگها، که فقط بریده شده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۶۸۰۲۲ ۹	۴	۴۹
۱۳,۳۳	شیشه اپتیک و عناصر از شیشه اپتیک و شیشه عینکهای طبی، کار نشده با اصول اپتیک	۷۰۰۳۱ ۲	۴	۵۰
			۴	۰۰ -
۱,۰۰	- کابل هم محور (axial - co) و سایر هادی‌های برق هم محور عایق شده، حتی جور شده با قطعات اتصال	۸۵۴۴۲۰	۴	۳۹۶

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

۷-۷- مقایسه ترجیحات دریافت شده با اقلام ارائه شده این مطالعه

در این قسمت لیست ترجیحات دریافت شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با لیست اقلام برای دریافت ترجیح از این اتحادیه توسط این مطالعه مقایسه می‌گردد. اقلام ترجیحات دریافتی ایران از این اتحادیه در سطح کدهای شش رقمی HS برابر با ۱۷۵ کد است که مقایسه این ۱۷۵ کد با فهرست یک تا چهار ارائه شده در قسمت قبل در جدول (۷-۳۵) ارائه می‌گردد. همان‌گونه که نتایج (۷-۳۵) نشان می‌دهد از بین اقلام دارای ترجیح (۱۷۵ کدی که ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا ترجیح دریافت کرده است یا توافق شده) و چهار لیست پیشنهادی این مطالعه، ملاحظه می‌گردد که فقط ۱۱۰ کد از ۱۷۵ کد مندرج در موافقت‌نامه توسط این مطالعه توصیه شده است، یعنی این که در ۶۵ ردیف تعرفه‌ای HS شش ایران ملاحظات دیگری مد نظر داشته و یا ممکن است توسط طرف مقابل در حین مذاکره تحمیل شده باشد که عملکرد انتخاب اقلام را برای دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ۶۳ درصد کاهش داده است.

جدول (۷-۳۵): مقایسه ترجیحات گرفته از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با نتایج این مطالعه

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت‌نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱	۰۳۰۲۱۱	✓	✓	۴,۴۰
۲	۰۳۰۲۹۹	✓	-	۴,۴۰
۳	۰۳۰۶۱۷	✓	-	۳,۸۰
۴	۰۴۰۶۴۰	✓	-	۱۵,۰۰
۵	۰۶۰۲۹۰	✓	✓	۵,۰۰
۶	۰۶۰۳۱۱	✓	-	۵,۰۰
۷	۰۶۰۳۱۴	✓	-	۵,۰۰
۸	۰۶۰۳۱۵	✓	-	۵,۰۰
۹	۰۶۰۳۱۹	✓	-	۵,۰۰
۱۰	۰۷۰۱۹۰	✓	✓	۱۰,۰۰
۱۱	۰۷۰۲۰۰	✓	✓	۱۲,۵۰
۱۲	۰۷۰۳۱۰	✓	✓	۱۰,۰۰
۱۳	۰۷۰۴۱۰	✓	✓	۱۱,۰۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱۴	۰۷۰۴۹۰	✓	✓	۱۲,۳۳
۱۵	۰۷۰۵۱۱	✓	✓	۱۵,۰۰
۱۶	۰۷۰۵۱۹	✓	✓	۱۵,۰۰
۱۷	۰۷۰۶۱۰	✓	✓	۱۲,۰۰
۱۸	۰۷۰۶۹۰	✓	✓	۱۲,۰۰
۱۹	۰۷۰۷۰۰	✓	✓	۱۲,۸۶
۲۰	۰۷۰۹۳۰	✓	✓	۱۰,۰۰
۲۱	۰۷۰۹۴۰	✓	✓	۱۲,۰۰
۲۲	۰۷۰۹۶۰	✓	✓	۱۰,۰۰
۲۳	۰۷۰۹۹۳	✓	-	۱۰,۰۰
۲۴	۰۷۰۹۹۹	✓	-	۱۰,۰۰
۲۵	۰۸۰۲۵۱	✓	-	۵,۰۰
۲۶	۰۸۰۲۵۲	✓	-	۵,۰۰
۲۷	۰۸۰۴۱۰	✓	✓	۵,۰۰
۲۸	۰۸۰۴۲۰	✓	✓	۵,۰۰
۲۹	۰۸۰۵۱۰	✓	✓	۵,۰۰
۳۰	۰۸۰۵۲۹	✓	✓	۵,۰۰
۳۱	۰۸۰۵۵۰	✓	-	۵,۰۰
۳۲	۰۸۰۶۱۰	✓	-	۵,۰۰
۳۳	۰۸۰۶۲۰	✓	✓	۵,۰۰
۳۴	۰۸۰۷۱۹	✓	✓	۵,۰۰
۳۵	۰۸۰۸۱۰	✓	✓	۰,۰۵
۳۶	۰۸۱۰۵۰	✓	✓	۰,۰۰
۳۷	۰۸۱۰۹۰	✓	✓	۵,۰۰
۳۸	۰۸۱۳۴۰	✓	✓	۵,۰۰
۳۹	۱۷۰۴۱۰	✓	✓	۱۰,۰۰
۴۰	۱۸۰۶۳۱	✓	-	۰,۲۰
۴۱	۱۸۰۶۳۲	✓	-	۰,۲۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۴۲	۱۸۰۶۹۰	✓	✓	۲,۲۲
۴۳	۱۹۰۵۳۱	✓	-	۱۲,۰۰
۴۴	۱۹۰۵۳۲	✓	-	۲,۸۳
۴۵	۲۰۰۲۹۰	✓	✓	۱۱,۰۰
۴۶	۲۰۰۷۹۹	✓	✓	۱۰,۰۰
۴۷	۲۰۰۹۱۲	✓	-	۱۰,۰۰
۴۸	۲۰۰۹۳۱	✓	-	۱۰,۰۰
۴۹	۲۰۰۹۶۱	✓	-	۱۲,۰۰
۵۰	۲۰۰۹۶۹	✓	-	۹,۰۰
۵۱	۲۰۰۹۷۱	✓	-	۱۱,۴۰
۵۲	۲۰۰۹۷۹	✓	-	۱۱,۲۹
۵۳	۲۰۰۹۹۰	✓	✓	۱۱,۴۲
۵۴	۲۵۰۱۰۰	✓	✓	۵,۰۰
۵۵	۲۵۲۰۲۰	✓	✓	۵,۰۰
۵۶	۲۵۲۹۱۰	✓	✓	۵,۰۰
۵۷	۲۷۱۰۱۹	✓	✓	۵,۰۰
۵۸	۲۷۱۲۲۰	✓	-	۵,۰۰
۵۹	۲۷۱۲۹۰	✓	✓	۵,۰۰
۶۰	۲۸۱۸۲۰	✓	-	۰,۰۰
۶۱	۳۰۰۴۲۰	✓	-	۴,۶۷
۶۲	۳۰۰۴۹۰	✓	✓	۵,۰۰
۶۳	۳۲۰۸۱۰	✓	✓	۵,۰۰
۶۴	۳۲۰۸۹۰	✓	✓	۳,۵۷
۶۵	۳۴۰۱۱۱	✓	✓	۷,۵۵
۶۶	۳۴۰۲۱۱	✓	✓	۶,۵۰
۶۷	۳۴۰۲۲۰	✓	✓	۹,۹۰
۶۸	۳۴۰۲۹۰	✓	✓	۸,۲۷
۶۹	۳۵۰۶۱۰	✓	✓	۵,۰۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۷۰	۳۸۱۴۰۰	✓	✓	۵,۰۰
۷۱	۳۹۰۷۳۰	✓	✓	۴,۰۰
۷۲	۳۹۰۷۵۰	✓	✓	۴,۰۰
۷۳	۳۹۰۹۱۰	✓	✓	۶,۵۰
۷۴	۳۹۰۹۲۰	✓	✓	۶,۵۰
۷۵	۳۹۰۹۳۹	✓	-	۶,۵۰
۷۶	۳۹۰۹۴۰	✓	✓	۶,۵۰
۷۷	۳۹۱۱۱۰	✓	-	۶,۵۰
۷۸	۳۹۱۱۹۰	✓	-	۶,۵۰
۷۹	۳۹۱۷۲۱	✓	✓	۶,۰۰
۸۰	۳۹۱۷۲۲	✓	✓	۶,۰۰
۸۱	۳۹۱۷۲۳	✓	✓	۴,۵۰
۸۲	۳۹۱۷۲۹	✓	✓	۳,۲۵
۸۳	۳۹۱۷۳۱	✓	✓	۳,۸۳
۸۴	۳۹۱۷۳۹	✓	✓	۴,۵۰
۸۵	۳۹۱۹۹۰	✓	✓	۷,۴۰
۸۶	۳۹۲۰۱۰	✓	✓	۶,۵۰
۸۷	۳۹۲۰۲۰	✓	✓	۰,۰۰
۸۸	۳۹۲۱۹۰	✓	✓	۶,۵۰
۸۹	۳۹۲۲۱۰	✓	✓	۱۱,۹۰
۹۰	۳۹۲۲۲۱	✓	✓	۱۱,۹۰
۹۱	۳۹۲۲۲۹	✓	✓	۱۱,۹۰
۹۲	۳۹۲۴۱۰	✓	✓	۱۱,۹۰
۹۳	۳۹۲۴۹۰	✓	✓	۱۱,۹۰
۹۴	۳۹۲۶۹۰	✓	✓	۶,۹۱
۹۵	۴۰۱۱۱۰	✓	✓	۱۴,۰۰
۹۶	۵۴۰۷۶۹	✓	✓	۸,۰۰
۹۷	۵۵۰۳۲۰	✓	✓	۵,۰۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۹۸	۵۷۰۱۱۰	✓	✓	۱۰,۷۰
۹۹	۵۷۰۱۹۰	✓	✓	۰,۳۸
۱۰۰	۵۷۰۲۱۰	✓	✓	۰,۳۸
۱۰۱	۵۷۰۲۲۰	✓	-	۰,۳۸
۱۰۲	۵۷۰۲۳۱	✓	-	۰,۳۸
۱۰۳	۵۷۰۲۳۲	✓	-	۰,۳۸
۱۰۴	۵۷۰۲۳۹	✓	-	۰,۳۸
۱۰۵	۵۷۰۲۴۱	✓	-	۰,۳۸
۱۰۶	۵۷۰۲۴۲	✓	-	۰,۳۸
۱۰۷	۵۷۰۲۴۹	✓	-	۰,۳۸
۱۰۸	۵۷۰۲۵۰	✓	-	۰,۳۸
۱۰۹	۵۷۰۲۹۱	✓	✓	۰,۳۸
۱۱۰	۵۷۰۲۹۲	✓	✓	۰,۳۸
۱۱۱	۵۷۰۲۹۹	✓	✓	۰,۳۸
۱۱۲	۵۷۰۳۱۰	✓	✓	۰,۳۸
۱۱۳	۵۷۰۳۲۰	✓	-	۰,۳۱
۱۱۴	۵۷۰۳۳۰	✓	-	۰,۳۴
۱۱۵	۵۷۰۳۹۰	✓	✓	۰,۳۸
۱۱۶	۵۷۰۴۱۰	✓	-	۰,۳۸
۱۱۷	۵۷۰۴۹۰	✓	✓	۰,۲۰
۱۱۸	۵۷۰۵۰۰	✓	✓	۵,۵۴
۱۱۹	۶۱۰۳۳۹	✓	✓	۱۰,۰۰
۱۲۰	۶۸۰۷۱۰	✓	✓	۱۲,۴۰
۱۲۱	۶۸۱۰۱۹	✓	✓	۱۱,۶۵
۱۲۲	۶۹۰۴۱۰	✓	✓	۱۵,۰۰
۱۲۳	۶۹۰۷۲۱	✓	-	۸,۷۵
۱۲۴	۶۹۰۷۲۲	✓	-	۸,۲۵
۱۲۵	۶۹۰۷۲۳	✓	-	۸,۲۵

نرخ تعرفه	مطالعه حاضر	موافقت نامه	کد HS شش رقمی	ردیف
۹,۷۵	-	✓	۶۹۰۷۳۰	۱۲۶
۸,۲۵	-	✓	۶۹۰۷۴۰	۱۲۷
۱۲,۵۰	✓	✓	۶۹۱۰۱۰	۱۲۸
۱۲,۵۰	✓	✓	۶۹۱۱۱۰	۱۲۹
۱۵,۰۰	✓	✓	۶۹۱۴۹۰	۱۳۰
۱۰,۰۰	-	✓	۷۰۱۳۲۲	۱۳۱
۱۰,۶۵	-	✓	۷۰۱۳۲۸	۱۳۲
۱۰,۰۰	-	✓	۷۰۱۳۳۳	۱۳۳
۱۰,۰۰	-	✓	۷۰۱۳۳۷	۱۳۴
۱۰,۰۰	-	✓	۷۰۱۳۴۱	۱۳۵
۱۰,۰۰	-	✓	۷۰۱۳۴۲	۱۳۶
۱۰,۴۳	-	✓	۷۰۱۳۴۹	۱۳۷
۸,۵۰	✓	✓	۷۰۱۳۹۱	۱۳۸
۱۱,۳۰	✓	✓	۷۰۱۳۹۹	۱۳۹
۱۲,۰۰	-	✓	۷۱۱۳۱۱	۱۴۰
۱۴,۰۰	-	✓	۷۱۱۳۱۹	۱۴۱
۱۰,۰۰	-	✓	۷۱۱۳۲۰	۱۴۲
۱۶,۰۰	-	✓	۷۱۱۴۱۱	۱۴۳
۱۲,۸۰	✓	✓	۷۱۱۴۱۹	۱۴۴
۱۸,۰۰	-	✓	۷۱۱۴۲۰	۱۴۵
۱۶,۰۰	-	✓	۷۱۱۵۱۰	۱۴۶
۱۶,۰۰	-	✓	۷۱۱۵۹۰	۱۴۷
۱۵,۰۰	-	✓	۷۳۰۳۰۰	۱۴۸
۵,۶۳	-	✓	۷۳۰۵۱۱	۱۴۹
۱۰,۰۰	-	✓	۷۳۰۵۱۲	۱۵۰
۶,۲۵	✓	✓	۷۳۰۶۹۰	۱۵۱
۸,۷۵	✓	✓	۷۳۰۸۴۰	۱۵۲
۷,۳۸	✓	✓	۷۳۰۸۹۰	۱۵۳

نرخ تعرفه	مطالعه حاضر	موافقت نامه	کد HS شش رقمی	ردیف
۱۱,۰۰	✓	✓	۷۳۰۹۰۰	۱۵۴
۱۵,۰۰	✓	✓	۷۳۱۱۰۰	۱۵۵
۱۱,۰۰	✓	✓	۷۳۲۱۱۱	۱۵۶
۱۵,۰۰	✓	✓	۷۳۲۱۸۱	۱۵۷
۱۳,۰۰	✓	✓	۷۳۲۵۹۹	۱۵۸
۱۰,۲۵	✓	✓	۷۳۲۶۲۰	۱۵۹
۹,۳۵	✓	✓	۷۳۲۶۹۰	۱۶۰
۵,۰۰	-	✓	۷۴۰۸۱۱	۱۶۱
۵,۰۰	✓	✓	۷۴۰۸۱۹	۱۶۲
۳,۷۵	✓	✓	۸۴۰۲۹۰	۱۶۳
۴,۰۰	✓	✓	۸۴۱۱۹۹	۱۶۴
۳,۰۰	✓	✓	۸۴۷۴۲۰	۱۶۵
۰,۰۰	-	✓	۸۴۷۴۳۲	۱۶۶
۶,۷۰	✓	✓	۸۴۸۱۸۰	۱۶۷
۱۰,۰۰	✓	✓	۸۵۱۶۱۰	۱۶۸
۱۰,۰۰	✓	✓	۸۵۴۴۱۱	۱۶۹
۱۰,۸۳	✓	✓	۸۵۴۴۴۹	۱۷۰
۱۰,۶۷	✓	✓	۸۵۴۴۶۰	۱۷۱
۱,۶۷	✓	✓	۸۷۰۸۲۹	۱۷۲
۲,۵۰	✓	✓	۸۷۰۸۹۱	۱۷۳
۲,۰۰	-	✓	۸۷۰۸۹۹	۱۷۴
۱۰,۰۰	✓	✓	۸۷۱۶۴۰	۱۷۵
	۱۱۰	۱۷۵	تعداد	
۶۳	عملکرد (درصد)			

ماخذ: محاسبات تحقیق

در این فصل به تجزیه و تحلیل اثرات ایستای برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، بررسی ترجیحات گرفته شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا، بررسی ترجیحات اعطا شده ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا، اثرات ایجاد و انحراف تجارت در دو سناریو کاهش ۴۰ و ۶۰ درصدی نرخ‌های تعرفه هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر صادرات ایران به این کشورها و ارائه الگوی پیشنهادی جهت تعیین کالاهای درخواستی ایران برای دریافت ترجیحات تجاری پرداخته شده است. به‌طور خلاصه نتایج نشان می‌دهد:

براساس موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا تعداد ۸۶۲ قلم کالای طرفین مشمول کاهش نرخ تعرفه (ترجیح) شده‌اند که تعداد ۵۰۲ قلم کالا ترجیحات گرفته شده ایران از اوراسیا براساس کدهای ده رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات گرفته شده ایران از اوراسیا مطابق کدهای تعرفه ۸ رقمی ۳۶۹ قلم و مطابق کدهای تعرفه ۶ رقمی ۱۷۵ قلم است. در ترجیحات گرفته شده ایران کالاهای مختلف در حوزه‌های مواد غذایی، مواد مصرفی شیمیایی، محصولات ساختمانی، صدور خدمات فنی و مهندسی، محصولات صنعتی و محصولات کشاورزی مشمول امتیازات تعرفه‌ای گردید.

از بین ۳۶۹ ردیف تعرفه ۸ رقمی ترجیحات گرفته شده ایران، ۶۴ کد تعرفه (حدود ۱۷ درصد) مربوط به فصل ۳۹ کتاب مقررات صادرات و واردات (مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از آن‌ها) است. تعداد قابل توجهی از سایر این محصولات نیز به فصل‌های ۷۳ (مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد)، فصل ۲۷ (سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آن‌ها)، فصل ۵۷ (فرش سایر کفپوش‌ها از مواد نسجی)، فصل ۸۴ (راکتورهای هسته‌ای، دیگ‌های بخار آب گرم، ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آن‌ها) و فصل ۲۰ (فراآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزا و نباتات) اختصاص دارد.

براساس موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تعداد ۳۶۰ قلم کالا ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا براساس کدهای ۸ رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا مطابق کدهای تعرفه ۶ رقمی ۲۴۶ قلم است. ترجیحات اعطایی ایران به این اتحادیه عمدتاً مربوط به فصل ۸۴ کتاب مقررات صادرات و واردات (راکتورهای هسته‌ای،

دیگ‌های بخار آبگرم، ماشین آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آن‌ها، کالاهای مربوط به فصل ۲ (گوشت و احشاء خوراکی)، فصل ۴۸ (کاغذ و کالاهای ساخته شده از آن) و فصل ۷۲ (چدن، آهن و فولاد) است.

در ۲۰۱۸ واردات ایران از این اتحادیه ۱/۸ میلیارد دلار (۴/۳۰ درصد کل واردات ایران) بوده است. عمده کالاهای وارداتی ایران از این اتحادیه شامل؛ جو، محصولات تخت نورد شده از آهن و فولاد، روغن آفتابگردان، ذرت و چوب اره شده از انواع کاج بوده است. واردات ایران در کدهای تعرفه مندرج در فهرست امتیازات اعطایی ایران به اوراسیا نشان می‌دهد، در ۱۳۹۷، میزان واردات ایران در این اقلام، بیش از ۱۱ میلیارد دلار بوده است که حدود ۲۶ درصد از کل واردات کالایی ایران را در این سال در شامل می‌شود و از مجموع ۳۶۰ کد تعرفه‌ای که مشمول ترجیحات اعطا شده ایران به اوراسیا در ۲۵۸ مورد، سابقه وارداتی در ایران در ۱۳۹۷ از اوراسیا وجود داشته است.

بیشترین اثر ایجاد تجارت در کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان به قرار زیر است:

-نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان با کد ۲۵ و با سهم ۲۱ درصد از کل ایجاد

تجارت

-سرب و مصنوعات از سرب با کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل ایجاد تجارت

-مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک با کد ۳۹ و با سهم ۱۴ درصد از کل ایجاد

تجارت

-سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر با کد ۰۷ و با سهم ۹ درصد از کل ایجاد تجارت

-شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۸ درصد از کل ایجاد تجارت

نتایج اثرات رفاهی کاهش تعرفه‌های واردات ارمنستان از ایران را در سناریو دوم (کاهش تعرفه به میزان ۶۰ درصد) و در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از ارمنستان را نشان می‌دهد، بیشترین تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده و رفاه جامعه برای ارمنستان به قرار زیر است:

-مروارید طبیعی یا پرورده، کد ۷۱

-رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴

-وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷
-راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴
-ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵
در کاهش تعرفه به میزان ۴۰ درصد در اقلام انتخاب شده توسط ایران برای دریافت ترجیح از بلاروس بیشترین اثر ایجاد تجارت به قرار زیر است:

-فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۶۷ درصد از کل ایجاد تجارت
-میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۲۲ درصد از کل ایجاد تجارت
-رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۷ درصد از کل ایجاد تجارت
-شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت
-فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۱ درصد از کل ایجاد تجارت
بیشترین اثر انحراف تجارت در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات بلاروس از ایران به صورت زیر است:

-فرآورده‌های غلات، آرد با کد ۱۹ و با سهم ۷۹ درصد از کل انحراف تجارت
-میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست با کد ۰۸ و با سهم ۱۲ درصد از کل انحراف تجارت
-رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی با کد ۵۴ و با سهم ۳ درصد از کل انحراف تجارت
-فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها با کد ۲۰ و با سهم ۲ درصد از کل انحراف تجارت
-شیشه و مصنوعات شیشه‌ای با کد ۷۰ و با سهم ۱ درصد از کل انحراف تجارت
بیشترین تجارت ایجاد شده برای روسیه در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

-راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۹ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد

شده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای روسیه در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۲۶۲۲۰۳۱، ۳۸۴۳۴۱۲، ۲۳۶۹۱۱۶-، ۹۸۳۶۰، ۱۳۰۶۶۲ و ۲۶۲۲۰۳۱ هزار دلار است.

بیشترین تجارت ایجاد شده برای روسیه در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

-رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۹ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء، کد ۸۵ و با سهم ۱۲ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای روسیه در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۳۹۳۳۰۴۶، ۲۵۹۷۸۰۲، ۳۶۱۴۷۲۶-، ۱۲۹۱۳۰، ۱۷۱۴۹۴ و ۳۹۳۳۰۴۶ هزار دلار است.

بیشترین تجارت ایجاد شده برای قرقیزستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

-الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵ و با سهم ۴۷ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-لباس و متفرعات لباس، از کشباف، کد ۶۱ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قرقیزستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۶۰۶۷۸، ۴۷۸۳۷، ۲۷۹۰۵-، ۲۵۵۹، ۳۹۵۱ و ۶۰۶۷۸ هزار دلار است.

بیشترین تجارت ایجاد شده برای قرقیزستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

-الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره، کد ۵۵ و با سهم ۴۷ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-لباس و متفرعات لباس، از کشاف، کد ۶۱ و با سهم ۱۳ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی، کد ۵۴ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قرقیزستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۹۱۰۱۶، ۳۲۶۸۲، ۴۳۰۵۹-، ۳۳۵۹، ۵۱۸۷ و ۹۱۰۱۶ هزار دلار است.

تجارت ایجاد شده برای قزاقستان در سناریو کاهش ۴۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

-رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء، کد ۸۵ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قزاقستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۴۰ درصد به ترتیب برابر است با ۲۴۲۰۵۵، ۳۳۴۴۰۸، ۲۰۰۰۳۱-، ۶۲۲۱، ۱۰۰۶۸ و ۲۴۲۰۵۵ هزار دلار است.

تجارت ایجاد شده برای قزاقستان در سناریو کاهش ۶۰ درصدی تعرفه واردات از ایران به صورت زیر است:

-رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم، کد ۸۴ و با سهم ۱۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-سرب و مصنوعات از سرب، کد ۷۳ و با سهم ۱۷ درصد از کل تجارت ایجاد شده

-وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط، کد ۸۷ و با سهم ۱۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء ، کد ۸۵ و با سهم ۸ درصد از کل تجارت ایجاد شده
-مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد، کد ۳۹ و با سهم ۵ درصد از کل تجارت ایجاد شده

میزان تغییر در واردات، درآمد تعرفه‌ای جدید، اضافه رفاه مصرف کننده، رفاه جامعه و اثر کل تجارت برای قزاقستان در اثر کاهش تعرفه واردات از ایران به میزان ۶۰ درصد به ترتیب برابر است با ۳۶۳۰۸۳، ۲۲۷۴۳۲، ۳۰۷۰۰۷-، ۸۱۷۵، ۱۳۲۲۵ و ۳۶۳۰۸۳ هزار دلار است.

مقایسه ترجیحات دریافت شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با ترجیحات توصیه شده توسط این مطالعه نشان می‌دهد فقط ۱۱۰ کد از ۱۷۵ کد مندرج در موافقت‌نامه توسط این مطالعه توصیه شده است یعنی این‌که در ۶۵ ردیف تعرفه‌ای HS شش ایران ملاحظات دیگری مد نظر داشته و یا ممکن است توسط طرف مقابل در حین مذاکره تحمیل شده باشد که عملکرد انتخاب اقلام را برای دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ۶۳ درصد کاهش داده است.

فصل هشتم: جمع بندی، نتیجه گیری و توصیه های سیاستی

۸-۱- مقدمه

اثر بخشی موافقت‌نامه‌های تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر تجارت کشور یکی از سوالات مهم و اساسی برنامه‌ریزان بخش تجارت خارجی کشور است. از سوی دیگر، با افزایش تعداد موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، سهم تجارت به شکل بلوک‌های تجاری و در قالب موافقت‌نامه‌ها در جهان روند رو به رشدی را در پیش گرفته است. در سال‌های اخیر اقدامات مثبتی در زمینه انعقاد موافقت‌نامه‌های تجاری با کشورهای مختلف در ایران صورت پذیرفته که موافقت‌نامه تجارت ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا یکی از آنها است. اتحادیه اقتصادی اوراسیا شامل کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان است که قرار است ایران در سه سال اول اجرای موافقت‌نامه، با این اتحادیه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی داشته باشد و بعد از آن جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با تبدیل موافقت‌نامه تجارت ترجیحی به موافقت‌نامه تجارت آزاد موافقت و یا مخالفت نماید.

هر یک از موافقت‌نامه‌های تجاری دارای ساختاری متفاوت هستند که می‌توان آن‌ها در دو گروه عمده دسته‌بندی نمود؛ گروه اول موافقت‌نامه‌هایی هستند که به صورت سنتی بین شرکای طبیعی تجاری که از لحاظ جغرافیایی همسایه هستند منعقد می‌گردد (کشورها، نخستین تجربه خود در انعقاد موافقت‌نامه تجارت منطقه‌ای را با یک یا چند کشور همجوار خود بدست می‌آورند) و گروه دوم موافقت‌نامه‌هایی هستند که بین کشورهای غیر همجوار تشکیل می‌شوند. از آنجایی که ایران به دنبال عضویت در سازمان جهانی تجارت است ضروری است زمینه‌های لازم برای دستیابی به این هدف را تحقق بخشیده و با کاهش موانع تجاری (بالاخص تعرفه) و ایجاد بسترهای مناسب برای توسعه روابط تجاری با کشورهای هدف و تشکیل بلوک تجاری، مراحل توسعه یافتگی را هرچه سریعتر طی نماید که در این میان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا که از کشورهای مهم همسایه ایران هستند و دارای جمعیت (بازار) قابل توجهی هستند که برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی دارای اولویت هستند. لذا مطالعه موافقت‌نامه تجارت ترجیحی ایران با اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند تمرین مناسب برای ایران بوده ما را در زمینه عضویت در سازمان جهانی تجارت و دستیابی به اهداف سند چشم انداز ۱۴۰۴ کمک نماید. با توجه به این شرایط، حضور فعال در مجامع و سازمان‌های اقتصادی،

تجاری منطقه‌ای و جهانی امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به‌علاوه، به منظور عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت، کاهش تعرفه‌ها باید مطابق زمان‌بندی و با سرعت بیشتری صورت پذیرد که عضویت ایران در این گونه موافقت‌نامه‌ها با توجه به شرایط کشورهای مورد مطالعه و نیز شرایط ایران که یکی از اقتصادهای پر قدرت در منطقه خاورمیانه به طور قطع موجب ارتقای تجارت منطقه‌ای و جهانی شده و اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌تواند بازار مناسبی در جذب صادرات ایران باشد.

در طی دهه‌های اخیر، سهم ایران از تجارت جهانی کاهش یافته و سیاست‌گذاران همواره در پی دستیابی به راهکارهایی بوده‌اند تا این سهم را افزایش دهند که برای دستیابی به سهم بیشتر در تجارت جهانی، ضروری است ساختار تجارت کشور تحولات بسیاری را پذیرا شود و باید امکانی فراهم گردد، گسترش حجم تجارت، دسترسی به بازارهای صادراتی تسهیل گردد که در این میان برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی می‌تواند باعث افزایش حجم تجارت دو جانبه و گسترش صادرات جمهوری اسلامی ایران گردد. امروزه در شرایطی که ۱۶۴ کشور به عضویت سازمان تجارت جهانی در آمده‌اند و بیش از ۹۷ درصد تجارت دنیا در قالب این سازمان در جریان است، برای کشور ما که در ابتدای راه عضویت در این سازمان قرار دارد و به نظر می‌رسد راهی طولانی و پیچیده برای عضویت در این سازمان در پیش داشته باشد توسعه روابط تجاری با سایر کشورها در قالب موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و موافقت‌نامه‌های تجارت آزاد می‌تواند تمرینی نه چندان پر خطر برای صنایع، بنگاه‌ها و تولیدکنندگان داخلی در جهت افزایش رقابت‌پذیری هم در بازار داخلی و هم با رقبا و تولیدکنندگان بین‌المللی باشد. موافقت‌نامه تعرفه‌های ترجیحی و موافقت‌نامه تجارت آزاد می‌تواند با کاهش یا حذف موانع تعرفه‌ای (کاهش پایدار تعرفه‌های گمرکی) و نیز کاهش موانع غیرتعرفه‌ای (کاهش مجوزهای لازم برای صادرات و واردات)، می‌تواند هزینه‌های فعالان اقتصادی برای دسترسی به بازار کشورها را کاهش دهد.

با توجه به دغدغه‌های موجود در خصوص اقدامات انجام شده در مورد این گونه موافقت‌نامه‌ها (چه تجارت ترجیحی و چه تجارت آزاد) ضرورت دارد تا ضمن بررسی عملکرد و ارزیابی نتایج اقدامات صورت پذیرفته، عوامل موفقیت و عدم موفقیت این گونه موافقت‌نامه‌ها شناسایی شده و راه کارهای موثری برای دستیابی به نتایج مثبت در این خصوص ارائه گردد. با عنایت به مطالب فوق به نظر می‌رسد بخصوص در شرایط فعلی با توجه به شرایط پس از برجام و استقبال کشورهای مختلف جهت توسعه

روابط و سیاست محوری دولت در جهت تعامل سازنده با کشورهای جهان، به منظور استفاده از فرصت لغو تحریم‌ها، انعقاد قراردادهای تجارت ترجیحی و تجارت آزاد، باید به عنوان یک سیاست استراتژیک تجاری در دستور کار قرار گیرد تا ضمن آماده‌سازی شرایط برای تولید کنندگان داخلی و تسهیل دسترسی آنان به بازار سایر کشورها، زمینه افزایش رقابت‌پذیری آنان در بازارهای جهانی را فراهم نمایند و احتمالاً با کم کردن تعرفه اقلامی از کالاها برای برخی کشورها، میزان رقابت‌پذیری این کالاها در عمل هم سنجیده شوند و بنگاه‌ها و تولید کنندگان داخلی بدانند که فضای انحصاری و حمایت‌های تعرفه‌ای و ... دائمی نخواهد بود و باید با ارتقاء سطح تکنولوژی، بالا بردن کیفیت و کاهش قیمت تمام شده محصول و شناخت نیازهای مشتری و بازار، خود را برای رقابت با تولیدکنندگان بین‌المللی در بازارهای خارجی مهیا کنند.

سرانجام پس از مذاکرات طولانی و با هدف ارتقای سطح مناسبات تجاری بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، قرارداد تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا امضا و از آبان ۱۳۹۸ اجرایی گردید. این موافقت‌نامه شامل دریافت ترجیح در ۵۰۲ قلم کد HS برای ایران است هم‌چنین این موافقت‌نامه دارای ۹ فصل مختلف است. این تحقیق در همین راستا به ارزیابی و بررسی ابعاد و آثار موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته است.

۸-۲- مروری بر خطوط کلی تحقیق

اتحادیه اقتصادی اوراسیا فعالیت خود را رسماً از ابتدای ژانویه ۲۰۱۵ آغاز کرد. ریشه اصلی تکوین این اتحادیه را بایستی در پیشنهاد نورسلطان نظربایف، رئیس جمهور قزاقستان در ۱۹۹۴ در خصوص تکوین بلوک تجری منطقه‌ای جستجو نمود. پس از طرح این پیشنهاد در سال ۲۰۰۰، بلاروس، قزاقستان، روسیه، قرقیزستان و تاجیکستان جامعه اقتصادی اوراسیا^۱ را با هدف ایجاد بازار مشترک برای کشورهای عضو بوجود آوردند که ازبکستان نیز در سال ۲۰۰۶ به آن پیوست. در سال ۲۰۰۷ روسیه، قزاقستان و بلاروس در خصوص ایجاد یک اتحادیه گمرکی^۲ بین خود به توافق رسیدند. در سال ۲۰۰۹، ابتداء توافقاتی بین مسکو، آستانه و مینسک در خصوص ایجاد تعرفه گمرکی مشترک (ایجاد کدهای مشترک HS به جای کدهای HS داخلی) صورت پذیرفت و در نهایت، توافقات مذکور به امضای

^۱. Eurasian Economic Community

^۲. Customs Union

روسای جمهور سه کشور رسید و بدین ترتیب، اتحادیه گمرکی در سال ۲۰۱۰ بین این سه کشور شروع به فعالیت کرد.

اهداف و اولویت‌های این اتحادیه گمرکی شامل حذف تعرفه‌های گمرکی داخلی کشورهای عضو، ایجاد تعرفه خارجی مشترک و یک بازار واحد گسترده بین روسیه، قزاقستان و بلاروس اعلام گردید^۱. ایده تاسیس فضای واحد اقتصادی موجب گردید روسای جمهور روسیه، بلاروس و قزاقستان موافقت‌نامه ایجاد اتحادیه اقتصادی اوراسیا را در سال ۲۰۱۴ امضاء کنند که از اول ژانویه ۲۰۱۵ اجرایی گردید. هدف این اتحادیه، ایجاد فضای واحد اقتصادی، توسعه بازار مشترک و دستیابی به حرکت آزاد کالا، سرمایه، خدمات و نیروی کار در بازار واحد کشورهای عضو، کاهش قیمت کالاها با کاهش هزینه‌های حمل و نقل مواد خام، ترویج رقابت سالم در بازار مشترک، سیاست‌های مشترک در کشاورزی، انرژی، فناوری و حمل و نقل اعلام گردید^۲. ارمنستان در دوم ژانویه ۲۰۱۵ و قرقیزستان نیز در ششم اوت ۲۰۱۵ به عضویت کامل این اتحادیه درآمدند که در حال حاضر کشورهای روسیه، بلاروس، قزاقستان، قرقیزستان و ارمنستان عضو اتحادیه گمرکی اوراسیا هستند. تاجیکستان، گرجستان، ازبکستان، مولداوی، اوکراین، پاکستان، چین، ویتنام و ترکیه از گزینه‌های احتمالی عضویت در اتحادیه اوراسیا هستند. در خصوص ارکان اتحادیه اقتصادی اوراسیا باید گفت که شورای عالی اقتصادی اوراسیا^۳ مهم‌ترین رکن اتحادیه است که از سران کشورهای عضو تشکیل شده است. دومین رکن اتحادیه، شورای بین دولتی اوراسیا^۴ است که اعضای آن، نخست وزیران کشورهای عضو هستند. کمیسیون اقتصادی اوراسیا^۵، رکن اجرایی اتحادیه است. مقر این کمیسیون به عنوان سازمان نظارتی بر اتحادیه گمرکی، در مسکو قرار دارد که متشکل از ۱۰ نفر است که از هر کشور عضو دو نفر در آن حضور دارند. معاهده مربوط به تأسیس اتحادیه اقتصادی اوراسیا از سال ۲۰۱۵ لازم الاجرا شده است، منطقه‌ای که این اتحادیه را پوشش می‌دهد حدود ۱۸۴ میلیون نفر جمعیت دارد. موضوع الحاق ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا از سال ۱۳۹۴ مطرح شد تا این که موافقت‌نامه‌ای تجاری بین ایران و اتحادیه اوراسیا به امضا رسید و از ۵ آبان‌ماه ۱۳۹۸ اجرای آن شده است. عنوان موافقت‌نامه ایران و اتحادیه اوراسیا،

۱. International Financial Consulting Group (۲۰۱۰)

۲. International Crisis Group (۲۰۱۶)

۳. Supreme Eurasian Economic Council

۴. Eurasian Intergovernmental Council

۵. Eurasian Economic Commission (EEC)

ترجیحات تعرفه‌ای است که بتدریج به سمت تجارت آزاد حرکت خواهد کرد و قرارداد موقت و سه ساله است، از سال آینده باید مذاکرات برای ورود کامل و تجارت آزاد ایران با اتحادیه اقتصادی شروع شود و بعد از سه سال تکلیف روشن شود که ایران عضویتش را ادامه می‌دهد و به مرحله تجارت آزاد می‌رسد یا از توافق خارج می‌شود. به نظر کارشناسان، موقت به این معنا است که ساختار اقتصادی ایران با اتحادیه تطبیق یابد. امضای موافقت‌نامه با اتحادیه اوراسیا به تعبیری به این معنی است که ایران برای اولین بار به یک سازمان تجاری منطقه‌ای وارد شده است. اهمیت توافق‌نامه ایران با اتحادیه اوراسیا از آن جهت است که موفقیت پیمان تجاری با اوراسیا زمینه‌ساز ورود ایران به پیمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی تجاری دیگری است.

۸-۳- یافته‌های تحقیق

در این قسمت به طور خلاصه، یافته‌ها و نتایج تحقیق ارائه می‌گردد.

صادرات اتحادیه اقتصادی اوراسیا از ۶۱۷ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۵۴۸ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است که در این دوره به متوسط، سالیانه حدود ۲/۹۲ درصد کاهش یافته است. واردات اتحادیه نیز از ۳۷۸ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۹ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته که با نرخ رشد متوسط سالیانه‌ای برابر با ۴/۲۱ درصد کاهش یافته است. تجارت اتحادیه از ۹۹۵ میلیارد دلار در ۲۰۱۴ به ۸۶۶ میلیارد دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته که در این دوره به متوسط، سالیانه حدود ۳/۴۰ درصد کاهش یافته است.

صادرات ایران به اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ نشان می‌دهد میزان صادرات از ۳۶۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۶۰۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۷/۴۶ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین صادرات ایران به اوراسیا در سال ۱۳۸۳ برابر ۳۶۰ میلیون دلار و بیشترین میزان صادرات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۸۰۵ میلیون دلار بوده است. سهم صادرات ایران به اوراسیا از صادرات ایران به جهان از ۵/۳۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۳۷ درصد در ۱۳۹۷ کاهش یافته است که نشان می‌دهد افزایش صادرات ایران به اوراسیا با افزایش صادرات ایران به جهان همراه نبوده است.

جدول (۸-۱): خلاصه صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

کشور	A	B	C	D	E	F	H
روسیه	۱۴۴	۲/۱۲	۲۸۱	۰/۶۳	۱۱/۳۲	۱۳۹۱	۱۳۸۳
ارمنستان	۱۴۹	۲/۱۹	۱۵۹	۰/۳۶	۶/۳۷	۱۳۹۶	۱۳۹۴
بلاروس	۱/۵۳	۰/۰۲	۲/۷۶	۰/۰۱	۲۵/۰۵	۱۳۸۷	۱۳۸۴
قزاقستان	۳۷/۸۱	۰/۵۶	۱۳۱/۴۰	۰/۳۰	۱۰/۸۲	۱۳۹۲	۱۳۸۳
قرقیزستان	۲۷/۸۵	۱/۴۱	۳۳/۷۴	۰/۰۸	۲۱/۸۳	۱۳۸۶	۱۳۹۴

ماخذ: محاسبات تحقیق

A: صادرات در ۱۳۸۳ (میلیون دلار)

B: سهم صادرات ایران در ۱۳۸۳ (درصد)

C: صادرات ۱۳۹۷ (میلیون دلار)

D: سهم صادرات ایران در ۱۳۹۷ (درصد)

E: نرخ رشد صادرات در ۹۷-۱۳۸۳ (درصد)

F: بیشترین صادرات (سال)

H: کمترین صادرات (سال)

واردات ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۹۷-۱۳۸۳ از ۱۹۹۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۸۳۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است در این دوره به طور متوسط نرخ رشدی برابر با ۴۶/۶۵ درصد را تجربه نموده است. در این دوره کمترین واردات از اوراسیا در سال ۱۳۸۹ برابر ۲۷۳ میلیون دلار و بیشترین میزان واردات نیز ۱۳۹۱ برابر با ۳۶۱۵ میلیون دلار بوده است. سهم واردات ایران از اوراسیا از واردات ایران از جهان از ۵/۶۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۶/۶۴ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است که نشان می‌دهد افزایش واردات ایران از اوراسیا با افزایش واردات از جهان همراه بوده است.

جدول (۸-۲): خلاصه واردات ایران از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

کشور	A	B	C	D	E	F	H
روسیه	۸۵۷	۲/۴۳	۱۳۴۳	۳/۱۵	۵۷/۹۳	۱۳۹۵	۱۳۸۹
ارمنستان	۳۴/۸۴	۰/۱۰	۲۲/۲۸	۰/۰۵	۵/۵۲	۱۳۸۳	۱۳۸۹
بلاروس	۸۷۲/۲۷	۲/۴۸	۱۳۶۶/۶۰	۳/۲۱	۴۶/۸۸	۱۳۹۱	۱۳۸۹
قزاقستان	۲۳۰/۴۶	۰/۳۵	۸۷/۰۷	۰/۲۰	۱۸/۰۳	۱۳۹۷	۱۳۸۹
قرقیزستان	۴/۶۴	۰/۰۱	۱۱/۳۷	۰/۰۳	۴/۶۴	۱۳۸۶	۱۳۹۴

- A: واردات در ۱۳۸۳ (میلیون دلار)
- B: سهم واردات ایران در ۱۳۸۳ (درصد)
- C: واردات در ۱۳۹۷ (میلیون دلار)
- D: سهم واردات ایران در ۱۳۹۷ (درصد)
- E: نرخ رشد واردات در ۱۳۸۳-۹۷ (درصد)
- F: بیشترین واردات (سال)
- H: کمترین واردات (سال)

جدول (۸-۳): خلاصه متغیرهای کلان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

کشور	A	B	C	D	E	F	H	G	K
روسیه	۱۷۲۲۱۹۲	۱۶۴۹۹۹۱	۲/۲۵	۱۱۷۲۹	۱۱۳۷۵	۲۰/۷۷	۳۰/۷۴	۵۱/۵۱	۱۴۴۴۷۸
ارمنستان	۱۳۰۰۸	۱۱۶۰۲	۵/۲۰	۴۴۰۷	۳۷۹۶	۴۵/۳۲	۳۷/۵۱	۲/۵۲	۲۹۵۲
بلاروس	۶۳۹۷۴	۶۲۲۳۹	۱/۸۷	۶۷۴۴	۶۵۶۴	۶۹/۱۴	۷۰/۲۰	۱۳۹/۳۴	۹۴۸۵
قزاقستان	۲۰۴۰۶۷	۱۷۸۷۸۲	۴/۴۷	۱۱۱۶۶	۱۰۳۱۶	۲۶/۲۶	۳۸/۴۴	۶۰/۶۲	۱۸۲۷۶
قرقیزستان	۶۶۶۷	۵۷۹۲	۴/۰۶	۱۰۸۷	۹۹۰	۶۸/۳۹	۳۲/۷۳	۱۰۱/۱۲	۶۳۱۳

مآخذ: محاسبات تحقیق

- A: تولید ناخالص داخلی در ۲۰۱۸ (میلیون دلار)
- B: متوسط تولید ناخالص داخلی ثر ۱۸-۲۰۱۰ (میلیون دلار)
- C: نرخ رشد اقتصادی در ۱۸-۲۰۱۰ (درصد)
- D: درآمد سرانه در ۲۰۱۸ (دلار)
- E: متوسط درآمد سرانه (دلار)
- F: سهم واردات کالا و خدمات از GDP در ۲۰۱۸ (درصد)
- H: سهم صادرات کالا و خدمات از GDP در ۲۰۱۸ (درصد)
- G: نرخ تورم در ۲۰۱۸ (درصد)
- K: جمعیت در ۲۰۱۸ (هزار نفر)

به‌طور متوسط در دوره ۱۸-۲۰۱۰، شاخص تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت ۲۰۱۰، روسیه

بیشترین درآمد و قرقیزستان کمترین درآمد را داشته‌اند. در نرخ رشد درآمد قزاقستان بالاترین و بلاروس پایین‌ترین رتبه را داشته‌اند. در درآمد سرانه بالاتر رتبه مربوط به روسیه و پایین‌ترین رتبه مربوط به قرقیزستان است. در سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بهترین رتبه مربوط به قرقیزستان و بدترین رتبه مربوط به روسیه است، در سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی، بالاترین رتبه متعلق است به بلاروس و پایین‌ترین رتبه نیز متعلق است به روسیه، در سهم تجارت کالا از تولید ناخالص داخلی بهترین رتبه متعلق است به بلاروس و بدترین رتبه نیز به روسیه تعلق دارد و در شاخص تورم بهترین وضعیت مربوط به ارمنستان و بدترین وضعیت متعلق به بلاروس است.

از لحاظ ثبات سیاسی بهترین کشور بلاروس و بدترین کشور روسیه است و در شاخص حاکمیت قانون، قزاقستان و بلاروس رتبه یک و روسیه بدترین وضعیت را دارد.

در شاخص آزادی فضای کسب و کار در جهان، قزاقستان رتبه ۲۵، روسیه رتبه ۲۸، ارمنستان رتبه ۴۷، قرقیزستان رتبه ۸۰ و ایران رتبه ۱۲۷ را دارد.

در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، سهم عمده صادرات به روسیه تعلق دارد که در ۲۰۱۸ از مجموع ۵۴۷۸۳۶ میلیون دلار صادرات منطقه، ۴۴۹۳۴۷ میلیون دلار آن به روسیه اختصاص داشته است. میزان صادرات این کشور در ۲۰۱۴ برابر ۴۹۷۸۳۴ میلیون دلار بوده است به‌طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم روسیه از صادرات منطقه برابر با ۸۱/۲۰ درصد است.

قزاقستان دومین کشور است که در دوره ۲۰۱۴-۱۸ بالاترین عملکرد صادراتی اتحادیه را داشته است، صادرات این کشور از ۷۹۴۵۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۶۰۹۵۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، به‌طور متوسط در دوره ۲۰۱۴-۱۸ سهم قزاقستان از صادرات منطقه برابر با ۱۱/۳۹ درصد است.

کشورهای روسیه و قزاقستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ مجموع ۹۲/۵۹ درصد و کشورهای ارمنستان، بلاروس و قرقیزستان ۷/۴۱ درصد صادرات این اتحادیه را در این دوره در اختیار داشته‌اند.

در دوره ۲۰۱۴-۱۸ کشورهای روسیه، سوئیس، بلغارستان و عراق از مقاصد عمده صادراتی

ارمنستان هستند و ایران نیز با سهم $3/95$ درصدی از صادرات ارمنستان در رتبه هشتم قرار دارد، میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۱۰۵۰ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۹۵۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی ارمنستان از $70/46$ درصد در ۲۰۱۴ به $81/97$ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده تمرکز ارمنستان در مقاصد صادراتی است.

در دوره ۲۰۱۴-۱۸ کشورهای روسیه، اوکراین، انگلستان و آلمان از مقاصد عمده صادراتی بلاروس هستند که میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۲۹۳۶۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۷۲۱۱ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی بلاروس از $81/40$ درصد در ۲۰۱۴ به $81/32$ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز بلاروس در مقاصد صادراتی است.

در دوره ۲۰۱۴-۱۸ کشورهای چین، آلمان، هلند و بلاروس از مقاصد عمده صادراتی روسیه هستند که میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۲۴۶۵۹۲ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۵۳۰۰۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی روسیه از $49/53$ درصد در ۲۰۱۴ به $56/31$ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز روسیه در مقاصد صادراتی است.

در دوره ۲۰۱۴-۱۸ کشورهای انگلستان، روسیه، قزاقستان و ازبکستان از مقاصد عمده صادراتی قرقیزستان هستند، میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۱۰۲۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۶۰۸ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی قرقیزستان از $54/46$ درصد در ۲۰۱۴ به $95/11$ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش شدید تمرکز قرقیزستان در مقاصد صادراتی است.

در دوره ۲۰۱۴-۱۸ کشورهای ایتالیا، چین، هلند و روسیه از مقاصد عمده صادراتی قزاقستان هستند که میزان صادرات به ۱۰ کشور اول مقصد صادراتی از ۵۵۲۵۴ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۴۰۶۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول صادراتی قزاقستان از $69/54$ درصد در ۲۰۱۴ به $72/29$ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز قزاقستان در

کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالائی اول) ارمنستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالائی "سنگ فلز، جوش و خاکستر"، "مرورید طبیعی یا پرورده"، "توتون و تنباکو و بدل توتون و تنباکو" و "نوشابه‌ها، آب‌گونه‌های الکلی و سرکه" از کالاهای عمده صادراتی ارمنستان هستند، صادرات ۱۰ گروه کالائی اول از ۱۲۴۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۹۴۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول صادراتی ارمنستان از ۸۳/۳۸ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۱/۵۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز ارمنستان در گروه کالائی صادراتی است.

کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالائی اول) بلاروس در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالائی "سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی"، "کودها"، "وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط" و "شیر و محصولات لبنی، تخم پرندگان، عسل" از کالاهای عمده صادراتی بلاروس هستند، صادرات ۱۰ گروه کالائی اول از ۲۶۰۹۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۳۶۰۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول صادراتی بلاروس از ۷۲/۳۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۹/۹۹ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده کاهش تمرکز بلاروس در گروه کالائی صادراتی است.

کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالائی اول) روسیه در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالائی "سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی"، "تجهیزات خدماتی"، "چدن، آهن و فولاد" و "غلات" از کالاهای عمده صادراتی روسیه هستند، صادرات ۱۰ گروه کالائی اول از ۴۳۴۴۹۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۸۳۵۸۳ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول صادراتی روسیه از ۸۷/۲۸ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۵/۳۶ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده کاهش تمرکز روسیه در گروه کالائی صادراتی است.

کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالائی اول) قرقیزستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالائی "مرورید طبیعی یا پرورده"، "لباس و متفرعات لباس، از کشباف"، "سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی" و "سنگ فلز، جوش و خاکستر" از کالاهای عمده صادراتی قرقیزستان هستند، صادرات ۱۰ گروه کالائی اول از ۱۱۷۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۲۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش

یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول صادراتی قرقیزستان از ۶۲/۴۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۷/۴۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در گروه کالائی صادراتی است.

کالاهای عمده صادراتی (۱۰ گروه کالائی اول) قزاقستان در دوره ۱۸-۲۰۱۴ شامل گروه‌های کالائی "سوختهای معدنی و روغن‌های معدنی"، "چدن، آهن و فولاد"، "مس و مصنوعات از مس" و "محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات" از کالاهای عمده صادراتی قزاقستان هستند، صادرات ۱۰ گروه کالائی اول از ۸۴۷۸۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۵۷۲۴۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول صادراتی قزاقستان از ۹۴/۱۲ درصد در ۲۰۱۴ به ۹۳/۹۰ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز قزاقستان در گروه کالائی صادراتی است.

کشورهای روسیه، چین، ایران و ترکیه از مبادی عمده وارداتی ارمنستان هستند، میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۲۸۱۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۳۸۵ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی ارمنستان از ۶۷/۶۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۰/۵۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز ارمنستان در مبادی وارداتی است.

کشورهای روسیه، چین، آلمان و اوکراین از مبادی عمده وارداتی بلاروس هستند، میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۳۴۲۶۸ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۲۴۸۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی بلاروس از ۸۴/۶۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۸۵/۰۳ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز بلاروس در مبادی وارداتی است.

کشورهای چین، آلمان، امریکا و بلاروس از مبادی عمده وارداتی روسیه هستند، میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۱۷۵۷۲۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۹۳۲۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی روسیه از ۶۱/۳۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۲/۷۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز روسیه در مبادی وارداتی است.

کشورهای چین، روسیه، قزاقستان و ترکیه از مبادی عمده وارداتی قرقیزستان هستند، میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۴۷۹۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۳۹۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی قرقیزستان از ۸۳/۵۴ درصد در ۲۰۱۴ به

۹۱/۰۵ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در مبادی وارداتی است.

کشورهای روسیه، چین، آلمان و ایتالیا از مبادی عمده وارداتی قزاقستان هستند، میزان واردات از ۱۰ کشور اول مبادی وارداتی از ۳۱۴۷۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۵۸۹۷ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کشور اول وارداتی قزاقستان از ۷۶/۲۲ درصد در ۲۰۱۴ به ۷۹/۶۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز قزاقستان در مبادی وارداتی است.

کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالائی اول) ارمنستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالائی "سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی"، "راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم"، "ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء" و "مروارید طبیعی یا پرورده" از کالاهای عمده وارداتی ارمنستان هستند، واردات ۱۰ گروه کالائی اول از ۲۳۱۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۷۳۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول وارداتی ارمنستان از ۵۵/۷۱ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۶/۳۷ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز ارمنستان در گروه کالائی وارداتی است.

کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالائی اول) بلاروس در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالائی "سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی"، "راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم"، "ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء" و "وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط" از کالاهای عمده وارداتی بلاروس هستند، واردات ۱۰ گروه کالائی اول از ۲۷۶۴۶ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۶۱۱۴ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول وارداتی بلاروس از ۶۸/۲۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۷/۹۹ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز بلاروس در گروه کالائی وارداتی است.

کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالائی اول) روسیه در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالائی "راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم"، "ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء"، "وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط" و "محصولات دارویی" از کالاهای عمده وارداتی روسیه هستند، واردات

۱۰ گروه کالائی اول از ۱۶۷۸۳۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۴۷۴۵۳ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول وارداتی روسیه از ۵۸/۵۵ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۱/۹۲ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز روسیه در گروه کالائی وارداتی است.

کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالائی اول) قرقیزستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالائی "سوختهای معدنی و روغن‌های معدنی"، "راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم"، "کفش، گتر و اشیاء همانند، اجزاء" و "ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء" از کالاهای عمده وارداتی قرقیزستان هستند، میزان واردات ۱۰ گروه کالائی اول از ۳۳۸۷ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۱۷۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول وارداتی قرقیزستان از ۵۹/۰۶ درصد در ۲۰۱۴ به ۵۹/۹۱ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز قرقیزستان در گروه کالائی وارداتی است.

کالاهای عمده وارداتی (۱۰ گروه کالائی اول) قزاقستان در دوره ۲۰۱۴-۱۸ شامل گروه‌های کالائی "راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم"، "ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء"، "سرب و مصنوعات از سرب" و "وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط" از کالاهای عمده وارداتی قزاقستان هستند، واردات ۱۰ گروه کالائی اول از ۲۵۶۸۲ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۲۰۱۸۹ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ گروه کالائی اول وارداتی قزاقستان از ۶۲/۱۹ درصد در ۲۰۱۴ به ۶۲/۰۵ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز قزاقستان در گروه کالائی وارداتی است.

واردات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی ارمنستان از ۱۲۰۱ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۲۵۰ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول وارداتی ارمنستان از ۲۸/۸۷ درصد در ۲۰۱۴ به ۲۸/۷۸ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز ارمنستان در واردات اقلام کالائی است.

واردات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی بلاروس از ۱۴۷۴۳ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۳۷۱۶ میلیون دلار در ۲۰۱۸ کاهش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول وارداتی بلاروس از

۳۶/۳۰ درصد در ۲۰۱۴ به ۳۵/۷۱ درصد در ۲۰۱۸ کاهش یافته که نشان دهنده عدم تغییر در تمرکز بلاروس در واردات اقلام کالائی است.

واردات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی روسیه از ۳۱۷۹۵ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۳۳۴۱۸ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول وارداتی روسیه از ۱۱/۰۹ درصد در ۲۰۱۴ به ۱۴/۰۳ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز روسیه در واردات اقلام کالائی است.

واردات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی قرقیزستان از ۹۱۹ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۱۵۷۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول وارداتی قرقیزستان از ۱۶/۰۳ درصد در ۲۰۱۴ به ۲۹/۷۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده افزایش تمرکز قرقیزستان در واردات اقلام کالائی است.

واردات ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی قزاقستان از ۵۶۸۰ میلیون دلار در ۲۰۱۴ به ۴۶۵۲ میلیون دلار در ۲۰۱۸ افزایش یافته است، سهم ۱۰ کد کالائی HS شش رقمی اول وارداتی قزاقستان از ۱۳/۷۵ درصد در ۲۰۱۴ به ۱۴/۳۰ درصد در ۲۰۱۸ افزایش یافته که نشان دهنده عدم تغییر تمرکز قزاقستان در واردات اقلام کالائی است.

موافقت نامه تجارت ترجیحی یکی از شکل های همگرایی است و طبق شرایط و ضوابط مطرح شده در مفاد موافقت نامه، کشورهای عضو به کاهش موانع تعرفه ای بین خود خواهند پرداخت و این در حالی است که هیچ کدام از این کشورها تغییری در سیاست تجاری خود با سایر کشورها ایجاد نمی کنند. کاهش موانع تعرفه ای می تواند برای تمام کالاهای مبادلاتی باشد و یا تنها برای فهرستی از کالاها باشد که از طرف هر کشور ارابه می شود. گاهی اوقات کاهش تعرفه ها فقط از جانب یک کشور صورت می گیرد و تنها یک کشور موانع تعرفه ای خود را کاهش داده یا حذف می کند و در حالی که کشور مقابل در موانع تجاری خود تغییری ایجاد نمی کند.

فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ های حقوق ورودی بخش صنعت و سهم آنها در سال ۱۳۹۸ نشان می دهد تعداد ۵۲ ردیف تعرفه ای (۰/۷۵ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند،

تعداد ۳۰۱۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۳/۴۳ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۴۴۹۵ ردیف تعرفه‌ای (۶۴/۶۶ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۱۵۰ ردیف تعرفه‌ای (۱۶/۵۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۷۰۲ ردیف تعرفه‌ای (۱۰/۱۰ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

فراوانی ساده و تجمعی طبقات نرخ‌های حقوق ورودی واردات کشور و سهم آن‌ها در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد تعداد ۷۲ ردیف تعرفه‌ای (۰/۸۸ درصد) از حقوق ورودی و سود بازرگانی معاف هستند، تعداد ۳۴۲۹ ردیف تعرفه‌ای (۴۱/۷۵ درصد) فقط یک درصد سود بازرگانی تعلق می‌گیرد (چهار درصد حقوق ورودی)، تعداد ۵۰۱۳ ردیف تعرفه‌ای (۶۱/۰۳ درصد) نرخ تعرفه‌ها تا ۱۵ درصد است، تعداد ۱۴۳۸ ردیف تعرفه‌ای (۱۷/۵۱ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۱۵ تا ۴۰ دارند و تعداد ۱۰۷۱ ردیف تعرفه‌ای (۱۳/۰۴ درصد) نرخ تعرفه‌ای بین ۴۵ تا ۷۵ درصد دارند.

موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین جمهوری اسلامی ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا پس از دو سال مذاکره در اردیبهشت ۱۳۹۷ امضاء شد این موافقت‌نامه دو ماه پس از اعلام تصویب آن در مراجع قانون‌گذاری جمهوری اسلامی ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در پنج آبان ۱۳۹۸ اجرایی گردید. لازم به ذکر است که در یک سال بعد از اجرائی موافقت‌نامه، مذاکرات برای انعقاد موافقت‌نامه تجارت آزاد شروع خواهد شد و سه سال پس از تاریخ اجرائی شدن، چنانچه موافقت‌نامه تجارت آزاد نهایی نشده باشد طرفین در خصوص تداوم موافقت‌نامه موقت تصمیم‌گیری خواهند نمود. متن این موافقت‌نامه مفصل‌ترین و جامع‌ترین موافقت‌نامه‌ای است که تاکنون جمهوری اسلامی ایران منعقد نموده است.

امتیازات اعطایی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در گروه کالاهای کشاورزی و صنعتی شامل ۳۶۰ قلم کد کالایی HS هشت رقمی است (این تعداد با توجه به تغییرات جدول تعرفه‌ای سال ۱۳۹۸ شامل ۳۸۰ کد است). از این تعداد ۱۳۳ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) نرخ تعرفه در زمان توافق (۲۰۱۷)، بقیه مشمول تخفیف تعرفه‌ای با میانگین ۳۲/۱ درصد شده‌اند. امتیازات اعطایی اقتصادی اوراسیا به ایران شامل ۵۰۲ کد ۱۰ رقمی HS (کشاورزی و صنعتی)

است که با توجه به جدول تعرفه‌ای سال ۲۰۱۹ تعداد ۵۰۳ قلم است که از آنها ۴۴ کد مشمول تثبیت (کاهش صفر درصدی) و بقیه به‌طور متوسط دارای کاهش ۵۶/۳ درصدی در نرخ تعرفه هستند.

امتیازات اعطا شده ایران به اوراسیا شامل تعرفه ۹۷ قلم کالای کشاورزی و ۲۶۳ قلم کالای صنعتی بوده است، امتیازات اعطا شده اوراسیا به ایران شامل ۳۷۶ قلم کالای صنعتی و ۱۲۶ قلم کالای کشاورزی است. امتیازات اعطایی ایران به اوراسیا و برعکس در بخش صنعت بیش از بخش کشاورزی است که نشان دهنده حمایت بیشتر دو طرف از بخش کشاورزی خود است.

از امتیازات اعطایی دو طرف، برخی اقلام مشمول تثبیت تعرفه و برخی دیگر مشمول تخفیف تعرفه‌ای هستند. در بخش تثبیت تعرفه ایران از ۳۶۰ قلم در ۱۳۲ قلم تثبیت تعرفه یا عدم کاهش در نرخ‌های تعرفه داشته است که حدود ۳۷ درصد امتیازات اعطایی ایران است. در امتیازات دریافتی ایران از اوراسیا، از ۵۰۲ قلم در ۳۹ قلم تثبیت تعرفه یا عدم کاهش در نرخ‌های تعرفه داشته است که حدود هشت درصد امتیازات دریافتی ایران است. در بخش کاهش تعرفه‌ای ایران در ۴۶۳ قلم کالا ترجیح دریافت کرده است و اوراسیا در ۲۲۸ قلم کالا از ایران ترجیح دریافت نموده است.

متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌ای دریافتی ایران ۶۵/۱۶ درصد و متوسط کاهش نرخ‌های تعرفه‌ای اعطایی ایران ۲۲/۵۰ درصد است که تخفیف تعرفه‌ای اوراسیا برای ایران بسیار بیشتر از تخفیف تعرفه‌ای ایران برای اوراسیا است، متوسط نرخ‌های تعرفه اعطایی ایران، بعد از ترجیح ۱۲/۹۷ درصد و متوسط نرخ‌های تعرفه دریافتی ایران بعد از ترجیح ۳/۰۶ درصد خواهد بود.

در دریافت ترجیحات ایران از اوراسیا از ۵۰۲ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۱۲۶ قلم با سهم ۲۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۷/۷۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۱۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۳۷۶ قلم کالا با سهم ۷۵ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۶/۹۰ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۲/۵۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

در اعطایی ترجیحات ایران به اوراسیا از ۳۶۰ قلم کالا، در بخش کشاورزی ۹۸ قلم با سهم ۲۷ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۳۲ درصد قبل از ترجیحات و

متوسط نرخ تعرفه ۱۳/۷۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند و در بخش صنعت نیز، ۲۶۲ قلم کالا با سهم ۷۳ درصدی از کل ترجیحات وجود دارد که دارای متوسط نرخ تعرفه ۲۲ درصد قبل از ترجیحات و متوسط نرخ تعرفه ۱۵/۴۰ درصد بعد از اعمال ترجیحات هستند.

صادرات ایران به ارمنستان از ۱۴۹ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۵۹ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۵۱ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۸ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۳۴/۴۴ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۱/۴۲ کاهش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۷۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۷۱۷ ردیف در ۱۳۹۷ کاهش یافته، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۵۰ ردیف در ۱۳۸۳ به ۵۴ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۶/۸۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۷/۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۹/۶۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۰/۳۸ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. می‌توان ادعا نمود که ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۰ درصد به درستی عمل نموده است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۱۱/۳۳ درصد صادرات ایران به ارمنستان (از لحاظ ارزشی) و ۹/۲۵ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

صادرات ایران به بلاروس از ۱/۵۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲/۷۶ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۰/۱۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۰/۶۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۱۱/۰۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۲/۷۰ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۸ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۰ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۵ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۰ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۳/۱۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۰/۹۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۹۲ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. می‌توان گفت ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲

درصد به درستی عمل نموده است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۱۹/۲۹ درصد صادرات ایران به بلاروس (از لحاظ ارزشی) و ۱/۲۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است. صادرات ایران به روسیه از ۱۴۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۸۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۲۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۶۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۱۵/۱۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۶/۹۰ درصد افزایش یافته، تعداد کل ردیف های تعرفه ای از ۲۲۸ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۳۴ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه ای ترجیحی از ۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۱ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف های تعرفه ای ترجیحی از ۱۱/۴۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۲/۲۸ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه ای ترجیحی و ردیف های تعرفه ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۵/۰۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۷/۸۸ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. می توان گفت ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۸ درصد به درستی عمل نموده است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۱/۱۶ درصد صادرات ایران به روسیه (از لحاظ ارزشی) و ۸/۳۳ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

صادرات ایران به قرقیزستان از ۲۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۳۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۲۷/۳۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۲۷/۸۸ کاهش یافته، تعداد کل ردیف های تعرفه ای از ۳۲۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۲۶۱ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه ای ترجیحی از ۲۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۲۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف های تعرفه ای ترجیحی از ۷/۰۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۹/۹۶ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه ای ترجیحی و ردیف های تعرفه ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۴/۴۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۶ درصد به درستی عمل نموده است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۳۰/۱۶ درصد صادرات ایران به قرقیزستان (از لحاظ ارزشی) و ۵/۸۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

صادرات ایران به قزاقستان از ۳۸ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۱ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، صادرات اقلام ترجیحی از ۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۴۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم صادرات ترجیحی از کل صادرات از ۷/۲۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۳۱/۷۳ کاهش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۴۳۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۲۹ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۳۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۴۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۸/۵۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۰/۷۲ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۵۰۲ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای صادراتی محقق شده، درصد تحقق از ۷/۱۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۸/۸۵ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۱ درصد به درستی عمل نموده است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۲۷/۹۹ درصد صادرات ایران به قزاقستان (از لحاظ ارزشی) و ۱۱/۱۳ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

واردات ایران از ارمنستان از ۳۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۲۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۰/۱۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۶/۹۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۰/۴۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۷۵/۸۳ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۲۴۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶۰ ردیف در ۱۳۹۷ کاهش یافته، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۵ ردیف در ۱۳۸۳ به ۷ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۰/۷۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۱/۶۷۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۱/۳۰ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۹۴ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به درستی عمل نموده است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به طور متوسط ۱۸/۷۳ درصد واردات ایران از ارمنستان (از لحاظ ارزشی) و ۱/۵۶ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

واردات ایران از بلاروس از ۸۷۲ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۶۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۱۴۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷۵۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱۶/۳۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۵/۰۵ درصد در ۱۳۹۷

افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۴۲۹ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۴۰ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۳۱ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶۳ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۲۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۸/۵۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۸/۶۱ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۷/۵۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۵ درصد به‌درستی عمل نموده است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۲۷/۴۱ درصد واردات ایران از بلاروس (از لحاظ ارزشی) و ۱۴/۷۰ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

واردات ایران از روسیه از ۸۵۷ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۳۴۳ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۱۳۳ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۷۳۲ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱۵/۴۸ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۴/۵۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۳۹۷ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۱۱ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۵۴ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۶/۵۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۷/۳۶ درصد در ۱۳۹۷ رسیده است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۷/۲۲ درصد در ۱۳۸۳ به ۱۵/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۱۲ درصد به‌درستی عمل نموده است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۲۵/۰۷ درصد واردات ایران از روسیه (از لحاظ ارزشی) و ۱۱/۷۸ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

واردات ایران از قرقیزستان از ۴/۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۱/۳۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، واردات اقلام ترجیحی از ۰/۰۵ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۱۰/۸۴ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۱/۱۵ درصد در ۱۳۸۳ به ۹۵/۳۳ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۷۳ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۲ ردیف در

۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۶ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۲/۷۴ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۰/۰۰ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۰/۵۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۱/۶۷ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۲ درصد به‌درستی عمل نموده‌است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۲۳/۸۴ درصد واردات ایران از قرقیزستان (از لحاظ ارزشی) و ۱/۲۴ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است.

واردات ایران از قزاقستان از ۲۳۰ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۸۷ میلیون دلار در ۱۳۹۷ کاهش یافته‌است، واردات اقلام ترجیحی از ۶۴ میلیون دلار در ۱۳۸۳ به ۸۰ میلیون دلار در ۱۳۹۷ افزایش یافته‌است، سهم واردات ترجیحی از کل واردات از ۲۷/۶۶ درصد در ۱۳۸۳ به ۹۱/۷۷ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته، تعداد کل ردیف‌های تعرفه‌ای از ۱۵۶ ردیف در ۱۳۸۳ به ۳۲ ردیف در ۱۳۹۷ رسیده، تعداد ردیف تعرفه‌ای ترجیحی از ۱۲ ردیف در ۱۳۸۳ به ۱۷ ردیف در ۱۳۹۷ افزایش داشته، سهم ردیف‌های تعرفه‌ای ترجیحی از ۷/۶۹ درصد در ۱۳۸۳ به ۵۳/۱۳ درصد در ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به ۳۶۰ ردیف تعرفه‌ای ترجیحی و ردیف‌های تعرفه‌ای وارداتی محقق شده، درصد تحقق از ۳/۳۳ درصد در ۱۳۸۳ به ۴/۷۲ درصد در ۱۳۹۷ افزایش یافته است. ایران در دریافت اقلام ترجیحی حداکثر ۵ درصد به‌درستی عمل نموده‌است زیرا در طی دوره ۹۷-۱۳۸۳ به‌طور متوسط ۳۵/۵۷ درصد واردات ایران از قزاقستان (از لحاظ ارزشی) و ۵/۰۴ درصد (از لحاظ تعداد اقلام) مشمول تعرفه ترجیحی است. متوسط تراز تجارت کالاهای دارای ترجیح در دوره ۹۷-۱۳۸۳ تراز تجاری منفی است یعنی آن‌که احتمالاً کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در انتخاب اقلام برای ترجیح از این بهتر عمل نمودند و انتخاب آنها برای دریافت ترجیحات با توجه به عملکرد صادراتی به ایران بوده‌است، (جمع جبری متوسط تراز تجاری پنج کشور با ایران برابر با ۴۲۸/۳۵- است).

در اتحادیه اقتصادی اوراسیا بیش از ۹۰ درصد تعرفه واردات کالاها بر مبنای ارزش کالا تعیین می‌گردد (میزان حقوق گمرکی اخذ شده تابعی از ارزش کالا است)، البته تعداد کمی از کالاهای

وارداتی مشمول تعرفه‌های مختلط، خاص، ترکیبی و متغیر است. بر اساس سیاست تجاری اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ۲۰۱۶ از مجموع ۱۱۵۶۱ خطوط تعرفه‌ای، تعداد ۹۸۵۰ خط تعرفه بر اساس ارزش کالاها محاسبه می‌شوند. خطوط تعرفه‌ای ترکیبی برابر ۱۱۵۴ خط تعرفه است.

در موافقت‌نامه تجارت ترجیحی کشورهای عضو، موانع تجاری کمتری را بر کالاهای تولید شده در داخل اتحادیه اعمال می‌کنند و تک‌تک کشورهای عضو از برخی انعطاف‌پذیری‌ها در مورد گستره کاهش موانع تعرفه‌ای برخوردارند و پس از برقراری تجارت ترجیحی بین کشورها ضمن کمک به تسهیل تجاری بین آن‌ها، امکان استفاده از صرفه‌های ناشی از مقیاس بواسطه گسترش تجارت را ممکن است فراهم نماید.

مدل‌های جاذبه در تجارت بین‌الملل یکی از با اهمیت‌ترین یافته‌های تجربی اقتصادسنجی که امکان برآورد جریان‌های تجارت دو طرفه در یک مقطع زمانی خاص و به‌طور هم‌زمان از دیدگاه کشور صادر کننده و وارد کننده را فراهم می‌آورد، با توجه توسعه مدل‌های جاذبه متغیرهای مانند هزینه حمل و نقل، جمعیت، مرز مشترک، زبان مشترک، عضویت در بلوک‌های تجاری، نواحی آزاد تجاری و پول رایج به‌عنوان عوامل موثر بر جریان تجارت دوجانبه به الگوی اولیه جاذبه اضافه شدند.

متغیر نرخ ارز بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری افزایش صادرات ایران به شرکای تجاری استفاده نمود به گونه‌ای با افزایش یک درصد در نرخ ارز می‌توان انتظار داشت صادرات ایران ۰/۴ درصد افزایش یابد.

متغیر مسافت بر صادرات ایران دارای اثر منفی است و مانند جانشینی برای هزینه صادرات عمل می‌کند، ارمنستان نزدیک‌ترین و بلاروس و قرقیزستان دورترین هستند. مرز مشترک نیز از عوامل موثر بر صادرات ایران به کشورهای طرف تجاری اتحادیه (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) است، ایران صرفاً با ارمنستان مرز مشترک زمینی و با روسیه و قزاقستان مرز مشترک دریایی دارد.

میزان افزایش صادرات، حدود ۴۸ درصد برآورد می‌گردد که مهم‌ترین فاکتورهای موثر بر این افزایش صادرات به ترتیب اندازه تولید ناخالص داخلی، شاخص تشابه اقتصادی و شاخص تفاوت درآمد سرانه بوده‌اند.

ضرب متغیر نرخ ارز نشان دهنده اثر منفی افزایش نرخ ارز بر واردات ایران است، بدین معنی که متغیر نرخ ارز بر واردات ایران از کشورهای طرف تجاری (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موثر است و از این متغیر می‌توان جهت سیاست‌گذاری و کنترل واردات از شرکای تجاری استفاده نمود.

ضرب متغیر موافقت‌نامه تجارت ترجیحی برابر با ۰/۱۲ است که نشان می‌دهد برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا (روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، بلاروس و ارمنستان) موجب افزایش واردات ایران به میزان ۱۲/۷۵ درصد می‌گردد.

بیشترین صادرات ایران به ارمنستان در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات ارمنستان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، مروارید طبیعی یا پرورده، سنگ‌های تزئینی (۷۱) و محصولات دارویی (۳۰) است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به بلاروس در به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات بلاروس در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و چدن، آهن و فولاد (۷۲) است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به روسیه به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات روسیه در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)،

ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷)، محصولات دارویی (۳۰) و مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹) است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به قرقیزستان به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات قرقیزستان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷)، رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، کفش، گتر و اشیاء همانند، اجزاء (۶۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵) و لباس و متفرعات لباس، از کشفاف (۶۱) است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به قزاقستان به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات قزاقستان در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، سرب و مصنوعات از سرب (۷۳)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷) است.

بیشترین صادرات ایران در دوره ۲۰۱۶-۱۸ به اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ترتیب در گروه‌های کالایی؛ سوخت‌های معدنی و روغن‌های معدنی (۲۷)، مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از پلاستیک (۳۹)، محصولات شیمیایی آلی (۲۹)، چدن، آهن و فولاد (۷۲) و سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر (۰۸) است و بیشترین واردات اتحادیه اقتصادی اوراسیا در دوره ۲۰۱۷-۱۸ به ترتیب در رآکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم (۸۴)، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء (۸۵)، وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط (۸۷) و سوخت‌های معدنی، روغن‌های معدنی (۲۷) و محصولات دارویی (۳۰) است.

متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با ارمنستان در ۲۰۱۷-۱۸ برابر با ۱۶۱۴ میلیون دلار است که ۲۰۱ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب

کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۱۲ درصد است. به عبارت دیگر ۸۸ درصد از ظرفیت بازار ارمنستان که معادل ۱۴۱۴ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۱۱۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به ارمنستان است که در این میان برای تعداد ۲۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۳۰۷ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، سایر مکمل‌های دارویی برای خرده فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰)، آلومینیوم به صورت کار نشده غیرممزوج (۷۱۰۱۱۰) و خمیر قطعات و احشاء مرغ و خروس از نوع خانگی یخ زده (۰۲۰۷۱۴) است.

متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با بلاروس در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۱۱۲۰۵ میلیون دلار است که ۸/۳۶ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۰/۰۷ درصد است. به عبارت دیگر ۹۹/۹۳ درصد از ظرفیت بازار بلاروس که معادل ۱۱۱۹۷ میلیون دلار است هنوز مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۰۳۰ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به بلاروس است که در این میان برای تعداد ۵۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۰۸۶۵ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: مواد نفتی خام (۲۷۰۹۰۰)، روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، گوجه فرنگی تازه یا سرد کرده (۰۷۰۲۰۰) و سایر گازهای نفتی و هیدروکربورهای گازی شکل مایع شده غیر مذکور در ظروف یک‌هزار سانتیمتر مکعب و بیشتر (۲۷۱۱۱۹) است.

متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با روسیه در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۱۲۳۱۵ میلیون دلار است که ۳۷۳ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی

صادراتی ایران در آن بازار ۳/۰۳ درصد است. به عبارت دیگر ۹۷ درصد از ظرفیت بازار روسیه که معادل ۱۱۹۴۲ میلیون دلار است مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۴۸۷ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به روسیه است که در این میان برای تعداد ۵۵۷ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۱۹۳۶ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بلی اتیلن گرید لوله با چگالی کمتر از ۹۴ درصد بجز نوع پودری (۳۹۰۱۱۰)، پلی اتیلن گرید فیلم به صورت غیر پودری با وزن مخصوص ۹۴ درصد یا بیشتر (۳۹۰۱۲۰)، سنگ مس و کنسانتره‌های آن (۲۶۰۳۰۰) و سنگ آهن هماتیت دانه‌بندی با خلوص آهن کمتر از ۴۰ درصد (۲۶۰۱۱۱) است.

متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با قرقیزستان در ۲۰۱۷-۱۸ برابر با ۲۰۹۹ میلیون دلار است که ۹/۳۹ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۰/۴۵ درصد است. به عبارت دیگر ۹۹/۵۵ درصد از ظرفیت بازار قرقیزستان که معادل ۲۰۸۹ میلیون دلار است مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۰۵۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به قرقیزستان است که در این میان برای تعداد ۲۹۲ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۱۷۹۹ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، سایر مکمل‌های دارویی برای خرده فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰)، کفش که در جای دیگر گفته نشده، قوزک پا را نمی‌پوشاند از کائوچو یا پلاستیک (۶۴۰۲۹۹) و میله‌های آهنی یا فولادی، گرم نورد شده دارای دندان، برآمدگی گودی یا بعد از نورد تاب داده شده، یا با تغییر شکل یافتگی‌های حاصل از نورد (۷۲۱۴۲۰) است.

متوسط پتانسیل صادراتی ایران در تجارت کالایی با قزاقستان در ۱۸-۲۰۱۷ برابر با ۶۱۵۷ میلیون دلار است که ۶۷/۶۵ میلیون دلار آن مورد استفاده تجار ایرانی قرار گرفته است. بدین ترتیب کارایی صادراتی ایران در آن بازار ۱/۱۰ درصد است. به عبارت دیگر ۹۸/۹۰ درصد از ظرفیت بازار قزاقستان که معادل ۶۰۹۰ میلیون دلار است مورد استفاده تجار کشورمان قرار نگرفته است. بررسی پتانسیل صادراتی ایران بر حسب ردیف‌های تعرفه‌ای کدهای شش رقمی HS نشان می‌دهد ایران در صادرات ۳۴۳۵ ردیف تعرفه دارای پتانسیل صادراتی به قزاقستان است که در این میان برای تعداد ۶۰۱ تعداد ۶۰۱ ردیف تعرفه‌ای پتانسیل صادراتی ایران بر حسب هر یک از ردیف‌های تعرفه‌ای مذکور بیش از یک میلیون دلار است و مجموع ارقام مذکور ۵۷۷۴ میلیون دلار از کل پتانسیل صادراتی را تشکیل می‌دهد که اقلام عمده آن شامل: روغن‌های صنعتی (۲۷۱۰۱۹)، بنزین (۲۷۱۰۱۲)، پلی اتیلن گرید فیلم به صورت غیر پودر با وزن مخصوص ۹۴ درصد بیشتر (۳۹۰۱۲۰)، شکلات، غیره حاوی کاکائو به صورت غیر از بلوک، تخته، میله یا قلم غیر مذکور در جای دیگر (۱۸۰۶۹۰) و سایر مکمل‌های دارویی برای خرده فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند (۳۰۰۴۹۰) است.

در دوره ۱۸-۲۰۱۵ بیشترین مزیت صادراتی ایران شامل فورآلدئید یا فورفورال (۲۹۳۲۱۲)، آهن و فولاد غیر ممزوج به اشکال ابتدائی (غیر از شمش) که در جای دیگر ذکر نشده (۷۲۰۶۹۰)، انواع پودر زعفران در بسته‌بندی ۳۰-۱۰ گرم آماده برای خرده فروشی (۰۹۲۰۱۲)، کفپوش‌های غیر مخملی باف از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی آماده مصرف (۵۷۰۲۹۲) و مغز پسته بدون پوست دوم و خلال مغز پسته تازه یا خشک (۰۸۰۲۵۲) است.

بر اساس شاخص آلن صادرات ایران و واردات بلاروس بیشترین مقدار نزدیکی و صادرات ایران و واردات روسیه کمترین میزان نزدیکی وجود دارد، یعنی ایران صادرات کننده اقلام وارداتی بلاروس است و تامین کننده اقلام عمده وارداتی روسیه نیست.

بر اساس شاخص درایسل الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی بلاروس تا حدود زیادی نزدیک است، الگوی صادراتی ایران به الگوی وارداتی روسیه نزدیک نیست.

شاخص فینگر - کرینین نشان می‌دهد درجه ترکیب صادرات ایران و واردات قزاقستان از سایر کشورها به هم شباهت بیشتری دارند و ترکیب صادرات ایران و واردات قرقیزستان از سایر کشورها به هم شباهت کمتری دارند، می‌توان گفت بین صادرات ایران و واردات کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا درجه ترکیب پایینی وجود دارد.

نتایج شاخص تشابه صادرات - واردات نشان می‌دهد احتمال پتانسیل بین دو کشور ایران و بلاروس از سایر کشورها بالاتر است.

ایران در ۲۰۱۸ در ۱۰۲۳ ردیف ۶ رقمی HS دارای مزیت رقابتی آشکار شده است که مهم‌ترین آن‌ها "استات ایزوبوتیل"، "آهن و فولادهای غیر ممزوج به شکل شمش"، "زعفران"، "فورآلدئید (فورفورال)" و "فرش، کفپوش غیر مخملی باف آماده مصرف از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله بافت نشده، یا پرزپاشی نشده" به ترتیب دارای بیشترین مزیت رقابتی آشکار شده هستند.

ماندگاری صادرات ایران در دوره ۱۵ ساله (۹۷-۱۳۸۳) به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا نشان می‌دهد متوسط ماندگاری صادرات ایران به کشورهای مذکور حداکثر ۶۶ درصد بوده است که می‌توان گفت حدود ۴۰ درصد فرصت‌هایی که از لحاظ تنوع بازاری یا تنوع کالاهای صادراتی برای صادرات ایران ایجاد شده از سوی صادرکنندگان برای حضور مجدد در بازار کشورهای مورد نظر استفاده نشده است و کمترین ماندگاری مربوط به صادرات ایران به قرقیزستان و بیشترین ماندگاری نیز مربوط به ارمنستان است. با توجه به اهمیت بازارهای پیرامونی و منطقه در پذیرش کالاهای صادراتی ایران و ماندگاری نسبی بالاتر کالاها در آن بازارهای به نظر می‌رسد با برنامه‌ریزی جامع و انعطاف پذیر در عرصه صادرات و رفع موانع توسعه صادرات از جمله توجه به مسائلی مانند بسته‌بندی، برندسازی، بازاریابی در کوتاه مدت می‌تواند راهگشا باشد.

براساس موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا تعداد ۸۶۲ قلم کالای طرفین مشمول کاهش نرخ تعرفه (ترجیح) شده‌اند که تعداد ۵۰۲ قلم کالا ترجیحات گرفته شده ایران از اوراسیا براساس کدهای ده رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات گرفته شده ایران از اوراسیا مطابق کدهای تعرفه ۸ رقمی ۳۶۹ قلم و مطابق کدهای تعرفه ۶ رقمی ۱۷۵ قلم

است. در ترجیحات گرفته شده ایران کالاهای مختلف در حوزه‌های مواد غذایی، مواد مصرفی شیمیایی، محصولات ساختمانی، صدور خدمات فنی و مهندسی، محصولات صنعتی و محصولات کشاورزی مشمول امتیازات تعرفه‌ای گردید.

از بین ۳۶۹ ردیف تعرفه ۸ رقمی ترجیحات گرفته شده ایران، ۶۴ کد تعرفه (حدود ۱۷ درصد) مربوط به فصل ۳۹ کتاب مقررات صادرات و واردات (مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از آنها) است. تعداد قابل توجهی از سایر این محصولات نیز به فصل‌های ۷۳ (مصنوعات از چدن، آهن یا فولاد)، فصل ۲۷ (سوختهای معدنی، روغن‌های معدنی و محصولات حاصل از تقطیر آنها)، فصل ۵۷ (فرش سایر کفپوش‌ها از مواد نسجی)، فصل ۸۴ (رآکتورهای هسته‌ای، دیگ‌های بخار آب گرم، ماشین‌آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آنها) و فصل ۲۰ (فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها یا از سایر اجزا و نباتات) اختصاص دارد.

در ۲۰۱۸ ایران از بین ۵۰۲ ردیف تعرفه امتیازات گرفته شده، تنها در ۵۳ ردیف تعرفه کالایی به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا صادرات داشته است، سهم واردات این اتحادیه از ایران نسبت به واردات از جهان در سال ۲۰۱۸ معادل ۰/۰۳ درصد بوده است که پسته با پوست تازه و خشک، کیوی و خرما بیشترین سهم در واردات این اتحادیه از ایران را به خود اختصاص داده است. از سوی دیگر، اقلام عموده واردات این اتحادیه از ایران شامل؛ گاز طبیعی، مس سیمان، پسته درون غلاف سخت، خیار و خیار ترشی، گوجه فرنگی، سیب، سیمان هیدرولیک، خرما و مویز بوده است. به‌طور خلاصه می‌توان گفت بررسی امتیازات گرفته شده ایران از اوراسیا نشان می‌دهد گاز طبیعی، مس سیمان و سیمان هیدرولیک که از اقلام عمده صادرات ایران به این اتحادیه است در این لیست ترجیحات گرفته شده ایران قرار ندارد.

براساس موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، تعداد ۳۶۰ قلم کالا ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا براساس کدهای ۸ رقمی HS است. لازم به ذکر است که تعداد اقلام در ترجیحات اعطایی ایران به اوراسیا مطابق کدهای تعرفه ۶ رقمی ۲۴۶ قلم است. ترجیحات اعطایی ایران به این اتحادیه عمدتاً مربوط به فصل ۸۴ کتاب مقررات صادرات و واردات (رآکتورهای هسته‌ای،

دیگ‌های بخار آبگرم، ماشین آلات و وسایل مکانیکی، اجزا و قطعات آنها)، کالاهای مربوط به فصل ۲ (گوشت و احشاء خوراکی)، فصل ۴۸ (کاغذ و کالاهای ساخته شده از آن) و فصل ۷۲ (چدن، آهن و فولاد) است.

در ۲۰۱۸ واردات ایران از این اتحادیه ۱/۸ میلیارد دلار (۴/۳۰ درصد کل واردات ایران) بوده است. عمده کالاهای وارداتی ایران از این اتحادیه شامل؛ جو، محصولات تخت نورد شده از آهن و فولاد، روغن آفتابگردان، ذرت و چوب اره شده از انواع کاج بوده است. واردات ایران در کدهای تعرفه مندرج در فهرست امتیازات اعطایی ایران به اوراسیا نشان می‌دهد، در ۱۳۹۷، میزان واردات ایران در این اقلام، بیش از ۱۱ میلیارد دلار بوده است که حدود ۲۶ درصد از کل واردات کالایی ایران را در این سال در شامل می‌شود و از مجموع ۳۶۰ کد تعرفه‌ای که مشمول ترجیحات اعطا شده ایران به اوراسیا در ۲۵۸ مورد، سابقه وارداتی در ایران در ۱۳۹۷ از اوراسیا وجود داشته است.

لیست کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی در جدول (۴-۸)، ارائه شده است.

جدول (۸-۴): فهرست پیشنهادی کالاهای درخواستی ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای دریافت تعرفه ترجیحی

ردیف	HS	شرح
۱	۲۹۳۲۱۲	- فورآلدئید (فورفورال) (از ترکیبات هترو سیکلیک که فقط دارای هر اتم هستند و از ترکیباتی که ساختمان آنها دارای یک حلقه فوران حتی هیدروژنه شده، متراکم نشده باشد
۲	۷۲۰۶۹۰	- آهن و فولادهای غیر ممزوج به اشکال ابتدایی، به استثنای آهن مشمول شماره ۷۲۰۰۳ و کالای مشمول شماره ۷۲۰۶۱۰
۳	۰۹۱۰۲۰	- زعفران
۴	۵۷۰۲۹۲	- فرش، کفپوش غیر مخملی باف آماده مصرف از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله بافت نشده، یا پرزپاشی نشده
۵	۷۲۰۶۱۰	- آهن و فولادهای غیر ممزوج به شکل شمش، به استثنای آهن مشمول شماره ۷۲۰۰۳
۶	۲۹۰۲۹۰	- هیدروکربورهای حلقوی (غیر از موارد مشمول در شماره‌های ۲۹۰۲۱۱، ۲۹۰۲۱۹، ۲۹۰۲۲۰، ۲۹۰۲۳۰، ۲۹۰۲۴۱، ۲۹۰۲۴۲، ۲۹۰۲۴۳، ۲۹۰۲۴۴، ۲۹۰۲۵۰، ۲۹۰۲۶۰ و ۲۹۰۲۷۰)
۷	۷۲۰۸۲۵	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج به ضخامت ۴٫۷۵ میلیمتر یا بیشتر
۸	۲۸۰۲۰۰	گل گوگرد تصعید شده (Sublimed) و گوگرد رسوب کرده پرسپیتد (percipitated)، گوگرد کلوتیدال
۹	۵۷۰۱۱۰	- فرش و کفپوش‌های دیگر از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، گره باف، حتی آماده مصرف
۱۰	۸۴۷۹۶۰	ماشین‌آلات و دستگاهها برای خنک کردن هوا از طریق تبخیر
۱۱	۲۵۱۵۱۱	- سنگهای مرمر و سنگهای تراورتن با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲٫۵ یا بیشتر، کار نشده یا ناهمواری گرفته شده
۱۲	۲۷۱۱۱۹	گازهای نفتی و سایر هیدروکربورهای گازی شکل (غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۲۷۱۱، ۱۱، ۲۷۱۱، ۱۲، ۲۷۱۱، ۱۳، ۲۷۱۱، ۱۴)
۱۳	۴۱۰۲۲۱	- پوست خام حیوانات از جنس گوسفند (تازه، یا نم‌زده، خشک‌شده، آهک‌زده، پیکله یا محفوظ شده بنحوی دیگر، اما دباغی نشده، پارشمنه نشده یا آماده نشده بنحوی دیگر) حتی موکنده یا لایه به لایه بریده شده غیر از آنهایی که در یادداشت ۱ج این فصل
۱۴	۷۲۰۳۹۰	- محصولات آهنی اسفنجی، به شکل توده، گلوله و حبه یا باشکال همانند، آهن با درجه خلوص حداقل ۹۹٫۹۴ درصد وزنی به شکل توده، گلوله و حبه یا باشکال همانند غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۲۰۳، ۱۰ می‌شوند
۱۵	۱۳۰۲۱۲	- شیر و عصاره از شیرین بیان
۱۶	۰۸۰۴۱۰	- خرما، تازه، یا خشک‌گرده
۱۷	۵۷۰۱۹۰	- فرش و کفپوش از مواد نسجی دیگر غیر از پشم و موی نرم (کرک) حیوان، گره باف، حتی آماده مصرف

ردیف	HS	شرح
۱۸	۵۵۰۱۲۰	- دسته الیاف از پلی استرها
۱۹	۲۷۱۲۱۰	- وازلین حتی رنگ شده
۲۰	۰۸۰۶۲۰	- انگور، خشک کرده
۲۱	۲۸۲۵۷۰	- اکسیدها و هیدروکسیدهای مولیبدن
۲۲	۲۹۰۹۴۳	-- اتر منو بوتیلیکهای اتیلن گلیکول یا دی اتیلن گلیکول (از اتر - الکلها)
۲۳	۷۲۰۷۱۹	محصولات نیمه تمام از آهن یا فولادهای غیر ممزوج دارای کمتر از ۲۵٪ درصد وزنی کربن به غیر از آهنائیکه مشمول شماره ۷۲۰۷، ۱۲، ۷۲۰۷، ۱۱ می شوند
۲۴	۲۹۰۵۱۱	-- متانول (الکل متیلیک) (از منوالکلهای اشباع شده غیر حلقوی)
۲۵	۲۷۱۳۲۰	- قیر نفت
۲۶	۶۱۰۳۳۹	-- زاکت و زاکت ورزشی از موادنسجی به غیر از شماره‌های ۶۱۰۳، ۳۱، ۶۱۰۳، ۳۲، ۶۱۰۳، ۳۳ مردانه یا پسرانه، کشیاف یا قلاب‌باف
۲۷	۲۹۰۲۴۴	-- ایزومرهای اکسیلن بصورت مخلوط (از هیدروکربورهای حلقوی)
۲۸	۲۹۰۹۴۴	-- اتر منو الکیلیکهای اتیلن گلیکول یا دی اتیلن گلیکول (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۹۰۹، ۴۲ و ۲۹۰۹، ۴۳)
۲۹	۰۷۱۱۴۰	- خیار و خیار ترشی (خیار ریز)، محفوظ شده بصورت موقت (مثلاً بوسیله گاز سولفورو یا در آب نمک، در آب گوگردی یا در سایر محلولهای محافظت کننده موقت) که بهمان حالت قابل مصرف فوری نباشد
۳۰	۲۹۰۱۲۹	-- هیدروکربورهای غیر حلقوی اشباع نشده (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۹۰۱، ۱۹۱، ۲۹۰۱، ۲۲، ۲۹۰۱، ۲۳، ۲۹۰۱، ۲۴)
۳۱	۲۹۰۱۲۴	- بوت ا-۳-دی ان و ایزوپرن (Isoprene) از هیدروکربورهای غیر حلقوی اشباع نشده
۳۲	۰۳۰۳۳۹	-- ماهی‌های پهن، (Scophthalmidae, Soleidae, Bothidae cynoglosside) (pleuronectidae Citharidae) یخ زده، (غیر از موارد مشمول شماره ردیف ۰۳۰۳، ۳۱، ۰۳۰۳، ۳۲، ۰۳۰۳، ۳۳، ۰۳۰۳، ۳۴)، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمتهای گوشتی ماهی مشمول شماره ردیف ۰۳، ۰۴
۳۳	۰۸۰۷۱۱	هندوانه
۳۴	۷۲۰۹۱۵	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج به ضخامت ۳ میلیمتر یا بیشتر
۳۵	۰۳۰۲۱۹	-- خانواده ماهی آزاد و قزل‌آلا (salmonides)، غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۰۳۰۲، ۱۱ و ۰۳۰۲، ۱۲ به استثنای فیله ماهی و سایر قسمتهای گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳، ۰۴ و به استثنای جگر ماهی و به استثنای تخم و منی ماهی

ردیف	HS	شرح
۳۶	۶۳۰۵۳۳	جوال و کیسه برای بسته بندی، بدست آمده از نوار یا اشکال همانند از پلی اتیلن یا پلی پروپیلن
۳۷	۳۸۱۴۰۰	حلال ها و رقیق کننده های آلی مرکب که در جای دیگری مذکور یا مضمول نباشد، فرآورده ها برای زدودن رنگ یا ورنی
۳۸	۷۹۰۱۱۲	-- روی غیر ممزوج بصورت کار نشده، که برحسب وزن کمتر از ۹۹،۹۹ درصد روی داشته باشد
۳۹	۲۵۲۳۹۰	-- سایر سیمان های هیدرولیک، حتی رنگ شده
۴۰	۰۱۰۴۱۰	-- حیوانات زنده از نوع گوسفند
۴۱	۵۷۰۲۱۰	-- گلیم، شوماک یا سوماک، کارامانی و فرشهای دست بافت همانند
۴۲	۵۷۰۴۹۰	-- فرش و کف پوشهای دیگر از نمد، منگوله بافت نشده یا پرزپاشی نشده حتی آماده مصرف به غیر از آنهاییکه مضمول شماره ۵۷۰۴،۱۰ می شوند
۴۳	۷۴۰۳۱۲	-- شمش مفتول سازی (wire - bars) از مس تصفیه شده
۴۴	۷۲۰۷۱۱	-- محصولات نیمه تمام از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج دارای کمتر از ۲۵٪ درصد وزنی کربن، با سطح مقطع مربع یا مربع مستطیل که اندازه پهنای آن کمتر از دو برابر ضخامتش باشد
۴۵	۳۹۰۱۲۰	-- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۹۴/۰ یا بیشتر، باشکال ابتدائی
۴۶	۲۷۱۲۹۰	-- وازلین، موم پارافین، موم نفتی با ذرات ریز متبلور «موم اسلاک (WAX STACK)»، اوزوکریت، موم لین بیت، موم تورب، سایر مومهای معدنی و محصولات مشابه که از سنتز یا بطرق دیگر بدست می آید، حتی رنگ شده
۴۷	۲۰۰۵۵۹	-- لوبیا (گونه phaseolas)، (گونه vigna) غیر از موارد مضمول شماره فرعی (۲۰۰۵،۵۱)، آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه، یخ نزده
۴۸	۲۰۰۲۹۰	-- گوجه فرنگی آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه غیر از موارد مضمول شماره ردیف فرعی ۲۰۰۲،۱۰
۴۹	۶۸۰۲۲۹	-- سنگهای دیگر غیر از سنگها و اشیاء ساخته شده از سنگهای مضمول شماره ۶۸۰۲،۲۱، ۶۸۰۲،۲۲، ۶۸۰۲،۲۳؛ و اشیاء ساخته شده از این سنگها، که فقط بریده شده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند
۵۰	۷۰۰۳۱۲	شیشه اپتیک و عناصر از شیشه اپتیک و شیشه عینکهای طبی، کار نشده با اصول اپتیک
۵۱	۰۷۰۹۳۰	-- بادمجان، تازه یا سرد کرده
۵۲	۳۱۰۲۱۰	-- اوره، حتی بصورت محلول در آب
۵۳	۶۳۰۵۹۰	-- جوال و کیسه برای بسته بندی از مواد نسجی به غیر از شماره های ۶۳۰۵،۳۱ و ۶۳۰۵،۳۹
۵۴	۵۷۰۲۹۹	-- فرش، کف پوش غیر مخملی باف آماده مصرف از مواد نسجی غیر از شماره های ۵۷۰۲،۹۱ و ۵۷۰۲،۹۲، منگوله بافت نشده، یا پرزپاشی نشده

ردیف	HS	شرح
۵۵	۰۸۰۴۲۰	- انجیر، تازه، یا خشک کرده
۵۶	۲۶۱۹۰۰	جوش، کف (dross) غیر از کف دانه دانه، خرده آهن و سایر آخال که هنگام ساختن آهن یا فولاد بدست می آید
۵۷	۲۷۱۱۱۳	-- بوتان مایع شده
۵۸	۰۷۰۱۹۰	- سیب زمینی (غیر از بذر سیب زمینی)، تازه، یاسرد کرده
۵۹	۲۷۱۱۱۲	-- پروپان مایع شده
۶۰	۶۹۰۱۰۰	آجر، بلوک، چهارگوش (tils) و سایر محصولات سرامیکی از آرد فسفیل سیلیسی (مثلاً، کیزلگور، تریپولیت، یانومیت) یا از خاکهای سیلیسی همانند
۶۱	۳۹۰۱۱۰	- پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از ۹۴/۰ باشکال ابتدائی
۶۲	۰۴۰۳۱۰	- ماست، حتی غلیظ شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین کننده یا خوشبوکننده یا میوه یا کاکائو افزوده شده باشد
۶۳	۲۹۰۹۴۱	-- ۲، ۲ - اکسی دی اتانول (دی اتیلن گلیکول) (از اتر - الکلها)
۶۴	۰۳۰۲۲۲	-- ماهی دیل (plaice) (pleuronectes plaless a) به استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی، تازه یا سرد کرده، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳،۰۴
۶۵	۳۸۱۵۹۰	-
۶۶	۲۹۰۵۳۱	-- اتیلن گلیکول (اتان دی ال)
۶۷	۴۰۰۴۰۰	آخال، خرده ریز و دم قیچی از کاتوجو (غیر از کاتوجوی سفت شده) و پودر و گرانولهای (دانه دانه های) حاصله از آنها
۶۸	۵۸۰۹۰۰	پارچه های تار و پودباف از نخ های فلزی و پارچه های تار و پودباف از نخ های نسجی جور شده با فلز مشمول شماره ۵۶،۰۵ از انواعی که برای پوشاک، مبلمان یا مصارف همانند بکار می روند که جای دیگر گفته نشده و مشمول شماره دیگر تعریف نشده باشد
۶۹	۷۲۱۶۳۲	-- پروفیل از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج، با مقطع ا، فقط گرم نورد شده، گرم کشیده شده یا گرم اکستروود شده با بلندی ۸۰ میلیمتر یا بیشتر
۷۰	۲۵۲۰۱۰	- سنگ گچ، انیدریت
۷۱	۸۷۱۴۱۱	-- زین برای موتور سیکلت ها (از جمله موتور سیکلت های گازی) مشمول شماره ۸۷،۱۱
۷۲	۲۵۲۳۲۹	-- سیمان پرتلنه حتی رنگ شده غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۵۲۳،۲۱
۷۳	۲۷۰۹۰۰	نفت خام (petroleum oil) و روغن حاصل از مواد معدنی قیری خام

شرح	HS	ردیف
- اشیاء ساخته شده از سیمان، از بتون یا از سنگ مصنوعی، حتی مسلح شده به شکل بلوک و آجر برای ساختمان	۶۸۱۰۱۱	۷۴
- گچ (شامل سنگ گچ تکلیس شده یا سولفات کلسیم)، حتی رنگ کرده یا مقدار کمی مواد تند کننده یا کند کننده به آن افزوده شده باشد	۲۵۲۰۲۰	۷۵
- الیاف سنتتیک غیر یکسره، حلاجی شده، شانه زده یا به نحو دیگری برای نخریسی عمل آورده شده باشند از اکریلیک یا مداکریلیک	۵۵۰۶۳۰	۷۶
- سبب زمینی، آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه، یخ زده	۲۰۰۵۲۰	۷۷
خیار و خیار ترشی، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۷۰۰	۷۸
- پارچه های تار و پودباف از الیاف غیر یکسره پلی استر، ساده باف چاپ شده	۵۵۱۴۴۱	۷۹
- موم پارافین دارای کمتر از ۰.۷۵ درصد وزنی روغن	۲۷۱۲۲۰	۸۰
- سرب تصفیه شده بصورت کار نشده	۷۸۰۱۱۰	۸۱
- سیمانهای پودر نشده معروف به کلینکر، حتی رنگ شده	۲۵۲۳۱۰	۸۲
- لوله ها و پروفیل های تو خالی، غیر از لوله های مشمول شماره ۷۳.۰۵ (جوش داده نشده، برج شده، یا به طریق مشابهی مسدود شده) از آهن یا از فولاد یا غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۳۰۶.۱۰، ۷۳۰۶.۲۰، ۷۳۰۶.۳۰، ۷۳۰۶.۴۰، ۷۳۰۶.۵۰، ۷۳۰۶.۶۰ می شوند	۷۳۰۶۹۰	۸۳
- نخ چند لا (تابیده) یا کابله از الیاف سنتتیک غیر یکسره (غیر از نخ دوخت) آماده نشده برای خرده فروشی که دارای حداقل ۸۵ درصد وزنی الیاف یکسره اکریلیک یا مداکریلیک باشد	۵۵۰۹۳۲	۸۴
- دوغ (Butter milk)، شیر و خامه بسته شده، کفیر و سایر شیرها و خامه های تخمیر شده یا ترشیده، حتی غلیظ شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین کننده یا خوشبو کننده یا میوه و کاکائو افزوده شده باشد	۰۴۰۳۹۰	۸۵
- محصولات تخت نورد شده، از آهن یا از فولاد ممزوج، با پهنای ۶۰۰ میلیمتر یا بیشتر، غیر از آنهاییکه مشمول شماره های ۷۲۰۹.۱۱، ۷۲۰۹.۱۲، ۷۲۰۹.۱۳، ۷۲۰۹.۱۴، ۷۲۰۹.۲۱، ۷۲۰۹.۲۲، ۷۲۰۹.۲۳، ۷۲۰۹.۲۴، ۷۲۰۹.۳۱، ۷۲۰۹.۳۲، ۷۲۰۹.۳۳، ۷۲۰۹.۳۴، ۷۲۰۹.۴۱ می شوند	۷۲۰۹۹۰	۸۶
- میله ها، گرم نورد شده، بصورت طومارهای نامنظم پیچیده شده، از آهن یا فولادهای غیر ممزوج، دارای دندان، برآمدگی، گودی یا سایر تغییر شکل یافتگی هائی باشند که در جریان نورد شدن حاصل می شوند	۷۲۱۳۱۰	۸۷
- آمونیاک بدون آب (Anhydrous)	۲۸۱۴۱۰	۸۸
- چهارگوش و لوح برای فرش یا روکش کردن، ورنی زده، یا لعاب زده از سرامیک، مکعب بزرگ و کوچک و همانند برای موزائیک، حتی روی تکیه گاه، غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۶۹۰۸.۱۰ می شوند	۶۹۰۸۹۰	۸۹

شرح	HS	ردیف
ساعت دیواری، رومیزی و همانند دارای محرک ساعت مچی، جیبی و همانند به استثنای ساعت های مشمول شماره ۹۱۰۳،۱۰ و ۹۱،۰۴	۹۱۰۳۹۰	۹۰
-- کفش های ضد آب با تخت و رویه از کائوچو یا ماده پلاستیکی که نه رویه آن به تخت تثبیت شده، و نه با دوختن، میخ برچ کردن، میخ زدن، پیچ کردن، پلاک کردن، (plyuging) یا فرایندهای همانند بهم متصل شده باشند غیر از آنهاییکه مشمول شماره های ۶۴۰۱،۱۰	۶۴۰۱۹۹	۹۱
انواع بستنی، حتی دارای کاکائو	۲۱۰۵۰۰	۹۲
-- اشیاء ساخته شده از سیمان، از بتون یا از سنگ مصنوعی، حتی مسلح شده به شکل چهارگوش، به شکل لوح (dalle)، غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۶۸۱۰،۱۱ می شوند	۶۸۱۰۱۹	۹۳
-- پلیمرهای اولفین های هالوژنه، به اشکال ابتدائی (غیر از موارد مندرج در شماره های فرعی ۳۹۰۴،۱۰، ۳۹۰۴،۲۱، ۳۹۰۴،۲۲، ۳۹۰۴،۳۰، ۳۹۰۴،۴۰، ۳۹۰۴،۵۰، ۳۹۰۴،۶۱، ۳۹۰۴،۶۹ و ۳۹۰۴،۷۰)	۳۹۰۴۹۰	۹۴
-- شیشه فلوت (Float) که فقط یک رو یا هر دو روی آن سائیده یا صیقلی شده باشد، بصورت صفحه یا ورق حتی دارای یک لایه جاذب یا منعکس کننده، مسلح نشده با سیم، ولی کار نشده بنحوی دیگر	۷۰۰۵۱۰	۹۵
-- سنگ توریم و کنسانتره آن	۲۶۱۲۲۰	۹۶
-- بوتن (بوتیلن) و ایزومرهای آن (از هیدروکربورهای غیر حلقوی اشباع نشده)	۲۹۰۱۲۳	۹۷
-- ریسمان برای بستن یا عدلبندی از پلی اتیلن یا از پلی پروپیلن حتی گیس باف یا قیطان باف، حتی آغشته، اندوده، پوشانده، یا غلاف شده با کائوچو یا با ماده پلاستیکی	۵۶۰۷۴۱	۹۸
-- سیمان سفید، حتی رنگ شده بطور مصنوعی	۲۵۲۳۲۱	۹۹
-- تری اتانل آمین و املاح آن (از ترکیبات آمینه دارای عامل اکسیژنه بجز آنهایی که دارای عوامل اکسیژنه مختلف هستند)	۲۹۲۲۱۳	۱۰۰
-- سنگ مرمر، تراورتن، رخام (Alabaster) و اشیاء ساخته شده از این سنگها که فقط بریده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۶۸۰۲۲۱	۱۰۱
-- شیشه فلوت (Float) که فقط یک یا هر دو روی آن سائیده یا صیقلی شده باشد، بصورت صفحه یا ورق و مسلح شده با سیم، حتی دارای یک لایه جاذب یا منعکس کننده، ولی کار نشده بنحوی دیگر	۷۰۰۵۳۰	۱۰۲
-- اشیاء شیشه ای برای پاکیزگی، دفتر تزئینی داخل ساختمان یا مصارف همانند، از کریستال سرب دار و غیر از اشیاء شماره ۷۰،۱۰ یا ۷۰،۱۸، ۷۰،۲۱، ۷۰،۳۱، ۷۰،۱۳،۳۱	۷۰۱۳۹۱	۱۰۳
-- رزین های آلکید، به اشکال ابتدایی	۳۹۰۷۵۰	۱۰۴
-- لوله ها و پروفیل های تو خالی، بدون درز، از آهن یا از فولاد غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۳۰۴،۱۰، ۷۳۰۴،۲۰، ۷۳۰۴،۳۱، ۷۳۰۴،۳۹، ۷۳۰۴،۴۱، ۷۳۰۴،۴۹، ۷۳۰۴،۵۱، ۷۳۰۴،۵۹ می شوند	۷۳۰۴۹۰	۱۰۵
-- کیسه، کیسه کوچک (همچنین کیسه های مخروطی شکل) برای نقل و انتقال یا بسته بندی کالا، از مواد پلاستیکی (غیر از پلی اتیلن)	۳۹۲۳۲۹	۱۰۶

شرح	HS	ردیف
- اشیاء ساخته شده از آسفالت یا از مواد همانند (مثلاً قیر، نفت، قطران ذغال سنگ) بصورت رول	۶۸۰۷۱۰	۱۰۷
- مبل، پایه و سرپوش برای چرخ‌های دوزندگی اجزاء و قطعات آنها	۸۴۵۲۴۰	۱۰۸
- مس تصفیه شده به اشکالی غیر از آنهائیکه مشمول شماره ۷۴۰۳،۱۱، ۷۴۰۳،۱۲، ۷۴۰۳،۱۳ می‌شوند	۷۴۰۳۱۹	۱۰۹
- پیاز و موسیر، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۳۱۰	۱۱۰
- اشیاء شیشه‌ای برای پاکیزگی، دفتر تزئینی داخل ساختمان یا مصارف همانند، غیر از اشیاء شماره ۷۰،۱۰ یا ۷۰،۱۸ و شماره‌های ۷۰،۱۳،۱۰، ۷۰،۱۳،۲۱، ۷۰،۱۳،۲۹، ۷۰،۱۳،۳۱، ۷۰،۱۳،۳۲، ۷۰،۱۳،۳۹، ۷۰،۱۳،۹۱	۷۰۱۳۹۹	۱۱۱
- نخهای دیگر از رشته‌های مصنوعی چند لا (تابیده) یا کابله غیر از شماره‌های ۵۴۰۳،۴۱، ۵۴۰۳۴،۴۲ و غیر از نخهای دوخت آماده نشده برای خرده‌فروشی	۵۴۰۳۴۹	۱۱۲
- مربا، ژله، مارلاد (MARMELADE)، پوره و خمیر میوه که بوسیله پختن بدست آمده، با یا بدون افزودن قند یا سایر مواد شیرین کننده از میوه‌ها غیر از مرکبات	۲۰۰۷۹۹	۱۱۳
- استیرن (از هیدروکربورهای حلقوی)	۲۹۰۲۵۰	۱۱۴
- پارچه‌های دیگر تار و پودباف از الیاف غیر یکسره پلی‌استر رنگرزی شده غیر از شماره‌های ۵۵۱۴،۲۱، ۵۵۱۴،۲۲ که کمتر از ۸۵ درصد وزن آنها از این الیاف باشد، عمدتاً یا منحصراً با پنبه مخلوط شده که وزن هر مترمربع آنها بیش از ۱۷۰ گرم باشد	۵۵۱۴۲۳	۱۱۵
- پلی کلرور وینیل، مخلوط نشده با سایر مواد	۳۹۰۴۱۰	۱۱۶
- ترفنالات دی متیل	۲۹۱۷۳۷	۱۱۷
- سیبداج (Sepia officinalis , Rossia macrosoma Cattle fish) گونه (Sepiola سرپاور) (Squid) گونه Ommastrephes, گونه Loligo, Nototodarus, گونه Sepioteuthis, زنده، تازه و یا سرد کرده	۰۳۰۷۴۱	۱۱۸
خریزه	۰۸۰۷۱۹	۱۱۹
- سیب تازه	۰۸۰۸۱۰	۱۲۰
- اتر - الکلها و مشتقات هالوژنه، سولفونه، نیتره یا نیتروزه آنها (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۹۰۹،۴۱، ۲۹۰۹،۴۲، ۲۹۰۹،۴۳ و ۲۹۰۹،۴۴)	۲۹۰۹۴۹	۱۲۱
- آلو، خشک کرده	۰۸۱۳۲۰	۱۲۲
فتیله‌های نخی، تار و پودباف، گیس‌باف یا کشباف، برای چراغ، بخاری، فندک، شمع یا همانند، توری چراغ زنبوری و پارچه کشباف لوله‌ای که برای ساختن توری بکار می‌رود، حتی آغشته	۵۹۰۸۰۰	۱۲۳

شرح	HS	ردیف
- محصولات نباتی که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد	۱۴۰۴۹۰	۱۲۴
- سولفور سدیم	۲۸۳۰۱۰	۱۲۵
- سیب زمینی، نیخته یا پخته شده در آب یا بخار، یخ زده	۰۷۱۰۱۰	۱۲۶
- انیدرید فتالیک	۲۹۱۷۳۵	۱۲۷
- سنگ کروم و کنسانتره آن	۲۶۱۰۰۰	۱۲۸
- آخال میکا	۲۵۲۵۳۰	۱۲۹
- احشاء حیوانات از نوع گوسفند، بز، اسب، الاغ، قاطر یا استر، تازه یا سرد کرده	۰۲۰۶۸۰	۱۳۰
- گل و غنچه گل، بریده شده، برای دسته گل یا برای زینت، خشک کرده، سفید کرده، آغشته یا آماده شده به نحو دیگر	۰۶۰۳۹۰	۱۳۱
- کیوی	۰۸۱۰۵۰	۱۳۲
- لوازم سر میز، لوازم آشپزخانه، سایر اشیاء خانه‌داری و پاکیزگی، از مواد پلاستیکی (غیر از موارد مشمول شماره ۳۹۲۴،۱۰)	۳۹۲۴۹۰	۱۳۳
- روده، بادکنک و شکمبه حیوانات، کامل یا قطعه قطعه شده، غیر از روده، بادکنک و شکمبه ماهی	۰۵۰۴۰۰	۱۳۴
- نخود رسمی (pois chiche) غلاف‌دار خشک، غلاف کنده حتی پوست کنده یا لپه شده	۰۷۱۳۲۰	۱۳۵
- اجزاء و قطعات دستگاههای مشمول ردیف‌های ۸۴۰۶،۱۱ و ۸۴۰۶،۱۹	۸۴۰۶۹۰	۱۳۶
- پارچه‌های تار و پودباف چاپ شده دیگر از الیاف غیر یکسره که کمتر از ۸۵ درصد وزن آنها از این الیاف باشد عمدتاً یا منحصراً با پنبه مخلوط شده که وزن هر مترمربع آنها از ۱۷۰ گرم بیشتر نباشد غیر از پارچه‌های مشمول شماره‌های ردیف‌های ۵۵۱۳،۴۱ لغایت	۵۵۱۳۴۹	۱۳۷
- مخمرهای زنده	۲۱۰۲۱۰	۱۳۸
- تولون (از هیدروکربورهای حلقوی)	۲۹۰۲۳۰	۱۳۹
- پلی استیرن، به اشکال ابتدائی (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۹۰۳،۱۱)	۳۹۰۳۱۹	۱۴۰
- چینه دولومی همچنین (tossed dolomite)	۲۵۱۸۳۰	۱۴۱
- گوجه فرنگی، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۲۰۰	۱۴۲
- پارچه‌های دیگر تار و پودباف از الیاف غیر یکسره، پلی استر رنگرزی شده که کمتر از ۸۵ درصد وزن آنها از این الیاف باشد، عمدتاً یا منحصراً با پنبه مخلوط شده، که وزن هر مترمربع	۵۵۱۳۲۳	۱۴۳

شرح	HS	ردیف
آنها از ۱۷۰ گرم بیشتر نباشد، غیر از پارچه های مشمول شماره ۵۵۱۳،۲۱ و ۵۵		
-- پوست خام حیوانات از جنس گوسفند، تازه یا نمک زده، خشک شده، آهک زده، یا محفوظ شده بنحوی دیگر اما دباغی نشده، حتی موکنده یا لایه به لایه بریده شده (غیر از آنهایی که در یادداشت (ج این فصل مستثنی شده اند، بدون پشم، پیکله)	۴۱۰۲۲۹	۱۴۴
-- بخاری و وسائل غیر برقی همانند با مصارف خانگی از چدن، آهن یا از فولاد، با سوخت مایع، غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۳۲۱،۱۲ می شوند	۷۳۲۱۸۲	۱۴۵
-- نخ از الیاف مصنوعی غیر یکسره آماده شده برای خرده فروشی (غیر از نخ دوخت)	۵۵۱۱۳۰	۱۴۶
-- اجزاء و قطعات و متفرعات برای موتور سیکلت ها به غیر از زین (از جمله موتور سیکلت گازی) مشمول شماره ۸۷،۱۱	۸۷۱۴۱۹	۱۴۷
-- مصنوعات از کادمیوم غیر از: کادمیوم بصورت کار نشده، قراضه و دم قیچی و پودر از کادمیوم	۸۱۰۷۹۰	۱۴۸
-- دوربین دوچشمی	۹۰۰۵۱۰	۱۴۹
-- حیوانات زنده از نوع بز	۰۱۰۴۲۰	۱۵۰
-- اجاق فردار، منقل، اجاق طبخ (از جمله آنهاییکه دارای دیگ فرعی برای حرارت مرکزی باشند)، بریان کن (barbecue)، کباب پز، اجاق گازی دستی، خوراک گرمکن (plate warmer) و وسایل غیر برقی همانند با مصارف خانگی با سوخت مایع، از چدن	۷۳۲۱۱۲	۱۵۱
-- تورباف ها (tullies)، و سایر پارچه های توری غیر از پارچه های تار و پودباف، کشیاف یا قلاب پاف	۵۸۰۴۱۰	۱۵۲
-- اشیاء سر میز، اشیاء آشپزخانه یا سایر اشیاء خانه داری و اجزاء و قطعات آنها از چدن، لعاب داده شده	۷۳۲۳۹۲	۱۵۳
-- کربنات کلسیم	۲۸۳۶۵۰	۱۵۴
گوگرد از هر نوع به استثنای گل گوگرد (گوگرد تصفیه شده)، گوگرد رسوب کرده (گوگرد پرسپیته) و گوگرد کلونیدال	۲۵۰۳۰۰	۱۵۵
-- پشم، حلاجی نشده و شانه زده، کربونیزه شده، غیر از کالای مشمول ردیف های ۵۱۰۱،۱۱، ۵۱۰۱،۱۹، ۵۱۰۱،۲۱، ۵۱۰۱،۲۹	۵۱۰۱۳۰	۱۵۶
-- لباس و متفرعات لباس برای نوزادان از مواد نسجی به غیر از شماره های ۶۲۰۹،۱۰، ۶۲۰۹،۲۰، ۶۲۰۹،۳۰	۶۲۰۹۹۰	۱۵۷
-- لوله و شیلنگ های سخت و شکننده از مواد پلاستیکی (غیر از موارد مشمول شماره های فرعی ۳۹۱۷،۲۱، ۳۹۱۷،۲۲، ۳۹۱۷،۲۳)	۳۹۱۷۲۹	۱۵۸
-- صدف داران حتی جدا شده از کاسه یا صدف، یخ زده، خشک کرده، نمک زده یا در آب نمک، خشک کرده، نمک زده، یا در آب نمک	۰۳۰۷۹۹	۱۵۹
پشم چوب (کاه یا پوشال)، آرد چوب	۴۴۰۵۰۰	۱۶۰

ردیف	HS	شرح
۱۶۱	۰۸۰۹۴۰	- آلو و گوجه، تازه
۱۶۲	۷۲۱۶۲۱	- - پروفیل (profile) از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج با مقطع L، فقط گرم نورد شده، گرم کشیده شده یا گرم اکستروود شده، با بلندی کمتر از ۸۰ میلیمتر
۱۶۳	۵۶۰۷۴۹	- - ریسمان، طناب و کابل، حتی گیسباف یا قیطانباف از پلی اتیلن یا از پلی پروپیلن حتی آغشته، اندوده، پوشانده، یا غلاف شده با کاتوچو یا با ماده پلاستیکی
۱۶۴	۰۷۰۴۹۰	- کلم، گل کلم، کلم بیج، کلم قمری و محصولات همانند از نوع (brassica) غیر از موارد مشمول ردیفهای فرعی ۰۷۰۴۰۱ و ۰۷۰۴۰۲، تازه یا سرد کرده
۱۶۵	۵۱۰۲۲۰	- موی زبر حیوان، حلاجی نشده و شانه نزده
۱۶۶	۶۱۱۵۹۹	- - جوراب ساقه کوتاه، جوراب سه ربعی، جوراب واریس، پاپوش بدون تخت، کشباف یا قلابباف از مواد نسجی به غیر از شمارههای ۶۱۱۵،۹۱، ۶۱۱۵،۹۲، ۶۱۱۵،۹۳
۱۶۷	۲۷۰۷۵۰	- مخلوطهای هیدروکربورهای بودار (aromatic) که در ۲۵۰ درجه سانتیگراد طبق روش ۸۶ ۶۵ ASTM D درصد حجمی آن یا بیشتر تقطیر شود غیر از موارد مشمول شمارههای فرعی ۲۷۰۷،۱۰، ۲۷۰۷،۲۰، ۲۷۰۷،۳۰ و ۲۷۰۷،۴۰
۱۶۸	۵۸۰۱۱۰	- پارچههای مخمل و پلوش تار و بودباف و پارچههای شینل، غیر از پارچههای مشمول شماره ۵۸،۰۲ یا ۵۸،۰۶ از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان
۱۶۹	۲۸۲۸۹۰	- هیپوکلریتها، کلریتها، هیپوبرومیتها (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۲۸۲۸،۱۰)
۱۷۰	۰۷۰۵۱۱	- کاهو کروی (سالادی)، تازه یا سرد کرده
۱۷۱	۲۰۰۵۴۰	- نخود فرنگی (pisum sativum)
۱۷۲	۵۵۰۵۲۰	- آخال الیاف مصنوعی (همچنین ضایعات، آخال نخها و الیاف کهنه و پس مانده آنها)
۱۷۳	۰۳۰۳۴۹	- - ماهیهای تن غیر از موارد مشمول ردیفهای فرعی ۰۳۰۳،۴۱، ۰۳۰۳،۴۲ و ۰۳۰۳،۴۳، یخ زده، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمتهای گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳،۰۴ و به استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی
۱۷۴	۵۸۰۱۲۱	- - پارچههای مخمل و پلوش تار و بودباف، برز بودی قطع نشده از پنبه غیر از پارچههای مشمول شماره ۵۸،۰۲ یا ۵۸،۰۶
۱۷۵	۷۲۰۲۷۰	- فرو مولیبدن
۱۷۶	۲۰۰۵۵۱	- - لوبیا (گونه phaseolus)، (گونه vigna) بصورت دانه، آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه، یخ نزده
۱۷۷	۲۵۱۵۲۰	- سنگهای اکوسین و سایر سنگهای آهکی برای تراش یا ساختمان با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲،۵ یا بیشتر، سنگ رخام
۱۷۸	۳۹۱۷۲۱	- - لوله و شیلنگهای سخت و شکننده از پلیمرهای اتیلن
۱۷۹	۲۸۱۱۲۹	- - ترکیبات اکسیژنه غیر آلی عناصر غیر فلزی (غیر از موارد مشمول شمارههای ۲۸،۰۶، ۲۸،۰۷، ۲۸،۰۹، ۲۸،۱۰، ۲۸،۲۱، ۲۸۱۱،۲۲ و ۲۸۱۱،۲۳)

شرح	HS	ردیف
شیرینی (همچنین شکلات سفید)، بدون کاکائو، غیر از آدامس مشمول شماره فرعی ۱۷۰۴،۱۰	۱۷۰۴۹۰	۱۸۰
پارا فرمالدئید	۲۹۱۲۶۰	۱۸۱
خاک رس نسوز، حتی تکلیس شده	۲۵۰۸۳۰	۱۸۲
لینیت بهم فشرده به استثنای کهربای سیاه	۲۷۰۲۲۰	۱۸۳
آدامس (Chering - gum)، حتی پوشیده شده از قند و شکر	۱۷۰۴۱۰	۱۸۴
مربا، ژله، مارمالاد، پوره خمیر میوه که بوسیله پختن بدست آمده با یا بدون افزودن قند یا سایر مواد شیرین کننده، هموژنیزه	۲۰۰۷۱۰	۱۸۵
اورتو فتالات دی اکتیل	۲۹۱۷۳۲	۱۸۶
قزل آلای زنده (قزل آلای قهوه‌ای، قزل آلای رنگین کمان استیل‌هد، قزل آلای کاتروت ساحلی، قزل آلای طلائی شاخه جنوبی رودخانه کرن، سالمو گیلا)	۰۳۰۱۹۱	۱۸۷
ریسمان، طناب و کابل حتی گیس‌باف از سیرال یا از سایر الیاف نسجی، از گونه اکاو حتی آغشته یا اندوده، پوشانده یا غلاف شده با کاتوجو یا با ماده پلاستیکی به غیر از شماره‌های ۵۶۰۷،۲۱ و ۵۶۰۷،۱۰	۵۶۰۷۲۹	۱۸۸
مس تصفیه شده به شکل شمش کوچک (Billet)	۷۴۰۳۱۳	۱۸۹
سنگهای دیگر و اشیاء ساخته شده از این سنگها (به استثنای سنگ لوح) غیر از سنگهای شماره ۶۸۰۰۱ و سنگها و اشیاء مشمول شماره‌های ۶۸۰۲،۲۱، ۶۸۰۲،۲۲، ۶۸۰۲،۲۳، ۶۸۰۲،۲۹، ۶۸۰۲،۹۱، ۶۸۰۲،۹۲ و ۶۸۰۲،۹۳	۶۸۰۲۹۹	۱۹۰
اورتر - اکسیلین (o-xylene) از هیدروکربورهای حلقوی	۲۹۰۲۴۱	۱۹۱
لوله‌ها و شیلنگ‌های قابل انعطاف که دارای یک حداقل تحمل فشار تا حد ترکیبگی ۲۷،۶ mpa باشند (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۳۹۱۷،۱۰، ۳۹۱۷،۲۱، ۳۹۱۷،۲۲، ۳۹۱۷،۲۳)	۳۹۱۷۳۱	۱۹۲
سنگ خارا (گرانیت) و اشیاء ساخته شده از این سنگها، که فقط بریده شده یا اره شده و دارای سطح صاف یا یکپارچه باشند	۶۸۰۲۲۳	۱۹۳
گاز طبیعی مایع شده	۲۷۱۱۱۱	۱۹۴
مواد آلی تانسوآکتیف (غیر از صابونها)، فرآورده‌های تانسو اکتیف، فرآورده‌ها برای شستشو (همچنین فرآورده‌های کمکی برای شستشو) و فرآورده‌های تمیز کردن، حتی دارای صابون غیر از آنها تیکه مشمول شماره ۳۴،۰۱ می باشند و غیر از موارد مشمول شماره‌های	۳۴۰۲۹۰	۱۹۵
لوله و شیلنگ‌های سخت و شکننده از پلیمرهای پروپیلن	۳۹۱۷۲۲	۱۹۶

شرح	HS	ردیف
-- پارا- اکسیلین (p-xylene) از هیدروکربورهای حلقوی	۲۹۰۲۴۳	۱۹۷
-- خمیرها از مواد الیافی سلولزی (غیر از موارد مشمول شماره‌های ۴۷،۰۱، ۴۷،۰۲، ۴۷،۰۳، ۴۷،۰۴، ۴۷،۰۵، ۴۷،۰۶، شیمیایی	۴۷۰۶۹۲	۱۹۸
محصولات آهنی حاصل از احیاء مستقیم کلوخه‌های معدنی آهن، به شکل توده، گلوله و حبه یا باشکال همانند	۷۲۰۳۱۰	۱۹۹
-- مخلوط میوه‌های سخت پوست یا مخلوط میوه‌های خشک کرده فصل ۸	۰۸۱۳۵۰	۲۰۰
-- ماهی حلوا (Sole) گونه (Sollea)، پنج زده به‌استثنای فیله ماهی و سایر قسمتهای گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳،۰۴ و به‌استثنای جگر، تخم و منی ماهی	۰۳۰۳۳۳	۲۰۱
-- موی زیرحیوان، حلاجی شده یا شانه زده	۵۱۰۵۴۰	۲۰۲
-- هیدراکسید سدیم (سود سوزآور) جامد	۲۸۱۵۱۱	۲۰۳
-- میله‌ها از آهن یا از فولادهای غیر مزوج، غیر از میله‌های مشمول شماره ۷۲،۱۳، گرم نورد شده، دارای دندان، برآمدگی، گودی یا سایر تغییر شکل یافتگی‌هایی باشند که در جریان نورد حاصل شده یا بعد از نورد شدن تاب داده شده‌اند	۷۲۱۴۲۰	۲۰۴
-- پروفیل (profile) از آهن یا از فولادهای غیر مزوج با مقطع I، U یا H، فقط گرم نورد شده، گرم کشیده شده یا گرم اکستروژن شده، با بلندی کمتر از ۸۰ میلیمتر	۷۲۱۶۱۰	۲۰۵
-- چربی‌ها و روغن‌های حیوانی و اجزاء آنها، جزاً و کلاً هیدروژنه شده، انتراستریفیه، و استریفیه، یا الانیدینیزه، حتی تصفیه شده، اما بنحو دیگری آماده نشده	۱۵۱۶۱۰	۲۰۶
-- روغنهای اسانسی (ترین گرفته شده یا گرفته نشده)، همچنین روغنهای اسانسی سفت (concrete)، روغنهای اسانسی مطلق (Absolute)، شبه رزین‌ها (رزینوئیدها)، محلول غلیظ روغن‌های اسانسی در چربی‌ها، در روغنهای غیر فرار، در موم‌ها یا در مواد	۳۳۰۱۹۰	۲۰۷
-- نفتالین	۲۷۰۷۴۰	۲۰۸
-- کفشها غیر از کفشهای مشمول شماره ۶۴۰۵،۱۰ و ۶۴۰۵،۲۰ و کفشهای شماره ۶۴،۰۱، ۶۴،۰۲، ۶۴،۰۳، ۶۴،۰۴	۶۴۰۵۹۰	۲۰۹
-- انگور فرنگی خوشه‌ای و همچنین انگور فرنگی سیاه (cassis) و انگور فرنگی سبز و درشت (groseille a maquereau)، تازه	۰۸۱۰۳۰	۲۱۰
-- ساعت‌های دیواری، غیر از ساعت‌های مشمول شماره ۹۱۰۳،۹۰ و ۹۱۰۵،۲۱	۹۱۰۵۲۹	۲۱۱
-- خمیرهای غذائی پخته نشده و آماده نشده بنحوی دیگر از قبیل اسپاگتی، ماکارونی، رشته فرنگی، لازانی (lasagne)، نیوکی (Gonnellani)، رادیولی (rovioli)، کان نلونی (connelloni)، کوسکوس (couscous)، حتی آماده شده غیر از موارد مشمول شماره	۱۹۰۲۱۹	۲۱۲
-- ملامین (از ترکیبات هترو سیکلیک که فقط دارای هترو اتم (اتمهای ازت) هستند و از ترکیباتی که ساختمان آنها دارای یک حلقه تری ازین متراکم نشده حتی هیدروژنه شده باشد	۲۹۳۳۶۱	۲۱۳
-- میوه‌های خشک کرده غیر از میوه‌های مشمول شماره‌های ۰۸،۰۱، ۰۸،۰۲، ۰۸،۰۳، ۰۸،۰۴، ۰۸،۰۵، ۰۸،۰۶، ۰۸،۱۰، ۰۸۱۳،۲۰، ۰۸۱۳،۳۰	۰۸۱۳۴۰	۲۱۴

شرح	HS	ردیف
– سبزیجات غلاف دار، غلاف کنده یاغلاف نکنده، تازه یا سرد کرده (غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۰۷۰۸،۱۰ و ۰۷۸۰،۲۰)	۰۷۰۸۹۰	۲۱۵
– طلا آلات و نقره آلات و اجزاء آنها، از فلزات گرانبها، حتی آبکاری شده، روکش شده یا پوشش شده با فلزات گرانبها، غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۱۱۴،۲۰ می شوند	۷۱۱۴۱۹	۲۱۶
– صمغ ها (غیر از صمغ عربی)، رزین ها، صمغهای رزینی و بلسانها، طبیعی	۱۳۰۱۹۰	۲۱۷
سولفات باریم طبیعی (باری تین)، حتی تکلیس شده	۲۵۱۱۱۰	۲۱۸
– لوله و شیلنگ های سخت و شکننده از پلیمرهای کلرور وینیل	۳۹۱۷۲۳	۲۱۹
– فلداسپات (feldspath)	۲۵۲۹۱۰	۲۲۰
– مواد قابل بافت، بافته ها و اشیاء همانند از مواد قابل بافت، بسته شده بهم بصورت رشته های موازی یا بافته شده به شکل ورق، حتی بصورت اشیاء تمام شده (مثلاً، حصیر، پادری، پرده) از موادی غیر از مواد نباتی (غیر از موارد مشمول شماره ۴۶۰۱،۲۰)	۴۶۰۱۹۹	۲۲۱
– رنگ برای نقاشی های هنری، برای آموزش، برای تابلو، برای تغییر شدت رنگ، برای سرگرمی و رنگ های مشابه، به شکل قرص، در لوله، در کوزه، در بطری، در پیاله، یا در بسته بندی های همانند غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۲۱۳،۱۰	۳۲۱۳۹۰	۲۲۲
– کائوچوی ایزوبوتن ایزوبرن (بوتیل (IIR))، کائوچوی ایزوبوتن ایزوبرن هالوزنه (CIIR) یا (BIIR) از کائوچوهای سنتتیک و شبه کائوچوی مشتق از روغن ها به اشکال ابتدائی یا بصورت صفحه، ورق یا نوار (غیر از موارد مشمول شماره ۴۰۰۲،۳۱)	۴۰۰۲۳۹	۲۲۳
– میله ها از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج، فقط آهنگری شده، غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۲،۱۳ می شوند	۷۲۱۴۱۰	۲۲۴
گوشت و احشاء خوراکی مرغ و خروس البته بریده نشده به صورت قطعات یخ زده	۰۲۰۷۱۲	۲۲۵
– محصولات نیمه تمام از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج دارای کمتر از ۲۵٪ درصد وزنی کربن، با سطح مقطع مربع مستطیل، غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۲۰۷،۱۱ می شوند	۷۲۰۷۱۲	۲۲۶
– آینه های شیشه ای قاب نشده	۷۰۰۹۹۱	۲۲۷
– فرش و کف پوشهای دیگر از مواد نسجی منگوله بافت حتی آماده مصرف به غیر از شماره های ۵۷۰۳،۱۰، ۵۷۰۳،۲۰، ۵۷۰۳،۳۰	۵۷۰۳۹۰	۲۲۸
– پوشش کف از مواد پلاستیکی، حتی خود چسب، بصورت، رول یا به شکل چهارگوش یا لوح، پوشش دیوار یا سقف از مواد پلاستیکی، که در یادداشت ۹ این فصل تعریف شده (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۹۱۸،۱۰)	۳۹۱۸۹۰	۲۲۹
– دانه گلرنگ یا زعفران کاذب	۱۲۰۷۶۰	۲۳۰
– اسید استتیک	۲۹۱۵۲۱	۲۳۱

شرح	HS	ردیف
- تکیه‌گاه و لوازم مشابه برای چوب بست زدن، پشت دری ساختن یا مشمع زدن از چدن، آهن یا از فولاد آماده شده برای استفاده در ساختمان	۷۳۰۸۴۰	۲۳۲
- لباس بصورت مجموعه از مواد نسجی به غیر از شماره‌های ۶۱۰۳،۲۱، ۶۱۰۳،۲۲، ۶۱۰۳،۲۳، ۶۱۰۳،۲۳ مردانه یا پسرانه، کشیاف یا قلاب‌باف	۶۱۰۳۲۹	۲۳۳
- تنورهای نانوائی، شیرینی پزی یا بیسکوئیت پزی، غیر از تنورهای مشمول ردیف ۸۴۱۷،۱۰	۸۴۱۷۲۰	۲۳۴
طناب، کابل نوار گیس‌باف و همانند، از مس، که برای مصرف برق عایق نشده باشند	۷۴۱۳۰۰	۲۳۵
- کاهو (غیر از کاهوی کروی یا سالادی مشمول شماره فرعی (۰۷۰۵،۱۱)، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۵۱۹	۲۳۶
- منو اتانل آمین و املاح آن (از ترکیبات آمینه دارای عامل اکسیژنه بجز آنهایی که دارای عوامل اکسیژنه مختلف هستند)	۲۹۲۲۱۱	۲۳۷
- اشیاء از سرامیک غیر از اشیاء مشمول شماره ۶۹۱۴،۱۰	۶۹۱۴۹۰	۲۳۸
- نبتونیت	۲۵۰۸۱۰	۲۳۹
- هیدراکسید سدیم بصورت محلول در آب (محلول قلبایی سود سوزآور)	۲۸۱۵۱۲	۲۴۰
دیوارکوبهای دست‌باف از انواع گوبلن (Gobelins) فلانور (Flandres) ابوسن (Aubusson) یوو (Beauvcus) و همانند، و دیوارکوبهای سوزن‌دوزی (مثلاً با سوزن‌زنی ریز، سوزن‌زنی چیبایی)، حتی مهیا شده	۵۸۰۵۰۰	۲۴۱
- ماهیهای آزاد و قزل‌آلا (Salmonides) (غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۰۳۰۳،۱۰، ۰۳۰۳،۲۱، ۰۳۰۳،۲۲، ۰۳۰۳،۲۳)، یخ زده، به‌استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ردیف ۰۳،۰۴ و به‌استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی	۰۳۰۳۲۹	۲۴۲
- شیشه فلوت (Float) که فقط یک رو یا هر دو روی آن سائیده شده یا صیقلی شده باشد، بصورت صفحه یا ورق، ولی کار نشده بنحوی دیگر و مسلح نشده با سیم	۷۰۰۵۲۹	۲۴۳
- سولفات آلومینیوم	۲۸۳۳۲۲	۲۴۴
- دانه، تراشه یا خاک سنگهای شماره‌های ۲۵،۱۵ و ۲۵،۱۶ حتی با حرارت عمل آمده باشد، از غیر از مرمر	۲۵۱۷۴۹	۲۴۵
- فرآورده‌های غلات که با عمل پف کردن (swelling) یا تفت دادن بدست آمده باشد، غلات غیر از ذرت، بصورت دانه، پیش پخته یا آماده نشده بنحوی دیگر (غیر از موارد مشمول شماره ردیف فرعی ۱۹۰۴،۱۰)	۱۹۰۴۹۰	۲۴۶
- هویج و شلغم، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۶۱۰	۲۴۷
- ماهی‌های پهن غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۰۳۰۲،۲۱، ۰۳۰۲،۲۲، ۰۳۰۲،۲۳، تازه یا سرد کرده، به‌استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳،۰۴ و به‌استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی	۰۳۰۲۲۹	۲۴۸

ردیف	HS	شرح
۲۴۹	۰۳۰۶۲۹	-- قشرداران، حتی پوست کنده (غیر از موارد مشمول شماره‌های ۰۳۰۶،۲۱ و ۰۳۰۶،۲۲ و ۰۳۰۶،۲۳ و ۰۳۰۶،۲۴)
۲۵۰	۶۸۰۲۹۱	-- سنگ مرمر، تراورتن، رخام (به‌استثنای سنگ لوح) و اشیاء ساخته شده از این سنگها، غیر از سنگهای شماره ۶۸،۰۱ و سنگها و اشیاء مشمول شماره ۶۸۰۲،۲۱
۲۵۱	۰۴۰۲۱۰	- شیر و خامه شیر، غلیظ شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین کننده اضافه شده، به شکل پودر، به شکل دانه (garanul) یا هر شکل جامد دیگر، که میزان مواد چرب آن از لحاظ وزن بیشتر از ۱،۵ درصد نباشد
۲۵۲	۲۷۱۳۹۰	- تقاله‌های نفت یا روغن حاصل از مواد معدنی قیری غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۲۷۱۳،۱۱ و ۲۷۱۳،۱۳
۲۵۳	۰۷۰۴۱۰	- گل کلم و گل کلم بروکولی (brokoli) تازه یا سرد کرده
۲۵۴	۵۸۰۱۲۳	-- پارچه‌های دیگر مخمل و پلوش تار و پودباف با پرز پودی از پنبه غیر از پارچه‌های مشمول شماره ۵۸،۰۲ یا ۵۸،۰۶
۲۵۵	۲۵۱۵۱۲	-- سنگهای مرمر و سنگهای تراورتن با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲،۵ یا بیشتر، فقط بریده شده بوسیله اره یا بنحوی دیگر بصورت قطعه یا به شکل صفحات مربع یا مربع مستطیل
۲۵۶	۶۸۰۲۱۰	- سنگ تراش پذیر کار شده یا سنگ ساختمان (به‌استثنای سنگ لوح) کار شده و اشیاء ساخته شده از این سنگها، غیر از سنگهای شماره ۶۸،۰۱؛ چهارگوش (tile)، مکعب بزرگ و کوچک و همانند حتی باشکالی غیر از مربع یا مربع مستطیل که بزرگترین سطح آن‌ها در
۲۵۷	۷۳۱۱۰۰	ظروف چدنی، آهنی یا فولادی برای گازهای فشرده یا مایع شده
۲۵۸	۷۲۱۶۳۱	-- پروفیل از آهن یا از فولادهای غیر مزوج با مقطع L، فقط گرم نورد شده، گرم کشیده شده یا گرم اکستروود شده، با بلندی ۸۰ میلیمتر یا بیشتر
۲۵۹	۷۲۰۲۲۱	-- فرو سیلیسیوم دارای بیش از ۵۵٪ درصد وزنی سیلیسیوم
۲۶۰	۳۹۲۴۱۰	- لوازم سر میز و لوازم آشپزخانه، از مواد پلاستیکی
۲۶۱	۰۸۰۹۱۰	- زردالو، تازه
۲۶۲	۸۴۱۹۱۱	-- آب گرم کن‌های زودجوش گازی
۲۶۳	۵۷۰۵۰۰	فرش‌ها و کف پوشهای دیگر از مواد نسجی، حتی آماده مصرف
۲۶۴	۳۴۰۲۱۱	-- مواد آلی تانسیوکتیف، حتی بسته‌بندی شده برای خرده‌فروشی (غیر از صابونها)، انیونیکها
۲۶۵	۳۵۰۶۹۹	-- چسبها و سایر چسباننده‌های آماده (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۵۰۶،۹۱) که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد
۲۶۶	۲۸۰۱۱۰	- کلر
۲۶۷	۳۹۰۳۱۱	-- پلی استیرن، به اشکال ابتدایی، قابل انبساط

شرح	HS	ردیف
- پنبه غیر از موارد مشمول ردیف‌های فرعی ۰۴۰۶،۱۰ و ۰۴۰۶،۲۰ و ۰۴۰۶،۳۰ و ۰۴۰۶،۴۰	۰۴۰۶۹۰	۲۶۸
- سکوهاى شناور یا غوطه‌ور حفاری یا استخراج	۸۹۰۵۲۰	۲۶۹
- گاو آهن (خیش (Ploughs))	۸۴۳۲۱۰	۲۷۰
- شیشه فلوت (Float) بصورت صفحه یا ورق، مسلح نشده با سیم که خمیر آن کلاً رنگ شده، کدر شده، روکش دار شده (رویه دار شده) یا صرفاً سطح آن سائیده شده.	۷۰۰۵۲۱	۲۷۱
- قیر و آسفالت، طبیعی، آسفالتیت (Asphaltite) و سنگ آسفالت‌دار	۲۷۱۴۹۰	۲۷۲
- در، پنجره و چارچوب آنها و دوره و آستانه در از چدن، آهن یا از فولاد، آماده شده برای استفاده در ساختمان، غیر از ساختمانهای پیش ساخته شماره ۹۴،۰۶	۷۳۰۸۳۰	۲۷۳
- لاستیکهای رویی چرخ بادی نو، از کائوچو از انواعی که برای موتورسیکلت بکار می‌رود	۴۰۱۱۴۰	۲۷۴
- سنگ آهن و کنسانتره آن، غیر از پیریت آهن تفته (خاکستر پیریت)، بهم فشرده نشده	۲۶۰۱۱۱	۲۷۵
- ریسمان، طناب و کابل، حتی گیس باف یا قیطان باف از سایر الیاف سنتتیک، حتی آغشته، اندوده، پوشانده یا غلاف شده، با کائوچو یا با ماده پلاستیکی به غیر از شماره ۵۶۰۷،۵۰	۵۶۰۷۹۰	۲۷۶
قفسه بایگانی، قفسه جای فیش، کازیه و سینی جای اسناد، کاغذ دان، قلمدان، جای مهر و ملزومات و تجهیزات همانند برای دفتر کار، از فلزات معمولی، به استثنای مبلمان برای دفتر کار مشمول شماره ۹۴،۰۳	۸۳۰۴۰۰	۲۷۷
- مصنوعات ریخته گری از چدن، آهن یا از فولاد غیر از آهنائیکه مشمول شماره ۷۳۲۵،۹۱، ۷۳۲۵،۱۰ می‌شوند	۷۳۲۵۹۹	۲۷۸
- پارچه‌های مخمل و بلوش تار و پودباف و پارچه‌های شینل، غیر از پارچه‌های مشمول شماره ۵۸،۰۲ و ۵۸،۰۶ از مواد نسجی غیر از آهنائیکه مشمول شماره‌های ۵۸۰۱،۱۰، ۵۸۰۱،۲۱، ۵۸۰۱،۲۲، ۵۸۰۱،۲۳، ۵۸۰۱،۲۴، ۵۸۰۱،۲۵، ۵۸۰۱،۲۶، ۵۸۰۶،۳۱، ۵۸۰۱،۳۲، ۵۸۰۱،۳۳	۵۸۰۱۹۰	۲۷۹
- شیشه کشیده یا باد شده، بصورت ورق، حتی دارای یک لایه جاذب یا منعکس کننده، ولی کار نشده بنحوی دیگر غیر از آهنائیکه مشمول شماره ۷۰۰۴،۱۰ می‌شوند	۷۰۰۴۹۰	۲۸۰
- اسپات فلوتور حاوی ۹۷ درصد وزنی یا کمتر فلوتورور کلسیم	۲۵۲۹۲۱	۲۸۱
کاه و پوست غلات، آماده نشده، حتی قطعه قطعه شده، آسیاب شده، فشرده شده (preseed) یا بهم فشرده به شکل حبه (pellet)	۱۲۱۳۰۰	۲۸۲
- گردوی معمولی، تازه یا خشک، بدون پوست	۰۸۰۲۳۲	۲۸۳
- ید	۲۸۰۱۲۰	۲۸۴
- اشیاء برای بهداشت یا داروخانه (همچنین سر پستانک) از کائوچوی سفت شده (غیر از موارد مشمول ۴۰۱۴،۱۰)	۴۰۱۴۹۰	۲۸۵
- آلومینیوم غیر ممزوج بصورت کار نشده	۷۶۰۱۱۰	۲۸۶

شرح	HS	ردیف
- تریلرها و نیمه تریلرها (Semi-remouques), غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۸۷۱۶,۱۰, ۸۷۱۶,۲۰, ۸۷۱۶,۳۱, ۸۷۱۶,۳۹ می شوند	۸۷۱۶۴۰	۲۸۷
- هادی‌های برق عایق شده برای ولتاژ بیشتر از ۱۰۰۰ وات حتی جور شده با قطعات اتصال	۸۵۴۴۶۰	۲۸۸
- کیسه, کیسه کوچک (همچنین کیسه‌های مخروطی شکل) برای نقل و انتقال یا بسته‌بندی کالا, از پلیمرهای پلی اتیلن	۳۹۲۳۲۱	۲۸۹
- یخچال, نوع خانگی غیر از آنهاییکه مشمول ردیف ۸۴۱۸,۲۱ و ۸۴۱۸,۲۲ می شوند	۸۴۱۸۲۹	۲۹۰
سایر پروفیل از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج حاصل از محصولات تخت نورد شده	۷۲۱۶۶۹	۲۹۱
- لباس‌های کشاف یا قلاب‌باف از مواد نسجی دیگر غیر از شماره‌های ۶۱۱۴,۱۰, ۶۱۱۴,۲۰, ۶۱۱۴,۳۰	۶۱۱۴۹۰	۲۹۲
- موتورهای عمومی (universal) با جریان متناوب (Ae) یا مستقیم (AC) به قدرت بیشتر از ۳۷,۵ وات	۸۵۰۱۲۰	۲۹۳
- میله‌ها, گرم نورد شده, بصورت طومارهای نامنظم و پیچیده شده, غیر از آنهاییکه مشمول شماره‌های ۷۲۲۷,۱۰ و ۷۲۲۷,۲۰ می شوند	۷۲۲۷۹۰	۲۹۴
- ماشین‌ها و دستگاههای خرد کردن یا سائیدن, خاک, سنگ کلوخه‌ها یا سایر مواد معدنی به شکل جامد (از جمله پودر یا خمیر)	۸۴۷۴۲۰	۲۹۵
سنگ لوح طبیعی کار شده و اشیاء ساخته شده از سنگ لوح طبیعی یا فشرده	۶۸۰۳۰۰	۲۹۶
- فرش و کف پوشهای دیگر منگوله‌بافت حتی آماده مصرف از مواد نسجی سنتتیک و مصنوعی غیر از آنهاییکه مشمول شماره‌های ۵۷۰۳,۱۰ و ۵۷۰۳,۲۰ می شوند	۵۷۰۳۳۰	۲۹۷
- فرآورده‌های غلات که با عمل برف کردن (swelling) یا تفت دادن بدست آمده باشد (مثلاً کورن فلیکز (corn flakes))	۱۹۰۴۱۰	۲۹۸
- لروهریدرژن (اسید کلریدریک)	۲۸۰۶۱۰	۲۹۹
- صفحه‌ها, ورق‌ها, ورقه‌های نازک (foil - film) و باریکه‌ها از مواد پلاستیکی غیر اسفنجی, مستحکم نشده, مطبق نشده, فاقد تکیه‌گاه یا جور نشده بطریق مشابه با مواد دیگر (غیر از موارد مشمول شماره ۳۹,۱۹) از مواد پلاستیکی	۳۹۲۰۹۹	۳۰۰
- سبزیجات, میوه‌ها و سایر اجزا خوراکی نباتات, آماده یا محفوظ شده در سرکه یا در جوهر سرکه, غیر از موارد مشمول شماره ردیف‌های فرعی ۲۰۰۱,۲۰, ۲۰۰۱,۱۰	۲۰۰۱۹۰	۳۰۱
- پلی اتیلن ترفتالات, به اشکال ابتدایی	۳۹۰۷۶۰	۳۰۲
- اشیاء از شیشه, سرامیک, برای سر میز, آشپزخانه, پاکیزگی, دفتر تزئینی داخلی ساختمان یا مصارف همانند, غیر از اشیاء شماره ۷۰,۱۸ یا ۷۰,۱۰	۷۰۱۳۱۰	۳۰۳
- ماهی‌های تن غیر از موارد مشمول شماره ردیف‌های فرعی ۰۳۰۲,۳۱ و ۰۳۰۲,۳۲ و ۰۳۰۲,۳۳ تازه یا سرد کرده به استثنای فیله ماهی و سایر قسمتهای گوشتی ماهی مشمول ردیف ۰۳,۰۴ به استثنای جگر ماهی, تخم و منی ماهی	۰۳۰۲۳۹	۳۰۴
- صفحه‌ها, ورق‌ها, ورقه‌های نازک (foil - film) باریکه‌ها, از مواد پلاستیکی	۳۹۲۱۹۰	۳۰۵

شرح	HS	ردیف
-- فرو سیلیسیوم دارای ۵۵٪ درصد وزنی یا کمتر سیلیسیوم	۷۲۰۲۲۹	۳۰۶
-- بلغور و زیره، از ذرت	۱۱۰۳۱۳	۳۰۷
-- پشم حلاجی نشده و شانه نزده، چربی زدائی شده، کربونیزه نشده به غیر از کالای مشمول ردیف ۵۱۰۱،۲۱	۵۱۰۱۲۹	۳۰۸
-- بنزن (از هیدروکربورهای حلقوی)	۲۹۰۲۲۰	۳۰۹
-- پلی پروپیلن، باشکال ابتدائی	۳۹۰۲۱۰	۳۱۰
-- مفتول مسی از مس تصفیه شده، غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۴۰۸،۱۱ می شوند	۷۴۰۸۱۹	۳۱۱
-- روغن پنبه دانه و اجزاء آن (غیر از موارد مشمول در شماره ردیف فرعی ۱۵۱۲،۲۱) حتی تصفیه شده ولی از لحاظ شیمیائی تغییر نیافته	۱۵۱۲۲۹	۳۱۲
-- پتوها و زیراندازهای سفری دیگر غیر از شماره‌های ۶۳۰۱،۱۰، ۶۳۰۱،۲۰، ۶۳۰۱،۳۰، ۶۱۰۳،۴۰	۶۳۰۱۹۰	۳۱۳
-- ظرفشویی، روشویی، پایه روشویی، وان حمام، بیده، لگن مستراح، مخزن آب سیفون، آبریزگاه و ادوات ثابت همانند برای مصارف بهداشتی از چینی	۶۹۱۰۱۰	۳۱۴
-- مغز و هسته میوه نخل، حتی خرد شده	۱۲۰۷۱۰	۳۱۵
-- خیار و خیار ریز (خیارترشی)، آماده یا محفوظ شده در سرکه یا در جوهر سرکه	۲۰۰۱۱۰	۳۱۶
-- سنگ سرب و کنسانتره آن	۲۶۰۷۰۰	۳۱۷
-- محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج، با پهنای ۶۰۰ میلیمتر یا بیشتر، با ضخامت کمتر از ۳ میلیمتر بصورت غیر طومار، فقط گرم نورد شده	۷۲۰۸۵۴	۳۱۸
-- آرد گندم یا آرد مخلوط گندم و چاودار (متل mateil)	۱۱۰۱۰۰	۳۱۹
-- هیدروکربورهای غیر حلقوی اشباع شده	۲۹۰۱۱۰	۳۲۰
-- صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک (foil - film)، باریک‌ها از مواد پلاستیکی غیر اسفنجی، مستحکم نشده، مطبق نشده فاقد تکیه‌گاه یا جورنشده بطریق مشابه با مواد دیگر	۳۹۲۰۱۰	۳۲۱
-- بخاری و وسائل غیربرقی همانند با مصارف خانگی از چدن، آهن یا از فولاد، با سوخت گازی یا هم با گاز و هم با سایر سوختها، غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۳۲۱،۱۱ می‌شوند	۷۳۲۱۸۱	۳۲۲
-- سرکه خوراکی و بدل سرکه خوراکی که از جوهر سرکه بدست می‌آید	۲۲۰۹۰۰	۳۲۳
-- لباس و متفرعات لباس نوزادان، کشیاف یا قلاب‌باف از مواد نسجی به‌غیر از شماره‌های ۶۱۱۱،۱۰، ۶۱۱۱،۲۰، ۶۱۱۱،۳۰	۶۱۱۱۹۰	۳۲۴
-- چسبها بر اساس نشاسته یا فکول، یا بر اساس دکسترین یا سایر نشاسته‌ها و فکولهای تغییر یافته	۳۵۰۵۲۰	۳۲۵
-- مرغ و خروس، از نوع خانگی به‌وزن ۱۸۵ گرم و کمتر	۰۱۰۵۱۱	۳۲۶

شرح	HS	ردیف
- یونجه بصورت زیره و بهم فشرده به شکل حبه	۱۲۱۴۱۰	۳۲۷
- بادام، تازه یا خشک، بدون پوست	۰۸۰۲۱۲	۳۲۸
- آب گرمکن‌های فوری یا مخزنی برقی و گرمکن‌های غوطه‌ور برقی	۸۵۱۶۱۰	۳۲۹
- پارچه‌های تار و پودباف دیگر از نخهای جنگلهای گوناگون از نخ رشته‌های مصنوعی یا مواد شیمیائی ۵۴.۰۵	۵۴۰۸۳۳	۳۳۰
- شکلات و سایر فرآورده‌های خوراکی دارای کاکائو (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۱۸۰۶.۱۰ و ۱۸۰۶.۲۰ عرضه شده) بصورت تخته و بلوک (and slab BLOCK)، میله (bar) یا قلم، (غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۱۸۰۶.۳۱ و ۱۸۰۶.۳۲)	۱۸۰۶۹۰	۳۳۱
- پلیمرهای پروپیلن یا پلیمرهای سایر اولفین‌ها، باشکال ابتدائی (غیر از موارد مشمول فرعی ۳۹۰۲.۱۰، ۳۹۰۲.۲۰، ۳۹۰۲.۳۰)	۳۹۰۲۹۰	۳۳۲
- نمد، آغشته، اندوده، پوشانده، مطبق نشده، از مواد نسجی (غیر از مواد نسجی شماره ۵۶۰۲.۲۱)	۵۶۰۲۲۹	۳۳۳
- آجر ساختمان از سرامیک	۶۹۰۴۱۰	۳۳۴
- شال، اشارپ، دستمال گردن، کاشن‌نه، کاشکول، چادر و روسری، مقنعه و روبند و تور صورت از الیاف مصنوعی	۶۲۱۴۴۰	۳۳۵
- ماشین تراش افقی برای برداشتن فلز غیر از آهنائیکه مشمول ردیف ۸۴۵۸.۱۹ می‌شوند	۸۴۵۸۱۹	۳۳۶
- چای سیاه (تخمیر شده) و چای مجزا تخمیر شده، عرضه شده به نحوی غیر از موارد مشمول شماره ۰۹۰۲.۳۰	۰۹۰۲۴۰	۳۳۷
- پارچه‌های حوله‌باف اسفنجی و سایر پارچه‌های تار و پودباف اسفنجی (پرز حلقوی) همانند، از مواد نسجی، غیر از پارچه‌های کم عرض (روبان) مشمول شماره ۵۸.۰۶	۵۸۰۲۲۰	۳۳۸
- محصولات از هر قبیل که مصرف چسب‌ها یا چسباننده‌ها را داشته و برای خرده‌فروشی بعنوان چسب یا چسباننده در بسته‌هایی که وزن خالص آن از یک کیلوگرم بیشتر نباشد	۳۵۰۶۱۰	۳۳۹
- محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج به ضخامت بیش از ۱ میلیمتر ولی کمتر از ۳ میلیمتر	۷۲۰۹۲۶	۳۴۰
- پارچه‌های تار و پودباف دیگر از الیاف غیر یکسره پلی‌استر چاپ شده غیر از شماره‌های ۵۵۱۴.۴۱، ۵۵۱۴.۴۲، ۵۵۱۴.۴۳ که کمتر از ۸۵ درصد وزن آنها از این الیاف باشد، عمدتاً یا منحصراً با پنبه مخلوط شده که وزن هر مترمربع آنها بیش از ۱۷۰ گرم باشد	۵۵۱۴۴۹	۳۴۱
- ملاس‌های نیشکر	۱۷۰۳۱۰	۳۴۲
- رنگ‌ها (paints) و ورنی‌ها براساس پلیمرهای اکریلیک یا وینیلیک، دیسپرسه یا حل شده در محیط آبی	۳۲۰۹۱۰	۳۴۳
- آهک زنده	۲۵۲۲۱۰	۳۴۴
- محصولات خبازی، نان شیرینی‌سازی یا بیسکویت‌سازی، حتی دارای کاکائو، فطیر (Hostie) کاسه خالی برای مصارف داروئی، خمیر برای لاک و مهر، خمیرهای خشک کرده آرد،	۱۹۰۵۹۰	۳۴۵

شرح	HS	ردیف
نشاسته یا فکول به شکل ورق و محصولات همانند		
-- ۱ و ۲ دی کلرو اتان (دی کلرور اتیلن) (از هیدروکربورهای غیر حلقوی اشباع شده)	۲۹۰۳۱۵	۳۴۶
-- کفش هائیکه با رویه تسمه‌ای یا نواری که با تویی (plug) به تخت متصل شده و تخت و رویه آن‌ها از کائوچو یا از ماده پلاستیک باشند	۶۴۰۲۲۰	۳۴۷
-- فرآورده‌های تانسینو اکتیف، فرآورده‌ها برای شستشو (همچنین فرآورده‌های کمکی برای شستشو) و فرآورده‌های تمیزکردن، حتی دارای صابون غیر از آنهایی که مشمول شماره ۳۴،۰۱ می باشند، بسته‌بندی شده برای خرده‌فروشی	۳۴۰۲۲۰	۳۴۸
-- بدنه (از جمله اتاق راننده) برای وسایط نقلیه موتوری مشمول شماره ۸۷،۰۳	۸۷۰۷۱۰	۳۴۹
-- روغن آفتابگردان یا روغن کارتام و اجزاء آنها (غیر از موارد مشمول در شماره ردیف فرعی ۱۵۱۲،۱۱) حتی تصفیه شده ولی از لحاظ شیمیائی تغییر نیافته	۱۵۱۲۱۹	۳۵۰
-- بادگیر و ژاکت‌های بادگیر و اشیاء همانند، انوراک (Anorak)، از جمله ژاکت اسکی، مردانه و پسرانه از مواد نسجی به غیر از شماره‌های ۶۲۰۱،۹۱، ۶۲۰۱،۹۲، ۶۲۰۱،۹۳۲، ۶۲۰۱،۹۳۳ به استثنای اشیاء مشمول شماره ۶۲،۰۳	۶۲۰۱۹۹	۳۵۱
فرش، کف پوش غیر مخملی باف آماده مصرف از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، منگوله‌بافت نشده یا پرزبافی نشده	۵۷۰۲۹۱	۳۵۲
-- ماشین آلات و دستگاهها برای کوبیدن غیر از آنهاییکه مشمول ردیف ۸۴۳۳،۵۱ می شوند	۸۴۳۳۵۲	۳۵۳
-- پلی کلرور وینیل (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۹۰۴،۱۰)، به اشکال ابتدایی، نرم شده (plasticised)	۳۹۰۴۲۲	۳۵۴
-- ماهی دیل <i>Pleuronectes platessa</i> ، یخ زده، به استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی و به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳،۰۴	۰۳۰۳۳۲	۳۵۵
-- رزین‌های اوره‌تیک، رزین تیواوره، به اشکال ابتدایی	۳۹۰۹۱۰	۳۵۶
-- نیترات‌ها (غیر از نیترات پتاسیم و نیترات بیسموت مشمول شماره‌های فرعی ۲۸۳۴،۲۱ و ۲۸۳۴،۲۲)	۲۸۳۴۲۹	۳۵۷
-- سولفورها (غیر از سولفور سدیم، روی و کادمیوم مشمول ردیف‌های فرعی ۲۸۳۰،۱۰، ۲۸۳۰،۲۰ و ۲۸۳۰،۳۰) پلی سولفورها	۲۸۳۰۹۰	۳۵۸
-- شیر و خامه شیر، غلیظ شده، بدون افزودن قند یا مواد شیرین کننده دیگر میزان مواد چرب آن از لحاظ وزن از یک درصد بیشتر شده ولی از ۶ درصد بیشتر نباشد	۰۴۰۱۲۰	۳۵۹
-- اتیلن، پروپیلن، بوتیلن و بوتادی ین مایع شده	۲۷۱۱۱۴	۳۶۰
-- رنگها (Paints) و ورنی‌ها بر اساس پلی استرها، دیسپرسه یا حل شده در محیطی غیر آبی، محلولهای مشخص شده در یادداشت ۴ این فصل	۳۲۰۸۱۰	۳۶۱
-- گرد روی	۷۹۰۳۱۰	۳۶۲
-- ماشین‌های رختشوئی خانگی یا غیر خانگی حتی یا تجهیزات خشک کردن ظرفیت حداکثر ۱۰ کیلوگرم شستنی خشک، مجهز شده با خشککن‌های گریز از مرکز غیر از آنهاییکه	۸۴۵۰۱۲	۳۶۳

شرح	HS	ردیف
مشمول ردیف ۸۴۵۰،۱۱ می شوند		
- پروفیل تهیه شده بوسیله جوشکاری، از آهن یا از فولاد	۷۳۰۱۲۰	۳۶۴
-- آرگون	۲۸۰۴۲۱	۳۶۵
- اشیاء خانه و پاکیزگی از چینی غیر از اشیاء مشمول شماره ۶۹۱۱،۱۰	۶۹۱۱۹۰	۳۶۶
- مواد دباغی غیر آلی، فرآورده های دباغی، حتی دارای مواد طبیعی دباغی، فرآورده های آنزیم دار برای پیش دباغی	۳۲۰۲۹۰	۳۶۷
- فرآورده های غذایی مرکب هموژنیزه	۲۱۰۴۲۰	۳۶۸
- الیاف سنتتیک غیر یکسره، حلاجی نشده، شانه زده یا به نحو دیگری برای نخریسی عمل آورده نشده از پلی استرها	۵۵۰۳۲۰	۳۶۹
- دفترچه مشق از کاغذ یا مقوا	۴۸۲۰۲۰	۳۷۰
- پودر و فلس روی	۷۹۰۳۹۰	۳۷۱
- لوله و شیلنگ (غیر از موارد مشمول شماره های فرعی ۳۹۱۷،۱۰، ۳۹۱۷،۲۱، ۳۹۱۷،۲۲، ۳۹۱۷،۲۳، ۳۹۱۷،۲۹، ۳۹۱۷،۳۱، ۳۹۱۷،۳۲، ۳۹۱۷،۳۳، ۳۹۱۷،۳۴، ۳۹۱۷،۳۵، ۳۹۱۷،۳۶، ۳۹۱۷،۳۷، ۳۹۱۷،۳۸، ۳۹۱۷،۳۹، ۳۹۱۷،۴۰، ۳۹۱۷،۴۱، ۳۹۱۷،۴۲، ۳۹۱۷،۴۳، ۳۹۱۷،۴۴، ۳۹۱۷،۴۵، ۳۹۱۷،۴۶، ۳۹۱۷،۴۷، ۳۹۱۷،۴۸، ۳۹۱۷،۴۹، ۳۹۱۷،۵۰، ۳۹۱۷،۵۱، ۳۹۱۷،۵۲، ۳۹۱۷،۵۳، ۳۹۱۷،۵۴، ۳۹۱۷،۵۵، ۳۹۱۷،۵۶، ۳۹۱۷،۵۷، ۳۹۱۷،۵۸، ۳۹۱۷،۵۹، ۳۹۱۷،۶۰، ۳۹۱۷،۶۱، ۳۹۱۷،۶۲، ۳۹۱۷،۶۳، ۳۹۱۷،۶۴، ۳۹۱۷،۶۵، ۳۹۱۷،۶۶، ۳۹۱۷،۶۷، ۳۹۱۷،۶۸، ۳۹۱۷،۶۹، ۳۹۱۷،۷۰، ۳۹۱۷،۷۱، ۳۹۱۷،۷۲، ۳۹۱۷،۷۳، ۳۹۱۷،۷۴، ۳۹۱۷،۷۵، ۳۹۱۷،۷۶، ۳۹۱۷،۷۷، ۳۹۱۷،۷۸، ۳۹۱۷،۷۹، ۳۹۱۷،۸۰، ۳۹۱۷،۸۱، ۳۹۱۷،۸۲، ۳۹۱۷،۸۳، ۳۹۱۷،۸۴، ۳۹۱۷،۸۵، ۳۹۱۷،۸۶، ۳۹۱۷،۸۷، ۳۹۱۷،۸۸، ۳۹۱۷،۸۹، ۳۹۱۷،۹۰، ۳۹۱۷،۹۱، ۳۹۱۷،۹۲، ۳۹۱۷،۹۳، ۳۹۱۷،۹۴، ۳۹۱۷،۹۵، ۳۹۱۷،۹۶، ۳۹۱۷،۹۷، ۳۹۱۷،۹۸، ۳۹۱۷،۹۹، ۳۹۱۷،۱۰۰) که با مواد دیگر مستحکم نشده (تقویت) و بنحو دیگری با سایر مواد جور نشده باشد، با لوازم و ملحقات	۳۹۱۷۳۳	۳۷۲
- مواد معدنی که در جای دیگری مذکور یا مشمول نباشد	۲۵۳۰۹۰	۳۷۳
- کربنات باریم طبیعی (ویتریت)، حتی تکلیس شده	۲۵۱۱۲۰	۳۷۴
- مخلوط های اوره و نترات آمونیم بصورت محلول در آب یا آمونیاک (از کودهای معدنی یا شیمیائی، از ته)	۳۱۰۲۸۰	۳۷۵
ترکیبات آلی (غیر از موارد مشمول شماره های ۲۹،۰۱ لغایت ۲۹،۴۱)	۲۹۴۲۰۰	۳۷۶
-- لباس حوله ای حمام، رب دوشامبر و اشیاء همانند مردانه و پسرانه، کشباف یا قلاب باف از مواد نسجی به غیر از پنبه و الیاف سنتتیک یا مصنوعی	۶۱۰۷۹۹	۳۷۷
-- سیم عایق شده (از جمله سیم لعاب زده یا انودیزه) برای سیم پیچی از مس	۸۵۴۴۱۱	۳۷۸
مجموعه های متشکل از پارچه های تار و بودباف و نخ، حتی دارای متفرعات، برای آماده کردن آنها بصورت قالیچه، دیوارکوب، رومیزی و دستمال سفره، گلدوزی و قالب دوزی شده، یا اشیاء نسجی همانند آماده شده بصورت بسته بندی برای خرده فروشی	۶۳۰۸۰۰	۳۷۹
-- کاتود و قطعات کاتود از مس تصفیه شده	۷۴۰۳۱۱	۳۸۰
- فلفل فرنگی از نوع (capsicum) یا از نوع (pimenta)، تازه، سرد کرده	۰۷۰۹۶۰	۳۸۱

شرح	HS	ردیف
کربن (دوده کربن و سایر اشکال کربن که در جای دیگر مذکور یا مشمول نباشد)	۲۸۰۳۰۰	۳۸۲
-- ترانسفورماتورهای دی اکتریک مایع به قدرت بیشتر از ۱۰۰۰۰ کیلو وات آمپر	۸۵۰۴۲۳	۳۸۳
-- ورمیکولیت متورق، خاک رس متسع، کف جوش و محصولات معدنی متسع همانند، حتی مخلوط شده آنها با هم برای مصارف عایق حرارت، عایق صدا یا جذب صدا به استثنای آنهاییکه مشمول شماره‌های ۶۸،۱۱، ۶۸،۱۲، ۶۸،۱۳ یا مشمول فصل ۶۹ می‌شوند	۶۸۰۶۲۰	۳۸۴
-- توربین‌ها و چرخهای هیدرولیک با قدرت بیش از ۱۰۰۰۰ کیلو وات	۸۴۱۰۱۳	۳۸۵
-- چغندر سالاد، شنگ، کرفس غده‌دار، ترب و ریشه‌های خوراکی همانند، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۶۹۰	۳۸۶
خاک سیلیسی سنگواره (مثلاً، کیزلگور، تریپولیت، یاقومیت) و سایر خاکهای سیلیسی همانند، که وزن مخصوص ظاهری آنها از ۱ تجاوز نکند، حتی تکلیس شده	۲۵۱۲۰۰	۳۸۷
-- سبزیجات، سبزیجات مخلوط، محفوظ شده بصورت موقت (مثلاً بوسیله گاز سولفورو یا در آب نمک، در آب گوگردی یا در سایر محلولهای محافظت کننده موقت) که بهمان حالت قاب	۰۷۱۱۹۰	۳۸۸
-- دانه، میوه و نطفه (spore) برای کشت	۱۲۰۹۹۹	۳۸۹
-- میله‌ها از فولادهای ممزوج، فقط آهنگری شده غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۲۲۲،۳۰ می‌شوند	۷۲۲۸۴۰	۳۹۰
-- ماشین‌آلات و دستگاههای تهیه لبنیات غیر از ماشین‌های شیر دوش	۸۴۳۴۲۰	۳۹۱
-- صابون‌ها، محصولات و فرآورده‌های آلی تانسو اکسیف بصورت شمش یا میله، چونه، تکه یا اشکال قالبی، کاغذ، اوات، نمد و نبافته‌های آغشته، اندوده شده یا پوشانیده شده با صابون یا بامواد پاک کننده (Deterrents) برای مصارف پاکیزگی	۳۴۰۱۱۱	۳۹۲
-- سیم عایق شده (از جمله سیم لعاب زده یا انودیزه) برای سیم بیچی غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۸۵۴۴،۱۱ می‌شوند	۸۵۴۴۱۹	۳۹۳
-- اشیاء برای مبلمان، غیر از کشفاف یا قلاب‌باف، از مواد نسجی دیگر غیر از شماره‌های ۶۳۰۴،۹۲، ۶۳۰۴،۹۳، و شماره ۹۴،۰۴	۶۳۰۴۹۹	۳۹۴
-- پلیمرهای استات وینیل به اشکال ابتدائی (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۹۰۵،۱۱)	۳۹۰۵۱۹	۳۹۵
-- کابل هم محور (co - axial) و سایر هادی‌های برق هم محور عایق شده، حتی جور شده با قطعات اتصال	۸۵۴۴۲۰	۳۹۶

ماخذ: آمار و اطلاعات WITS و محاسبات تحقیق

مقایسه ترجیحات دریافت شده ایران از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با ترجیحات توصیه شده توسط این مطالعه نشان می‌دهد فقط ۱۱۰ کد از ۱۷۵ کد مندرج در موافقت‌نامه توسط این مطالعه توصیه شده است یعنی این که در ۶۵ ردیف تعرفه‌ای HS شش رقمی ایران ملاحظات دیگری مد نظر داشته و یا ممکن است توسط طرف مقابل در حین مذاکره تحمیل شده باشد که عملکرد انتخاب اقلام را برای دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ۶۳ درصد کاهش داده است.

جدول (۸-۵): مقایسه ترجیحات گرفته از اتحادیه اقتصادی اوراسیا با نتایج این مطالعه

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت‌نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱	۰۳۰۲۱۱	✓	✓	۴,۴۰
۲	۰۳۰۲۹۹	✓	-	۴,۴۰
۳	۰۳۰۶۱۷	✓	-	۳,۸۰
۴	۰۴۰۶۴۰	✓	-	۱۵,۰۰
۵	۰۶۰۲۹۰	✓	✓	۵,۰۰
۶	۰۶۰۳۱۱	✓	-	۵,۰۰
۷	۰۶۰۳۱۴	✓	-	۵,۰۰
۸	۰۶۰۳۱۵	✓	-	۵,۰۰
۹	۰۶۰۳۱۹	✓	-	۵,۰۰
۱۰	۰۷۰۱۹۰	✓	✓	۱۰,۰۰
۱۱	۰۷۰۲۰۰	✓	✓	۱۲,۵۰
۱۲	۰۷۰۳۱۰	✓	✓	۱۰,۰۰
۱۳	۰۷۰۴۱۰	✓	✓	۱۱,۰۰
۱۴	۰۷۰۴۹۰	✓	✓	۱۲,۳۳
۱۵	۰۷۰۵۱۱	✓	✓	۱۵,۰۰
۱۶	۰۷۰۵۱۹	✓	✓	۱۵,۰۰
۱۷	۰۷۰۶۱۰	✓	✓	۱۲,۰۰
۱۸	۰۷۰۶۹۰	✓	✓	۱۲,۰۰
۱۹	۰۷۰۷۰۰	✓	✓	۱۲,۸۶
۲۰	۰۷۰۹۳۰	✓	✓	۱۰,۰۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۲۱	۰۷۰۹۴۰	✓	✓	۱۲,۰۰
۲۲	۰۷۰۹۶۰	✓	✓	۱۰,۰۰
۲۳	۰۷۰۹۹۳	✓	-	۱۰,۰۰
۲۴	۰۷۰۹۹۹	✓	-	۱۰,۰۰
۲۵	۰۸۰۲۵۱	✓	-	۵,۰۰
۲۶	۰۸۰۲۵۲	✓	-	۵,۰۰
۲۷	۰۸۰۴۱۰	✓	✓	۵,۰۰
۲۸	۰۸۰۴۲۰	✓	✓	۵,۰۰
۲۹	۰۸۰۵۱۰	✓	✓	۵,۰۰
۳۰	۰۸۰۵۲۹	✓	✓	۵,۰۰
۳۱	۰۸۰۵۵۰	✓	-	۵,۰۰
۳۲	۰۸۰۶۱۰	✓	-	۵,۰۰
۳۳	۰۸۰۶۲۰	✓	✓	۵,۰۰
۳۴	۰۸۰۷۱۹	✓	✓	۵,۰۰
۳۵	۰۸۰۸۱۰	✓	✓	۰,۰۵
۳۶	۰۸۱۰۵۰	✓	✓	۰,۰۰
۳۷	۰۸۱۰۹۰	✓	✓	۵,۰۰
۳۸	۰۸۱۳۴۰	✓	✓	۵,۰۰
۳۹	۱۷۰۴۱۰	✓	✓	۱۰,۰۰
۴۰	۱۸۰۶۳۱	✓	-	۰,۲۰
۴۱	۱۸۰۶۳۲	✓	-	۰,۲۰
۴۲	۱۸۰۶۹۰	✓	✓	۲,۲۲
۴۳	۱۹۰۵۳۱	✓	-	۱۲,۰۰
۴۴	۱۹۰۵۳۲	✓	-	۲,۸۳
۴۵	۲۰۰۲۹۰	✓	✓	۱۱,۰۰
۴۶	۲۰۰۷۹۹	✓	✓	۱۰,۰۰
۴۷	۲۰۰۹۱۲	✓	-	۱۰,۰۰
۴۸	۲۰۰۹۳۱	✓	-	۱۰,۰۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۴۹	۲۰۰۹۶۱	✓	-	۱۲,۰۰
۵۰	۲۰۰۹۶۹	✓	-	۹,۰۰
۵۱	۲۰۰۹۷۱	✓	-	۱۱,۴۰
۵۲	۲۰۰۹۷۹	✓	-	۱۱,۲۹
۵۳	۲۰۰۹۹۰	✓	✓	۱۱,۴۲
۵۴	۲۵۰۱۰۰	✓	✓	۵,۰۰
۵۵	۲۵۲۰۲۰	✓	✓	۵,۰۰
۵۶	۲۵۲۹۱۰	✓	✓	۵,۰۰
۵۷	۲۷۱۰۱۹	✓	✓	۵,۰۰
۵۸	۲۷۱۲۲۰	✓	-	۵,۰۰
۵۹	۲۷۱۲۹۰	✓	✓	۵,۰۰
۶۰	۲۸۱۸۲۰	✓	-	۰,۰۰
۶۱	۳۰۰۴۲۰	✓	-	۴,۶۷
۶۲	۳۰۰۴۹۰	✓	✓	۵,۰۰
۶۳	۳۲۰۸۱۰	✓	✓	۵,۰۰
۶۴	۳۲۰۸۹۰	✓	✓	۳,۵۷
۶۵	۳۴۰۱۱۱	✓	✓	۷,۵۵
۶۶	۳۴۰۲۱۱	✓	✓	۶,۵۰
۶۷	۳۴۰۲۲۰	✓	✓	۹,۹۰
۶۸	۳۴۰۲۹۰	✓	✓	۸,۲۷
۶۹	۳۵۰۶۱۰	✓	✓	۵,۰۰
۷۰	۳۸۱۴۰۰	✓	✓	۵,۰۰
۷۱	۳۹۰۷۳۰	✓	✓	۴,۰۰
۷۲	۳۹۰۷۵۰	✓	✓	۴,۰۰
۷۳	۳۹۰۹۱۰	✓	✓	۶,۵۰
۷۴	۳۹۰۹۲۰	✓	✓	۶,۵۰
۷۵	۳۹۰۹۳۹	✓	-	۶,۵۰
۷۶	۳۹۰۹۴۰	✓	✓	۶,۵۰

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۷۷	۳۹۱۱۱۰	✓	-	۶,۵۰
۷۸	۳۹۱۱۹۰	✓	-	۶,۵۰
۷۹	۳۹۱۷۲۱	✓	✓	۶,۰۰
۸۰	۳۹۱۷۲۲	✓	✓	۶,۰۰
۸۱	۳۹۱۷۲۳	✓	✓	۴,۵۰
۸۲	۳۹۱۷۲۹	✓	✓	۳,۲۵
۸۳	۳۹۱۷۳۱	✓	✓	۳,۸۳
۸۴	۳۹۱۷۳۹	✓	✓	۴,۵۰
۸۵	۳۹۱۹۹۰	✓	✓	۷,۴۰
۸۶	۳۹۲۰۱۰	✓	✓	۶,۵۰
۸۷	۳۹۲۰۲۰	✓	✓	۰,۰۰
۸۸	۳۹۲۱۹۰	✓	✓	۶,۵۰
۸۹	۳۹۲۲۱۰	✓	✓	۱۱,۹۰
۹۰	۳۹۲۳۲۱	✓	✓	۱۱,۹۰
۹۱	۳۹۲۳۲۹	✓	✓	۱۱,۹۰
۹۲	۳۹۲۴۱۰	✓	✓	۱۱,۹۰
۹۳	۳۹۲۴۹۰	✓	✓	۱۱,۹۰
۹۴	۳۹۲۶۹۰	✓	✓	۶,۹۱
۹۵	۴۰۱۱۱۰	✓	✓	۱۴,۰۰
۹۶	۵۴۰۷۶۹	✓	✓	۸,۰۰
۹۷	۵۵۰۳۲۰	✓	✓	۵,۰۰
۹۸	۵۷۰۱۱۰	✓	✓	۱۰,۷۰
۹۹	۵۷۰۱۹۰	✓	✓	۰,۳۸
۱۰۰	۵۷۰۲۱۰	✓	✓	۰,۳۸
۱۰۱	۵۷۰۲۲۰	✓	-	۰,۳۸
۱۰۲	۵۷۰۲۳۱	✓	-	۰,۳۸
۱۰۳	۵۷۰۲۳۲	✓	-	۰,۳۸
۱۰۴	۵۷۰۲۳۹	✓	-	۰,۳۸

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱۰۵	۵۷۰۲۴۱	✓	-	۰,۳۸
۱۰۶	۵۷۰۲۴۲	✓	-	۰,۳۸
۱۰۷	۵۷۰۲۴۹	✓	-	۰,۳۸
۱۰۸	۵۷۰۲۵۰	✓	-	۰,۳۸
۱۰۹	۵۷۰۲۹۱	✓	✓	۰,۳۸
۱۱۰	۵۷۰۲۹۲	✓	✓	۰,۳۸
۱۱۱	۵۷۰۲۹۹	✓	✓	۰,۳۸
۱۱۲	۵۷۰۳۱۰	✓	✓	۰,۳۸
۱۱۳	۵۷۰۳۲۰	✓	-	۰,۳۱
۱۱۴	۵۷۰۳۳۰	✓	-	۰,۳۴
۱۱۵	۵۷۰۳۹۰	✓	✓	۰,۳۸
۱۱۶	۵۷۰۴۱۰	✓	-	۰,۳۸
۱۱۷	۵۷۰۴۹۰	✓	✓	۰,۲۰
۱۱۸	۵۷۰۵۰۰	✓	✓	۵,۵۴
۱۱۹	۶۱۰۳۳۹	✓	✓	۱۰,۰۰
۱۲۰	۶۸۰۷۱۰	✓	✓	۱۲,۴۰
۱۲۱	۶۸۱۰۱۹	✓	✓	۱۱,۶۵
۱۲۲	۶۹۰۴۱۰	✓	✓	۱۵,۰۰
۱۲۳	۶۹۰۷۲۱	✓	-	۸,۷۵
۱۲۴	۶۹۰۷۲۲	✓	-	۸,۲۵
۱۲۵	۶۹۰۷۲۳	✓	-	۸,۲۵
۱۲۶	۶۹۰۷۳۰	✓	-	۹,۷۵
۱۲۷	۶۹۰۷۴۰	✓	-	۸,۲۵
۱۲۸	۶۹۱۰۱۰	✓	✓	۱۲,۵۰
۱۲۹	۶۹۱۱۱۰	✓	✓	۱۲,۵۰
۱۳۰	۶۹۱۴۹۰	✓	✓	۱۵,۰۰
۱۳۱	۷۰۱۳۲۲	✓	-	۱۰,۰۰
۱۳۲	۷۰۱۳۲۸	✓	-	۱۰,۶۵

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱۳۳	۷۰۱۳۳۳	✓	-	۱۰,۰۰
۱۳۴	۷۰۱۳۳۷	✓	-	۱۰,۰۰
۱۳۵	۷۰۱۳۴۱	✓	-	۱۰,۰۰
۱۳۶	۷۰۱۳۴۲	✓	-	۱۰,۰۰
۱۳۷	۷۰۱۳۴۹	✓	-	۱۰,۴۳
۱۳۸	۷۰۱۳۹۱	✓	✓	۸,۵۰
۱۳۹	۷۰۱۳۹۹	✓	✓	۱۱,۳۰
۱۴۰	۷۱۱۳۱۱	✓	-	۱۲,۰۰
۱۴۱	۷۱۱۳۱۹	✓	-	۱۴,۰۰
۱۴۲	۷۱۱۳۲۰	✓	-	۱۰,۰۰
۱۴۳	۷۱۱۴۱۱	✓	-	۱۶,۰۰
۱۴۴	۷۱۱۴۱۹	✓	✓	۱۲,۸۰
۱۴۵	۷۱۱۴۲۰	✓	-	۱۸,۰۰
۱۴۶	۷۱۱۵۱۰	✓	-	۱۶,۰۰
۱۴۷	۷۱۱۵۹۰	✓	-	۱۶,۰۰
۱۴۸	۷۳۰۳۰۰	✓	-	۱۵,۰۰
۱۴۹	۷۳۰۵۱۱	✓	-	۵,۶۳
۱۵۰	۷۳۰۵۱۲	✓	-	۱۰,۰۰
۱۵۱	۷۳۰۶۹۰	✓	✓	۶,۲۵
۱۵۲	۷۳۰۸۴۰	✓	✓	۸,۷۵
۱۵۳	۷۳۰۸۹۰	✓	✓	۷,۳۸
۱۵۴	۷۳۰۹۰۰	✓	✓	۱۱,۰۰
۱۵۵	۷۳۱۱۰۰	✓	✓	۱۵,۰۰
۱۵۶	۷۳۲۱۱۱	✓	✓	۱۱,۰۰
۱۵۷	۷۳۲۱۸۱	✓	✓	۱۵,۰۰
۱۵۸	۷۳۲۵۹۹	✓	✓	۱۳,۰۰
۱۵۹	۷۳۲۶۲۰	✓	✓	۱۰,۲۵
۱۶۰	۷۳۲۶۹۰	✓	✓	۹,۳۵

ردیف	کد HS شش رقمی	موافقت‌نامه	مطالعه حاضر	نرخ تعرفه
۱۶۱	۷۴۰۸۱۱	✓	-	۵,۰۰
۱۶۲	۷۴۰۸۱۹	✓	✓	۵,۰۰
۱۶۳	۸۴۰۲۹۰	✓	✓	۳,۷۵
۱۶۴	۸۴۱۱۹۹	✓	✓	۴,۰۰
۱۶۵	۸۴۷۴۲۰	✓	✓	۳,۰۰
۱۶۶	۸۴۷۴۳۲	✓	-	۰,۰۰
۱۶۷	۸۴۸۱۸۰	✓	✓	۶,۷۰
۱۶۸	۸۵۱۶۱۰	✓	✓	۱۰,۰۰
۱۶۹	۸۵۴۴۱۱	✓	✓	۱۰,۰۰
۱۷۰	۸۵۴۴۴۹	✓	✓	۱۰,۸۳
۱۷۱	۸۵۴۴۶۰	✓	✓	۱۰,۶۷
۱۷۲	۸۷۰۸۲۹	✓	✓	۱,۶۷
۱۷۳	۸۷۰۸۹۱	✓	✓	۲,۵۰
۱۷۴	۸۷۰۸۹۹	✓	-	۲,۰۰
۱۷۵	۸۷۱۶۴۰	✓	✓	۱۰,۰۰
تعداد		۱۷۵	۱۱۰	
عملکرد (درصد)		۶۳		

ماخذ: محاسبات تحقیق

۸-۴- بحث و جمع‌بندی

بررسی‌های حاصل از تخمین پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا نشان می‌دهد ایران در تجارت با این کشورها از پتانسیل صادراتی قابل قبولی برخوردار است ولی میزان تحقق آن پایین است که مستلزم برنامه‌ریزی‌های گوناگونی از قبیل برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و تجارت آزاد است. بررسی‌ها نشان می‌دهد در طی یک دهه اخیر، پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا از شتاب متوسطی برخوردار بوده است که این امر گویای بهبود امکان توسعه صادرات غیرنفتی و افزایش تجارت مکملی ایران در تجارت با کشورهای مورد مطالعه است. رشد اقتصادی و صنعتی کشورمان به‌ویژه در دهه اخیر حجم روابط

دوجانبه با کشورهای مذکور را به‌طور قابل ملاحظه‌ای افزایش داده است. در صورت استمرار این روند، چشم‌انداز صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا نوید بخش خواهد بود. به‌ویژه در بخش‌های قابل صدور نظیر: فلزات اساسی و مصنوعات آنها، فرآورده‌های معدنی، فرآورده‌های شیمیایی و فرآورده‌های نباتی. یکی از نکات بسیار مهم در زمینه دورنما و افق‌های صادرات غیرنفتی مستمر ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ترکیب پتانسیل‌های صادراتی کشور به این بازارها است که بسیار حائز اهمیت خواهد بود. با توجه به پتانسیل صادراتی ایران می‌توان گفت؛ بخش اعظمی از پتانسیل‌های صادراتی قابل تحقق کشور تا سال ۲۰۱۸ شامل مواد خام کشاورزی و مواد اولیه صنعتی نظیر فلزات اساسی و صنایع شیمیایی (عمدتاً فرآورده‌های پتروشیمی) است، اقلام مذکور از نظر فنی پیشرفته نیستند بلکه مواد اولیه بسیار مهم صنعتی هستند که فقط معدودی از مراحل اولیه پردازش را به خود اختصاص داده‌اند و در توسعه صنعتی کشورها نقش مهم و تعیین کننده‌ای دارد. صادرات این گروه از کالاها از سوی ایران تا سال ۲۰۲۳ به سرعت در حال افزایش خواهد بود که می‌توان یک دوره طلایی برای صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا متصور شد.

در این میان، عمده‌ترین بازارهای هدف بخش‌های قابل صدور ایران شامل تعداد ۵ کشور عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به‌ویژه کشورهای روسیه و قزاقستان است. علیرغم تنوع بازارهای صادراتی ایران، در طول یک دهه اخیر بطور متوسط ۳/۵۰ درصد از پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا تحقق یافته است که این امر می‌تواند بیانگر وجود موانع و مشکلات در مرحله صدور کالا به بازار کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا باشد. هم‌چنین ایران در تجارت با ۵ کشور روسیه، ارمنستان، بلاروس، قرقیزستان و قزاقستان دارای پتانسیل صادراتی بالای است که متأسفانه مورد استفاده قرار نگرفته است.

آنچه مشهود است توسعه همکاری‌های بازرگانی و اقتصادی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در قالب برقراری موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی و تجارت آزاد، نظیر هر موافقت‌نامه دیگر ایران قطعاً با چالش‌هایی مواجه است. تجارب گذشته همکاری‌های اقتصادی و بازرگانی ایران با کشورهای دیگر حاکی از آن است که مشکلات نظری و عملی که کشورمان در رابطه با برنامه‌های همگرایی با آنها مواجه است قابل ملاحظه و مهم است که می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

یکی از عوامل مهم بازدارنده در راه توسعه همکاری‌های تجاری و اقتصادی ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا بعد مسافت با بعضی از آن‌ها، نبود راه‌های مستقیم حمل و نقل و تسهیلات لازم و فقدان اطلاعات تجاری در مورد برخی از این کشورها است. از بعد راه‌های زمینی و دریایی نیز بایستی خاطرنشان شود که دسترسی مستقیم ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به‌طور مستقیم برقرار نیست و برای صدور کالا باید از چند کشور عبور نمود. علی‌رغم این‌که در گذشته راه ابریشم وجود داشت و در آن برای حمل و نقل کالایی استفاده می‌شد امروزه چنین شبکه منسجمی در بین کشورهای ایران و عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دیده نمی‌شود، احتمالاً احیای این جاده و تبدیل آن به بزرگراه مدرن می‌تواند تاحدی این مشکل را مرتفع سازد.

کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در برگیرنده محدوده وسیعی است از جهان است. در حال حاضر تولید جهانی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا چندان متناسب با جمعیت و وسعت این کشورها نیست. این کشورها جزء کشورهای در حال توسعه بوده و به علاوه دارای درجه توسعه یافتگی یکسان نیستند. درآمد سرانه این کشورها نیز با یکدیگر اختلاف چشم‌گیری دارد. با وجود آن‌که اشتراک در فرهنگ باعث شده همه کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا تا حدود زیادی به نزدیکی شون ولی از لحاظ ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و نظام‌های اقتصادی و سیاسی و برخورداری از مواهب طبیعی با هم اختلاف دارند و همین اختلاف می‌تواند عامل محدود کننده به حساب آید. این اختلاف در میزان جمعیت و به تبع آن نیروی کار و وسعت نیز کاملاً مصداق دارد، هم‌چنین از لحاظ توزیع منابع طبیعی نیز بین این کشورها اختلاف وجود دارد. گروهی نفت‌خیز و ثروتمند بوده و گروهی دارای کمترین درجه توسعه یافتگی هستند. این اختلافات مسلماً بر اولویت‌های تجاری و اقتصادی کشورمان با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا تأثیر دارد و تلفیق این اولویت‌ها به منظور اتخاذ سیاست‌های واحد و مشترک با هدف ایجاد هم‌گرایی اگر مشکل نباشد لاقلاً زمان‌بر است و به مذاکرات زیاد اقتصادی و سیاسی احتیاج دارد. هم‌چنین بسیاری از این کشورها با مشکل بدهی خارجی مواجهند و پرداخت اصل و فرع این بدهی‌ها بارسنگینی را به دوش آنها گذاشته و اثرات نامطلوبی را در فرایند رشد و توسعه اقتصادی کشورهای مزبور دارد.

اغلب تولیدات کشورمان نظیر سایر کشورهای در حال توسعه از لحاظ کیفیت قابل مقایسه با کالاهای تولیدی کشورهای صنعتی نیست و برای کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا برقراری

Trade Off بین این دو نوع تولیدات مشکل است و گرایش بازارهای صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به قبول تولیدات با کیفیت نازلتر مستلزم وجود عزم قوی سیاسی بین ایران با این دسته از کشورها است.

هر چند وجود جمعیت زیاد کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا سبب به وجود آمدن بازار وسیع برای مصرف‌کنندگان این کشورها است ولی ساختار این جمعیت هم دارای اثرات مثبت و هم اثرات منفی است. اثرات مثبت از آنجا ناشی می‌شود که سهم نیروی جوان در این ساختار قابل توجه است و اثرات منفی از آنجا است که رقم جمعیت روستایی در این کشورها بالا است. با توجه به این که در اغلب کشورهای در حال توسعه فقر در جمعیت روستایی بیشتر از جمعیت شهری مشهود است، لذا قدرت خرید جمعیت کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به صورت یک گروه نیز چندان بالا نیست و نمی‌تواند تولیدات قابل صدور کشورمان را جذب نموده و در نتیجه صادرات به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا را با مشکل مواجه می‌سازد.

ساختار تولیدی نیز در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا با هم متفاوت است؛ بخش خدمات در این کشورها مراحل ابتدائی و اولیه توسعه را طی می‌نماید و بخش صنعت نیز بیشتر شامل صنایع وابسته به نفت و منابع معدنی و کشاورزی است و سهم صنایع کارخانه‌ای در این کشورها ناچیز است.

وجود قوانین و مقررات محدودکننده و بالا بودن سطح تعرفه‌های گمرکی؛ وجود قوانین و مقررات محدودکننده تجارت از دیگر عواملی است که مانع گسترش تجارت ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا می‌گردد.

عدم دسترسی به اطلاعات؛ یکی از مهم‌ترین عوامل موثر در مبادلات تجاری جهان امروز، دسترسی به اطلاعات است. به‌همین جهت است که بازاریابی و مطالعه بازار و هم‌چنین تبلیغات نقش مهمی را در فعالیت‌های تجاری ایفا می‌نماید. شناخت توان تولیدی کشورهای مختلف و کالاهای مورد نیاز و مصرفی آن‌ها می‌تواند مبادلات تجاری بین کشورها را گسترش دهد. علی‌رغم اهمیت قابل ملاحظه اطلاعات تجاری، اکثر کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا فاقد یک پایگاه اطلاعاتی منسجم تجاری به زبان انگلیسی برای استفاده سایر کشورها هستند. کشورهای پیشرفته صنعتی که

خود از موسسات بازاریابی خوبی برخوردارند، عملاً با مطالعه و شناسایی این بازارها جای خود را در این بازارها باز کرده‌اند، اما کشورمان عمدتاً فاقد مؤسسات بازاریابی قوی است که نتوانسته‌اند خلاء وجود پایگاه‌های اطلاع‌رسانی در کشورهای عضو را پر نمایند. عدم وجود پایگاه‌های اطلاع‌رسانی تجاری قوی تجاری در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به همراه ضعف بازاریابی کشورمان از دیگر عوامل پایین بودن سطح مبادلات تجاری ایران با بسیاری از کشورها است.

گرایش‌های مختلف سیاسی در بین کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا؛ وجود جنگ سرد و جهان دو قطبی گذشته باعث دسته‌بندی کشورهای مختلف جهان به دو گروه عمده یعنی بلوک غرب و بلوک شرق شده بود. کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا از این امر مستثنی نبوده و برخی از آنها دارای گرایش‌های سیاسی به کشورهای غربی و برخی دیگر دارای گرایش سیاسی به کشورهای بلوک شرق بودند. گرایش‌های سیاسی مختلف در بین کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا هماهنگی در بین این کشورها را کاهش داده و در نتیجه مانع از گسترش همکاری‌های اقتصادی در بین کشورها گردیده است.

۸-۵- پیش‌بینی آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و کشورهای

عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در این قسمت به تجزیه و تحلیل آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی (کاهش نرخ تعرفه به میزان ۴۰ درصد) بر واردات از ایران، بین ایران و هریک از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا پرداخته می‌شود.

۸-۵-۱- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و ارمنستان

پیش‌بینی اثرات رفاهی و تجاری برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و ارمنستان در جدول (۸-۶) نشان داده شده است. پیش‌بینی می‌شود درآمد تعرفه‌ای ارمنستان به میزان ۴۰۱۲۰ هزار دلار کاهش یابد، اثرات رفاهی ناشی از افزایش واردات ارمنستان در اثر کاهش نرخ‌های تعرفه برابر ۲۷۸۵ هزار دلار، اثرات رفاهی در ایران ناشی از افزایش صادرات برابر ۴۰۰۵ هزار دلار و ایجاد تجارت و یا افزایش صادرات ایران به ارمنستان برابر ۶۵۴۲۶ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود. نتایج دیگر مدل شبیه‌سازی تجارت ایران و ارمنستان نشان می‌دهد که این موافقت‌نامه آثار رفاهی برای مصرف‌کنندگان

دو کشور در پی خواهد داشت که آثار رفاهی موافقت‌نامه برای مصرف کنندگان ارمنستانی ۲۷۸۰ هزار دلار و برای مصرف کنندگان ایرانی معادل ۴۰۰۵ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود، لذا با توجه به برخورداری هر دو کشور از منافع تجاری و بزرگ‌تر بودن اثرات رفاهی در ایران و افزایش صادرات ایران به ارمنستان، برقراری و گسترش موافقت‌نامه تجارت ترجیحی توصیه می‌گردد.

جدول (۸-۶): پیش‌بینی آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - ارمنستان

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای ارمنستان	اثر رفاهی در ارمنستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده	۸۴۶۱	۹۶۳	۱۱۰۹	۱۴۵۱۲
۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۴۲۷	۳۹۵	۵۳۸	۸۳۴۹
۳	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۶۶۸	۳۶۷	۴۹۵	۸۲۴۲
۴	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۴۶۰	۱۰۱	۴۴۰	۷۹۲۹
۵	۸۵	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی و اجزاء	۴۷۶۲	۱۰۲	۱۸۸	۳۷۵۰
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۶۶۳	۱۳۳	۳۰۸	۳۲۵۲
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۰۷۵	۱۱۶	۱۳۵	۲۴۱۳
۸	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۲۱۴۲	۶۶	۷۱	۱۹۴۹
۹	۳۰	محصولات دارویی	۱۸۹۰	۴۹	۵۳	۱۸۹۵
۱۰	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۲۵۱	۹۰	۱۱۱	۱۷۷۴
۱۱	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۴۲۵	۶۳	۷۰	۱۲۰۸
۱۲	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۶۶۴	۳۷	۹۴	۱۱۲۶
۱۳	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۸۹	۲۹	۳۸	۱۱۰۵
۱۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۳۸۹	۲۲	۳۰	۱۰۸۳
۱۵	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۱۱۲۷	۴۸	۵۵	۸۰۵
۱۶	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۶۶۰	۱۶	۱۹	۶۰۰
۱۷	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۸۲	۳۲	۳۷	۵۹۹
۱۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۳۶۳	۲۸	۴۹	۵۴۲
۱۹	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسئواکتیف	۵۹۰	۱۸	۱۷	۵۱۶
۲۰	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۴۲۶	۲۳	۳۲	۴۷۷
۲۱	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۶۷۸	۱۴	۱۹	۴۴۳
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۴۴۴	۱۳	۱۶	۴۳۳
۲۳	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۵۰۹	۱۳	۱۵	۴۰۲
۲۴	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۴۱۷۱	۸	۱۴	۳۶۶

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای ارمنستان	اثر رفاهی در ارمنستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۲۵	۱۹	فراورده‌های غلات، آرد	۶۴۷	۱۵	۱۴	۳۶۵
۲۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۸۱	۹	۱۲	۳۵۵
۲۷	۱۸	کاکائو و فراورده‌های آن	۱۶۸	۲	۷	۳۰۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۲۵۲	۴	۵	۲۲۸
۲۹	۰۳	ماهیها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۸	۵	۶	۲۱۰
۳۰	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۵۲	۳	۳	۱۰۱
۳۱	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۶۶	۲	۳	۹۴
جمع			۴۰۱۲۰	۲۷۸۵	۴۰۰۵	۶۵۴۲۶

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

۸-۵-۲- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و بلاروس

پیش‌بینی اثرات رفاهی و تجاری برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و بلاروس در جدول (۷-۸) نشان داده شده است. پیش‌بینی می‌شود درآمد تعرفه‌ای بلاروس به میزان ۱۸۹۹۱ هزار دلار کاهش یابد، اثرات رفاهی ناشی از افزایش واردات بلاروس در اثر کاهش نرخ‌های تعرفه برابر ۵۰۱۱ هزار دلار، اثرات رفاهی در ایران ناشی از افزایش صادرات برابر ۷۵۹۸ هزار دلار و ایجاد تجارت و یا افزایش صادرات ایران به بلاروس برابر ۲۰۱۶۹۳ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود. نتایج دیگر مدل شبیه‌سازی تجارت ایران و بلاروس نشان می‌دهد که این موافقت‌نامه آثار رفاهی برای مصرف‌کنندگان دو کشور در پی خواهد داشت که آثار رفاهی موافقت‌نامه برای مصرف‌کنندگان بلاروسی ۵۰۱۱ هزار دلار و برای مصرف‌کنندگان ایرانی معادل ۷۵۹۸ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود، لذا با توجه به برخورداری هر دو کشور از منافع تجاری و بزرگ‌تر بودن اثرات رفاهی در ایران و افزایش صادرات ایران به بلاروس، برقراری و گسترش موافقت‌نامه تجارت ترجیحی توصیه می‌گردد.

جدول (۷-۸): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - بلاروس

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای بلاروس	اثر رفاهی در بلاروس	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱	۰۳	ماهیها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۰۱۵	۷۷۳	۱۰۹۶	۴۴۲۳۲
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۵۱۸۰	۵۸۴	۱۱۱۶	۱۸۹۸۳
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۱۸۴۰۵	۱۹۵	۵۳۶	۱۸۳۲۷

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای بلاروس	اثر رفاهی در بلاروس	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۴	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۱۹۹۵۴	۳۸۲	۳۹۱	۱۴۳۷۷
۵	۸۵	ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۲۰۰۱۹	۲۱۴	۳۵۴	۱۲۵۸۵
۶	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۵۲۵۷	۳۹۲	۴۴۵	۱۱۹۸۴
۷	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۶۲۸۲	۴۷۷	۶۶۱	۱۰۳۵۹
۸	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۶۶۵۰	۳۷۴	۳۹۷	۱۰۰۹۸
۹	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشاف	۱۷۹۹	۲۵۰	۶۷۷	۹۱۶۱
۱۰	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۴۹۵۵	۱۶۴	۲۵۵	۸۲۱۳
۱۱	۳۰	محصولات دارویی	۶۷۰۵	۱۵۲	۱۹۵	۶۸۸۶
۱۲	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۳۶۳۰	۱۷۲	۲۱۷	۴۴۴۹
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۵۷۲۹	۸۸	۱۲۲	۳۵۷۲
۱۴	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۲۵۵۲	۶۰	۹۱	۳۴۰۷
۱۵	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۷۱۳	۱۱۸	۱۶۲	۳۱۹۲
۱۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۶۷۱	۱۱۰	۱۶۱	۲۸۴۸
۱۷	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۳۵۸۹	۷۶	۸۰	۲۶۳۲
۱۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها	۲۰۷۸	۴۰	۵۴	۲۱۱۱
۱۹	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۳۱۶۸	۸۴	۱۰۳	۱۹۸۱
۲۰	۶۹	محصولات سرامیکی	۱۵۷۸	۱۰۷	۱۴۳	۱۸۹۴
۲۱	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۴۷۱	۳۵	۵۶	۱۷۸۵
۲۲	۲۰	فراورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۲۰۵۵	۵۳	۸۴	۱۷۵۷
۲۳	۱۹	فراورده‌های غلات، آرد	۱۶۴۲	۳۳	۷۱	۱۶۲۰
۲۴	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۵۲۵	۱۹	۲۶	۱۴۳۶
۲۵	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۲۱۷۰	۲۶	۳۰	۱۳۶۰
۲۶	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۸۰۵	۱۰	۱۳	۵۶۵
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۳۶۸	۸	۱۰	۵۵۷
۲۸	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم	۴۱۱	۸	۴۰	۵۲۵

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای بلاروس	اثر رفاهی در بلاروس	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
		پرندگان - عسل				
۲۹	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۷۴۸	۵	۸	۴۷۳
۳۰	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی	۲۴۸۶۴	۲	۷	۳۲۵
		جمع	۱۸۹۹۹۱	۵۰۱۱	۷۵۹۸	۲۰۱۶۹۳

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

۸-۵-۳- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و روسیه

پیش‌بینی اثرات رفاهی و تجاری برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و روسیه در جدول (۸-۸) نشان داده شده است. پیش‌بینی می‌شود درآمد تعرفه‌ای روسیه به میزان ۲۳۶۹۱۱۶ هزار دلار کاهش یابد، اثرات رفاهی ناشی از افزایش واردات روسیه در اثر کاهش نرخ‌های تعرفه برابر ۹۸۳۶۰ هزار دلار، اثرات رفاهی در ایران ناشی از افزایش صادرات برابر ۱۳۰۶۶۲ هزار دلار و ایجاد تجارت و یا افزایش صادرات ایران به روسیه برابر ۲۶۲۲۰۳۱ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود. نتایج دیگر مدل شبیه‌سازی تجارت ایران و روسیه نشان می‌دهد که این موافقت‌نامه آثار رفاهی برای مصرف‌کنندگان دو کشور در پی خواهد داشت که آثار رفاهی موافقت‌نامه برای مصرف‌کنندگان روسی ۹۸۳۶۰ هزار دلار و برای مصرف‌کنندگان ایرانی معادل ۱۳۰۶۶۲ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود، لذا با توجه به برخورداری هر دو کشور از منافع تجاری و بزرگ‌تر بودن اثرات رفاهی در ایران و افزایش صادرات ایران به روسیه، برقراری و گسترش موافقت‌نامه تجارت ترجیحی توصیه می‌گردد.

جدول (۸-۸): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - روسیه

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای روسیه	اثر رفاهی در روسیه	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۳۴۸۹۸۹	۸۱۷۰	۲۱۸۱۰	۴۹۱۷۲۶
۲	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۴۹۱۹۲۴	۱۴۷۴۸	۱۶۱۰۴	۳۲۹۶۱۴
۳	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۴۴۰۵۵۴	۹۴۹۶	۱۵۱۷۲	۳۰۸۴۶۲
۴	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۱۶۳۸۴۷	۱۲۷۷۵	۱۲۵۱۲	۲۰۶۲۵۷
۵	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۱۷۴۵۱۹	۷۹۷۲	۸۲۳۴	۱۹۷۵۵۵
۶	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۲۲۶۳۷	۳۷۲۹	۷۶۱۸	۱۰۳۶۸۳
۷	۶۹	محصولات سرامیکی	۲۱۶۶۳	۳۹۲۲	۴۷۰۶	۴۶۴۱۷
۸	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۲۷۵۹۵	۳۵۷۹	۴۱۴۰	۵۱۸۳۵

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای روسیه	اثر رفاهی در روسیه	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۹	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۴۰۵۶۳	۲۶۷۸	۳۱۱۳	۵۵۰۱۳
۱۰	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۹۶۷۳	۱۶۳۱	۳۱۱۱	۸۰۱۸۲
۱۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۲۱۱۸۹	۲۶۲۲	۳۰۴۶	۳۹۱۶۱
۱۲	۳۰	محصولات دارویی	۱۱۱۸۰۲	۲۴۳۳	۲۹۹۹	۹۶۳۳۸
۱۳	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۶۶۴۱۰	۲۰۰۹	۲۸۸۷	۴۷۵۰۶
۱۴	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۳۱۵۹۶	۲۳۶۸	۲۴۳۳	۳۵۲۵۰
۱۵	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۴۰۸۸۸	۱۸۵۰	۲۴۲۱	۵۸۳۳۰
۱۶	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۱۰۶۲۳	۲۲۱۸	۲۳۸۱	۶۲۹۹۴
۱۷	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۳۴۵۲۲	۱۹۷۰	۲۳۰۰	۳۴۴۲۲
۱۸	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۱۰۹۴۸	۲۱۲۳	۲۲۶۲	۴۴۹۸۴
۱۹	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۹۲۱۳	۱۶۸۹	۱۸۳۰	۴۰۰۶۹
۲۰	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۷۶۱۳	۲۱۷۰	۱۸۲۲	۲۵۶۶۸
۲۱	۰۳	ماهیه‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۲۳۴۱۶	۱۶۰۲	۱۶۹۷	۵۳۹۵۵
۲۲	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسوآکتیف	۳۳۴۹۵	۱۵۲۲	۱۳۹۳	۳۲۹۱۰
۲۳	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۶۱۲۶۴	۱۱۵۳	۱۱۲۶	۳۵۰۱۰
۲۴	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۲۳۹۷۶	۶۰۰	۹۹۴	۲۳۲۱۳
۲۵	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانرها و	۲۴۳۹۵	۶۸۲	۸۸۳	۲۶۲۷۱
۲۶	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۱۱۴۷۱	۶۷۳	۷۹۹	۲۱۸۵۸
۲۷	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۹۱۱۸	۶۲۱	۷۶۹	۲۵۱۲۴
۲۸	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۵۹۶۷	۳۴۲	۶۹۰	۱۰۳۴۳
۲۹	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۹۷۲۳	۶۵۵	۶۵۹	۱۸۹۲۸
۳۰	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۱۰۷۷۵	۲۰۶	۵۵۴	۹۵۱۶
۳۱	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۸۷۳۸	۱۵۴	۱۹۶	۹۴۳۷
		جمع	۲۳۶۹۱۱۶	۹۸۳۶۰	۱۳۰۶۶۲	۲۶۲۲۰۳۱

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

۸-۵-۴- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قرقیزستان
 پیش‌بینی اثرات رفاهی و تجاری برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قرقیزستان در
 جدول (۸-۹) نشان داده شده است. پیش‌بینی می‌شود درآمد تعرفه‌ای قرقیزستان به میزان ۲۷۹۰۵
 هزار دلار کاهش یابد، اثرات رفاهی ناشی از افزایش واردات قرقیزستان در اثر کاهش نرخ‌های تعرفه
 برابر ۲۵۵۹ هزار دلار، اثرات رفاهی در ایران ناشی از افزایش صادرات برابر ۳۹۵۱ هزار دلار و ایجاد

تجارت و یا افزایش صادرات ایران به قرقیزستان برابر ۶۰۶۷۸ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود. نتایج دیگر مدل شبیه‌سازی تجارت ایران و قرقیزستان نشان می‌دهد که این موافقت‌نامه آثار رفاهی برای مصرف‌کنندگان دو کشور در پی خواهد داشت که آثار رفاهی موافقت‌نامه برای مصرف‌کنندگان قرقیزستانی ۲۵۵۹ هزار دلار و برای مصرف‌کنندگان ایرانی معادل ۳۹۵۱ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود، لذا با توجه به برخورداری هر دو کشور از منافع تجاری و بزرگ‌تر بودن اثرات رفاهی در ایران و افزایش صادرات ایران به قرقیزستان، برقراری و گسترش موافقت‌نامه تجارت ترجیحی توصیه می‌گردد.

جدول (۸-۹): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران - قرقیزستان

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای قرقیزستان	اثر رفاهی در قرقیزستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر یکسره	۳۵۷۹	۱۵۳۵	۲۱۸۳	۲۸۷۸۰
۲	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشیاف یا	۳۱۶۰	۲۹۱	۷۰۵	۷۶۵۷
۳	۸۴	راکتورهای هسته‌ای دیگ بخار و آبگرم	۲۸۷۵	۶۰	۱۶۶	۴۶۱۰
۴	۵۴	رشته‌های سنتتیک یا مصنوعی	۱۹۷۰	۱۴۷	۱۴۴	۳۰۷۳
۵	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۲۵۲۷	۱۱۱	۱۲۶	۳۱۲۳
۶	۸۵	ماشین‌آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۳۲۶۹	۶۱	۱۲۶	۲۶۲۳
۷	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۲۰۳۵	۷۳	۸۲	۱۵۷۹
۸	۶۹	محصولات سرامیکی	۶۰۴	۴۹	۷۹	۸۸۵
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از	۱۸۵۳	۵۴	۶۹	۱۹۸۸
۱۰	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۶۷	۴۸	۶۸	۱۱۸۹
۱۱	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۷۱۵	۲۴	۴۴	۷۶۲
۱۲	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه‌ای	۴۰۸	۲۳	۳۶	۵۲۵
۱۳	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده، سنگهای	۱۰۹	۱۸	۲۸	۳۷۳
۱۴	۰۸	میوه‌های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۶۱	۹	۲۰	۷۷۸
۱۵	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسئواکتیف	۶۶۹	۱۴	۱۷	۵۲۴
۱۶	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۴۹	۷	۱۱	۳۶۳
۱۷	۳۵	مواد آلبومینوئید، محصولات براساس	۴۷	۵	۷	۳۰۶
۱۸	۲۰	فرآورده‌ها از سبزیجات، میوه‌ها	۱۷۳	۲	۵	۹۴

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای قرقیزستان	اثر رفاهی در قرقیزستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱۹	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۴۴	۱	۴	۱۶۵
۲۰	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۴۴	۲	۳	۱۱۲
۲۱	۳۰	محصولات دارویی	۸۰۹	۴	۳	۳۹۳
۲۲	۲۸	محصولات شیمیایی غیرآلی با ترکیبات	۱۲۷	۱	۳۳	۱۰۷
۲۳	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تانن‌ها و	۲۰۴	۲	۳	۱۹۴
۲۴	۰۳	ماهیه‌ها و قشرداران صدفداران و سایر	۱۷	۱	۲	۱۶۴
۲۵	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده‌های زیر	۲۱۶	۲	۲	۷۸
۲۶	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۱۹۲	۰/۱۶۶	۱	۵۷
۲۷	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۵۳	۰/۵۳	۰/۸۲	۲۷
۲۸	۱۸	کائو و فرآورده‌های آن	۱۸۲	۰/۱۶۵	۰/۱۶۶	۶۸
۲۹	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۳۴۲	۰/۱۶۶	۰/۴۵	۴۵
۳۰	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی و	۵۷۷	۰/۱۲	۰/۲۶	۸
۳۱	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۱۳	۰/۰۵	۰/۱۸	۱۳
		جمع	۲۷۹۰۵	۲۵۵۹	۳۹۵۱	۶۰۶۷۸

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

۸-۵-۵- آثار تجاری و رفاهی برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قزاقستان

پیش‌بینی اثرات رفاهی و تجاری برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و قزاقستان در جدول (۸-۱۰) نشان داده شده است. پیش‌بینی می‌شود درآمد تعرفه‌ای قزاقستان به میزان ۲۰۰۰۳۱ هزار دلار کاهش یابد، اثرات رفاهی ناشی از افزایش واردات قزاقستان در اثر کاهش نرخ‌های تعرفه برابر ۶۲۲۱ هزار دلار، اثرات رفاهی در ایران ناشی از افزایش صادرات برابر ۱۰۰۶۸ هزار دلار و ایجاد تجارت و یا افزایش صادرات ایران به قزاقستان برابر ۲۴۲۰۵۵ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود. نتایج دیگر مدل شبیه‌سازی تجارت ایران و قزاقستان نشان می‌دهد که این موافقت‌نامه آثار رفاهی برای مصرف‌کنندگان دو کشور در پی خواهد داشت که آثار رفاهی موافقت‌نامه برای مصرف‌کنندگان قزاقستانی ۶۲۲۱ هزار دلار و برای مصرف‌کنندگان ایرانی معادل ۱۰۰۶۸ هزار دلار پیش‌بینی می‌شود، لذا با توجه به

برخورداری هر دو کشور از منافع تجاری و بزرگتر بودن اثرات رفاهی در ایران و افزایش صادرات ایران به قزاقستان، برقراری و گسترش موافقت نامه تجارت ترجیحی توصیه می گردد.

جدول (۸-۱۰): برآورد آثار تجاری و رفاهی موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران - قزاقستان

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه ای قزاقستان	اثر رفاهی در قزاقستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
۱	۸۷	وسائط نقلیه زمینی غیر از نواقل روی خط	۳۱۲۲۴	۱۲۴۱	۲۰۴۲	۳۵۳۵۵
۲	۷۳	سرب و مصنوعات از سرب	۳۹۹۶۸	۱۶۱۰	۱۹۲۴	۴۰۱۷۱
۳	۸۴	راکتورهای هسته ای دیگ بخار و آبگرم	۲۴۱۰۶	۴۳۲	۱۳۰۷	۴۳۶۰۴
۴	۸۵	ماشین آلات و دستگاههای برقی و اجزاء	۳۰۱۷۷	۳۱۷	۵۴۷	۱۸۷۰۸
۵	۶۹	محصولات سرامیکی	۴۶۴۷	۳۲۶	۵۲۳	۶۶۴۳
۶	۶۸	مصنوعات از سنگ، گچ، سیمان، پنبه نسوز	۲۵۹۹	۲۹۱	۵۱۹	۸۸۹۰
۷	۶۱	لباس و متفرعات لباس، از کشفاف	۱۶۶۰	۲۶۲	۵۱۴	۸۸۲۳
۸	۲۸	محصولات شیمیایی غیر آلی با ترکیبات	۲۶۸۵	۱۶۴	۴۰۴	۱۱۴۲۹
۹	۳۹	مواد پلاستیکی و اشیاء ساخته شده از این مواد	۱۱۶۸۶	۲۶۵	۳۳۱	۱۲۴۶۲
۱۰	۳۰	محصولات دارویی	۱۰۱۰۷	۱۹۰	۲۵۰	۹۴۱۳
۱۱	۷۰	شیشه و مصنوعات شیشه ای	۳۶۸۹	۱۵۲	۲۰۱	۳۳۴۸
۱۲	۰۸	میوه های خوراکی، پوست مرکبات یا پوست	۳۸۴۶	۷۸	۱۹۸	۴۵۲۹
۱۳	۳۸	محصولات گوناگون صنایع شیمیایی	۳۳۱۱	۹۴	۱۸۷	۶۳۴۱
۱۴	۰۷	سبزیجات، نباتات ریشه و غده های زیر	۲۶۷۷	۱۳۵	۱۷۰	۳۷۸۸
۱۵	۵۴	رشته های سنتتیک یا مصنوعی	۹۲۷	۱۰۴	۱۳۰	۲۸۰۰
۱۶	۴۰	کائوچو و اشیاء ساخته شده از کائوچو	۴۶۸۸	۸۶	۱۲۵	۳۷۹۶
۱۷	۰۴	شیر و محصولات لبنی - تخم پرندگان - عسل	۲۴۴۲	۵۱	۹۸	۲۳۴۷
۱۸	۲۰	فرآورده ها از سبزیجات، میوه ها	۲۹۰۳	۵۲	۹۸	۱۷۶۶
۱۹	۰۶	نباتات زنده و محصولات گلکاری	۱۰۲۳	۷۷	۸۱	۲۱۹۵
۲۰	۳۵	مواد آلبومینوئید، براساس	۲۵۲	۴۰	۷۰	۲۸۸۰
۲۱	۷۱	مروارید طبیعی یا پرورده،	۸۶۰	۴۹	۵۴	۱۴۸۷
۲۲	۵۵	الیاف سنتتیک یا مصنوعی غیر	۲۶۸	۴۸	۵۱	۱۵۱۷

ردیف	کد	شرح	کاهش درآمد تعرفه‌ای قزاقستان	اثر رفاهی در قزاقستان	اثر رفاهی در ایران	ایجاد تجارت در ایران (افزایش صادرات ایران)
		یکسره				
۲۳	۰۳	ماهیها و قشرداران صدفداران	۳۷۴	۱۷	۵۰	۱۴۱۸
۲۴	۱۷	قند و شکر و شیرینی	۱۵۸۳	۲۲	۵۰	۱۵۶۸۰
۲۵	۷۴	مس و مصنوعات از مس	۵۸۲	۱۷	۳۵	۱۰۶۳
۲۶	۳۴	صابونها، مواد آلی تانسپواکتیف	۲۵۸۹	۳۳	۳۲	۱۶۱۹
۲۷	۱۹	فرآورده‌های غلات، آرد	۲۴۳۱	۲۰	۲۱	۱۰۴۰
۲۸	۳۲	عصاره‌های دباغی یا رنگرزی، تاننها	۱۰۶۰	۱۳	۱۹	۱۱۵۰
۲۹	۲۷	سوختهای معدنی، روغنهای معدنی	۴۴۵۴	۹	۱۴	۹۲۳
۳۰	۲۵	نمک، گوگرد، خاک و سنگ و گچ، آهک و سیمان	۵۵۱	۵	۷	۵۰۶
۳۱	۱۸	کاکائو و فرآورده‌های آن	۶۴۸	۳	۴	۴۶۱
		جمع	۲۰۰۰۳۱	۶۲۲۱	۱۰۰۶۸	۲۴۲۰۵۵

ماخذ: محاسبات تحقیق بر اساس مدل اسمارت

۸-۴-۲- توصیه‌ها و پیشنهادات

ایران در صادرات به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا که از نظر سطح توسعه یافتگی طیف گسترده‌ای را تشکیل می‌دهند دارای پتانسیل صادراتی است. این امر می‌تواند زمینه مناسبی را برای صادرات کشورمان به‌منظور افزایش مبادلات تجاری با آنها فراهم نماید. لذا توسعه همکاری‌های اقتصادی و بازرگانی ایران به‌ویژه در بخش‌های تامین کننده مواد اولیه صنعتی نظیر فلزات اساسی و صنایع پتروشیمی با این دسته از کشورها، می‌تواند دسترسی آسان آنان به سرمایه و فن‌آوری موجود ایران را فراهم نماید. وجود چنین تفاوت‌هایی در میان کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا نشانگر ظرفیت بالقوه زیادی برای انجام مبادلات تجاری با این دسته از کشورها است.

می‌دانیم که فاصله جغرافیایی و اهمیت مسافت در تحقق پتانسیل صادراتی ایران در تجارت با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا عامل مهم و تاثیرگذار است، علیرغم گسترش روزافزون سیستم‌های حمل و نقل، بازاریابی بین‌المللی و تحولات تکنولوژی اطلاعات و تجارت الکترونیک، اهمیت بعد مسافت در تحقق پتانسیل صادراتی، نکاسته و هم‌چنان عامل پراکندگی جغرافیایی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به‌عنوان یکی از عوامل اصلی و تعیین‌کننده تحقق پتانسیل صادراتی مطرح است. یکی از نکاتی که در بررسی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا باید مورد

توجه واقع شود دسترسی این کشورها به راه‌های آبی است که هزینه حمل و نقل را با توجه به پایین بودن هزینه نسبی حمل و نقل دریایی، تا حد زیادی کاهش می‌دهد. با استفاده از راه‌های آبی امکان افزایش مبادلات تجاری بین ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا طریق بهبود سیستم حمل و نقل دریایی فراهم می‌گردد، لذا همکاری ایران با کشورهای مزبور در سیستم‌های حمل و نقل دریایی و تقویت کانال‌های ارتباطی می‌تواند موجبات تسهیل در مبادله کالا شده و ضعف ناشی از بعد مسافت زمینی را تا حدی جبران نماید.

یکی از نکات مهمی که در مبادلات تجاری کشورهای کم درآمد عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به چشم می‌خورد تامین واردات این کشورها از محل اعتبارات پرداختی به آنها است. به عبارت دیگر اعتباراتی که در اختیار برخی از کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا قرار می‌گیرد نقش مهمی در منابع تامین واردات آنها و در نتیجه انتخاب طرف‌های تجاری توسط این کشورها ایفا می‌نماید. از این نظر بانک توسعه صادرات می‌تواند نقش مهمی را در افزایش مبادلات تجاری بین ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ایفا نماید. برای این منظور بانک مذکور می‌تواند اعتباراتی را جهت تامین واردات در اختیار کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا قرار داده و پرداخت این اعتبارات را مشروط به واردات کالا از کشور ایران نماید.

یکی از مشخصه اصلی اقتصاد ایران، وابستگی شدید به درآمدهای نفتی برای هزینه‌های جاری و عمرانی کشور بوده و یکی از دغدغه‌های اصلی برنامه‌ریزان کشور محسوب می‌گردد. در این ارتباط، چگونگی افزایش صادرات غیرنفتی و کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی برای تامین هزینه‌های جاری کشور یکی از راهکارهای مهم در طی نیم قرن اخیر مطرح بوده است. اهمیت آن در سال‌های آتی از آنجا است که بعنوان یکی از اصلی‌ترین و اساسی‌ترین رهیافت اساسی در سند چشم انداز منعکس شده است. بدون تردید، برای تحقق اهداف برنامه‌های توسعه‌ای کشور، به ویژه سند چشم انداز به منظور کاهش اتکاء به درآمدهای نفتی، نیازمند به برنامه‌ریزی در دو محور اساسی شامل جذب سرمایه‌گذاری برای حفظ و ارتقاء ظرفیت‌های تولیدی کشور و بازاریابی برای افزایش صادرات کالا (غیرنفتی) است. برقراری موافقت‌نامه تجارت ترجیحی می‌تواند بستر لازم برای توسعه اقتصادی و همکاری‌های منطقه‌ای با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا فراهم نماید. هم‌چنین مجموعه تاسیسات و تجهیزات دریایی و بندری، شبکه‌های فرودگاهی، خطوط راه آهن و شبکه‌های مواصلاتی ایران، آن را

به‌عنوان گزینه‌ای غیرقابل انکار برای تبدیل شدن به محور ترانزیت کالا، خدمات و مسافر در منطقه تبدیل نموده است. یکی از مهم‌ترین ابزارهای مورد استفاده در تعامل بیشتر با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای افزایش مبادلات تجاری مورد استفاده قرار می‌گیرد، تعرفه‌های ترجیحی است که به‌نظر می‌رسد وضع تعرفه‌های ترجیحی بین ایران با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در سطحی گسترده‌تر می‌تواند مبادلات تجاری ایران با این دسته از کشورها را افزایش دهد.

جهان امروز دنیای اطلاعات است و هرکس که اطلاعات بیشتری در اختیار داشته باشد امکان موفقیت بیشتری دارد. بطوریکه قبلاً ذکر شد، اکثر کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دارای ضعف اطلاعاتی به زبان انگلیسی هستند که این ضعف اطلاعاتی در زمینه فعالیت‌های تجاری بیش از سایر زمینه‌ها خود را نشان می‌دهد. عدم وجود اطلاعات صحیح مانع از دستیابی به توان تولیدی و صادراتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، کالاهای مورد نیاز و وارداتی آنها و همچنین قوانین و مقررات حاکم بر مبادلات تجاری این کشورها شده و نهایتاً مانع از گسترش مبادلات تجاری ایران با این کشورها می‌شود. براین اساس همکاری مشترک ایران با این کشورها در جهت ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی قوی که در بر دارنده اطلاعات مربوط به توان تولیدی و صادراتی و همچنین نیازهای وارداتی آنها باشد می‌تواند زمینه شناخت این کشورها را از امکانات و نیازهای یکدیگر فراهم نموده و بستر مناسبی جهت تامین کالاهای وارداتی مورد نیاز هر کشور را از ایران ایجاد نماید. ایجاد چنین پایگاه اطلاعاتی هزینه‌های بازاریابی شرکت‌های بازرگانی کشورمان را در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا به شدت کاهش داده و بازار مبادلاتی این کشورها و قوانین و مقررات حاکم بر آنها را برای ایران شفاف نموده و امکان فعالیت بخش خصوصی کشورمان را در این بازار افزایش می‌دهد.

مسئله اهمیت دولت به بحث گسترش تجارت خارجی با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، شرایط را در جهت افزایش شرکت‌های تولیدی و حذف موانع و محدودیت‌های اضافی از مسیر تولید، در جهت بهبود تجارت و بهبود شاخص‌های کسب و کار فراهم خواهد کرد. تاثیر حوزه متغیرهای حاکمیتی و کارآیی دولت بر محیط کسب و کار، از عوامل مهمی است که از طریق سیاست‌گذاری مطلوب دولت در امور شرکت‌ها جهت تسهیل امر صادرات و ارتقای کیفی و کمی تولید، موثر خواهد بود. حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران خرد و کلان اقتصادی و حمایت از ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری ولو کوچک که سطح اعتماد سرمایه‌گذاران را به سرمایه‌گذاری افزایش می‌دهند از آثار سیاست صحیح

دولتی است. آنچه در بحث دخالت‌های دولت، مذموم است تصدی‌گری دولت‌ها و دخالتی است که منجر به سلب اختیار شرکت‌ها شده و آزادی عمل را از آنها می‌گیرد و مانع ابتکار و نوآوری این شرکت‌ها در عرصه تولید می‌شود.

محورها و زمینه‌های مشترک همکاری میان ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

- ✓ گسترش اقلام مشمول موافقت‌نامه تجارت ترجیحی
- ✓ تسریع در شروع روابط کارگزاری با بانک‌ها
- ✓ حذف کلیه سیف‌گاردهای تبعیض‌آمیز به صورت دو جانبه
- ✓ همکاری‌های شهرک‌های صنعتی برای ایجاد شهرک صنعتی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ایران و ایرانی در آن کشورها
- ✓ درخواست تشکیل اتاق مشترک فعال در تمام زمینه‌های تجاری، بازرگانی، بازاریابی و فروش با هریک از کشورهای مذکور
- ✓ گسترش همکاری‌ها بین گمرکات ایران و کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا و تصمیم‌گیری درخصوص فرآیندهای گمرکی شامل و پنجره واحد گمرکی و ساعت کاری گمرکات
- ✓ توافق با کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا برای حذف مالیات برسوخت کامیون‌های ایرانی
- ✓ تشکیل کارگروه مشترک بانکی
- ✓ همکاری جهت توسعه و نوسازی ناوگان دریایی و زمینی
- ✓ همکاری و سرمایه‌گذاری دو طرف در بازسازی مسیرهای تجاری

با توجه به آن‌که برای ورود به بازارهای صادراتی پایدار، روند با ثبات صادرات ضرورت دارد و این در حالی است که صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا ناپایدار و نوسانی است و تضمین‌کننده حضور بلندمدت در این بازارها نخواهد بود، لذا توصیه می‌گردد برای پایداری صادرات، شناسائی و اولویت‌بندی بازارهای صرف صادراتی برای محصولات مهم صادراتی دارای مزیت کشور و پایش مستمر وضعیت رقابتی و مزیت نسبی کالاها در برابر رقبا در این بازارها مورد توجه قرار گیرد.

صادرات ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا دارای الگوی نامتقارن است یعنی این کشورها دارای سهم چندانی در تجارت ایران نیستند که توصیه می‌گردد در قالب موافقت‌نامه تجارت ترجیحی فعلی و اصلاح آن در آینده با توجه به نتایج این مطالعه مورد توجه قرار گیرد.

تجزیه و تحلیل اقلام صادراتی ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا نشان می‌دهد صادرات اقلام کالایی به این کشورها دارای تمرکز نسبتاً شدیدی است که می‌تواند یک تهدید برای صادرات کشور باشد لذا توصیه می‌گردد در قالب تجدید نظر در موافقت‌نامه فعلی، امکان صادرات اقلام بیشتری به این کشورها فراهم گردد.

با توجه به نتایج مطالعه حاضر، به نظر می‌رسد تجدید نظر جدی در سیاست‌گذاری تجاری کشور باید صورت گیرد که مهم‌ترین آنها شامل (۱)؛ تلاش برای متنوع ساختن شرکای تجاری ایران به خصوص در واردات که این مسئله با توجه به شرایط جدید تحریم‌های تجاری علیه کشورمان اهمیت بسزایی خواهد داشت. (۲)؛ سیاست‌گذاری در جهت افزایش صادرات غیرنفتی به خصوص با توجه به پتانسیل بالای برخی کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا در جذب صادرات ایران.

توصیه می‌گردد جهت گسترش صادرات به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، دولت جهت توسعه بازار کالاهای ایرانی، قسمتی از هزینه‌های ایجاد و گسترش بازار را برای دوره‌های کوتاه‌مدت تقبل نماید تا با پذیرش بخشی از هزینه تبلیغات و توسعه بازار و یارانه صادراتی امکان نفوذ کالای ایرانی را در این بازارها فراهم نماید.

با توجه به آن که موانع غیر اقتصادی یکی از عوامل تاثیرگذار بر حضور کالاهای ایران در بازار کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا است توصیه می‌گردد در گام اول به مشکلات مربوط به عدم پشتیبانی سیستم بانکی کشور، بسته‌بندی نامناسب، عدم حضور دائمی در بازار، رقابت ناسالم تجاری ایرانی در بازارهای خارجی، عدم عضویت ایران در سازمان جهانی تجارت و عدم رعایت استانداردهای لازم اتحادیه اروپا توجه گردد.

با توجه به نتایج ارزیابی عملکرد موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا، توصیه می‌گردد لیست مورد درخواست ایران برای دریافت ترجیح از عضو اتحادیه اقتصادی

اوراسیا مورد بازنگری مجدد قرار گیرد و اقلامی که در آن صادراتی به این کشور نداریم و یا دارای ارزش قیمتی پایینی هستند حذف گردد و اقلامی که در آن‌ها دارای مزیت و سابقه صادرات به اتحادیه اقتصادی اوراسیا هستیم جایگزین گردد.

توصیه می‌گردد ایران در دریافت ترجیح از اتحادیه اقتصادی اوراسیا محدودیت مقداری را در دریافت ترجیحات نپذیرد (دریافت ترجیحات فقط در نرخ‌های تعرفه باشد).

توصیه می‌شود تجار و بازرگانان ایرانی به مسائلی مهمی چون؛ برخورداری از نماینده محلی برای تبلیغ و فروش محصولات، ثبت برند و علامت تجاری در کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا، شهر مناسب برای استقرار نمایندگی محلی، شناخت رقبا، ثبت شرکت و برند و حضور در نمایشگاه‌ها اهتمام ویژه داشته باشند.

با توجه به آن‌که عمده‌ترین اقلام صادراتی غیرنفتی ایران مواد نسجی، فرآورده‌های نباتی، فلزات، مس، فرآورده‌های صنایع شیمیایی و ... است ضروری است در مذاکرات آتی جهت دریافت ترجیحات به این مسائل توجه گردد.

با توجه به موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا و نتایج این مطالعه که نشان می‌دهد فقط ۱۱۰ کد از ۱۷۵ کد مندرج در موافقت‌نامه که توسط این مطالعه توصیه شده است، ضرورت دارد در مذاکرات بعدی جهت تجدید نظر در اقلام درخواستی این موضوع نیز مورد توجه قرار گیرد.

با توجه به آن‌که نتایج تحقیق گویای رشد بیشتر صادرات به روسیه و قزاقستان است و این دو کشور هر دو دارای مرز مشترک دریایی با ایران هستند، تقویت زیرساخت‌های حمل و نقل و تجارت دریایی در سواحل شمالی کشور بویژه در بندر انزلی و امیرآباد باید مورد توجه قرار گیرد.

در میان کشورهایی که مهم‌ترین تاثیر از موافقت‌نامه را بر صادرات ایران شاهد خواهند بود کشور ارمنستان به جهت مرز مشترک زمینی حائز اولویت و شایان توجه است که تقویت زیرساخت‌های جاده‌ای و تکمیل اتصال ریلی از مرز جلفا به مکری ارمنستان در این خصوص می‌تواند راهگشا باشد.

با توجه به شرایط فعلی ناشی از تحریم و مشکل انتقال پول به کشور استفاده از پول های ملی در تجارت فیمابین با توجه به شرایط و مقتضیات کنونی کشور مورد توصیه است.

با توجه به وجود اتحادیه گمرکی و اقتصادی میان کشورهای اوراسیا، صادرات مجدد و یا افزایش ارزش افزوده از طریق یکی از کشورها، بویژه ارمنستان به دیگر کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا مورد توصیه است.

هم چنین در صورت اتخاذ اقدامات ضد قیمت شکنی، با توجه به این که موافقت نامه مزبور اتخاذ اقدام علیه کل اتحادیه را منع کرده است، باید به احتمال دور زدن اقدامات ضد قیمت شکنی از طریق دیگر کشورهای عضو اتحادیه اوراسیا توجه کافی مبذول داشت.

منابع

الف: منابع فارسی

- اشراقی، مستوره و رنجبر، امید (۱۳۹۴). گزارش روند صادرات و واردات ایران با شرکای تجارت ترجیحی و آزاد (۹۹۳-۱۳۸۴)، سازمان توسعه تجارت ایران، دفتر نمایندگی تجاری
- امامی، کریم و شعبانی، نفیسه (۱۳۹۰). تبیین تجارت درون صنعت میان کشورهای واقع در آسیای جنوب غربی در قالب مدل جاذبه. فصلنامه مدل‌سازی اقتصادی، سال سوم، شماره ۳،
- ثاقب، حسن (۱۳۸۵)، بررسی آثار ایستای موافقت‌نامه تجارت ترجیحی کشورهای عضو DA بر جریان‌های تجاری، درآمد‌های دولت و رفاه در ایران، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، معاونت پژوهشی، مدیریت مطالعات بازار مشترک اسلامی
- ثاقب، حسن؛ فتحی، یحیی و صادقی، ملیحه (۱۳۹۲)، چارچوبی برای ارزیابی عملکرد موافقت‌نامه‌های تجاری (مطالعه موردی PTA بین ایران و پاکستان)، فصلنامه پژوهش‌نامه بازرگانی، شماره ۶۷، صص. ۵۱-۲۱.
- جلایی، سیدعبدالمجید، و سلیمانی، سعید (۱۳۸۵). یکپارچگی تجاری ایران با کشورهای عضو اکو (ECO) کاربرد یک مدل جاذبه، پژوهش‌های اقتصادی دوره ۶، شماره ۴.
- حائریان‌اردکانی، محمود (۱۳۸۷). ارزیابی گسترش اتحادیه تجاری اکو. فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی، ۱، ۱۶۵-۱۸۸.
- حسن‌پور، یوسف (۱۳۸۴). سنجش اکمال تجاری کشورهای عضو OIC، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی دفتر نمایندگی تام‌الاختیار تجاری جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۳). نگاهی به همگرایی اقتصادی و موافقت‌نامه‌های تجارت ترجیحی، وزارت بازرگانی
- دفتر نمایندگی تام‌الاختیار تجاری (۱۳۹۰). نقش مشابه موافقت‌نامه‌های تجارت منطقه‌ای و سازمان جهانی تجارت در توسعه کشورهای عضو، خبرنامه، شماره ۱۵۱.
- دهقانی، علی (۱۳۹۴). بررسی عوامل موثر بر صادرات صنایع ایران با تاکید بر متغیر ساختار بازار (رهیافت داده‌های تابلویی پویا)، مطالعات و سیاست‌های اقتصادی، جلد ۱۱، شماره ۱.
- رازینی، ابراهیم‌علی، فائقه شاهانی و وجدانی‌طهرانی، هدیه (۱۳۹۲). بررسی پتانسیل تجاری میان ایران و کشورهای عضو سازمان همکاری‌های شانگهای با استفاده از مدل جاذبه. فصلنامه پژوهش‌نامه بازرگانی، شماره ۶۹،
- رحمانی، میترا (۱۳۸۷)، حضور ایران در همکاری‌های تجاری (جهانی و منطقه‌ای). تهران: موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.

- زاغیان، محمد و عسگری، منصور (۱۳۸۸). ارزیابی اثرات پیوستن ایران به موافقتنامه بانکوک بر صادرات غیرنفتی کشور، پژوهشنامه بازرگانی، تهران.
- زاهدطلبان، علی و زارع، محمدحسن (۱۳۸۲). تجارت ترجیحی بین ج.ا.ایران و ترکیه، دفتر نمایندگی تام الاختیار تجاری ج.ا.ایران.
- زراءنژاد، منصور و منصوری، سید امین (۱۳۹۴). بررسی آثار متقابل فضایی همسایگی بر نوسانات تجارت بین الملل: رویکرد اقتصاد سنجی ترکیبی فضایی و هموارسازی مویک. مجله تحقیقات اقتصادی، ۵۰، ۸۳۵-۸۵۹
- سالنامه آمار بازرگانی خارجی جمهوری اسلامی ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سالهای مختلف
- سوری، امیررضا (۱۳۹۳). تحلیل عوامل مؤثر بر همگرایی تجاری ایران با بلوک های منطقه ای منتخب (کاربرد یک مدل جاذبه). فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی، سال چهارم، شماره ۵۳.
- طیبه، سیدکمیل، و آذربایجانی، کریم (۱۳۸۰). بررسی پتانسیل تجاری موجود میان ایران و اوکراین: بکارگیری یک مدل جاذبه، پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۲۱.
- عابدین، محمدرضا و عسگری، منصور (۱۳۸۵). پیامدهای بازرگانی برقراری ترتیبات تجاری ترجیحی میان ایران و کشورهای عربی، موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی، تهران.
- عسگری، منصور (۱۳۹۰). توسعه تجارت ایران با منطقه امریکای لاتین، سازمان توسعه تجارت ایران، تهران
- عسگری، منصور و مالکی، امین (۱۳۹۴). تحلیلی بر عملکرد تجارت خارجی غیرنفتی ایران طی دهه اخیر ۹۳-۱۳۸۳، پژوهشکده بازرگانی خارجی، موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی
- فتحی، یحیی (۱۳۸۱). برآورد پتانسیل های صادراتی ایران به کره جنوبی بر اساس شبیه سازی الگوی صادرات ایران به مجموعه کشورهای طرف تجاری با استفاده از تقریب مدل TradeSim، پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۲۵، زمستان ۱۳۸۱
- قانون و مقررات صادرات و واردات کشور، سالهای مختلف، موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی
- قنبری، محمدرضا و حسن ثاقب (۱۳۸۷). آثار برقراری تعرفه های ترجیحی بین کشورهای عضو گروه D۸ تجارت محصولات کشاورزی ایران
- گمرک جمهوری اسلامی ایران، آمار بازرگانی خارجی ج.ا.ا.، سالهای مختلف
- محمودی، عبدالله (۱۳۹۳). تأثیرات همگرایی اقتصادی کشورهای عضو اکو در یک مدل تعادل عمومی استاندارد (مدل GTAP). فصلنامه پژوهش ها و سیاست های اقتصادی، ۷۰، ۵-۳۰.
- نجفی علمدارلو، حامد، مرتضوی، سیدابوالقاسم و شمشادی یزدی، کتایون (۱۳۹۲). کاربرد اقتصادسنجی فضایی در بررسی

عوامل موثر بر صادرات محصولات کشاورزی در کشورهای عضو آکو: رهیافت داده‌های تابلویی. فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)، ۳، ۴۹-۶۲.

هراتی، جواد؛ بهراد امین، مهدی و کهرازه، ساناز (۱۳۹۴)، بررسی عوامل موثر بر صادرات ایران (کاربرد الگوی جاذبه)، فصل‌نامه علمی پژوهشی، پژوهش‌های رشد و توسعه، سال ششم، شماره ۲۱، صص ۴۶-۲۹.

ب: منابع لاتین

Adams, R., Phillipa, D., Jyothi, G., & Greg M. (۲۰۰۳). The Trade and Investment Effects of Preferential Trading Arrangements Old and New Evidence, Staff Working Paper. Canberra: Australia Productivity Commission.

Alam, I., & Ahmed, S. (۲۰۱۸). A Panel Gravity Model Analysis of India's Export to Gulf Cooperation Council (GCC) Countries

Anderson, J. E. (۱۹۷۹). A Theoretical Foundation for the Gravity Equation. *American Economic Review*, ۶۹(۱), ۱۰۶-۱۶.

Anderson, J. E., & Wincoop, E. (۲۰۰۳). Gravity with Gravitas: A Solution to the Border Puzzle. *American Economic Review*, ۹۳(۱), ۱۷۰-۱۹۲.

Anderson, J. E., & Wincoop, E. (۲۰۰۳). Gravity with gravitas: a solution to the border puzzle. *American Economic Review*, ۹۳(۱), ۱۷۰-۱۹۲.

Anderson, J. E., & Wincoop, E. (۲۰۰۳). Gravity with Gravitas: A Solution to the Border Puzzle. *American Economic Review*, ۹۳, ۱۷۰-۱۹۲.

Anderson, T.W., & Hsiao, C. (۱۹۸۲). Formulation and Estimation of Dynamic Models Using Panel Data. *Journal of Econometrics*, ۱۸.

Andriamananjara, S. (۱۹۹۹). Preferential Trading Agreement: Endogenous Response of the Excluded Country, Washington, DC. US International Trade Commission.

Arrelano, M., & Bover, O. (۱۹۹۵). Another Look at the Instrumental Variables Estimation of Error Components Models. *Journal of Econometrics*, ۶۸.

Baier, S. L., & Bergstrand, J. H. (۲۰۰۷). Do free trade agreements actually increase members' international trade?. *Journal of International Economics*, ۷۱(۱), ۷۲-۹۵.

Balassa B. (۱۹۶۵). Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage, Manchester School ۳۳ (۲), pp. ۹۹-۱۲۳

Baltagi, B. H. (۲۰۰۸). *Econometric Analysis of Panel Data*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd.

Bergstrand, J. H. (۱۹۸۵). The Gravity Equation in International Trade: Some Microeconomic Foundations and Empirical Evidence. *Review of Economics and Statistics*, ۶۷(۳), ۴۷۴-۴۸۱.

Bergstrand, J. H. (۱۹۸۹). The Generalized Gravity Equation, Monopolistic Competition, and the Factor-Proportions Theory in International Trade. *Review of Economics and Statistics*, ۷۱(۱), ۱۴۳-۱۵۳.

- Bhagwati, J. & Panagariya, A. (۱۹۹۶). *The Economics of Preferential Trade Agreements*, Washington, D.C. AEI Press.
- Bhagwati, J. (۱۹۷۱). Trade Diverting Customs Unions and Welfare-Improvement: A Clarification, *Economic Journal*.
- Bhagwati, J. (۱۹۹۲). Regionalism versus Multilateralism, *The World Economy*, ۱۵(۵), pp. ۵۳۵-۵۵۵.
- Bhagwati, J. (۱۹۹۳). Regionalism and Multilateralism: An Overview, in Jaime deMelo and Arvind Panagariya, eds., *New Dimensions in Regional Integration* Cambridge University Press.
- Bhagwati, J. (۱۹۹۵). U.S. Trade Policy: The Infatuation with Free Trade Areas. In Bhagwati, J. & Krueger, A. eds., *The Dangerous Drift to Preferential Trade Agreements*, Washington, D.C.,
- Bhagwati, J. (۱۹۹۷). The Causes of Regionalism, *The World Economy*, ۲۰(۷), pp. ۸۶۵-۸۸۸.
- Blundell, R., & Bond, S. (۱۹۹۸). Initial Conditions and Moment Restrictions in Dynamic Panel Data Models. *Journal of Econometrics*, ۸۷.
- Bond, S., Hoeffler, A. & Temple, J. (۲۰۰۱). GMM Estimation of Empirical Growth Models. *CEPR Discussion Paper*, ۳۰۴۸
- Carrere, C. (۲۰۰۶). Revising the Effects of Regional Trading Agreements on Trade Flows with Proper Specification of the Gravity Model, *European Economic Review*, ۵۰, ۲, ۲۲۳-۴۷
- Chaudhary, S. K., Xiumin, L., & Khan, M. K. (۲۰۱۸). The Factors Affecting Nepal's Trade: Gravity Model Analysis. *European Academic Research*, ۵(۱۲)
- Christie E. (۲۰۰۱). Potential Trade in Southeast Europe: a Gravity Model Approach; Mimeo, WIIW.
- Clarete, R., Edmonds, C., and Forthcoming. J. S. (۲۰۰۱). Asian Regionalism and its Effects on Trade in the ۱۹۹۰s, ADB Economics and Research Department Working Paper, available: www.adb.org.
- Constantinescu, C., Mattoo A., and Ruta, M. (۲۰۱۵). The Global Trade Slowdown: Cyclical or Structural? , IMF Working Paper, WP/۱۵/۶
- Das, D. (۲۰۰۱). Regional Trading Agreements and the Global Economy: An Asia Pacific Perspective, Asian Development Bank.
- Davies, G. (۲۰۱۳), Why World Trade Growth Has Lost Its Mojo, Financial Times Blog, ۲۹ September ۲۰۱۳.
- De Melo, J., & Panagariya, A. (۱۹۹۳). *New Dimensions in Regional Integration*, Cambridge, U.K., Cambridge University Press.
- De Melo, J., Montenegro, C. and Takacs, W. (۱۹۹۴). The Effects of Protectionism on a Small Country: The Case of Uruguay. The World Bank
- Deardorff, A. V. (۱۹۹۸). Determinants of Bilateral Trade: Does Gravity Work in a Neoclassical World?, *The Regionalization of the World Economy*, NBER, ۷-۳۳.

Deardorff, V. A., & Stern, M. R. (۱۹۹۴). Multilateral Trade Negotiations and Preferential Trading Arrangements. Deardorff and Stern (Eds.), Analytical and Negotiating Issues in the global trading system.

Derosa, D. A. (۱۹۹۸). Regional Integration Arrangement: Static Economic Theory, Quantitative Finding, and Policy Guidelines, ADR International, Ltd ۲۰۰ Park Avenue, Suite ۲۰۲

Desbordes, R., & Eberhardt, M. (۲۰۱۹). Gravity. Globalization Productivity and Technology, Research Paper ۲۰۱۹/۰۲

Devlin, D., & Ffrench, D. (۱۹۹۸), Wards an Evaluation of Regional Integration in Latin America in the ۱۹۹۰'s, Inter-American Development Bank, Paper Vol. ۲, pp. ۱۹-۲۲

Egger, P. (۲۰۰۰). A Note on the Proper Specification of the Gravity Equation. *Economics Letters*, ۶۶(۱), ۲۵-۳۱.

Egger, P. (۲۰۰۰). A Note on the Proper Econometric Specification of the Gravity Equation, *Economic Letters*, ۶۶, ۲۵-۳۱.

Eichengreen, B., & Irwin, D. A. (۱۹۹۸). The Role of History in Bilateral Trade Flows, in: J.A. Frankel (ed.). *The Regionalization of the World Economy*, ۳۳-۵۷, Chicago, University of Chicago Press.

Elek, A. (۱۹۹۲). Trade Policy Options for the Asia – Pacific region in the ۱۹۹۰s: the Potential of Open Regionalism, *The American Economic Review*, Vol ۸۲, No ۲, PP ۷۴-۷۸.

Estevadeordal, A. (۲۰۰۶). The Rise of Regionalism. Presentation at the Conference, *The New Regionalism: Progress, Setbacks, and Challenges*. Washington, DC: Inter-American Development Bank.

Finger, M., & Kreinin, M.E. (۱۹۷۹). A Measure of Export Similarity and ITS Possible Uses; *Economic Journal* No. ۸۹.

Foroutan, F. (۱۹۹۸). Does Membership in a Regional Preferential Trade Arrangement Make a Country More or Less Protectionist?, Working Paper, World Bank

Francois, J., & Keith H. (۲۰۰۳). Global simulation analysis of industry-level trade policy, mimeo, The World Bank.

Frankel, J., Stein, E., & Wei, S. j. (۱۹۹۵), Trading Blocs and the Americas: The Natural, the Unnatural, and the Super-natural, *Journal of Development Economics*, ۴۷(۱), pp. ۶۱-۹۵.

Freund, C. (۲۰۰۰). Multilateralism and the Endogenous Formation of PTAs, *Journal of International Economics*.

Giles, J. A. and. Cara, L. W. (۲۰۱۰). Export-Led Growth: a Survey of the Empirical Literature and some Non-Causality Results, *The Journal of International Trade and Economic Development*, ۹(۳).

Greenaway, D. and Chris M. (۲۰۰۲). Regionalism and Gravity, *Scottish Journal of Political Economy*, Vol. ۴۹, pp. ۵۷۴-۸۵.

Harris, M., & Matyas, L. (۱۹۹۸). *The Econometrics of Gravity Models*, Melbourne. Institute, Working Paper.

- Helpman, E. (۱۹۸۷). Imperfect Competition and International Trade: Evidence from Fourteen Industrial Countries. *Journal of the Japanese and International Economies*, ۲(۱), ۶۲-۸۱.
- Ho, C, Wang, W & Yu, J. (۲۰۱۳). Growth Spillover through Trade: A Spatial Dynamic Panel Data Approach. *Economics Letters*, ۱۲۰, ۴۵۰-۴۵۳.
- Hufbauer, G. C., & Schott, J. J. (۲۰۰۷). Fitting Asia-Pacific Agreements into the WTO system. HEI, SECO, NCCR Conference. Geneva, September ۱۰-۱۲.
- Kareman, D. (۱۹۹۹). A Gravity Model Analysis of the Benefits of Economic Integration in the Pacific Rim, *Journal of Economic Integration*, Vol ۱۵, No. ۳, PP.۶۷-۳۴۷.
- Kelejian, H. H. & Mukerji, P. (۲۰۱۱). Important dynamic indices in spatial models. *Papers in Regional Science*, ۹۰, ۶۹۳-۷۰۲
- Khan, A. J. (۲۰۱۰). Unilateral Liberalization versus Regional Integration: The Case of ECO Member Countries, ۱۵, ۲۷-۴۴.
- Krueger, A. O. (۱۹۹۷). Problems with Overlapping Free Trade Areas, Regionalism versus Multilateral Trade Arrangements, the University of Chicago
- Krugman, P. (۲۰۱۳). Should Slowing Trade Growth Worry Us?, *New York Times Blog*, ۲۰ September ۲۰۱۳
- Lall, S. (۲۰۰۰). The Technologies Structure and Performance of Developing Country Manufacturing Exports, ۱۹۸۵-۱۹۹۸, Queen Elizabeth House, University of Oxford, Working Paper Number ۴۴
- Limao, N., (۲۰۰۲). Are Preferential Trade Agreements with Non-trade Objectives a Stumbling Block for Multilateral Liberalization? University of Maryland Center for International Economics, WP ۰۲-۰۲
- Linneman, H. (۱۹۶۶). An Econometric Study of International Trade Flows. *Economic Review*, ۱۲(۲), ۲۹۷-۳۲۰.
- Lipsey, R. G. (۱۹۵۷). The Theory of Customs Union: Trade Diversion and Welfare, *Economica*, ۲۴, pp. ۴۰-۴۶.
- Mathur, S. K. (۱۹۹۹). Pattern of International Trade, New Trade Theories and Evidence from Gravity Equation Analysis, *The Indian Economic Journal*, Vol ۴۷, No. ۴, PP. ۶۸-۸۸
- McCallum, J. (۱۹۹۵). National borders matter: Canada-US regional trade patterns. *The American Economic Review*, ۸۵(۳), ۶۱۵-۶۲۳.
- Osnago, M., Alen, A., & Ruta, M. (۲۰۱۷). Deep integration and UK-EU trade relations, Policy Research Working Paper Series ۷۹۴۷, World Bank, Washington, DC.
- Paas, T. (۲۰۰۰). Gravity Approach For Modeling Trade Flows Between Estonia and The Main Trading Partners, University of Tartu- Faculty of Economics and Business Administration, Working Paper, No ۴.

Panagariya, A. (۱۹۹۶). The Free Trade Area of the Americas: Good for Latin America?, World Economy, ۱۹(۵).

Park, D. and Estrada, M. A. (۲۰۱۰). A New Multi-Dimensional Framework for Analyzing Regional Integration: Regional Integration Evaluation (RIE) Methodology, ADB Working Paper Series on Regional Economic Integration. No. ۴۹.

Pomfret, R. (۲۰۰۷). Asian Regionalism: threat to the WTO-based trading system of paper tiger? VoxEU.org.

Rahman, M. M. (۲۰۰۳). A Panel Data Analysis of Bangladesh Trade the Gravity Model Approach, Australia: University of Sydney

Rieder, R. (۲۰۰۶). Playing Dominoes in Europe: An Empirical Analysis of the Domino Theory for the EU, ۱۹۶۲-۲۰۰۴. HEI Working Paper no: ۱۱/۲۰۰۶. Geneva: Graduate Institute of International Studies.

Summers, R. and Heston, A. (۱۹۹۱). The move to Free trade Zones: Comment, Federal Reserve Bank of Kansas city.

Tahir, P. (۲۰۰۴). Prospects of Economic Integration. The Pakistan Development Review, ۴۳:۴(۲), ۹۱۳-۹۲۳

Tinbergen, J. (۱۹۶۲). Shaping The World Economy, New York. Twentieth Century Fund.

Trid, M. (۲۰۰۳). Economic and Welfare Impacts of the EU-Africa Economic Partnership Agreements, ECA/TRID, ATPC.

UNCTAD (۲۰۰۸). Hand Book of International Trade and Development Statistics

Van Beers C., & Biessen, G. (۱۹۹۶). Trade possibilities and structure of foreign trade: The case of Hungary and Poland, Comparative Economic studies, Vol. ۳۸, n. ۲/۳, Summer Fall, pp. ۱-۱۹, ۱۹

Viner, J. (۱۹۵۰). The Customs Union Issue New York: Carnegie Endowment for International Peace.

Winters, L. A. (۱۹۹۰). An Econometric Model of Export Sector; UK Visible Export and Their Prices ۱۹۵۵-۱۹۷۳, Cambridge University Press.

World Tariff Profiles, WTO

WTO document WT/TPR/S/۲۵۹/Rev.۱ dated ۷ March ۲۰۱۲, part ۳, paras, ۱-۴.

WTO document WT/TPR/S/۲۵۹/Rev.۱ dated ۷ March ۲۰۱۲, passim

WTO, idb _ tur_ ۲۰۱۶ _ Data on MFN Applied Tariff

www.trademap.org

www.turkstat.gov.tr

Zaroso, I. M. (۲۰۰۲). Augmented Gravity Model: An Empirical Application to Mercosour Union Trade Flows, Journal of Applied Economics.

Zhang, J., & Kristensen, G. (۱۹۹۵), A Gravity Model with Variable Coefficients: the EEC Trade with Third Countries, Geographical Analysis, Vol, ۲۷.

ضمیمه فصل چهارم

در این ضمیمه لیست اقلام مبادله شده در موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا بر حسب کدهای HS ارائه می شود.

الف: ترجیحات داده شده ایران به کشورهای عضو اتحادیه اقتصادی اوراسیا

جدول (۴-۳۷): لیست ترجیحات داده شده توسط ایران

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱	۰۲۰۱۱۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۲	۰۲۰۱۱۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۳	۰۲۰۱۲۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۴	۰۲۰۱۲۰۲۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۵	۰۲۰۱۲۰۳۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۶	۰۲۰۱۲۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۷	۰۲۰۱۳۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۸	۰۲۰۱۳۰۲۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۹	۰۲۰۱۳۰۳۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۰	۰۲۰۱۳۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۱	۰۲۰۲۱۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۲	۰۲۰۲۱۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۳	۰۲۰۲۲۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۴	۰۲۰۲۲۰۲۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۵	۰۲۰۲۲۰۳۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۶	۰۲۰۲۲۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۷	۰۲۰۲۳۰۱۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۸	۰۲۰۲۳۰۲۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۱۹	۰۲۰۲۳۰۳۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۲۰	۰۲۰۲۳۰۹۰	۲۶	۶۱/۵۰	۱۰/۰۱
۲۱	۰۲۰۴۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۲	۰۲۰۴۲۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۳	۰۲۰۴۲۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۴	۰۲۰۴۲۳۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۵	۰۲۰۴۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۶	۰۲۰۴۴۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۷	۰۲۰۴۴۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۸	۰۲۰۴۴۳۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹	۰۲۰۴۵۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۰	۰۳۰۲۱۱۰۰	۴۰	۰/۰۰	۴۰/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۳۱	۰۳۰۲۴۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۲	۰۳۰۳۱۳۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۳	۰۳۰۳۱۹۰۰	۳۲	۰/۰۰	۳۲/۰۰
۳۴	۰۳۰۳۵۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵	۰۴۰۵۱۰۱۰	۵۵	۲۷/۳۰	۳۹/۹۹
۳۶	۰۴۰۵۱۰۲۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۷	۰۴۰۹۰۰۰۰	۵۵	۰/۰۰	۵۵/۰۰
۳۸	۰۷۰۸۱۰۰۰	۵۵	۳۶/۰۰	۳۵/۲۰
۳۹	۰۷۰۸۲۰۰۰	۵۵	۳۶/۰۰	۳۵/۲۰
۴۰	۰۷۱۳۱۰۰۰	۵۵	۵۵/۰۰	۲۴/۷۵
۴۱	۰۷۱۳۲۰۱۰	۱۵	۶۷/۰۰	۴/۹۵
۴۲	۰۷۱۳۲۰۹۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۴۳	۰۷۱۳۳۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۴۴	۰۷۱۳۳۳۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۴۵	۰۷۱۳۴۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۴۶	۰۷۱۳۹۰۰۰	۵۵	۳۶/۰۰	۳۵/۲۰
۴۷	۰۹۰۲۱۰۰۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۲/۰۰
۴۸	۰۹۰۲۲۰۰۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۲/۰۰
۴۹	۰۹۰۲۳۰۱۰	۵۵	۴۵/۰۰	۳۰/۲۵
۵۰	۰۹۰۲۳۰۹۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۲/۰۰
۵۱	۰۹۰۲۴۰۱۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۲/۰۰
۵۲	۰۹۰۲۴۰۹۰	۲۰	۴۰/۰۰	۱۲/۰۰
۵۳	۱۰۰۳۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۵۴	۱۰۰۳۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۵۵	۱۰۰۵۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۵۶	۱۰۰۵۹۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۵۷	۱۰۰۵۹۰۹۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۵۸	۱۰۰۶۳۰۰۰	۲۶	۴۲/۰۰	۱۵/۰۸
۵۹	۱۰۰۸۱۰۰۰	۱۰	۴۰/۰۰	۶/۰۰
۶۰	۱۲۰۱۹۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۱	۱۲۰۴۰۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۶۲	۱۲۰۵۱۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۳	۱۲۰۵۹۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۴	۱۲۰۶۰۰۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۵	۱۲۰۶۰۰۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۶	۱۲۱۱۹۰۹۹	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۶۷	۱۵۰۷۱۰۰۰	۲۰	۵۰/۰۰	۱۰/۰۰
۶۸	۱۵۱۲۱۱۰۰	۲۰	۵۰/۰۰	۱۰/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۶۹	۱۵۱۴۱۱۰۰	۲۰	۵۰/۰۰	۱۰/۰۰
۷۰	۱۷۰۴۱۰۰۰	۵۵	۸۲/۰۰	۹/۹۰
۷۱	۱۷۰۴۹۰۰۰	۵۵	۷۴/۵۰	۱۴/۰۳
۷۲	۱۸۰۶۲۰۰۰	۳۲	۵۶/۳۰	۱۳/۹۸
۷۳	۱۸۰۶۳۱۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۴	۱۸۰۶۳۲۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۵	۱۸۰۶۹۰۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۶	۱۹۰۲۱۹۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۷	۱۹۰۲۳۰۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۸	۱۹۰۵۳۱۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۷۹	۱۹۰۵۳۲۰۰	۵۵	۶۳/۶۰	۲۰/۰۲
۸۰	۱۹۰۵۹۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۸۱	۲۱۰۲۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۸۲	۲۱۰۲۲۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۸۳	۲۱۰۳۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۸۴	۲۱۰۶۹۰۸۵	۴۰	۷۵/۰۰	۱۰/۰۰
۸۵	۲۱۰۶۹۰۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۸۶	۲۲۰۱۱۰۰۰	۵۵	۷۵/۰۰	۱۳/۷۵
۸۷	۲۲۰۱۹۰۰۰	۵۵	۷۵/۰۰	۱۳/۷۵
۸۸	۲۲۰۲۱۰۰۰	۵۵	۷۵/۰۰	۱۳/۷۵
۸۹	۲۲۰۲۹۹۱۰	۲۰	۳۰/۰۰	۱۴/۰۰
۹۰	۲۲۰۲۹۹۹۰	۵۵	۷۵/۰۰	۱۳/۷۵
۹۱	۲۳۰۴۰۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۹۲	۲۳۰۶۱۰۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۳	۲۳۰۶۳۰۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۴	۲۳۰۶۴۱۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۵	۲۳۰۶۴۹۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۶	۲۳۰۶۹۰۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۷	۲۳۰۶۹۰۹۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۹۸	۲۵۲۴۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۹۹	۲۸۳۵۳۱۰۰	۱۰	۵۰/۰۰	۵/۰۰
۱۰۰	۲۹۳۱۹۰۵۵	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۱۰۱	۳۰۰۴۲۰۱۱	۲۵	۵۰/۰۰	۱۲/۵۰
۱۰۲	۳۰۰۴۲۰۱۲	۲۵	۵۰/۰۰	۱۲/۵۰
۱۰۳	۳۰۰۴۲۰۱۹	۳۴	۵۰/۰۰	۱۷/۰۰
۱۰۴	۳۰۰۴۲۰۹۰	۷۰	۴۳/۰۰	۳۹/۹۰
۱۰۵	۳۰۰۴۴۱۱۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۱۰۶	۳۰۰۴۴۱۹۰	۵	۳۰/۰۰	۳/۵۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۰۷	۳۰۰۴۴۲۱۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۱۰۸	۳۰۰۴۴۲۹۰	۵	۳۰/۰۰	۳/۵۰
۱۰۹	۳۰۰۴۴۳۱۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۱۱۰	۳۰۰۴۴۳۹۰	۵	۳۰/۰۰	۳/۵۰
۱۱۱	۳۰۰۴۵۰۱۱	۲۵	۵۰/۰۰	۱۲/۵۰
۱۱۲	۳۰۰۴۵۰۱۲	۲۵	۵۰/۰۰	۱۲/۵۰
۱۱۳	۳۰۰۴۵۰۱۹	۳۴	۵۰/۰۰	۱۷/۰۰
۱۱۴	۳۰۰۴۵۰۹۰	۷	۴۳/۰۰	۳/۹۹
۱۱۵	۳۰۰۴۹۰۱۰	۲۰	۵۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۱۶	۳۰۰۴۹۰۵۱	۳۷	۵۰/۰۰	۱۸/۵۰
۱۱۷	۳۰۰۴۹۰۵۹	۷	۴۳/۰۰	۳/۹۹
۱۱۸	۳۰۰۴۹۰۹۰	۷	۴۳/۰۰	۳/۹۹
۱۱۹	۳۳۰۴۹۱۰۰	۲۶	۰/۰۰	۲۶/۰۰
۱۲۰	۳۳۰۴۹۹۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۱	۳۳۰۵۱۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۲	۳۳۰۵۹۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۳	۳۳۰۶۱۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۴	۳۳۰۶۹۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۵	۳۳۰۷۱۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۶	۳۳۰۷۲۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۷	۳۳۰۷۳۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۸	۳۳۰۷۴۹۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۲۹	۳۳۰۷۹۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۳۰	۳۴۰۱۱۱۱۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۱	۳۴۰۱۱۱۲۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۲	۳۴۰۱۱۱۳۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۳	۳۴۰۱۱۱۴۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۴	۳۴۰۱۱۱۵۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۵	۳۴۰۱۱۱۹۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۶	۳۴۰۱۱۹۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۷	۳۴۰۱۲۰۱۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۸	۳۴۰۱۲۰۲۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۳۹	۳۴۰۱۲۰۳۰	۱۵	۳۰/۰۰	۱۰/۵۰
۱۴۰	۳۴۰۱۲۰۴۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۴۱	۳۴۰۱۲۰۹۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۴۲	۳۴۰۱۳۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۱۴۳	۳۵۰۱۱۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۴۴	۳۹۰۸۱۰۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۴۵	۳۹۰۸۹۰۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۴۶	۴۰۱۱۸۰۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۱۴۷	۴۴۰۷۱۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۴۸	۴۴۱۰۱۱۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۴۹	۴۴۱۰۱۲۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۰	۴۴۱۱۱۲۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۱	۴۴۱۱۱۳۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۲	۴۴۱۱۱۴۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۳	۴۴۱۱۹۲۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۴	۴۴۱۱۹۳۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۵	۴۴۱۲۳۳۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۶	۴۴۱۲۳۴۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۷	۴۴۱۲۳۹۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۸	۴۴۱۲۹۹۰۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۵۹	۴۷۰۳۲۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۶۰	۴۸۰۱۰۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۶۱	۴۸۰۲۵۶۰۰	۲۰	۰/۰۰	۲۰/۰۰
۱۶۲	۴۸۰۲۵۸۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۱۶۳	۴۸۰۴۳۱۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۶۴	۴۸۰۴۳۹۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۶۵	۴۸۰۵۱۱۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۶۶	۴۸۰۵۱۹۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۶۷	۴۸۰۵۱۹۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۶۸	۴۸۰۵۲۴۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۶۹	۴۸۰۵۲۴۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۰	۴۸۰۵۹۱۱۰	۱۰	۲۵/۰۰	۷/۵۰
۱۷۱	۴۸۰۵۹۱۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۲	۴۸۰۵۹۲۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۳	۴۸۰۵۹۲۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۴	۴۸۰۵۹۳۱۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۵	۴۸۰۵۹۳۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۶	۴۸۱۰۹۲۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۱۷۷	۴۸۱۱۵۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۷۸	۴۸۱۱۹۰۳۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۷۹	۴۸۱۲۰۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۸۰	۴۸۱۴۲۰۰۰	۲۰	۰/۰۰	۲۰/۰۰
۱۸۱	۴۸۱۴۹۰۰۰	۲۰	۰/۰۰	۲۰/۰۰
۱۸۲	۴۸۱۸۲۰۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۸۳	۴۸۱۸۹۰۱۰	۲۰	۳۰/۰۰	۱۴/۰۰
۱۸۴	۴۸۱۸۹۰۹۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۸۵	۴۸۱۹۲۰۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۱۸۶	۴۸۱۹۲۰۹۰	۲۰	۰/۰۰	۲۰/۰۰
۱۸۷	۴۸۱۹۴۰۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۱۸۸	۴۸۲۳۷۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۸۹	۴۹۰۱۹۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۹۰	۵۲۰۱۰۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۱۹۱	۵۳۰۹۱۱۰۰	۲۰	۰/۰۰	۲۰/۰۰
۱۹۲	۵۴۰۲۱۹۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۹۳	۵۵۰۱۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۹۴	۵۵۰۳۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۱۹۵	۵۷۰۳۲۰۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۹۶	۶۱۰۸۲۲۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۹۷	۶۱۱۵۲۱۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۹۸	۶۱۱۵۲۲۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۱۹۹	۶۱۱۵۲۹۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۰	۶۱۱۵۹۵۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۱	۶۲۰۲۱۱۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۲	۶۲۰۳۱۱۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۳	۶۲۰۳۱۲۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۴	۶۲۰۳۱۹۱۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۵	۶۲۰۳۱۹۹۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۶	۶۲۰۸۲۲۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۷	۶۲۱۲۱۰۰۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۰۸	۷۱۱۳۱۱۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۰۹	۷۱۱۳۱۱۹۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۰	۷۱۱۳۱۹۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۱	۷۱۱۳۱۹۹۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۲	۷۱۱۳۲۰۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۳	۷۱۱۳۲۰۹۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۴	۷۱۱۴۱۱۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۵	۷۱۱۴۱۱۲۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۶	۷۱۱۴۱۱۳۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۷	۷۱۱۴۱۱۹۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۸	۷۱۱۴۱۹۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۱۹	۷۱۱۴۱۹۲۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۲۰	۷۱۱۴۱۹۳۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲۲۱	۷۱۱۴۱۹۹۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۲۲	۷۱۱۴۲۰۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۲۳	۷۱۱۵۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۲۴	۷۱۱۵۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۲۵	۷۲۰۷۱۱۹۰	۱۵	۳۳/۰۰	۱۰/۰۵
۲۲۶	۷۲۰۷۱۹۰۰	۱۵	۳۳/۰۰	۱۰/۰۵
۲۲۷	۷۲۰۸۱۰۰۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۲۸	۷۲۰۸۳۶۱۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۲۹	۷۲۰۸۳۶۲۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۰	۷۲۰۸۳۶۹۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۱	۷۲۰۸۳۷۱۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۲	۷۲۰۸۳۷۹۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۳	۷۲۰۸۳۸۰۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۴	۷۲۰۸۳۹۰۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۵	۷۲۰۸۴۰۰۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۶	۷۲۰۸۵۱۱۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۷	۷۲۰۸۵۱۹۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۸	۷۲۰۸۵۲۱۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۳۹	۷۲۰۸۵۲۹۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۴۰	۷۲۰۹۱۸۰۰	۲۰	۵۰/۰۰	۱۰/۰۰
۲۴۱	۷۲۲۵۱۱۰۰	۲۰	۷۵/۰۰	۵/۰۰
۲۴۲	۷۲۲۵۱۹۰۰	۲۰	۷۵/۰۰	۵/۰۰
۲۴۳	۷۲۲۵۴۰۱۰	۲۰	۲۵/۰۰	۱۵/۰۰
۲۴۴	۷۲۲۶۱۱۰۰	۲۰	۷۵/۰۰	۵/۰۰
۲۴۵	۷۳۰۲۱۰۰۰	۱۵	۷۳/۰۰	۴/۰۵
۲۴۶	۷۳۰۴۱۱۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۴۷	۷۳۰۴۲۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۴۸	۷۳۰۴۲۳۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۴۹	۷۳۰۴۲۴۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۵۰	۷۳۰۶۱۱۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۵۱	۷۳۰۶۱۱۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۲۵۲	۷۳۰۶۵۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۵۳	۷۳۰۶۵۰۹۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۲۵۴	۷۳۱۲۱۰۱۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۵۵	۷۳۱۲۱۰۲۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۲۵۶	۷۳۱۲۱۰۹۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۲۵۷	۷۳۲۰۲۰۰۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۲۵۸	۷۳۲۶۹۰۱۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲۵۹	۷۳۲۶۹۰۲۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۶۰	۷۳۲۶۹۰۳۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۶۱	۷۳۲۶۹۰۴۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۶۲	۷۳۲۶۹۰۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۶۳	۷۴۱۹۹۹۱۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۶۴	۷۴۱۹۹۹۲۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۶۵	۷۴۱۹۹۹۳۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۶۶	۷۴۱۹۹۹۴۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۶۷	۷۴۱۹۹۹۹۰	۵۹	۳۰/۰۰	۴۱/۳۰
۲۶۸	۸۴۰۸۲۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۶۹	۸۴۰۹۹۹۱۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۷۰	۸۴۱۲۲۱۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۷۱	۸۴۱۲۲۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۷۲	۸۴۱۲۳۱۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۲۷۳	۸۴۱۲۳۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۷۴	۸۴۱۲۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۷۵	۸۴۱۳۸۱۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۷۶	۸۴۲۹۱۱۲۱	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۷۷	۸۴۲۹۱۱۲۲	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۷۸	۸۴۲۹۱۱۲۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۷۹	۸۴۲۹۱۱۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۰	۸۴۲۹۵۱۲۱	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۱	۸۴۲۹۵۱۲۲	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۲	۸۴۲۹۵۱۲۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۳	۸۴۲۹۵۱۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۴	۸۴۲۹۵۹۲۱	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۵	۸۴۲۹۵۹۲۲	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۶	۸۴۲۹۵۹۲۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۷	۸۴۲۹۵۹۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۲۸۸	۸۴۳۲۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۸۹	۸۴۳۳۵۱۱۱	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۰	۸۴۳۳۵۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۱	۸۴۳۳۵۳۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۲	۸۴۳۳۵۹۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۳	۸۴۳۳۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۴	۸۴۳۸۸۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۲۹۵	۸۴۸۱۸۰۱۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۹۶	۸۴۸۱۸۰۱۵	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲۹۷	۸۴۸۱۸۰۲۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۲۹۸	۸۴۸۱۸۰۲۵	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۲۹۹	۸۴۸۱۸۰۳۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۰	۸۴۸۱۸۰۳۵	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۱	۸۴۸۱۸۰۳۶	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۲	۸۴۸۱۸۰۳۷	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۳	۸۴۸۱۸۰۴۰	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۴	۸۴۸۱۸۰۴۵	۲۶	۳۰/۰۰	۱۸/۲۰
۳۰۵	۸۴۸۱۸۰۵۵	۱۰	۳۰/۰۰	۷/۰۰
۳۰۶	۸۴۸۱۸۰۶۰	۱۰	۳۰/۰۰	۷/۰۰
۳۰۷	۸۴۸۱۸۰۶۵	۱۵	۳۰/۰۰	۱۰/۵۰
۳۰۸	۸۴۸۱۸۰۶۹	۱۵	۳۰/۰۰	۱۰/۵۰
۳۰۹	۸۴۸۱۸۰۷۰	۱۵	۳۰/۰۰	۱۰/۵۰
۳۱۰	۸۴۸۱۸۰۸۰	۲۰	۳۰/۰۰	۱۴/۰۰
۳۱۱	۸۴۸۱۸۰۸۱	۱۰	۳۰/۰۰	۷/۰۰
۳۱۲	۸۴۸۱۸۰۹۰	۱۰	۳۰/۰۰	۷/۰۰
۳۱۳	۸۴۸۲۴۰۰۰	۱۰	۵/۰۰	۹/۵۰
۳۱۴	۸۴۸۲۹۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۱۵	۸۵۰۴۳۱۳۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۱۶	۸۵۰۴۴۰۱۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۱۷	۸۵۰۴۴۰۷۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۱۸	۸۵۰۷۱۰۱۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۳۱۹	۸۵۰۷۱۰۹۰	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۳۲۰	۸۵۰۷۲۰۱۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۳۲۱	۸۵۰۷۲۰۹۰	۳۲	۳۰/۰۰	۲۲/۴۰
۳۲۲	۸۵۳۵۴۰۱۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۲۳	۸۵۳۷۱۰۲۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۲۴	۸۵۳۷۱۰۴۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۲۵	۸۵۳۹۲۲۴۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۲۶	۸۶۰۵۰۰۰۰	۱۰	۳۰/۰۰	۷/۰۰
۳۲۷	۸۶۰۷۲۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۲۸	۸۶۰۷۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۲۹	۸۶۰۷۹۹۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۳۰	۸۶۰۸۰۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۳۱	۸۷۰۱۳۰۲۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۲	۸۷۰۱۳۰۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۳	۸۷۰۱۹۴۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۴	۸۷۰۱۹۵۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۳۳۵	۸۷۰۲۲۰۰۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۶	۸۷۰۲۳۰۰۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۷	۸۷۰۲۴۰۰۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۸	۸۷۰۴۱۰۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۳۹	۸۷۰۵۱۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۴۰	۸۷۰۸۵۰۳۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۱	۸۷۰۸۷۰۲۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۲	۸۷۱۱۱۰۱۲	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۳	۸۷۱۱۱۰۱۹	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۴	۸۷۱۱۶۰۹۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۵	۸۷۱۶۳۹۲۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۶	۸۷۱۶۳۹۳۰	۵	۲۰/۰۰	۴/۰۰
۳۴۷	۸۸۰۲۱۱۰۰	۱۵	۰/۰۰	۱۵/۰۰
۳۴۸	۸۸۰۲۱۲۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۴۹	۸۸۰۲۴۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۰	۸۸۰۳۱۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۱	۸۸۰۳۲۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۲	۸۸۰۳۳۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۳	۸۹۰۱۲۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۴	۸۹۰۱۹۰۰۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۵	۹۰۱۳۱۰۰۰	۱۰	۰/۰۰	۱۰/۰۰
۳۵۶	۹۰۱۵۸۰۱۰	۵	۰/۰۰	۵/۰۰
۳۵۷	۹۰۲۸۳۰۱۱	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۳۵۸	۹۰۲۸۳۰۱۹	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۳۵۹	۹۰۲۸۳۰۲۱	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
۳۶۰	۹۰۲۸۳۰۲۹	۵۵	۳۰/۰۰	۳۸/۵۰
متوسط		۱۹/۳۹	۲۲/۵۰	۱۲,۹۸

ماخذ: موافقت‌نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

ب: ترجیحات داده شده اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ایران

جدول (۴-۳۸): ترجیحات داده شده اتحادیه اقتصادی اوراسیا به ایران

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱	۰۳۰۲۱۱۲۰۰۰	۴.۴۰	۲۵	۳.۳۰
۲	۰۳۰۲۹۹۰۰۰۱	۴.۴۰	۲۵	۳.۳۰
۳	۰۳۰۶۱۷۱۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴	۰۳۰۶۱۷۹۲۰۰	۳.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۵	۰۳۰۶۱۷۹۳۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۶	۰۳۰۶۱۷۹۴۰۰	۵۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۷	۰۳۰۶۱۷۹۹۰۰	۳۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۸	۰۴۰۶۴۰۹۰۰۰	۱۵۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۹	۰۶۰۲۹۰۵۰۰۰	۵۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۰	۰۶۰۲۹۰۹۱۰۰	۵۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۱	۰۶۰۲۹۰۹۹۰۰	۵۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۲	۰۶۰۳۱۱۰۰۰۰	۵۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۳	۰۶۰۳۱۴۰۰۰۰	۵۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴	۰۶۰۳۱۵۰۰۰۰	۵۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۵	۰۶۰۳۱۹۱۰۰۰	۵۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۶	۰۷۰۱۹۰۵۰۰۰	۱۰۰۰	۲۵	۷.۵۰
۱۷	۰۷۰۱۹۰۹۰۰۰	۱۰۰۰	۲۵	۷.۵۰
۱۸	۰۷۰۲۰۰۰۰۰۰۱	۱۰۰۰	۴۰	۶.۰۰
۱۹	۰۷۰۲۰۰۰۰۰۰۲	۱۵۰۰	۲۵	۱۱.۲۵
۲۰	۰۷۰۲۰۰۰۰۰۰۳	۱۵۰۰	۲۵	۱۱.۲۵
۲۱	۰۷۰۲۰۰۰۰۰۰۴	۱۵۰۰	۲۵	۱۱.۲۵
۲۲	۰۷۰۲۰۰۰۰۰۰۵	۱۵۰۰	۲۵	۱۱.۲۵
۲۳	۰۷۰۲۰۰۰۰۰۰۶	۱۰۰۰	۲۵	۷.۵۰
۲۴	۰۷۰۲۰۰۰۰۰۰۷	۱۰۰۰	۴۰	۶.۰۰
۲۵	۰۷۰۲۰۰۰۰۰۰۹	۱۰۰۰	۴۰	۶.۰۰
۲۶	۰۷۰۳۱۰۱۹۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۷	۰۷۰۴۱۰۰۰۰۰	۱۱۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸	۰۷۰۴۹۰۱۰۰۱	۱۳۰۰	۲۵	۹.۷۵
۲۹	۰۷۰۴۹۰۱۰۰۹	۱۳۰۰	۲۵	۹.۷۵
۳۰	۰۷۰۴۹۰۹۰۰۰	۱۱۰۰	۲۵	۸.۲۵
۳۱	۰۷۰۵۱۱۰۰۰۰	۱۵۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۲	۰۷۰۵۱۹۰۰۰۰	۱۵۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۳	۰۷۰۶۱۰۰۰۰۱	۱۲۰۰	۲۵	۹.۰۰
۳۴	۰۷۰۶۹۰۹۰۰۱	۱۲۰۰	۲۵	۹.۰۰
۳۵	۰۷۰۷۰۰۰۵۰۱	۱۰۰۰	۵۰	۵.۰۰
۳۶	۰۷۰۷۰۰۰۵۰۲	۱۵۰۰	۲۵	۱۱.۲۵
۳۷	۰۷۰۷۰۰۰۵۰۳	۱۵۰۰	۲۵	۱۱.۲۵
۳۸	۰۷۰۷۰۰۰۵۰۴	۱۵۰۰	۲۵	۱۱.۲۵
۳۹	۰۷۰۷۰۰۰۵۰۵	۱۵۰۰	۲۵	۱۱.۲۵
۴۰	۰۷۰۷۰۰۰۵۰۶	۱۰۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۱	۰۷۰۷۰۰۰۵۰۹	۱۰۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۲	۰۷۰۹۳۰۰۰۰۰	۱۰۰۰	۷۵	۲.۵۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۴۳	۰۷۰۹۴۰۰۰۰۰	۱۲.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۴	۰۷۰۹۶۰۱۰۰۱	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۵	۰۷۰۹۶۰۹۹۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۶	۰۷۰۹۹۳۱۰۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۷	۰۷۰۹۹۳۹۰۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۸	۰۷۰۹۹۹۱۰۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۹	۰۷۰۹۹۹۹۰۰۰	۱۰.۰۰	۶۵	۳.۵۰
۵۰	۰۸۰۲۵۱۰۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۵۱	۰۸۰۲۵۲۰۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۵۲	۰۸۰۴۱۰۰۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۵۳	۰۸۰۴۲۰۱۰۰۰	۵.۰۰	۲۵	۳.۷۵
۵۴	۰۸۰۴۲۰۹۰۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۵۵	۰۸۰۵۱۰۲۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۵۶	۰۸۰۵۱۰۸۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۵۷	۰۸۰۵۲۹۰۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۵۸	۰۸۰۵۵۰۱۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۵۹	۰۸۰۵۵۰۹۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۶۰	۰۸۰۶۱۰۱۰۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۶۱	۰۸۰۶۱۰۹۰۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۶۲	۰۸۰۶۲۰۱۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۶۳	۰۸۰۶۲۰۳۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۶۴	۰۸۰۶۲۰۹۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۶۵	۰۸۰۷۱۹۰۰۰۰	۵.۰۰	۲۵	۳.۷۵
۶۶	۰۸۰۸۱۰۸۰۰۱	۰.۰۴	۴۰	۰.۰۲
۶۷	۰۸۰۸۱۰۸۰۰۲	۰.۰۳	۴۰	۰.۰۲
۶۸	۰۸۰۸۱۰۸۰۰۳	۰.۰۴	۲۵	۰.۰۳
۶۹	۰۸۰۸۱۰۸۰۰۶	۰.۰۷	۲۵	۰.۰۵
۷۰	۰۸۰۸۱۰۸۰۰۸	۰.۰۶	۲۵	۰.۰۴
۷۱	۰۸۱۰۵۰۰۰۰۰	۰.۰۰	۰	۰.۰۰
۷۲	۰۸۱۰۹۰۷۵۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۷۳	۰۸۱۳۴۰۹۵۰۰	۵.۰۰	۲۵	۳.۷۵
۷۴	۱۷۰۴۱۰۱۰۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۷۵	۱۸۰۶۳۱۰۰۰۰	۰.۲۰	۱۰۰	۰.۰۰
۷۶	۱۸۰۶۳۲۹۰۰۰	۰.۲۰	۱۰۰	۰.۰۰
۷۷	۱۸۰۶۹۰۱۹۰۰	۰.۲۸	۱۰۰	۰.۰۰
۷۸	۱۸۰۶۹۰۳۹۰۰	۰.۲۸	۱۰۰	۰.۰۰
۷۹	۱۸۰۶۹۰۵۰۰۲	۰.۲۸	۱۰۰	۰.۰۰
۸۰	۱۸۰۶۹۰۶۰۰۰	۰.۲۸	۱۰۰	۰.۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۸۱	۱۸۰۶۹۰۹۰۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۸۲	۱۹۰۵۳۱۹۹۰۰	۱۲.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۸۳	۱۹۰۵۳۲۰۵۰۰	۱۱.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۸۴	۱۹۰۵۳۲۱۱۰۰	۰.۱۱	۱۰۰	۰.۰۰
۸۵	۱۹۰۵۳۲۱۹۰۰	۰.۱۱	۱۰۰	۰.۰۰
۸۶	۱۹۰۵۳۲۹۹۰۰	۰.۱۱	۱۰۰	۰.۰۰
۸۷	۲۰۰۲۹۰۱۹۰۰	۱۱.۰۰	۲۵	۸.۲۵
۸۸	۲۰۰۲۹۰۳۱۰۰	۱۱.۰۰	۲۵	۸.۲۵
۸۹	۲۰۰۲۹۰۳۹۰۰	۱۱.۰۰	۲۵	۸.۲۵
۹۰	۲۰۰۲۹۰۹۱۰۰	۱۱.۰۰	۲۵	۸.۲۵
۹۱	۲۰۰۲۹۰۹۹۰۰	۱۱.۰۰	۲۵	۸.۲۵
۹۲	۲۰۰۷۹۹۳۱۰۰	۱۰.۰۰	۲۵	۷.۵۰
۹۳	۲۰۰۹۱۲۰۰۰۱	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۹۴	۲۰۰۹۱۲۰۰۰۸	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۹۵	۲۰۰۹۳۱۵۹۰۹	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۹۶	۲۰۰۹۳۱۹۹۰۹	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۹۷	۲۰۰۹۶۱۱۰۰۲	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۹۸	۲۰۰۹۶۱۱۰۰۷	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۹۹	۲۰۰۹۶۹۱۹۰۰	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۱۰۰	۲۰۰۹۶۹۵۱۰۱	۰.۰۰	۰	۰.۰۰
۱۰۱	۲۰۰۹۶۹۵۱۰۹	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۱۰۲	۲۰۰۹۶۹۹۰۰۰	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۱۰۳	۲۰۰۹۷۱۲۰۰۱	۱۲.۰۰	۲۵	۹.۰۰
۱۰۴	۲۰۰۹۷۱۲۰۰۲	۱۰.۰۰	۲۵	۷.۵۰
۱۰۵	۲۰۰۹۷۱۲۰۰۸	۱۳.۰۰	۲۵	۹.۷۵
۱۰۶	۲۰۰۹۷۱۹۹۰۱	۸.۰۰	۲۵	۶.۰۰
۱۰۷	۲۰۰۹۷۱۹۹۰۹	۱۴.۰۰	۲۵	۱۰.۵۰
۱۰۸	۲۰۰۹۷۹۱۱۰۰	۱۲.۰۰	۲۵	۹.۰۰
۱۰۹	۲۰۰۹۷۹۱۹۰۲	۱۰.۰۰	۲۵	۷.۵۰
۱۱۰	۲۰۰۹۷۹۱۹۰۳	۱۰.۰۰	۲۵	۷.۵۰
۱۱۱	۲۰۰۹۷۹۱۹۰۸	۱۱.۰۰	۲۵	۸.۲۵
۱۱۲	۲۰۰۹۷۹۳۰۰۱	۱۰.۰۰	۲۵	۷.۵۰
۱۱۳	۲۰۰۹۷۹۳۰۰۹	۱۳.۰۰	۲۵	۹.۷۵
۱۱۴	۲۰۰۹۷۹۹۱۰۰	۱۳.۰۰	۲۵	۹.۷۵
۱۱۵	۲۰۰۹۹۰۱۹۰۸	۱۰.۰۰	۲۵	۷.۵۰
۱۱۶	۲۰۰۹۹۰۲۱۰۰	۱۰.۰۰	۲۵	۷.۵۰
۱۱۷	۲۰۰۹۹۰۲۹۰۸	۱۳.۰۰	۲۵	۹.۷۵
۱۱۸	۲۰۰۹۹۰۳۱۰۰	۱۴.۰۰	۲۵	۱۰.۵۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۱۹	۲۰۰۹۹۰۳۹۰۹	۱۴.۰۰	۲۵	۱۰.۵۰
۱۲۰	۲۰۰۹۹۰۴۱۰۷	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۱۲۱	۲۰۰۹۹۰۵۱۰۲	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۱۲۲	۲۰۰۹۹۰۵۱۰۷	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۱۲۳	۲۰۰۹۹۰۷۳۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۱۲۴	۲۰۰۹۹۰۷۹۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۱۲۵	۲۰۰۹۹۰۹۴۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۱۲۶	۲۰۰۹۹۰۹۸۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۱۲۷	۲۵۰۱۰۰۱۰۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۲۸	۲۵۲۰۲۰۰۰۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۲۹	۲۵۲۹۱۰۰۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۱۳۰	۲۷۱۰۱۹۱۱۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۳۱	۲۷۱۰۱۹۱۵۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۳۲	۲۷۱۰۱۹۲۱۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۳۳	۲۷۱۰۱۹۲۵۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۳۴	۲۷۱۰۱۹۲۹۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۳۵	۲۷۱۰۱۹۳۱۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۳۶	۲۷۱۰۱۹۳۵۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۳۷	۲۷۱۰۱۹۴۲۱۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۳۸	۲۷۱۰۱۹۴۲۲۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۳۹	۲۷۱۰۱۹۴۲۳۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴۰	۲۷۱۰۱۹۴۲۴۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴۱	۲۷۱۰۱۹۴۲۵۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴۲	۲۷۱۰۱۹۴۲۶۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴۳	۲۷۱۰۱۹۴۲۹۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴۴	۲۷۱۰۱۹۴۶۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴۵	۲۷۱۰۱۹۴۸۰۰	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴۶	۲۷۱۰۱۹۵۱۰۱	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴۷	۲۷۱۰۱۹۵۱۰۹	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴۸	۲۷۱۰۱۹۵۵۰۱	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۴۹	۲۷۱۰۱۹۵۵۰۹	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۵۰	۲۷۱۰۱۹۶۲۰۱	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۵۱	۲۷۱۰۱۹۶۲۰۹	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۵۲	۲۷۱۰۱۹۶۴۰۱	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۵۳	۲۷۱۰۱۹۶۴۰۹	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۵۴	۲۷۱۰۱۹۶۶۰۱	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۵۵	۲۷۱۰۱۹۶۶۰۹	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۱۵۶	۲۷۱۰۱۹۶۸۰۱	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۵۷	۲۷۱۰۱۹۶۸۰۹	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۵۸	۲۷۱۰۱۹۷۱۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۵۹	۲۷۱۰۱۹۷۵۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۶۰	۲۷۱۰۱۹۸۲۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۶۱	۲۷۱۰۱۹۸۴۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۶۲	۲۷۱۰۱۹۸۶۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۶۳	۲۷۱۰۱۹۸۸۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۶۴	۲۷۱۰۱۹۹۲۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۶۵	۲۷۱۰۱۹۹۴۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۶۶	۲۷۱۰۱۹۹۸۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۶۷	۲۷۱۲۲۰۱۰۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۶۸	۲۷۱۲۹۰۱۱۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۶۹	۲۷۱۲۹۰۱۹۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۰۰
۱۷۰	۲۷۱۲۹۰۳۱۰۰	۵۰۰	۲۰	۴۰۰
۱۷۱	۲۷۱۲۹۰۳۳۰۰	۵۰۰	۲۰	۴۰۰
۱۷۲	۲۷۱۲۹۰۳۹۰۰	۵۰۰	۲۰	۴۰۰
۱۷۳	۲۷۱۲۹۰۹۱۰۰	۵۰۰	۲۰	۴۰۰
۱۷۴	۲۷۱۲۹۰۹۹۰۰	۵۰۰	۲۰	۴۰۰
۱۷۵	۲۸۱۸۲۰۰۰۰۰	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۷۶	۳۰۰۴۲۰۰۰۰۱	۴۰۰	۲۰	۳۰۰
۱۷۷	۳۰۰۴۲۰۰۰۰۳	۵۰۰	۲۰	۴۰۰
۱۷۸	۳۰۰۴۲۰۰۰۰۹	۵۰۰	۲۰	۴۰۰
۱۷۹	۳۰۰۴۹۰۰۰۰۱	۵۰۰	۲۰	۴۰۰
۱۸۰	۳۰۰۴۹۰۰۰۰۵	۵۰۰	۲۰	۴۰۰
۱۸۱	۳۲۰۸۱۰۱۰۰۰	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۸۲	۳۲۰۸۱۰۹۰۰۰	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۸۳	۳۲۰۸۹۰۱۱۰۰	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۸۴	۳۲۰۸۹۰۱۳۰۰	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۸۵	۳۲۰۸۹۰۱۹۰۱	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۸۶	۳۲۰۸۹۰۱۹۰۹	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۸۷	۳۲۰۸۹۰۹۱۰۱	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۸۸	۳۲۰۸۹۰۹۱۰۹	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۸۹	۳۲۰۸۹۰۹۹۰۰	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۹۰	۳۴۰۱۱۱۰۰۰۱	۶۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۹۱	۳۴۰۱۱۱۰۰۰۹	۸۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۹۲	۳۴۰۲۱۱۱۰۰۰	۶۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۹۳	۳۴۰۲۱۱۹۰۰۰	۶۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۱۹۴	۳۴۰۲۲۰۲۰۰۰	۹۰۰	۱۰۰	۰۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۱۹۵	۳۴۰۲۲۰۹۰۰۰	۹.۹۰	۱۰۰	۰.۰۰
۱۹۶	۳۴۰۲۹۰۱۰۰۱	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۱۹۷	۳۴۰۲۹۰۱۰۰۸	۹.۹۰	۱۰۰	۰.۰۰
۱۹۸	۳۴۰۲۹۰۹۰۰۰	۹.۹۰	۱۰۰	۰.۰۰
۱۹۹	۳۵۰۶۱۰۰۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۰۰	۳۸۱۴۰۰۱۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۰۱	۳۸۱۴۰۰۹۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۰۲	۳۹۰۷۳۰۰۰۰۰	۴.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۰۳	۳۹۰۷۵۰۰۰۰۰	۴.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۰۴	۳۹۰۹۱۰۰۰۰۰	۶.۵۰	۱۵	۵.۵۳
۲۰۵	۳۹۰۹۲۰۰۰۰۰	۶.۵۰	۱۵	۵.۵۳
۲۰۶	۳۹۰۹۳۹۰۰۰۰	۶.۵۰	۱۵	۵.۵۳
۲۰۷	۳۹۰۹۴۰۰۰۰۰	۶.۵۰	۱۵	۵.۵۳
۲۰۸	۳۹۱۱۱۰۰۰۰۰	۶.۵۰	۸	۵.۹۸
۲۰۹	۳۹۱۱۹۰۱۱۰۰	۶.۵۰	۸	۵.۹۸
۲۱۰	۳۹۱۱۹۰۱۳۰۰	۶.۵۰	۸	۵.۹۸
۲۱۱	۳۹۱۱۹۰۱۹۰۰	۶.۵۰	۸	۵.۹۸
۲۱۲	۳۹۱۱۹۰۹۲۰۰	۶.۵۰	۸	۵.۹۸
۲۱۳	۳۹۱۱۹۰۹۹۰۰	۶.۵۰	۸	۵.۹۸
۲۱۴	۳۹۱۷۲۱۱۰۰۰	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۱۵	۳۹۱۷۲۱۹۰۰۱	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۲۱۶	۳۹۱۷۲۱۹۰۰۹	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۱۷	۳۹۱۷۲۲۱۰۰۰	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۱۸	۳۹۱۷۲۲۹۰۰۱	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۲۱۹	۳۹۱۷۲۲۹۰۰۹	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۲۰	۳۹۱۷۲۳۱۰۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۲۱	۳۹۱۷۲۳۱۰۰۹	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۲۲	۳۹۱۷۲۳۹۰۰۱	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۲۲۳	۳۹۱۷۲۳۹۰۰۹	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۲۴	۳۹۱۷۲۹۰۰۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۲۵	۳۹۱۷۲۹۰۰۰۹	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۲۶	۳۹۱۷۳۱۰۰۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۲۷	۳۹۱۷۳۱۰۰۰۲	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۲۲۸	۳۹۱۷۳۱۰۰۰۸	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۲۹	۳۹۱۷۳۹۰۰۰۱	۶.۵۰	۲۰	۵.۲۰
۲۳۰	۳۹۱۷۳۹۰۰۰۲	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۳۱	۳۹۱۷۳۹۰۰۰۳	۵.۰۰	۲۰	۴.۰۰
۲۳۲	۳۹۱۷۳۹۰۰۰۸	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲۳۳	۳۹۱۹۹۰۰۰۰۰	۷.۴۰	۵۰	۳.۷۰
۲۳۴	۳۹۲۰۱۰۲۳۰۰	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۳۵	۳۹۲۰۱۰۲۴۰۰	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۳۶	۳۹۲۰۱۰۲۵۰۰	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۳۷	۳۹۲۰۱۰۲۸۰۰	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۳۸	۳۹۲۰۱۰۴۰۰۰	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۳۹	۳۹۲۰۱۰۸۱۰۰	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۴۰	۳۹۲۰۱۰۸۹۰۰	۶.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۴۱	۳۹۲۰۲۰۲۱۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۴۲	۳۹۲۱۹۰۱۰۰۰	۶.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۴۳	۳۹۲۱۹۰۳۰۰۰	۶.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۴۴	۳۹۲۱۹۰۴۱۰۰	۶.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۴۵	۳۹۲۱۹۰۴۳۰۰	۶.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۴۶	۳۹۲۱۹۰۴۹۰۰	۶.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۴۷	۳۹۲۱۹۰۵۵۰۰	۶.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۴۸	۳۹۲۱۹۰۶۰۰۰	۶.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۴۹	۳۹۲۱۹۰۹۰۰۰	۶.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۵۰	۳۹۲۲۱۰۰۰۰۰	۱۱.۹۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۵۱	۳۹۲۳۲۱۰۰۰۰	۱۱.۹۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۵۲	۳۹۲۳۲۹۱۰۰۰	۱۱.۹۰	۵۸	۵.۰۰
۲۵۳	۳۹۲۳۲۹۹۰۰۰	۱۱.۹۰	۵۸	۵.۰۰
۲۵۴	۳۹۲۴۱۰۰۰۰۰	۱۱.۹۰	۵۰	۵.۹۵
۲۵۵	۳۹۲۴۹۰۰۰۰۱	۱۱.۹۰	۵۰	۵.۹۵
۲۵۶	۳۹۲۴۹۰۰۰۰۹	۱۱.۹۰	۵۰	۵.۹۵
۲۵۷	۳۹۲۶۹۰۵۰۰۰	۱۱.۹۰	۵۰	۵.۹۵
۲۵۸	۳۹۲۶۹۰۹۲۰۰	۱۱.۹۰	۵۰	۵.۹۵
۲۵۹	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۱	۶.۵۰	۵۰	۳.۲۵
۲۶۰	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۲	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۶۱	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۳	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۲۶۲	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۴	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۶۳	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۵	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۶۴	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۶	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۶۵	۳۹۲۶۹۰۹۷۰۹	۱۱.۹۰	۵۸	۵.۰۰
۲۶۶	۴۰۱۱۱۰۰۰۰۰۳	۱۴.۰۰	۵۰	۷.۰۰
۲۶۷	۴۰۱۱۱۰۰۰۰۰۹	۱۴.۰۰	۵۰	۷.۰۰
۲۶۸	۵۴۰۷۶۹۱۰۰۰	۸.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۶۹	۵۴۰۷۶۹۹۰۰۰	۸.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۷۰	۵۵۰۳۲۰۰۰۰۰	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۲۷۱	۵۷۰۱۱۰۱۰۰۰	۱۰.۷۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۷۲	۵۷۰۱۱۰۹۰۰۰	۱۰.۷۰	۱۰۰	۰.۰۰
۲۷۳	۵۷۰۱۹۰۱۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۷۴	۵۷۰۱۹۰۹۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۷۵	۵۷۰۲۱۰۰۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۷۶	۵۷۰۲۲۰۰۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۷۷	۵۷۰۲۳۱۱۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۷۸	۵۷۰۲۳۱۸۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۷۹	۵۷۰۲۳۲۱۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸۰	۵۷۰۲۳۲۹۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸۱	۵۷۰۲۳۹۰۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸۲	۵۷۰۲۴۱۱۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸۳	۵۷۰۲۴۱۹۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸۴	۵۷۰۲۴۲۱۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸۵	۵۷۰۲۴۲۹۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸۶	۵۷۰۲۴۹۰۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸۷	۵۷۰۲۵۰۱۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸۸	۵۷۰۲۵۰۳۱۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۸۹	۵۷۰۲۵۰۳۹۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۹۰	۵۷۰۲۵۰۹۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۹۱	۵۷۰۲۹۱۰۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۹۲	۵۷۰۲۹۲۱۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۹۳	۵۷۰۲۹۲۹۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۹۴	۵۷۰۲۹۹۰۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۹۵	۵۷۰۳۱۰۰۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۹۶	۵۷۰۳۲۰۱۲۰۱	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۲۹۷	۵۷۰۳۲۰۱۲۰۹	۰.۲۵	۱۰۰	۰.۰۰
۲۹۸	۵۷۰۳۲۰۱۸۰۰	۰.۲۵	۱۰۰	۰.۰۰
۲۹۹	۵۷۰۳۲۰۹۲۰۱	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۰۰	۵۷۰۳۲۰۹۲۰۹	۰.۳۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۰۱	۵۷۰۳۲۰۹۸۰۰	۰.۳۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۰۲	۵۷۰۳۳۰۱۲۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۰۳	۵۷۰۳۳۰۱۸۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۰۴	۵۷۰۳۳۰۸۲۰۱	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۰۵	۵۷۰۳۳۰۸۲۰۲	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۰۶	۵۷۰۳۳۰۸۲۰۹	۰.۲۵	۱۰۰	۰.۰۰
۳۰۷	۵۷۰۳۳۰۸۸۰۱	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۰۸	۵۷۰۳۳۰۸۸۰۹	۰.۲۵	۱۰۰	۰.۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۳۰۹	۵۷۰۳۹۰۲۰۰۱	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۱۰	۵۷۰۳۹۰۲۰۰۹	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۱۱	۵۷۰۳۹۰۸۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۱۲	۵۷۰۴۱۰۰۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۱۳	۵۷۰۴۹۰۰۰۰۰	۰.۲۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۱۴	۵۷۰۵۰۰۳۰۰۰	۰.۳۸	۱۰۰	۰.۰۰
۳۱۵	۵۷۰۵۰۰۸۰۰۰	۱۰.۷۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۱۶	۶۱۰۳۳۹۰۰۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۳۱۷	۶۸۰۷۱۰۰۰۰۰۱	۱۲.۸۰	۵۰	۶.۴۰
۳۱۸	۶۸۰۷۱۰۰۰۰۰۹	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۳۱۹	۶۸۱۰۱۹۰۰۰۰۱	۱۲.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۲۰	۶۸۱۰۱۹۰۰۰۰۹	۱۱.۳۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۲۱	۶۹۰۴۱۰۰۰۰۰	۱۵.۰۰	۵۰	۷.۵۰
۳۲۲	۶۹۰۷۲۱۱۰۰۰	۱۲.۵۰	۵۰	۶.۲۵
۳۲۳	۶۹۰۷۲۱۹۰۰۲	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۲۴	۶۹۰۷۲۱۹۰۰۳	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۲۵	۶۹۰۷۲۱۹۰۰۹	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۲۶	۶۹۰۷۲۲۱۰۰۰	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۳۲۷	۶۹۰۷۲۲۹۰۰۲	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۲۸	۶۹۰۷۲۲۹۰۰۳	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۲۹	۶۹۰۷۲۲۹۰۰۴	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۳۰	۶۹۰۷۲۲۹۰۰۵	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۳۱	۶۹۰۷۲۲۹۰۰۹	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۳۲	۶۹۰۷۲۳۱۰۰۰	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۳۳۳	۶۹۰۷۲۳۹۰۰۲	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۳۴	۶۹۰۷۲۳۹۰۰۳	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۳۵	۶۹۰۷۲۳۹۰۰۴	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۳۶	۶۹۰۷۲۳۹۰۰۵	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۳۷	۶۹۰۷۲۳۹۰۰۹	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۳۸	۶۹۰۷۳۰۱۰۰۰	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۳۳۹	۶۹۰۷۳۰۹۰۰۹	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۴۰	۶۹۰۷۴۰۱۰۰۰	۱۲.۰۰	۵۰	۶.۰۰
۳۴۱	۶۹۰۷۴۰۹۰۰۲	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۴۲	۶۹۰۷۴۰۹۰۰۳	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۴۳	۶۹۰۷۴۰۹۰۰۴	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۴۴	۶۹۰۷۴۰۹۰۰۵	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۴۵	۶۹۰۷۴۰۹۰۰۹	۷.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۴۶	۶۹۱۰۱۰۰۰۰۰	۱۲.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۳۴۷	۶۹۱۱۱۰۰۰۰۰	۱۲.۵۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۴۸	۶۹۱۴۹۰۰۰۰۰	۱۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۴۹	۷۰۱۳۲۲۱۰۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۵۰	۷۰۱۳۲۲۹۰۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۵۱	۷۰۱۳۲۸۱۰۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۵۲	۷۰۱۳۲۸۹۰۰۰	۱۱.۳۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۵۳	۷۰۱۳۳۳۱۱۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۵۴	۷۰۱۳۳۳۱۹۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۵۵	۷۰۱۳۳۳۹۱۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۵۶	۷۰۱۳۳۳۹۹۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۵۷	۷۰۱۳۳۷۱۰۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۵۸	۷۰۱۳۳۷۵۱۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۵۹	۷۰۱۳۳۷۵۹۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۶۰	۷۰۱۳۳۷۹۱۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۶۱	۷۰۱۳۳۷۹۹۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۶۲	۷۰۱۳۴۱۱۰۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۶۳	۷۰۱۳۴۱۹۰۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۶۴	۷۰۱۳۴۲۰۰۰۰	۱۰.۰۰	۳۰	۷.۰۰
۳۶۵	۷۰۱۳۴۹۱۰۰۰	۱۱.۳۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۶۶	۷۰۱۳۴۹۹۱۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۶۷	۷۰۱۳۴۹۹۹۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۶۸	۷۰۱۳۹۱۱۰۰۰	۸.۵۰	۲۹	۶.۰۴
۳۶۹	۷۰۱۳۹۱۹۰۰۰	۸.۵۰	۲۹	۶.۰۴
۳۷۰	۷۰۱۳۹۹۰۰۰۰	۱۱.۳۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۷۱	۷۱۱۳۱۱۰۰۰۰	۱۲.۰۰	۰	۱۲.۰۰
۳۷۲	۷۱۱۳۱۹۰۰۰۰	۱۴.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۷۳	۷۱۱۳۲۰۰۰۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۳۷۴	۷۱۱۴۱۱۰۰۰۰	۱۶.۰۰	۰	۱۶.۰۰
۳۷۵	۷۱۱۴۱۹۰۰۰۰	۱۲.۸۰	۰	۱۲.۸۰
۳۷۶	۷۱۱۴۲۰۰۰۰۰	۱۸.۰۰	۰	۱۸.۰۰
۳۷۷	۷۱۱۵۱۰۰۰۰۰	۱۶.۰۰	۰	۱۶.۰۰
۳۷۸	۷۱۱۵۹۰۰۰۰۰	۱۶.۰۰	۰	۱۶.۰۰
۳۷۹	۷۳۰۳۰۰۱۰۰۰	۱۵.۰۰	۵۰	۷.۵۰
۳۸۰	۷۳۰۳۰۰۹۰۰۰	۱۵.۰۰	۵۰	۷.۵۰
۳۸۱	۷۳۰۵۱۱۰۰۰۱	۵.۰۰	۲۰	۴.۰۰
۳۸۲	۷۳۰۵۱۱۰۰۰۲	۵.۰۰	۲۰	۴.۰۰
۳۸۳	۷۳۰۵۱۱۰۰۰۳	۵.۰۰	۲۰	۴.۰۰
۳۸۴	۷۳۰۵۱۱۰۰۰۸	۷.۵۰	۲۰	۶.۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۳۸۵	۷۳۰۵۱۲۰۰۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۳۸۶	۷۳۰۶۹۰۰۰۰۱	۵.۰۰	۲۰	۴.۰۰
۳۸۷	۷۳۰۶۹۰۰۰۰۹	۷.۵۰	۴۷	۳.۹۸
۳۸۸	۷۳۰۸۴۰۰۰۰۱	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۳۸۹	۷۳۰۸۴۰۰۰۰۹	۷.۵۰	۵۰	۳.۷۵
۳۹۰	۷۳۰۸۹۰۵۱۰۰	۷.۵۰	۵۰	۳.۷۵
۳۹۱	۷۳۰۸۹۰۵۹۰۰	۶.۰۰	۵۰	۳.۰۰
۳۹۲	۷۳۰۸۹۰۹۸۰۱	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۳۹۳	۷۳۰۸۹۰۹۸۰۹	۶.۰۰	۵۰	۳.۰۰
۳۹۴	۷۳۰۹۰۰۱۰۰۰	۱۵.۰۰	۵۰	۷.۵۰
۳۹۵	۷۳۰۹۰۰۳۰۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۳۹۶	۷۳۰۹۰۰۵۱۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۳۹۷	۷۳۰۹۰۰۵۹۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۳۹۸	۷۳۰۹۰۰۹۰۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۳۹۹	۷۳۱۱۰۰۱۱۰۰	۱۵.۰۰	۵۰	۷.۵۰
۴۰۰	۷۳۱۱۰۰۱۳۰۰	۱۵.۰۰	۵۰	۷.۵۰
۴۰۱	۷۳۱۱۰۰۱۹۰۰	۱۵.۰۰	۵۰	۷.۵۰
۴۰۲	۷۳۱۱۰۰۳۰۰۰	۱۵.۰۰	۵۰	۷.۵۰
۴۰۳	۷۳۱۱۰۰۹۱۰۰	۱۵.۰۰	۵۰	۷.۵۰
۴۰۴	۷۳۱۱۰۰۹۹۰۰	۱۵.۰۰	۵۰	۷.۵۰
۴۰۵	۷۳۲۱۱۱۱۰۰۰	۱۰.۰۰	۱۰	۹.۰۰
۴۰۶	۷۳۲۱۱۱۹۰۰۰	۱۲.۰۰	۱۰	۱۰.۸۰
۴۰۷	۷۳۲۱۸۱۰۰۰۰	۱۵.۰۰	۱۰	۱۳.۵۰
۴۰۸	۷۳۲۵۹۹۱۰۰۰	۱۳.۰۰	۵۰	۶.۵۰
۴۰۹	۷۳۲۵۹۹۹۰۰۹	۱۳.۰۰	۵۰	۶.۵۰
۴۱۰	۷۳۲۶۲۰۰۰۰۱	۱۳.۰۰	۵۰	۶.۵۰
۴۱۱	۷۳۲۶۲۰۰۰۰۲	۱۳.۰۰	۵۰	۶.۵۰
۴۱۲	۷۳۲۶۲۰۰۰۰۳	۵.۰۰	۵۰	۲.۵۰
۴۱۳	۷۳۲۶۲۰۰۰۰۹	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۱۴	۷۳۲۶۹۰۳۰۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۱۵	۷۳۲۶۹۰۴۰۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۱۶	۷۳۲۶۹۰۵۰۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۱۷	۷۳۲۶۹۰۶۰۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۱۸	۷۳۲۶۹۰۹۲۰۲	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۱۹	۷۳۲۶۹۰۹۲۰۳	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۲۰	۷۳۲۶۹۰۹۲۰۹	۹.۰۰	۵۰	۴.۵۰
۴۲۱	۷۳۲۶۹۰۹۴۰۹	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۲۲	۷۳۲۶۹۰۹۶۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۴۲۳	۷۳۲۶۹۰۹۸۰۱	۵۰۰	۵۰	۲۵۰
۴۲۴	۷۳۲۶۹۰۹۸۰۴	۱۰۰۰	۵۰	۵۰۰
۴۲۵	۷۳۲۶۹۰۹۸۰۵	۱۰۰۰	۵۰	۵۰۰
۴۲۶	۷۳۲۶۹۰۹۸۰۷	۷۵۰	۵۰	۳۷۵
۴۲۷	۷۴۰۸۱۱۰۰۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۵۰
۴۲۸	۷۴۰۸۱۹۱۰۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۵۰
۴۲۹	۷۴۰۸۱۹۹۰۰۰	۵۰۰	۵۰	۲۵۰
۴۳۰	۸۴۰۲۹۰۰۰۰۱	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۳۱	۸۴۰۲۹۰۰۰۰۹	۷۵۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۳۲	۸۴۱۱۹۹۰۰۱۱	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۳۳	۸۴۱۱۹۹۰۰۱۹	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۳۴	۸۴۱۱۹۹۰۰۹۱	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۳۵	۸۴۱۱۹۹۰۰۹۲	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۳۶	۸۴۱۱۹۹۰۰۹۸	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۳۷	۸۴۷۴۲۰۰۰۰۱	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۳۸	۸۴۷۴۲۰۰۰۰۲	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۳۹	۸۴۷۴۲۰۰۰۰۳	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۴۰	۸۴۷۴۲۰۰۰۰۵	۵۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۴۱	۸۴۷۴۲۰۰۰۰۹	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۴۲	۸۴۷۴۳۲۰۰۰۰	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۴۳	۸۴۸۱۸۰۱۱۰۰	۷۰۰	۵۰	۳۵۰
۴۴۴	۸۴۸۱۸۰۱۹۰۰	۷۰۰	۵۰	۳۵۰
۴۴۵	۸۴۸۱۸۰۳۱۰۰	۱۰۰۰	۵۰	۵۰۰
۴۴۶	۸۴۸۱۸۰۳۹۰۰	۱۰۰۰	۵۰	۵۰۰
۴۴۷	۸۴۸۱۸۰۴۰۰۰	۹۰۰	۵۰	۴۵۰
۴۴۸	۸۴۸۱۸۰۵۱۰۰	۱۰۰۰	۵۰	۵۰۰
۴۴۹	۸۴۸۱۸۰۵۹۱۰	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۵۰	۸۴۸۱۸۰۵۹۹۰	۹۰۰	۵۰	۴۵۰
۴۵۱	۸۴۸۱۸۰۶۱۰۰	۱۰۰۰	۵۰	۵۰۰
۴۵۲	۸۴۸۱۸۰۶۳۱۰	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۵۳	۸۴۸۱۸۰۶۳۲۰	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۵۴	۸۴۸۱۸۰۶۳۹۰	۷۵۰	۵۰	۳۷۵
۴۵۵	۸۴۸۱۸۰۶۹۰۰	۹۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۵۶	۸۴۸۱۸۰۷۱۰۰	۹۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۵۷	۸۴۸۱۸۰۷۳۱۰	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۵۸	۸۴۸۱۸۰۷۳۲۰	۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۵۹	۸۴۸۱۸۰۷۳۹۱	۵۰۰۰	۱۰۰	۰۰۰
۴۶۰	۸۴۸۱۸۰۷۳۹۹	۷۵۰	۱۰۰	۰۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۴۶۱	۸۴۸۱۸۰۷۹۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۶۲	۸۴۸۱۸۰۸۱۱۰	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۶۳	۸۴۸۱۸۰۸۱۲۰	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۶۴	۸۴۸۱۸۰۸۱۹۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۶۵	۸۴۸۱۸۰۸۱۹۹	۹.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۶۶	۸۴۸۱۸۰۸۵۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۶۷	۸۴۸۱۸۰۸۵۰۲	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۶۸	۸۴۸۱۸۰۸۵۰۷	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۶۹	۸۴۸۱۸۰۸۵۰۸	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۷۰	۸۴۸۱۸۰۸۷۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۷۱	۸۴۸۱۸۰۹۹۰۲	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۷۲	۸۴۸۱۸۰۹۹۰۷	۷.۰۰	۵۰	۳.۵۰
۴۷۳	۸۵۱۶۱۰۱۱۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۷۴	۸۵۱۶۱۰۸۰۰۰	۱۰.۰۰	۵۰	۵.۰۰
۴۷۵	۸۵۴۴۱۱۱۰۰۰	۱۰.۰۰	۲۰	۸.۰۰
۴۷۶	۸۵۴۴۱۱۹۰۰۰	۱۰.۰۰	۲۰	۸.۰۰
۴۷۷	۸۵۴۴۴۹۹۱۰۱	۱۲.۵۰	۲۰	۱۰.۰۰
۴۷۸	۸۵۴۴۴۹۹۱۰۸	۱۰.۰۰	۲۰	۸.۰۰
۴۷۹	۸۵۴۴۴۹۹۳۰۱	۱۰.۰۰	۲۰	۸.۰۰
۴۸۰	۸۵۴۴۴۹۹۳۰۹	۱۲.۵۰	۲۰	۱۰.۰۰
۴۸۱	۸۵۴۴۴۹۹۵۰۹	۱۰.۰۰	۲۰	۸.۰۰
۴۸۲	۸۵۴۴۴۹۹۹۰۰	۱۰.۰۰	۲۰	۸.۰۰
۴۸۳	۸۵۴۴۶۰۱۰۰۰	۱۰.۰۰	۲۰	۸.۰۰
۴۸۴	۸۵۴۴۶۰۹۰۰۱	۱۰.۰۰	۲۰	۸.۰۰
۴۸۵	۸۵۴۴۶۰۹۰۰۹	۱۲.۰۰	۲۰	۹.۶۰
۴۸۶	۸۷۰۸۲۹۱۰۰۰	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۸۷	۸۷۰۸۲۹۹۰۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۸۸	۸۷۰۸۲۹۹۰۰۹	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۸۹	۸۷۰۸۹۱۲۰۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۹۰	۸۷۰۸۹۱۲۰۰۹	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۹۱	۸۷۰۸۹۱۳۵۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۹۲	۸۷۰۸۹۱۳۵۰۹	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۹۳	۸۷۰۸۹۱۹۱۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۹۴	۸۷۰۸۹۱۹۱۰۹	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۹۵	۸۷۰۸۹۱۹۹۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۹۶	۸۷۰۸۹۱۹۹۰۹	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۹۷	۸۷۰۸۹۹۱۰۰۰	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۴۹۸	۸۷۰۸۹۹۹۳۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰

ردیف	کد HS	تعرفه قبل از ترجیح (%)	میزان کاهش (%)	نرخ ترجیحی (%)
۴۹۹	۸۷۰۸۹۹۹۳۰۹	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۵۰۰	۸۷۰۸۹۹۹۷۰۱	۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۵۰۱	۸۷۰۸۹۹۹۷۰۹	۵.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
۵۰۲	۸۷۱۶۴۰۰۰۰۰	۱۰.۰۰	۱۰۰	۰.۰۰
	متوسط	۷.۰۴	۶۵.۱۶	۳.۰۶

ماخذ: موافقت نامه تجارت ترجیحی بین ایران و اتحادیه اقتصادی اوراسیا

ضمیمه فصل ششم

در این قسمت جداول مربوط به اقلام دارای مزیت صادراتی در دوره ۱۸-۲۰۱۵ و اقلام دارای مزیت رقابتی آشکار شده ارائه می گردد.

جدول پ (۶-۱۳): اقلام دارای مزیت صادراتی ایران در دوره ۱۸-۲۰۱۵

ردیف	کد HS	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۱	۲۹۳۲۱۲	۸۱۴/۱۵	۶۴۹/۴۶	۴۳۲/۱۰	۳۲۷/۷۱	۶۰۵/۸۵
۲	۷۲۰۶۹۰	۶۶/۶۵	۶۲۳/۷۰	۸۳۳/۱۱	۱۸۱/۴۲	۴۲۶/۲۲
۳	۰۹۱۰۲۰	۲۱۴/۱۳	۲۵۵/۱۷	۲۱۹/۲۶	۲۳۷/۳۰	۲۳۱/۴۷
۴	۵۷۰۲۹۲	۱۹۸/۶۷	۱۲۷/۶۱	۱۰۷/۰۰	۱۳۹/۱۵	۱۴۳/۱۱
۵	۰۸۰۲۵۲	۲۶۹/۷۱	۱۲۴/۹۰	۱۰۰/۸۸	۴۴/۹۹	۱۳۵/۱۲
۶	۷۲۰۶۱۰	۶۹/۷۴	۶۰/۳۶	۱۷۹/۱۵	۲۲۷/۸۴	۱۳۴/۲۷
۷	۲۹۰۲۹۰	۱۵۱/۹۲	۱۳۴/۳۰	۱۲۵/۶۶	۸۷/۳۷	۱۲۴/۸۱
۸	۰۳۰۲۷۳	۲۰۶/۱۶	۹۷/۸۹	۷۸/۶۷	۹۵/۲۱	۱۱۹/۴۸
۹	۷۲۰۸۲۵	۳۱۸/۹۵	۱۳۱/۴۳	۱۸/۰۳	۰/۰۱	۱۱۷/۱۱
۱۰	۲۸۰۲۰۰	۱۵۸/۲۶	۹۷/۶۰	۹۳/۶۴	۷۵/۱۵	۱۰۶/۱۶
۱۱	۵۷۰۱۱۰	۹۲/۹۷	۹۲/۶۹	۱۱۴/۴۵	۶۳/۶۱	۹۰/۹۳
۱۲	۰۸۰۲۵۱	۹۶/۴۷	۱۰۰/۸۳	۸۰/۳۴	۲۷/۸۹	۷۶/۳۹
۱۳	۹۴۰۶۹۰	۲۷۵/۲۱	۰/۰۰	۰/۲۲	۰/۳۳	۶۸/۹۴
۱۴	۴۸۰۵۱۲	۱/۴۳	۱۳/۰۰	۱۰۶/۰۲	۱۴۰/۶۸	۶۵/۲۸
۱۵	۸۴۷۹۶۰	۷۹/۷۹	۵۴/۶۸	۵۱/۳۰	۴۳/۲۲	۵۷/۲۵
۱۶	۲۵۱۵۱۱	۵۳/۹۷	۷۱/۹۱	۵۶/۸۹	۴۵/۵۳	۵۷/۰۸
۱۷	۲۷۱۱۱۹	۹۴/۶۰	۵۱/۱۵	۱۸/۶۶	۲۱/۸۴	۴۶/۵۶
۱۸	۴۱۰۲۲۱	۷۲/۰۷	۴۵/۱۱	۲۷/۹۲	۲۸/۴۰	۴۳/۳۷
۱۹	۷۲۰۲۹۰	۳/۶۷	۳۶/۷۸	۱۱۲/۹۱	۱۸/۳۹	۴۲/۹۴
۲۰	۱۳۰۲۱۲	۵۵/۹۰	۴۰/۲۹	۴۱/۰۰	۳۳/۸۶	۴۲/۷۶
۲۱	۴۱۰۵۳۰	۲۱/۰۶	۴۲/۲۵	۷۷/۳۴	۲۸/۶۸	۴۲/۳۳
۲۲	۰۸۰۴۱۰	۵۲/۲۲	۳۲/۹۸	۳۱/۷۰	۳۹/۵۵	۳۹/۱۱
۲۳	۵۷۰۱۹۰	۵۱/۷۱	۳۳/۷۷	۳۶/۳۰	۲۳/۸۴	۳۶/۴۰
۲۴	۷۰۱۳۴۱	۵۵/۱۰	۳۷/۱۷	۱۶/۰۱	۳۴/۲۵	۳۵/۶۳
۲۵	۵۵۰۱۲۰	۲۶/۱۳	۳۹/۰۶	۳۹/۱۲	۲۷/۱۰	۳۲/۸۵
۲۶	۲۷۱۲۱۰	۳۰/۱۲	۲۷/۱۶	۳۲/۶۸	۲۳/۰۱	۲۸/۲۴
۲۷	۰۴۰۱۴۰	۵۲/۹۸	۴۱/۶۳	۱۷/۳۲	۰/۲۵	۲۸/۰۵
۲۸	۰۸۰۶۲۰	۴۰/۷۰	۳۳/۴۱	۱۸/۵۵	۱۷/۰۲	۲۷/۴۲
۲۹	۲۸۲۵۷۰	۳۴/۳۸	۲۳/۲۲	۲۹/۳۵	۱۹/۰۹	۲۶/۵۱
۳۰	۲۹۰۹۴۳	۶۹/۶۹	۳۰/۵۲	۰/۰۲	۰/۰۷	۲۵/۰۷
۳۱	۰۳۰۲۷۹	۳/۲۸	۴۰/۲۱	۵۵/۶۴	۰/۰۱	۲۴/۷۹
۳۲	۷۲۰۷۱۹	۲/۳۳	۲۷/۹۷	۵۴/۵۳	۱۲/۴۷	۲۴/۳۲

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۲۴/۲۴	۲۱/۰۶	۲۲/۸۴	۲۶/۳۳	۲۶/۷۵	۲۹۰۵۱۱	۳۳
۲۳/۹۸	۱۶/۲۱	۱۵/۹۰	۲۵/۲۱	۳۸/۶۰	۲۷۱۳۲۰	۳۴
۲۲/۵۲	۲۰/۰۸	۲۰/۲۰	۱۹/۳۸	۳۰/۴۱	۶۱۰۳۳۹	۳۵
۲۱/۷۵	۱۴/۱۳	۲۹/۲۸	۳۱/۸۷	۱۱/۷۴	۲۹۰۲۴۴	۳۶
۲۱/۵۳	۲۲/۱۸	۱۶/۹۰	۱۹/۱۵	۲۷/۸۹	۰۹۰۹۲۱	۳۷
۲۱/۰۲	۱/۷۶	۱/۹۱	۱۵/۷۵	۶۴/۶۵	۲۹۰۹۴۴	۳۸
۲۰/۲۴	۲۴/۰۰	۱۸/۲۲	۱۳/۸۴	۲۴/۸۹	۰۷۱۱۴۰	۳۹
۱۹/۶۳	۴۲/۸۴	۲۱/۱۳	۸/۹۴	۵/۶۲	۲۹۰۱۲۹	۴۰
۱۸/۳۵	۴/۱۱	۱۰/۱۲	۲۸/۵۰	۳۰/۶۵	۲۹۰۱۲۴	۴۱
۱۸/۲۶	۳/۲۵	۲۵/۷۲	۳۵/۳۸	۸/۶۶	۰۳۰۳۳۹	۴۲
۱۸/۱۳	۱۶/۱۶	۱۷/۲۸	۱۶/۲۰	۲۲/۸۸	۰۸۰۷۱۱	۴۳
۱۸/۰۳	۰/۰۱	۰/۰۴	۴۷/۱۲	۲۴/۹۴	۷۲۰۹۱۵	۴۴
۱۷/۵۷	۱/۱۷	۲/۸۵	۱۹/۹۳	۴۶/۳۲	۱۵۰۲۹۰	۴۵
۱۶/۶۹	۲۸/۵۴	۵/۶۴	۱۸/۹۰	۱۳/۶۹	۰۳۰۲۱۹	۴۶
۱۶/۲۷	۱۳/۷۸	۱۶/۳۳	۱۴/۳۶	۲۰/۶۰	۶۳۰۵۳۳	۴۷
۱۶/۱۳	۰/۰۸	۰/۹۱	۳۳/۳۲	۳۰/۲۰	۰۴۰۷۲۹	۴۸
۱۶/۰۹	۳/۸۴	۸/۷۵	۶/۶۰	۴۵/۱۹	۳۸۱۴۰۰	۴۹
۱۵/۵۴	۱۳/۵۵	۱۷/۳۸	۱۵/۳۶	۱۵/۸۶	۷۹۰۱۱۲	۵۰
۱۵/۲۹	۲۱/۴۴	۱۳/۹۶	۱۰/۲۱	۱۵/۵۷	۲۵۲۳۹۰	۵۱
۱۵/۲۲	۴/۱۴	۰/۴۲	۲۵/۴۸	۳۰/۸۲	۰۱۰۴۱۰	۵۲
۱۵/۲۱	۱۱/۷۷	۱۲/۲۰	۱۶/۲۸	۲۰/۶۲	۵۷۰۲۱۰	۵۳
۱۴/۹۴	۱۰/۵۶	۱۸/۱۲	۱۷/۶۲	۱۳/۴۷	۵۷۰۴۹۰	۵۴
۱۴/۷۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۱۳/۰۹	۴۶/۰۷	۷۴۰۳۱۲	۵۵
۱۴/۷۳	۲۱/۹۸	۱۰/۰۶	۸/۲۹	۱۸/۵۹	۷۲۰۷۱۱	۵۶
۱۴/۶۰	۱۲/۵۱	۱۳/۵۰	۱۵/۰۹	۱۷/۳۰	۳۹۰۱۲۰	۵۷
۱۴/۰۵	۹/۵۵	۹/۹۱	۱۲/۳۵	۲۴/۴۰	۲۷۱۲۹۰	۵۸
۱۳/۶۳	۷/۰۳	۴/۴۶	۲/۶۳	۴۰/۴۰	۲۰۰۵۵۹	۵۹
۱۳/۵۳	۱۰/۱۲	۱۲/۶۸	۱۴/۱۱	۱۷/۲۱	۲۰۰۲۹۰	۶۰
۱۳/۳۴	۱۴/۲۹	۱۸/۲۵	۹/۹۷	۱۰/۸۵	۶۸۰۲۲۹	۶۱
۱۳/۳۳	۹/۹۵	۱۸/۸۷	۱۶/۵۲	۷/۹۷	۷۰۰۳۱۲	۶۲
۱۳/۲۶	۱۸/۳۳	۱۰/۵۷	۱۱/۲۶	۱۲/۸۶	۰۷۰۹۳۰	۶۳
۱۲/۷۲	۱۲/۴۳	۱۱/۵۵	۱۳/۱۴	۱۳/۷۶	۳۱۰۲۱۰	۶۴
۱۲/۶۲	۵/۸۱	۷/۵۱	۱۴/۴۳	۲۲/۷۴	۶۳۰۵۹۰	۶۵
۱۲/۴۰	۹/۵۰	۱۱/۱۶	۱۱/۵۵	۱۷/۳۹	۵۷۰۲۹۹	۶۶
۱۲/۳۱	۱۱/۴۶	۹/۰۲	۱۴/۴۴	۱۴/۳۳	۰۸۰۴۲۰	۶۷
۱۲/۱۵	۲/۰۶	۱۴/۴۹	۱۲/۰۶	۱۹/۹۹	۲۶۱۹۰۰	۶۸
۱۱/۹۸	۸/۶۶	۱۱/۰۳	۱۲/۵۲	۱۵/۷۲	۲۷۱۱۱۳	۶۹
۱۱/۸۳	۸/۲۷	۹/۲۰	۱۱/۹۳	۱۷/۹۲	۴۱۰۵۱۰	۷۰

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۱۱/۴۴	۱۱/۳۷	۷/۶۱	۶/۵۶	۲۰/۲۲	۰۷۰۱۹۰	۷۱
۱۱/۳۵	۸/۸۳	۹/۱۹	۱۱/۲۴	۱۶/۱۳	۲۷۱۱۱۲	۷۲
۱۰/۷۷	۱/۲۵	۲/۴۵	۸/۷۱	۳۰/۶۷	۶۹۰۱۰۰	۷۳
۱۰/۷۰	۹/۴۵	۱۱/۳۲	۸/۸۱	۱۳/۲۴	۳۹۰۱۱۰	۷۴
۱۰/۳۴	۶/۴۵	۸/۳۰	۱۸/۲۷	۸/۳۵	۲۹۳۹۱۹	۷۵
۱۰/۳۲	۶/۹۲	۸/۷۷	۱۱/۳۰	۱۴/۲۹	۰۴۰۳۱۰	۷۶
۱۰/۲۴	۱۰/۴۷	۱۰/۵۶	۱۳/۱۹	۶/۷۳	۲۹۰۹۴۱	۷۷
۱۰/۱۰	۰/۵۹	۲/۵۴	۳۳/۶۴	۳/۶۵	۰۳۰۳۲۵	۷۸
۱۰/۰۰	۱۶/۶۰	۹/۴۴	۵/۷۵	۸/۲۱	۰۳۰۲۲۲	۷۹
۹/۹۹	۰/۲۴	۴/۸۱	۲۱/۵۲	۱۳/۴۱	۳۸۱۵۹۰	۸۰
۹/۹۷	۱۱/۲۷	۱۱/۱۲	۱۰/۶۷	۶/۸۰	۲۹۰۵۳۱	۸۱
۹/۶۲	۶/۷۴	۸/۴۶	۱۲/۳۸	۱۰/۸۹	۴۰۰۴۰۰	۸۲
۹/۵۳	۸/۲۸	۱/۲۷	۱۸/۲۲	۱۰/۳۷	۵۸۰۹۰۰	۸۳
۹/۵۱	۹/۱۴	۷/۶۰	۱۱/۳۹	۹/۹۲	۷۲۱۶۳۲	۸۴
۹/۲۵	۸/۰۶	۱۰/۲۵	۱۰/۹۷	۷/۷۳	۲۵۲۰۱۰	۸۵
۹/۲۲	۰/۰۰	۲۳/۷۵	۸/۷۰	۴/۴۴	۸۷۱۴۱۱	۸۶
۹/۱۵	۴/۹۱	۵/۸۲	۶/۹۵	۱۸/۹۱	۲۵۲۳۲۹	۸۷
۹/۰۷	۸/۷۱	۱۰/۳۲	۱۰/۷۲	۶/۵۵	۲۷۰۹۰۰	۸۸
۹/۰۴	۱۱/۴۴	۳/۷۶	۱۵/۵۹	۵/۳۸	۰۱۰۶۳۳	۸۹
۹/۰۴	۴/۱۳	۸/۵۸	۱۰/۴۴	۱۳/۰۰	۶۸۱۰۱۱	۹۰
۸/۸۰	۸/۵۸	۷/۸۰	۶/۹۳	۱۱/۹۱	۲۵۲۰۲۰	۹۱
۸/۷۱	۱۲/۰۱	۱۱/۵۴	۵/۷۲	۵/۵۶	۵۵۰۶۳۰	۹۲
۸/۵۹	۱۰/۰۲	۹/۹۶	۷/۴۸	۶/۹۱	۲۰۰۵۲۰	۹۳
۸/۵۸	۸/۲۸	۶/۷۰	۹/۳۰	۱۰/۰۲	۰۷۰۷۰۰	۹۴
۸/۳۹	۱۳/۰۷	۷/۷۱	۷/۳۱	۵/۴۶	۵۵۱۴۴۱	۹۵
۸/۳۶	۶/۶۷	۷/۰۱	۹/۲۵	۱۰/۵۰	۲۷۱۲۲۰	۹۶
۸/۲۷	۳/۹۸	۸/۵۳	۱۰/۰۵	۱۰/۵۱	۷۸۰۱۱۰	۹۷
۸/۱۲	۶/۷۶	۷/۹۰	۹/۵۵	۸/۲۸	۲۵۲۳۱۰	۹۸
۷/۹۲	۱۱/۵۸	۶/۸۱	۵/۷۰	۷/۵۸	۷۳۰۶۹۰	۹۹
۷/۷۵	۱۰/۹۲	۱۱/۱۴	۶/۴۱	۲/۵۳	۵۵۰۹۳۲	۱۰۰
۷/۶۶	۵/۱۲	۵/۴۸	۹/۱۷	۱۰/۸۷	۰۴۰۳۹۰	۱۰۱
۷/۴۴	۰/۱۵	۰/۴۹	۱۲/۲۹	۱۶/۸۵	۷۲۰۹۹۰	۱۰۲
۷/۴۲	۵/۶۳	۷/۷۷	۸/۵۵	۷/۷۵	۲۳۰۸۰۰	۱۰۳
۷/۲۸	۱۷/۷۱	۷/۵۴	۲/۵۳	۱/۳۳	۷۲۱۳۱۰	۱۰۴
۷/۱۴	۵/۶۰	۶/۹۱	۷/۱۸	۸/۸۵	۲۸۱۴۱۰	۱۰۵
۷/۰۹	۰/۰۰	۱۲/۸۱	۵/۸۲	۹/۷۴	۶۹۰۸۹۰	۱۰۶
۶/۹۷	۱۹/۰۶	۴/۱۲	۳/۰۸	۱/۶۳	۹۱۰۳۹۰	۱۰۷
۶/۸۹	۲/۶۷	۲/۶۳	۱۲/۰۹	۱۰/۱۷	۶۴۰۱۹۹	۱۰۸

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۶/۸۵	۶/۳۴	۶/۵۳	۶/۹۵	۷/۵۷	۲۱۰۵۰۰	۱۰۹
۶/۷۱	۳/۶۰	۸/۲۴	۸/۳۱	۶/۶۸	۶۸۱۰۱۹	۱۱۰
۶/۶۸	۶/۲۲	۵/۰۸	۸/۲۹	۷/۱۴	۳۹۰۴۹۰	۱۱۱
۶/۶۶	۶/۱۲	۶/۵۹	۶/۵۹	۷/۳۵	۷۰۰۵۱۰	۱۱۲
۶/۶۲	۱۴/۲۸	۱۲/۲۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۲۶۱۲۲۰	۱۱۳
۶/۵۸	۲/۴۶	۴/۷۱	۶/۶۳	۱۲/۵۳	۲۹۰۱۲۳	۱۱۴
۶/۴۰	۹/۷۵	۴/۰۹	۷/۲۹	۴/۴۵	۵۶۰۷۴۱	۱۱۵
۶/۲۰	۵/۲۷	۶/۳۲	۵/۹۸	۷/۲۲	۲۵۲۳۲۱	۱۱۶
۶/۰۱	۳/۹۵	۵/۹۸	۶/۲۰	۷/۹۰	۳۸۱۷۰۰	۱۱۷
۵/۹۹	۰/۰۰	۹/۶۱	۵/۲۶	۹/۰۹	۲۹۲۲۱۳	۱۱۸
۵/۹۸	۵/۹۴	۷/۳۸	۵/۸۱	۴/۷۹	۶۸۰۲۲۱	۱۱۹
۵/۹۳	۶/۵۰	۴/۹۷	۶/۱۶	۶/۰۸	۷۰۰۵۳۰	۱۲۰
۵/۹۱	۵/۱۵	۳/۰۹	۶/۴۸	۸/۹۳	۷۰۱۳۹۱	۱۲۱
۵/۸۳	۴/۱۳	۵/۱۵	۵/۸۰	۸/۲۵	۳۹۰۷۵۰	۱۲۲
۵/۶۲	۵/۷۶	۳/۲۷	۷/۳۳	۶/۱۴	۵۴۰۶۰۰	۱۲۳
۵/۵۸	۸/۴۴	۱۳/۳۰	۰/۴۰	۰/۱۹	۷۳۰۴۹۰	۱۲۴
۵/۵۴	۶/۳۳	۵/۶۶	۴/۶۲	۵/۵۶	۳۹۲۳۲۹	۱۲۵
۵/۵۲	۴/۱۴	۵/۳۲	۵/۳۲	۷/۲۸	۶۸۰۷۱۰	۱۲۶
۵/۴۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰	۲۱/۹۷	۸۴۵۲۴۰	۱۲۷
۵/۴۷	۳/۷۲	۴/۱۴	۸/۰۵	۵/۹۷	۷۴۰۳۱۹	۱۲۸
۵/۴۴	۹/۲۳	۷/۴۵	۴/۴۱	۰/۶۷	۰۴۰۱۵۰	۱۲۹
۵/۴۰	۳/۳۶	۴/۲۲	۵/۶۶	۸/۳۶	۴۱۰۶۲۲	۱۳۰
۵/۳۸	۷/۷۰	۲/۴۱	۴/۴۲	۶/۹۸	۰۷۰۳۱۰	۱۳۱
۵/۳۳	۰/۰۰	۸/۶۴	۱۲/۶۹	۰/۰۰	۷۱۱۲۳۰	۱۳۲
۵/۳۰	۳/۱۳	۵/۶۴	۶/۴۸	۵/۹۶	۷۰۱۳۹۹	۱۳۳
۵/۲۹	۴/۳۷	۷/۹۴	۸/۷۳	۰/۱۲	۵۴۰۳۴۹	۱۳۴
۵/۲۵	۵/۲۲	۷/۲۸	۴/۶۸	۳/۸۲	۰۳۰۳۸۹	۱۳۵
۵/۲۳	۶/۱۷	۶/۴۵	۵/۱۹	۳/۱۰	۵۴۰۲۳۴	۱۳۶
۵/۱۷	۴/۰۹	۵/۳۰	۴/۲۹	۷/۰۱	۲۰۰۷۹۹	۱۳۷
۵/۱۳	۱/۱۶	۴/۲۳	۷/۵۱	۷/۶۴	۲۹۰۲۵۰	۱۳۸
۵/۰۸	۲/۶۷	۱۰/۸۹	۶/۴۳	۰/۳۲	۵۵۱۴۲۳	۱۳۹
۵/۰۶	۱/۹۱	۴/۳۹	۶/۳۷	۷/۵۵	۳۹۰۴۱۰	۱۴۰
۵/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۷/۰۱	۱۳/۰۴	۲۹۱۷۳۷	۱۴۱
۵/۰۰	۰/۰۰	۱۷/۴۵	۱/۷۵	۰/۸۱	۰۳۰۷۴۱	۱۴۲
۴/۹۳	۷/۳۵	۳/۱۷	۵/۰۵	۴/۱۷	۰۸۰۷۱۹	۱۴۳
۴/۹۰	۴/۶۶	۶/۳۳	۴/۵۷	۴/۰۵	۲۰۰۹۸۹	۱۴۴
۴/۹۰	۵/۷۷	۶/۲۰	۲/۹۴	۴/۶۸	۰۸۰۸۱۰	۱۴۵
۴/۸۸	۴/۱۳	۷/۴۸	۴/۳۷	۳/۵۴	۵۱۰۵۳۱	۱۴۶

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۴/۸۰	۳/۸۲	۲/۵۱	۳/۲۶	۹/۵۹	۲۹۰۹۴۹	۱۴۷
۴/۷۹	۶/۲۲	۴/۳۷	۳/۸۲	۴/۷۵	۰۸۱۳۲۰	۱۴۸
۴/۷۰	۴/۳۱	۴/۰۰	۴/۸۸	۵/۶۲	۵۹۰۸۰۰	۱۴۹
۴/۵۷	۳/۲۷	۳/۸۷	۴/۴۴	۶/۶۸	۱۴۰۴۹۰	۱۵۰
۴/۵۶	۳/۱۷	۴/۸۸	۵/۹۶	۴/۲۴	۲۸۳۰۱۰	۱۵۱
۴/۵۰	۵/۹۲	۵/۳۹	۳/۲۲	۳/۴۷	۰۷۱۰۱۰	۱۵۲
۴/۴۸	۴/۱۳	۲/۹۹	۶/۲۵	۴/۵۶	۲۹۱۷۳۵	۱۵۳
۴/۴۷	۲/۱۷	۲/۳۵	۷/۱۲	۶/۲۳	۲۶۱۰۰۰	۱۵۴
۴/۳۹	۲/۹۵	۶/۵۲	۴/۸۷	۳/۲۲	۲۵۲۵۳۰	۱۵۵
۴/۳۷	۳/۱۰	۶/۱۶	۸/۲۴	۰/۰۰	۰۲۰۶۸۰	۱۵۶
۴/۳۷	۸/۸۱	۷/۴۲	۱/۰۲	۰/۲۳	۰۱۰۶۳۹	۱۵۷
۴/۳۳	۷/۲۴	۱/۴۹	۲/۹۶	۵/۶۲	۰۶۰۳۹۰	۱۵۸
۴/۲۸	۶/۱۰	۴/۱۰	۳/۸۸	۳/۰۴	۰۸۱۰۵۰	۱۵۹
۴/۲۷	۱/۲۹	۵/۳۸	۴/۰۶	۶/۳۵	۱۶۰۴۳۱	۱۶۰
۴/۲۶	۵/۰۵	۴/۱۹	۳/۵۴	۴/۲۵	۳۹۲۴۹۰	۱۶۱
۴/۲۵	۲/۳۵	۳/۷۴	۵/۲۹	۵/۶۳	۰۵۰۴۰۰	۱۶۲
۴/۲۳	۹/۰۳	۰/۶۵	۰/۹۸	۶/۲۶	۰۷۱۳۲۰	۱۶۳
۴/۲۳	۳/۱۵	۵/۲۴	۱/۴۱	۷/۱۲	۲۰۰۹۷۹	۱۶۴
۴/۲۳	۱/۳۹	۱۰/۴۶	۴/۷۹	۰/۲۷	۸۴۰۶۹۰	۱۶۵
۴/۱۹	۱/۷۵	۰/۹۵	۵/۲۹	۸/۷۶	۰۱۰۶۳۲	۱۶۶
۴/۱۷	۳/۴۹	۳/۱۰	۴/۰۱	۶/۰۶	۵۵۱۳۴۹	۱۶۷
۴/۱۴	۴/۳۶	۳/۸۵	۳/۲۵	۵/۰۹	۲۱۰۲۱۰	۱۶۸
۴/۰۸	۵/۶۷	۴/۰۵	۳/۰۶	۳/۵۴	۲۹۰۲۳۰	۱۶۹
۴/۰۶	۵/۵۰	۵/۶۸	۲/۷۵	۲/۲۹	۳۹۰۳۱۹	۱۷۰
۴/۰۵	۱۵/۸۲	۰/۳۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۲۵۱۸۳۰	۱۷۱
۴/۰۴	۱/۹۷	۶/۷۴	۵/۹۰	۱/۵۴	۰۳۰۳۲۶	۱۷۲
۴/۰۱	۵/۲۷	۳/۲۷	۳/۲۶	۴/۲۵	۰۷۰۲۰۰	۱۷۳
۳/۹۹	۰/۵۲	۱/۲۹	۸/۶۷	۵/۴۸	۵۵۱۳۲۳	۱۷۴
۳/۹۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۶/۸۹	۹/۰۶	۰۳۰۲۷۴	۱۷۵
۳/۹۹	۱/۹۰	۲/۹۵	۵/۱۴	۵/۹۵	۵۱۰۵۳۹	۱۷۶
۳/۹۳	۰/۰۰	۵/۷۱	۵/۴۹	۴/۵۳	۴۱۰۲۲۹	۱۷۷
۳/۸۸	۱/۲۶	۴/۰۰	۶/۵۵	۳/۷۴	۷۳۲۱۸۲	۱۷۸
۳/۸۴	۰/۶۷	۰/۰۰	۷/۰۲	۷/۶۶	۵۵۱۱۳۰	۱۷۹
۳/۸۲	۰/۰۰	۱۰/۲۱	۳/۰۵	۲/۰۲	۸۷۱۴۱۹	۱۸۰
۳/۸۲	۱/۳۲	۲/۰۶	۲/۹۲	۸/۹۸	۸۱۰۷۹۰	۱۸۱
۳/۷۷	۱/۷۱	۰/۱۴	۹/۲۴	۳/۹۸	۹۰۰۵۱۰	۱۸۲
۳/۷۷	۰/۱۰	۰/۰۰	۴/۸۸	۱۰/۰۹	۰۱۰۴۲۰	۱۸۳
۳/۷۷	۱/۳۵	۱/۱۰	۹/۵۵	۳/۰۷	۷۳۲۱۱۲	۱۸۴

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۳/۷۵	۲/۵۹	۳/۱۰	۴/۲۳	۵/۰۸	۵۸۰۴۱۰	۱۸۵
۳/۷۴	۵/۵۷	۲/۹۶	۲/۰۲	۴/۴۰	۷۳۲۳۹۲	۱۸۶
۳/۷۴	۳/۶۰	۳/۵۲	۳/۹۴	۳/۸۸	۲۸۳۶۵۰	۱۸۷
۳/۷۲	۰/۰۱	۰/۰۰	۰/۰۳	۱۴/۸۳	۰۴۰۷۹۰	۱۸۸
۳/۷۱	۳/۸۳	۳/۶۴	۴/۴۶	۲/۹۱	۲۵۰۳۰۰	۱۸۹
۳/۶۹	۱/۵۳	۳/۷۲	۲/۴۸	۷/۰۵	۵۱۰۱۳۰	۱۹۰
۳/۶۸	۲/۲۳	۳/۱۸	۶/۲۶	۳/۰۷	۶۲۰۹۹۰	۱۹۱
۳/۶۸	۲/۳۶	۴/۲۵	۳/۳۸	۴/۷۳	۳۹۱۷۲۹	۱۹۲
۳/۶۷	۰/۰۰	۱۳/۴۹	۱/۲۰	۰/۰۰	۰۳۰۷۹۹	۱۹۳
۳/۶۵	۲/۲۵	۳/۳۶	۳/۲۴	۵/۷۶	۴۴۰۵۰۰	۱۹۴
۳/۶۵	۳/۵۴	۴/۷۱	۲/۱۰	۴/۲۳	۰۸۰۹۴۰	۱۹۵
۳/۶۳	۷/۰۰	۳/۲۲	۱/۹۷	۲/۳۴	۷۲۱۶۲۱	۱۹۶
۳/۶۱	۲/۷۵	۲/۶۳	۴/۱۸	۴/۸۹	۵۶۰۷۴۹	۱۹۷
۳/۵۸	۳/۱۱	۳/۱۹	۲/۶۲	۵/۴۱	۰۷۰۴۹۰	۱۹۸
۳/۵۷	۲/۸۱	۶/۵۴	۳/۸۶	۱/۰۵	۵۱۰۲۲۰	۱۹۹
۳/۵۵	۲/۶۱	۴/۰۹	۳/۳۸	۴/۱۱	۶۱۱۵۹۹	۲۰۰
۳/۵۴	۰/۲۶	۰/۱۰	۲/۰۹	۱۱/۷۲	۲۷۱۰۹۹	۲۰۱
۳/۵۳	۲/۴۲	۴/۹۴	۳/۰۳	۳/۷۲	۲۷۰۷۵۰	۲۰۲
۳/۵۱	۲/۶۹	۳/۳۸	۳/۴۴	۴/۵۲	۵۸۰۱۱۰	۲۰۳
۳/۵۱	۱/۴۷	۳/۲۳	۳/۶۷	۵/۶۷	۲۸۲۸۹۰	۲۰۴
۳/۵۰	۴/۱۹	۱/۹۴	۳/۴۳	۴/۴۴	۰۷۰۵۱۱	۲۰۵
۳/۴۷	۵/۹۲	۳/۰۶	۱/۳۸	۳/۵۲	۲۰۰۵۴۰	۲۰۶
۳/۴۶	۲/۹۱	۱/۹۸	۵/۵۰	۳/۴۷	۱۵۰۲۱۰	۲۰۷
۳/۴۶	۷/۰۵	۳/۵۲	۱/۹۵	۱/۳۲	۷۰۱۳۴۹	۲۰۸
۳/۴۴	۰/۶۱	۲/۴۵	۲/۸۳	۷/۸۸	۵۵۰۵۲۰	۲۰۹
۳/۴۴	۳/۵۰	۳/۴۰	۴/۴۰	۲/۴۵	۰۳۰۳۴۹	۲۱۰
۳/۴۲	۰/۳۰	۰/۱۸	۳/۲۸	۹/۹۲	۵۸۰۱۲۱	۲۱۱
۳/۴۰	۲/۲۱	۲/۸۲	۳/۰۷	۵/۵۰	۷۲۰۲۷۰	۲۱۲
۳/۳۹	۳/۴۰	۳/۰۰	۴/۳۸	۲/۷۷	۲۰۰۵۵۱	۲۱۳
۳/۳۸	۳/۱۱	۵/۴۹	۳/۲۹	۱/۶۴	۲۵۱۵۲۰	۲۱۴
۳/۳۶	۱/۴۴	۱/۵۷	۳/۰۱	۷/۴۳	۳۹۱۷۲۱	۲۱۵
۳/۳۶	۲/۰۳	۲/۳۶	۳/۵۹	۵/۴۵	۲۸۱۱۲۹	۲۱۶
۳/۳۲	۳/۸۷	۳/۰۱	۲/۸۳	۳/۵۷	۱۷۰۴۹۰	۲۱۷
۳/۳۱	۲/۵۷	۲/۴۲	۴/۰۱	۴/۲۵	۲۹۱۲۶۰	۲۱۸
۳/۳۱	۲/۳۳	۴/۵۳	۳/۳۹	۲/۹۷	۲۵۰۸۳۰	۲۱۹
۳/۳۱	۳/۶۵	۲/۳۹	۳/۱۸	۳/۹۹	۱۹۰۵۳۱	۲۲۰
۳/۲۹	۰/۰۰	۱۳/۱۷	۰/۰۰	۰/۰۰	۲۷۰۲۲۰	۲۲۱
۳/۲۶	۳/۱۳	۳/۱۲	۳/۲۴	۳/۵۶	۱۷۰۴۱۰	۲۲۲

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۳/۲۶	۷/۳۷	-۰/۳۵	۳/۰۰	۲/۳۱	۲۰۰۷۱۰	۲۲۳
۳/۲۴	۲/۹۸	۳/۲۲	۳/۳۸	۳/۴۰	۲۹۱۷۳۲	۲۲۴
۳/۲۴	۰/۶۹	۱/۴۳	۸/۳۷	۲/۴۹	۰۳۰۱۹۱	۲۲۵
۳/۲۳	۵/۳۴	۱/۲۶	۱/۵۰	۴/۸۳	۵۶۰۷۲۹	۲۲۶
۳/۲۰	۸/۹۸	۲/۱۴	۱/۲۷	۰/۴۱	۷۴۰۳۱۳	۲۲۷
۳/۱۹	۱/۵۴	۲/۰۸	۳/۵۱	۵/۶۴	۶۸۰۲۹۹	۲۲۸
۳/۱۹	۳/۶۸	۰/۰۰	۲/۵۰	۶/۵۹	۲۹۰۲۴۱	۲۲۹
۳/۱۹	۳/۳۱	۱/۹۲	۲/۶۹	۴/۸۴	۳۹۱۷۳۱	۲۳۰
۳/۱۸	۳/۰۵	۳/۴۵	۴/۱۷	۲/۰۵	۶۸۰۲۲۳	۲۳۱
۳/۱۶	۲/۷۰	۴/۶۹	۵/۲۵	۰/۰۰	۲۷۱۱۱۱	۲۳۲
۳/۱۴	۲/۰۲	۲/۸۲	۳/۴۵	۴/۲۸	۳۴۰۲۹۰	۲۳۳
۳/۱۴	۲/۸۲	۲/۳۶	۲/۴۰	۴/۹۷	۳۹۱۷۲۲	۲۳۴
۳/۱۳	۰/۴۰	-۰/۷۱	۳/۸۶	۷/۵۶	۲۹۰۲۴۳	۲۳۵
۳/۱۱	۶/۴۵	۳/۷۰	۱/۲۲	۱/۰۸	۴۷۰۶۹۲	۲۳۶
۳/۱۱	۳/۴۸	-۰/۸۸	۷/۹۱	۰/۱۴	۷۲۰۳۱۰	۲۳۷
۳/۰۹	۴/۶۶	۲/۹۴	۲/۸۲	۱/۹۲	۰۸۱۲۵۰	۲۳۸
۳/۰۹	۱/۹۳	۵/۸۵	۴/۵۵	۰/۰۰	۰۳۰۳۳۳	۲۳۹
۳/۰۵	۳/۸۶	۱/۶۳	۰/۳۹	۶/۳۳	۵۱۰۵۴۰	۲۴۰
۳/۰۵	۳/۸۳	۳/۹۲	۲/۰۴	۲/۴۲	۲۸۱۵۱۱	۲۴۱
۳/۰۴	۵/۹۳	۱/۶۰	۱/۴۰	۳/۲۵	۷۲۱۴۲۰	۲۴۲
۳/۰۳	۰/۶۹	-۰/۰۹	۰/۰۳	۱۱/۳۱	۷۲۱۶۱۰	۲۴۳
۳/۰۲	۰/۵۷	۱/۵۰	۳/۴۰	۶/۶۳	۱۵۱۶۱۰	۲۴۴
۳/۰۲	۲/۴۸	۳/۲۵	۳/۱۴	۳/۲۰	۳۳۰۱۹۰	۲۴۵
۲/۹۸	۲/۶۰	۲/۹۸	۳/۱۹	۳/۱۴	۲۷۰۷۴۰	۲۴۶
۲/۹۸	۱/۷۷	۲/۲۵	۳/۰۹	۴/۷۹	۶۴۰۵۹۰	۲۴۷
۲/۹۴	۳/۸۱	۲/۶۳	۵/۲۸	۰/۰۳	۰۸۱۰۳۰	۲۴۸
۲/۹۰	۶/۱۴	۳/۹۵	۱/۱۶	۰/۳۶	۹۱۰۵۲۹	۲۴۹
۲/۸۷	۳/۱۸	۲/۵۳	۲/۵۸	۳/۱۷	۱۹۰۲۱۹	۲۵۰
۲/۸۶	۱/۹۲	۳/۰۰	۲/۷۸	۳/۷۴	۲۹۳۳۶۱	۲۵۱
۲/۸۵	۱/۵۱	۱/۲۷	۳/۶۸	۴/۹۲	۰۸۱۲۴۰	۲۵۲
۲/۸۲	۷/۶۳	-۰/۷۷	۰/۳۴	۲/۵۴	۰۷۰۸۹۰	۲۵۳
۲/۷۹	۷/۳۴	۲/۹۲	۰/۳۲	۰/۵۸	۷۱۱۴۱۹	۲۵۴
۲/۷۸	۲/۲۷	۲/۵۹	۲/۶۸	۳/۵۸	۱۳۰۱۹۰	۲۵۵
۲/۷۷	۳/۵۳	۳/۲۹	۲/۰۲	۲/۲۶	۲۵۱۱۱۰	۲۵۶
۲/۷۷	۲/۱۲	۱/۵۸	۲/۰۸	۵/۳۱	۳۹۱۷۲۳	۲۵۷
۲/۷۵	۲/۹۵	۲/۲۲	۱/۹۳	۳/۹۰	۰۹۰۹۳۱	۲۵۸
۲/۷۱	۶/۱۱	۲/۷۳	۱/۶۸	۰/۳۲	۹۱۱۲۲۰	۲۵۹
۲/۶۸	۱/۷۳	۲/۳۵	۳/۱۷	۳/۴۸	۲۵۲۹۱۰	۲۶۰

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۲/۶۸	۱/۶۲	۱/۴۱	۲/۹۰	۴/۸۰	۴۶۰۱۹۹	۲۶۱
۲/۶۷	۰/۷۰	۰/۳۵	۰/۴۰	۹/۲۴	۰۳۰۲۸۹	۲۶۲
۲/۶۶	۳/۹۱	۲/۵۶	۱/۹۲	۲/۲۷	۳۲۱۳۹۰	۲۶۳
۲/۶۴	۰/۵۴	۱/۹۸	۳/۶۰	۴/۴۲	۴۰۰۲۳۹	۲۶۴
۲/۶۳	۹/۰۶	۱/۴۰	۰/۰۸	۰/۰۰	۷۲۱۴۱۰	۲۶۵
۲/۶۲	۳/۹۰	۱/۶۷	۱/۰۴	۳/۸۹	۰۱۰۲۲۱	۲۶۶
۲/۶۰	۰/۹۷	۰/۶۰	۳/۱۱	۵/۷۲	۰۲۰۷۱۲	۲۶۷
۲/۵۸	۵/۸۸	۰/۸۸	۳/۲۸	۰/۲۸	۷۲۰۷۱۲	۲۶۸
۲/۵۵	۳/۳۱	۲/۸۶	۲/۱۹	۱/۸۳	۷۰۰۹۹۱	۲۶۹
۲/۵۳	۱/۱۶	۳/۲۳	۲/۰۱	۳/۷۰	۵۷۰۳۹۰	۲۷۰
۲/۴۹	۳/۸۲	۲/۴۰	۱/۵۴	۲/۲۱	۳۹۱۸۹۰	۲۷۱
۲/۴۹	۴/۵۸	۲/۶۴	۰/۹۴	۱/۷۸	۱۲۰۷۶۰	۲۷۲
۲/۴۷	۰/۷۹	۰/۲۶	۱/۹۸	۶/۸۵	۲۹۱۵۲۱	۲۷۳
۲/۴۵	۱/۸۸	۱/۷۹	۳/۷۵	۲/۴۱	۷۳۰۸۴۰	۲۷۴
۲/۴۵	۴/۵۳	۱/۰۸	۱/۷۷	۲/۴۳	۶۱۰۳۲۹	۲۷۵
۲/۴۴	۲/۲۳	۱/۶۸	۲/۴۰	۳/۴۵	۸۴۱۷۲۰	۲۷۶
۲/۴۳	۹/۳۷	۰/۲۲	۰/۱۲	۰/۰۳	۷۴۱۳۰۰	۲۷۷
۲/۴۳	۲/۱۸	۱/۸۲	۱/۷۲	۳/۹۹	۰۷۰۵۱۹	۲۷۸
۲/۴۳	۰/۰۰	۰/۰۰	۹/۷۰	۰/۰۰	۰۲۰۸۶۰	۲۷۹
۲/۴۲	۱/۱۱	۲/۴۶	۲/۵۵	۳/۵۷	۲۹۲۲۱۱	۲۸۰
۲/۴۲	۱/۳۴	۲/۹۵	۲/۴۳	۲/۹۷	۶۹۱۴۹۰	۲۸۱
۲/۴۱	۱/۵۶	۱/۸۶	۲/۲۲	۴/۰۱	۲۵۰۸۱۰	۲۸۲
۲/۳۷	۱/۷۲	۲/۱۴	۲/۱۷	۳/۴۴	۲۸۱۵۱۲	۲۸۳
۲/۳۴	۰/۲۰	۰/۰۸	۰/۰۷	۹/۰۲	۵۸۰۵۰۰	۲۸۴
۲/۳۴	۵/۰۱	۲/۲۲	۱/۰۲	۱/۰۹	۰۳۰۳۲۹	۲۸۵
۲/۳۲	۲/۷۹	۲/۲۳	۱/۹۱	۲/۳۶	۷۰۰۵۲۹	۲۸۶
۲/۳۰	۰/۶۷	۱/۶۷	۲/۸۹	۳/۹۹	۲۸۳۳۲۲	۲۸۷
۲/۳۰	۰/۶۸	۱/۲۱	۳/۱۴	۴/۱۸	۲۵۱۷۴۹	۲۸۸
۲/۲۸	۳/۶۱	۱/۵۹	۱/۴۸	۲/۴۶	۱۹۰۴۹۰	۲۸۹
۲/۲۷	۳/۳۶	۱/۸۷	۱/۳۰	۲/۵۶	۰۷۰۶۱۰	۲۹۰
۲/۲۷	۳/۰۶	۳/۸۴	۰/۶۴	۱/۵۲	۰۳۰۲۲۹	۲۹۱
۲/۲۶	۰/۰۰	۷/۶۳	۱/۳۲	۰/۰۹	۰۳۰۶۲۹	۲۹۲
۲/۲۶	۳/۵۸	۳/۰۸	۱/۸۵	۰/۵۳	۶۸۰۲۹۱	۲۹۳
۲/۲۰	۱/۶۵	۲/۸۲	۲/۹۰	۱/۴۴	۰۴۰۲۱۰	۲۹۴
۲/۱۹	۰/۸۸	۵/۵۱	۱/۳۴	۱/۰۳	۲۷۱۳۹۰	۲۹۵
۲/۱۸	۴/۳۲	۱/۹۲	۱/۵۸	۰/۹۰	۰۷۰۴۱۰	۲۹۶
۲/۱۶	۰/۴۹	۳/۲۸	۳/۰۵	۱/۸۲	۵۸۰۱۲۳	۲۹۷
۲/۱۵	۴/۵۵	۳/۸۳	۰/۱۰	۰/۱۰	۲۵۱۵۱۲	۲۹۸

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۲/۱۲	۲/۰۵	۲/۲۹	۱/۴۲	۲/۷۴	۶۸۰۲۱۰	۲۹۹
۲/۱۲	۲/۳۹	۱/۰۳	۰/۳۵	۴/۷۲	۲۰۰۹۴۹	۳۰۰
۲/۱۱	۱/۵۴	۱/۲۸	۳/۰۶	۲/۵۷	۷۳۱۱۰۰	۳۰۱
۲/۱۰	۳/۲۹	۲/۱۳	۱/۵۷	۱/۴۱	۷۲۱۶۳۱	۳۰۲
۲/۰۹	۲/۵۰	۱/۹۰	۲/۴۲	۱/۵۴	۷۲۰۲۲۱	۳۰۳
۲/۰۸	۲/۰۲	۲/۶۷	۲/۲۵	۱/۳۹	۳۹۲۴۱۰	۳۰۴
۲/۰۸	۲/۷۰	۳/۰۶	۱/۲۷	۱/۲۸	۰۸۰۹۱۰	۳۰۵
۲/۰۶	۱/۵۷	۲/۱۸	۲/۳۰	۲/۱۸	۸۴۱۹۱۱	۳۰۶
۲/۰۵	۰/۸۷	۰/۸۹	۰/۰۰	۶/۴۵	۰۹۰۹۲۲	۳۰۷
۲/۰۵	۲/۹۳	۱/۶۹	۱/۶۱	۱/۹۷	۰۷۰۹۹۳	۳۰۸
۲/۰۵	۳/۸۱	۰/۷۰	۰/۵۹	۳/۰۹	۵۷۰۵۰۰	۳۰۹
۲/۰۴	۲/۶۱	۲/۵۴	۱/۷۸	۱/۲۱	۳۴۰۲۱۱	۳۱۰
۱/۹۸	۰/۳۷	۳/۵۷	۰/۷۱	۳/۳۶	۰۳۰۳۱۹	۳۱۱
۱/۹۸	۲/۰۲	۲/۲۶	۲/۱۰	۱/۵۲	۳۵۰۶۹۹	۳۱۲
۱/۹۶	۱/۵۳	۱/۶۸	۱/۶۶	۲/۹۸	۲۸۰۱۱۰	۳۱۳
۱/۹۶	۵/۸۲	۱/۷۰	۰/۲۰	۰/۱۲	۳۹۰۳۱۱	۳۱۴
۱/۹۶	۱/۷۰	۱/۶۶	۲/۰۲	۲/۴۴	۰۴۰۶۹۰	۳۱۵
۱/۹۵	۷/۰۸	۰/۲۲	۰/۵۰	۰/۰۰	۸۹۰۵۲۰	۳۱۶
۱/۹۵	۱/۶۶	۱/۵۴	۲/۸۶	۱/۷۵	۸۴۳۲۱۰	۳۱۷
۱/۹۵	۱/۵۴	۱/۴۳	۲/۳۵	۲/۴۷	۷۰۰۵۲۱	۳۱۸
۱/۹۴	۲/۴۳	۱/۸۱	۲/۰۹	۱/۴۱	۲۷۱۴۹۰	۳۱۹
۱/۹۳	۲/۵۸	۱/۲۴	۱/۲۵	۲/۶۴	۲۰۰۹۳۹	۳۲۰
۱/۹۳	۱/۲۰	۱/۱۸	۳/۴۱	۱/۹۲	۷۳۰۸۳۰	۳۲۱
۱/۸۷	۱/۱۹	۱/۳۸	۱/۲۹	۳/۶۲	۴۰۱۱۴۰	۳۲۲
۱/۸۶	۱/۳۱	۲/۰۸	۲/۲۱	۱/۸۴	۲۶۰۱۱۱	۳۲۳
۱/۸۴	۳/۰۳	۳/۶۴	۰/۵۲	۰/۲۰	۵۶۰۷۹۰	۳۲۴
۱/۸۴	۱/۷۳	۰/۹۷	۲/۲۱	۲/۴۶	۸۳۰۴۰۰	۳۲۵
۱/۸۴	۱/۵۱	۲/۲۰	۲/۲۷	۱/۳۶	۷۳۲۵۹۹	۳۲۶
۱/۸۰	۰/۹۳	۵/۰۲	۰/۵۸	۰/۶۶	۵۸۰۱۹۰	۳۲۷
۱/۷۹	۳/۷۲	۱/۹۲	۰/۷۴	۰/۷۷	۷۰۰۴۹۰	۳۲۸
۱/۷۹	۱/۹۸	۱/۹۹	۱/۴۴	۱/۷۳	۲۵۲۹۲۱	۳۲۹
۱/۷۸	۳/۸۹	۲/۰۷	۰/۹۰	۰/۲۸	۱۲۱۳۰۰	۳۳۰
۱/۷۸	۰/۰۰	۵/۱۰	۰/۷۹	۱/۲۳	۴۰۱۱۹۲	۳۳۱
۱/۷۶	۲/۰۴	۱/۳۵	۱/۶۸	۱/۹۹	۱۹۰۵۳۲	۳۳۲
۱/۷۶	۰/۲۸	۲/۲۵	۱/۵۷	۲/۹۴	۰۸۰۲۳۲	۳۳۳
۱/۷۴	۱/۰۶	۱/۰۹	۱/۶۲	۳/۲۰	۲۸۰۱۲۰	۳۳۴
۱/۷۴	۱/۱۳	۲/۲۵	۱/۵۱	۲/۰۶	۴۰۱۴۹۰	۳۳۵
۱/۷۱	۰/۹۱	۲/۱۶	۱/۶۳	۲/۱۳	۷۶۰۱۱۰	۳۳۶

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۱/۷۰	۰/۷۴	۱/۰۰	۱/۵۸	۳/۴۸	۸۷۱۶۴۰	۳۳۷
۱/۶۸	۱/۶۴	۲/۵۵	۱/۶۰	۰/۹۴	۸۵۴۴۶۰	۳۳۸
۱/۶۸	۱/۷۵	۱/۳۴	۱/۹۷	۱/۶۷	۳۹۲۳۲۱	۳۳۹
۱/۶۸	۰/۱۳	۰/۰۸	۰/۰۸	۶/۴۳	۰۷۱۱۵۹	۳۴۰
۱/۶۷	۱/۴۹	۰/۹۶	۱/۲۴	۲/۹۹	۸۴۱۸۲۹	۳۴۱
۱/۶۷	۲/۷۸	۰/۰۵	۱/۹۱	۱/۹۲	۷۲۱۶۶۹	۳۴۲
۱/۶۶	۲/۱۷	۱/۶۰	۱/۳۵	۱/۵۳	۶۱۱۴۹۰	۳۴۳
۱/۶۶	۰/۷۸	۲/۵۲	۱/۰۸	۲/۲۶	۸۵۰۱۲۰	۳۴۴
۱/۶۶	۴/۳۱	۰/۲۸	۰/۲۷	۱/۷۷	۷۳۰۶۶۹	۳۴۵
۱/۶۵	۴/۹۶	۱/۳۲	۰/۳۱	۰/۰۱	۷۲۲۷۹۰	۳۴۶
۱/۶۵	۲/۱۵	۱/۱۰	۱/۳۸	۱/۹۶	۸۴۷۴۲۰	۳۴۷
۱/۶۳	۱/۲۹	۰/۴۹	۰/۶۴	۴/۱۰	۲۹۳۹۱۱	۳۴۸
۱/۶۳	۱/۰۷	۱/۶۸	۱/۳۶	۲/۴۱	۶۸۰۳۰۰	۳۴۹
۱/۶۱	۰/۰۲	۱/۶۷	۱/۵۷	۳/۱۸	۵۷۰۲۳۰	۳۵۰
۱/۶۰	۲/۰۸	۰/۵۶	۱/۰۲	۲/۷۴	۷۳۰۶۶۱	۳۵۱
۱/۵۸	۱/۱۲	۱/۲۲	۳/۱۹	۰/۸۰	۲۷۱۰۱۲	۳۵۲
۱/۵۸	۰/۵۸	۱/۲۴	۱/۸۴	۲/۶۶	۱۹۰۴۱۰	۳۵۳
۱/۵۸	۱/۵۴	۲/۱۶	۰/۸۰	۱/۸۱	۲۸۰۶۱۰	۳۵۴
۱/۵۷	۲/۲۷	۰/۳۸	۰/۸۲	۲/۸۳	۳۹۲۰۹۹	۳۵۵
۱/۵۷	۲/۰۹	۱/۲۴	۱/۴۹	۱/۴۷	۲۰۰۱۹۰	۳۵۶
۱/۵۶	۰/۰۰	۳/۶۵	۱/۲۸	۱/۳۲	۳۹۰۷۶۰	۳۵۷
۱/۵۵	۳/۵۶	۰/۸۲	۱/۲۵	۰/۵۶	۷۰۱۳۱۰	۳۵۸
۱/۵۵	۰/۲۹	۰/۸۳	۱/۶۰	۳/۴۶	۰۳۰۲۳۹	۳۵۹
۱/۵۴	۰/۹۷	۲/۶۳	۱/۱۵	۱/۴۲	۳۹۲۱۹۰	۳۶۰
۱/۵۲	۱/۵۱	۱/۲۸	۱/۶۰	۱/۷۰	۷۲۰۲۲۹	۳۶۱
۱/۵۲	۳/۹۵	۱/۷۹	۰/۲۱	۰/۱۳	۵۴۰۲۴۸	۳۶۲
۱/۵۲	۱/۷۷	۱/۸۴	۱/۱۶	۱/۲۹	۱۱۰۳۱۳	۳۶۳
۱/۵۲	۰/۶۰	۰/۹۸	۱/۰۸	۳/۳۹	۵۱۰۱۲۹	۳۶۴
۱/۵۱	۱/۴۸	۰/۰۰	۰/۱۴	۴/۴۱	۲۹۰۲۲۰	۳۶۵
۱/۴۹	۰/۸۸	۰/۹۹	۱/۴۰	۲/۷۱	۳۹۰۲۱۰	۳۶۶
۱/۴۸	۵/۷۵	۰/۰۷	۰/۱۱	۰/۰۲	۷۴۰۸۱۹	۳۶۷
۱/۴۸	۲/۰۲	۳/۵۸	۰/۰۳	۰/۳۰	۵۴۰۲۴۶	۳۶۸
۱/۴۸	۰/۲۵	۰/۵۳	۱/۰۹	۴/۰۴	۱۵۱۲۲۹	۳۶۹
۱/۴۶	۳/۰۵	۱/۲۰	۰/۴۸	۱/۱۳	۶۳۰۱۹۰	۳۷۰
۱/۴۶	۱/۵۱	۱/۲۱	۱/۳۶	۱/۷۵	۶۹۱۰۱۰	۳۷۱
۱/۴۶	۱/۲۱	۲/۰۳	۲/۵۹	۰/۰۰	۱۲۰۷۱۰	۳۷۲
۱/۴۶	۱/۰۸	۰/۸۸	۲/۰۴	۱/۸۳	۲۰۰۱۱۰	۳۷۳
۱/۴۴	۱/۲۹	۱/۴۴	۱/۶۳	۱/۴۰	۲۶۰۷۰۰	۳۷۴

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۱/۴۳	۴/۰۵	۱/۴۳	۰/۰۹	۰/۱۵	۷۲۰۸۵۴	۳۷۵
۱/۴۲	۱/۵۵	۳/۴۴	۰/۲۹	۰/۴۱	۱۱۰۱۰۰	۳۷۶
۱/۴۱	۱/۳۱	۰/۰۰	۱/۸۵	۲/۵۰	۲۹۰۱۱۰	۳۷۷
۱/۴۱	۱/۷۲	۱/۴۴	۱/۲۳	۱/۲۷	۳۹۲۰۱۰	۳۷۸
۱/۴۱	۱/۹۵	۱/۵۷	۱/۰۷	۱/۰۷	۷۳۲۱۸۱	۳۷۹
۱/۴۱	۱/۱۷	۱/۳۳	۱/۴۰	۱/۷۳	۲۲۰۹۰۰	۳۸۰
۱/۴۱	۲/۰۳	۰/۱۲	۰/۲۴	۳/۲۳	۶۱۱۱۹۰	۳۸۱
۱/۴۰	۲/۱۳	۰/۶۷	۲/۰۲	۰/۸۰	۳۵۰۵۲۰	۳۸۲
۱/۴۰	۱/۳۰	۰/۸۹	۱/۲۹	۲/۱۲	۰۱۰۵۱۱	۳۸۳
۱/۳۹	۱/۵۵	۲/۷۱	۰/۹۵	۰/۳۴	۱۲۱۴۱۰	۳۸۴
۱/۳۹	۰/۶۹	۱/۷۷	۱/۴۰	۱/۶۸	۰۸۰۲۱۲	۳۸۵
۱/۳۸	۰/۶۶	۰/۷۳	۱/۵۸	۲/۵۶	۸۵۱۶۱۰	۳۸۶
۱/۳۷	۱/۱۴	۴/۳۳	۰/۰۰	۰/۰۱	۵۴۰۸۳۳	۳۸۷
۱/۳۶	۱/۲۵	۱/۵۰	۱/۴۵	۱/۲۲	۱۸۰۶۹۰	۳۸۸
۱/۳۶	۰/۳۷	۳/۰۲	۱/۹۶	۰/۰۷	۳۹۰۲۹۰	۳۸۹
۱/۳۳	۴/۰۳	۱/۲۳	۰/۰۲	۰/۰۵	۵۶۰۲۲۹	۳۹۰
۱/۳۳	۰/۶۳	۱/۳۴	۱/۲۷	۲/۰۸	۶۹۰۴۱۰	۳۹۱
۱/۳۲	۰/۰۷	۰/۸۸	۱/۳۸	۲/۹۴	۱۲۰۷۷۰	۳۹۲
۱/۳۲	۱/۹۸	۱/۴۷	۰/۸۴	۰/۹۸	۶۲۱۴۴۰	۳۹۳
۱/۳۱	۰/۳۲	۱/۲۸	۱/۱۳	۲/۵۲	۸۴۵۸۱۹	۳۹۴
۱/۳۱	۰/۴۷	۲/۴۱	۲/۰۱	۰/۳۶	۷۰۱۳۴۲	۳۹۵
۱/۳۱	۰/۸۷	۰/۹۰	۱/۱۵	۲/۳۱	۰۹۰۲۴۰	۳۹۶
۱/۳۰	۱/۱۷	۱/۲۴	۱/۴۲	۱/۳۷	۵۸۰۲۲۰	۳۹۷
۱/۳۰	۰/۹۴	۱/۰۲	۱/۱۹	۲/۰۴	۳۵۰۶۱۰	۳۹۸
۱/۲۹	۱/۴۰	۱/۸۵	۱/۱۹	۰/۷۵	۷۲۰۹۲۶	۳۹۹
۱/۲۹	۳/۲۵	۱/۸۱	۰/۰۳	۰/۰۹	۵۵۱۴۴۹	۴۰۰
۱/۲۸	۰/۶۳	۲/۶۷	۱/۸۲	۰/۰۰	۱۷۰۳۱۰	۴۰۱
۱/۲۸	۰/۶۲	۰/۷۷	۱/۵۳	۲/۱۹	۳۲۰۹۱۰	۴۰۲
۱/۲۸	۰/۶۸	۱/۱۴	۱/۶۷	۱/۶۲	۲۵۲۲۱۰	۴۰۳
۱/۲۷	۰/۹۳	۰/۰۱	۱/۱۰	۳/۰۳	۰۷۰۹۹۱	۴۰۴
۱/۲۷	۱/۱۵	۱/۰۵	۱/۰۵	۱/۸۲	۱۹۰۵۹۰	۴۰۵
۱/۲۶	۰/۶۲	۰/۰۳	۰/۳۴	۴/۰۷	۲۹۰۳۱۵	۴۰۶
۱/۲۶	۰/۷۴	۱/۲۱	۱/۶۷	۱/۴۱	۶۴۰۲۲۰	۴۰۷
۱/۲۵	۰/۸۷	۱/۱۲	۱/۳۲	۱/۶۸	۳۴۰۲۲۰	۴۰۸
۱/۲۴	۱/۴۵	۱/۰۰	۰/۸۲	۱/۷۰	۸۷۰۷۱۰	۴۰۹
۱/۲۴	۰/۸۱	۰/۶۵	۱/۰۳	۲/۴۷	۱۵۱۲۱۹	۴۱۰
۱/۲۴	۰/۴۲	۲/۶۰	۱/۹۱	۰/۰۴	۶۲۰۱۹۹	۴۱۱
۱/۲۴	۰/۸۵	۱/۳۹	۱/۴۲	۱/۳۰	۵۷۰۲۹۱	۴۱۲

متوسط دوره	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	کد HS	ردیف
۱/۲۳	۰/۲۵	۱/۰۶	۲/۷۳	۰/۸۸	۸۴۳۳۵۲	۴۱۳
۱/۲۳	۱/۹۳	۱/۳۵	۰/۶۳	۱/۰۰	۳۹۰۴۲۲	۴۱۴
۱/۲۳	۱/۹۵	۰/۴۵	۰/۸۸	۱/۶۴	۰۳۰۳۳۲	۴۱۵
۱/۲۳	۱/۰۱	۱/۰۴	۱/۴۳	۱/۴۳	۳۹۰۹۱۰	۴۱۶
۱/۲۲	۰/۷۷	۰/۷۱	۱/۳۸	۲/۰۳	۲۸۳۴۲۹	۴۱۷
۱/۲۲	۱/۴۳	۲/۸۰	۰/۳۱	۰/۳۵	۲۸۳۰۹۰	۴۱۸
۱/۲۲	۱/۱۸	۱/۲۲	۰/۷۴	۱/۷۴	۰۴۰۱۲۰	۴۱۹
۱/۲۲	۰/۰۰	۱/۰۷	۲/۶۷	۱/۱۳	۲۷۱۱۱۴	۴۲۰
۱/۲۱	۰/۱۵	۰/۳۴	۲/۲۷	۲/۰۸	۰۱۰۲۳۹	۴۲۱
۱/۲۰	۰/۴۹	۱/۱۲	۱/۲۱	۱/۹۹	۳۲۰۸۱۰	۴۲۲
۱/۲۰	۰/۶۲	۰/۴۷	۲/۳۴	۱/۳۶	۷۹۰۳۱۰	۴۲۳
۱/۱۹	۱/۱۴	۰/۲۷	۰/۹۳	۲/۴۳	۸۴۵۰۱۲	۴۲۴
۱/۱۹	۱/۵۴	۰/۴۱	۰/۴۳	۲/۳۶	۷۳۰۱۲۰	۴۲۵
۱/۱۸	۰/۲۵	۱/۰۹	۲/۰۶	۱/۳۴	۲۸۰۴۲۱	۴۲۶
۱/۱۸	۱/۶۵	۰/۲۵	۰/۸۷	۱/۹۵	۶۹۱۱۹۰	۴۲۷
۱/۱۸	۰/۴۰	۰/۵۴	۱/۰۱	۲/۷۸	۳۲۰۲۹۰	۴۲۸
۱/۱۸	۰/۴۹	۳/۳۸	۰/۴۴	۰/۴۱	۴۰۱۲۱۱	۴۲۹
۱/۱۸	۱/۰۸	۱/۲۰	۱/۲۲	۱/۲۲	۲۱۰۴۲۰	۴۳۰
۱/۱۷	۱/۰۸	۱/۱۸	۱/۰۷	۱/۳۵	۵۵۰۳۲۰	۴۳۱
۱/۱۷	۱/۳۹	۰/۹۳	۱/۱۵	۱/۲۱	۴۸۲۰۲۰	۴۳۲
۱/۱۵	۰/۰۰	۴/۵۷	۰/۰۱	۰/۰۰	۷۹۰۳۹۰	۴۳۳
۱/۱۴	۱/۱۰	۱/۷۴	۰/۶۹	۱/۰۴	۳۹۱۷۳۳	۴۳۴
۱/۱۴	۰/۷۰	۰/۵۶	۱/۶۴	۱/۶۶	۲۵۳۰۹۰	۴۳۵
۱/۱۱	۱/۸۳	۰/۰۹	۰/۰۰	۲/۵۴	۲۵۱۱۲۰	۴۳۶
۱/۱۱	۰/۰۰	۰/۰۰	۲/۷۲	۱/۷۲	۳۱۰۲۸۰	۴۳۷
۱/۱۱	۰/۰۰	۴/۳۹	۰/۰۱	۰/۰۳	۲۹۴۲۰۰	۴۳۸
۱/۱۰	۱/۳۵	۱/۲۵	۰/۹۹	۰/۹۱	۴۱۱۳۹۰	۴۳۹
۱/۱۰	۰/۹۳	۰/۸۰	۰/۰۰	۲/۶۷	۴۱۰۴۴۱	۴۴۰
۱/۱۰	۱/۳۳	۲/۱۳	۰/۹۲	۰/۰۱	۶۱۰۷۹۹	۴۴۱
۱/۰۹	۱/۳۵	۰/۰۲	۰/۳۱	۲/۷۰	۰۱۰۶۳۱	۴۴۲
۱/۰۹	۰/۶۹	۰/۶۸	۱/۲۱	۱/۷۶	۸۵۴۴۱۱	۴۴۳
۱/۰۸	۱/۰۲	۱/۵۵	۱/۰۳	۰/۷۴	۶۳۰۸۰۰	۴۴۴
۱/۰۸	۱/۰۹	۰/۵۴	۱/۹۴	۰/۷۶	۷۴۰۳۱۱	۴۴۵
۱/۰۸	۱/۴۸	۰/۹۱	۰/۹۳	۰/۹۹	۰۷۰۹۶۰	۴۴۶
۱/۰۸	۱/۱۵	۱/۷۲	۱/۱۰	۰/۳۴	۲۸۰۳۰۰	۴۴۷
۱/۰۷	۱/۸۳	۰/۹۱	۱/۰۹	۰/۴۷	۷۰۱۳۲۸	۴۴۸
۱/۰۷	۰/۱۶	۰/۰۷	۰/۸۷	۳/۱۶	۸۵۰۴۲۳	۴۴۹
۱/۰۶	۰/۹۷	۰/۹۶	۱/۲۶	۱/۰۵	۰۸۰۹۲۱	۴۵۰

ردیف	کد HS	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	متوسط دوره
۴۵۱	۶۸۰۶۲۰	۰/۵۳	۰/۹۹	۰/۹۴	۱/۷۸	۱/۰۶
۴۵۲	۸۴۱۰۱۳	۰/۰۰	۰/۱۸	۰/۵۸	۳/۴۷	۱/۰۶
۴۵۳	۰۷۰۶۹۰	۱/۳۱	۰/۸۳	۰/۸۹	۱/۱۸	۱/۰۵
۴۵۴	۲۵۱۲۰۰	۰/۸۲	۱/۰۳	۰/۵۱	۱/۸۱	۱/۰۴
۴۵۵	۰۷۱۱۹۰	۱/۲۲	۲/۱۱	۰/۶۵	۰/۱۵	۱/۰۳
۴۵۶	۱۲۰۹۹۹	۱/۴۴	۰/۸۴	۱/۱۶	۰/۶۹	۱/۰۳
۴۵۷	۷۲۲۸۴۰	۰/۹۸	۰/۴۰	۱/۶۶	۱/۰۴	۱/۰۲
۴۵۸	۶۸۱۱۸۹	۰/۰۰	۰/۰۰	۲/۲۴	۱/۸۲	۱/۰۲
۴۵۹	۸۴۳۴۲۰	۰/۸۸	۰/۷۸	۰/۵۸	۱/۸۱	۱/۰۱
۴۶۰	۳۴۰۱۱۱	۱/۲۲	۰/۹۳	۰/۷۷	۱/۱۱	۱/۰۱
۴۶۱	۸۵۴۴۱۹	۰/۵۰	۰/۳۵	۰/۵۰	۲/۶۶	۱/۰۱
۴۶۲	۶۳۰۴۹۹	۱/۱۵	۰/۸۱	۱/۶۵	۰/۴۱	۱/۰۱
۴۶۳	۳۹۰۵۱۹	۰/۵۲	۰/۷۲	۱/۶۸	۱/۰۹	۱/۰۰
۴۶۴	۸۵۴۴۲۰	۱/۶۸	۱/۲۷	۰/۵۸	۰/۴۵	۱/۰۰

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق

جدول پ (۶-۱۵): مزیت رقابتی آشکار شده ایران در ۲۰۱۸

ردیف	کد HS	شرح	RCA
۱	۲۹۱۵۳۴	استات ایزوبوتیل	۱۸۵/۷۶
۲	۷۲۰۶۱۰	آهن و فولادهای غیر ممزوج به شکل شمش	۱۴۶/۳۰
۳	۰۹۱۰۲۰	زعفران	۱۳۲/۸۰
۴	۲۹۳۲۱۲	فورآلدئید (فورفورال)	۱۲۶/۷۲
۵	۵۷۰۲۹۲	فرش، کفپوش غیر مخملی باف آماده مصرف از مواد نسجی سنتتیک یا مصنوعی، منگوله‌بافت نشده، یا پرزپاشی نشده	۱۰۲/۱۰
۶	۷۲۰۶۹۰	آهن و فولادهای غیر ممزوج به اشکال ابتدایی	۷۵/۴۶
۷	۲۹۰۲۹۰	هیدروکربورهای حلقوی (غیر از موارد مشمول در شماره‌های ۲۹۰۲، ۱۹، ۲۹۰۲، ۱۱)	۶۵/۳۴
۸	۵۵۱۴۴۹	پارچه‌های تار و پودباف دیگر از الیاف غیر یکسره پلی‌استر چاپ شده	۵۳/۶۵
۹	۵۷۰۱۱۰	فرش و کفپوش‌های دیگر از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، گره باف، حتی آماده مصرف	۴۸/۴۷
۱۰	۲۹۰۱۲۹	هیدروکربورهای غیر حلقوی اشباع نشده	۳۸/۱۳
۱۱	۲۸۰۲۰۰	گل گوگرد گوگرد تصعید شده و گوگرد رسوب کرده پرسپیتتد (percipitated)، گوگرد کلوتیدال	۳۶/۶۶
۱۲	۲۷۱۱۱۹	گازهای نفتی و سایر هیدروکربورهای گازی شکل	۳۴/۸۹
۱۳	۸۴۷۹۶۰	ماشین‌آلات و دستگاهها برای خنک کردن هوا از طریق تبخیر	۳۴/۷۵
۱۴	۰۸۰۴۱۰	خرما، تازه، یا خشک کرده	۳۲/۱۶
۱۵	۰۳۰۲۱۹	خانواده ماهی آزاد و قزل‌آلا (salmonides)، غیر از موارد مشمول شماره‌های فرعی ۰۳۰۲، ۱۱ و ۰۳۰۲، ۱۲ به‌استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی	۲۹/۶۸
۱۶	۴۱۰۲۲۱	پوست خام حیوانات از جنس گوسفند (تازه، یا نم‌زده، خشک‌شده، آهک‌زده، پیکله یا محفوظ شده بنحوی دیگر، اما دباغی نشده، پارشمینه نشده یا آماده نشده بنحوی دیگر)	۲۸/۹۲

RCA	شرح	کد HS	ردیف
۲۴/۸۷	شیره و عصاره از شیرین بیان	۱۳۰۲۱۲	۱۷
۲۳/۳۵	محصولات نیمه تمام از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج دارای کمتر از ۲۵٪ درصد وزنی کربن، با سطح مقطع مربع یا مربع مستطیل که اندازه پهنای آن کمتر از دو برابر ضخامتش باشد	۷۲۰۷۱۱	۱۸
۲۲/۱۰	دسته الیاف از پلی استرها	۵۵۰۱۲۰	۱۹
۲۱/۸۵	متانول (الکل متیلیک) (از منوالکلهای اشباع شده غیر حلقوی)	۲۹۰۵۱۱	۲۰
۲۱/۷۳	خیار و خیار ترشی (خیار ریز)، محفوظ شده بصورت موقت (مثلاً بوسیله گاز سولفورو یا در آب نمک، در آب گوگردی یا در سایر محلولهای محافظت کننده موقت) که بهمان حالت قابل مصرف فوری نباشد	۰۷۱۱۴۰	۲۱
۲۰/۷۵	سنگهای مرمر و سنگهای تراورتن با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲٫۵ یا بیشتر، کار نشده	۲۵۱۵۱۱	۲۲
۱۹/۲۸	سایر سیمانهای هیدرولیک، حتی رنگ شده	۲۵۲۳۹۰	۲۳
۱۸/۱۳	ساعت دیواری، رومیزی و همانند دارای محرک ساعت مچی، جیبی	۹۱۰۳۹۰	۲۴
۱۷/۶۰	گلیم، شوماک یا سوماک، کارامانی و فرشهای دست بافت همانند	۵۷۰۲۱۰	۲۵
۱۶/۹۱	محصولات نیمه تمام از آهن یا فولادهای غیر ممزوج دارای کمتر از ۲۵٪ درصد وزنی	۷۲۰۷۱۹	۲۶
۱۶/۶۵	وازلین حتی رنگ شده	۲۷۱۲۱۰	۲۷
۱۶/۶۳	ایزومرهای اکسیلین بصورت مخلوط (از هیدروکربورهای حلقوی)	۲۹۰۲۴۴	۲۸
۱۶/۵۳	۲، ۲ - اکسی دی اتانول (دی اتیلن گلیکول) (از اتر - الکلها)	۲۹۰۹۴۱	۲۹
۱۶/۳۲	ماهی دیل (pleuronectes plaless a) (plaiice) به استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی، تازه یا سرد کرده، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمتهای گوشتی ماهی مشمول شماره ۰۳،۰۴	۰۳۰۲۲۲	۳۰
۱۶/۲۷	اتیلن گلیکول (اتان دی ال)	۲۹۰۵۳۱	۳۱
۱۵/۱۹	قیر نفت	۲۷۱۳۲۰	۳۲
۱۴/۹۵	انگور، خشک کرده	۰۸۰۶۲۰	۳۳
۱۴/۳۹	محصولات آهنی اسفنجی، به شکل توده، گلوله و حبه یا باشکال همانند، آهن با درجه خلوص حداقل ۹۹٫۹۴ درصد وزنی به شکل توده، گلوله و حبه یا باشکال همانند	۷۲۰۳۹۰	۳۴
۱۳/۸۹	سنگهای دیگر غیر از سنگها و اشیاء ساخته شده	۶۸۰۲۲۹	۳۵
۱۳/۷۲	اوره، حتی بصورت محلول در آب	۳۱۰۲۱۰	۳۶
۱۳/۲۹	میله‌ها، گرم نورد شده، بصورت طومارهای نامنظم پیچیده شده، از آهن یا فولادهای غیر ممزوج، دارای دندان، برآمدگی، گودی یا سایر تغییر شکل یافتگی‌هایی باشند که در جریان نورد شدن حاصل می‌شوند	۷۲۱۳۱۰	۳۷
۱۳/۱۸	روی غیر ممزوج بصورت کار نشده، که برحسب وزن کمتر از ۹۹٫۹۹ درصد روی داشته باشد	۷۹۰۱۱۲	۳۸
۱۲/۹۳	لوله‌ها و پروفیل‌های تو خالی، غیر از لوله‌های مشمول شماره ۷۳،۰۵	۷۳۰۶۹۰	۳۹
۱۲/۱۸	بوتان مایع شده	۲۷۱۱۱۳	۴۰
۱۲/۰۴	سیب زمینی، نپخته یا پخته شده در آب یا بخار، یخ زده	۰۷۱۰۱۰	۴۱
۱۲/۰۱	اکسیدها و هیدروکسیدهای مولیبدن	۲۸۲۵۷۰	۴۲
۱۱/۶۹	پلی اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) ۹۴/۰ یا بیشتر، باشکال ابتدائی	۳۹۰۱۲۰	۴۳
۱۱/۳۹	سیب زمینی (غیر از بذر سیب زمینی)، تازه، یاسرد کرده	۰۷۰۱۹۰	۴۴
۱۱/۳۴	سنگ گچ، انیدریت	۲۵۲۰۱۰	۴۵
۱۱/۳۴	فرش و کفپوش از مواد نسجی دیگر غیر از پشم و موی نرم (کرک) حیوان، گره باف، حتی آماده مصرف	۵۷۰۱۹۰	۴۶
۱۱/۱۶	فرش، کفپوش غیر مخملی باف آماده مصرف از مواد نسجی غیر از شماره‌های ۵۷۰۲،۹۲ و ۵۷۰۲،۹۱	۵۷۰۲۹۹	۴۷
۱۱/۰۵	منگوله بافت نشده، یا پرزپاشی نشده	۷۳۰۴۹۰	۴۸
	لوله‌ها و پروفیل‌های تو خالی، بدون درز، از آهن یا از فولاد		

RCA	شرح	کد HS	ردیف
۱۰/۹۹	ساعت‌های دیواری، غیر از ساعت‌های مشمول شماره ۹۱۰۳،۹۰ و ۹۱۰۵،۲۱	۹۱۰۵۲۹	۴۹
۱۰/۷۳	پروپان مایع شده	۲۷۱۱۱۲	۵۰
۱۰/۴۵	وازلین، موم پارافین، موم نفتی با ذرات ریز متبلور «موم اسلاک (STACK WAX)»، اوزوکریت، موم لین بیت، موم تورب، سایر مومهای معدنی و محصولات مشابه که از سنتز یا بطرق دیگر بدست می‌آید، حتی رنگ شده	۲۷۱۲۹۰	۵۱
۱۰/۰۲	نفت خام (petroleum oil) و روغن حاصل از مواد معدنی قیری خام	۲۷۰۹۰۰	۵۲
۹/۶۰	انجیر، تازه، یا خشک کرده	۰۸۰۴۲۰	۵۳
۹/۵۸	جوال و کیسه برای بسته‌بندی، بدست آمده از نوار یا اشکال همانند از پلی‌اتیلن یا پلی‌پروپیلن	۶۳۰۵۳۳	۵۴
۹/۱۵	پروفیل از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج، با مقطع ا، فقط گرم نورد شده، گرم کشیده شده یا گرم اکستروژن شده با بلندی ۸۰ میلی‌متر یا بیشتر	۷۲۱۶۳۲	۵۵
۹/۰۴	سکوهای شناور یا غوطه‌ور حفاری یا استخراج	۸۹۰۵۲۰	۵۶
۹/۰۲	گچ (شامل سنگ گچ تکلیس شده یا سولفات کلسیم)، حتی رنگ کرده یا مقدار کمی مواد تند کننده یا کند کننده به آن افزوده شده باشد	۲۵۲۰۲۰	۵۷
۸/۸۷	فرش و کف پوشهای دیگر از نمد، منگوله‌بافت نشده یا پرزپاشی نشده حتی آماده مصرف به غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۵۷۰۴،۱۰ می‌شوند	۵۷۰۴۹۰	۵۸
۸/۸۰	سیب زمینی، آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه، یخ زده	۲۰۰۵۲۰	۵۹
۸/۶۷	پارچه‌های تار و پودباف چاپ شده دیگر از الیاف غیر یکسره که کمتر از ۸۵ درصد وزن آنها از این الیاف باشد عمدتاً یا منحصراً با پنبه مخلوط شده که وزن هر مترمربع آنها از ۱۷۰ گرم بیشتر نباشد	۵۵۱۳۴۹	۶۰
۸/۵۹	شیشه اپتیک و عناصر از شیشه اپتیک و شیشه عینکهای طبی، کار نشده با اصول اپتیک	۷۰۰۳۱۲	۶۱
۸/۵۴	مس تصفیه شده به شکل شمش کوچک (Billet)	۷۴۰۳۱۳	۶۲
۸/۵۱	گوجه فرنگی آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه	۲۰۰۲۹۰	۶۳
۸/۴۷	پلی‌اتیلن با وزن مخصوص (چگالی) کمتر از ۹۴/۰ باشکال ابتدائی	۳۹۰۱۱۰	۶۴
۸/۲۳	چینه دولومی همچینین (tossed dolomite)	۲۵۱۸۳۰	۶۵
۷/۹۴	خیار و خیار ترشی، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۷۰۰	۶۶
۷/۴۶	سیمانهای پودر نشده معروف به کلینکر، حتی رنگ شده	۲۵۲۳۱۰	۶۷
۷/۴۱	آخال، خرده‌ریز و دم قیچی از کائوچو (غیر از کائوچوی سفت شده) و پودر و گرانولهای حاصله از آنها	۴۰۰۴۰۰	۶۸
۷/۳۵	طناب، کابل نوار گیس‌باف و همانند، از مس، که برای مصرف برق عایق نشده باشند	۷۴۱۳۰۰	۶۹
۷/۳۳	شیشه فلوت (Float) که فقط یک یا هر دو روی آن سائیده یا صیقلی شده باشد، بصورت صفحه یا ورق و مسلح شده با سیم، حتی دارای یک لایه جاذب یا منعکس کننده، ولی کار نشده بنحوی دیگر	۷۰۰۵۳۰	۷۰
۷/۲۶	پلیمرهای اولفین‌های هالوژنه، به اشکال ابتدائی	۳۹۰۴۹۰	۷۱
۷/۲۴	پلی استیرن، به اشکال ابتدائی، قابل انبساط	۳۹۰۳۱۱	۷۲
۷/۱۵	ریسمان برای بستن یا عدل‌بندی از پلی‌اتیلن یا از پلی‌پروپیلن حتی گیس‌باف یا قیطان‌باف، حتی آغشته، اندوده، پوشانده، یا غلاف‌شده با کائوچو یا با ماده پلاستیکی	۵۶۰۷۴۱	۷۳
۷/۰۴	نخهای دیگر از رشته‌های مصنوعی چند لا (تابیده) یا کابله	۵۴۰۳۴۹	۷۴
۷/۰۰	لوبیا (گونه phaseolas)، (گونه vigna)، آماده یا محفوظ شده به جز در سرکه یا جوهر سرکه، یخ زده	۲۰۰۵۵۹	۷۵
۶/۹۹	خمیرها از مواد الیافی سلولزی، شیمیائی	۴۷۰۶۹۲	۷۶
۶/۷۹	ماست، حتی غلیظ شده یا به آن قند یا سایر مواد شیرین کننده یا خوشبوکننده یا میوه یا کاکائو	۰۴۰۳۱۰	۷۷
۶/۶۴	موی زیر حیوان، حلاجی شده یا شانه زده	۵۱۰۵۴۰	۷۸

RCA	شرح	کد HS	ردیف
۶/۵۴	پیاز و موسیر، تازه یا سرد کرده	۰۷۰۳۱۰	۷۹
۶/۴۸	گوگرد از هر نوع به استثنای گل گوگرد (گوگرد تصفیه شده)، گوگرد رسوب کرده (گوگرد پرسپیتته) و گوگرد کلونیدال	۲۵۰۳۰۰	۸۰
۶/۴۵	قیر و آسفالت، طبیعی، آسفالتیت (Asphaltite) و سنگ آسفالت‌دار	۲۷۱۴۹۰	۸۱
۶/۳۷	ژاکت و ژاکت ورزشی از مواد نسجی به غیر از شماره‌های ۶۱۰۳، ۳۱، ۶۱۰۳، ۳۲، ۶۱۰۳، ۳۳ مردانه یا پسرانه، کشیاف یا قلاب‌باف	۶۱۰۳۳۹	۸۲
۶/۱۰	پروفیل (profile) از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج با مقطع L، فقط گرم نورد شده، گرم کشیده شده یا گرم اکستروود شده، با بلندی کمتر از ۸۰ میلی‌متر	۷۲۱۶۲۱	۸۳
۶/۰۴	گل و غنچه گل، بریده شده، برای دسته گل یا برای زینت، خشک کرده، سفید کرده، آغشته یا آماده شده	۰۶۰۳۹۰	۸۴
۶/۰۱	میله‌ها از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج، فقط آهن‌گری شده،	۷۲۱۴۱۰	۸۵
۵/۹۰	پارچه‌های تار و پودباف از نخ‌های فلزی و پارچه‌های تار و پودباف از نخ‌های نسجی جور شده با فلز	۵۸۰۹۰۰	۸۶
۵/۸۵	کیوی	۰۸۱۰۵۰	۸۷
۵/۷۵	اشیاء سر میز، اشیاء آشپزخانه یا سایر اشیاء خانه داری و اجزاء و قطعات آنها از چدن، لعاب داده شده	۷۳۲۳۹۲	۸۸
۵/۷۵	میله‌ها از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج، غیر از میله‌های مشمول شماره ۷۲، ۱۳، گرم نورد شده، دارای دندان، برآمدگی، گودی یا سایر تغییر شکل یافتگی‌هایی باشند که در جریان نورد حاصل شده یا بعد از نورد شدن تاب داده شده‌اند	۷۲۱۴۲۰	۸۹
۵/۶۷	ماهی‌های، یخ زده، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی	۰۳۰۳۴۹	۹۰
۵/۶۶	موم پارافین دارای کمتر از ۰.۷۵ درصد وزنی روغن	۲۷۱۲۲۰	۹۱
۵/۶۱	ماهی‌های آزاد و قزل‌آلا (Salmonides) یخ زده، به استثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشتی ماهی مشمول شماره ردیف ۰۳، ۰۴ و به استثنای جگر ماهی، تخم و منی ماهی	۰۳۰۳۲۹	۹۲
۵/۵۸	سیب تازه	۰۸۰۸۱۰	۹۳
۵/۴۶	شیشه فلوت (Float) که فقط یک رو یا هر دو روی آن سائیده یا صیقلی شده باشد، بصورت صفحه یا ورق حتی دارای یک لایه جاذب یا منعکس کننده، مسلح نشده با سیب، ولی کار نشده بنحوی دیگر	۷۰۰۵۱۰	۹۴
۵/۴۴	پلی استیرن، به اشکال ابتدائی (غیر از موارد مشمول شماره فرعی ۳۹۰۳، ۱۱)	۳۹۰۳۱۹	۹۵
۵/۴۳	آلو، خشک کرده	۰۸۱۳۲۰	۹۶
۵/۲۹	محصولات نیمه تمام از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج دارای کمتر از ۰.۲۵ درصد وزنی کربن	۷۲۰۷۱۲	۹۷
۵/۲۷	سنگ‌های مرمر و سنگ‌های تراورتن با وزن مخصوص ظاهری مساوی ۲،۵ یا بیشتر، فقط بریده شده بوسیله اره یا بنحوی دیگر بصورت قطعه یا به شکل صفحات مربع یا مربع مستطیل	۲۵۱۵۱۲	۹۸
۵/۲۳	مفتول مسی از مس تصفیه شده، غیر از آنهاییکه مشمول شماره ۷۴۰۸، ۱۱ می‌شوند	۷۴۰۸۱۹	۹۹
۵/۱۳	کیسه، کیسه کوچک برای نقل و انتقال یا بسته‌بندی کالا، از مواد پلاستیکی (غیر از پلی اتیلن)	۳۹۲۳۲۹	۱۰۰

ماخذ: آمار و اطلاعات Trademap و محاسبات تحقیق